

μέναι ποιναι δύνανται να καταψηφισθῶσι μόνον μετὰ δύο συζητήσεις, ἐξ ὧν ἡ πρώτη διεξαχθῆσεται ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἡ δευτέρα ἐνώπιον δικαστηρίου¹. Παρέθηκε τὰς ἰδίας αὐτοῦ λέξεις διὰ τὸ παράδοξον τοιαύτης προτάσεως ἐκ τοῦ καλάμου ἐνὸς τῶν σπουδαιότερων ἐλληνοιστῶν τῆς σοφῆς Γερμανίας. Προδήλως τὸ ἄνευ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων σημαίνει ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ δήμου. Ἐν τῷ π. τ. Ηρ. φόνου τοῦ Ἀντιφῶντος (ιε η) ἀναγινώσκεται ἀνὺν δὲ αὐτοὶ καταγνῶντες τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἀπεκτείνετε, ὃ οὐδὲ πόλει ἔξοστιν ἀνευ Ἀθηναίων οὐδένα θανάτῳ ζημιῶσαι» ὅπερ ἐστὶ ἄνευ γνώμης ἢ ἄνευ ἀποφάσεως τῶν Ἀθηναίων. Τοῦτ' αὐτὸ σημαίνει ἐντὺθα. Ὁ Ἡλιαστὴς ὠρίσθη ὡς δικαστὴς νὰ ψηφίζηται κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων» ὡν θέλει ὁμοίως ὅτι ἐπὶ δικῶν κατὰ Χαλκιδέων θέλει ψηφίζει συνωδᾷ τῇ δημολογίᾳ τοῦ δήμου, καὶ τῷ προκειμένῳ ψηφίσματι» ταῦτα δ' ἐμπεδώσω Χαλκιδεῦσι πειθόμενοι; τῷ δήμῳ Ἀθηναίων». Ἀλλ' ἐὰν ἐν τῷ μέλλοντι καταργηθῆ τὸ ψήφισμα τοῦτο, καὶ δόξη ἄλλως τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, ὁ δικαστὴς δὲν δεσμεύεται ὑπὸ τοῦ ὅρκου τοῦ διδομένου πρὸς τήρησιν τοῦ προκειμένου ψηφίσματος. Ἐὰν λ.χ. οἱ Χαλκιδεῖς ἤθέλουν τὴν δημολογίαν, καὶ ὁ δῆμος ἐκήρυσσεν αὐτοὺς ἐχθροὺς, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν προδότης, καὶ δι' αὐτοὺς ἐψήφισεν ἄλλο εἶδος διαδικασίας, οἱ δικασταὶ ὄφειλον νὰ ἐφαρμόσωσι τὸ τελευταῖον ψήφισμα τοῦ δήμου. Ἐν τῇ συνθήκῃ ἄρα μετὰ τῶν Χαλκιδέων, ἢ μάλλον ἐν τῷ ψηφίσματι περὶ παραδοχῆς τῶν ὄρων τῆς ὑποταγῆς τῶν Χαλκιδέων, ἡ Ἡλιαία μνημονεύεται ὡς σῶμα ὄχι βουλευτικόν, οὐδὲ πολιτικόν, ἀλλ' ἀπλῶς δικαστικόν· καὶ οἱ δικασταὶ ὑποχρεοῦνται εἰς ὄρκον πρὸς τοὺς Χαλκιδεῖς, οὐχὶ ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ὡς δικασταὶ τῶν Χαλκιδέων.

Κατὰ τοῦτο πλανᾶται ὁ Fränkel ἐκ προηγουμένης κοινῆς μετ' ἄλλων πλάνης περὶ τῆς συμμετοχῆς τῶν Ἡλιαστῶν ἐπὶ τῆς συνομολογήσεως συμβόλων ἢτοι τῶν μετὰ ξένων πολιτειῶν συνθηκῶν περὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν διαφορῶν ἀναμέσον ὑπηκόων τῶν δύο συνομολογουσῶν πολιτειῶν.² Ὁ Fränkel δογματίζει ὅτι ἐπὶ τοιούτων συμβόλων ἐγένετο μὲν συζήτησις καὶ ἀπόφασις τοῦ δήμου, ἢτε περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ συμβόλου ἢτε περὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄρων, ἀλλὰ τὸ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ δήμου ψηφισθὲν ἔδει νὰ υποβληθῆ εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τῆς Ἡλιαίας· ἐπὶ τούτῳ δὲ εἰ πρέσβεις τῆς ξένης πολιτείας ἔδει νὰ παραστῶσιν ἐνώπιον τῆς Ἡλιαίας, νὰ υποβάλωσι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν, νὰ ἐξηγήσωσι τοὺς ὄρους τοῦ συμβόλου, καὶ ἡ Ἡλιαία νὰ συναίνεσθαι εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τούτου. Οὕτως οἱ νεώτεροι ἐλληνοισταὶ ἠρμήνευσαν τοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους ἐν τῷ περὶ Ἀλονήτου θ¹» ἐστὶ περὶ συμβόλων φησὶ (ὁ Φίλιππος) πεπομ-

¹ Σελ. 47

² σελ. 40 Rechtsverträge

φέναι πρὸς ὑμᾶς τοὺς ποιησομένους, ταῦτα δὲ κύρια ἔσεσθαι οὐκ ἐπειδὴν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῷ παρ' ἡμῖν κυρωθῆ, ὡς περὶ ὁ νόμος κελεύει, ἀλλ' ἐπειδὴν ὡς ἑαυτὸν ἐπαναλεχθῆ, ἐφέσιμον τὴν παρ' ὑμῶν γενομένην γνῶσιν ὡς ἑαυτὸν ποιούμενος. «Δεχόμενος ὁ Fränkel δύο χωριστὰς συζητήσεις τὴν μὲν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τὴν δὲ ἐνώπιον τῆς Ἡλιαίας, καὶ ἐξαρτῶν τὸ κύριον τῶν ψηφισμάτων τῆς Βουλῆς ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἡλιαίας, ἀναιρεῖ τὸ ἴδιον αὐτοῦ σύστημα ὅτι Ἐκκλησία καὶ Ἡλιαία ἦτο ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πολιτικὸν σῶμα· ἐνῶν ἀφ' ἐτέρου φαίνεται ἀσυμβίβαστος τοιαύτη θέσις ὑπεροχῆς τοῦ δικαστηρίου τῆς Ἡλιαίας, ἀπέναντι τοῦ κυριάρχου σώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Ἀλλὰ τοὺς λόγους τοῦ ῥήτορος μᾶς ἐξηγεῖ ἀκριβῶς ἡ μετὰ τῶν Χαλκιδέων δημολογία τοῦ δήμου ὡς πρὸς τὸν ὄρκον τῶν δικαστῶν. Ὁ Φίλιππος ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας πρέσβεις ὅπως μετὰ τοῦ δήμου συνομολογήσωσι τοὺς ὄρους τοῦ συμβόλου περὶ ἐκδικάσεως τῶν μετὰ τῶν Μακεδόνων καὶ Ἀθηναίων διαφορῶν. Ἀποῦ περὶ αὐτῶν συνεφώνουν οἱ πρέσβεις μετὰ τοῦ Δήμου (τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας) ἔδει κατὰ νόμον νὰ ὀρκισθῶσιν οἱ δικασταὶ ὅτι κατ' αὐτοὺς θέλουσιν ἀποφασίζει. Ἀλλ' ὁ Φίλιππος ἐπιφυλακτικῶς τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ υποβληθῆ τὸ συμβόλαιον εἰς τὴν ἐπικύρωσιν αὐτοῦ, ἠδύνατο νὰ ματαιώσῃ τὸ ψήφισμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν ὄρκον τῆς Ἡλιαίας· καὶ περὶ τούτου παραπονεῖται ὁ ῥήτωρ ὅτι ὁ Φίλιππος ποιεῖται ἐφέσιμον εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀπόφασιν τῶν Ἀθηναίων. Ἡ κύρωσις ἄρα ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἦτον οὐχὶ ἐπιψήφισις τοῦ συμβόλου παρὰ τῆς Ἡλιαίας, ἀλλ' ὁ ὄρκος τῶν δικαστῶν περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὄρων τοῦ συμβόλου.

Σχετικὸν εἶνε τὸ θέμα τῆς συμμετοχῆς τῶν Ἡλιαστῶν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν φόρων τῶν ὑποτελῶν πόλεων. Κατὰ τετρακετῶν ὠρίζετο ἡ εἴσφορὰ ἐκάστου τῶν ὑπηκόων διὰ καταλόγων ὑποβλαλλομένων εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ δήμου. Διὰ ταύτης ἐθεωρεῖτο ὡς διὰ νόμου ὠρισμένος ὁ φόρος τῆς πόλεως. Ἀλλ' ἦτε φορολογουμένη πόλις, καὶ οἱ τάχεται, καὶ πᾶς πολίτης εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλωσι τὸ ψήφισμα ἐὰν ἐνόμιζον τὸν ὀρισθέντα φόρον ἀδικον, εἴτε ὡς πρὸς τὸν φορολογούμενον, εἴτε ὡς πρὸς τὴν πολιτείαν τῶν Ἀθηναίων. Ἡ προσβολὴ αὕτη ἔπρεπε νὰ γίνηται διὰ γραφῆς παρανόμων δικαζομένης ἐνώπιον δικαστηρίου ἐκ 500 Ἡλιαστῶν Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐνεργοῦσιν οἱ Ἡλιασταί, οὐχὶ ὡς διοικητικῆ, ἀλλὰ καθαρῶς δικαστικῆ ἀρχῆς, εἴτε κατὰ τοῦ προτείναντος τὸν νόμον περὶ ἐπικυρώσεως τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου, εἴτε κατὰ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ.

Αὐτὸ τοῦτο συνέβαινε προκειμένης τῆς ἀντικαταστάσεως παλαιοῦ τινος διὰ νεωτέρου νόμου. Κατὰ τὴν πρώτην κυρίαν Ἐκκλησίαν ἐκάστου ἔτους τῇ 11 Ἐκατομβαιῶνος, ἐτίθετο ζήτημα περὶ τῆς ἐπιχειροτονίας ἢτοι περὶ τῆς δικτηρήσεως τῆς ἰσχύος τῶν ὑπαρχόντων νόμων, ἢ τῆς ἀνάγκης νέων. Οἱ θεσμοθέται ἰδίως εἶχον τὸ καθῆκον νὰ προτείνωσιν, ἂν ὑπῆρχον

ἀντιφάσκοντες νόμοι, τὴν διόρθωσιν, (Αἰσχ.: Κτησ. 38.) ἀλλὰ καὶ πᾶς πολίτης εἶχε τὸ δικαίωμα τοιαύτης προτάσεως ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς ἀναφιλαρήσεως τῶν νόμων. Γνωμῆνης δεκτῆς ὁ πολίτης ἠδύνατο νὰ κάμῃ πρότασιν περὶ καταργήσεως ὑπάρχοντος ἢ τῆς ἐπιψηφίσεως νέου νόμου. Ἡ πρότασις ἐδημοσιεύετο ἐκτιθεμένη ἐπὶ τῶν ἐπωνύμων (Δημ.: κ. Τιμ. 705) καὶ ἀναγινωσκομένη εἰς ἐπήκοον τοῦ δήμου κατὰ τὴν ἐπομένην Ἐκκλησίαν κατὰ δὲ τὴν τρίτην κυρίαν, τὴν α'. Μεταχειρηνόμενος ἀρχομένου, εἰσῆγεν ἡ Βουλὴ ψήφισμα περὶ τῆς ἀπορρίψεως ἢ τῆς παραιτέρω συζητήσεως τῆς προτάσεως περὶ καταργήσεως καὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ κειμένου νόμου. Ἐὰν τὴ τελευταίον ἀποφασίζετο, ὁ δῆμος παρέπεμπε τὴν συζήτησιν περὶ καταργήσεως τοῦ νόμου εἰς δικαστήριον Ἠλιαστῶν, Νομοθετῶν καλουμένων (Δημ. αὐτ.: 25) διορίζων συνάμα συνηγόρους πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ὑφισταμένου νόμου. «Νομοθέται δὲ ἦσαν χίλιοι ἐν οἷς ἕξῃν λῦσαι νόμον παλαιόν, οὐ θεῖναι νέον» (Πολυδ.: Η' 101) Ἐνώπιον λοιπὸν τούτου τοῦ δικαστηρίου τῶν νομοθετῶν ἐγένετο ἡ δίκη κατὰ τοῦ νόμου παρισταμένων τοῦ μὲν προτείναντος τὴν κατάργησιν αὐτοῦ ὡς διώκοντος, τῶν δὲ συνηγόρων ὡς ὑπερασπιστῶν τοῦ νόμου, καὶ ἡ διαδικασίᾳ διεξήγετο ὡς ἐπὶ τῶν συνήθων δικῶν. Ἐχει τι παρεκκλίνον ἐκ τῆς συνήθους διαδικασίας, ἀλλ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων κανονιζομένη, ἡ τῆς δοκιμασίας τῶν νόμων μετὰ τὴν ἕξωσιν τῶν τριάκοντα, κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦ Γισαμενοῦ, ὡς ἀναφέρεται περὶ τῆς Ἀνδοκίδου π. τ. μυστ. κβ'. Οἱ πρότερον ἰσχύοντες νόμοι τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Δράκοντος ἐπικυρώθηκαν εἰς ἰσχύν ὑποβάλλονται εἰς δοκιμασίαν οἱ νέοι νόμοι «ὀπίσθων δ' ἂν προσδέοι εἶδε ἡρημένοι νομοθέται ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀναγραφέντων ἐν σαίνισι, καὶ ἐκτιθέντων πρὸς τοὺς ἐπωνύμους σκοπεῖν τῷ βουλομένῳ, καὶ παραδιδόντων τῆς ἀρχαίς ἐν τῷδε τῷ μηνί· τοὺς δὲ παραδιδόμενους νόμους δοκιμασάτω πρότερον ἢ βουλή, καὶ οἱ νομοθέται οἱ πεντακόσιοι, οὗς οἱ δημόται εἶλοντο ἐπειδὴ ὠμομόκασιν· ἐξεῖναι δὲ καὶ ἰδιώτη τῷ βουλομένῳ εἰπόντι εἰς τὴν Βουλὴν βουλεύειν ὅτι ἂν ἀγχιθὸν ἔχη περὶ τῶν νόμων». Ἐνεκα τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων τῆς πολιτείας, τῆς ἀπουσίας πολλῶν ἐκ τῶν δημοτῶν, τοῦ κκτεπεύγοντος τῆς ἐπιψηφίσεως, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νέων νόμων, εἰς μεταβατικὴν καὶ κρίσιμον ἐποχὴν ἀποδίδεται εἰς τὴν Βουλὴν ἕκτακτος ἐνέργεια κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν νομοθετῶν, τὴν δοκιμασίαν καὶ τὴν ἐπιψηφίσιν τῶν νέων νόμων, περιοριζομένη βεβαίως εἰς τούτους μόνους.

Ἐπὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν νομοθετῶν στηρίζει ὁ Γρότιος καὶ μετὰ αὐτὸν ὁ Fränkel τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἡ Ἠλικία ἀπετέλει μέρος τῆς Ἐκκλησίας ἐνασκοῦσα νομοθετικὰ ἔργα. Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἐκ τῶν προειρημένων βεβαιούται, καθόσον ἡ Ἐκκλησία ἀπεφάσισεν ἂν ἔπρεπε νὰ ληρθῇ ὑπ' ὄψει ἢ πρότασις τῆς καταργήσεως τοῦ νόμου, καὶ τοῦτο ἀποφασίζουσα

παρέπεμπεν εἰς τὸ δικαστήριον τῶν νομοθετῶν τὴν κατὰ τοῦ νόμου δίκην, ὀρίζοντα τὸν χρόνον τῆς παρακώσεως τῆς δίκης, τοὺς συνηγόρους τοῦ δήμου ὑπὲρ τοῦ νόμου, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν μισθοδοσίαν τῶν δικαστῶν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν προσβαλλομένων νόμων, καὶ ἐπὶ τέλος καθόσον ἀποφαινομένης τῆς Ἠλικίας ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τοῦ ὑπάρχοντος νόμου ἢ ἐπιψηφίσεως τοῦ νέου ἦτον ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ δήμου. Καὶ μετὰ τὴν ἐπιψηφίσιν τούτου πᾶς πολίτης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καταδιώξῃ τὸν προτείναντα διὰ γραφῆς παρανόμων, καὶ ἐντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀφ' ἧς ἐφηρμόσθη ὁ νέος νόμος ὁ προτείνων ὑπέκειτο εἰς ποινὴν· ὥστε ἡ δίκη ἐγένετο κατ' αὐτοῦ μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἔτους ἡ δίκη ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, ἦτοι ἐπὶ καταργήσεως τοῦ νόμου ἄνευ τῆς συνεπίσεως ποινῆς κατὰ τοῦ γράψαντος (Δημ.: π. Ασπίτην ὑπόθ. β'). Ἐπὶ τῆς γραφῆς ταύτης ἡ δίκη ἐγένετο κατὰ τοὺς αὐτοὺς τύπους, ὡς καὶ ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν· διότι νομοθέται καὶ Ἠλιασταὶ ἦσαν οἱ αὐτοί, ἐπὶ πάσης γραφῆς καὶ δημοσίαις δίκης, τακτικοὶ δικασταὶ οὐδέποτε νομογράφοι, ἂν καὶ οἱ ἑξακισχίλιοι Ἠλιασταὶ ἐξ ὧν συνεκροτεῖτο καὶ τὸ δικαστήριον τῶν νομοθετῶν, ἦσαν συνάμα μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ δήμου· καθὼς τὰ νῦν εἰς τὰς συνταγματικὰς καὶ δημοκρατικὰς πολιτείας τὸ αὐτὸ πρόσωπον δύναται νὰ ἦναι δικαστῆς καὶ βουλευτής.

Ἰδίως μελέτης ἀξίον εἶνε τὸ θέμα τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ἠλικίας ἐπὶ τῆς δοκιμασίας καὶ τῆς ἐξελέξεως τῶν Ἀρχῶν, ὡς ἔνδειξις τοῦ χαρακτήρος τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὰ νεώτερα καθάρᾳ ἢ μικτὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα. Πᾶς εἰς ἀρχὴν τινα αἰρεθεὶς ἢ λαχὼν, προτοῦ ἠμύσῃ καὶ ἀναλάβῃ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πολιτείας, ὠφείλει ν' ἀποδείξῃ ὅτι εἶχε τὰ περὶ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, καὶ ἦτον ἀξίος ὡς ἐκ τῶν προηγουμένων τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς αὐτοῦ διαγωγῆς· ἵνα ὑπηρετήσῃ εἰς τὴν ἐκαλεῖτο θέσιν, καὶ κατὰ τὴν ἕξωδον ἐκ τῆς ὑπηρεσίας νὰ δώσῃ εὐθύνας τῆς πολιτικῆς καὶ οικονομικῆς αὐτοῦ διαχειρίσεως. Εἷς τε τὴν δοκιμασίαν καὶ εἰς τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχῶν εἶχον μέρος οἱ δικασταὶ τῆς Ἠλικίας, δικαστικὰ καθήκοντα ἐνασκοῦντες κατὰ τε τοὺς τύπους τῆς διαδικασίας, καὶ τὴν τιμωρίαν παντὸς παρανόμως δεξαμένου ἢ διαχειρισμένου τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Ἀτυχῶς ἔνεκεν ἐλλείψεως τῶν πηγῶν πολλὰ εἰσι τ' ἀμφισβητούμενα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου· περιορίζομαι δ' ἐξ ἑτέρου ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς μελέτης εἰς τὰ οὐσιωδέστερα.

Μετὰ εἰδικὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου μελέτας ὁ Thalheim συμπεραίνει ὅτι αἱ μὲν κληρωταὶ ἀρχαὶ ἐδοκιμάζοντο ἐνώπιον τῶν Ἠλιαστῶν, αἱ δὲ χειροτονηταὶ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, μετὰ τοῦ δικαίωματος τῆς ἐφέσεως ἐνώπιον τῶν Ἠλιαστῶν. Ὁ δὲ Schaefer φρονεῖ ὅτι οἱ Ἀρχοντες ἐδοκιμάζοντο

ένώπιον τῆς τε Βουλῆς καὶ τοῦ δικαστηρίου, αἱ δὲ λοιπὰ ἀρχαὶ μόνον ένώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ Fränkel προκτελημμένος ἐκ τῆς προθέσεως τοῦ ν' ἀποδείξει τὴν Ἡλικίαν πολιτικόν, μᾶλλον ἢ δικαστικόν σῶμα, δογματίζει ὅτι παντὸς εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν χειροτονηθέντος ἢ λαχόντος ὁ διορισμὸς ἔπρεπε νὰ ἐπικυρωθῇ κατόπιν δοκιμασίας εἰς πρῶτον βαθμὸν παρὰ τῆς Βουλῆς, καὶ εἰς δευτέρον παρὰ τῆς Ἡλικίας, κατ' ἔφεσιν εἴτε τοῦ ἐκλεχθέντος εἴτε παντὸς ἄλλου πολίτου κερτημένου τὸ δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου. Ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος τὸν ὁποῖον ἀποκρούουσι καὶ ὁ Gilbert (Handbuch σελ. 208 σημ. 3 καὶ 209, σημ. 3) καὶ ὁ Lipsius (Meier at. Pr. 236 ἐπ.) εἶνε εἰκασία τοῦ Fränkel οὐδαμῶς δικαιολογουμένη ἐκ τῶν πληροφοριῶν τῶν ἀπτικῶν ρητόρων, οἵτινες ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶνε ἡ κυρία καὶ ἀμεστος πηγὴ τῆς γνώσεως τῶν νεωτέρων. Ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πληροφοροῦμεθα ὅτι τῶν έννέα Ἀρχόντων καὶ τῶν Βουλευτῶν ἡ δοκιμασία ἐγένετο ένώπιον τῆς Βουλῆς. Ἔχομεν διασωθέντας τρεῖς λόγους τοῦ Λυσίου ἀπαγγελθέντας ένώπιον τῆς Βουλῆς. Ἡ Μαντιθέω δοκιμαζομένη ἀπολογία, καὶ ὁ κατὰ Φίλωνος ἀφορῶσιν εἰς δοκιμασίαν Βουλευτοῦ, ὁ δὲ περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας εἰς δοκιμασίαν Ἀρχοντος. Ἀλλὰ περὶ τῆς δοκιμασίας τῶν Ἀρχόντων ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ π. λεπτ. (Δημ. 484, 90) «οὐ γὰρ ὤετο δεῖν ὁ Σόλων ὁ τοῦτον τὸν τρόπον προστάξας νομοθετεῖν, τοὺς μὲν θεσμοθέτας τοὺς ἐπὶ τοὺς νόμους κληρουμένους· δις δοκιμασθέντας ἄρχειν, ἐν τε τῇ Βουλῇ καὶ παρ' ὑμῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ» κτλ. Ἐκ τούτου συνδυαζομένου μετὰ τοῦ π. Εὐδουλ. (1319, 67) «ὥσπερ γὰρ τοὺς θεσμοθέτας ἀνακρίνετε ἐγὼ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐμμετὸν ὑμῶν ἀνακρινῶ» καὶ πρὸς τὸ τοῦ Λυσίου περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας (175, 6) «Ἄν δὲ ἐπὶ τοιούτῳ λόγον τρέπωνται ὡς ὁ χρόνος οὐκ ἐγγωρεῖ ἄλλον ἀποκληρώσει, ἀλλὰ ἀνάγκη ἐὰν αὐτὸν ἀποδοκιμάσητε, ἄθυτα τὰ πάτρια ἱερὰ γίνεσθαι, τὰ δ' ἐνηυμήθητε ὅτι πάλαι ὁ χρόνος ἤδη παρελήλυθεν· ἢ γὰρ αὐριον ἡμέρα μόνη λοιπὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐστίν· ἐν δὲ ταύτῃ τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι θυσιὰ γίνεσθαι, δικαστήριον δὲ παρὰ τοὺς νόμους ἀδύνατον πληρωθῆναι» βεβαιούται ὅτι οἱ Ἀρχοντες ὑπεβόλοντο εἰς διττὴν δοκιμασίαν ένώπιον τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ δικαστηρίου τῶν Ἡλιαστῶν, ἡ δὲ διττὴ δοκιμασία ἦτο διατεταγμένη διὰ μόνους τοὺς έννέα Ἀρχοντας καὶ τοὺς Παρέδρους τῶν τριῶν πρώτων, τοῦ Ἀρχοντος, δηλονότι, τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πολεμάρχου, περὶ ὧν ὁ Πολυδ. Η, 92 «δοκιμασθῆναι δ' αὐτοὺς ἐχορῆν ἐν τοῖς πεντακασίοις, εἴτ' ἐν δικαστηρίῳ.» Ἡ δοκιμασία τῶν λαχόντων καὶ τῶν ἐπιλαχόντων Βουλευτῶν ἐγένετο ένώπιον τῆς προκλήτου Βουλῆς, ένώπιον τῆς ὁποίας εἶχε δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι πᾶς πολίτης ἐπιτίμος ἵνα κατηγορήτῃ τοῦ δοκιμαζομένου. Ἐν τῷ κ. Μειδ. Δημ. 550, 110 ἀναγινώσκειται «βουλεύειν μου λαχόντος δοκιμαζομένου κατηγορεῖν» (ὁ Μειδίης). Ὁ τρόπος τῆς δοκιμασίας περιγράφεται παρὰ τῶν

ρητόρων ἐν τοῖς προσημειωθεῖσι λόγοις, καὶ ἐν τῷ τοῦ Δεινάρχου κ. Ἀριστογ. 17· ἀλλὰ δὲν ὀρίζεται, καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις ἀμφισβητεῖται, ὅποια ἦσαν τὰ ἀντικείμενα τῆς ἀνακρίσεως δι' ἐκάστην ἀρχὴν, διότι ἐνῶ κατὰ ρητὴν μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων ἐπὶ τῆς δοκιμασίας τῶν Ἀρχόντων ἀνεκρίνετο ὁ δημόσιος καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος, ὁ Ἐρμαν ἀνευ λόγου περιορίζει τὴν ἀνάκρισιν τῶν Βουλευτῶν εἰς τὴν βεβαιοσίαν τῶν πολιτικῶν δικαιοματιῶν, ὁ δὲ Μέιερ ἐπεκτείνει τὴν δοκιμασίαν εἰς τὴν βεβαιοσίαν καὶ τῆς ἰκανότητος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθόντων τῆς ἀρχῆς. Ὁ Ξενοφῶν τὴν λεπτομερῆ ἀνάκρισιν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου ἀναφέρει ἐπὶ μόνῃς τῆς τῶν Ἀρχόντων δοκιμασίας (Ἀπομν. Β II § 13) «ἐὰν δὲ τις γονεὺς μὴ θεραπεύῃ, τοῦτο δίκην τε ἐπιτίθητι καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἔχ' ἄρχειν τοῦτον, ὡς οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως τούτου θύοντος... Καὶ νῆ Διὶ ἐὰν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμήῃ, καὶ τοῦτο ἐξετάξῃ ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν Ἀρχόντων δοκιμασίαις.» Σοφιστικῶς δὲ φαίνεται ὁ Δεινάρχος τὴν τῶν Ἀρχόντων ἀνάκρισιν ἀναφέρειν εἰς πάσας τὰς ἀρχὰς ἐν τῷ κ. Ἀριστογ. σ'. 5. «Ἀριστογαίτονα τοίνυν ἡ Βουλὴ ἀποπέφκακε· πρὸς δὲ τούτοις ἀνακρίνοντες τοὺς τῶν κοινῶν τι μέλλοντας διοικεῖν, τίς ἐσται τὸν ἴδιον τρόπον· εἰ γονεὺς εὐποιεῖ, εἰ τὰς στρατείας ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐτράτευσεν, εἰ ἱερὰ πατριῶ ἐστίν, εἰ τὰ τέλη τελεῖ.» Βεβαιοὺς ἐὰν κατὰ τὴν ένώπιον τῆς Βουλῆς διαδικασίαν ἀπεδίδοντο εἰς τὸν δοκιμαζόμενον πράξεις περέχουσαι ἀφορμὴν εἰς δημοσίαν κατ' αὐτοῦ δίκην ἠδύνατο ἡ Βουλὴ, ὡς καὶ ὁ ἰδιώτης κατήγορος, νὰ καταδιώξωσιν αὐτὸν ένώπιον τῆς Ἡλικίας· τοῦτο εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ πράξωσι καὶ ὅταν μετὰ τὴν δοκιμασίαν ὤμνευε, καὶ ἀνελάμβανε τὴν ὑπηρεσίαν ὁ δοκιμασθεὶς. Ἐκ τῶν λόγων τοῦ Λυσίου ἐν τῷ κατὰ Εὐάνδρου 12 αὐτῶτε ὑμῖν (τοῖς βουλευταῖς) κηθῆκον περὶ τῆς ἀρχῆς (τοῦ βασιλέως) ἀκριβεστέρην τὴν δοκιμασίαν ἢ περὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν ποιεῖσθαι» φαίνεται ὅτι τῆς Βουλῆς ἡ ἀρμοδιότης δὲν περιορίζετο εἰς τὴν δοκιμασίαν μόνον τῶν Ἀρχόντων καὶ τῶν Βουλευτῶν· ἀλλὰ τοῦ ἀμφισβητουμένου τούτου ζητήματος ἡ ἐξακρίβωσις εἰς ἄλλοτε.

Τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἡ δοκιμασία ἐγένετο ένώπιον αὐτῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου τῆς Βουλῆς· τοῦτέστιν οἱ κατ' ἔτος ἐξυπηρετοῦντες ὡς Ἀρχόντες μετὰ τὴν λογοδοσίαν αὐτῶν, προτοῦ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου ὤφειλον νὰ δοκιμασθῶσι, καὶ ἡ ἀνάκρισις αὐστηροτέρα τῆς ἐπὶ πάσης ἄλλῃς ἀρχῆς (Ἰσοκρ. Ἀρεοπ. Κ.) περιελάμβανε ὅλον τὸν βίον τοῦ δοκιμαζομένου· ὡς δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἀναγράφει (13, σ. 66). «Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Πητροκλέους τοῦ Ἀρεοπαγίτου φησὶν ἀριστήσαντά τινα ἐν κτηλείῳ κωλύσαι ἀνέναι εἰς Ἀρειον Πάγον». Ὁ δὲ Δημοσθένης βεβαιοῖ ὅτι πολλοὶ τῶν Ἀρχόντων ἀπεδοκιμάζοντο ἀγογγύστως ὑποβληθέντες εἰς τὴν ἀποψήφισιν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν.

Περὶ τῶν λοιπῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν, καὶ οικονομικῶν ἀρχῶν ἐν γένει ἀναφέρεται ὅτι ἐδοκιμάζοντο παρὰ τῶν δικαστηρίων. Ὁ Αἰσχίνης ἐν τῷ κ. Κτησ. 14 ἐπικαλεῖται τὸν νόμον «ἐν ᾧ διαρρήδην γέγραπται τὰς χειροτονήτους ἀρχὰς (ἀπάσας ἐνὶ περιλαβῶν δνόματι, καὶ προσεῖπεν ἀρχὰς ἀπάσας εἶναι ἅς ὁ δῆμος χειροτονεῖ) καὶ τοὺς ἐπιστάτας τῶν δημοσίων ἔργων, καὶ πάντας ὅσοι διαχειρίζουσι τι τῶν τῆς πόλεως πλέον ἢ τριάκονθ' ἡμέρας, καὶ ὅσοι λαμβάνουσιν ἡγεμονίας δικαστηρίων . . . τί τούτους κελεύει ποιεῖν; οὐ διακονεῖν, ἀλλ' ἄρχεῖν δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἐπειδὴ καὶ αἱ κληρωτικὴ ἀρχὴ οὐκ ἀδοκιμαστοί, ἀλλὰ δοκιμασθεῖται ἄρχουσι». Ἐκ δὲ τῶν αἰρετῶν ἀρχῶν ἦσαν οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ Ταξίαρχοι, περὶ ὧν ῥητῶς ἐν τῷ π. Βοιώτων (Δημ. 1018, 34) ἀναγινώσκεται «χειροτονησάντων ὑμῶν ἐμὲ Ταξίαρχον ἤκεν οὗτος ἐπὶ τὸ δικαστήριον δοκιμασθησόμενος» καὶ ὁ Λυσίας ἐν τῷ κ. Ἄγορ. 10 «Εἴτεσθε ἐκεῖνον πρῶτον αὐτοκράτορα, ὃν τῷ προτέρῳ ἔπει στρατηγὸν χειροτονηθέντα ἀπεδοκιμάσατε». Ὁ δὲ Δεῖνκροσ ἐν τῷ κ. Ἀριστογ. «ὅτε ἐμπορίου ἐπιμελητῆς λαχὼν ἀπεδοκιμάσθη ὑπὸ τῶν τότε δικαζόντων ἄρχεῖν τὴν αὐτὴν ἀρχήν».

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἐγένετο διάκρισις τῶν ῥητόρων ἀπὸ τῶν ιδιωτῶν. (Αἰσχ. κ. Τιμ. 195). Δὲν ὑπῆρχον διὰ τοὺς ῥήτορας ὠρισμένα ἐκ τοῦ νόμου προσόντα, καὶ πᾶς ἐπίτιμος πολίτης ὑπὲρ τὰ 30 ἔτη γεγονώς, ἠδύνατο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ν' ἀγορεύῃ. Ἀλλ' ἐὰν λόγῳ κακοηθείας, αἰσχροπληθῆτος βίου, ἢ δικηγωγῆς ἀντιπατριωτικῆς, ἦτον ἀνάξιος πίστεως συμβουλεύων τῷ δήμῳ, εἶχεν ἕκαστος τῶν τῆς Ἐκκλησίας τὸ δικαίωμα ν' ἀπαγγεῖλη κατηγορίαν ἐπὶ κακοηθείᾳ ἢ ἀξιοποίνῳ πράξει κατὰ τοῦ ῥήτορος, καὶ αἰτήσῃ ὅπως ἀπαγορευθῇ ὁ λόγος, καὶ ἐνεργηθῇ ἀνάκρισις κατ' αὐτοῦ. Τοῦτο ἐλέγετο «ἐπαγγέλλειν δοκιμασίαν» ἐφ' ἧς διεξήχθητο τακτικὴ δίκη ἐνώπιον τῆς Ἡλιαίας ἐκ πεντακοσίων, καὶ ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἐκηρύσσεται ἔνοχος κατεδικάζετο εἰς ἀτιμίαν. Οὕτως ὁ Αἰσχίνης ἐν τῷ π. Τιμ. 32 λέγει: «Τούτους μὲν ἐξαιρεῖ ἀπὸ τοῦ βήματος. . . ἐὰν δὲ τις παρὰ ταῦτα μὴ μόνον λέγει. . . δοκιμασίαν μὲν φησὶν (ὁ νόμος) ἐπαγγεῖλάτω Ἀθηναίων ὁ βουλόμενος, οἷς ἔξεστι, ὑμᾶς δ' ἤδη κελεύει περὶ τούτων ἐν τῷ δικαστηρίῳ διαγιγνώσκειν».

Ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ (Ξεν. Γ'. 4) γίνεται λόγος περὶ δοκιμασίας ὄρφανῶν «πρὸς δὲ τούτοις ἀρχὰς δοκιμάσαι καὶ διαδικάσαι καὶ ὄρφανούς δοκιμάσαι» ὑπαγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δικαστῶν. Ἡ δοκιμασία αὕτη δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν γνησιότητα, ἧτις ἐβεβαιουῖτο διὰ τῆς προσαγωγῆς τοῦ παιδὸς ἐνώπιον τῶν φρατῶν, καὶ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ φρατορικὸν γραμματεῖον· οὐδὲ εἰς τὴν ἰθαγένειαν, βεβαιουμένην διὰ τῆς ἐγγραφῆς τοῦ πολίτου εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον. Μετ' αὐτὴν οἱ ἀνήλικες ἔφηβοι γενόμενοι, ἐγίνοντο κύριοι τῆς διαχειρίσεως τῆς πα-

ριουσίας αὐτῶν. Ἄρποκρ. «ληξιαρχικὸν γραμματεῖον, εἰς δ' ἐνεγράφοντο οἱ τελεσθέντες τῶν παίδων, οἷς ἔξῃν ἤδη τὰ πατρῶα οἰκονομεῖν, παρ' ὃ καὶ τοῦνομα γέγονε διὰ τὸ τῶν λήξεων ἄρχεῖν· λήξεις δ' εἰσὶν οἱ τε κληροὶ καὶ αἱ οὐσίαι. Ἀλλὰ προτοῦ παραλάβωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς ἀνάκρισιν οἱ ἐφ' ἡλικίας ὄρφανοί εἰ δύνανται τὰ πατρῶα παρὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀπολαμβάνειν». Ἡ δοκιμασία αὕτη τῶν ὄρφανῶν μνημονεύεται πολλάκις εἰς τοὺς ἄρχαίους ῥήτορας λ. χ. Λυσ. κ. Διογεῖτ. 9. — Ἀπόσπ. 43. — Ἰσαίου Ἀριστ. Ε, 4. Κιβ. Ι' 4, κτλ. Εἰς ταύτην δὲ τινες τῶν νεωτέρων ἐρμηνευτῶν ἀναφέρουσι τὸν ἀστεῖσμὸν τοῦ κωμικοῦ ἐν Σφήκῃς 578 «παίδων τοίνυν δοκιμαζομένων αἰδοῖα πάρεστι θεᾶσθαι». Ἀντίκειται δὲ πρὸς ταύτην ἡ γνώμη τῶν ἀρχαίων σχολικστῶν Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι ψήφῳ οἱ ἐγγραφόμενοι δοκιμάζονται οἱ νεώτεροι εἰ μὴ ἐτῶν ἰε'. εἶεν· ἴτω· δ' ἂν περὶ τῶν κρινομένων παίδων εἰς τοὺς γυμνικούς ἀγῶνας λέγει· οὐχ ὡς ἐν δικαστηρίῳ κρινομένων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρῶτον. Ἄλλως· τῶν γὰρ παίδων τὴν ἡλικίαν δοκιμάζοντες τὰ αἰδοῖα ἐσκόπου, διὰ τὸ δεῖσθαι αὐτῶν εἰς τὸ χρησιμεύειν ἐν ταῖς λειτουργίαις». Ὅπως δὲ ποτε τὰ περὶ τούτου, ἡ δοκιμασία παρὰ τοῦ κωμικοῦ ἀποδίδεται εἰς τοὺς ἡλιαστάς.

Περὶ τῆς δοκιμασίας τῶν δημοποιήτων εὐρίσκομεν ἐν τῷ κ. Νεκίρ. Δημ. 1375 καὶ 1381 δύο κατὰ τὸ φινόμενον ἀντιθέτους πληροφορίας. Κατὰ πρῶτον ὁ ῥήτωρ λέγει: «Πρῶτον νόμος ἐστὶ τῷ δήμῳ κείμενος μὴ ἐξεῖναι ποιήσασθαι Ἀθηναῖον ὃν ἂν μὴ δι' ἀνδραγαθίαν εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ἄξιον ἢ γενέσθαι πολίτην, ἔπειτ' ἐπειδὴν πεισθῇ ὁ δῆμος καὶ δῶ τὴν δωρεάν, οὐκ ἐξ κυρίαν γενέσθαι τὴν ποίησιν, ἐὰν μὴ τῇ ψήφῳ εἰς τὴν ἐπιούσῃν ἐκκλησίαν ὑπερξαισχίλιοι Ἀθηναίων ψηφίσωνται κρύβδην ψηφίζομενοι, τοὺς δὲ πρυτάνεις κελεύει τιθέναι τοὺς καδίσκους ὁ νόμος. . . ἔπειτα μετὰ ταῦτα παρὰ νόμων γραφὴν ἐποίησε κατ' αὐτοῦ τῷ βουλομένῳ Ἀθηναίων, καὶ ἔστιν εἰσελθόντα εἰς τὸ δικαστήριον ὡς οὐκ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ νόμου; Ἀθηναῖός γέγονε». Ἀκολουθῶς ἐπικαλούμενος τὰ ἀναγνωσθέντα ψηφίσματα περὶ τῆς ποιήσεως τῶν Πλαταιέων, ἐπιφέρει τὰδε: «Ὅρατε ὡς καλῶς καὶ δικαίως ἔγραψεν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἤξιώσε τοὺς Πλαταιέας λαμβάνοντας τὴν δωρεάν πρῶτον μὲν δοκιμασθῆναι ἐν τῷ δικαστηρίῳ κατ' ἄνδρα ἕκαστον, εἴ ἔστι Πλαταιεύς, καὶ εἰ τῶν φίλων τῶν τῆς πόλεως κτλ.» Ἐν τῷ πρώτῳ τεμαχίῳ λόγος οὐδεὶς περὶ δοκιμασίας, ἀλλ' περὶ δύο ψηφισμάτων τῆς Ἐκκλησίας ὑπερξαισχίλιων ψηφίζόντων τὸ δεύτερον. Ἐν τῷ περὶ τῶν Πλαταιέων μετὰ τὸ γενικὸν ψήφισμα, ἔπεται δοκιμασία ἐνὸς ἐκάστου ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Ἐπὶ τούτοις ἀνευρέθησαν μεταγενέστερα ψηφίσματα περὶ πολιτογραφίσεως ξένων ἐπὶ λίθων ἐγγεγλυμμένα, ἐν οἷς ἀναγινώσκεται «δεδοσθαι δὲ αὐτῷ καὶ πολιτείαν δοκιμασθέντι ἐν τῷ δι-

καστηρίῳ κατὰ τὸν νόμον, τοὺς δὲ θεσμοθέτας ὅταν πρῶτον πληρώσι δικαστήριον εἰς ἓνα καὶ πεντακοσίους δικαστάς, εἰσγαγεῖν αὐτῷ τὴν δοκιμασίαν κατὰ τὸν νόμον» ἢ «εἶναι δὲ αὐτὸν Ἀθηναῖον . . . τοὺς δὲ πρυτάνεις, οἱ ἂν πρῶτον λάχῳσι πρυτανεύειν δοῦναι περὶ αὐτοῦ τὴν ψήφον εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν, τοὺς δὲ θεσμοθέτας εἰσγαγεῖν αὐτῷ τὴν δοκιμασίαν τῆς δωρεᾶς εἰς τὸ δικαστήριον, ὅταν πρῶτον οἶον τ' ἦ». Πάντα ταῦτα συνδυάζων εἰς ἓν σύστημα νόμων ὁ Fränkel συνάγει ὅτι πρὸς ποίησιν τοῦ ξένου ἐχρειάζοντο δύο ψηφίσματα τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν τὸ δεύτερον δι' ὑπερξικισχίλιων ψήφων, πρὸς δὲ τούτοις ἡ ἐπικυρώσις αὐτῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐκ πεντακοσίων ἡλιεστῶν. Ἀλλὰ δι' ὀλίγης προσοχῆς διακρίνεται ἡ περ' αὐτοῦ γενομένη σύγχυσις νόμων καὶ ψηφισμάτων διαφόρων ἐποχῶν. Ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κ. Νεαίρας ἐπικαλεῖται τὸν πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου νόμον, καθ' ὃν μετὰ τὸ ψήφισμα περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ ξένου ἀπητεῖτο ἡ ἐπιψήφισις εἰς τὴν προσεχῆ ἐκκλησίαν δι' ἐξικισχιλίων ψήφων. Οὐδεὶς λόγος περὶ ἐπικυρώσεως τοῦ δικαστηρίου· ἀλλ' ἔμενεν εἰς πάντα πολίτην τὸ δικαίωμα τῆς γραφῆς παρενόμων, ἡτις ἐδικάζετο ὡς πᾶσα ἄλλη δημοσία ἀγωγὴ ὑπὸ τῆς Ἡλιαίας. Ἐν τῷ λόγῳ τοῦ ῥήτορος σαφῶς ἐν τῷ νόμῳ ἐκείνῳ διακρίνονται τὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς Ἡλιαίας, τὰς ὁποίας ὁ γερμανὸς ἐρμηνευτὴς προϋτίθετο ν' ἀποδείξῃ ὡς ἐν σῶμα πολιτικὴν ἀποτελούσας. Κατὰ τὴν κατατροφὴν τῶν Πλαταιῶν, τῷ πέμπτῳ ἔτει, καὶ μετὰ τὰς δεινὰς συμφορὰς τοῦ λοιμοῦ, καὶ τοῦ πολέμου (427 π. Χ.) καθίστατο πιθκνῶς ἀνεφικτος ἡ ὑπὸ ἐξικισχιλίων πολιτῶν ἐπιψήφισις τῆς πολιτογραφήσεως τῶν Πλαταιῶν, ὅσον ἀρ' ἑτέρου ἦτο κατεπεύγουσα πράξις περιθάλψεως τῶν προσφύγων. Ἦτο δὲ καὶ διὰ τὸν ἕτερον λόγον ἀνεφικτος ἡ ἐφαρμογὴ ταῦ παλαιῶν νόμου, ὅτι διὰ τούτου ἐκκλονίζετο ἡ ποίησις ἐνὸς πολίτου καὶ ἡ ἐπιψήφισις δι' ἓν μόνον ἄτομον· ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲ ἦτον ἀδύνατον εἰς τὰς ἐκτάκτους ἐκείνας περιστάσεις τῆς πολιτείας νὰ ἐλθοῦσι δι' ἐξικισχιλίων ψήφων τόσα ψηφίσματα ὅσοι ἦσαν οἱ Πλαταιεῖς. Τὸ ψήφισμα λοιπὸν τοῦ Ἱπποκράτους, τὸ ὁποῖον μνημονεύεται ἐν τῷ κ. Νεαίρας, καὶ τὰ περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ ψηφίσματα, τὰ ὁποῖα ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται, μὴ καταχωρηθέντα ἐν τῷ σωζομένῳ λόγῳ περὶ δημοποιήσεως τῶν Πλαταιῶν, ἀποτελοῦσιν ἐξαιρέσιν τοῦ μέχρι τότε ἰσχύοντος νόμου. Ἡ Ἐκκλησία ὡς νομοθετικὴ ἀρχὴ δὲν ἠδύνατο κατὰ τὰς προκειμένας περιστάσεις νὰ ἐξέλθῃ νομιμώτερον τῶν παρουσιαζομένων δυσχερειῶν, εἰμὴ ψηφίζουσα ἐν γένει τὴν δημοποίησιν τῶν Πλαταιῶν, καὶ ἀναθέτουσα εἰς τὸ δικαστήριον τῶν Ἡλιαστῶν τὴν ἐφαρμογὴν διὰ τῆς δοκιμασίας ἐνὸς ἐκάστου τῶν δημοποιήτων. Ἡ ἐξἄκολούθησις τῶν αὐτῶν περιστάσεων καθ' ὅλον τὸν πόλεμον, καὶ μετ' αὐτὸν ἐπὶ τινα ἔτη, συνετέλεσαν ἴτως ὅπως καθιερωθῆ ἡ δικδικασία τοῦ ψηφίσματος περὶ τῶν Πλα-

ταιῶν ὡς κανὼν τοῦ λοιποῦ, καὶ τούτου ἕνεκα ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ψηφισμάτων μεταγενεστέρων τοῦ δ' αἰῶνος ἀπαντῶμεν τὴν δημοσίαν δημοποίησιν τελομένην διὰ ψηφίσματος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δοκιμασίας τοῦ δημοποιήτου ἐνώπιον τῆς Ἡλιαίας ἐκ 501. Ἐν πάσῃ περιπτώσει διατηρεῖται τὸ δικαίωμα τῆς προσβολῆς τοῦ ψηφίσματος καὶ τοῦ γράψαντος αὐτὸ διὰ γραφῆς παρενόμων, ἀποτελούσης τὸ ἀντικείμενον ἰδίως δικῆς ἐνώπιον τῶν Ἡλιαστῶν, οἵτινες καὶ κατ' αὐτήν, ὡς κατὰ τὴν δοκιμασίαν τοῦ δημοποιήτου, ἐκτελοῦσι καθήκοντα καθαρῶς δικαστικῆς ἀρχῆς.

Ὁ Γρότιος, τοῦ ὁποῖου ἡ γνώμη ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν καὶ τὴν βάσιν τῆς θεωρίας τοῦ Fränkel, φρονεῖ ὅτι ὁ Σόλων περιέβαλε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἡτις ἦτον αὐτὴ ἡ Ἡλιαία, μὲ μόνην τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐξελέγξεως τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀρχῶν κατὰ τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας· τὸ εὐθύνειν ἦτον ἡ κυρία λειτουργία τῆς Ἡλιαίας, ἡτις μετέπειτα προσεκλήσατο καὶ τὸ δικάζειν, Ἀλλ' εἰς ὅλας τὰς σωζομένας πηγὰς τοῦ ἀττικῆς δικαίου εὐρίσκομεν πάντοτε τὴν Ἡλιαίαν περιβεβλημένην κατὰ τὰς εὐθύναις τὸν χαρακτῆρα δικαστικῆς ἀρχῆς, ἀνεξαρτήτου τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς διοικητικῆς. Μένουσι πολλὰ τ' ἀμφίβολα καὶ ἀμφισβητούμενα μεταξὺ τῶν νεωτέρων περὶ τοῦ μέρους ὑπερ ἐκάστη τῶν Διοικητικῶν ἀρχῶν ἐλάμβανε κατὰ τὴν ἐξέλεξι τῆς διαχειρίσεως τῶν κοινῶν· τοῦτο ὅμως βέβαιον προκύπτει ὅτι μόνον ἀνεύθυνοι ἦσαν ὁ δῆμος, ἡ Ἐκκλησία τ. ε., καὶ τὰ δικαστήρια τῶν ἡλιαστῶν. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα ἄλλη ἀρχὴ Ἄρχοντες, Βουλευταί, Ἀρεοπαγίται (πλὴν τῶν δικαστικῶν αὐτῶν καθηκόντων) Στρατηγοί, Πρέσβεις, Ἱερεῖς κ.λ. ὑπεχρεοῦντο εἰς εὐθύναις, οἱ ἐλεγκταὶ ἀπετέλουν ἰδίαν κλάσιν ἀρχῆς ἀνεξαρτήτου τῆς Κυβερνήσεως. Ὡς τοιοῦτοι μνημονεύονται οἱ Λογισταί, οἱ Εὐθυνοὶ μετὰ τῶν Παρέδρων αὐτῶν, οἱ Συνήγοροι. Εἰς τοὺς Λογιστάς ὄφειλεν ὁ ὑπόλογος, εἰς ῥητὸν χρόνον ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, νὰ παραδώσῃ τοὺς λογαριασμοὺς αὐτοῦ· καὶ ἂν κατ' αὐτὴν οὐδεμίαν διαχείρισιν χρημάτων ἔλαβε νὰ δηλώσῃ τοῦτο. Οἱ Εὐθυνοὶ μετὰ τῶν Παρέδρων αὐτῶν καὶ οἱ Συνήγοροι ἐπεξεργάζοντο τοὺς λογαριασμοὺς καὶ ἀνέκρινον τὸν ὑπόλογον. Οἱ Λογισταὶ μετὰ τὴν ἐξέλεξι εἰτῆγον τὸν ὑπεύθυνον ἐνώπιον δικαστηρίου Ἡλιαστῶν ἐξ ἐνὸς καὶ πεντακοσίων ὑπὸ τῶν Λογιστῶν προσδρουμένου, ὅπως ἐὰν μὲν ἐφαίνετο παραβάς τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηρεσίας τιμωρηθῆ, ἐὰν δὲ πιστῶς διαχειρίσας τὰ κοινὰ ἐπικυρωθῶσιν οἱ λογαριασμοὶ αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐνώπιον τῶν Εὐθύνων προανάκρισιν, καὶ τὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου διαδικασίαν, πᾶς πολίτης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ παραστῆ ὡς κατηγορὸς τοῦ ὑπολόγου, ὡς καὶ οἱ κατὰ τὴν προανάκρισιν λαβόντες μέρος Συνήγοροι (τῆς πόλεως ἢ τοῦ δήμου). Εἰς τὰς νέας πολιτείας τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον (Cour des Comptes) ἔχει τὸν χαρακτῆρα δικαστηρίου· ἀλλ' εἰς τὸ αὐτὸ σῶμα συννοοῦνται τὰ ἔργα τῆς ἐξελέγξεως

καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἤτοι προανακρίσεως, εἰσαγωγῆς, καὶ δίκης. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κατὰ τὴν συνήθη διαδικασίαν ἢ προανάκρισις ἦτον εἰς χεῖρα τῶν Ἀρχόντων, παρὰ τῶν ἰδίων ἐνεργουμένη, ἢ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν παρὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ παραγγελλομένων δημοσίων δικαιτητῶν, καὶ εἰς τοὺς Ἀρχοντας ἀπέκειτο ἢ εἰσαγωγή τῆς δίκης. Ἡ καταδίωξις ἀνήκεν εἴτε εἰς τὸν δῆμον διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διοριζομένων δημοσίων κατηγόρων εἴτε εἰς τὸν παθόντα, ἢ τὸν βουλόμενον ἰδιώτην κατήγορον, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας ἐνεργοῦντα· καὶ εἰς τοὺς Ἡλιαστὰς ἄνευ τινος προκατλήψεως ἀπελείπετο ἢ ἀπόφασις. Ἐπὶ τῶν Εὐθυῶν φαίνονται οἱ Λογισταί, ἀντὶ τῶν Ἀρχόντων, ἐπιτηρηταὶ τῆς προανακρίσεως καὶ εἰσαγωγῆς, οἱ Εὐθυνοὶ μετὰ τῶν παρέδρων αὐτῶν τὰ ὄργανα τῆς προανακρίσεως, οἱ Συνήγοροι δημόσιοι κατήγοροι παριστάμενοι κατὰ τε τὴν προανάκρισιν, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον, οἱ δὲ Ἡλιασταὶ δικασταὶ ἐλεύθεροι πάσης προκατλήψεως, ὡς πρὸς ἡμῖν οἱ ἔνορκοι. Οὕτως ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ (Ξεν. γ. 2) «δικῆς καὶ γραφῆς καὶ εὐθύνας ἐκδικάζειν» ἀναφέρονται τρία εἴδη δικακρομένων δικῶν, κατὰ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῶν λέξεων, πολιτικῶν, ποινικῶν, καὶ λογιστικῶν, ὑπαγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἡλιαστῶν.

Παρέσχεον ἀφορμὴν εἰς ἀμφισβητήσεις ἢ ἐρμηνείας τῆς λέξεως Εὐθυνα ἐν τῷ προπαραθεθέντι ψήφισματι περὶ τῶν ὄρκων τῶν Χαλκιδέων «τὰς εὐθύνας Χαλκιδεῦσι κατὰ σφῶν αὐτῶν εἶναι ἐν Χαλκίδι καθάπερ Ἀθηναίων Ἀθηναίους, πλὴν φυγῆς καὶ θανάτου καὶ ἀτιμίας. Περὶ δὲ τούτων ἔφασιν εἶναι Ἀθήνας εἰς τὴν Ἡλιαίαν τὴν τῶν θεσμοθετῶν». Ὁ Foucart ἠρμήνευσε τὴν λέξιν εἰς τὴν κυρίαν σημασίαν, ἤτοι δίκης ἐπὶ ἐξέλεξι τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀρχῶν. Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ἀποκρούουσιν οἱ Γερμανοὶ ἐξηγηταὶ (Fränkel 47 Lipsius Att. P. I. Meier 259 σημ. 154) ἐκλαμβάνοντες τὴν λέξιν *euthuna* εἰς τὴν γενικωτέραν σημασίαν ποινῆς καὶ ποινικῆς δίκης. Εἰς τὴν σημασίαν ταύτην βεβηλῶς ἀπαντᾷ πολλάκις ἄλλ' ἄρα ἐν τῷ ψήφισματι ἔχει τὴν γενικὴν τούτην, ἢ τὴν εἰδικὴν σημασίαν τοῦ τεχνικοῦ ὄρου; Τοῦτο νομίζω πιθανώτερον· διότι κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦ Θεογνήτου ἀρίστο εἰς τοὺς Χαλκιδεῖς ἀπερίοριστος ἢ ἐπιβολὴ ποινῆς ἄλλης πλὴν ἀτιμίας, φυγῆς καὶ θανάτου. Ἦτο μάταιον νὰ ἐπικρατήθη ἢ αὐτὴ διάταξις διὰ τῆς προτάσεως τοῦ Ἀρχεστράτου. Αὕτη λοιπὸν ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τὰς κοινὰς πράξεις περὶ ὧν προσέτε το ψήφισμα εἰς ὃ ἀναφέρεται ὁ ὄρκος τῶν Ἡλιαστῶν, ἀλλὰ εἰς τὰς εὐθύνας ἰδίως. Κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦ Ἀρχεστράτου αἱ ἀρχαὶ τῶν Χαλκιδέων ἐδίδον εὐθύνας ἐν Χαλκίδι καθάπερ οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Ἀθήναις· οἱ δὲ ὑπεύθυνοὶ καταδικαζόμενοι εἰς ἀτιμίαν, ἐξορίαν, ἢ θάνατον εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως ἐνώπιον τῆς Ἡλιαίας. Ἄλλ' ὁ γάλλος ἐξηγητὴς πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ διακρίνει εὐθύνας συνεπαγούσας χρηματικὰς

ποινὰς ἀπὸ τῶν συνεπαγούσων ἀτιμίας, φυγὴν ἢ θάνατον, ἀνευρίσκων τοιαύτην διακρίσιν ἐν τῷ τεμ. τοῦ Πολυδ. Η 45 «Εὐθυνα δὲ κατὰ τῶν ἀρξάντων ἢ προσβευσάντων ἦν μὲν περὶ χρημάτων πρὸς τοὺς εὐθύνοους καὶ τοὺς λογιστάς . . . ἦν δὲ περὶ ἀδικημάτων πρὸς τοὺς δικαστάς». Ὁ κ. Foucart ἔννοεῖ ὅτι ἐὰν ἢ εὐθυνα συνεπήγето καταδίκην εἰς χρηματικὴν ποινὴν ἦσαν ἀρμόδιοι πρὸς ἐπιβολὴν αὐτῆς οἱ Εὐθυνοὶ ἢ οἱ Λογισταί, εἰσήγето δὲ εἰς τὸ δικαστήριον μόνον ἐὰν συνεπήγето ποινὴν ἀτιμίας, φυγῆς ἢ θανάτου. Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν μοι φαίνεται ὀρθὴ καθ' ὅσον ἐκ πλείστων μαρτυριῶν ἀρχαίων βεβαιοῦται ὅτι πάντως ὁ ὑπεύθυνος, καὶ τοιμὴ κατηγορούμενος, εἰσήγето παρὰ τῶν Λογιστῶν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὅπως ἀπκλαγγῆ τῆς εὐθύνης. Τοῦτο ἰδίως προκύπτει ἐκ τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους περὶ παραπ. § 211 «προσελθὼν Αἰσχίνης οὕτωσι τοῖς Λογισταῖς, ἔχων μάρτυρας πολλοὺς ἀπηγόρευσε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς δεδοκῆτα εὐθύναι, καὶ οὔτε ὄντα ὑπεύθυνον» καὶ περὶ τοῦ Στεφ. § 117 «εἶτα παρὼν ὅτε μὲ εἰσήγον οἱ λογισταὶ οὐ κατηγόρεις;» (Lipsius Att. Pr. v. Meier 267 σημ. 187. Schoel de Syneg. 13. Gilbert Handb. σελ. 216.) Αὐτὸ δὲ τοῦτο βεβαιοῦται διὰ τῆς παρὰ τὸ γυμνάσιον τοῦ Πτολεμαίου τῷ 1860 ἀνευρεθείσης ἐπιγραφῆς: (Ἐφημ. Ἀρχ. φυλλ. 55 ἀρ. 4097). Ὁ κοσμητὴρ τῶν ἐρήθων Εὐδοξος στεφανοῦται χρυσῷ στεφάνῳ διότι «ποιησάμενος τὴν εἰς τὰς θυσίας δαπάνην ἐκ τῶν ἰδίων . . . καταπεσόντος δὲ τοῦ περιβόλου τοῦ Διογενεῖου προενοήθη [τῆς ἐπισκευῆς αὐτοῦ, ἀναδεξάμενος] τὴν περὶ αὐτὰ δαπάνην ἐκ τῶν ἰδίων, καὶ περὶ πάντων τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν ἔδωκε τὰς εὐθύνας ἐν τῷ δικαστηρίῳ κατὰ τὸν νόμον». Ἡ ἔννοια τοῦ τεμυχίου τοῦ Πολυδ. Η 45, εἶναι ὅτι ὁ ὑπεύθυνος ὤφειλε πάντως νὰ δώσῃ τοῖς Λογισταῖς λόγον τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ, καὶ νὰ εἰσχωθῆ εἰς τὸ δικαστήριον· ἄλλ' ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἀδικήματος ἄλλου εἴλους, διαπραχθέντος κατὰ παράβασιν τῶν καθηκόντων τῆς ὑπηρεσίας, ἀσχετοῦ πρὸς οἰκονομικὴν διαχείρισιν, ἠκολουθεῖτο ἢ τακτικὴ εἰσαγωγή δίκης ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου διὰ γραφῆς; εὐθυῶν, ἢ διὰ γραφῆς ἰδίως ἐπὶ τῷ ἀδικήματι τῷ ἀποδιδομένῳ εἰς τὸν δημόσιον ὑπρέτην.

Ἰδέως ἐπὶ τῶν εὐθυῶν οἱ ὄπαδοὶ τῆς γνώμης τοῦ Γροτίου ἀπέδωκαν δικαστικὴν ἀρμοδιότητα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, μετ' αὐτῆς συγχέοντες τὴν Ἡλιαίαν καὶ εἰς ἀπόδειξιν προσεπικαλοῦνται τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους Πολ. Β, 12. «Σόλων ἔοικε τὴν ἀναγκαιοτάτην ἀποδιδόναι τῷ δήμῳ δύναμιν τῷ τὰς Ἀρχὰς αἰρεῖσθαι καὶ εὐθύνειν». Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν ἀναρεῖται ὁ χαρακτὴρ τῶν εὐθυῶν ὡς δικαστικῆς πράξεως, οὐδὲ μετατίθεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ ἀρμοδιότης τῆς Ἡλιαίας. Τὸ μὲν καθ' ὅσον εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκλεγόμενας διοικητικὰς Ἀρχὰς, Λογιστάς, Εὐθύνους, Συνηγόρους, ἀνήκεν ἢ ἐξέλεξις τῆς διαχειρίσεως τῶν ὑπολόγων

ἡ προκράρισις, καὶ ἡ εἰσαγωγή τῶν εὐθυνῶν εἰς τὴν Ἑλικίαν τὸ δὲ καθόσον δ συγγραφεὺς ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ ἀναφέρει εἰς τὸν Σόλωνα ὅτι ἀπέδωκε τῷ δήμῳ τὸ δικαίωμα τοῦ δικάζειν διὰ τῆς Ἑλικίας. Καθὼς διὰ τῶν ἐκ τοῦ δήμου κληρουμένων Ἑλιαστῶν ὁ δῆμος ἐλογίζετο ἐνασχῶν τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, οὕτω καὶ διὰ τῆς Ἑλικίας ὁ δῆμος ἐνήσκει τὴν ἐξουσίαν τοῦ εὐθύνειν τὰς ἀρχάς. Ἀλλὰ τὸ δικαστήριον τῶν Ἑλιαστῶν δὲν ἀπέβαλε τὸν δικαστικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα ἀπολύον ἢ καταδικάζον τοὺς ὑπευθύνους μετὰ τὴν εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ὑποβολὴν τῶν εὐθυνῶν.

Ἐπίσης καθαρῶς δικαστικὴ περὶσταται ἡ ἀρμοδιότητος τῶν Ἑλιαστῶν ἐπὶ τῆς εἰσαγγελίας, καὶ διακεκριμένα τὰ ἔργα τῆς Ἑλικίας ἀπὸ τῶν νομοθετικῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν κυβερνητικῶν τῆς Βουλῆς. Ὁ Fränkel ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ταυτότητα Ἐκκλησίας καὶ Ἑλικίας ἐπιπλατῆται τὴν ἐπὶ τῆς εἰσαγγελίας διαδικασίαν. Ἀλλ' ὡς εὐρίσκωμεν αὐτὴν ἐκτεθειμένην εἰς τοὺς Ἀττικοὺς ῥήτορας ἀπὸ τοῦ Ἐ' αἰῶνος, καὶ ὡς αὐτὸς ὁ γερμανὸς ἐξηγητὴς ἐκθέτει αὐτὴν, ἡ Ἐκκλησία εἶνε κατῆγορος, καὶ μόνον δικαστὴς ἡ Ἑλικία. Ἡ λεπτομερὴς ἀρήγησις τῶν περιπτώσεων τῆς εἰσαγγελίας, καὶ τῆς ἐπὶ ταύτης δίκης, ἤθελε μὲ ἀποτρέψει πολὺ τοῦ προκειμένου θέματος. Σχετικὰ πρὸς τοῦτο εἶναι τὰ τῆς εἰσαγγελίας ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ἢ ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας, εἶχον δ' οὕτω. Πᾶς πολίτης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καταγγείλῃ εἰς τὴν Βουλὴν ἢ εἰς τὸν δῆμον πᾶσαν πρᾶξιν ἀπειλοῦσαν κίνδυνον εἰς τὴν πολιτείαν, ὅποια παρ' ἡμῖν χαρακτῆρίζονται αἱ πρᾶξεις ἐσχάτης προδοσίας. Ἐὰν ἡ Βουλὴ ἢ ὁ δῆμος ἐθεώρουν τὴν εἰσαγγελίαν ἀναξίαν προσοχῆς, ἀπέριπτον αὐτήν. Ἐπὶ τῇ ἐναντίῳ ὑποθέσει, ἐὰν ἡ χρηματικὴ ποινὴ μέχρι 500 δραχμῶν, τὴν ὁποίαν ἠδύνατο ἡ Βουλὴ νὰ ἐπιβάλλῃ, δὲν ἐθεωρεῖτο ἀποχρῶσα, ἐὰν ἠπειλεῖτο πραγματικὸς κίνδυνος, ἢ Βουλὴ ἢ ἡ Ἐκκλησία ἐλάμβανον τὰ ἀναγκαῖα προληπτικὰ μέτρα διὰ τῆς συλλήψεως τῶν ὑπόπτων, συστάσεως φυλακῶν κ.λ. διετάσσετο ἐὰν ἦτο ἀναγκαῖα προκράρισις, καὶ ὅταν ὁ δῆμος ἐνόμιζεν ὅτι ὑπῆρχον ἀποχρῶσαι ἐνδείξεις πρὸς καταλίωξιν τῶν εἰσαγγελθέντων, παρέπεμπε τὴν ἐκδίκασιν τῆς κατηγορίας εἰς δικαστήριον ἐξ ὀρισμένου ἀριθμοῦ Ἑλικιτῶν, συνάμα δὲ διώριζε Συνηγόρους, οἵτινες ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὑπεστήριζον τὴν κατηγορίαν ἐξ ὀνόματος τοῦ δήμου. Ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου κατὰ τε τὴν συζήτησιν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἐτηροῦντο οἱ τύποι, οἱ συνήθεις ἐπὶ πάσης δημοσίᾳ δίκης.

Ὁ Fränkel ὅμως δικτείνεται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ εἰσαγγελία κατὰ τὸν δ' αἰῶνα εἰσῆχθη μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν τριάκοντα τυράννων πρότερον δὲ οὐδὲ διεκρίνετο εἰς ὀρισμένον εἶδος μηνύσεων, οὐδὲ ἡ ἐκκλησία παρέπεμπε εἰς τὸ δικαστήριον τὴν ἐκδίκασιν, οὐδὲ ὑπῆρχε νόμος εἰσαγγελτικὸς. Ἀλλ' οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι ἐπ' οὐδεμιᾶς μαρτυρίας στηρίζονται ἀποδεικνύ-

οὐσι δὲ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τοῦ νέου ἐξηγητοῦ, ἵνα βεβαιώσῃ τὰς παραδοξολογίας αὐτοῦ διὰ σοφισμάτων καὶ τῆς διαστροφῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν. Διότι ἐν τῷ περὶ τοῦ Χορευτοῦ λόγῳ τοῦ Ἀντιφῶντος γραφέντι πιθανῶς πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ βεβαίως πρὸ τῶν τριάκοντα, εὐρίσκωμεν τὸν ὄρον εἰσαγγέλειν καὶ εἰσαγγελία εἰς τὴν εἰδικὴν σημασίαν τῆς ἐπὶ προδοσίᾳ τοῦ δήμου μηνύσεως ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ἢ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς δίκην ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Ἑλιαστῶν, ὅποια ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Αἰσχίνου. «Κατηγορήσειν ἔμελλον Ἀριστίωνος, καὶ Φιλίνου, καὶ Ἀμπελίνου, καὶ τοῦ ὑπογραμμάτεως τῶν νομοθετῶν, μεθ' οὐπερ συνέκλεπτον, περὶ ὧν εἰσῆγγεῖλα εἰς τὴν Βουλὴν . . . ἐκεῖνοί τε ἐμοῦ τοῦ εἰσαγγεῖλαντος, καὶ ἐπισταμένου τὰ πράγματα μὴ ἐπεξιόντος, ῥαδίως ἔμελλον ἀποφευξέσθαι, καὶ δίκην οὐ δῶσειν ὑμῖν ὧν ἠδίκησαν» (π. τ. χορ. ια' 4-6.) Ὁ δὲ Θουκυδίδης ἀναφέρει ὡς θαυμασθεῖσαν τὴν ἀπολογίαν τοῦ Ἀντιφῶντος ἐπὶ τῆς κατ' αὐτοῦ εἰσαγγελίας διὰ τὴν μετάστασιν τοῦ πολιτεύματος ἐπὶ τῶν τετρακοσίων. Ἡ ἀπολογία αὕτη, ἐν τῶν καλλιτεχνημάτων τῆς ἀρχαίας ῥητορικῆς, ἀπωλέσθη πιθανῶς ὅμως δ' Ἀντιφῶν εἰσηγγέσθη καὶ ἐδικάσθη πρὸς τῆς Ἑλικίας κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ δήμου ἐντὸς τοῦ 20 ἔτους τοῦ πολέμου,¹ ὅτε, λέγει ὁ Θουκυδίδης, «ἐγένοντο καὶ ἄλλα ὑστερον πυκναὶ ἐκκλησίαι, ἀφ' ὧν καὶ νομοθέτας καὶ ἄλλα ἐψηφίσαντο εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ οὐχ ἥμισυ δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπὶ γε ἐμοῦ Ἀθηναῖοι φρίνονται εὖ πολιτεύσαντες· μετρία γὰρ ἦτε εἰς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ζύγματος ἐγένετο» (Θουκ. Η, 97). Ἐκ τοῦ συνόλου τῆς διηγήσεως τοῦ ἱστορικοῦ νομίζω πιθανωτέραν τὴν παρὰ ὅσιν ὅτι ὁ Ἀντιφῶν ὑπὸ τῆς Ἑλικίας κατεδικάσθη εἰς ἔξορίαν. Ὁμοίως ἐν Ἀνδοκίδῃ ἀκμάσαντα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου, καὶ περὶ γεγονότων κατὰ τὸ 415 π. Χ. εὐρίσκωμεν ἐν χρήσει τοὺς αὐτοὺς ὄρους καὶ τὴν αὐτὴν διαδικασίαν ἐπὶ τῆς εἰσαγγελίας. «Περὶ τούτων (τῶν μηνύτρων) ἠμφισβήτησαν οὗτοι τε οἱ μηνύσαντες καὶ Πυθόβικος φάσκων πρῶτος εἰσαγγεῖλαι, καὶ Ἀνδροκλῆς ὑπὲρ τῆς Βουλῆς· ἔδοξεν οὖν τῷ δήμῳ ἐν τῷ τῶν θεσμοθετῶν δικαστηρίῳ τοὺς μεμνημένους ἀκούσαντας τὰς μηνύσεις ἅς ἕκαστος ἐμήνυσε διαδικάσαι» (π. τ. μυστ. η') καὶ παρκατατὸν «Ἡ μὲν εἰσαγγελία αὐτοῦ τοιαύτη» κτλ. Ἀνάγκη ὀλίγων λέξεων ἐπὶ τοῦ τεμαχίου τούτου· διότι ὁ Fränkel ὅπως οὖν ἐπιπλατῆται, ἢ ἐκ προθέσεως παρερμηνεύει τὴν τε μῆνυσιν ὡς συνώνυμον ὄρον ἐκλαμβάνων τὴν εἰσαγγελίαν, καὶ τὴν διαδικασίαν ὡς δίκην ἐπὶ τῆς εἰσαγγελίας. Κυριολεκτικῶς μῆνυσίς ἦτον ἢ πρὸς τὴν Βουλὴν ἢ τὸν δῆμον ἀναγγεῖλις συνωμοσίας· εἰσαγγελία δὲ ἢ κατὰ παραγγελίαν αὐτῶν κατηγορία ἐνῶ μῆνυσίς οὐδέποτε ἀπαντᾷ σημαίνουσα τὴν κατηγορίαν ἢτοι καταδίωξιν ἐνώπιον δικαστηρίου ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ τοῦ δήμου. Καταχρηστικῶς εἰσαγγελία ἐλέ-

¹ Κοινῶς ὁ θάνατος αὐτοῦ τίθεται τῷ 411 π. Χ.

γέτο και ἡ μήνυσις, ἀλλὰ μήνυσις ἀναφέρεται πάντοτε ὡς ἡ καταγγελία τοῦ ἰδιώτου. Ἀκριβῶς ἡ διάκρισις αὐτῆ τῶν ὄρων εἶναι καταφανῆς ἐν ταῖς φράσεσι τοῦ Λυσίου τὰς ὁποίας εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἐναντίου ἐπικαλεῖται ὁ Fränkel «οὐς σύ, Ἀγόρχτε, βουλομένου; ἀγαθόν τι πράξει τῆ πόλει ἀπέκτεινας μὴνύσας αὐτοὺς τῆ πόλει ἐπιβουλεύειν (κ' Ἀγορ. 48) «ἡ κρίσις, ἣν ἐκρίθη ἐπὶ τῶν τριάκοντα και ἀφείθη διαβρῆθην λέγει· διότι φησὶν, ἔδοξε τάληθῆ εἰσαγγεῖλαι» (ὄρα και Ἄνδ. π. τ. μυστ. δ, 10. ια, 8. Λυσ. κ. Ἄνδ. 43. Ἀντιφ. κατηγ. φ. β, 4. ἀπολ. β, 5. περὶ τ. Ἡρ. φ. ις' β. κλ.) Διὰ τῆς δικδικαίης προεκαλεῖτο ἀπόφασις τῆς Βουλῆς ἢ τοῦ δήμου ἐπὶ αἰτήσεως μὴ ἀποτελοῦσθαι ἀντικείμενον ἰδίας ἢ δημοσίας δίκης, ὅσον περὶ καταστάσεως δημοσίων ὑπηρετῶν, κατακυρώσεως δημοσίας ἐργολαβίας, πειθαρχικῆς τιμωρίας κτλ. Οὕτως ὁ συγγραφεὺς τοῦ περὶ τῆς Ἀθηναίων πολιτείας ἀριθμῶν τὰς πολλὰς και πικίλλας ἀσχολίας τῶν Ἑλλιαστῶν, τῆς Βουλῆς, και τῆς Ἐκκλησίας ἐν Γ, 2 ἀναφέρει «δικαίαι, και γραφάαι, και εὐθύνας· ἐκδικάζειν» και ὡς κατ' ἀντίθεσιν προσθέτει «και τὰδε δεῖ διαδικάζειν, εἴ τις τὴν ναῦν μὴ ἐπισκευάζει, ἢ κατοικοδομεῖ τι δημόσιον» πρὸς δὲ τούτοις χορηγοῦν διαδικάζουσι εἰς Διονύσια, και Θαργῆλια, και Παναθηναϊα... ὅσα ἔτη». Πρὸς ταῦτα τὰ κατ' ὠρισμένας ἐτησίαις περιόδους διαδικαζόμενα προστίθενται τὰ ἀπρόοπτα, τὰ διαδικαζόμενα ὁσάκις ἢ ἀνάγκη παρουσιασθῆ ἀδιὰ χρόνου δὲ διαδικαζουσι δεῖ στρατείας, και ἐάν τι ἄλλο ἐξαπινάου ἀδίκημα γένηται, ἐάν τε ὑβρίζουσι τινεα ἀηθεα ὕβρισμα, ἐάν τε ἀσεβήσωσι». Ὁ Fränkel ἀντὶ διαδικαζουσι γράφει «δικάζουσι ἐξαπινάου ἀδίκημα» ὕπερ ἐρμηνεύει ὡα εἰσαγγελίαν ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας· ἀλλ' ἡ ἐπομένη φράσις ἐάν τε ὑβρίζουσι, ἢ ἀσεβήσωσι ἀποδεικνύει ὅτι πρόκειται περὶ παραπτωμάτων, τὰ ὁποῖα ἡ Βουλὴ και ὁ δῆμοα ἠδύναντο νὰ τιμωρῶσι πειθαρχικῶα διὰ χρηματικῆα ποινῆα. Ἄλλ' ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ δημόσιον ἀδίκημα εἶναι τὸ ἐξαπινάου και τὸ ἀηθεα ὕβρισμα περὶ οὗ γίνετα λόγοα ἐν τῆ Ἀθηναίων πολιτείᾳ δὲν ἐπεταῖ ὅτι ἄχρι τῆα συγγραφῆα τῆα, 424 π. Χ. ὁ ὄροα εἰσαγγελία ἦτον ἀγνωστοα, διότι ὁ συγγραφεὺα δὲν ἔκαμε χρῆσιν αὐτοῦ. Ὁ Fränkel ἰσχυρίζομενοα τοῦτο εὐρίσκει πάτημα ἐπὶ τῆα καταδίκῆα τῶν στρατηγῶν τῆα ἐν Ἀργινοῦσαια νουμυχίαα. Εἶναι γνωστον ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφῶντοα Α. 7 ὅτι μετὰ τὴν ἀνάκλησιν αὐτῶν οἱ στρατηγοὶ ἀπολογοῦμενοα ἐν τῆ Ἐκκλησίᾳ διότι οὐκ ἀνείλοντο τοῦα ναυαγούα, καθίστων ὑπευθύνουα τὸν Θηραμένην και τὸν Θρασύβουλον ὡα παραγγελοθένταα και παραλιπόνταα τὴν ἀναίρεσιν. Ἡ χειροτονία παρελθούσῆα τῆα ὄραα ἀνεβλήθη εἰα ἐπομένην Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ἐγίνοντο τὰ Ἀπατούρικ «ἐν ὁασι πατέρεα και οἱ συγγενεῖα· ξύνεισι σφίαιν αὐτοῖα· οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένην παρεσκευάσαν ἀνθρώπουα μέλανα ἱμάτια ἔχονταα και ἐν χρῶα κεκαρμένουα πολλούα ἐν ταῦτη τῆ ἑορτῆ, ἵνα πρὸα τὴν Ἐκκλησίαν ἦκοιεν, ὡα δὴ ξυγ-

γενεῖα ὄντεα τῶν ἀπολωλότων, και Καλλιζένοα ἔπεισαν ἐν τῆ Βουλῆ καταγορεῖν τῶν στρατηγῶν.» Εἰα τὴν ἐπομένην λοιπόν Ἐκκλησίαν ἡ Βουλὴ εἰσήγαγε τὴν πρότασιν τοῦ Καλλιζένοα ὅπωα ἀμέσωα ὁ δῆμοα ψηφίση ἀν εἰ στρατηγοὶ ἔπραξαν ἀδίκημα, ἀν δὲ δόξωσι ἀδικεῖν θανάτω ζημιῶσαι... «παρῆλθε δὲ τια εἰα τὴν Ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχοα ἀλφίτων εωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῶ τοῦα ἀπολλυμένουα ἐάν σωθῆ, ἀπαγγεῖλαι τῶ δῆμῶ ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοῦα ἀρίστουα ὑπερ τῆα πατρίδοα γενομένουα.» Τινεα ἐπολέμησαν τὴν πρότασιν τοῦ Καλλιζένοα ὡα παράνομον ατὸ δὲ πλῆθοα ἐβόα δεινὸν εἶναι εἰ μὴ τια ἐάσαι τὸν δῆμον πράττειν ὅ ἀν βούληται». Οἱ Πρυτάνεια ἐνδίδοντεα εἰα τὴν ὀχλαγωγίαν ἐδέχοτο τὴν πρότασιν· μόνουα ὁ Σωκράτεα ἀντέστη, και ὠφελῆθη ἐκ τοῦτο ὁ Εὐρυπτόλεμοα ὑπερασπίζουα τοῦα στρατηγούα ἵνα προτείνῆ ὅπωα δοθῆ αὐτοῖα μία ἡμέρα πρὸα ἀπολογία, κριθῶσι δὲ ἡ κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦ Καννωνοῦ «ὅ κελεύει ἐάν τια τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον ἀδικῆ, δεδεμένοα ἀποδικεῖν ἐν τῶ δῆμῶ, και ἐάν καταγνωσθῆ ἀδικεῖν ἀποθανεῖν εἰα τὸ βράχθρον ἐμβληθέντα» ἢ κατὰ τὸν νόμον «ὅα ἔστιν ἐπὶ τοῖα ἱεροσῶλοια και προδόταια, ἐάν τια ἢ τὴν πόλιν προδιδῶ, ἢ τὰ ἱερα κλέπτῆ, κριθέντα ἐν δικαστηρίῶ ἀν καταγνωσθῆ, μὴ ταφῆναι ἐν τῆ Ἀττικῆ, τὰ δὲ χρῆματα αὐτοῦ δημόσια εἶναι» ἀλλ' εἴτε κατὰ τοῦτο εἴτε κατ' ἐκεῖνο τὸν νόμον οἱ ἀνθρώποα νὰ δικασθῶσι καθ' εἰα ἕκατοα χωριστά. Εἰα ταῦτα κυρίωα ἀπέβλεπεν ὁ Εὐρυπτόλεμοα, νὰ δοθῆ καιροα ἀπολογίαι, και νὰ κριθῶσιν οἱ στρατηγοὶ δίχα ἕκατοα. Εἰα πρώτην ψηφοφορίαν ὁ δῆμοα ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Εὐρυπτολέμοα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπανάληψιν ἐπεψήφισε τὴν πρότασιν τῆα Βουλῆα «μῖα ψήφῶ ἔπαντεα κρίνειν» και κατεδίκασε τοῦα στρατηγούα εἰα θάνατον. Ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτο ὁ Fränkel συνάγει ὅτι κατὰ τὴν δίκην αὐτῶν 400 π. Χ. δὲν ὑπῆρχε διὰ νόμου κεχωρισμένη ἢ ἀρροδιότηα τῶν Ἑλλιαστῶν ἀπὸ τῆα Ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Παρέθηκα ὁμωα ὀλόκληρον τὴν ἀφήγησιν τοῦ Ξενοφῶντοα ἵνα καταστήσω καταφανεῖ τὸν παραλογισμόν τοῦ γερομνοῦ φιλολόγου, ἐκλαμβάνοντοα ὡα τακτικῶα ἰσχύον δίκαιον ψηφίσματα και ἀποφάσεια τοῦ λαοῦ ἐν καιροῖα στάσεων, και δι' ὀχλαγωγίων ἐκιδύομενα. Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡα εἰ μετὰ τινεα ἕκατονταετηρίδαα ἱστορικῶα τια ἐζῆται ν' ἀνεύρη τὸ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύον δίκαιον εἰα τὰ ψηφίσματα τῶν ἔθνοσυνελεύσεω και τὰα ἀποφάσεια τῶν ἐπανατατικῶν δικαστηρίω κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ 18 αἰῶνοα. Εἰα ποίαια περιστάσεια ἐξεδόθη τὸ ψήφισμα τοῦ Καννωνοῦ εἶναι ἀγνωστον. Λόγοα γίνετα περὶ αὐτοῦ κατὰ τὸ προτελευταῖον ἔτοα τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Δὲν ἦτο λοιπόν ὁ εἰσαγγελτικὸα νόμοα, ἰσχύον ἐπὶ τῆα περικαπῆα τῶν Ἑρμῶν τῶ 415, ἐννέα ὄλα ἔτη πρὸ τῆα δίκῆα τῶν ἐν Ἀργινοῦσαια στρατηγῶν. Βεβαίωα ὁμωα τὸ ψήφισμα, μεταγενέστερον τοῦ νόμου, καθιέρου ἐξείρεσιν ἐπιψηφισθεῖσαν ἕνεκα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπελ-

θουτῶν συμφορῶν καὶ στάσεων ἐν τῇ πολιτείᾳ. Σημειωτέον ὅτι ὁ Εὐρωπτόλεμος ἐπεκαλεῖτο τὸ ψήφισμα ὡς παρέχον ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἦτον ὁ εἰσαγγελτικὸς οὐδὲ ὁ ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις νόμος· ἐπικαλεῖται δ' αὐτὸν ὁ Εὐρωπτόλεμος διότι ἡ παράλειψις τῆς ἀναιρέσεως τῶν ναυαγῶν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὡς παράβλασις τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων μάλλον ἢ προδοσία τῆς πολιτείας. Ὁ δῆμος ἐξέδοτο ἀπόφασιν ἀδικον καὶ παράνομον. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη παράνομος πράξις κυριάρχου συνελεύσεως ὑπὸ δημαγωγῶν συρομένης. Σχετικῶς ὅμως πρὸς τὸ προκείμενον θέμα σημειωτέον ὅτι ὁ Θηραμένης κατηγορεῖ τῶν στρατηγῶν ὡς ὁμολογούντων τὴν πρᾶξιν· διότι ἐνῶ οὗτοι ἀπέδιδον εἰς τοὺς Ταξιάρχους τὴν παράλειψιν τῆς ἀναιρέσεως τῶν ναυαγῶν, ὁ Θηραμένης ἔφερε τὰς ἐπιστολάς τῶν στρατηγῶν πρὸς τὴν Βουλὴν καὶ τὸν δῆμον, δι' ὧν ἐδικαιολογοῦντο ἰσχυρίζομενοι ὅτι ἕνεκα τοῦ χειμῶνος δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνέλωσι τοὺς ναυαγούς. Ὅτε δὲ ὁ κατηγορούμενος ὁμολογεῖ τὴν πρᾶξιν καθίστατο ματαία ἢ δίκην, καὶ ὁ ἔνοχος παρεδίδοτο εἰς τοὺς Ἐνδεκα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς, (Αἰσχ. κ. Τιμ. 131 Δημ. κ. Τιμοκρ. 65). Δὲν διαφέρει πολὺ τὸ ἰσχύον παρὰ τοῖς ἄγγλοις σύστημα τῆς δίκης. Κατὰ τὴν δικάσιμον ἐν ἀρχῇ τῆς συνεδριάσεως πρόσκαλεῖται ὁ κατηγορούμενος καὶ ἐρωτᾶται· πῶς θέλει νὰ συζητήτῃ τὴν κατηγορίαν, ὡς ἔνοχος, ἢ οὐχὶ ἔνοχος; (guilty - not guilty). Ἐὰν ἀπαντήσῃ ὡς ἔνοχος, καθίσταται περιττὴ ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων· συζητεῖται μόνον ἐὰν ἡ πρᾶξις εἶναι ἀξιόποιος, καὶ ὁ κατηγορούμενος αἰτεῖ τὴν σύστασιν εἰς τὴν βραχυλικὴν χάριτα. Παρομοίως κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον οἱ ἐπ' αὐτοφρόφ λαμβανόμενοι ἢ ὁμολογούντες τὴν ἔνοχὴν αὐτῶν, ἄνευ συζητήσεως ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένην ποινήν. Ἀφ' ἐτέρου εἰς τοὺς δικαστὰς τῆς Ἀττικῆς ἦτον ἀπηγορευμένον ν' ἀποφασίζωσιν ἄνευ γραπτοῦ καὶ ῥητοῦ νόμου· ἐὰν ἐπομένως ἡ παράλειψις τῆς ἀναιρέσεως τῶν ναυαγῶν δὲν προσβλέπετο ὑπὸ ῥητοῦ νόμου, μόνος ὁ δῆμος ἐν τῇ κυριαρχίᾳ αὐτοῦ εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ κηρύξῃ τοὺς κατηγορουμένους ἔνοχους, καὶ νὰ ὀρίσῃ τὴν ποινήν πρᾶξεως μὴ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου προνοουμένης. Ἡ δίκη λοιπὸν καὶ ἡ καταδίκη τῶν ἐν Ἀργινοῦσαις στρατηγῶν δὲν παρέχει τεκμήριον ὅτι μετ' αὐτὴν ὠρίσθη ὁ τρόπος τῆς καταδικάζεως, καὶ ἡ ἀρμοδιότης τῶν Ἡλιαστῶν ἐπὶ τῆς εἰσαγγελίας.

Πολὺ ὀλιγώτερον ἐπὶ τῆς προβολῆς συγγέονται τὰ ἔργα καὶ ἡ ἀρμοδιότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἡλιαίας. Εἶναι παρὰ τοῖς νεωτέροις ζήτημα λίαν ἀμφισβητούμενον, ὁ λόγος τῆς προβολῆς, καὶ ἡ διαφορὰ ταύτης ἀπὸ τῆς εἰσαγγελίας. Κατ' ἐμὴν γνώμην ἡ προβολὴ ἐχώρει ὅταν ἡ πρᾶξις μὴ φέρουσα χαρακτηριστὰ δημοσίου ἀδικήματος πρὸς εἰσαγγελίαν προσέβλεπεν ἐμμέσως τὴν πολιτείαν. Ὁ ἀμέσως ἐξ αὐτῆς προσβαλλόμενος καταγγέλων τὴν πρᾶξιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἤτει τὴν προστασίαν τοῦ δήμου.

Ἡ Ἐκκλησίαι ὅταν ἀνεγνώριζε τὸ ἀδίκημα ὡς ἐμμέσως προσβάλλον τὸν δῆμον παρέπεμπε τὴν δίκην εἰς τὴν Ἡλιαίαν. ἀλλ' ἡ δίκη διέφερε τῆς εἰσαγγελίας καθόσον ἐπὶ τῆς προβολῆς ὁ ἀγὼν διεξήγετο παρὰ τοῦ ἀδικηθέντος ὡς διώκοντος, καὶ οὐχὶ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ καθαρῶς δικαστικὴ ἀρμοδιότης τῶν Ἡλιαστῶν ἐπὶ πάσης ἄλλης πολιτικῆς ἢ ποινικῆς ὑποθέσεως. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν ἀγνωστοὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἐγένετο δὲ διάκρισις δημοσίων καὶ ἰδίων ἀδικημάτων, δημοσίων καὶ ἰδίων δικῶν (judicia publica-privata). Δημοσίου ἦσαν αἱ εἰσαγόμεναι πρὸς τὸ συμφέρον, ἢ ἐξ ὀνόματος τῆς πολιτείας. Ἰδίου αἱ ἀφορώσκει εἰς τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον τοῦ ἀδικηθέντος. Ἐπὶ δημοσίων δικῶν ἀπαντῶμεν τοὺς ὄρους Φάσις, Ἀπογραφὴ, Γραφή, Ἀπαγωγὴ, Ἐνδειξις, Ἐφήγησις.

Φάσις ἐλέγετο ἡ καταγγελία καὶ καταδίωξις διὰ γραφῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων τὴν πολιτείαν δι' ἀντιποιήσεως δημοσίων νομημάτων, ἢ κατὰ τὴν εἴσπραξιν δημοσίων εισοδημάτων ἢ φόρων, κατὰ λαθρεμπορῶν, κατὰ τῶν δανειζόντων ἐπὶ πλοίων μὴ προτορμιζομένων εἰς λιμένας τῆς Ἀττικῆς. Πολ. Η'. «Φάσις δὲ ἦν τὸ φάνειν τοὺς περὶ τὸ ἐμπόριον κακουργούντας». Δημ. κ. Θεοκρ. (1321 ἐπ.). Ἀρπ. «ἐπὶ δημοσίου ἀδικήματος ὅταν τις ἀποφάνῃ τῶν δημοσίων ἔχοντα μὴ πριάμενον» ἢ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων τῶν μὴ τοικίζόντων τὴν περιουσίαν τῶν ὀρφανῶν. (Λυσίας πρὸς τὴν φάσιν τοῦ ὀρφανικοῦ οἴκου). Ἡ καταγγελία ἐγένετο πρὸς τὸν ἀρμόδιον Ἄρχοντα, τοὺς Συνδίκους ἢ τοὺς Ἐπιμελητὰς τοῦ Ἐμπορίου, προκνεκρίετο παρὰ τούτων, καὶ εἰσήγετο ἡ δίκη ἐνώπιον δικαστηρίου, ὑπαστηρίζοντος τοῦ γράψαντος τὴν κατηγορίαν. Ἐὰν ἐπετύγχανεν ἡ κατηγορία ἐπὶ νοσήσει δημοσίων χρημάτων ἢ τελῶν, ὁ φήνας ἐλάμβανε τὸ ἥμισυ τῶν φανθέντων, ἐὰν δὲ ὁ φήνας δὲν ὑπεστήριζε τὴν κατηγορίαν, ἢ δὲν μετελάμβανε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ἐπλήρωνε χιλίας δραχμὰς, καὶ ἑστερεῖτο τοῦ δικαίωματος δημοσίας κατηγορίας ἐν τῷ μέλλοντι, (Δημ. κ. Θεοκρ.).

Ἀπογραφὴ δὲ κατὰ Ἀρποκρατίωνα εἴταν τις λέγη τινὰ ἔχειν τι τῶν τῆς πόλεως, ἀπογραφὴν ποιεῖται ὁ ἐναγόμενος, δηλῶν πόθεν ἔχει τὰ χρήματα, καὶ πόσα ταῦτα εἶη· μήποτε καὶ εἰδὸς τι δίκης ἐστὶν ἡ ἀπογραφὴ. Εἰ γὰρ ἠρνεῖτό τις μὴ ἔχειν ἀπογραφὰς ἐκρίετο ὡς οὐκ ὀρθῶς γεγεννημένης τῆς ἀπογραφῆς. Ἡ ἀπογραφὴ ἦτον ἀντικείμενον δημοσίας δίκης, εἴτε ὅτε παρὰ τοῦ ἀπογραφέντος ἠμφισβητεῖτο ὅτι τὸ παρ' αὐτοῦ κατεχόμενον ἦτο δημόσιον κτήμα, εἴτε ὅτε ὁ κατέχων κατηγορεῖτο ὡς σφετερισθεὶς δημόσιον κτήμα ἢ ἀποκρίπτων τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ εἰς τὸ δημόσιον πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως. Δικαίωμα πρὸς ἀπογραφὴν εἶχον οἱ τε δημόσιοι Συλλογεῖς, οἱ Ζητηταί, καὶ πᾶς πολίτης ἐπίτιμος. Ἡ ἀνάκρισις καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῆς δίκης ἀνήκεν εἰς τοὺς Συνδίκους, κατὰ δὲ τὴν συζήτησιν παρίστατο ὡς κατήγορος ὁ γράψας, ὑπὲρ οὗ ἐπεδικάζοντο τὰ τρία

τέταρτα τοῦ εἰς τὸ δημόσιον ἀνήκοντος. Ὁ Δημοσθ. ἐν τῷ π. Νικοστρ. (1246) λέγει ἀπογράφας δὲ ἐὰν ἀποδείξω τὰνδράποδα Ἀρεθουσίου ὄντα οὐδὲρ ἐγγράφα εἶναι, τὰ μὲν τρία μέρη, ἀ ἐκ τῶν νόμων τῷ ἰδιώτῃ τῷ ἀπογράφαντι γίνεται τῇ πόλει, ἀρίημι, αὐτῷ δ' ἐμοὶ τιτιμωρήθησι ἀρκαεὶ μόνον». Ἀλλ' ἐὰν ἀπεβίβλετο ἡ κατηγορία ὁ ἀπογράφας κατεδικάζετο εἰς τὴν πληρωμὴν χιλίων δραχμῶν, καὶ ἐστερεῖτο τοῦ δικαίωματος τῆς γραφῆς ἐν τῷ μέλλοντι. (Δημ. αὐτοθ. 1246, 1). Ἡ ἐν τῇ ἀ. κυρία Ἐκκλησίᾳ γινομένη ἀνάγνωσις τῶν ἀπογραφῶν τῶν δημευομένων (Πολυδ. Η' 95) ἦτον ἀπλῆ πρὸς τὸν δῆμον ἀνκλιώσις, ἄσχετος πρὸς τὴν ἐπὶ τῇ ἀπογραφῇ δίκην ἐνώπιον τῶν Ἡλιαστῶν, ἐπερχομένη εἴτε κατόπιν ἀμφισβήτησεως ὅτι τὸ ἀπογραφὲν κτήμα ἦτο δημόσιον, εἴτε κατόπιν κατηγορίας ὅτι τὸ ἀπογραφὲν δημόσιον ὄν, ὡς ἴδιον κατείχετο ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

Εἰς τοὺς Ἡλιαστάς εἰσήγοντο παρομοίως αἱ περὶ ἀντιδόσεως δίκαι. Γνωστὸν ὅτι αἱ δημόσιαι λειτουργίαι ἐπεβίβλλοντο εἰς τοὺς πολίτας τῶν εὐπορωτέρων κλάσεων, ἀναλόγως τῆς γνωστῆς ἐκάστου περιουσίας. Ἐάν τις ὑπεξέφευγε τὴν ὀφειλομένην λειτουργίαν ἀποκρύπτων τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, πᾶς πολίτης ἦττον εὐπορος εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀνταλλάξῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ πρώτου, ἀναδεχόμενος τὴν παρὰ τούτου ἀρνούμενην ὑποχρέωσιν πρὸς δημοσίαν λειτουργίαν. Ἐπὶ τούτῳ δ' αἰτῶν τὴν ἀντίδοσιν προσβάλλει ἐνώπιον τῶν Στρατηγῶν (συνήθως προκειμένου περὶ λειτουργίας τριηραρχικῆς) ἐπισυνάπτων εἰς τὴν αἴτησιν ἀπογραφῆν τῆς περιουσίας τοῦ προκαλουμένου, καὶ προτείνων τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀξίας αὐτῆς. Ὁ προκαλούμενος μὴ δεχόμενος τὴν ἀντίδοσιν παρέδιδεν ἀντιγραφὴν ἀρνούμενος ὅτι εἶχε τσαυτὴν περιουσίαν, καὶ παρὰ τῶν Στρατηγῶν εἰσήγετο δίκην ἐνώπιον δικαστηρίου Ἡλιαστῶν περὶ τῆς ἀντιδόσεως.

Γραφὴ ἦτον ἡ καταμῆνυσις καὶ ἡ κατηγορία, τὴν ὁποίαν ὁ ἀδικηθεὶς καὶ πᾶς πολίτης ἐπιτίμος εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀπευθύνῃ κατὰ τοῦ ὑπαίτιου ἐπὶ δημοσίῳ ἀδικήματι. Τὸ κατηγορητήριον ἐγγράφον ἐνεχειρίζετο εἰς τὸν ἀρμόδιον Ἀρχοντα, ὅστις ἐνήργει τὴν προανάκρισιν, καὶ εἰσήγαγε τὴν κατηγορίαν εἰς τοὺς Ἡλιαστάς, ὑποστηριζομένην παρὰ τοῦ γράψαντος ὡς κατηγοροῦ.

Ἐπὶ αὐτοφώρου ἀδικήματος, πᾶς ἔχων δικαίωμα γραφῆς ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ τὸν κακούργουντα καὶ ἀπαγάγῃ πρὸς τοὺς Ἐνδεκα ἢ τὸν ἀρμόδιον Ἀρχοντα. Ὁ συλληφθεὶς προσφυλακίζετο, καὶ ἡ ἐφημερόζετο κατ' αὐτοῦ ἢ νόμιμος ποινή, ἢ ἐνηργεῖτο τακτικὴ δίκη ἐνώπιον τῶν Ἡλιαστῶν, ἐπὶ τῇ ἀπαγωγῇ ἀναπληρούση τὴν γραφὴν.

Ὅταν ὁ πολίτης δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαγάγῃ τὸν κακούργουντα, προσεβάλλει τὸν ἀρμόδιον Ἀρχοντα ἢ τοὺς Ἐνδεκα, οἵτινες μεταβαίνοντες ἐπὶ

τόπου συνελάμβανον τὸν αὐτουργὸν τῆς ἀξιοποιήτου πράξεως, καὶ προσέβαινον εἰς τὴν καταδίωξιν αὐτοῦ. Ἡ μῆνυσις αὕτη ἐκαλεῖτο Ἐφήγησις, καὶ ὁ μηνυτὴς κατηγορεῖ τὸν αὐτουργὸν ἐνώπιον τῶν Ἡλιαστῶν. Ἐν τῷ περὶ τοῦ σπηκοῦ Λυσίου 22, ἀναγινώσκωμεν «καὶ τοι εἰ φήσας μ' ἰδεῖν τὴν μορῆν ἀφανίζοντα τοὺς ἐννέα Ἀρχοντας ἐπήγαγες ἢ ἄλλους τινὰς τοὺς ἐξ Ἀρείου Πάγου (ὡς περὶ ἀσεβείας προκειμένου) οὐκ ἂν ἐτέρων ἔδει σε μαρτύρων».

Ἄντι ἀπαγωγῆς ἡ ἐφηγήσεως πᾶς πολίτης ἠδύνατο ν' ἀναγγεῖλῃ ἀπλῶς εἰς τοὺς Ἐνδεκα, ἢ ἄλλην ἀρμοδίαν ἀρχὴν, τὴν ἐκτελουμένην ἀξιοποιήτου πράξιν. Ἡ μῆνυσις κατὰ τοῦ αὐτοφώρου κακούργουντος, οὕτω ἰδίως χαρακτηριζομένου τοῦ λάθρα ἢ βία ἐπιβουλεύοντος ξένην κινήτην περιουσίαν, κλέπτου, λωποδύτου, ληστοῦ κλ. ἐκαλεῖτο Ἐνδείξις. Οἱ Ἐνδεκα συλλαμβάνοντες ἐπαυτοφώρῳ τὸν κακούργουντα ὑπέβαλλον εἰς τὴν νόμιμον ποινήν, ἢ εἰσήγαγον τὴν κατ' αὐτοῦ δίκην εἰς τὸ δικαστήριον κατόπιν τῆς ἐνδείξεως. κατηγοροῦντος τοῦ μῆνύσαντος. Πλὴν τῆς περιπτώσεως ταύτης κατὰ τὸν Ἀρποκρατίωνα «Ἐνδείξις δημοσίᾳ δίκη ὑφ' ἣν τοὺς ἐκ τῶν νόμων εἰργόμενους τινῶν ἢ τόπων ἢ πράξεων, εἰ μὴ ἀπέχοντο αὐτῶν ὑπῆγον». Οὕτω λ. χ. δι' ἐνδείξεως κατεδιώκοντο ἢ ἐτιμωροῦντο οἱ ὀφείλοντες πρὸς τὸ δημόσιον, ἢ ἐπὶ ἄλλῃ τινὶ λόγῳ ἄτιμοι, ἐνασκαυόντες ἀπηγορευμένα αὐτοῖς δίκαια, οἱ ἕνεκα φόβου ἐν ὑπεροχῇ κατεδικασμένοι καὶ συλλαμβανόμενοι ἐν τῇ χώρᾳ κτλ.

Κατὰ πολλὰς ἀρχαίων μαρτυρίας ὁ Δράκων περιορίσας τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἀρεοπαγιτῶν εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς Βουλῆς καθήκοντα ἀντικατέστησε τοὺς Ἐφέτας εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἐπὶ ἀνθρωποκτονίᾳ κατηγοριῶν ἐπὶ τε τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῶν λοιπῶν φονικῶν δικαστηρίων. Ὁ δὲ Σόλων ἀποδοὺς εἰς τοὺς Ἀρεοπαγίτας τὴν προτέραν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ φόβου ἢ τραύματος ἐκ προνοίας, φαρμακείας, ἐμπρησμοῦ, καὶ ἀσεβείας, περιώρισε τοὺς Ἐφέτας εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῶν κατηγοριῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰ ἕτερα τέσσαρα φονικά δικαστήρια, ἐπὶ Παλλαδίῳ, ἐπὶ Δελφίνῳ, ἐπὶ Πρυτανείῳ, καὶ ἐν Φρεατοῖ. Ὁ Πολυδεύκης (Η' 125) γράφει «κατὰ μικρὸν δὲ κατεγελάσθη τὸ τῶν Ἐφετῶν δικαστήριον». Ἐκ δὲ τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους π. Καλ. (381, 53) καὶ τοῦ Δημοσθ. κ. Νεαίρας (349, 12) φαίνεται ὅτι τότε οἱ Ἡλιασταὶ ἐδίκαζον εἰς τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, διότι ἐν τῷ πρώτῳ ἀναφέρονται ἐπτακόσιοι οἱ δικάζοντες ἐπὶ τραύματι ἐπὶ Παλλαδίῳ, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ πεντακόσιοι δικασταὶ ἐπὶ τραύματι θανατηφόρῳ ἐπὶ Παλλαδίῳ». Ὅπως ὅμως κατηγορήθη ἡ ἐξουσία τῶν Ἐφετῶν, καὶ ἀνέλκον τὴν θέσιν αὐτῶν Ἡλιασταὶ δὲν ἀπομνημονεύεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Αἱ ἴδιαι δίκαι παρεπέμποντο συνήθως ὑπὸ τῶν Ἀρχόντων εἰς τοὺς δικαιοτῆτας. Ἀλλὰ σώζονται πολλάκις λόγοι τῶν ἄττικῶν ῥητόρων ἐπὶ δι-

κῶν ιδίων, εἴτε ἀμέσως εἰσχυριστῶν ἐνώπιον δικαστηρίου τῆς Ἡλικίας, εἴτε ἐπὶ ἐφέσει κατ' ἀποφάσεως τοῦ δικατητοῦ. Κατὰ τίνας δικτάξεις ἐκανονίζετο ἡ ἀρμοδιότης τῶν δικατητῶν καὶ τῶν Ἡλικιστῶν ἐπὶ δικῶν ιδίων δὲν γνωρίζομεν. Βεβχίως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν τελευταίων ὑπήγοντο αἱ περὶ ἀποκηρύξεως παιδῶν, καθὼς αἱ περὶ ἀπαγορεύσεως ἀνικάνων, αἱ ἀπὸ συμβόλων, αἱ μεταλλικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ, αἱ ἐπιδικασίαι καὶ διαδικασίαι κληρῶν. Περὶ τῶν τελευταίων ἀνάγκη ὀλίγων λέξεων.

Οἱ γνήσιοι κατιόντες ἄρξενες, ἢ υἱοθετηθέντες παρὰ τοῦ πολίτου ζῶντος, ὑπεισήρχοντο εἰς τὸν κληρὸν τοῦ ἀποθάνοντος ἀμέσως καὶ αὐτοδικαίως (ipso jure) «ἐνεβχίτευον ἢ ἐβάδιζον ἐπὶ τὰ πατρῶα». Ἐν ἐλλείψει ἀμέσου κληρονόμου ὁ κληρὸς καθίστατο ἐπίδικος, κληρονομία ἐκκειμένη ἢ σχολάζουσα καθ' ἡμᾶς. Οἱ διὰ διαθήκης τοῦ ἀποθάνοντος υἱοθετηθέντες, ἢ οἱ πλησιέστεροι αὐτοῦ συγγενεῖς καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν ὤφειλον νὰ αἰτήσωσι τὴν ἐπιδικασίαν τοῦ κληρῶν. Ἡ αἴτησις ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν Ἄρχοντα (ἢ εἰς τὸν Πολέμαρχον ἐπὶ κληρῶν μετοίκων) ἐκαλεῖτο λήξις, λαγχάνειν κληρῶν, κληροῦν τοὺς κληρῶν. Αἱ λήξεις τῶν κληρῶν προσκηρύσσοντο εἰς τὴν ἀκυρίαν ἐκκλησίαν ἢ κήρυξις «τις ἀμφισθητεῖν ἢ παρακαταβάλλειν βούλεται (τοῦ δεῖνα κληρῶν) ἐπαναλαμβάνετο τρίς, οὐδενὸς δὲ ἀμφισθητοῦντος ὁ κληρὸς ἐπεδικάζετο παρὰ τοῦ Ἄρχοντος εἰς τὸν λαχόντα. Κατὰ τὴν κήρυξιν εἶχε πᾶς Ἀθηναῖος τὸ δικαίωμα νὰ διαμαρτυρήσῃ (ἀμφισθητήσῃ προτείνων μάρτυρας) «μη ἐπίδικον εἶναι τὸν κληρῶν» ὡς ὑπάρχοντος τοῦ δεῖνα ἀμέσου κληρονόμου. Ἐὰν ὁ λαχὼν δὲν παρητεῖτο τῆς αἰτήσεως ὁ διαμαρτυρήσας ὤφειλε νὰ παραστήσῃ τοὺς μάρτυρας. Κατὰ τῶν καταθέσεων τούτων ἐπατρέπετο ἐπίσημῶς, δίκη ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ, παραπεμπομένη ἐνώπιον τῶν Ἡλικιστῶν, κατόπιν δὲ τῆς ἀποφάσεως περὶ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους τῶν καταθέσεων ἀπερρίπτετο ἢ ἐγίνετο δεκτὴ ἢ λήξις τοῦ κληρῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἴτε μετὰ τὴν ἐπιδικασίαν εἴτε πρὸ τῆς ἐπιδικασίας τοῦ κληρῶν, κατὰ τὴν κήρυξιν τῶν λήξεων, πᾶς ὁ διεκδικῶν τὸν κληρὸν παρακατέβαλε τὸ δεκάκτον τῆς ἀξίας, καὶ ἡ δίκη κατὰ τοῦ ἀξιούντος τὸν κληρὸν εἰσήγετο παρὰ τοῦ Ἄρχοντος εἰς τὸ δικαστήριον. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς κανόνας εἰς τὸ ἀποθάνων κατέλειπε θυγατέρα καθίστατο αὕτη ἐπίδικος, καὶ μετὰ τοῦ κληρῶν ἐπεδικάζετο εἰς τὸν διὰ τῆς διαθήκης υἱοθετηθέντα ἢ ἐγκαταστάνα κληρονόμον, ἢ τὸν πλησιέστερον ἐκ πλαγίου συγγενῆ.

Ἐὰν παρίσταντο πλείονες συγκληρονόμοι ἀμφισθητοῦντες περὶ τῆς εἰς ἕκαστον ἀναλογούσης κληρονομικῆς μερίδος εἰσήγετο ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου διαδικασία κληρῶν. Πλείονερα περὶ τούτων ἀνάπτυξις ἐς ἄλλοτε. Νῦν περὶ τῶν χρόνων τῆς ἀναπτύξεως τῆς δικαστικῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ἡλικίας.

Γ'

Ὁ Bergk ἠμφισβήτησε πρῶτος ἐν ἔτει 1847 ὅτι παρὰ τοῦ Σόλωνος ἡ Ἡλικία συνέστη ὡς δικαστήριον κατόπιν ὁ Γρότιος θετικώτερον ἐξήγησε τὴν γνώμην, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ἐπαναλαμβάνει Ἰστ. Ἑλλ. Ἔθν. σελ. 260. «Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία τῶν Ἀρχόντων τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ τῶν Ἐφετῶν διτηρήθη παρὰ τοῦ Σόλωνος, διότι τὰ πολυάριθμα δικαστήρια τῶν λεγομένων Ἡλικιστῶν εἶναι ὡς φαίνεται μεταγενέστερα» σελ. 287 «Ὁ Κλεισθένης ἐπέτρεψε μὲν ἐν μέρει τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν δῆμον, ἀλλὰ καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας τὰ πολυάριθμα ταῦτα τοῦ δήμου δικαστήρια δὲν ἐδικάζον ἔκτοτε εἰμὴ τὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα (γρ. δημοσίαις δίκαις ἢ καθ' ἡμᾶς δημοσίας ἀγωγάς), αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ δίκαι ἐξηκολούθησαν ἐπὶ ἰκανὸν χρόνον δικαζόμεναι ὑπὸ τῶν ἐννέα Ἀρχόντων... Βραδύτερον ὅμως ἡ κρίσις ὅλων τῶν δικῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἰδιωτικῶν ἀπεδόθη εἰς τὰ πολυάριθμα τοῦ δήμου δικαστήρια, οἱ δὲ Ἄρχοντες ἔμειναν ἀπλῶς προϊστάμενοι τῶν δικαστηρίων τούτων καὶ προανακριταὶ τῶν δικῶν» σελ. 552 «Δολοφονηθέντος τοῦ Ἐφιάλτου ἔμεινεν ὁ Περικλῆς πρωτεύων σύμβουλος τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων. Τότε βεβχίως ἀφῆρθη ἀπὸ τε τοὺς Ἄρχοντας καὶ ἀπὸ τὰν Ἀρείων Πάγον πᾶσα ἡ δικαστικὴ ἀρμοδιότης ἦν πρότερον εἶχον... ἀπεδόθη δὲ ἡ δικαιοδοσία ἐκείνη, ἢ τε ἀστυκὴ καὶ ἡ ποινικὴ, εἰς τὰ πολυάριθμα δικαστήρια τῶν ἐνόρκων, τῶν καλουμένων Ἡλικιστῶν, ἀπὸ τοῦ ἀλία, ἀλίζομαι, συνάθροισις ἀγορά, συναθροίζομαι· ὁ δικαστικὸς οὗτος σύλλογος ἐλέγετο Ἡλικία» κτλ.

Εἰς τὴν ἐτυμολογίαν τὴν, ὁποίαν ὁ Γρότιος ἠρνήσατο παρὰ τοῦ Τίτιμαν ὁ Σχοίμαν ἀντιτάσσει ὅτι ἡ λέξις Ἡλικία δὲν ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εἰς τὴν σημασίαν, ἣν ὁ Γρότιος ἀποδίδει. Ἀπεναντίας ὁ Τίτιμαν πρὸς ἐρμηνείαν τῆς λέξεως ἀναφέρει τὴν τοῦ ἀρχαίου γραμματικοῦ ἐν τοῖς Bekker anecd. 1,310. «Ἡλικία· καλεῖται δὲ μέγα δικαστήριον καὶ οἱ χίλιοι δικασταὶ» κτλ., πάντοτε δὲ παρὰ τοῖς κλασικοῖς εὔρηται ἢ μὲν Ἐκκλησίαι σημαίνουσα τὴν συνάθροισιν τοῦ δήμου, ἢ δὲ Ἡλικία τὴν τῶν δικαστῶν. Ἐξ ἄλλου ὁ Welker, διατείνεται ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει συγγένεια τῆς ἀττικῆς λέξεως Ἡλικία πρὸς τὴν δωρικὴν ἀλία. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως δὲν ἀποδεικνύει τὴν ταυτότητα τῆς Ἡλικίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἀμφότεραι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς ἀττικοῖς, οὐδὲ ἡ ἀρχαιότερα ἐπωνυμία τῆς Ἡλικίας ἀποδεικνύει ὅτι ἐπὶ Σόλωνος δὲν διεκρίνετο ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ δήμου ὡς πολιτικὸν σῶματος.

«Ὅτι ὁ Σόλων ἦτον ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἡλικίας, ὡς δικαστικῆς ἀρχῆς, ἀνευδοιάστως ἀποδέχονται πάντες οἱ ἀρχαῖοι ῥήτορες καὶ ἱστορικοί. Ὁ Fränkel ἀποβάλλει τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἐπὶ τῷ λόγῳ τοῦ ὅτι καθὼς ὁ λαὸς ἐπί-

στευεν εἰς μυθώδεις τινὰς θεότητας, ὡς ἰδρυτὰς τῶν πόλεων ἢ ἀρχηγέτας γενῶν, καὶ οἱ ἀττικοὶ ῥήτορες εἶχον τὴν εὐήθειαν, ἢ μετήργοντο τὴν σοφιστείαν τοῦ ν' ἀποδίδωσιν εἰς τὸν Σόλωνα, ὡς ὑπερφυσικὴν τινὰ νομοθέτου προσωποποιῶν, πάντας τοὺς θεσμούς, τοὺς ὁποίους ἐπεκαλοῦντο ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Δὲν εἶναι βεβαίως ἄξιον λόγου τοιοῦτον ἐπιχειρήμα· τοιοῦτο μᾶλλον καθόσον οὐ μόνον οἱ ῥήτορες ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλούταρχος ὑπ' ὄψει ἔχοντες ὄλου; τοὺς πρὸ αὐτῶν γράψαντας περὶ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων, τὴν αὐτὴν δέχονται παρὰδοσιν περὶ τῆς συστάσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἡλιαίας.

Ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ π. τ. Στεφάνου ἐπικαλούμενος τὸν ὄρκον τῶν Ἡλιαστῶν «καὶ ἀκροάσομαι τῶν τε κατηγορούντων καὶ τῶν ἀπολογουμένων δημοίως ἀμφοῖν» ἀποδίδει αὐτὸν εἰς τὸν Σόλωνα «δέδομαι ὑμῶν ἀκοῦσαι μου ἀπολογουμένου, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσι, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων, εὖνους ὦν ὑμῖν καὶ δημοτικός, οὐ μόνον τῷ γράβῃ κυρίου; ἦτο εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς δημοικέναι» κτλ. Ὅτι ἡ φράσις τοῦ ὄρκου εἶναι γνησία, ἀναφερομένη καὶ ἐν Ἰσοκράτει περὶ τῆς ἀντιδόσεως 21, καὶ Λουκ. π. Συκ. 8, δὲν ἀμφισβητεῖται (Ὁρκ Fränkel Hermes 30, 2 σελ. 458)· καὶ ἂν ὁ Σόλων ἐνομοθέτησε τὰ τῆς δικαστικῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ἡλιαίας βεβαίως εἰς τὸν αὐτὸν νόμον ὥρισε καὶ τὸν ὄρκον τῶν δικαστῶν. Ἄλλ' ὁ ῥήτωρ οὐδὲν προσέθετεν εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ ὄρκου ψευδῶς αὐτὸν ἀποδίδων εἰς τὸν Σόλωνα, ὅπως θεωρηθῆ ὡς ῥητορικὸν σχῆμα τοιοῦτο ψεύδος.

Ὁ Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Θεομνήστου 16 λέγει· «καὶ μοι ἀνάγνωθι τούτους τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, τοὺς παλαιούς. Νόμος. Δεδέσθαι δὲ ἐν τῇ ποδοκάκῃ ἡμέρας πέντε τὸν πόδα, ἐὰν προστιμήσῃ ἢ Ἡλιαία». Οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος ἀμφιβολίας περὶ τῆς γνησιότητος τῆς φράσεως καὶ τῆς εὐλικρινείας τοῦ ῥήτορος. Ἐνῶ δὲ οὐδόλω; προσέθετεν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ νόμου, ἀποδίδων αὐτὸν ψευδῶς εἰς τὸν Σόλωνα, τοιοῦτου ψεύδους δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ χρῆσιν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν, αἰτῶν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ παλαιοῦ νόμου. Ἐκ τούτου δὲ οὐδεμίαν ἀπολείπεται ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ἡλιαία ὡς δικαστήριον προὔπηρχε τοῦ νόμου τοῦ Σόλωνος τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Λυσίας.

Ὁ Γρότιος ἐπικαλεῖται ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτοῦ τὸ χωρίον τῶν πολιτικῶν Β'. 12 «Ἐπεὶ Σόλων γε ἔοικε τὴν ἀναγκαιοτάτην ἀποδιδόναι τῷ δήμῳ δύναμιν τὸ τὰς ἀρχὰς αἰρεῖσθαι καὶ εὐθύνειν, μηδὲ γὰρ τούτων κύριος ὦν ὁ δῆμος· δοῦλος ἂν εἴῃ καὶ πολέμιος» ἐξ οὗ συνάγει ὅτι αἱ ἐγγυήσεις τὰς ὁποίας ὁ Σόλων πρέσχεν εἰς τὸν δῆμον περιορίζοντο εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὰς εὐθύναι; τῶν ἀρχόντων, ἀποκλειομένου τοῦ δικαιώματος τοῦ δικάζειν. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ὅμως ταύτην ὁ συγγραφεὺς τῶν πολιτικῶν ἐνόει ἀποκεκλεισμένον τὸν δῆμον καὶ ἀπὸ τοῦ ψηφίζειν περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ ἀπὸ πάσης νομοθετικῆς ἢ νομοτελεστικῆς ἐνεργείας.

Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐξηγουμένη ἡ φράσις ἀμυδρὴ γὰρ τοῦτου κύριος ὦν ὁ δῆμος· ταύτην ἔχει τὴν ἐννοίαν, φρονῶ, ὅτ' ὄλαι αἱ ἄλλαι ἐξουσίαι αἵτινες ὑπὸ τοῦ Σόλωνος ἀπεδόθησαν εἰς τὸν δῆμον, ἤθελον ἀφίσει δοῦλον αὐτόν, ἂν δὲν εἶχε καὶ τὴν δύναμιν τοῦ τὰς ἀρχὰς αἰρεῖσθαι καὶ εὐθύνειν· ὥστε ταῦτα ἔλαβε πλὴν τῶν ἄλλων, ἅτινα παρὰ τοῦ Σόλωνος ἀπεδόθησαν αὐτῷ. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ κεφαλαίῳ λέγει ὁ συγγραφεὺς τῶν πολιτικῶν (B, 12. 37) ὅτι ὁ Σόλων καλῶς ἐμίξε τὰν πολιτείαν «εἶναι γὰρ τὴν ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ βουλήν ὀλιγαρχικὴν, τὸ δὲ τὰς ἀρχὰς αἰρετὰς ἀριστοκρατικὴν, τὰ δὲ δικαστήρια δημοκρατικὴν». ἔοικε δ' ὁ Σόλων ἐκεῖνα μὲν ὑπάρχοντα πρότερον οὐ καταλύσαι τὴν τε βουλήν καὶ τὴν τῶν ἀρχῶν αἴρεσιν, τὸν δὲ δῆμον καταστήσαι τὰ δικαστήρια ποιήσας ἐκ πάντων . . . καὶ τὴν μὲν ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ βουλήν Ἐφικλήτης ἐκόλουσε καὶ Περικλῆς, τὰ δὲ δικαστήρια μισθοφόρα κατέστησε Περικλῆς». Κατὰ τὸν συγγραφέα λοιπὸν τὸ ὀλιγαρχικὸν καὶ ἀριστοκρατικὸν στοιχεῖον τῆς πολιτείας προὔπηρχον, καὶ εἰς ταῦτα ὁ Σόλων προσέθηκε τὸ δημοκρατικὸν αὐτὰ δικαστήρια ποιήσας ἐκ πάντων» ὅπερ ἐστὶ τὴν Ἡλιαίαν. Λέγων δὲ παρακατιῶν ὅτι ὁ Σόλων ἔοικε τὴν ἀναγκαιοτάτην ἀποδιδόναι δύναμιν τῷ δήμῳ τὸ τὰς ἀρχὰς αἰρεῖσθαι καὶ εὐθύνειν, ἐνόει ὅτι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὴν κυβερνητικὴν, ὡς εἶπεῖν, ἐξουσίαν τοῦ δήμου, χωρὶς νὰ ἀποκλείῃ τὴν δικαστικὴν, περὶ ἧς πρότερον διέλαθε. Ὁ συγγραφεὺς ἐξακολουθῶν τὴν φράσιν «τὰ δικαστήρια ποιήσας ἐκ πάντων» ἐξακολουθεῖ «διὸ καὶ μέμφονται τινὲς αὐτῷ· λύσαι γὰρ θάπτερον κύριον ποιήσαντα τὸ δικαστήριον πάντων, κληρωτὸν δν. «Ἐπὶ τῆς τελευταίας φράσεως, ἀναφερομένης προδήλως εἰς τοὺς Ἡλιαστάς, στηρίζεται ἡ εἰκασία τῶν ἀμφισβητούντων τὴν γνησιότητα τοῦ χωρίου, καὶ θεωροῦντων τὴν κλήρωσιν ὡς θεσμὸν μεταγενέστερον. Ἡ παρατήρησις ἦτον ὀρθῆ ἐὰν ὁ συγγραφεὺς ἀνέφερε τὴν κλήρωσιν εἰς τὰς ἀρχὰς· ἀπεναντίας ὅμως ῥητῶς περιορίζει αὐτὴν εἰς τοὺς δικαστάς· καὶ ἂν δεχθῶμεν ὡς θεσμὸν τοῦ Σόλωνος τὴν σύστασιν τῆς Ἡλιαίας ἐκ δικαστῶν λαμβανομένων ἐκ πρῶτων τῶν κλάσεων, μὴ ἐξαίρουμένων τῶν θητῶν, τὸ κατ' ἐμὲ οὐδόλω; νομίζω ἀπίθανον τὸν σύγχρονον θεσμὸν τῆς κληρώσεως τῶν δικαστῶν, βραδύτερον ἐπισκταθείτης ἐπὶ τῶν ἀρχῶν καὶ ὄλων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, πλὴν τῶν στρατηγῶν.

Ὁ Γρότιος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Perrot (σελ. 244 σημ.) καὶ ἄλλοι διατείνονται ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ὡς γνώμης ἄλλων, ἢ ἐξ εἰκασίας ἀναφέρει, μὴ παρὰδεχόμενος αὐτὸς, ὅτι ὁ Σόλων ἀπένειμεν εἰς τὸν δῆμον τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Μετ' ὀλίγης ὅμως προσοχῆς ἀναγινώσκων τις τὸ κεφ. 12 τοῦ Β', βιβλ. πείθεται περὶ τοῦ ἐναντίου. Λέγει ὁ συγγραφεὺς «Σόλων δ' ἐνοι μὲν οἶονται νομοθέτην γενέσθαι σπουδαῖον· ὀλιγαρχίαν τε γὰρ καταλύσαι . . . μίξεντα καλῶς τὴν πολιτείαν· εἶναι γὰρ τὴν μὲν ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ βουλήν ὀλιγαρχικὴν κτλ. Ἡ κρίσις τὴν ὁποῖαν ἄλλοις ἀποδίδει εἶναι τὰ

Σόλωνα σπουδαῖον νομοθέτην γενέσθαι. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ἐφ' ὧν ἡ κρίσις αὐτῶν σφηρίζεται δὲν τίθενται εἰς ἀμφιβολίαν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως Ὡς εἰκοσίαν ἰδίαν ἀναφέρει ὅτι ἡ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ βουλή καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχῶν προὔπηρχον τοῦ Σόλωνος, κεινοτομήτηντος μόνον κατὰ τὴν μετέθεσιν τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν δῆμον. Μετὰ δὲ ταῦτα λόγον ποιούμενος περὶ τῆς μομφῆς ἀλλῶν ὅτι ὁ Σόλων κατέστησε κύριον πάντων τὸ δικαστήριον κληρωτῶν ὄν, ὁ συγγραφεὺς δικαιολογεῖ τὸν Σόλωνα διὰ τοῦ «φαίνεται δ' οὐ κατὰ τὴν Σόλωνος γενέσθαι τοῦτο προκρίσειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ συμπτώματος» κτλ.

Ὁ Γρότιος καὶ οἱ δημοδοξοῦντες ἀποχωρίζουσι κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον φράσεις τινὰς τοῦ βιβλ. Γ: κεφ. 11 ἰσχυρίζόμενοι ὅτι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ὁ Σόλων ἀπένειμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰς εὐθύναι, καὶ αὐταὶ ἐνοοῦνται ὡς κρίσεις τοῦ δήμου. Ὁ Ἀριστοτέλης θέτει ὡς ἀπορίαν «τίνων δεῖ κυρίους εἶναι τοὺς ἐλευθέρους καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν» Ἀποκλείων δ' αὐτοὺς τῶν μεγίστων, ἀρχῶν ἐπιλέγει ἀλείπτει δὲ τοῦ βουλευέσθαι καὶ κρίνειν μετέχειν αὐτούς, διόπερ καὶ Σόλων καὶ τῶν ἄλλων τινὲς νομοθετῶν τάττουσιν ἐπὶ τε τὰς ἀρχαιεσιίας καὶ τὰς εὐθύναι τῶν ἀρχόντων, ἀρχεῖν δὲ κατὰ μόναι οὐκ ἔδωσαν. Ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης ἀκολουθῶν τὴν συνήθη πᾶρ' αὐτῷ διάκρισιν τῆς ἀρχῆς εἰς νομοθετικὴν (βουλευέσθαι) νομοτελεστικὴν (ἀρχεῖν) καὶ δικαστικὴν (κρίνειν), ἀποκλείει τοὺς ἐλευθέρους καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν, ἤτοι τοὺς θήτας, ἀπὸ τοῦ ἀρχεῖν, ἀλλ' ὁ Σόλων καὶ τινες τῶν ἄλλων νομοθετῶν ἀρχεῖν κατὰ μόναι οὐκ ἔδωσαν, ἀλλὰ τάττουσιν ἐπὶ τε τῆς ἀρχαιεσιίας καὶ τὰς εὐθύναι». Τοῦτο εἶναι οὐχὶ προσδιορισμὸς τοῦ κρίνειν ἀλλὰ περιορισμὸς τοῦ ἀρχεῖν. Ὁ Σόλων δηλαδὴ ἐνῶν ἔδωκεν εἰς τὸν δῆμον τὸ βουλευέσθαι καὶ τὸ κρίνειν, ἔδωκεν αὐτῷ μετοχήν τινα καὶ τοῦ ἀρχεῖν διὰ τῶν ἀρχαιεσιῶν καὶ τῶν εὐθυνῶν τῶν ἀρχόντων. Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπομένων ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ αἰ δ' εὐθύναι καὶ αἰ τῶν ἀρχῶν αἰρέσεις εἰσὶ μέγιστοι αἰ ἐν ἐνίκαις πολιτείαις, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς δήμοις ἀποδιδόσιν· ἡ γὰρ ἐκκλησία κυρία πάντων τῶν τοιούτων ἐστὶ· καὶ τοι τῆς μὲν ἐκκλησίας μετέχουσι, καὶ βουλευούσιν, καὶ δικάζουσιν ἀπὸ μικρῶν τιμημάτων, καὶ τῆς τυχοῦσης ἡλικίας» κτλ. Ὅτι δὲ αἰ εὐθύναι ἦσαν ἔργον οὐχὶ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς Ἡλικίας, ὡς δικαστικοῦ σώματος κατὰ Ἀριστοτέλην, βεβαιοῦται ἐκ τοῦ Δ, 17 «πρῶτον οὖν διαιρείσθω πόσα εἶδη δικαστηρίων, ἔστι δὲ τὸν ἀριθμὸν ἑκτώ, ἐν μὲν εὐθυντικόν, ἄλλο δὲ εἴ τις τι τῶν κοινῶν ἀδικεῖ κτλ.» Καὶ πάλιν ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ἐννοεῖ τὸ εὐθύναι ὡς τὴν μόνην ἐνέργειαν τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς πρόδηλον ἐκ τοῦ Ζ, 4, «συμφέρον ἐστὶ τῇ πρότερον ρηθείση δημοκρατίᾳ, καὶ ὑπάρχειν εἴωθε, αἰρεῖσθαι μὲν τὰς ἀρχὰς καὶ εὐθύναι καὶ δικάζειν πάντας, ἀρχεῖν δὲ τὰς μεγίστας αἰρετούς· καὶ ἀπὸ τιμημάτων κτλ.

Πρὸς τὰ προειρημέναι συμφωνοῦσιν ἐντελῶς καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἱστορούμενα ἐν βίῳ Σόλωνος ιη'. ἀΖευγύται δ' οἱ τοῦ τρίτου τιμήματος . . . οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐκαλοῦντο θῆτες, οἱ οὐδεμίαν ἀρχεῖν ἔδωκεν ἀρχήν, ἀλλὰ τῷ συνεκκλησιάζειν καὶ δικάζειν μόνον μετεῖχον τῆς πολιτείας· ὁ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδέν, ὕστερον δὲ παμμέγεθε· ἐράνη τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν διαφορῶν ἐνέπιπτεν εἰς τοὺς δικαστάς· καὶ γὰρ ὅσα ταῖς ἀρχαῖς ἔταξε κρίνειν, ὁμοίως καὶ περὶ ἐκείνων εἰς τὸ δικαστήριον ἐφέσεις ἔδωκε τοῖς βουλομένοις». Τὸ χωρίον εἶναι τοσοῦτον σαφές καὶ ἀνεπίδεκτον διφροουμένης ἐρμηνείας. Καὶ ὅμως ὁποῖαι προσπάθειαι τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γροτίου ἵνα ἐξουδετερώσωσι τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου! Ὁ Γρότιος ἀφέλως ἀντιτάττει ὅτι «ἡ βεβαιώσις τοῦ Πλουτάρχου ἐμπνέει ὀλίγην πίστιν εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἐρμηνευτῶν, ἀν καὶ ὁ Θίρλβαλλ πρὸς αὐτὴν . . . Ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοὶ φρονῶ ὅτι . . . ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐφέσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀρχόντων, μὴ συμβιβαστομένη πρὸς τὴν δικονομίαν τῶν Ἀθηναίων, ἐγεννήθη εἰς τὸν νοῦν τοῦ Πλουτάρχου ἐξ συγχύσεως μετὰ τῆς provocatio τῶν Ῥωμαίων, ἣτις πραγματικῶς ἦτον ἐκκλησίας τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπάτου πρὸς τὴν τοῦ λαοῦ. Τὴν ὑπόνοιαν ταύτην γενεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου γινομένη σύγκρισις τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Ποβλίκολα». κτλ. Ἀλλ' εἰς τὴν σύγκρισιν ὁ Πλουτάρχος ἀκριβῶς διακρίνει τὸν ἐλληνικὸν ἀπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ θεσμοῦ, λέγων διὰ τὸν Ποβλίκολαν «καὶ γὰρ ἀρχόντων καταστάσεως κυρίους ἐποίησε τοὺς πολλοὺς, καὶ τοῖς φεύγουσι δίκην ἐπικαλεῖσθαι τὸν δῆμον, ὥσπερ ὁ Σόλων τοὺς δικαστάς ἔδωκε» Ἐοῦτέστι ὁ μὲν Ποβλίκολας ἔδωκε τοῖς φεύγουσι δίκην τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως πρὸς τὸν δῆμον, ὁ δὲ Σόλων ἔδωκεν εἰς τὸν δῆμον τὸ δικαίωμα τοῦ δικάζειν. Εἶναι βέβαιον ὅτι παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπετρέπετο κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων διοριζομένων δικαστῶν ἐπὶ ἰδίων δικῶν (Δικιτητῶν) ἐφσεις εἰς δικαστήριον Ἡλικστῶν· διότι οὐκ ὀλίγοι σώζονται λόγοι τῶν ἀττικῶν ρητόρων ἐπὶ τοιούτων ἐφέσεων. Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἡ provocatio ἀπέβλεπεν εἰς τὰς ποινικάς ἀποφάσεις κατὰ τῶν καταδικωμένων ἐντὸς χιλίων βημάτων ἀπὸ τῆς πόλεως «neque enim provocationem esse longius ab urbe mille passuum (Liv.) ἐνῶ εἰς τὸ ἀττικὸν δίκαιον τὰ δημόσια ἀδικήματα προκινουόμενα ὑπὸ τῶν Ἀρχόντων εἰσήγοντο ἀμέσως εἰς τὸ δικαστήριον τῶν Ἡλικστῶν, καὶ αἰ ἀποφάσεις τούτων ἦσαν ἀνεκκλητοί. Οἱ πλεῖστοι τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γροτίου ἠρμήνευσαν τὸ χωρίον τοῦ Πλουτάρχου δεχόμενοι ὅτι ὁ Σόλων διατηρήσας τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀρχόντων ἐχορήγησε κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν δικαίωμα ἐφέσεως εἰς τὸν δῆμον, καὶ τοῦτο οἱ E. Müller καὶ Oacke περιορίζουσι εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἀρχόντων ἐπὶ εὐθυνῶν. Ἀλλ' ὁ Πλουτάρχος ἀφ' ἑλέγει ὅτι οἱ θῆτες ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν τοῦ δικάζειν, προσθέτει ὅτι καὶ περὶ ἐκείνων ὅσα ταῖς ἀρχαῖς ἔταξε κρίνειν, τοῦτέστιν ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν δικῶν

τάς ὁποίας ἀφήκεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἀρχόντων, καὶ περὶ ἐκείνων εἰς τὸ δικαστήριον ἐφέσεις ἔδωκε τοῖς βουλομένοις. Τὸ χωρίον τοῦτο, τὸ ὅποτον ὁ Πλούταρχος βεβαίως ἠρνήσατο παρ' ἀρχαιοτέρου συγγραφέως, μὰς δίδει τὸν μῖτον ἵνα προχωρήσωμεν εἰς ἀρχαιότεραν τοῦ Σόλωνος ἐποχὴν, καὶ ἀκριθέστερον κατανοήσωμεν τὴν κενοτομίαν τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης. Δέον ἐπὶ τούτῳ νὰ συνδυάσωμεν τὸ προπαρατεθὲν χωρίον τοῦ Πλουτάρχου μετὰ τοῦ τεμαχίου τοῦ Σουῖδα ἐν ἀρχῶν «καὶ πρὸ μὲν τοῦ Σόλωνος νόμων οὐκ ἔξην αὐτοῖς ἅμα δικάζειν, κύριοί τε ἦσαν ὥστε τὰς δίκας αὐτοτελεῖς ποιεῖσθαι· ὕστερον δὲ Σόλωνος οὐδὲν ἕτερον αὐτοῖς τελεῖται ἢ μόνον ὑποκρίνουσι (γρ. ἀνακρίνουσι) τοὺς διαδίκους». Τὸ τεμάχιον τοῦτο εὐρισκόμενον καὶ εἰς τὴν συνκωγλὴν λεξ. χρ. (Becker anec) καὶ συμπληρωθὲν ὑπὸ τοῦ Lange (die Epheten κ. λ. σελ. 72) ὡς ἐρηνισθὲν ἐκ τοῦ Ἀπολλοδώρου ἐν δευτέρῳ περὶ νομοθεσιῶν, ἐξηγεῖ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἄνευ τῆς μαρτυρίας τούτου ἠδυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι δηλαδὴ πρὸ τοῦ Σόλωνος ἡ κατάχρησις τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας εἰς τὰς χεῖρας τῶν εὐπκτριδῶν, ἐνασκουμένη διὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, τῶν Νκυκράρων, τῶν Ἐφετῶν, καὶ τῶν κατὰ δῆμους ἀρχῶν ἢ δικαστῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν Ἀρχόντων, ἐπήνεγκε στάσεις συχνὰς, ὁποίας αἱ ἱστορικαὶ παραδόσεις ἀσαφῶς καὶ ἀορίστως ἀπομνημονεύουσι. Ὁ Ἀρχῶν κληθεῖς πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, καὶ ἀφείς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης εἰς τὴν κλάσιν τῶν ἀριστοκρατῶν ἀπέτυχεν, καὶ τὰ αὐτὰ κατὰ τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ παράπονα ἐξηκολούθουν, ἰδίως ὡς πρὸς τὰς ποινικὰς δίκας ἦτοι τὰ δημόσια ἀδικήματα. Ὁ Σόλων ἐζήτησε τὴν θεραπείαν ἀφ' ἐνὸς ἀποδίδων εἰς τὸν δῆμον τὴν κρίσιν ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων, ἀφίνων δὲ τὴν προανάκρισιν, τὴν εἰσαγωγὴν τῶν δικῶν, καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν συζητήσεων εἰς τοὺς Ἀρχοντας, καὶ ἀρ' ἐτέρου διατηρῶν τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ δικῶν ἰδίων εἰς τοὺς Ἀρχοντας, διὰ τῶν παρὰ τούτων διριζήμενων καὶ ἐπιτηρουμένων δικαστῶν, βραδύτερον ἴσως ἀντικαταστάσαντ' ἐπὶ τῶν κατ' ἔτος κληρουμένων δικαιοτητῶν, ἀλλ' ἐπιτρέπων τὴν ἔφεσιν κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν πρὸς τὸ δικαστήριον τῶν Ἡλιαστῶν.

Ὁ Fränkel ἐπιφέρει ὡς ἀντίρρησιν εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου τὴν βραχέειν καὶ ἀσύντακτον φράσιν «δὲν λέγει ὅτι ὁ Σόλων διωργάνωσε τοὺς Ἡλιαστὰς κατὰ τὸν μεταγενέστερον τρόπον». Βεβαίως ὁ ὄργανισμός τῆς Ἡλιασίας μετὰ τὸν Σόλωνα μετεβλήθη καὶ ὡς πρὸς τὸν ὄλον ἀριθμὸν τῶν Ἡλιαστῶν, καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων, καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς συζητήσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως κλ. Ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη πόρρω ἀπέχει τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ Fränkel καὶ τοῦ Γρότιου ὅτι ἐπὶ Σόλωνος ἡ Ἡλιασία ἦτον ἡ Ἐκκλησία τοῦ δήμου, περὶ ἠνωμένη εἰς τὰς ἀρχαιερείας καὶ τὰς εὐθύναις τῶν Ἀρχόντων, καὶ ὅτι

ἐπὶ Περικλέους ἀπέκτησε δικαστικὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ Κλεισθένης ἤρξατο ν' ἀντιποιῆται.

Ὁ Γρότιος ἀποδίδων εἰς τὸν Κλεισθένην τὴν πρώτην σύστασιν τῆς Ἡλιασίας ἐπικαλεῖται χωρίον τοῦ Ἡρόδοτου τὸ ἐποῖον παραδόξως περηννοεῖται παρὰ πολλῶν ἐκ τῶν ἐλληνιστῶν τῆς δύσεως. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει περὶ τοῦ Κλεισθένης (E, 69) «ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πᾶντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλάς μετωνόμασε» κτλ. Ἐκλαμβάνοντες τινὲς ἐν οἷς καὶ ὁ Perrot τὸ «πᾶντα» ὡς προσδιορισμὸν τοῦ ἀπωσμένου, οἱ δὲ διορθοῦντες διὰ τοῦ «πάντων» ἠρμήνευσαν ὅτι ὁ Κλεισθένης εὐρὼν τὸν δῆμον ἀπωσμένον, ἦτοι ἀποκεκλεισμένον πάσης ἀρχῆς, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, ὑπονοουμένου ὅτι τοῦτο κατὰ ὁμοίαν ἀπονείμας αὐτῷ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν διὰ τῆς συστάσεως τῆς Ἡλιασίας ὅπερ οὔτε ἄλλος τις ἐκ τῶν ἀρχαίων, οὔτε ὁ Ἡρόδοτος λέγει. Τοιαύτη μεταβολὴ καὶ ἐρμηνεία τοῦ κειμένου τοῦ Ἡρόδοτου οὐδὲ ὅπως συνάδει μετὰ τῶν προηγουμένων καὶ τῶν ἐπομένων τῆς φράσεως. Τὸ πάντα ἀναφέρεται ὡς ἀντικείμενον εἰς τὸ προσεθήκατο, καὶ ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου εἶναι ὅτι ἀφοῦ τὸν δῆμον πρότερον ἀπωσμένον, ἦτοι ἀπομακρυσμένον ἀπ' αὐτοῦ, ὁ Κλεισθένης τότε ὄλον προσεθήκατο πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν, τὰς φυλάς μετωνόμασε κτλ. Πλὴν τούτου τοῦ τοσοῦτον οἰκτρῶς περηννοηθέντος χωρίου δὲν φέρεται ἄλλη μαρτυρία πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ὅτι ὁ Κλεισθένης ὑπῆρξεν ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἡλιασίας. Πιθανῶς ἐπ' αὐτοῦ μετεβλήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἡλιαστῶν συνεπέειξ τῆς μεταβολῆς τῶν φυλῶν, ἴσως δὲ κατηργήθησαν τότε καὶ οἱ Ἐρέται ἀντικατασταθέντες εἰς τὰ φονικὰ δικαστήρια ὑπὸ τῶν Ἡλιαστῶν καὶ ἴσως τότε πρῶτον περιωρίσθη ἡ ἐξουσία τῶν Ἀρχόντων κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἰδίων δικῶν διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν δικαιοτητῶν καὶ τῆς ἐφέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν.

Ὁ Κλεισθένης βεβαίως εἰσήγαγε τὸν θεσμὸν τοῦ βουλευτισμοῦ, κατὰ τινὰς ὅπως ἀπομακρύνῃ τοὺς ὀπαδοὺς τῶν Πεισιστρατιδῶν, κατ' ἄλλους πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπιρροῆς. Ὁ Fränkel παρενθέτει τὸν ἐξοστρακισμὸν ὡς ἔργον τῆς Ἡλιασίας καθὼς καὶ τὴν δημοποίησιν, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶναι ὀρθή. Αἴτησις, ἦτοι ἀγωγή, ἔγκλημα, ἢ γραφὴ ἔχουσα ἀντικείμενον τὸν ἐξοστρακισμὸν δὲν εἰσήγετο εἰς δικαστήριον. Συνεζητεῖτο ἡ ἀνάγκη τοῦ μέτρου γενικῶς, καὶ μὴ ἀφορῶντος εἰς ὄρισμένον πρόσωπον, κατὰ τὴν κυρίαν ἐκκλησίαν τῆς β' πρυτανείας ἐκάστου ἔτους, καὶ ἐν ἐνεκρίνετο, ἀπεφασίζετο ἢ ὀστρακοφορικὴ ἐν συγκλήτῳ ἐκκλησίᾳ τῆς 8 πρυτανείας· ἐξετελεῖτο δ' ἐν τῇ ἀγορᾷ παρ' ἐκάστης φυλῆς χωριστά. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφίζόντων ἦτον ἀόριστος, ἀπητεῖτο δ' ἢ καταψήφισις ὑπερεξακισχιλίων ὅπως καταγνωσθῇ ὁ ἐξοστρακισμὸς, καθὼς ἀπητεῖτο ἢ ἐπιψήφισις ὑπερεξακισχιλίων διὰ τὴν κύρωσιν τῆς ὀφθαλμῆς τῆς ποιήσεως. Ἀλλ' ἡ ἐπιψήφισις ὑπὲρ τῆς ποιήσεως, ὡς ἡ καταψήφισις ἐπὶ ἐξοστρακί-

σμή, υποθέτουσιν ἀριθμὸν ψηφίζοντων ἑπτὰ, δεκά, ἢ καὶ πλείονων ἔτι χιλιάδων πολιτῶν, ἐνθ' ὃ ἀριθμὸς τῶν ψηφίζοντων ἐν τῇ Ἡλικίᾳ οὐδέποτε ὑπερέβαινε τοὺς ἐξακισχιλίους. Ἦτο λοιπὸν ὁ ἐξοστρακισμὸς, ὡς καὶ ἡ δημοποίησις, καθαρῶς πολιτικὸν μέτρον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἀποφασίζόμενον, μὴ ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἡλικίας, ὡς περὶ ἀμφοτέρων διατείνεται ὁ Fränkel. Ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἢ κατὰ Szanto (Burg. R. σελ. 7, 17) ἀπὸ τῆς 120 Ὀλ. παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον ἡ δοκιμασία τῶν δημοποιήτων.

Ὁ Γρότιος ἀποδίδει ἰδίως τῷ Περικλῆ τὴν σύστασιν τῶν δικαστηρίων· διότι, λέγει ἐπὶ Σόλωνος ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων δὲν ἦτον ἀνεπτυγμένος τοσοῦτον ὥστε νὰ ἐμπιστευθῇ αὐτῷ ὁ νομοθέτης τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, οὐδὲ οἱ πολῖται τῆς τελευταίας κλάσεως ἠδύνατο ν' ἀπασχολῶνται εἰς τὰ δικαστήρια ἄνευ μισθοῦ. Οἱ λόγοι οὗτοι στεροῦνται ἱστορικῆς ἀξίας, διότι ἐξ οὐδεμιᾶς βασίμου πληροφορίας βεβαιοῦνται. Αἱ ἀλλεπάλληλοι ἔριδες τῶν κομμάτων καὶ στάσεις τοῦ λαοῦ πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἐκ τῶν πιέσεων τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως ἐνδεικνύουσιν ἀπεναντίας ὅτι ὁ λαὸς εἶχεν ἀρκοῦσαν ἀνάπτυξιν καὶ συναίσθησιν τῶν δικαίων αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ ἰκανοποιήτῃ μόνῃ τοῦ Σόλωνος ἢ νομοθεσίᾳ. Δὲν δύναμεθα δὲ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἐνδεής, ἀμυθής, ἀνίσθητος μέχρι τοῦ Σόλωνος ἀπέκτησε διὰ μιᾶς ὡς ἐκ θαύματος τὸν φιλελεύθερον καὶ ἡρωϊκὸν χαρακτῆρα, τὸν ὅποιον ἀναγνωρίζει αὐτῷ ὁ ἄγγλος ἱστορικὸς ἀμέσως μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Πεισιστρατιδῶν. Ἐπὶ Περικλέους ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων μετεβλήθη. Ὁ πλοῦτος ὁ συσσωρευθεὶς μετὰ τὰ Μηδικὰ παρῆσθεν εἰς τοὺς δημοκόπους τὰ μέσα τῆς ἐξαγορᾶς τῶν ψήρων αὐτοῦ, ἐξ αὐτῶν δὲ ἦν καὶ ἡ μισθοφορία τῶν ἐκκλησιαζόντων καὶ τῶν δικαστῶν. Βεβαίως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰσῆχθησαν μεταρρυθμίσεις οὐκ ὀλίγαι καὶ ὡς πρὸς τὴν συγκρότησιν τῶν δικαστηρίων, καὶ ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῶν δικῶν. Ταύτην ἐν συντόμῳ περιέγραψα ἐν τοῖς Δικαστικοῖς Χρονικοῖς τοῦ Αὐγούστου 1877, φύλλον 20 ἐπ. καὶ περιττὸν ἐνόμισα νὰ ἐπαναλάβω ἐν τούτῳ. Ἄν ὁ Περικλῆς εἰσήγε τὸ σύστημα τῶν ἀττικῶν δικαστηρίων, οἱ σχεδὸν ὁμόχρονοι αὐτοῦ, Θεουκιδίδης, Ἀριστοφάνης, Ἀντιφῶν, Λυσίας, οἱ συγγραφεῖς ἐξ ὧν ὁ Πλούταρχος ἠρανίσκτο τὸν βίον αὐτοῦ, δὲν ἤθελον ἀποσιωπήσει τοσοῦτο μέγα ἔργον τοῦ μεγάλου πολιτευτοῦ. Ὁ ὀργανισμὸς καὶ ἡ δικονομία τῶν δικαστηρίων τῶν Ἡλιαστῶν, ὅποια ἔσχυον ἐπὶ τῶν ἀττικῶν ῥητόρων, χρονολογοῦνται μὲν ἀπὸ τοῦ Περικλέους, ἀλλ' αἱ παρὰ τούτου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐπενεχθεῖσαι τροπολογίαι τοῦ θεσμοῦ τοῦ Σόλωνος δὲν ἀναιροῦσι τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν ὅτι ὁ Σόλων ἦτον ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἡλικίας ὡς δικαστικῆς ἀρχῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀθηναίων.

I. A. Τσιπάλδος

ΠΕΡΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΔΑΣΩΝ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν θέματος ἀνάγκη νὰ προτάξωμεν τὸν ὄρισμὸν τοῦ δάσους, διότι φρονοῦμεν, ὅτι ἄνευ τούτου πᾶσα περὶ τοῦ θέματος ἡμῶν ἀνάπτυξις καὶ ἀκκτάληπτος καὶ ξηρὰ καὶ ἄγονος καὶ μεστὴ παρενοήσεων καθίσταται.

Φυσικοῖστορικῶς καὶ ἐν τῇ συνήθει διελίξῃ ὑπὸ τὴν λέξιν δάσος ἐννοῦμεν πᾶσαν ὄπωπὸν μεγάλῃν ἔκτασιν ἐδάφους περιέχουσαν ἄγρια δένδρα. Ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω δηλονότι ἐννοιοῦν τὸ δάσος εἶνε εἰς τύπος βλαστήσεως τοῦ φυτικῆς βασιλείου. (Ἴδε σημ. 2 εἰς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ περὶ δασῶν Βαυαρικοῦ Νόμου, ἐκδ. A. Ganghofer. München 1880).

Δασολογικῶς, τοῦτέστιν ὑπὸ οἰκονομικὴν, διαχειριστικὴν καὶ ἀστυνομικὴν ἔποψιν ὁ ὄρισμὸς τοῦ δάσους παρουσιάζει δυσχερεῖς, καθότι διὰ τοῦ ὄρισμοῦ τούτου πρόκειται νὰ διατυπωθῶσι καὶ ἐκφρασθῶσι πραγματικαὶ νομικαὶ ἐννοιαί, αἰτίαι, ὡς προῖον τῆς ἐπιτοπίου, ἠθικῆς, διακοητικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως, κατὰ διαφόρους χώρους διαφόρως ἐμφανίζονται καὶ διαφόρως διατυποῦνται. Ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐπιχειροῦμεν νὰ προτάξωμεν τοὺς ὑπὸ διαφόρων νομοθετῶν δοθέντας καὶ ἐν ταῖς νομοθεσίαις ἀναγεγραμμένους ὄρισμοὺς τοῦ δάσους, ὅπως μετὰ ταῦτα καταλήξωμεν εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὄρισμοῦ τοῦ ἀρμόζοντος εἰς τὴν παρ' ἡμῶν ὑφιστάμενην κατὰ τῆσιν τῶν δασονομικῶν.

Κατὰ τὸν τελευταῖον περὶ δασῶν βαυαρικὸν νόμον, δάσος εἶνε πᾶσα ὄπωπὸν μεγάλη ἔκτασις ἐδάφους προωρισμένη¹ πρὸς καλλιέργειαν καὶ τομὴν ξύλων καὶ τῶν ἐκ τούτων προῖόντων.

Τὴν ἔκτασιν τοῦ δάσους ὁ νόμος δὲν ὀρίζει, διότι τὸ δάσος χαρακτηρίζων παράγων δὲν εἶνε ἡ ἔκτασις, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια καὶ κάρπαιος ξύλων (σημ. 2 εἰς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ περὶ δασῶν Βαυαρικοῦ Νόμου). Ἐντεῦθεν

¹ Εἶνε δὲ προωρισμένα τὰ ἐδάφη πρὸς ἀποκλειστικὴν καλλιέργειαν δασῶν (absoluter Waldboden) α) ὅπου ἐπικεῖται κίνδυνος σχηματισμοῦ κινήτων ἔμμων, β) ὅταν κηται ἐπὶ κορυφῶν ὄρεων ἢ βράχων καὶ ἐπὶ κλιτύων ἔχουσῶν κλίσιν ἀνωτέραν τῶν 20 μοιρῶν, γ) ὅταν κηται παρὰ τὰς ὄχθας τῶν χειμάρρων καὶ τῶν ποταμῶν τῶν χειμαρρωδῶς βέντων καὶ καταστρεπτικῆς πλημμύρας προξινούντων, δ) ὅταν ἢ ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν τούτων δασοφυτεία θεωρηταὶ ἀναγκασία πρὸς βελτίωσιν τῆς υγιεινῆς καὶ κλιματικῆς καταστάσεως τῆς χώρας· διότι καὶ εἰς τὰς τέσσαρας ταύτας περιπτώσεις τὰ δάση εἶνε προστατευτικά· καὶ ε) πάντα τὰ πρὸς πᾶσαν γεωπονικὴν χρῆσιν ἀκατάλληλα καὶ ἄχρηστα ἐδάφη, οἷον τὰ ὄρεϊκά καὶ πετρώδη ἐδάφη, ἅτινα τὸ ἔθνικὸν συμφέρον ἀπαιτεῖ νὰ καθίστῶνται παραγωγὰ.

έπεται, ότι παράδεισοι και δενδροφυτεύει προς ώραισμόν και τέρψιν χρησιμεύουσαι, φυτεύει καρποφόρων δένδρων, μεμονωμένα δένδρα και τὰ παρόμοια μὴ ὄντα προωρισμένα προς καλλιέργιαν και κάρπωσιν ξύλων και τῶν ἀπὸ τούτων προϊόντων, δὲν εἶνε δάσος (Gayer καθηγητῆς τῆς Δασολογίας ἐν τῷ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίῳ).

Παρὰ τὰ ἀνωτέρω ὑπάρχουσιν ἐν Βαυαρίᾳ και ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ ὄρισμοῦ τοῦ δάσους. Οὕτως ἡ ἀπόφασις τῆς 26 Ἀπριλίου 1861 (ἴδε Zeitschrift VIII σελ. 101-102) ὀρίζει τὸ δάσος ὡς ἐξῆς: «Ὡς δάσος θεωρεῖται πᾶσα ἔκτασις ἐδάφους προωρισμένη προς καλλιέργιαν και ἐκάρπωσιν ξύλων». Ἐτέρᾳ δ' ἀπόφασις τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου τῆς 10 Φεβρουαρίου 1860 (ἴδε Zeitschrift VII σελ. 39) προστίθησι «πάντα τὰ συστατικά μέρη δάσους τινὸς και ἂν προσκαίρως δὲν καλύπτονται ὑπὸ ὑδένδρων δηλοῦνται διὰ τοῦ περιληπτικοῦ ὀνόματος Δάσος, δασικὸν ἔδαφος». Ἐντεῦθεν ἔπεται, ὅτι και οἱ ἐντὸς τῶν δασῶν ἀπαντῶντες κενοὶ χώροι, αἱ ὁδοὶ κτξ. συμπεριλαμβάνονται εἰς τὸ δάσος (σημ. 4 εἰς τὸ ἄρθρ. 1 τοῦ Βαυαρικοῦ περὶ Δασῶν Νόμου).

Κατὰ τὸν βυρτεμβεργικὸν νόμον «τὰ δάσος εἶναι πᾶσαι αἱ γαῖαι αἱ διαρκῶς προς παραγωγὴν ξύλων και τῶν ἀπὸ τούτων δευτερευόντων προϊόντων¹ προωρισμένα και ἀστυνομικῶς ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην τοῦ Κράτους ἐποπτεῖαν διατελοῦσαι».

Ὁ περὶ δασῶν νόμος τῆς Βρουμβίτης λέγων δάσος, ἐνοεῖ «πάσας τὰς μὴ περιπεφραγμένας και ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν χωρίων μὴ κατεχομένας γαῖας τὰς προς ὑλοτομίαν ξύλων χρησιμεύουσας».

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν περίπτου ἐνοίαν διατυποῦται ὁ ὄρισμός τοῦ δάσους ἐν ἀπάσαις ταῖς γερμανικαῖς νομοθεσίαις· ὁ ὄρισμός δηλονότι τοῦ δάσους βρασιζέται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, ὅστις εἶνε νὰ παράγη ξύλα και τὰ ἀπὸ τούτων ποικίλα προϊόντα τὰ παρ' ἡμῖν ὡς δασικὰ χαρακτηριζόμενα.

Ἄλλ' ἐν χώρῳ ἐν ἧ, ὡς και παρ' ἡμῖν, οὔτε καταμέτρησις και ὁροσημνισις δασῶν ἐγένετο, οὔτε σύστημα διαχειρίσεως και καλλιέργιας δασῶν εἰσῆχθη ἢ ἐφηρμόσθη, προκειμένου νὰ δοθῆ ὄρισμός τοῦ δάσους ἀνάγκη νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει δύο τινά.

1) Νὰ ἐξασφαλισθῶσι πάσης περαιτέρω ἀποξυλίσεως αἱ ὑπάρχουσαι δασικαὶ ἐκτάσεις; και

2) Νὰ δοθῆ ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ δέουσα προστασία εἰς τὰς τυχὸν γενομένας ἢ γενησομένας δασοφυτείας.

Ἐπειδὴ λοιπὸν παρ' ἡμῖν ὁ προορισμός τοῦ δάσους δὲν δύναται νὰ χρη-

¹ Περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰς γερμανικὰς νομοθεσίας, διότι ἡ Γερμανία ὑπῆρξεν ὁ δημιουργὸς τῆς ἐπιστήμης τῶν δασῶν και μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδεὶς διαμφισθητὴ ἀετὴ τὴν ὑπεροχὴν.

σιμεύσῃ ὡς οὐσιῶδες κριτήριον, ἠδυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν αὐτὸ ὡς ἐξῆς. «Δάσος εἶνε πᾶσα ὑπὸ δένδρων ἢ θάμνων, αὐτοφυῶν ἢ ἐκ σπορῶν ἢ φυτείας προερχομένων, ἀρκιῶς ἢ πυκνῶς καλυπτομένη συνεχῆς ἔκτασις γῆς, ἢ χρησιμεύουσα προς παραγωγὴν ξύλων, ἢ και προς ἄλλον τινὰ σκοπὸν» ἐξαιροῦνται οἱ παράδεισοι ἢ δενδρόφυτοι περίπατοι, αἱ δενδροστοιχίαι, και φυτεῖαι ὀπωροφόρων δένδρων, οἱ ἐλκιδῶνες ἐξημερωμένων ἐλκιδένυδρων κτξ.».

Μετὰ τὰ προεισαγωγικὰ ταῦτα προελίνομεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κυρίου ἡμῶν θέματος. Ἡ διαχειρίσις τῶν δασῶν κατὰ τὸν πολὺν Γιουδαίχ (Judeich), διευθυντὴν τῆς ἐν Τάραντ (Tharandt) σαξωνικῆς δασολογικῆς Ἀκαδημείας ὀρίζεται ὡς ἐξῆς: «Σκοπὸς (λέγει) τῆς διαχειρίσεως τῶν ὑδασῶν εἶνε ἡ κατὰ χρόνον και χῶρον τοιαύτη τῆς ὅλης χρήσεως τοῦ ὑδάσους διάταξις, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῆ ὅσον ἐνεστι βέλτιον ὁ διὰ τῆς δασοπονίας ἐπιδιωκόμενος σκοπός». (ἴδε Judeich Forsteinrichtung). Ὁ δ' ἡμέτερος ἐν τῇ ἐν Ἀσχαφμπουργῶ (Aschaffenburg) Ἀκαδημείᾳ καθηγητῆς Ρουδὸλφος Βέμπερ (R. Weber) ὀρίζει αὐτὴν οὕτως. «Ἡ διαχειρίσις τῶν ὑδασῶν εἶνε ὁ καθαρῶς οικονομικὸς κλάδος τῆς Δασολογίας, ὁ ἀσχολούμενος περὶ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ μεγέθους τῆς ἐτησίως προσόδου τῶν ὑδασῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς διηνεκείας τῆς προσόδου ταύτης και τῆς διατηρήσεως ἀνεπάφου τοῦ παραγωγοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, εἶτα δὲ και περὶ τὴν κατὰ χρόνον και χῶρον διάταξιν τῆς χρήσεως και τῆς λοιπῆς ἐκμεταλλεύσεως προς τὸ συμφέρον τοῦ δασοκτήμονος» (R. Weber. Vorträge über Forsteinrichtung). Ὁ δὲ Γάλλος Τασσύ (Tassy) δίδωσι τὸν ἐξῆς ὄρισμόν· «διαχειρίσις τῶν δασῶν σκοπεῖ τὴν διάταξιν τῆς χρήσεως δάσους ἢ τινὸς οὔτως, ὥστε νὰ παραγῆ πρόσδοτον ἐτησίαν ὅσον ἐνεστι διαρκεστέραν και χρησιμωτέραν» (Tassy Aménagement des Forêts). Ὁ δὲ Broilliard, καθηγητῆς τῆς ἐν Νανσύ (Nancy) Γαλλικῆς δασολογικῆς Ἀκαδημείας διετύπωσε τὸν ὄρισμόν τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν ὡδε: «Ἡ διαχειρίσις τῶν δασῶν ἐστὶν ἡ τέχνη ἢ κανονίζουσα τὴν καλλιέργιαν και τὴν χρῆσιν» αὐτῶν (Broilliard Cours d'Aménagement des Forêts). Κατὰ δὲ τὸν Ἀλφρέδον Πυτώ (Alfred Puton), διευθυντὴν τῆς αὐτῆς δασολογικῆς Ἀκαδημείας. «Ἡ διαχειρίσις τῶν δασῶν εἶνε ἐργασία σκοποῦσα τὸν προσδιορισμὸν τῆς δασικῆς παραγωγῆς, τῆς κἀλλιον ἐκκαποποιούσης τὰ συμφέροντα τοῦ δασοκτήμονος, και τὴν διακλονῖν τὸ εἶδος, τοῦ μεγέθους, τῆς τάξεως και τῆς πορείας τῶν δενδροτομῶν, αἵτινες ἐνῶ ἀφίνουσιν ἀνέπικρον τὸ ὑλικὸν τὸ συνιστᾶν τὸ δασικὸν κεφάλαιον, ἀποτελοῦσιν τὴν ἐτησίαν παραγωγὴν» (Alfred Puton l'Aménagement des Forêts). Συγκεφαλαιῶντες τοὺς ἀνωτέρω ὄρισμοὺς δυνάμεθα ἄρα νὰ εἴπωμεν, ὅτι «Ἡ διαχειρίσις τῶν δασῶν σκοπεῖ τὴν κατὰ χρόνον και τόπον συμφροῦσιν τῆς παραγωγῆς τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου».

Πρὸς πραγματώσιν τοῦ διὰ τῆς διαχειρίσεως ἐπιδιωκομένου σκοποῦ προϋποτίθενται πολλὰ καὶ ποικίλαι γνώσεις καὶ κυρίως ἡ τῆς φύσεως τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, καὶ ἀπαιτοῦνται πολλὰ καὶ περίπλοκοι ἐργασίαι, ὧν ἡ ἐκτέλεσις προϋποτίθησιν εἰδικὰς γνώσεις καὶ εἰδικὴν πεῖρξιν. Ἀποπειρώμεθα λοιπὸν πρῶτον νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν φύσιν τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, καὶ δεύτερον νὰ ἐκθέσωμεν κεφαλαιωδῶς τὰς κυριωτέρας τῶν ἐργασιῶν, αἱ δὲ διαχειρίσεις δάσους τινὸς συνεπάγεται.

Ὅπως εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐκμετάλλευσιν, οὕτω καὶ εἰς τὴν τῶν δασῶν ἀπαιτεῖται ἐν κεφάλαιον, ὅπερ διὰ τοῦτο καὶ ἐκμεταλλευτικὸν κεφάλαιον κληθεῖται. Καὶ ἐν μὲν τῇ γεωπονίᾳ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀποτελεῖται α) ἐκ τοῦ ἐδάφους τοῦ ἀγροῦ καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ κτιρίων τοῦ ἀγροτικοῦ κτήματος καὶ β) ἐκ τῶν σπερμάτων, τῶν κτηνῶν καὶ τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν. Ἐν μέρει τοῦ κεφαλαίου τούτου, τὸ ἔδαφος καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ κτίρια, εἶνε ἀκίνητον, διὸ καὶ ἀκίνητον κεφάλαιον ἀπεκλήθη, τὸ δὲ ἕτερον, ἦτοι τὰ σπέρματα, τὰ κτήνη, τὰ ἐργαλεῖα κτλ., εἶνε ὡςπιτοπλεῖστον κινήτῳ, διὸ καὶ κινήτῳ κεφάλαιον λέγονται. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ γεωργίᾳ· ἀλλ' ἐν τῇ δασοπονίᾳ ἡ σύστασις τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου εἶνε ἀλλοίῳ· ἐνταῦθα τὸ ἐκμεταλλευτικὸν κεφάλαιον εἶνε ἀποκλειστικῶς ἀκίνητον, ἀποτελεῖται δὲ πρῶτον ἐκ τοῦ ἐδάφους τοῦ δάσους, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὄγκου τῶν ἐπ' αὐτοῦ δένδρων· τὰ δένδρα ταῦτα ἀνάγκη ν' ἀπαρτίζωσι κλίμακα ἡλικιῶν ἰσarithμων πρὸς τὰ ἔτη τῆς περιφορᾶς¹, ἧς τὸ μῆκος κανονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς ἡλικίας τῆς ἀπαιτουμένης ὅπως τὰ δένδρα ἀποκτήσωσι διαστάσεις τοιαύτας ὥστε νὰ χρησιμεύωσι πρὸς ἰκανοποίησιν ὀρισμένων ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως².

Καὶ ἐν μὲν τῇ γεωπονίᾳ ἐὰν ὁ τὸ γεωργικὸν ἔδαφος ἐκμεταλλευόμενος πεισθῇ, ὅτι ἡ ἐπιχειρήσις του βαίνει κακῶς, ἢ ἂν ἄλλως πως ἀναγκασθῇ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐπιχειρήσιν του, δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ τὰ κτίρια ἄνευ τοῦ ἐδάφους, διότι ἀγροτικὰ κτίρια ἄνευ τοῦ ἀγροτικοῦ ἐδάφους οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχωσιν ἀξίαν· ἐκτὸς δὲ τούτου οὐδεὶς ἀγοράζει τὸν οἶκον ἄνευ τοῦ οἰκοπέδου. Ἄλλ' ἐν τῇ δασοπονίᾳ ὁ δασοκτῆμων δύναται ἐν πάσῃ δεδομένη στιγμήν νὰ μετατρέψῃ εἰς χρήματα ὀλόκληρον τὸ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ξυλῶδες ὑλικόν, καὶ τότε τὸ ἔδαφος καθίσταται ἄγονον ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον περιφορᾶν, δηλαδὴ καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ

¹ Περιφορᾶ (Γερμαν. Turmes ἢ Umtrieb, γαλλιστὶ δὲ Revolution) καλεῖται τὸ χρονικὸν διάστημα ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὀλόκληρον τὸ δάσος ἀνανεύεται καὶ αἱ ὀλοτομίαι ἐπανερχονται εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον.

² Ἄν δηλονότι ἡ φυλεία, ἧς ἔχομεν χρεῖαν, μόνον ἐξ ἑκατονταετῶν δένδρων εἶνε δυνατόν νὰ ὀλοτομηθῇ, ἢ περιφορᾶ ἔσται ἑκατονταετής καὶ σφειλομεν νὰ διατηρῶμεν ἑκατὸν ἡλικίας δένδρων, τουτέστι νὰ ἔχωμεν δένδρα ἀπὸ ἐνὸς μέχρις ἑκατὸν ἐτῶν, ὅ ἐστι νὰ ἔχωμεν ἑκατὸν ἰσᾶ τμήματα δάσους σχηματίζοντα κλίμακα ἡλικιῶν ἀπὸ 1-100· διότι μόνον διὰ τῆς διατάξεως ταύτης δυνάμεθα νὰ ὀλοτομῶμεν κατ' ἔτος ἐν τμήμα περιέχον ἑκατονταετῆ δένδρα.

ἀπαιτούμενον, ὅπως ἡ φύσις παραγάγῃ ἐκ νέου ἐκμεταλλεύσιμα ξύλα, τουτέστι ἂν ἀπαιτοῦνται 100 ἔτη, ὅπως τὰ ξύλα ἀποκτήσωσι τὰς ἀπαιτούμενὰς διαστάσεις ἵνα καταστῶσι χρήσιμα πρὸς τινὰ ὀρισμένον σκοπὸν, ἀνάγκη ἐπὶ 100 ὀλόκληρα ἔτη νὰ σπείρωμεν ἢ φυτεύωμεν κατ' ἔτος ἀνὰ ἐν τμήμα, μέχρις οὗ καταρτίσωμεν ἐκ νέου τὴν κλίμακα τῶν ἡλικιῶν καὶ τὸ δάσος ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρότερον εὑρίσκετο κατάστασιν, ἦτοι καταστῆ ἐκ νέου παραγωγὸν ὡς καὶ πρότερον.

Ἐὰν ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς φύσεως τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ πρόσδοον, ἀνευρίσκομεν τὰς ἐξῆς σχέσεις· ἐν μὲν τῇ γεωπονίᾳ α) τὸ ἔδαφος τοῦ ἀγροτικοῦ κτήματος ἀποτελεῖ τὸ παραγωγὸν κεφάλαιον β) τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, τὰ σπέρματα, αἱ μηχαναὶ κτλ. ἀποτελοῦσι τὸ βοηθητικὸν κεφάλαιον τουτέστι τὰ παραγωγικὰ ὄργανα γ) ἡ ἐτησία πρόσδοος τοῦ ἀγροτικοῦ κτήματος (ἀφαίρειται τῶν ἐξόδων τῆς καλλιέργειας καὶ τῶν τόκων τοῦ βοηθητικοῦ κεφαλαίου) ἀποτελεῖ τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τοῦ ἀγροτικοῦ κτήματος. Ἐν δὲ τῇ δασοπονίᾳ α) τὸ ἔδαφος τοῦ δασικοῦ κτήματος ἀποτελεῖ ὡσαύτως τὸ παραγωγὸν κεφάλαιον β) ὁ ὄγκος τῶν δένδρων τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀποτελεῖ τὸ βοηθητικὸν κεφάλαιον ἦτοι τὰ παραγωγικὰ ὄργανα γ) ἡ εἰς ἕκαστον τῶν ἀποτελούντων τὸ δάσος δένδρων προσγινομένη ἐτησία κατ' ὄγκον αὐξήσις ἀποτελεῖ τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τοῦ δασικοῦ κτήματος. Ὅπως λοιπὸν γεωργικόν τι ἔδαφος ἄνευ τοῦ βοηθητικοῦ κεφαλαίου οὐδεμίαν δύναται νὰ παραγάγῃ πρόσδοον, οὕτω καὶ δασικόν τι ἔδαφος ἄνευ τοῦ βοηθητικοῦ κεφαλαίου, τῶν δένδρων δηλονότι, οὐδεμίαν δύναται νὰ παραγάγῃ πρόσδοον. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἀνωτέρω ἀπεδείχθη, τὸ ἐτήσιον τοῦ δάσους εἰσόδημα ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἐνὶ ἑκάστῳ τῶν δένδρων αὐτοῦ ἐτησίως προσγινομένης κατ' ὄγκον αὐξήσεως, ἐπιστά ὅτι τὰ μὲν τὸ δάσος συγκροτοῦντα δένδρα δύναται κάλλιστα νὰ ἐξομοιωθῶσι πρὸς τοκοφόρον κεφάλαιον, ἢ δ' ἐτησίως ἐκάστῳ τούτων προσγινομένη κατ' ὄγκον αὐξήσις πρὸς τὸν τόκον τοῦ κεφαλαίου τούτου.

Ἐν τῇ γεωπονίᾳ, ἐὰν ὁ τὸ γεωργικὸν ἔδαφος ἐκμεταλλευόμενος γεωπόνος ἤθελε τύχει εὐκαιρίας ὅπως ἐκποιήσῃ τὸ βοηθητικὸν αὐτοῦ κεφάλαιον εἰς τιμὴν τοιαύτην, ὥστε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τῶν ἐτησίων τόκων πλείονα, ἢ ὅσα κερδαίνει καλλιέργων τὸ ἀγροτικὸν κτήμα δικαίως ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀσύνητος καὶ κακὸς ἐπιχειρηματίας, ἐὰν μὴ ἐξεποιεῖ τὸ βοηθητικὸν κεφάλαιον. Ἄλλ' ἐν τῇ δασοπονίᾳ συμβαίνουνσι ὅπως τὰ ἐναντία· ἐνταῦθα ἡ ἐτησίως κατ' ὄγκον ἐνὶ ἑκάστῳ τῶν δένδρων προσγινομένη αὐξήσις, ἢ τὴν ἐτησίαν τοῦ δάσους πρόσδοον ἀποτελοῦσα, δὲν εἶνε προῖον χρημάτων, ἀλλὰ παράγεται ὑπὸ τῶν δένδρων τῶν συγκροτούντων τὸ δάσος· ἐκποιουμένου ἄρα τοῦ βοηθητικοῦ κεφαλαίου (τουτέστι τῶν τὸ δάσος συγκροτούντων δένδρων) ἐκλείπει καὶ ἡ ἐτησία τοῦ δάσους

πρόσδοτος, ἀπαράλλακτα ὡς ἐκλείπει καὶ ἡ ἀπὸ τῶν τόκων κεφαλαίου τινὸς πρόσδοτος, ἀμικ ἐκλείψῃ τὸ τοκοφόρον κεφάλαιον. Ἐπομένως ἐν τῇ δασοπονίᾳ ἡ ἐκποίησις τοῦ βοηθητικοῦ κεφαλαίου δὲν δύναται νὰ γίνη ἄνευ κατὰ ττροφῆς τῆς ἐτησίως προσόδου. Ἐνταῦθα δηλαδὴ ἰσχύει ὅ,τι ἐν τῇ γεωπονίᾳ θεωρεῖται ὡς ἐξαιρέσις καὶ ἀσυσεῖς.

Ἐνταῦθα ἀρεῖομεν νὰ σημειώσωμεν καὶ ἑτέραν τινὰ διαφορὰν μεταξὺ γεωργικοῦ καὶ δασικοῦ ἐκμεταλλευτικοῦ κεφαλαίου. Ὁ γεωπὸνος δηλαδὴ, ἂν ποτε περιέλθῃ εἰς χρηματικὰς ἀνάγκας, δύναται νὰ ἐκποιήσῃ τὰ κτήνη, τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ λοιπὰ ἐκμεταλλευτικὰ ὄργανα, διότι ταῦτα ἀγοραζόμενα ὑπ' ἑτέρων καλλιεργητῶν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ἑτέραν γεωργικὴν ἐπιχείρησιν· ἔτι δ' ἐν τῇ γεωπονίᾳ ἡ στενοχωρία ἀτόμου τινὸς δὲν συνεπάγεται τὴν στενοχωρίαν ὀλοκλήρου τῆς κοινωνίας. Ἄλλ' ἐν τῇ δασοπονίᾳ ὅσάκις ὁ δασοκτῆμων στενοχωρηθῆ ἡ χρηματικῶς πάντοτε ἐμβάλλεται εἰς πειρασμὸν νὰ ἐκποιήσῃ ἐν μέρος τῶν δένδρων τῶν ἀποτελούντων τὴν κλίμακα τῶν ἡλικιῶν, αἵτινες εἶνε ἀναπόφευκται πρὸς τὴν τοῦ δάσους ἐκμετάλλευσιν· ἐκ τῆς ἐκποιήσεως δὲ ταύτης προκύπτει διπλοῦν κακόν. Πρῶτον μὲν τὸ ἐκποιηθέν ὕλικόν δὲν μεταβαίνει εἰς ἑτέραν ἐκμετάλλευσιν, ὅπως μεταβαίνουν τὰ ἐκποιούμενα γεωργικὰ ὄργανα εἰς ἑτέραν γεωργικὴν ἐπιχείρησιν, ἀλλ' ἀναλίσκεται· δευτέρον δ' ἐπέρχεται ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀργάνων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ πρὸς παραγωγὴν ξυλείας ἐργαζομένων· ἐπέρχεται δ' ἡ ἐλάττωσις αὕτη διότι τὸ ὑπὲρ τὴν ἐτησίαν πρόσδοτον ἐκποιούμενον ξυλῶδες ὕλικόν ὕλοτομεῖται ἀπόκλειστικῶς ἐξ ἡλικιῶν νεωτέρων τῆς ἐκμεταλλευσίμου, ἤτοι ἀπαρτίζονται ἐκ δένδρων μικροτέρων διαστάσεων, ἅτινα συνήθως μόνον καύσιμα καὶ ὀλίγιστα ἐργάσιμα ξύλα παράγουσιν· ἐπομένως ἐνδέχεται ἡ προσφορὰ τοῦ ἐμπορεύματος νὰ ὑπερβῆ τὴν ζήτησιν καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἔκπτωσις εἰς τὰς τιμὰς τῆς ξυλείας· ἀλλ' ἐκπιπτουσῶν τῶν τιμῶν, τὸ κοινὸν συμφέρον πάσχει, πάσχει δὲ διότι οἱ λοιποὶ δασοκτῆμονες δὲν δύναται νὰ πωλήτῳσι εἰς τιμὰς ἀμειβοῦσας τὰ παραγωγικὰ αὐτῶν κεφάλαια. Ἐν τοιαύταις ἀνωμάλοις περιπτώσεσιν οἱ κατανωλωταὶ εὐρίσκονται στιγμιαίως ἐν ἀφθονίᾳ ξυλείας ὑποτετιμημένης, ὅπως ἀμικ ἐπέλθῃ ἡ σπάνις ἀναγκασθῶσι νὰ πληρώσωσι αὐτὴν εἰς τιμὰς ὑπερόγκους. Ἐκτὸς δὲ πάντων τῶν ἀνωτέρω προκύπτει καὶ τὸ μέγιστον κακόν ὅτι πολὺτιμος ὕλη ὑπὸ μόνου τοῦ χρόνου καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς δημιουργομένη ἐκπίπτει τῆς ἀξίας αὐτῆς καὶ κατασπαταλᾶται. Ἡ τοιαύτη φύσις τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου ἀναγκάζει οὐ μόνον ἐνδελεχῆ καὶ σύντονον μέριμναν πρὸς συντήρησιν τῶν δασῶν νὰ καταβάλλωμεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ μεγίστης περισκεψῆς εἰς τὴν διαχείρισιν αὐτῶν νὰ βεῖνωμεν.

Ἡ κεφαλαϊώδης ἐργασία τῆς διαχείρισεως συνίσταται εἰς τὴν σύνταξιν σχεδίου ἐκμετάλλευσῆς, ἐν ᾧ ἡ χρῆσις τοῦ δάσους κανονίζεται οὕτως

ᾧστε, ἐνῶ ἐξασφαλίζεται τὸ διηνεκὲς τῆς καρπώσεως, συντηρεῖται δέ, καὶ, ὅπου δυνατόν, βελτιοῦται ἡ παραγωγικὴ τοῦ ἐδάφους δύναμις, ὁ μὲν ἰδιοκτήτης νὰ λαμβάνῃ παρ' αὐτοῦ τὴν μεγίστην ἐφικτὴν πρόσδοτον, τὸ δὲ δάσος ἀδιακόπως νὰ βελτιῶται μέχρις οὗ κατὰ τὴν κανονικὴν καὶ ἐπιδεκτικὴν συττήματος χρήσεως λογικωτέρου. Ἄλλ' ὅπως καταστήσωμεν εἰς τὸν τελικὸν τοῦτον σκοπὸν τῆς διαχείρισεως προαπαιτοῦνται ποικίλαι ἐργασίαι συγκεφαλαιούμεναι ὡς ἑξῆς.

Α) Ἐκατάστροφαις τῆς παρουσίας τοῦ δάσους καταστάσεως. — Ὅπως γνωστῆ δὲ ἡ παρούσα ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ τοῦ δάσους κατάστασις ἀνάγκη νὰ προηγηθῶσιν αἱ ἐξῆς βοηθητικαὶ ἐργασίαι.

1) Καταμέτρησις, σύνταξις διαγράμματος καὶ ὑπολογισμὸς τῆς ἐκτάσεως τοῦ δάσους.

2) Ἐκτίμησις τοῦ δάσους, τοῦτέστιν ἔρευνα τῆς ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν δένδρων προσγινομένης ἐτησίως αὐξήσεως.

3) Διαίρεισις τοῦ δάσους εἰς τμήματα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ποικιλιῶν, ἃς παρουσιάζουσιν αἱ συνδενδρία καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ εἰδικὴ ἐκάστου τῶν τμημάτων τούτων περιγραφή, ἐν ᾗ λεπτομερῶς νὰ ἐξετάζωνται καὶ περιγράφονται ὁ σταθμὸς, ἤτοι ἡ τοποθεσία τοῦ δάσους, τὸ ἔδαφος, αἱ φυσικαὶ αὐτοῦ ιδιότητες κτλ, καὶ νὰ δρίζεται τὸ ποσὸν τοῦ ξυλῶδους ὕλικου, ἡ ἐτησίαν προσαύξησις ἢ ἐν ἐκάστη τῶν συνδενδριῶν λαμβάνουσα χώραν, ἡ ἡλικία καὶ ἡ πυκνότης αὐτῶν κτξ.

4) Ἐρευνα τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς τοῦ δάσους καταστάσεως ἢτοι ἔρευνα τῆς κυριότητος καὶ τῶν λοιπῶν νομικῶν σχέσεων (δουλειῶν κτξ) τῆς φυσικῆς τοῦ ἐδάφους καταστάσεως (φυσικῆς καταστάσεως τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, ὑδρομετεώρων, ἐπικρατούντων ἀνέμων, γεωλογικοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἐδάφους, πηγῶν, ρυαλίων, ποταμῶν κτξ), τῆς τέως χρήσεως καὶ τῆς παρουσίας τοῦ δάσους καταστάσεως, τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ τῶν βιομηχανιῶν τῶν καταναλισκουτῶν ξυλεῖν καὶ δασικὰ προϊόντα, καὶ τέλος ἔρευνα περὶ τοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ διοργανισμοῦ αὐτοῦ.

Β) Προσδιορισμὸς τοῦ σκοποῦ τῆς διαχείρισεως καὶ τοῦ διὰ ταύτης ἐπιδιωκομένου τέλους. — Κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀρεῖομεν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν

1) Ὅτι ἡ κάρπωσις δέον νὰ ᾖ διηνεκὴ καὶ οὐχὶ διαλείπουσα.

2) Ὅτι ὁ μόνος σκοπὸς τῆς διαχείρισεως εἶνε ἡ ὅσον ἔνεστι μείζων παραγωγὴ ξύλων χρησίμων εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας.

3) Ὅτι ἡ κάρπωσις τῆς ξυλῶδους τοῦ δάσους παραγωγῆς δέον νὰ γίνηται ὑπὸ τὸ ὄρον τῆς διατηρήσεως ἀθίκτου, ἢ μᾶλλον αὐξήσεως τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου· καὶ

4) Ὅτι αἱ δουλεῖαι, ὅπου ὑπάρχουσι τοιαῦται, παρακωλύουσι τὴν ὀμικ-

λήν τοῦ δάσους διαχειρίσιν καὶ ἀνάγκη, ὅπου δυνατὸν ν' ἀπαλλάσσεται αὐτῶν τὸ δάσος.

Γ) **Διάταξις τῆς χρήσεως τοῦ δάσους καὶ κανονισμὸς τῆς προσόδου.** — Τοῦτο κατορθοῦται

1) Διὰ τῆς καταλλήλου ἐκλογῆς τῶν δένδρων καὶ τῆς ἐφαρμοστέας μεθόδου καλλιεργίας.

2) Διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ χρόνου τῆς περιφορᾶς.

3) Διὰ τῆς ὑποδείξεως τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου ἀνανεώσεως τοῦ δάσους (διὰ φυσικῆς ἢ τεχνικῆς σπορᾶς, ἢ διὰ φυτείας).

4) Διὰ τῆς σκοπίμου διακρίσεως τῆς ἐπιφανεΐας.

5) Διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν προσόδων τοῦ δάσους καὶ τῆς ὑποδείξεως τῆς τάξεως καθ' ἣν γενήσεται ἡ χρῆσις καὶ ἀνανεώσις αὐτοῦ.

6) Διὰ τῆς τακτοποιήσεως τῆς ἐσωτερικῆς διαχειρίσεως καὶ

7) Διὰ τῆς συνεχοῦς συμπληρώσεως τοῦ ἔργου τῆς διαχειρίσεως.

Ἐπισκοπῶν τις τὰς ἀνωτέρω ἀπαριθμουμένους ποικίλας καὶ πολυπλοκωτάτας ἐργασίας ἀμέσως πείθεται, ὅτι οὐ μόνον εἰδικὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ἀλλὰ καὶ πείραν οὐκ ὀλίγην δεόν νὰ ἔχη ὁ ἐπιχειρῶν τὴν σύνταξιν σχεδίου διαχειρίσεως δάσους. Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῶν μέχρι τοῦδε οὔτε καλλιεργία, οὔτε ἐπιστημονικὴ τῶν δασῶν χρῆσις ἐπετεύχθη οὔτ' ἔλαβέ ποτε ὄστ' καὶ σάρκα ἢ τῶν δασῶν ἐπιστήμη, καίτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς τῆς πρώτης βυβαίειας γενναϊότατα περὶ δασῶν ἐλήφθησαν μέτρα, ἀτελεστάται δὲ καὶ λίαν συγκεχυμένα περὶ δασολογικῆς παιδείας ἐπικρατοῦσιν ἰδέαι, ἐπιχειροῦμεν ἐν ὀλίγοις νὰ πραγματοποιήσωμεν περὶ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῶν γνώσεων, ἅς δεόν νὰ ἔχη ὑπάλληλος προωρισμένος ἕπως χρησιμεύσῃ ὡς διαχειριστῆς δάσους.

Παραβάλλοντες τὸ χωρίον τῶν Νόμων¹ τοῦ θεοῦ Πλάτωνος, ἐνθα ποιεῖται λόγος περὶ ἀποσοδήσεως τῶν ἀπὸ τῶν ὑετίων ὑδάτων κινδύνων διὰ τρυφευμάτων (ὀριζοντείων τάφρων κλιμακῆδόν ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν λόφων καὶ ὄρεων τεταγμένων), διατηρήσεως τῶν πηγῶν καὶ κανονίσεως τοῦ ποσοῦ τῶν ποταμῶν διὰ δένδροφυτεϊῶν, ἀνκλογιζόμενοι δ' ἅτι αἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπαντῶσαι λέξεις *ἄλοσκομος*, *ἀλοσκομία*, *ἀλοσκοπία*, *ὕλαρος*, *ὕλοκομος*, *ὕλοφυγία* δὲν ἦσαν βεβαίως ἐκφράσεις κεναί, διερχόμενοι δ'

¹ Καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κακοεργῆ, μᾶλλον δ' ὠφελῆ βέοντα ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὄσαι κοίλαι, τὰς ἐκροὰς αὐτῶν εἴργονται οἰκοδομήμασι τε καὶ τρυφεύμασιν, ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα καταδεχόμενα καὶ πίνουσαι τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νάματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς ἀγροτάτους τύπους πολυῦδρους τε καὶ εὐδῦδρους ἀπεργάζωνται· τὰ τε πηγὰτα ὕδατα ἔαν τέ τις ποταμὸς ἔαν τε καὶ κρήνη ἢ κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰχοδομήμασιν εὐπρεπέστερα καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα· πάντα ἄφθονα ποιῶσιν ὑδρείαις τε καθ' ἑκάστην τὰς ὥρας, εἴτι που ἄλλος ἢ τέμνος περὶ ταῦτα ἀνειμένον ἦ, τὰ βεῦματα ἀφιέντες εἰς αὐτὰ τὰ τῶν ὀσῶν ἱερὰ κοσμοῦσι.... Πλάτ. Νόμων. στ. 761.

ἐπισταμένως καὶ τὰ ὠρεῖα καὶ ἀπαράμιλλα τοῦ Θεοφράστου περὶ καλλιεργίας καὶ χρήσεως δασῶν διδάγματα¹ ἄτινα καὶ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἔχουσι ἐπιστημονικὴν κύρος, ἀγόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι οὐ μόνον προϋνόησαν περὶ τῶν δασῶν τῆς ὑπ' αὐτῶν κατοικουμένης χώρας, ἀλλὰ καὶ περὶ διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ ἐμερίμνησαν καὶ ὑπηρεσίαν δασῶν τελείως κατηρτισμένην εἶχον· δυστυχῶς ὅμως αἱ περὶ τούτων πληροφορίαι δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν· διότι τὸ μόνον ἔχνος διαχειρίσεως δασῶν ἀπκντᾶ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς Ἡλείας (ἴδε Πικυτιανίου Ἡλιακά), ὅπου ἡ διαχείρισις τῶν περὶ τὸ ἱερόν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς δασῶν ἦν ἀνατεθειμένη εἰς εἰδικὸν ὑπάλληλον καλούμενον *Ξυλέα* οὗ ἔργον ἦτο νὰ πκρέχη τὰ διὰ τὰς θυσίας ξύλα· ἔστι δὲ ὁ *Ξυλέας* ἐκ τῶν οἰκετῶν τοῦ Διός, ἔργον δὲ αὐτῷ πρόσκειται τὰ ἐς τὰς θυσίας ξύλα τεταγμένου λήμματος καὶ πόλεσι παρέχειν καὶ ἀνδρὶ ἰδιώτην.

Κατὰ τὴν δυτικὴν Εὐρώπην κοίτις τῆς Δασολογίας ὑπῆρξεν ἡ Γερμανία, ἥς τὸ κύρος καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης πκνταχοῦ ἀναγνωρίζεται διότι πᾶσιν αἱ λοιπαὶ τῆς ὑψηλίου χώρας ἢ βλίνουσι ἐπὶ τὰ ἔχνη τῶν Γερμανῶν ἢ ἐφαρμύζουσι τὴν γερμανικὴν ἐπιστήμην. Τούτου ἕνεκα καὶ ἡμεῖς περιοριζόμεθα εἰς βραχεῖαν ἐξιστόρησιν τῶν φάσεων τῆς Δασολογίας ἐν Γερμανίᾳ παραπέμποντες τοὺς ἐνδιαφερομένους εἰς τὸ τρίτομον σύγγραμμα τοῦ Bernhardt (διευθυντοῦ τῆς πρωσσικῆς δασολογικῆς Ἀκαδημείας ἐν Münden) *Geschichte des Waldeigentums der Waldnirthschaft und Forstwissenschaft in Deutschland*, καὶ τὸ πρὸ ὀλίγου ἐκδοθὲν περὶ τῆς αὐτῆς ὕλης σύγγραμμα τοῦ ἡμετέρου καθηγητοῦ Dr Adam Schwappach *Grundriss der Forst und Jagdgeschichte Deutschlands*. Berlin 1883.

Πρὸ τῶν ἀρχῶν τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος τὸ δάσος ἦν ἐμπιστευόμενον εἰς τὴν φύλαξιν τῶν κυνηγῶν (Jaeger), διότι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ θήρα ἦν τὸ σπουδαιότερον τῶν προϊόντων τοῦ δάσους. Ἄλλ' ἀφ' οὗτου ἡ γεωργία ἤρξατο ἐπεκτεινομένη ἐντὸς τοῦ δάσους, συνεπεῖχ δὲ τῆς ἐντεῦθεν προκυψάσης μειώσεως τῆς ἐκτάσεως τῶν δασῶν ἐπῆλθεν ἐνταῦθα μὲν ὕψους τῆς τιμῆς τῆς ξυλείας, ἀλλαχοῦ δὲ παντέλης ἐλλείψεως, εὐθὺς ἤρξατο ἡ ἐγγυτέρα τοῦ δάσους ἔρευνα, ἀπολήξασα εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι διὰ τῶν κυνηγῶν οὐ μόνον κενονικὴ διαχείρισις, ἀλλ' οὐδὲ κὰν διατήρησις τῶν δασῶν δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ· ἐπομένως πρῶτον ἤδη παρρησιάζεται ἡ κατεπεύγουσα ἀνάγκη τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν κυνηγῶν ὑπάλληλων σκοπίως καὶ πρακτικῶς μεμορφωμένων. Ἄλλ' ἐν τῷ μαθητευομένῳ κυνηγῷ πᾶσα κυνηγετικὴ περιφέρειαι² παρεῖχε τὰ μέσα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς θήρας καὶ τελείων ἐκγύμνασιν, ὁ μαθητευόμενος δα-

¹ Περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δασολογικῶν γνώσεων προτιθέμεθα νὰ ἐκδώσωμεν εἰδικὴν πραγματείαν.

² Τὸ δάσος διηρεῖτο εἰς κυνηγετικὰς περιφερείας ἀποκαλουμένας Jagen.

σοτέχνης ἦν ἠνεγκκασμένος νὰ ζητῇ τὸν διδάσκαλόν του πνυταχοῦ με-
ταξὺ τῶν ἐπὶ πρακτικαῖς γνώσεσι φημιζομένων· οὕτως ἡ μὲν πρακτικὴ
ἐκπαίδευσις τῶν τότε δασοτεχνῶν ἦν καθαρῶς χειρωνακτικὴ, ἡ δὲ θεω-
ρητικὴ περιωρίζετο εἰς τὴν ἐκμάθησιν κανόνων τινῶν τῆς Δασονομίας
(Waldbau), οἵτινες διὰ τῆς περὶ δόσεως μεταδιδόμενοι ἀπὸ τοῦ διδασκά-
λου εἰς τὸν μαθητὴν μετεβιβάζοντο εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

Περὶ τὰ τέλη ὅμως τῆς 18^{ης} ἑκατονταετηρίδος θεωρητικοίτινες ἀνα-
μιχθέντες εἰς τὴν τέως τέχνην τῶν δασῶν, ἔθεντο τὰς πρώτας βάσεις τῆς
συστηματικῆς ἐρεῦνης τῆς διχχειρίσεως καὶ καρπώσεως τῶν δασῶν. Ἡ κατὰ
τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐπελθοῦσα ἔλλειψις ζυλίας προκάλεσε τὴν ἐρευναν τῆς
ἐτησίως προσκυζήσεως καὶ τῆς κατὰ μονάδα ἐπιφανείας (στρεμματικῆς)
παραγωγῆς τῶν δασῶν, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης κανονισθῆ καὶ ἡ ἐτησία
πρόσδοκος αὐτῶν, ἀνεγνωρίσθη δηλονότι ἡ ἀνάγκη ἐφαρμογῆς συστήματος
συνετωτέρας χρήσεως ἐρειδομένης ἐπὶ τῶν τοπικῶν παραγωγικῶν συντε-
λεστῶν, τοῦτέστιν ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους. Συνεπιεῖ τῆς κι-
νήσεως ταύτης ἰδρύθησαν ἐν ἔτει 1770 Δασολογικαὶ Σχολαὶ ἐν Βερολίνῳ
ὑπὸ τοῦ βοτανικοῦ Gleditsch, ἐν Γοττίγγῃ ὑπὸ τοῦ Beckmann, ἐν Ίένῃ
ὑπὸ τοῦ Suckow, ἐν Χαϊδέλβέργῃ ὑπὸ τοῦ Jung, ἐν Μογοντίακῳ (Mainz)
ὑπὸ τῶν Muellenkampff καὶ Nau καὶ ἐν Φραϊβούργῃ ὑπὸ τοῦ Trunk. Πᾶσαι
αὗται αἱ δασολογικαὶ σχολαὶ ἀπέτυχον, διότι ἡ μὲν τεχνικὴ τῶν φοιτη-
τῶν μόρφωσις ἦν περιορισμένη, ἡ δὲ θεωρητικὴ διδασκαλία ἐγένετο ὑπὸ
καθηγητῶν εἰς τὴν σχολὴν τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν ἀνηκόντων καὶ
πραγματευομένων αὐτὴν μόνον ὑπὸ οἰκονομολογικῆν ἔποψιν. Εἰς τὴν ἀπο-
τυχίαν δὲ τῶν σχολῶν τούτων μεγάλως συνετέλεσε καὶ ἡ ἄκρα συγκα-
τάξις περὶ τὴν παραδοχὴν φοιτητῶν, τῶν πλείστων ἀνικάνων, ἑλλι-
πῶς κατηρητισμένων, ἡ καὶ καθολοκληρίαν ἀμαθῶν, καὶ ἀνεπιτηδείων πρὸς
κατανόησιν παραδόσεων ἐπιστημονικῆν ἔχουσῶν χροιάν.

Τούτων πάντων ἕνεκα πολλοὶ ἰδιῶται πρόέβησαν εἰς σύστασιν ἰδιωτι-
κῶν σχολῶν κληθεῖσῶν ἐμπειροτεχνικῶν (Meisterschulen), ὧν διασημό-
τεραι ὑπῆρξαν ἡ ἐν ἔτει 1785 ὑπὸ τοῦ Κόττα (Cotta) ἐν Τσίλμπαχ ἰδρυ-
θεῖσα καὶ ἡ ἐν ἔτει 1791 ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Λουδοβίκου Hartig ἐν Hungen
(Wetterau) μετενεχθεῖσα κατόπιν εἰς Dillenburg. Ὁ Κόττας καὶ Χάρτιγ
κεκτημένοι μεγάλην μὲν πείραν κατηρητισμένοι δὲ καλῶς εἰς τὰ μαθημα-
τικὰ καὶ τὰ φυσικὰ ἐπιστήμας συνειδότες δ' ὅτι τὰ δασονομικὰ μόνον δι-
ἐπιστημονικῶς μεμorfωμένον προσωπικοῦ δύνανται νὰ προχθῶσι προση-
κόντως, πρῶτοι ἐπεξέτεινον τὸν κύκλον τῆς διδασκαλίας αὐτῶν κατὰ τὴν
ἐννοιαν ταύτην, διὸ καὶ δικαίως θεωροῦνται ὡς οἱ πρῶτοι ἰδρυταὶ τῶν Δα-
σολογικῶν σχολῶν καὶ ἀποκαλοῦνται πατέρες τῆς συστηματικῆς τῶν δασῶν
χρήσεως· ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων ἐν ἀμφοτέροις ταύταις ταῖς σχολαῖς
ἦν γυμνασιακός.

Συνεπιεῖ τῆς νέας ταύτης κινήσεως αἱ πολυάριθμοι ἐμπειροτεχνικαὶ
σχολαὶ ἤρξάντο μετασημακτιζόμεναι εἰς ἰδιωτικὰ δασολογικὰ ἐκπαιδευ-
τήρια, συνάμα δὲ καὶ ἄπειρα νέα ἰδρύοντο ἐν διαφόροις χώραις, οἷον ἐν
Dillenburg, Zillbach, Gernsbach, Karlsruhe, Dessau, Kiel, Waldau, ἐν Βερο-
λίνῳ, Rothenburg, Homburg, Φούλδα, Hohenholms, Lich, Schwarzenburg,
Eichstaedt καὶ ἐν Aschaffenburg (ἐν ἔτει 1807). Πολλοὶ τῶν σχολῶν τού-
των ἐξέλιπον ἄμα τῷ θανάτῳ τοῦ ἰδρυτοῦ, ἕτεροι δὲ πάλιν, ὡς ἡ τοῦ
Aschaffenburg τῆς Βυαρίας μετεσημακτίσθησαν εἰς δημοσίαις δασολο-
γικαῖς σχολαῖς μὲ βαθμὴν γυμνασίου.

Ἐν ἔτει 1803 εἰς τῶν ὀπαδῶν τῆς διὰ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν παρα-
γωγῆς τῆς Δασολογίας ὁ Ἰωάννης Ματθίας Βεχστάιν (Johan Mathias
Bechstein) μετερχῶν τὸ ἐν Κεμρότε ἰδιωτικὸν αὐτοῦ ἐκπαιδευτήριον εἰς
Dreissigacker ὡς δημόσιον, ἐπραγματοποίησε πρῶτος τὴν πρὸ καιροῦ σχη-
ματισθεῖσαν ἰδέαν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ὑπαλλήλων τῶν δασῶν ἐν σχο-
λαῖς εἰδικαῖς καὶ μεμονωμέναις (isolirte Forstlehranstalten. Ἡ νέα αὕτη
σχολὴ ἀποκληθεῖσα Ἀκαδημία ἐφωδιάσθη διὰ πολυκρίθμου προσω-
πικοῦ καθηγητῶν καὶ πολλῶν διδακτικῶν συλλογῶν κτλ. Κατὰ τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον μετεποιήθησαν εἰς δημοσίας Ἀκαδημίας τὸ ἐν Γάραντ
τῆς Σαξωνίας ἰδιωτικὸν τοῦ Κόττα ἐκπαιδευτήριον (ἐν ἔτει 1816)
καὶ ἡ ἐν Aschaffenburg τῆς Βυαρίας ἰδιωτικὴ δασολογικὴ σχολή. Ἀλλ'
αἱ σχολαὶ αὗται ὀλιγίστους ἀπέφερον καρπούς· διότι τὰ ταύτας ἰδρύσαν-
τα κράτη φρονοῦντα, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τῶν δασῶν ἦν εὐπεπτον καταπό-
τιον, ἐπεζήτησαν ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι νὰ φέρωσι τὸ ποθού-
μενον ἀποτέλεσμα, τοῦτέστι νὰ μορφώσωσι προσωπικὸν ἐπιστημονικῶς
κατηρητισμένον· μηδὲν δὲ λαμβάνοντα ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἶχον νὰ παλαί-
σωσι κατὰ σπουδαστῶν ἀκαταλλήλως προκατηρητισμένων, προσεπάθουν
ἐν βραχεῖ χρόνῳ νὰ ἀναδείξωσιν αὐτοὺς ὄργανα εὐχρηστα πρὸς τὴν ἐξω-
τερικὴν πρακτικὴν ὑπηρεσίαν. Μόνον ἐν Γάραντ ἡ διδακτικὴ τοῦ Κόττα
ἐκάνοτης ἐκάλυψε τὰ τρωτὰ μέρη τοῦ ἀτελοῦς διδακτικοῦ ὄργανισμοῦ καὶ
παρασκεύασε τῇ ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένη Ἀκαδημίᾳ τὸν τίτλον τῆς ἐξό-
χου πασῶν.

Διὰ τὸ θέμα ὅμως ὑπερπραγματευόμεθα, διδακτικώτεροι εἶνε δι' ἡμᾶς
αἱ περιπέτειαι τῶν δασονομικῶν ἐν Πρωσίᾳ· διότι ἐνῶ ἐν τῇ λοιπῇ Γερ-
μανίᾳ συνέβηκινον τὰ ἀνωτέρω, ἐν Πρωσίᾳ ἀμφοταλαντεύοντο περὶ τῆς
καταλλήλου ἐκπαιδεύσεως τῶν ὑπαλλήλων καὶ μετέβηκινον ἀπὸ σχεδίου
εἰς σχέδιον. Ἐν ἔτει 1811 προσεκλήθη ἐκ Στουτγάρτης ὁ ἐκεῖ τὴν ἰδιω-
τικὴν αὐτοῦ σχολὴν διευθύνων Γεώργιος Λουδοβίκος Χάρτιγ (Hartig), ἵνα
μεταβῇ εἰς Βερολίνον καὶ ἀναλάβῃ τὴν γενικὴν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δά-
σῶν διεύθυνσιν. Ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦν ἐν-
τελῶς ἀμορφος καὶ ἄνευ ἐσωτερικῆς συνοχῆς καὶ τάξεως. Εἰς τὰς θέσεις

δασολογίου διωρίζοντο τεχνικῶς ἀμόρφωτοι ὑπαξιωματικοὶ τοῦ σώματος τῶν κυνηγῶν καὶ ἡ κατάστασις τῶν δασῶν ἦν οἰκτροτάτη. Ὁ βαθύνους Χάρτιγ ἀμέσως ἐνόησας, ὅτι ἡ μεγίστη τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν πληγὴ ἦν ἡ ἐλλειπὴς ἐκπαίδευσις τῶν ὑπαλλήλων, ἀνέλαβε νὰ παραδίδῃ μαθήματα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου συνδυάζων ὅπως ἠδύνατο καταλληλότερον τὸν χρόνον, ὥστε νὰ ἐπικρατῇ καὶ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀναθεώσεως αὐτῶ ὑπηρεσίας.

Ἐν ἔτει 1820 ἤρξατο μεγάλη συζήτησις μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων περὶ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῆς παιδείας τῶν ὑπαλλήλων τῶν δασῶν καταλήξασα εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς γνώμης τοῦ Χάρτιγ καὶ Πφάιλ καθ' ἣν οἱ ὑπάλληλοι δεόν νὰ κατὰρτίζωνται θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς ἐν ἐκπαιδευτηρίοις παρέχουσιν ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑπεστήριξε θερμότατα ὁ Πφάιλ ἐν τινι φυλλαδίῳ ἐπιγραφομένῳ «ueber forstliche Bildung und Unterricht im allgemeinen und mit besonderer Anwendung auf dem Preussischen Staat» ἤτοι περὶ δασολογικῆς παιδείας καὶ διδασκαλίας ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ περὶ ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐν τῷ Πρωσικῷ κράτει, ἐξ οὗ ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς:

«Εἰς τὸν ὑπάλληλον τῶν δασῶν ἐμπιστευόμεθα μέγα μέρος τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου, οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπαρξίν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων παραδίδομεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ. Πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῶν λοιπῶν τῆς ὑπηρεσίας κλάδων καταβαλλόμεναι προσπαθεῖαι πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ἐθνικῆς εὐδαιμονίας ἀποβαίνουσι μάταιαι, ὅταν εἰς τὰς προσπαθεῖας ταύτας ἀντιτάσσεται ἀμάθεια καὶ ἐσφαλμένη περὶ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ἰδέα· ὁ ἀμαθὴς δασοτέχνης ἀγνοῶν τὴν πορείαν, ἣν ἡ φύσις προκινεῖ εἰς αὐτὴν πρὸς ἀναπαραγωγὴν καὶ διατήρησιν τοῦ δάσους, δὲν δύναται νὰ ὀρέξῃ χεῖρα ἀρωγῶν εἰς τὸ παραγωγὸν τῶν δυνάμεων αὐτῆς· κατὰστρέφων δὲ τὰς δυνάμεις ταύτας καὶ βίαια παρενεῖραν ἐμπόδια εἰς τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκμηδενίζει καὶ ὅ,τι ἡ φύσις εἰς τὰς ἰδίαις ἐκυτῆς δυνάμεις ἐγκαταλιπανομένη ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ. Μὴ λαμβάνων δ' ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀναγκαίους ὄρους τῆς ὑπάρξεως ἐκάστου εἴλους δένδρων, καὶ ἐκλέγων ἀκαταλλήλους καὶ τῇ φύσει αὐτῶν ἀναρμοδίους σταθμούς, οὐ μόνον τὰ προϊόντα τῆς πανσόφου φύσεως ἐν μέρει ἐκμηδενίζει, ἀλλὰ καὶ χεῖρα ἐπὶ τῆς παραγωγῆς αὐτῆς δυνάμειος ἐπιβάλλει. Ὑπὸ τὴν φονικὴν αὐτοῦ χεῖρα τὸ ἔδαφος καθ' ἑκάστην ἐξχντλεῖται καὶ ἐκεῖ ὅπου πρότερον ἔθαλλον καὶ χαριέντως ὑψοῦντο οἱ κολοσσαῖοι γίγαντες τοῦ δάσους οὐδὲ θάμνοι πλέον ἀναπαράγονται. . . .»

Τὰς ἀνωτέρω περικοπὰς τοῦ Πφάιλ αὐτολεξεῖ παρεθέμεθα, διότι ζωγραφίζουσι κατὰστασιν ἀναγκαλοῦσαν τὴν ἀθλιότητα τῶν ἡμετέρων δασολογικῶν. Περαιτέρω ὁ Πφάιλ ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ὑπάλληλος τῶν δασῶν ὢν μόνος κεκλημένος ἵνα δεσπόζῃ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, διέπη, κανο-

νίξῃ καὶ συμπληροῦ αὐτὰς καταλλήλως πρὸς ὄφελος τῆς δασικῆς παραγωγῆς, καὶ ὀφείλων νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς καταλλήλου διανομῆς τῆς παραγωγῆς ταύτης, ἀπαιτεῖται νὰ ἦνε ἐγκρατῆς τῆς κοινωτικῆς οἰκονομίας τῆς ἐν γένει πλουτολογίας καὶ τῆς δημοσιονομίας, ὅπως δι' αὐτῶν ἀποκτήσῃ τὴν ἰκανότητα τοῦ σκέπτεσθαι περὶ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Οὗτος καταλλήλως καὶ ἐπιστημονικῶς μορφούμενος δὲν θέλει ὀχυρωθῆ ὅπισθεν τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τῶν δασῶν ἐπὶ ἐδαφῶν γεωργησίμων ὅταν ἡ αὐξοῦσα γεωργία τῆς χώρας ἀναγκάζεται νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ δάσος καὶ ζητήσῃ ἐκεῖ ἔδαφος πρὸς καλλιέργειαν, διότι ἡ ἐπιστήμη θέλει ὑποδείξει αὐτῷ τὴν ὀρθοθετικὴν γραμμὴν μεταξὺ γεωργίας καὶ δάσους καὶ μεταξὺ ἐπωφελοῦς καὶ βλαβερῆς δασοπνίας καὶ θέλει τῷ ὑπαγορεύσει τὰ μέσα, δι' ὧν θὰ δυνήθῃ ν' ἀντισταθμίσῃ τὴν ἐπελθοῦσαν μείωσιν τοῦ δασικοῦ ἐδάφους.

Τὸ ζήτημα τῆς δασολογικῆς παιδείσεως ἐξητάζετο πρότερον λίαν ἐπιπολαίως, καὶ οὐδαμοῦ ἀνεφαίνετο λογικόν τι οἰκοδόμημα τῶν δασολογικῶν γνώσεων καὶ τῆς δασολογικῆς ἐκπαιδεύσεως· καὶ ἐζήτουν μὲν νὰ μορφώσωσιν ἐν τοιοῦτον, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ εὗρωσι τὸ ζητούμενον. Πανταχοῦ ἐκυμνίνοντο μεταξὺ πολλῶν σχεδίων, πανταχοῦ ἤθελον νὰ κἀμωσιν οἰκονομίας, πανταχοῦ ἐδαπίλευν ἀβεβαιότητας. Αἱ διευθύνσεις τῶν δασῶν ἔνθα καὶ μόνον σκοπὸν ἐπεδίωκον, τὴν ἀπόκτησιν δηλονότι ὀργάνων εὐχρηστων μεμορφωμένων μόνον διὰ τὸν εἰδικὸν σκοπὸν, δι' ὃν προώριζον αὐτὰ· ἐν ἄλλοις λόγοις ἤθελον νὰ μορφώσωσι καλοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἐθεώρουν ὅλως περιττὴν τὴν ἐκτενεστέραν γενικὴν παιδείαν, μηδὲν φροντίζουσαι περὶ μορφώσεως ὑπαλλήλων βασίμως πεπαιδευμένων καὶ δυναμένων αὐτοτελῶς νὰ ἐργάζωνται· πολλοῦ δὲ καὶ οἱ διευθύνοντες τὰ τῶν δασῶν (κατὰ Gemghofer μὴδὲ πολλῶν μεγάλων κρατῶν ἐξαιρουμένων) ἦσαν ἐντελῶς ἀεπιστήμονες καὶ ἀδαεῖς τοῦ κλάδου, ὃν διηύθυνον.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ αἱ ὑπηρετικαὶ τῆς Δασολογίας ἐπιστήμαι ἀνεπτύσσοντο καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν δημοσίων συμφερόντων προήγετο καθ' ἑκάστην, ἐνθ' ὁ δασονομικὸς κλάδος ὑπελείπετο κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον τῆς προόδου, διότι αἱ εἰδικαὶ σχολαὶ μὴ δυνάμεναι νὰ διαθέσωσι πλοῦσια διδασκτικὰ μέσα, ἠδυνάτου νὰ λειτουργήσωσι δεόντως· οὗται δὲ εἰδικαί, μεμονωμέναι καὶ μικρὰν τῶν ἐπιστημονικῶν κέντρων, ὑπελείποντο καθ' ἑκάστην ὡς πρὸς τὰς προόδους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν· καὶ οἱ καθηγηταὶ δὲ αὐτοὶ μικρὰν τῶν ἐπιστημονικῶν κέντρων ζῶντες λεληθότως καὶ ἀνεπισθῆτως παρήκμαζον καπνίζοντες καὶ καπνίζόμενοι ἐντὸς τῶν τοίχων τῶν μεμονωμένων σχολῶν. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐνθ' παρεκώλυε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης τῶν δασῶν ἐγένετο πρόσκομμα καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν ἐδραίου συστήματος διαχειρίσεως.

Ἐν ἔτει 1874, ἐπῆλθεν ἡ ἐν Φρεϊβούργη (Freiburg) σύνοδος τῶν Γερμανῶν δασολόγων, ἥτις παρῆλθε ἀπεφάνθη κατὰ τῶν μεμονωμένων σχολῶν. Ἐκτοτε ὠρίμασεν ἡ ἰδέα τῆς συγχωνεύσεως τῆς διδασκαλίας τῆς δασολογίας ἐν Πανεπιστημίῳ, ἢ βαθμὸν Πανεπιστημίου ἔχουσιν ἀνωτέρους ἐκπαιδευτηρίους. Ἦδη δὲ πλὴν τῆς Σαξωνίας, ἥτις τὴν μνήμην τοῦ πολλοῦ Κόττα τιμῶσα δὲν θέλει νὰ δικλύσῃ τὴν ἐν Tharand Ἀκαδημειαν καὶ τῆς Πρωσίας ἥτις πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν δαπανήσασα ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομμύρια Μαρκῶν πρὸς ἀναδιοργάνωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν δύο αὐτῆς Ἀκαδημειῶν, ἀνγκάζεται νὰ διατηρήσῃ τὰ πράγματα ὡς ἔχουσι, πάντα τὰ λοιπὰ κρᾶτη τῆς Γερμανίας συνεχώνουσιν τὴν διδασκαλίαν τῆς Δασολογίας μετὰ τῆς διδασκαλίας τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν ἐν τοῖς Πανεπιστημίῳις ¹.

1 Ἐν Εὐρώπῃ ὑφίστανται αἱ ἐξῆς δασολογικαὶ Σχολαί:

α) ἐν Βαυαρία. Μέχρι τῆς λήξεως τῆς θερινῆς ἐξαμηνίας τοῦ 1878 ἡ διδασκαλία τῆς Δασολογίας ἐγένετο ἐν τῇ μιᾷ καὶ μόνῃ δασολογικῇ Ἀκαδημείᾳ τοῦ Aschaffenburg· ἀλλ' ἀπὸ τῆς χειμερινῆς ἐξαμηνίας τοῦ 1878 ἡ σχολὴ τοῦ Aschaffenburg πεπεσθεῖσα εἰς ἀπλῶς προπαρασκευαστικὴν σχολὴν καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ διδασκαλία μετνήχθη εἰς τὸ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστήμιον συγχωνευθεῖσα ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Δημοσίου μετὰ διετῆ μαθητεῖαν ἐν Aschaffenburg, ὅπου ἐκτελοῦσι καὶ τὴν μονοετὴ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὡς ἐθελονταί, μεταβαίνουσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου. Ὡς καθηγηταὶ προσελήφθησαν πέντε τῶν διασημοτέρων Γερμανῶν δασολόγων ἦτοι ὁ Gayer τέως διευθυντὴς τῆς ἐν Aschaffenburg Ἀκαδημείας, ὁ Ebermayer καθηγητὴς τῆς ἔδαφολογίας ἐν τῇ αὐτῇ Ἀκαδημείᾳ, ὁ R. Hartig καθηγητὴς τῆς δασικῆς βοτανικῆς ἐν τῇ Πρωσικῇ Ἀκαδημείᾳ Eberswalde, ὁ G. Heyer διευθυντὴς τῆς ἐτέρας ἐν Münden Πρωσικῆς Ἀκαδημείας καὶ F. v. Baur καθηγητὴς ἐν τῇ ἐν Hohenheim Βυρτεμβεργικῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ διευθυντὴς τῆς δασικῆς πειραματικῆς ἐρεῖνης (τούτων ὁ G. Heyer ἀπέβησε τὸ λήξαν θέρος προσδληθεὶς ὑπὸ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας). Διὰ τῶν καθηγητῶν τούτων τὸ Μόναχον κατέστη τὸ μόνον δασολογικὸν κέντρον οὐ μόνον τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης ὁλοκλήρου.

β) ἐν Βυρτεμβέργῃ, μέχρι τοῦ 1880 ἡ Δασολογία ἐδιδάσκετο ἐν τῇ ἐν Hohenheim (παρὰ τὴν Στουτγάρτην) δασολογικῇ καὶ γεωπονικῇ Ἀκαδημείᾳ· ἀλλ' ἔκτοτε καὶ ἡ Βυρτεμβέργη τῆς Βαυαρίας ἐπομένῃ μετένεγκε τὴν διδασκαλίαν τῆς δασολογίας εἰς τὸ ἐν Τυβίγγῃ (Tubingen) Πανεπιστήμιον.

γ) Ἐν Σαξωνίᾳ ἡ Δασολογία διδάσκεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κόττα ἰδρυθείσῃ δασολογικῇ Ἀκαδημείᾳ. Πολλὰκις ἐζητήθη ἡ συγχώνωσις τῆς δασολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας καὶ πιθανὸν νὰ μὴ βραδύνῃ ἡ πραγμάτωσις τῆς ἰδέας ταύτης.

δ) Ἐν Βάδῃ ἡ Δασολογία διδάσκεται ἐν τῇ Πολυτεχνικῇ σχολῇ τῆς Καρlsruῆς· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ πέρουσι ἐξεδηλώθησαν τάσεις περὶ συγχωνεύσεως τῆς διδασκαλίας ἐν τινι τῶν δύο Πανεπιστημίων τῆς χώρας ταύτης.

ε) Ἐν Ἔσση ἡ Δασολογία διδάσκεται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Giessen ἀπὸ τοῦ 1831.

ς) Ἐν Πρωσίᾳ ὑπάρχουσι δύο δασολογικαὶ σχολαὶ ἡ ἐν Neustadt Eberswalde ἰδρυθεῖσα ἐν ἔτει 1821 καὶ ἡ ἐν Münden τοῦ Ἀννοβέρου ἰδρυθεῖσα ἐν ἔτει 1868. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1882 ἰδρῦθησαν καὶ τινες κατώτεραι σχολαὶ πρὸς μόρφωσιν δασοφυλάκων.

ζ) Ἐν Σαξοβειμάρῃ διατηρεῖται εἰσέτι ἡ ἐν Eisenach δασολογικὴ σχολή, προωρισμένη νὰ ἐκλείψῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γηραιοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς Grebe.

η) Ἐν Ἑλβετίᾳ ἡ δασολογικὴ Σχολὴ ἀποτελεῖ τμήμα τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ Πολυτεχνείου ἀπὸ τοῦ 1855.

θ) Ἐν Αὐστρίᾳ ὑπάρχει μία ἀνωτάτη δασολογικὴ Σχολὴ μὲ βαθμὸν Πανεπιστημίου ἐν τῇ ἐν Βιέννῃ Hochschule für Bodencultur. Πλὴν ταύτης ὑπάρχουσι

Ἐνταῦθα ἐπέρχεται ἀναγκαιῶς τὸ ἐρώτημα: ὁποίας καὶ ὁπόσας γνώσεις δεόν νὰ ἔχωσιν οἱ ὑπάλληλοι τῶν δασῶν; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο διευκολύνεται ἅμα ἀναλογισθῶμεν, ἔτι κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους εἶναι ἐφηρμοσμένοι φυσικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ἐπιστήμαι καὶ ἐπομένως ἔτι αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι εἶνε θεμελιώδεις διὰ τὴν Δασολογίαν καὶ οὐχὶ ὑπηρετικαὶ ¹, ὡς ἐξελαμβάνετο εἰς ἀρχαιοτέρας ἐποχάς· ἐν ἔτει 1878

1) 13 Μέσαι σχολαὶ μὲ βαθμὸν Γυμνασίου, εἰς διαφόρους πόλεις τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ

2) 53 κατώτεραι σχολαὶ δασοκομίας πρὸς μόρφωσιν δασοφυλάκων.

γ) Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχει μία μόνη ἀνωτέρα δασολογικὴ σχολὴ ἡ ἐν Nancy, ἑσχάτως ἀναδιοργανωθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τελευταίων ἐπιστημονικῶν ἐν Γερμανίᾳ προδόν· εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην εἰσι δεκτοὶ ἀπὸ τοῦ 1882 μόνον οἱ φέροντες πτυχίον γεωργικῆς τινος Γαλλικῆς σχολῆς. Πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ τρεῖς σχολαὶ πρὸς μόρφωσιν δασοφυλάκων.

α) Ἐν Ἰταλίᾳ ὑπάρχει μία μόνη δασολογικὴ σχολὴ ἡ ἐν Vallombrosa παρὰ τὴν Φλωρεντίαν ἰδρυθεῖσα ἐν ἔτει 1869.

β) Ἐν Ἰσπανίᾳ ἰδρῦθη ἐν ἔτει 1835 εἰδικὴ σχολὴ μηχανικῶν τῶν δασῶν ἐγκατασταθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1869 ἐν τῷ μοναστηρίῳ San Lorenzo del Escorial παρὰ τὴν Μαδρίτην.

γ) Ἐν Πορτογαλίᾳ ὑπάρχει γενικὸν Γεωργικὸν Ἰνστιτούτον ἐν Cruzde Taboado προαστείῳ τῆς Λισσαβῶνος ἐν ᾧ διδάσκονται καὶ τινὰ δασολογικά.

δ) Ἐν Δανίᾳ ἰδρῦθη ἐν ἔτει 1856 ἐν Κοπεγχάγῃ Ἀνωτέρα Βασιλικὴ, Κτηνιατρικὴ καὶ Γεωργικὴ σχολή· εἰς ἣν προσετέθη ἀπὸ τῆς 22 Ἰανουαρίου 1869 καὶ τμήμα δασολογικόν.

ε) Ἐν Σουηδίᾳ οἱ δασονομικοὶ ὑπάλληλοι σπουδάζουσιν ἐν τῷ Βασιλικῷ δασολογικῷ Ἰνστιτούτῳ τῆς Στοκχόλμης, ἰδρυθέντι ἐν ἔτει 1827, ἐν ἔτει 1870 καὶ 13 ἰδιωτικαὶ δασολογικαὶ Σχολαὶ ὑποστηρίζονται ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, καὶ ἐν ἔτει 1874 ἰδρῦθησαν πρὸς ταῖς ἀνωτέρω ἐπὶ τὰ ἑπτὰ ἔτι δασολογικαὶ σχολαί.

ς) Ἐν Ῥωσίᾳ ὑπάρχουσι πέντε δασολογικαὶ σχολαί.

1) Ἡ ἐν Πετρόδσκη, παρὰ τὴν Μόσχαν Γεωργικὴ καὶ Δασολογικὴ σχολὴ ἰδρυθεῖσα ἐν ἔτει 1865 ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων, ἐφ' ὧν ἄλλοτε ἡ ἐν Tharandt σαξωνικὴ, ὅπου συνήθως ἐξεπαιδεύοντο οἱ ἀνωτεροὶ ὑπάλληλοι τῶν δασῶν τῆς Ῥωσίας.

2) Τὸ Ἀγρονομικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Πετρούπολεως, εἰς ὃ μεταβαίνουσιν οἱ τὰ ἐν Πετρόδσκη μαθήματα διανύσαντες μαθηταί.

3) Δασολογικὴ Σχολὴ Λεσσίνου 72 στάδια μακρὰν τῆς Πετρούπολεως, εἶνε δὲ καθαρῶς πρακτικὴ σχολὴ καὶ χρησιμεύει πρὸς μόρφωσιν τοῦ κατωτέρου προσωπικοῦ.

4) Ἀγροτικὸν καὶ Δασολογικὸν Ἰνστιτούτον Νέας Ἀλεξανδρείας (ἀπεχούσης τῆς Βαρσοβίας 103 στάδια) ἰδρυθὲν ἐν ἔτει 1869.

5) Φιλλανδικὴ Δασολογικὴ σχολὴ συσταθεῖσα ἐν ἔτει 1858 κατὰ παρακίνησιν τοῦ ἐκεῖ προσκληθέντος βαρῶνος v. Berg, διευθυντοῦ τῆς ἐν Tharand Ἀκαδημείας, ἐντὸς τοῦ βασιλικοῦ παραδείσου Ενοῖσι.

ς) Ἐν Τουρκίᾳ εἶχεν ἰδρυθῆ δασολογικὴ σχολὴ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τοῦ ἐκ Γαλλίας προσκληθέντος Mr Tassy, ἥτις ἀναδιοργανώθη ἐν ἔτει 1870 ὑπὸ τὸν Mr Simon.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν μόναις ταῖς Γερμανικαῖς Ἀκαδημείαις φοιτῶντων ἀνέρχεται κατὰ τὰς καταστατικὰς τοῦ 1882 εἰς 1273 φοιτητάς.

1 Ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων τῆς Δασολογίας διαιρεῖται εἰς τρία· ἦτοι α) εἰς θεμελιώδεις ἐπιστήμας, β) εἰς κυρίας καὶ γ) εἰς βοηθητικάς.

A. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

α) Φυσικά.

4) Γενικὴ καὶ θεωρητικὴ Χημεία.

2) Εἰδικὴ ἀνόργανος καὶ ὀργανικὴ χημεία καθόσον συσχετίζεται πρὸς τὴν δασολογίαν.

συζητουμένου ἐν ταῖς Βκυαριακαῖς, Βουλαῖς τοῦ νόμου περὶ συγχωνεύσεως τῆς διδασκαλίας τῆς Δασολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου, τινὲς θελοντες ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι οἱ ὑπάλληλοι τῶν δασῶν δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην τόσοῦ ὑψηλῆς ἐπιστημονικῆς ἐκπαίδευσως, διότι ἤρκει αὐτοῖς, δῆθεν μόνη ἢ πρακτικὴ μόρφωσις, ἀνέφερον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν λόγων τῶν τῷ ὑπὸ τοῦ Πφάιλ (Pfeil) ρηθὲν «ἐρωτᾶτε τὰ δένδρα» (Fraget die Bäume)· εἰς ταῦτα ὅμως εὐφυστάτα ἀντέταξαν οἱ ἐναντίοι τοὺς λόγους τοῦ Χάρτιγ (Hartig) ἀδ Πφάιλ ἀνεγνώρισεν, ὅτι στερεῖται θετικῶν γνώσεων καὶ

3) Φυσικὴ, Μετεωρολογία καὶ Κλιματολογία.

4) Ὀρυκτολογία καὶ Γεωγνωσία.

5) Βοτανικὴ (γενικὴ καὶ δασικὴ).

6) Γενικὴ Ζωολογία καὶ εἰδικὴ δασικὴ ἐντομολογία.

β) Μαθηματικά.

1) Καταμετρήσεις.

2) Δενδρομετρία.

3) Ἰχνογραφία.

4) Παραστατικὴ Γεωμετρία.

γ) Οἰκονομικαὶ ἐπιστῆμας.

1) Πλουτολογία.

2) Δημοσιονομία.

Β) ΚΥΡΙΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

1) Δασοκομία (Waldbau).

2) Δασοφυλακὴ (Forstschutz).

3) Κάρπωσις δασῶν (Forstbenutzung) καὶ δασικὴ τεχνολογία.

4) Διαχείρισις δασῶν (Forsteinrichtung).

5) Ἐκτίμησις δασῶν καὶ στατικὴ (Waldwerthberechnung).

6) Διοικήσις δασῶν (Forstdienstverwaltung).

7) Δασικαὶ δουλείαι.

8) Ἱστορία τῆς Δασολογίας.

9) Καταστατικὴ.

10) Δασομετρία (Forstvermessungen).

Γ) ΒΟΗΘΗΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

α) Νομικά.

1) Ποινικὸς Νόμος) καθόσον συσχέτιζονται πρὸς τὴν καταδίωξιν τῶν δασικῶν ἀνομημάτων.

2) Ποινικὴ Δικονομία)

3) Ἑρμηνεία τοῦ περὶ δασῶν Νόμου.

β) Ἀρχιτεκτονικά.

1) Στοιχειώδεις γνώσεις οἰκοδομικῆς.

2) Στοιχειώδης Γεφυροδοσιολογία.

γ) Ἐναὶ γλώσσαι.

δ) Στρατιωτικὰ (ἀσκήσεις ὅπλου καὶ ξίφους).

Πᾶσαι αἱ βαθμῶν Πανεπιστημίου ἔχουσιν δασολογίαν καὶ σχολαὶ καὶ Ἀκαδημαῖαι ἀκολουθοῦσι μὲ ἐλαχίστας τροποποιήσεις τὸν ἀνωτέρω διαγραφέντα ἐπιστημονικὸν κύκλον. Αἱ δὲ κατώτεροι τροποποιουσιν αὐτὸν ἐκάστη ἀναλόγως τοῦ προορισμοῦ καὶ τῶν πόρων οὓς διαθέτουσι.

ἤθελε τὰ ἀναγνώσῃ εἰς τὰ δένδρα, ἀλλὰ δὲν ἐγίνωσκε τὴν γλῶσσαν αὐτῶν», διότι ὅπως ἐκμάθη τις τὴν γλῶσσαν τῶν δένδρων ἀπαιτεῖται νὰ ἦνε ἐρωδικασμένος μὲ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἐκεῖθεν νὰ μεταβῇ εἰς τὰ πετρώματα, εἶτα εἰς τὸ ἔδαφος, εἶτα εἰς τὰ φυτά, ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῶν δασῶν καὶ ἐντεῦθεν τέλος εἰς τὴν δασοπονίαν. Ἐὰν καὶ κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους ἀνεγνώριζον καὶ ἐλάμβανον ὑπ' ὄψιν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἢ διδασκαλίαν τῆς Δασολογίας, ὑπὸ βασιμωτέρας ἐρεύνης βοηθημένη, ἤθελε προκχθῆ μεγάλη, καὶ δὲν θὰ ἐξήρχοντο τῶν σχολῶν πληθὺς νέων μὲ συγκεχυμέναις ἰδέαις, οἵτινες μεταβαίνοντες ἐκ τῆς σχολῆς εἰς τὸ δάσος, οὐδέποτε ἠδύναντο ὡς δασοτέχναι νὰ ἐφαρμόσωσιν ἐν τῇ πράξει τὸ ἄρθρον καὶ κατάλληλον. Δικαίως ἄρα ὁ Χάρτιγ ἀπεκάλει τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας *μητέρα τῆς πείρας*. Καὶ οὕτω μόνον τῇ βοηθείᾳ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀποκτᾷ τις θετικὰς καὶ αὐταποδείκτους γνώσεις. Καὶ διὰ τοῦτο ὅταν ἡ βία αὕτη λείπει ἢ διδασκαλίαν κεναντᾷ ἀπλῆ χρησιμοποίησις κανόνων ἄλλων, χωρὶς νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐξέλεγχσιν τῆς ἀκριβείας ἢ τῆς στρεβλότητος τῶν διδασκομένων κανόνων. Ἄλλως ὅμως ἔχουσι τὰ πράγματα ὅταν ὁ διδάσκαλος ἔχη ἐνώπιόν του μαθητὰς καλῶς προκκτηρισμένους· εἰς τὰς θεμελιώδεις γνώσεις· διότι τότε εἶνε δυνατόν οἱ μαθηταὶ νὰ μορφωθῶσιν οὕτως, ὥστε ὅταν λέγη τις αὐτοῖς «ἐρωτᾶτε τὰ δένδρα» νὰ εἰπῶσιν ἐταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ δάσους, νὰ ἐρευνῶσι τὰς παραγωγὰς αὐτοῦ δυνάμεις, καὶ νὰ διευθύνωσι σκοπίμως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὰς ἀνατιθεμέναις αὐτοῖς ἐργασίας.

Ἐπάρχει ἄρα ἀναντίρρητον, ὅτι μόνον ἐπὶ βασιμῶν θεωρητικῆς προκαταρτίσεως δύναται νὰ ἰδρυθῇ ἐντελής πρακτικὴ ἱκανότης· διὸ καὶ ὁ Liebig μεγάλην ἐξήνεγκε ἀλήθειαν εἰπὼν· ἀεὶ πολλὰς ἐκατονταετηρίδας νεπίστευον, ὅτι εἰς τοὺς πρακτικούς καλουμένους κλάδους ἢ ἀσκήσεις καὶ νῆ πείρα ἀναπληροῦσι τὰ πάντα, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστεύηται τις εἰς τὴν θεωρίαν. Καὶ τότε μὲν δὲν ἦσαν ἀτόχοι τῆς ἀληθοῦς θεωρίας· ἀλλ' εἰς τοὺς καθ' ἡμέρας χρόνους εὐτυχῶς τὴν ἐπ' ἀορίστων κανόνων ὑβασίζομένην παλαιὰν ἐμπειρίαν ἀντικατέστησεν ἢ ἐπ' ἀληθειῶν στηριζομένη ἐπιστημονικὴ· αἱ δὲ εὐτυχεῖ· ὑποθῆμαι τῶν μεγάλων νόμων, οἵτινες συλλαμβάνουσι τὸν νόμον, χωρὶς νὰ ἔχωσι συνείδησιν τῶν αἰτίων, ὑδύνανται νὰ μεταδοθῶσι καὶ εἰς ἄλλους· ὅτι πρότερον εἰς μόνον τὸν υγεννητικὸν ἀνῆκε καὶ ἀπετέλει τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ, δύναται σήμερον ὑδιὰ τῆς ἐπιστήμης νὰ καταστῇ κοινὸν ἀγαθόν.»

Μεγάλως ἐκώλυσε τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ οἰκονομικὴν τοῦ ἡμετέρου κλάδου ἀνάπτυξιν ἢ ἐπὶ πολὺν χρόνον μίαις μᾶλλον ἢ ἥττον ἀδωσανίστου ἐμπειρικότητος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον παραμέλησις τῆς θεωρίας. Αἴτιον τοῦτου ὑπῆρξεν, ὅτι τὸν θεωρητικῶς μεμορφωμένον ὡς ἡμιμαθῆ ἐκλαμβάνοντες, προσέβαλον αὐτὸν ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ὡς μορμολύκειον· καὶ δὲν

εἶχον ἐντελῶς ἄλικον· διότι ἀτυχῶς ἐπὶ μακρὸν χρόνον δὲν ἐφρόντιζον νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς νέους *τελείαν θεωρίαν* ὡς στερεὰν βᾶσιν, οὕτω δὲ πρακτικισμένους νὰ εισάγωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ πρακτικά. Καὶ ὄντως ἔνευ τελείας θεωρίας συνοδευομένης καὶ ὑπὸ τελείας πρακτικῆς ἐμπειρίας, οὐδέποτε ὁ δασοτέχνης δύναται ν' ἀναδειχθῆ τέλος· διότι ἡ μὲν τελεία θεωρία εἶνε τὸ *δημιουργὸν* ἢ δὲ τελεία πρακτικὴ ἐμπειρία τὸ *τελεσιουργὸν* στοιχεῖον. Ἀμφότερα λοιπόν, ἤτε τελεία θεωρία καὶ ἡ τελεία πρακτικὴ ἐμπειρία ἀνάγκη ὡς ἀδελφαὶ νὰ παρέχωσιν ἀλλήλαις χεῖρα βοηθείας.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἔπεται ὅτι πᾶσα κυβέρνησις ὀφείλει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν, ὅτι καὶ ἐν τῷ κλάδῳ τῶν δασῶν δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλιμπᾶνται ἡ ὁδὸς ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ διοίκησις τῶν δασῶν καὶ ἡ ἐπιστήμη τελεσφόρως δύναται νὰ ἐπιδράσωσιν, ἡ ὁδὸς ἐφ' ἧς ἀμφότερα συμβαδίζουσαι δύναται νὰ συντελέσωσι πρὸς μὲν ὁμοίως ἀρχῶν ἀπηλλαγμένων ἐσφακμένων ἰδεῶν καὶ προλήψεων· ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε ἡ τῆς ἀκριβοῦς ἐρεῦνης, ἣτις τότε δύναται νὰ δείξῃ ποῦ θεωρία καὶ ἐμπειρία πρότερον ἠπατώσῃ· ἐν ἄλλοις λόγοις πᾶσα Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ φροντίζῃ, ὅπως οἱ ὑπάλληλοι αὐτῆς ἀποκτώσιν εὐρείας γνώσεις εἰς τὰς θεμελιώδεις ἐπιστήμας, καὶ εἰς τοὺς εἰδικούς ἰδασολογικούς κλάδους, καὶ κυρίως εἰς τὰς γενικὰς ἐπιστήμας τὰς συσχετιζόμενας μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν δασῶν. Ὄφείλει δηλονότι νὰ φροντίζῃ νὰ δίδῃ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τούτους ἀνωτέραν Ἀκαδημαϊκὴν ἐκπαίδευσιν τοιαύτας καὶ τοσαύτας γνώσεις περιλαμβάνουσας, ὥστε νὰ ἀποκτώσιν τὴν ἰκανότητα νὰ συσχετίζωσιν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος μετὰ τῶν γενικῶν τῆς χώρας συμφερόντων. Ἐπι δ' ὀφείλει πᾶσα Κυβέρνησις νὰ φροντίζῃ ὅπως οἱ ὑπάλληλοι εἰσερχόμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐντελῶς κατηρητισμένοι, διότι οἱ ἡμιμαθεῖς οὐδέποτε μένουσιν εὐχρηστημένοι, καὶ ἐπὶ τέλους ζητοῦσι τὴν ἀπολεσθεῖσαν εὐχαρίστησιν εἰς ἄλλα πράγματα μᾶλλον ἢ εἰς τὰς γνώσεις καὶ τὸ ἐπάγγελμα των. Ὑπὸ πολλὰς δ' ἐπόψεις εἶνε ἐπικίνδυνον νὰ ἀνατρέφῃται ὁ δασοτέχνης μόνον ἐντὸς στεροῦ κύκλου εἰδικῶν γνώσεων, ἀφοῦ ἀπαιτοῦμεν παρ' αὐτοῦ ποτὲ νὰ μὴ λησμονῇ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τὴν ἔποψιν τῆς γενικότητος.

Ὁ δασοτέχνης κατ' ἐξάίρεσιν ἀναγκάζεται νὰ ἐργάζεται. ἔνευ τῆς βοηθείας καὶ ἐπιτηρήσεως ἄλλων. Εὐρισκόμενος ἔξω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ οὐδὲν ἔχει πρὸς τὸν νὰ καταφεύγῃ πρὸς λύσιν τῶν ἀποριῶν του· ἀπαιτεῖται ἄρα νὰ ἔχη ἰδέας εὐκρινεῖς περὶ παντὸς συσχετιζομένου μὲ τὸν κλάδον του· διότι μόνον τοιουτοτρόπως ἐξασφαλίζει ἑαυτῷ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος του λυσιτελεῖ ἀνεξαρτησίαν καὶ προθύμως παραδέχεται τὰς ἰδέας τῶν κρείττωνων αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ, ὡς ἡ πεῖρα διδάσκει, οὐδέποτε παρὰ τοῖς ἡμιμαθεῖσι συμβαίνει.

Τινὲς ὑπῆρξαν γνώμης, ὅτι δὲν χρῆζοῦσι πάντες οἱ ὑπάλληλοι τῶν δα-

σῶν ἐκτεταμένης παιδείας, καὶ ὑπεστήριξαν, ὅτι ἔδει νὰ διακριθῶσιν οἱ κατώτεροι δασονομικοὶ ὑπάλληλοι (δασονόμοι) τῶν ἀνωτέρων (δασοχρῶν καὶ ἐπιθεωρητῶν)· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶνε πεπλανημένη· διότι πανταχοῦ μέχρι τῆς σήμερον οἱ τε ἀνώτεροι καὶ οἱ κατώτεροι ὑπάλληλοι τῶν δασῶν ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς σχολῆς ἐξῆλθον, καὶ μόνον ἡ ἀτομικὴ αὐτῶν δεξιότης καὶ ἡ διὰ τῆς κατ' ἰδίαν μελέτης καὶ περαιτέρω μορφώσεως κτηθεῖσα ἰκανότης κατέστησαν αὐτοὺς καταλλήλους διὰ τὰς ἀνωτέρως θέσεις. Διὸ ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι καὶ δι' ἕκαστον κατώτερον δασονομικὸν ὑπάλληλον ἡ γνώσις τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἡ κατάρτισις εἰς τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας εἶνε ἀναγκασιότατη καὶ ἀναπόφευκτος, διὰ τὸν λόγον ὅτι εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἡ μεγάλη τοῦ κλάδου τῶν δασῶν σπουδαιότης ἀπαιτεῖ, ὅπως ὁ δασοτέχνης κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος του μὴ λαμβάνῃ ἀνάγκη νὰ τὸν ἐπιτηρῶσι καὶ τὸν διευθύνωσιν ἄλλοι. Παρὰ ταῦτα καὶ ἡ τοποθέτησις τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων ἐντὸς τῶν χωρίων ἔχει μεγίστην διὰ τὴν μὲν ὁμοίωσιν τῆς χώρας σπουδαιότητα καὶ μεγάλως ἐπιδραῖ ἐπὶ τῆς κοινῆς εὐμερίας· διότι ὅσον περισσοτέρως καὶ ποιικιλωτέρως γνώσεις ἔχει ὁ δασονομικὸς ὑπάλληλος, τόσον χρησιμώτερος ἀποθνήκει διὰ τὸν τόπον. Εἶνε δ' ἐσχάτη πλάνη νὰ ζητῆ τις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὑπαλλήλου τῶν δασῶν ἐν τυφλὸν πρακτικὸν ὄργανον καὶ νὰ ἀρκῆται εἰς τὴν τυπικὴν τῆς ὑπηρεσίας ἐκτέλεσιν, διότι τότε διαπράττεται τὸ μέγα ἐκείνο σφάλμα δι' ὃ αἱ εἰδικαὶ σχολαὶ τοσοῦτον ὑπὸ πάντων κατεκρίθησαν. Ποσάκις δὲν συμβαίνει ὥστε ὁ δασονομικὸς ὑπάλληλος νὰ τεθῆ ἀπέναντι οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων; ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῶμεν, ὅτι καὶ αὐτὸς εἶνε οἰκονομικὸς ὑπάλληλος καὶ διαχειριστὴς σπουδαιοτάτης δημοσίας περιουσίας¹,

¹ Κατὰ τὴν ἐπίσημον καταστατικὴν ἢ ἐκ τῶν δασῶν τοῦ Βασιλείου ἐτησίως ὑλοτομουμένην κατεργασμένην ξυλείαν παντὸς εἴδους μετὰ τῶν διαφόρων δασικῶν προϊόντων ἔχει ἀξίαν

δραχ. 5,800,000

Εἰς ταῦτα προστίθεται ἡ ἀξία τῆς κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν 400 χιλιάδων οἰκογενειῶν τοῦ Βασιλείου καταναλισκόμενης καύσιμος ὕλη (ἄνθρακες ἢ ξύλα) πρὸς 100 δραχ. κατ' οἰκογένειαν

40,000,000

ἢ τοὶ δαπανᾶται ἐτησίως ξυλεία ἀξίας

45,800,000

Ἐν τὴν ἐτησίαν ταύτην κατανάλωσιν θεωρήσωμεν ὡς ἐτησίαν πρόσοδον καὶ ἀναζητήσωμεν τὸ ἀντιστοιχοῦν κεφάλαιον κεφαλαιοβντες τὴν πρόσοδον μὲ τὸν διὰ τὴν δασικὴν παραγωγὴν λίαν ὑπεροχὸν τόκον τῶν 6 ο/ο εὐρίσκομεν ὅτι τὰ δάση τοῦ Βασιλείου παριστᾶσιν ἀξίαν 45,000,000 . 100

= 750,000,000 δραχμῶν. Ἐν ἄλλοις λόγοις τὰ δάση τῆς χώρας ἐκπρο-

σωποῦσι κεφάλαιον ἑπτακοσίων πεντήκοντα ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἐὰν δὲ κατορθώσωμεν ὥστε τὰ δάση τῆς χώρας μας νὰ παράγωσι καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγομένην ξυλείαν (τοῦθ' ὅπερ εὐκολώτατον κατορθοῦται) ἀξίας 10,000,000 καὶ παριστᾶσαν ἀξίαν 10,000,000 . 100

= 166,600,000 δραχμῶν, τὰ δάση τοῦ Βασιλείου θὰ ἐκπροσωπῶσιν ἀξίαν

916,600,000 ὑπὲρ τῆς διαχειρίσεως τῶν ὁσίων οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἔπετεύχθη.

ὅπως ἐννοήσωμεν, ὅτι ὀφείλει νὰ γινώσκῃ καλῶς τί ἐστὶ Πίσις καὶ χρήματα, τί ἐργασία, τί Κεφάλαιον, τί Πρόσοδοι, τί Πηγαι κερδῶν καὶ ζημιῶν, τί μισθός, τί ἐνοικιάσιαι, τί ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ κρίσεις καὶ τίνες αἱ ταῦτα πάντα διέπουσαι ἀρχαί. Ἐπι δὲ ὅποια ἡ οὐσία τῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας. Ἰδίως δ' ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τὰ ἐπὶ τοῦ δάσους ἐπιδρῶντα ἢ αὐτὸ ἐπηρεάζοντα πολιτικά, δημόσια καὶ βιομηχανικά συμφέροντα καὶ νὰ ἦνε ἐγκρατῆς τῶν ζητημάτων τοῦ γενικοῦ συμφέροντος· οἷα λ.χ. ἡ παραχώρησις δασικοῦ ἐδάφους τῇ γεωργίᾳ κτῆ. Ἐὰν ἤδη εἰς ταῦτα πάντα προσθέσωμεν καὶ τὰ παντοειδῆ νομικά, ἀστυνομικὰ καὶ τούτοις παραπλήσια ζητήματα, εὐκόλως κατανοοῦμεν, ὅτι ἡ ὑπηρεσίαι τοῦ δασονομικοῦ ὑπαλλήλου εἶναι ἡ ποικιλοτέρα καὶ ἡ πολυπλοκωτέρα πρῶτων. Εὐκόλως ἤδη ὁ ἀνεκγνώστης κατανοεῖ τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τὴν ἔχουσιν οἱ ἐν τῇ Βυβαρικῇ Βουλῇ λεχθέντες ἀξιωμαθούμενοι λόγοι· ἄσπον ἡ ἑδικὰ τὸ κοινὸν συμφέρον σπουδαιότης τῶν δασῶν ἀξίζει τὸ σπουδαιότερον καὶ οἱ δασονομικοὶ ὑπάλληλοι δέον νὰ ἔχωσι κρίσιν ἀνεξάρτητον καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς γενικῆς πολιτικῆς οἰκονομικῆς βασιζομένην, καὶ τοσοῦτον ἀνεπαρκεστέρῃ δέον νὰ θεωρῆται ἡ καθαρῶς πρακτικὴ τεχνικὴ παιδεία». Οἱ ὑπάλληλοι ἄρα τῶν δασῶν οὐ μόνον καλοὶ οἰκονομοὶ δέον νὰ ἦνε, ἀλλὰ καὶ βεβαίως νὰ γινώσκωσι πᾶν ζήτημα τοῦ οἰκονομικοῦ βίου ὅπως δυνηθῶμεν ἀμερίμνως νὰ ἐμπιστευθῶμεν αὐτοῖς τὴν τόσον πολῦτιμον ἐθνικὴν περιουσίαν, ἧς τὸ μέγεθος ἐπιβάλλει, ὅπως ἡ Κυβέρνησις μηδεμιᾶς φρεσθῆ δαπάνης πρὸς μόρφωσιν ὑπαλλήλων κεκτημένων τὴν μεγίστην εἰδικὴν τεχνικὴν καὶ διοικητικὴν ἱκανότητα. Ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένοι καὶ ἐπαρκῶς μισθοδοτούμενοι ὑπάλληλοι εἰσὶν οἱ μόνον παράγοντες δι' ὧν καὶ ὁ οἰκονομικὸς καὶ ὁ κοινωνικὸς τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται καὶ εὐοδοῦται. Διαχειρίσεις τῶν δασῶν διὰ προσωπικοῦ τοιοῦτου, οἷον τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν συνεπάγεται ἀρκού-

1 Παρ' ἡμῶν ἐπικρατοῦσι λίαν συγκεχυμένα καὶ πρωτότυποι περὶ μισθοδοσίας ἰδέαι. Πλεῖστοι τὰ στοιχεῖα τοῦ μισθοῦ ἀγνοοῦντες ὑπολαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἀμοιβὴν διὰ τὸν καταβαλλόμενον κόπον. Ἄλλ' ὁ μισθὸς ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τινων στοιχείων τῶν ἑξῆς: α) ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ ἀπαιτουμένου, ὅπως ὁ ὑπάλληλος ζῆσι ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς τάξεως, εἰς ἣν ἡ πολιτεία ἔννοεῖ νὰ κατατάξῃ αὐτὸν, β) ἐκ τοῦ τόκου καὶ χροωλυσίου τοῦ κεφαλαίου τοῦ καταβληθέντος ὅπως ὁ ὑπάλληλος ἀποκτήσῃ τὴν ἱκανότητα ἢ ἀπαιτεῖ παρ' αὐτοῦ ἡ πολιτεία, καὶ γ) ἐκ τῶν ἀσφαλιστρῶν τῆς ζωῆς τοῦ ὑπαλλήλου κατὰ τῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας κινδύνων τῶν νόσων κτῆ. Ἀπόδειξιν τρανωτάτην τῶν λεγομένων ἔχομεν τὰ μισθολόγια τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ὧν τινὰ παρατίθεμεν ἑνταῦθα.

Α) Μέγα δουκάτον Βρουνσεβίχης.

1) Δασάρχαι	Α—Γ τάξεως	ἐτησίως ἀπὸ φράγκων	5250—6000
2) Δασονόμοι	Α—Δ	" "	3375—4500
3) Βοηθοί	Α—Δ	" "	1875—3000
4) Ἀρχιφύλακες	Α—Δ	" "	1500—2250
5) Δασοφύλακες	Α—Γ	" "	1125—1500

σας δαπάνης, αἵτινες μετὰ τῶν λοιπῶν εἰδικῶν καὶ μερικῶν δαπανῶν ἀνέρχονται εἰς τὸ ἡμισυ περίπου τῆς ἀκαθάρτου προσόδου· εἰς τινὰς

Β) Ἀλσατία καὶ Λορραίνη.

Ὁ Δασονόμος λαμβάνει ἐτησίως

α) μισθοδοσίαν	φράγκα	3750
β) ἐπιμισθιον	"	750
γ) σταθερὰν ἐπιχορήγησιν δι' ὁδοπορικὰ κτῆ.	"	2625
Τὸ ὅλον φράγκα χρυσᾶ.		7125

Γ) Μέγα δουκάτον τῆς Ἑσσης.

1) Ὁ Δασάρχης λαμβάνει ἐτησίως

α) μισθοδοσίαν	φράγκα	5625
β) γραφικὰ	"	1000
γ) ἵπποφορδῆν	"	1750
ἦτοι τὸ ὅλον		8375

2) Ὁ Δασονόμος

α) μισθοδοσίαν	"	4025
β) γραφικὰ	"	500
γ) ἵπποφορδῆν	"	875
Τὸ ὅλον		5400

3) Οἱ Δασοφύλακες

Α' τάξεως	"	1300
Β' "	"	1175
Γ' "	"	1050

Δ) Σουηδία.

1) Ἐπιθεωρηταὶ τριῶν τάξεων.	ἀπὸ φρ.	7300—9000
2) Ἀρχικυνηγοὶ (δασάρχαι) τριῶν τάξεων	"	4650—5040
3) Κυνηγοὶ (δασονόμοι)	"	2810—4220
4) Δασοφύλακες οἱ πλεῖστοι ἄνω τῶν		875

Ε) Γαλλία.

1) Γενικὸς ἐπιθεωρητῆς δασῶν	ἐτησίως	φράγκα	15000
2) Δασάρχης (Conservateur)	"	"	4650—5040
3) Δασονόμος (Inspecteur)	"	"	4800
4) Δασονόμος Β' τάξεως (Sous inspecteur)	"	"	3000—3800
5) Ἀρχιφύλαξ	"	"	1800—2000
6) Βοηθός	"	"	1400—1600
7) Δασοφύλαξ	"	"	900—1100

*Ἀπαντες οἱ ἀνωτέρω μισθοὶ πρόκειται ἀπὸ τοῦ προσεχῶς ἔτους 1884 νὰ ἀεθῶσι κατὰ 10-15 οἷο ἔνεκα τῆς ἐπελθούσης μεγάλης ὑπερτιμῆσεως εἰς τὰ πρὸς τὸν βίον ἐπιτήδεια.

*Ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχαιοτέραις ἐποχαῖς τὰ στοιχεῖα τοῦ μισθοῦ δὲν παρεγνωρίζοντο. Ἐν τοῖς Ἀρχαίοις τοῦ Moser (tom. XI σελ. 337) ἀναγράφονται αἱ ἐν ἔτει 1790 ἀποδοχαὶ τοῦ δασάρχου Καρλοσφύδης ὡς ἑξῆς:

1) εἰς χρήματα ἐτησίως	μάρκας	3961.43
2) τράπεζα ἐν τοῖς ἀνακτόροις	"	342.86
3) 19 μέτρα σιτηρά.	"	149.83
4) ἵπποφορδῆν	"	114.00
5) καυσοξύλειαν.	"	205.71
6) οἶνος Α' καὶ Β' ποιότητος	"	690.00
ἦτοι ἐν ὅλῳ.		5463.83

μάλιστα χώρες αὐτὰς δαπάναι ὑπερβαίνουν καὶ τὸν ὄρον τοῦτον¹. ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι μόνον διὰ τοιοῦτου διοργανισμοῦ τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἐπιτυγχάνεται ὁ διὰ ταύτης ἐπιδιωκόμενος οἰκονομικὸς καὶ κοινωνικὸς σκοπός.

Περαιόντες δὲ τὸν λόγον δρεῖλομεν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς δυσχέρειαὶ μεγάλως ἐξοικονομούνται διὰ τῆς μεμελετημένης συγκροτήσεως τῶν διαχειριστικῶν περιφερειῶν καὶ τῆς καταλλήλου διανομῆς τῶν ἀστυνομικῶν ἐργασιῶν (δασοφυλάκων). Αἱ λίαν μεγάλαι περιφέρειαι ἐκμηδενίζουσι πᾶσαν ἐργασίαν καὶ προσπᾶθειαν τῶν ἀρμοδίων· ὅθεν ἀνάγκη ἢ ἔκτασις τῶν δασονομείων καὶ δασοφυλακείων² νὰ ᾖνε κατ' ἀνώτατον τοῦλάχιστον ὄρον ὠρισμένη, ἀφιευμένη ἐλευθέρως τῆς ὑπηρεσίας νὰ ἐλαττώνη τὸν ἀνώτατον τοῦτον ὄρον ἀναλόγως τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ δάσου περιστάσεων.

Παρὰ τὰ ἀνωτέρω δ' ἐλάμβανε 1) ἐλευθέραν κατοικίαν, 2) μίαν ἔλαφον, ἓν μέγα θήραμα, ἓνα ἀγρίοχοιρον, 6 δορκάδας, 24 πέρδικας καὶ 24 λαγούς, 3) ἀποζημίωσιν διὰ πυρρίτιδα, 4) παρ' ἐκάστου κυνηγοῦ τὸ ἀντίτιμον τῆς δορᾶς τοῦ θηράματος, 5) ὁδοπορικὰ δι' ἐκάστην ἡμέραν ὁδοπορίας φλωρίνια 9,20, ἐκτιμώμενα ἅπαντα ὁμοῦ εἰς 3000 Μάρκας· ἐλάμβανε δηλαδή περὶ τὰς 10,580 δραχμὰς εἰς χρυσὸν καὶ ταῦτα πρὸ ἑκατονταετίας περίπου, ὅτε τὸ ἀνωτέρω ποσὸν εἶχε τοῦλάχιστον πενταπλασίαν ἀξίαν.

1 Αἱ δαπάναι τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μισθοδοσιῶν καὶ ἀποζημιώσεων τοῦ προσωπικοῦ ἀνέρχονται κατὰ μέσον ὄρον εἰς τὸ ἡμῖς τῆς ἀκαθαρτοῦ προσόδου, ὡς δεικνύει ὁ ἐπόμενος πίναξ.

Ῥωσσία	δαπάναι ἐτησίως τῆς ὅλης προσόδου	60,3 σ[ο]
Πρωσσία	" "	60,0
Βυρτεμβέργη	" "	50,0
Σουηδία	" "	50,0
Γαλλία	" "	48,0
Βάδη	" "	47,2
Βαυαρία	" "	44,0
Σαξωνία	" "	40,0
Ἀλσατία καὶ Λορραίνη	" "	38,0
	ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον	49 σ[ο]

2 Ἐκτασις διαχειριστικῶν καὶ ἀστυνομικῶν περιφερειῶν.

Χώρα	ἔκτασις δασονομείου	ἔκτασις δασοφυλακείου
	στρ.	στρ.
Γόθα	9,210	4,820
Σαξωνία	15,000	
Βαυαρία	18,190	4,750
Βυρτεμβέργη	23,680	6,480
Βάδη	32,710	1,470
Πρωσσία	38,170	5,850
Ἀλσατία - Λορραίνη	55,750	4,280
Γαλλία	60,000	4,250
Ἑλβετία	70,380	
Κατὰ μέσον ὄρον	35,900	4,640

¹ Ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ἀνωτέρω μέσων ὄρων τὰ δάση τοῦ παλαιοῦ Βασιλείου, πλὴν Ἑπτανήσου καὶ Ἡπειροθεσσαλίας, ὁπολογίζονται εἰς 6,000,000 στρέμματα ἔδει νὰ ἀποτελέσασιν 167 δασονομεία καὶ 1293 δασοφυλακεία.

(Ἀνεγνώσθη ἐν ἐκτάκτῳ συνεδρίῳ τοῦ Συνέδριου).

N. Χλωρός, ἐπιθεωρητὴς τῶν δασῶν.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ὑπὸ Κ. Σ. ΚΟΝΤΟΥ

§ 4. Καθωμιλημένον - καθωμιλούμενον.

Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γενομένῃ Συγγραφῇ τῆς Ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης σελ. 294,56 Ταφ. φέρεται «Ταῦτα καὶ μόνον κεφαλαιώσομαι, ὅτι τέσσαρας χρυσίων χιλιάδας ἐγκρατῶς ἐζητήθημεν οἱ μὴδὲ ψαμμίων ἢ χροὸς δράκα ἢ τὸ καθωμιλούμενον σίελον ἐπὶ στόμακτος ἔχοντες».

Ἐπειδὴ πάντες οἱ ὁπωσδήποτε τῆ φύσει τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προσέχοντες καὶ μὴ πικτελῶς αὐτῆς ὀλιγοφροῦντες τὸν παρακείμενον καθωμιληθῆναι παρελάμβανον πρὸς δήλωσιν τοῦ γεγονέναι καὶ εἶναι κοινὸν ἢ δημῶδες, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἐγράφη μὲν ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου τὸ καθωμιλημένον, ὡς ἐν σελ. 302,29 αὐτὸ ἐκόντες ἔς γε τὸ πᾶν ἀλλ' εἰπεῖν καθωμιλημένως ἐκουσιακούσιν», ἀνεγνώσθη δὲ κακῶς ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου τὸ καθωμιλούμενον.

Πολλάκις δ' ὁ Εὐστάθιος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ περι οὗ ὁ λόγος παρακείμενου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Περικλοῦ, οἷον

σελ. 130,7: διὸ καὶ ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα ὁρμισίας τὰς τοῦ λιμένους προσγείους λέγει κατατομὰς καὶ καταγωγὰς.

309,39: λαγόνες δὲ ὄρους καθωμιληνται.

310,44: ὡς πολλαχοῦ καθωμιληνται.

329,25: τῇ καθωμιλημένῃ ἀρεσκείῃ τῶν πικταίων.

449,6: ὁ καὶ λυκόφως ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα καλεῖται.

518,23: κοινὴ μὲν (καὶ) καθωμιλημένη κλίσις τοῦ Ἄρεος.

555,44: ὅτι δὲ διττῶς ἡ Ἴρις — καθωμιληνται.

637,18: ὅτι δὲ ἡ Ἄρτεμις ἡ αὐτὴ ἐστὶ τῇ σελήνῃ καθωμιληνται.

1533,45: ὡς δηλοῖ τὰ καθωμιλημένον αὐχένιον.

1572,55: ὡς δὲ καὶ τις ὑστερόν ποτε φιληδῶν τῷ ὀσπρίῳ ἐπεκαλεῖτο σκωπτικῶς δι' αὐτὸ φακῆ καθωμιληνται.

Πρβλ. καὶ σελ. 1735,50 «ὡς δὲ πικρὰ τὸ μέλω καὶ αὐτὰ καὶ τὸ μέλι ἀλλὰ τοῦτο κεκοίνωται».

Γράφει δ' ὁ Εὐστάθιος καὶ ἐν ταῖς εἰς Διονύσιον Περικλοῦ σελ. 256, 21 Διδ. «ὅτε ἀποτελοῦνται τὰ παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν καθωμιλημένην γλῶσσαν λεγόμενα κυνοκαύματα» καὶ σελ. 271, 20 «ὅτι δὲ προκατηγγυημένη ἦν τῷ Ἀχιλλεῖ ἡ Ἰφιγένεια καθωμιληνται».

Ἐξ ἄλλων συγγραφέων παραδείγματῶν καταλέξομεν μὲν ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν (Ἐφ. ΚΕ', σελ. 232 κέξ.), ὅτι καταλέξομεν δὲ καὶ ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ.

§ 5. Καθομιλῶ τινα

Τὸ καθομιλῶ τινα, ὅπερ παρὰ πρῶτῳ τῷ Ἀριστοτέλει, καθ' ἕτον ἡμεῖς γινώσκωμεν, ἀπαντᾷ, σημεῖνει κατακτῶμαι τινα ὀμιλῶν, αἰρῶ τινα τῇ ὀμιλίᾳ, ἀνακτῶμαι τινα ἐπιχαρίτως αὐτῷ προσφερόμενος, ὑποποιῶμαι τινα τρόπῳ προσρηγῆ καὶ ἐπαγωγῇ ἢ λόγους χρηστοῖς καὶ κολληκεντικοῖς χρώμενος, ποιῶ τινα φιλικῶς μοι ἢ εὐμενῶς διακείσθαι θεραπεῶν αὐτῶν καὶ θωπεύων ἢ ὀπωδῆποτε χαρίζομενος. Ὅθεν δύναται νὰ νοηθῆ καθόλου ἀντὶ τοῦ καταγοητεύω ἢ καταθέλω ἢ τοιούτου τινός. Διόδωρος δ' Σικελιώτης λέγει: ΙΖ', β', 4 «εὐεργετικὸς δὲ ὢν καὶ ταῖς ὀμιλίαις ἐκθεραπεύων τοὺς στρατιώτας· μεγάλῃς ἐτύχανε ἀποδοχῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ»· τὸ αὐτὸ δὲ θὰ ἐδηλοῦτο, καὶ ἂν ἀντὶ τοῦ ταῖς ὀμιλίαις ἐκθεραπεύων ἔκειτο τὸ καθομιλῶν. Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ φέρεται «Κατῆσε: κατεκλήλησε, καθομίλησε» καὶ «Κατησάτην: κατεκλήλησάτην, καθομιλησάτην» καὶ «Κατηθάτην: καθομιλησάτην».

Περὶ τῆς μετ' αἰτιατικῆς συντάξεως τοῦ ῥήματος καθομιλῶ ποιεῖται λόγος ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Σύνταξιν σελ. 309, § 36 γράφων «Θυμασίως δὲ φαίνεται ἢ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς ἐννοίας, διαφορὰ τῆς συντάξεως εἰς τὰ παλατεῖν τινί, ὀμιλεῖν τινὶ καὶ καταπαλατεῖν τινά, καθομιλεῖν τινα· οὕτως οἱ λόγοι καταπαλατεῖν λόγους (Εὐριπ. Ἰφ. Α. 1013) — τοὺς μὲν γνωρίζοντες καθομιλεῖν, τοὺς δὲ πολλοὺς δημαγωγεῖν (Ἀριστ. Πολιτ. Ε', θ', 20. ἴδε καὶ Κορ. Ἰσ. Β', 33)· τὸ δὲ καθομιλεῖν τοῖς καιροῖς = ὀμιλεῖν (servire)». Λέγει δ' ὁ Ἀσώπιος καὶ ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 243, § 25 «Ὡσαύτως εὐρίσκειται πολλάκις ἢ λεπτὴ διαφορὰ τῆς ἐννοίας ἐκ τῆς φύσεως τῶν προσλαμβανόμενων προθέσεων, δυνάμει τῶν ὁποίων ἐξ ἀπλῶς διευθυντικοῦ εἰς ὄλως διόλου διαθετικὸν μεταποιούμενον τὸ ῥῆμα ἀπαιτεῖ, ἀντὶ δοτικῆς, αἰτιατικῆς ὀμιλεῖν τινὶ = διὰ συνομιλίας κοινωνεῖν τινὶ, καὶ καθομιλεῖν τινα = διὰ συνομιλίας καταφέρειν τινά. — παλατεῖν τινί καὶ καταπαλατεῖν τινά.» Γελοῖον εὐρίσκομεν τὸ λεπτὴ διαφορὰ καὶ ἀηδῶς πως διατιθέμεθα ἐκ τῆς σακιάτητος τοῦ ὅλου λόγου. Παρατηροῦμεν δ' ἐν προσθήκῃς μέρει ὅτι ὁμοίως τῷ καταπαλαίω τινά λέγεται καὶ καταπολεμῶ τινα, καταγωνίζομαι τινα, καταμάχομαι τινα, καταναυμαχῶ τινα. Πρὸς καὶ καταθλῶ τινα, καταπαγχερατιάω τινά, καταπογχερατῶ τινα, καταστρατηγῶ τινα, καταστασιάζω τινά, κατακέραγα (κατακεκράζομαι) τινα, καταθῶ τινα, καταβροτῶ τινα, κτλ. ἔτι δὲ καταυλῶ τινα, κατηγῶ τινα, κτλ., περὶ ἧν ἀκριβῶς μέλλομεν ἀλλαχού νὰ διαλάβωμεν.

Ἐχομεν δὲ μικρῶτα τοῦ καθομιλῶ τινα πρὸς τῷ ὑπὸ τοῦ Ἀσωπίου ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους: παρατεθέντι τάδε νὰ μνημονεύσωμεν.

Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου «ἐδημαγωγῆ τε καὶ καθομιλεῖ τὸν Τισσαφέρνην

τῷ συναφομοιοῦν καὶ συνοικισιοῦν ἐκὺτὸν ἄπκριν» (Ἠθικ. σελ. 52, ε') καὶ «καθομιλήσας τὸ πλῆθος ἢ καὶ βικσάμενος» (Ἄγ. ΙΖ', 1). Πρὸς «οὐχ ἤττον ἰδίᾳ τοῦς πολλοὺς κατεδημαγωγῆ καὶ κατεγοήτευε τῇ δικίτῃ λακωνίζων» (Ἀλκιβ. ΚΓ', 3).

Ἐκ τοῦ Ἀρριανοῦ «ἐπὶ τῷ καθομιλῆσαι τοὺς βροχάρους» (Ἀναβ. Δ', 5', 1).

Ἐκ τοῦ Ἀππικανοῦ «τὸν τῆς πρεσβείας ἡγούμενον Φαβρίκιον — καθομιλεῖ λέγων» καὶ «οὕτω καθομιλῶν τὸν Κάισρα ὁ Κοκκήσιος» (Σαυν. Α', 4 καὶ Ἐμφυλ. Ε', 63).

Ἐκ τοῦ Ἰωσήπου «καθομιλεῖ δ' ἐνίοις καὶ πκρηγόρι» (Ἀρχαιολ. ΙΕ', η', 2).

Ἐκ τοῦ Θεμιστίου «ὅσπερ ἀμφισθητήσιμον εἶναι πότερον κατεπολέμησε τοὺς ἀνθρώπους ἢ καθομιλῆσε» (σελ. 210, α'),

Ἐκ τοῦ Ἀθηναίου «καθομιλῶν Φκρηβάζων τὴν Περσικὴν ἐνεδύσατο στολήν» (σελ. 535, ε').

Ἐκ τοῦ Βαβρίου «ἔξω δ' ἐφροστώς τὴν ὄν καθομιλεῖ» (132, 5, σελ. 73 ἐκδ. Göttinger).

Εὐρίσκειται δ' ἐνίοτε καὶ τὸ παθητικὸν καθομιλεῖσθαι καὶ καθομιληθῆναι, ὅσον ἐν τῷ Στοβίου Ἀνθολογίῳ Κ', 50 «τὸ τῆς ὀργῆς πάθος μὴ καθομιλούμενον μηδὲ θεραπευόμενον φυσικῇ νόσος γίνεσθαι» καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ΙΓ', πζ', 3 «τέλος δ' ὑπὸ τοῦ Δημάχου καθομιληθέντα ταῖς Ἀττικαῖς χάρισι πάντας ἀπολύσαι τοὺς αἰχμαλώτους ἀνευ λύτρων» καὶ ἐν τῇ Ἀρχαιολογίᾳ τοῦ Ἰωσήπου ΙΘ', δ', 2 «οἱ μὲν πρεσβείας τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες ἐξεπέμποντο».

Ἐν Ἐπιστολῇ τοῦ Σωπάτρου παρὰ Στοβίου Ἀνθολ. ΜΓ', 54 ἀναγινώσκειται «πολιτικῆς δὲ φρονήσεως τοῖς ἐν δυνάμει καθομιλεῖν πρὸς ὠφέλειαν ἀνθρώπων». Ἄλλ' ἔτρεψε τὴν δοτικὴν εἰς αἰτιατικὴν ὁ τε Βάκιος Βιβλ. Κριτ. Ν. Τόμ. Δ', σελ. 122 καὶ ὁ Κόβητος Μνημ. 1874, σελ. 109. Μετέβλε δ' ὁ Κόβητος Collect. Crit. σελ. 243 καὶ τὸ παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ ἀπκντῶν ΙΔ', σ', 3 «ὁ δὲ Διονύσιος — φιλικῶς λόγοις χρησάμενος καθομιλεῖ τῷ πλῆθει» εἰς τὸ τὰ πλῆθη. Ἄλλὰ πρὸ τοῦ Κόβητου ἐπηνώρθωσε τὸ τοῦ Διοδώρου χωρίον ὁ ἡμέτερος Κοραῖς ἐν σημειώσει εἰς τὸν Κάισρα τοῦ Πλουτάρχου (Πλουτ. Παραλλ. Τόμ. Δ', σελ. 475), ἣν ἀξιόλογον οὖσαν οὐδαμῶς ἀνοῦμεν ὄλην ἐνθάδε νὰ καταχωρίσωμεν. «Καθωμίλησε: ΔΓ, Καθωμίλησε. Ἰσως ἐξ ἀμείνονος ἐτέρας τῆς Καθωμίλησε. Ἔστι δὲ τὸ μὲν Καθωμίλησε, ἐξ ἀγρίων ἡμέρους ἐποίησεν, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ὀμκλιζόμενων τρχέων χωρίων· τὸ δὲ Καθωμίλησε, συνώνυμὸν πῶς τῷ ἐκολάκευσεν, ἐκλήλησεν, ἢ ἐδημαγωγῆσεν, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει (Πολιτ. Ε', θ') τοὺς μὲν γνωρίζοντες καθομιλεῖν, τοὺς δὲ πολλοὺς δημαγωγεῖν, καὶ ἐτέρου Πλουτάρχου χωρίου (Πῶς ἂν τις διακρ.

τὸν κβλ. τοῦ φίλ. § 7), ὅπου φησίν, ὡς Ἀλκιβιάδης *Τισσαφέρην ἐδημα- γώγει καὶ καθομιλεῖ*, αὐτὸ τοῦτο ἱστορηκότος αὐταῖς λέξεσι καὶ Ἀθη- ναίου (ΙΒ, σελ. 535), πλὴν ὅτι Φερνύβιζον ἀντὶ Τισσαφέρου μνημο- νεύει. Καὶ ἐπεὶ πρὸς αἰτιατικὴν συνάπτεται τὸ *Καθομιλῶ* ἐπὶ τῆσδε τῆς σημασίας, εἰκότως ἐν τοῖς ἀμυβιλλομένοις ἔταξεν ὁ Σεντέρος τὸ τοῦ Σι- κελιώτου Διοδώρου (ΙΑ, 70), ὁ δὲ Διονύσιος . . . *φιλανθρώποις λόγοις χρῆσάμενος ΚΑΘΟΜΙΛΕΙ ΤΩ ΠΛΗΘΕΙ* καὶ *τινας μὲν δωρεαῖς ἐτίμα κ.τ.λ.* Κατευθυνέσθω τοῖνον καὶ τοῦτο πρὸς τὸν κανόν, τρεπόμενον εἰς τὸ ΚΑΘΟΜΙΛΕΙ ΤΑ ΠΑΝΘΗ· οὐ γὰρ μόνον τὸ *τὸ πλῆθος*, ἀλλὰ καὶ πλῆ- θυντικῶς, *τὰ πλῆθη*, ἐπὶ μιᾶς χώρας ἢ πόλεως πλῆθους, καλῶς ἔχει λέ- γεσθαι». Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐν τῷ ἐκ τοῦ Ἀρριανοῦ παρατεθέντι χωρίῳ εἰς τῶν κωδικῶν ἔχει τὴν ἡμικτημένην ἐκφορὰν «*καθομιλῆσαι τοῖς βιβλίοις*» (Ἴδε Ἑλλένδστον Ἀρριαν. Ἀναβ. Τόμ. Β', σελ. 23).

Τὸ *καθομιλεῖν τοῖς καιροῖς*, οὗ ἐποιήσατο μνηεῖον ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Εἰ- σκωγῇ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Σύνταξιν, φέρεται ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 276, 23 Διδ. «*ἔθεν καὶ Θηραμένης κόθορος*· ἐλέγετο ὅτι τοῖς καιροῖς καθομιλεῖν ἐδύνατο» καὶ σελ. 292, 15 «*καθομιλῶν τοῖς και- ροῖς*· καὶ τὸ συμφέρον ἐαυτοῦ τοῦ πιστοῦ προτάσσων». Ἀλλ' ἐν σελ. 302, 36 κεῖται «*Δίδυμος δὲ φησιν ὅτι δύναται καὶ τῆς παροιμίας μεμνησθαι*, οὐ Χῖος ἀλλὰ Κῖος, παρ' ὅσον ποιητὸς τις ὦν καὶ ἀγχίστροφος καθομι- λει τοὺς καιροὺς πρὸς τὸ κρεῖττον μέρος αἰ διδοῦς ἐαυτόν», ἀνθ' οὗ παρὰ τῷ Σουῖδᾳ εἶνε γεγραμμένον «*παρ' ὅσον ποιητὸς τις ἦν καὶ ἀγχίστροφος καθομιλεῖ τε τοῖς καιροῖς πρὸς τὸ κρεῖττον μέρος αἰ διδοῦς ἐαυτόν*». Τῆς μετ' αἰτιατικῆς συντάξεως παρέχει ἡμῖν παράδειγμα ὁ Ἀθήναιος λέγων σελ. 513, β' «*ὁ δὲ Μεγακλειδῆς φησὶ τὸν Ὀδυσσεῶ καθομιλοῦντα τοὺς καιροὺς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν δημοῆθι τοῖς Φαίαισιν εἶναι τὸ ἀβροδίαιτον αὐτῶν ἀσπάζεσθαι*» (Περβ. Schweighäuser *Animadvers. in Athen.* Τόμ. Γ', σελ. 347).

Περὶ τοῦ παρὰ Γρηγορίῳ τῷ Ναζιανζηνῷ «*τῶν βίβλων αἷς καθομι- λησας*» καὶ τοῦ παρὰ τῷ Ψελλῷ «*βραχέα δὴ ἄττα τῷ βασιλεῖ καθομι- ληότες*» καὶ τοῦ παρὰ τῷ Ἀκομινάτῳ «*τὸ καθομιλῆσαι ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώποις*» θὰ γράψωμεν τὰ δέοντα ἐτέρωθι.

Σημειωτέον δ' ὅτι λέγεται καὶ *ἐξομιλῶ τινα*, οἷον παρὰ τῷ Πολυβίῳ σελ. 603, 15 Οὐλσχ. «*τέλος ἐπὶ τοσοῦτον ἐξομιλῆσαν τὸ μερικόνιον, ὥστε καθόλου μηδενὶ προσέχειν τῶν ἄλλων*» καὶ σελ. 1261, 20 «*νομισσας ὁ βα- σιλεὺς ἀναγκαιότατον εἶναι τῶν παρόντων τὸ τοὺς προειρημένους ἀνδρας ἐξομιλῆσαι καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν*» καὶ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ Κίμ. Γ', 1 «*ὑπολαμβάνων πρῶτος τοὺς ἀδικουμένους καὶ φιλανθρώπως ἐξομιλῶν*» καὶ Ἡθικ. σελ. 824, δ' «*τὸ μᾶλλον οἰόμενον ἀδικεῖσθαι μέρος ἐξομι- λοῦντα πρότερον καὶ συναδικεῖσθαι δοκοῦντα καὶ συναγανακτεῖν*» καὶ

παρὰ τῷ Ἀππιανῷ Ἐμφυλ. Ε', 129 αὐτὸ δὲ Καῖσαρ αὐτῶν τοὺς μὲν ἀρχον- τας *ἐξομιλεῖ ποιητικῶς* καὶ παρὰ τῷ Συνεσίῳ Ἐπις. σελ. 201, α «*δυνή- σεται τὰ δύστηνα ταῦτ' ἀνθρώπια ὑπὲρ ὧν ἐξομιλεῖν καὶ μεταχειρί- ζεσθαι*» καὶ σελ. 211, α «*οὕτω τοὺς ἀνθρώπους ἐξομιλῆσαι καὶ καταδη- μωγῆσαι τὸ πλῆθος, ὥστε τὸν χωρὶς αὐτοῦ βίον ἀβίωτον ἄπασιν εἶναι*».

Ἐν τέλει παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἰσοκράτους Τόμ. Β', σελ. 334 «*Θυμαζόντες καὶ ὀμιλοῦντες*· Ἐση- μειώσαμεθα ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 111) τὰς διαφορὰς εἰκασίας τε καὶ διορθώσεως τοῦ Ὀμιλοῦντος διὰ τὸ πρὸς αἰτιατικὴν ἀσύντακτον τοῦ ῥήμα- τος, τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐπινοηθείσας. Καὶ ἔστι μὲν ἀληθὲς τὸ αἰετοτε πρὸς δοτικὴν φέρεσθαι τὸ Ὀμιλεῖν· οὐδὲν γὰρ μὴ ἐνταῦθα κωλύει καὶ πρὸς αἰ- τιατικὴν συνάψαι, κατὰ τὸ παρὰ τοῦτο σύνθετον Καθομιλεῖν, αἰτιατικῆ πάντοτε συνταττόμενον, ὡς ἐδήλωσεν ὁ Στέφανος ἐν τῷ Θεσαυρῷ (Β, σελ. 1310). Ἴσως δὲ καὶ, Θυμαζόντες καὶ καθομιλοῦντες, ἦν ἡ ἀρχαία γρα- φή». Τὸ *ὀμιλῶ* ἰσοδύναμον ἐν παρὰ τοῖς παλαιῶς τῷ *σύνειμι* ἢ *συγγί- γνομαι* κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ συνταχθῇ αἰτιατικῆ ὁμοίως τῷ *καθομιλῶ*, ὑπερ συνωνυμοῦν τῷ *καταδημαγωγῶ* καὶ *καταγοητεύω* εὐλόγως αἰτιατικῆ συμφέρεται. Καὶ ἄλλως δὲ τῷ στόματι τοῦ Ἰσοκράτους, τοῦ ἐπιμελῶς τὴν συμβολὴν τῶν φωνηέντων φεύγοντος, ἥμισυ πρέπει ἡ χα- σμωδία *καὶ Ὀμιλοῦντες*. Ὁ Ἰσοκράτης ἔγραψε «*θυμαζόντες καὶ ἠλοῦν- τες*», ὡς εἶλασε μὲν ὁ Βαλκηνάριος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἰππολύτου (σελ. 177), ἐπεβεβαίωσε δ' ἔπειτα ὁ ἀριστος τοῦ ῥήτορος κωδιξ (Περβ. Βενσελη- ρον Ἰσοκρ. Ἀρειοπαγ. σελ. 285 καὶ Κυνηῆρον Διεξοδ. Γραμμ. Τόμ. Β', σελ. 1068 ἐκδ. β').

Ἐν σελ. 818,8 προσθετέον τάδε: Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν τοῖς εἰς Ὀμηρον Σχολίοις Τόμ. Α', σελ. 101,14 φέρεται «*Καὶ ὁ μὲν κανὼν θέλει προπαροξυτόνως — ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτω δοκεῖ σίττειν τῷ Ἀριστάρχῳ πειθό- μεθα αὐτῷ ὡς πάντῳ ἀρίστῳ γραμμικῷ*», ὅπερ εὐλόγως μεταγράφεται *τοῖσιεν*. Ἴδε Ἀρῶχην *Homer. Textkr.* σελ. 64 καὶ σελ. 347.

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΟΣ

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ'

[Ἐκ τῆς ἀνεκδότου παραφράσεως ὑπὸ τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΡΑΣΧΟΥ]*

Τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἀπεμονώθ' ἡ μάχη,
 Κ' ἔδω κ' ἐκεῖ ἐζύγιζεν ἀμφίροπος ἡ νίκη,
 Ἐν δ' πυκνὰ τὰ δόρατ' ἐμαίνοντο, κ' ἐν μέτω
 Ἐσκήρτων τοῦ Σιμόεντος καὶ τῶν βροῶν τοῦ Ξάνθου.
 Ὁ Αἴκις πρῶτος ἔθραυσε, τῶν Ἀχαιῶν ὁ πύργος,
 Τοὺς Τρώας, κ' ἔδωκε χαρὰν καὶ φῶς εἰς τοὺς συντρόφους*
 Ἐκτύπησε τὸν ἔξοχον πολεμιστὴν τῆς Θράκης,
 Τὸν ἰσχυρὸν Ἀκάμαντα, τὸν σκύμνον τοῦ Εὐσώρου.
 Εἰς τὰ ἔμπρὸς τὸν ἔπληξε τοῦ λοφωμένου κράνους,
 Κ' ἐμπήχθη κατὰ μέτωπον κ' ἐπέρασεν ἡ λόγχη
 Ἐκ τῶν ὀστέων ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς του σκότος.
 Τὸν Ἀξυλον ἐφόνευσε ὁ κραταῖος Τυδείδης,
 Τὸν Τευθρανίδην ἔμενεν εἰς τὴν καλὴν Ἀρίσθην,
 Βαθὺς τὸν πλοῦτον, πρόθυμος ἐν γέν' εἰς τοὺς ἀνθρώπους*
 Κ' εἰς ὄλους εἶχεν ἀνοικτὴν πρὸ τῆς ὀδοῦ τὴν θύραν.
 Πλὴν τότε ἔμπρὸς του νὰ φωνῆ κἀνένεας δὲν εὐρέθη
 Καὶ νὰ τὸν σώσῃ ἔρριψεν ὁ ἦρωας νεκρωμένους
 Αὐτὸν καὶ τὸν Καλήσιον ὁμοῦ, ἠνίοχόν του
 Ἰστον, κ' ὑπὸ τῆς μάρμας γῆς ἐχώθησαν τὰ σπλάγχνα.
 Τὸν Δρῆσον καὶ Ὀφέλιον ἐφόνευσε ὁ μέγας
 Εὐρύκλος, καὶ μετ' αὐτοὺς
 Τὸν Αἴσηπον καὶ Πήδασον, οὓς ἡ ὠραία νύμφη
 Ἀβραβαρέα ἔδωκε ἔς τὸν Βουκολίωνά της.
 Τοῦ Αλαομέδοντος υἱὸς ὁ Βουκολίων ἦτο,
 Τὴν γένναν πρῶτος, πλὴν υἱὸς ἐνώσεως κρυφίας*
 Βοσκός, τὴν νύμφην ἔπειτα συνήνητησεν εἰς δάσος,
 Κ' ἐκεῖνη ζεῦχος δίδυμον τῷ ἔδωκε τοὺς παῖδας.
 Αὐτῶν τὰ μέλη ἔλυσε καὶ τὴν γοργὴν ἀνδρίαν
 Τοῦ Μηκιστέως ὁ υἱὸς κ' ἐγύμνωσε τῶν ὄπλων.

* Ἀπηγγέλη ἐν τῷ Συλλόγῳ τῆ 4 Νοεμβρίου.

Σωρεύει τὸν Ἀστύκλον νεκρὸν ὁ Πολυποίτης*
 Μὲ δόρυ τὸν Περκώσιον ὁ Ὀδυσσεὺς Πιδύτην
 Κτυπαῖ τὸν Ἀρετάονα ὁ Τεῦκρος τὸν ἀνδρείον.
 Ἐκρήμνισε τὸν Ἀβλήρον τοῦ Ἀντιλόχου πάλιν
 Τὸ δόρυ, καὶ τὸν Ἐλατον ὁ μέγας Ἀγαμέμνων.
 Τὴν Πήδασον τὴν ὑψηλὴν κατεῖχεν εἰς τὰς ὄχθας
 Τοῦ Σατυνίδεντος αὐτός*

Κ' ἐκτύπησε τὸν Φύλακον ὁ Λήϊτος πετῶντα
 Μακράν, καὶ τὸν Μελάθιον ἡ χεὶρ τοῦ Εὐρυπύλου.
 Τὸν Ἀδραστον κατέφθοσεν ὁ αἰχμητὴς Ἀτρείδης
 Πλήρη ζωῆς συνταραχθὲν τῶν ἵππων τοῦ τὸ ζεῦχος,
 Περιεπλέχθ' εἰς τὸν κορμὸν μυρικής, καὶ τὸ ἄρμα
 Συντρίψαντες εἰς τοῦ βυμοῦ τὴν ἄκρην, πρὸς τὴν Τροίαν
 Ἐπέτων, ὅπου ἔφευγον αἰσθμαίνοντες πολλοί.
 Ἐκεῖνος ἐκ τοῦ δέφρου του ἐξεκυλίσθη κάτω
 Πρηνὴς ἐπὶ τὰ χῶματτα, κ' ἔμπρὸς του ἐπεφάνη
 Μὲ στίλβον δόρυ, ἀνωθεν, ὁ αἰχμητὴς Ἀτρείδης.
 Ὁ Ἀδραστος τοῦ ἤρπασε τὰ γόναττα κ' ἐφώνει
 «Κράτει με ζῶντα, βρασιλεῖ, καὶ πάρε ὅ,τι θέλεις»
 »Εἰς τοῦ πικτροῦ μου τὴν αὐλὴν πολὺς ὑπάρχει πλοῦτος,
 »Χαλκός, χρυσίον, σίδηρος σκληρὸς πρὸς ἐργασίαν.
 »Θὰ σὲ χάριση ὁ πατήρ ἐκ τούτων ὅσα θέλεις,
 »Ἄρκεῖ νὰ μᾶθη ζωντανὸς πῶς εἶμι εἰς τὰ πλοῦτα.»
 Εἰπὼν αὐτά, ἐλύγισε τοῦ ἥρωος τὰς φρένας*
 Καὶ ἤδη θὰ τὸν ἔδιδεν εἰς τὸν θεράποντά του
 Νὰ τὸν ὑπάγ' εἰς τὰς σκηνάς, ἐὰν ὁ Ἀγαμέμνων,
 Χυθεὶς ἔμπρὸς του, μὲ φωνὴν δὲν ἔκραζεν ἀγροίαν*
 «Ἦ ἄφρον, ὦ Μενέλαε, τί τοὺς λυπεῖσαι οὕτω;
 »Ἦραϊὰ προσηφέθησαν τῷ ὄντ' εἰς τὴν τιμὴν σου
 »Οἱ κύνες οὗτοι! Ἦ, κἀνεὶς τὸν ὄλεθρον μὴ φύγη
 »Καὶ τὴν αἰχμὴν μας οὐδ' αὐτὸ τὸ ἄρρεν εἰς τὰ σπλάγχνα
 »Μητρός, κ' ἐκεῖνο μὴ σωθῆ' ἀκῆδευτοι, χαμῆνοι,
 »Νὰ λείψουν ὄλοι, ὄλοι τῶν διὰ πικρὸς νὰ λείψουν.»
 Εἰπὼν αὐτά, παρέπεισε τοῦ ἀδελφοῦ τὸ πνεῦμα
 Ὁρθῶς τῷ ὄντι ὤθησε τὸν Ἀδραστον ἐκεῖνος
 Μακράν, καὶ τὸν ἐκτύπησεν ἐγγὺς ὁ Ἀγαμέμνων
 Εἰς τὴν λαγόναν, κ' ἔπεσεν ὁ στρατηλάτης βαίων
 Βαρὺς ἐπὶ τοῦ στήθους του, ἐξέσπασε τὸ δόρυ.
 Ὁ Νέστωρ δὲ ἀνέκραξε πρὸς τοὺς Ἀργεῖους τότε*

» ὦ φίλοι Δαναοί, πιστοὶ τοῦ Ἄρεος οἰκέται!
 » Κάνεις σὰς τῶρα λάφυρα μὴ κυνηγεῖ· ὀπίσω
 » Κάνεις μὴ μὲν' εἰς τὰς σκηναί· πλειότερα νὰ φέρῃ.
 » Τοὺς ἄνδρας δὲ κρημνίζωμεν ἐδῶ, κ' ἐν ἡσυχίᾳ
 » Κατόπιν τοὺς γυμνόνετε νεκρούς· εἰν' ἐδικοί σας.»
 Εἰπὼν αὐτὰ, ἐτάλευσε πᾶν στήθος καὶ καρδίαν.
 Καὶ τότε πρὸς τὸ Ἴλιον θ' ἀνέειπεν οἱ Τρῶες,
 Ἵπὸ τῶν πολεμοχαρῶν ὠθούμενοι Ἀργείων,
 Ἄν εἰς τὸν Ἔκτορα ἐγγύς ἐλθῶν καὶ τὸν Αἰνεΐων,
 Δέν ἔλεγεν ὁ Ἑλένας, τῶν χρησιμῶν δὲ πρῶτος·
 « Αἰνεΐα κ' Ἔκτορ· ἐπειδὴ ἐπάνω σας βρύνει
 » Ὁ πόνος τῶν Τρωκιδιτῶν κ' ἡ μοῖρα τῶν Λυκίων·
 » Καὶ εἴθε σεῖς οἱ ἄριστοι πρὸς πόλεμον καὶ σκέψιν·
 » Στεκθῆτ' ἐδῶ, κρατήσατε πρὸ τῶν πυλῶν τὰ πλήθη,
 » Πικνοῦ πετῶντες, πρὶν ὠχροὶ ῥιφθοῦν εἰς τὰς ἐσθῆτας·
 » Τῶν γυναικῶν των, καὶ χαρὰ τὴν πολεμίων γίνουιν.
 » Ἀρ' οὐ δὲ στήσατε ὀρθὰς τὰς φάλαγγάς μας, πάλιν
 » Ἡμεῖς κτυπώμεθα, ἐδῶ τοὺς Δαναοὺς κρατοῦντες,
 » Ἄν κ' ἐνεκρώθηνεν σχεδόν· — ἀνάγκη μὰς βιάζει.
 » Σὺ, Ἔκτορ, τότε, μὴν ἀργῆς· πετάξου εἰς τὴν πόλιν,
 » Κ' εἰπέ εἰς τὴν μητέρα μας νὰ φέρῃ τὰς πρωτίστους
 » Γυναίκας εἰς τῆς Ἀθηνᾶς τὸ τίμενος ἐπάνω·
 » Βύθους ν' ἀνοίξῃ τοῦ ναοῦ τὰς θύρας, καὶ τὸ πέπλον
 » Τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν λοιπῶν, τὸ πλουσιώτερόν της,
 » Ἐξ ὧτων ἔχ' εἰς τὴν αὐλήν καὶ προτιμᾶ, ἐκεῖνο
 » Ἐστῆς εὐπλοκάμου Ἀθηνᾶς τὰ γόνατα νὰ θέσῃ·
 » Καὶ δώδεκα νὰ τάξῃ βουῖς, μονοστέτεις, ἀξέυκτους,
 » Ἄν ἐλεήσῃ πρὸς στιγμὴν
 » Τὸ ἄστυ, τὰς συζύγους μας, τὰ νήπιά μας τέκνα,
 » Καὶ τοῦ Τυδέως τὸν υἱὸν μακρύνῃ τῆς Τρωάδος,
 » Τὸν ἄγριον ἀκοντιστὴν, τὸν οἰωνὸν τοῦ τρόμου.
 » Ἐγὼ τὸν κρῖνω πρωτίστον τῶν Ἀχαιῶν ἀπάντων·
 » Οὐδὲ τὸν Ἀχιλλεὺς κἄν τὸν στρατηλάτην τόσον
 » Δέν ἐφοβήθηνεν ποτέ,
 » Ἄν καὶ τὸν λέγουιν γέννημα θεᾶς· αὐτὸς ἐμάνη,
 » Αὐτοῦ κάνεις δὲν δύνανται τὴν λύτταν ν' ἀντικρύψῃ.»
 Εἶπε, καὶ δὲν ἀπείθησεν ὁ Ἔκτωρ εἰς τοὺς λόγους·
 Ἐκ τ' ἄρματός του πάνοπλος ἐπάτησε πηδήσας,
 Καὶ δύο πάλλων δόρατα διέτρεξε τὰς τάξεις,

Ὠθῶν πρὸς μάχην, καὶ πυρὰν ἐξήγειρε πολέμου.
 Οἱ Τρῶες συνστράφησαν σφοδροὶ πρὸς τοὺς Ἀργείους·
 Κ' ὑποχωροῦντες, τὴν σφραγὴν παραιτήσαν ἐκεῖνοι.
 Θεὸς τις, ἐφικτάσθησαν, ἐξ οὐρανοῦ κατέβη
 Τῶν Τρῶων σύμμαχος, καθὼς ἐστράφησαν λυσσώδεις!
 Εἰς δὲ τοὺς Τρῶας ἔκραζεν ὑψιβόων ὁ Ἔκτωρ·
 » Ἄνδραῖοι Τρῶες, σύμμαχοι μακρόθεν κεκλημένοι·
 » Φωνήτε ἄνδρες, φίλοι μου, καὶ θάρρος ἐνδυθήτε.
 » Ἐγὼ πηγάινω· πρὸς στιγμὴν θὰ πετχθῶ εἰς Τροίαν,
 » Νὰ εἶπω ἔς τὰς γυναῖκας μας δημοῦ καὶ τοὺς ἐγκρίτους·
 » Νὰ δεηθοῦν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τάξουν ἐκκτόμβας.»
 Αὐτὰ εἰπὼν, ἐκίνησεν ὁ Θυελλώδης Ἔκτωρ·
 Κ' ἐκτύπα τὸν αὐχένα του καὶ τὰ σφυρὰ δὲ κύκλος,
 Ἡοῦ τελευταῖος ἔζωνε τὴν πυργωτὴν ἀσπίδα.
 Ὁ Γλαυκὸς δὲ καὶ ὁ υἱὸς συνάμα τοῦ Τυδέως
 Ἐν μέσῳ ἦλθον τοῦ στρατοῦ νὰ κτυπηθοῦν οἱ δύο.
 Ὅπόταν δὲ προδκίνοντες εἰς χεῖρας ἦσαν, πρῶτος
 Ὁ εἰς τὰς μάχης φοβερὸς τὸν εἶπε Διομήδης·
 « Τίς εἶται σὺ δὲ ἔξοχος τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων;
 » Ποτὲ εἰς κινδυνοστεφῆ δὲν συνητήθηιν μάχην
 » Μὲ σέ· πλήν, φαίνεται, πολὺ ἐπέρασες τὸ θάρρος
 » Τῶν ἄλλων, ὅταν κρατερεῖς τὸ φονικόν μου δόρυ·
 » Γονέων τέκνα δυστυχῶν μὲ συναντῶσι μόνον.
 » Ἄν ἦσαι πλήν οὐράνιος θεός, κ' ἐκ τῶν αἰθέρων
 » Κατέβης, μὲ θεοὺς ἐγὼ δὲν ἔρχομαι εἰς χεῖρας.
 » Οὐδὲ ἴπου Δρύκντος ὁ παῖς, ὁ κραταῖος Λυκοῦργος,
 » Ἐκέρδησε, μὲ τ' οὐρανοῦ μαχόμενος τὰ τέκνα.
 » Αὐτὸς ἐδίωξε ποτὲ τοῦ μαινομένου Βάκχου
 » Τὰς νύμφας παρὰ τὸ βουνὸν Νυστήιον, κ' ἐκεῖναι
 » Τοὺς θύρτους κάτω ἔρριψαν, ὑπὸ τοῦ ἀνδροκτόνου
 » Λυκοῦργου μαστιγούμεναι· ὁ δὲ θεὸς ἐρίφθη
 » Τρομάξας εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὸν ἐδέχθη ἡ Θέτις
 » Ἐστῆς τοὺς κόλπους της· δὲν ἔπνεε σχεδὸν ἀπὸ τὸν φόβον.
 » Κατέστη ὅμως μισητὸς εἰς τοὺς θεοὺς ἐκεῖνος,
 » Καὶ τὸν ἐτύφλωσεν ὁ Ζεὺς· δὲν ἠδυνήθη πλέον
 » Νὰ ζῆσῃ ἀπὸ τοὺς θεοὺς παραιτημένος ὢλος.
 » Κ' ἐγὼ μὲ τέκνα τ' οὐρανοῦ δὲν ἔρχομαι εἰς χεῖρας.
 » Ἄν ἦσαι πλήν ἐκ τῶν θνητῶν ὁποῦ μὲ σίτον ζῶσιν,
 » Ἐλθέ, τυχέως νὰ ἰδῆς τῆς μοῖρας σου τὸ τέλος.»

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ λαμπρὸς υἱὸς τοῦ Ἴππολόχου·
 »Γιὲ Τυδέως, τί ζητεῖς; τὸ γένος μου νὰ μάθῃς;
 »Ὡς ἢ τῶν φύλλων γενεὰ κ' ἢ τῶν ἀνθρώπων εἶναι.
 »Σκορπίζει φύλλα κατὰ γῆς ὁ ἄνεμος, καὶ φύλλα
 »Γεννᾷ τὸ δάσος τὸ πυκνόν, ἢ φύσις ὅταν θάλλῃ·
 »Καὶ τῶν θνητῶν αἱ γενεαὶ ἢ φύονται ἢ σβύνουν.
 »Ἄν ὅμως θέλῃς καὶ αὐτὰ νὰ μάθῃς, καὶ γνωρίσῃς
 »Τὴν γενεάν μου, ἀγνωστος ἢ μνήμη της δὲν εἶναι.
 »Ἵπάρχει πύλις ἔνδοθεν τοῦ ἵπποτρόφου Ἄργου,·
 »Ἡ Ἐφύρα, καὶ εἰς αὐτὴν
 »Ὁ Σίσυφος ἐπρώτευσ, μοναδικὸς εἰς δόλους·
 »Ὁ Αἰολίδης Σίσυφος, κ' ἐγέννησε τὸν Γλαῦκον·
 »Ὁ Γλαῦκος δὲ τὸν ἀμεμπτον Βελλεροφόντην πάλιν.
 »Εἰς τοῦτον κάλλος οἱ θεοὶ καὶ ζηλωτὴν ἀνδρῖν
 »Ἐχάρησαν, πλὴν συμφορὰς τοῦ ἔπλεκεν ὁ Ἡρότης.
 »Τὸν ἔβγαλ' ἐκ τῆς χώρας του, ὡς πρῶτιστος τῶν ἄλλων
 »Ἀργείων· εἰς αὐτὸν ὁ Ζεὺς τοὺς εἶχεν ὑποτάξει.
 »Μ' αὐτὸν τοῦ Προΐτου ἢ γυνή, ἢ Ἄντεικ, ἐμάνη
 »Νὰ ἔλθ' εἰς ἔνωσιν κρυφὴν· πλὴν τὸν Βελλεροφόντην
 »Δὲν ἔπεισαν· ἢ εὐγενῆς ἀντέτεινε ψυχὴ του.
 »Ἐκείνη, τότε, κατ' αὐτοῦ ἐτράφη ψευδομένη·
 — Ἡ Ζήσης, εἶπε, βασιλεῦ, ἀν τὸν Βελλεροφόντην
 »Νὰ ζῆ ἀφήσης· βδελυρὰς μοὶ ἔκκευ προτάσεις.—
 »Εἶπε, κ' ἐσάλευσε θυμὸς τοῦ ἀνγκτος τὰ στήθη.
 »Νὰ χύσῃ αἷμ' ἀπέφυγεν—ἕως αὐτοῦ δὲν ἦλθε—
 »Πλὴν τὸν ἀπέστειλε μακράν, εἰς τὴν Λυκίαν, γράψας·
 »Εἰς πινακίδα σφραγιστὴν δλέθρια σημεῖα·
 »Αὐτὴν νὰ δώτῃ ἔμελλε ἔς τὸν πενθερὸν τοῦ Προΐτου.
 »Κ' ἐκίνησε μὲ τῶν θεῶν μὲζ' ἢ τὴν συνοδίαν.
 »Ὡς εἰς Λυκίαν ἔφθασε καὶ τὰς βόας τοῦ Ξάνθου,
 »Τὸν ὑπεδέχθη πρόθυμος ὁ ἀναξ' τῆς Λυκίας.
 »Ἐννέκ τοῦ προσέφερον ἡμέρας βουῆς ἐννέκ
 »Ξενίαν· ἢ δεκάτη πλὴν ὡς ἔφθασε πρῶτα,
 »Τὸν ἀνηρώτῃ καὶ γράψας ἐζήτηε τοῦ γαμβροῦ του.
 »Τὴν δέλτον τὴν αἰμακτῆράν ὡς ἔλαβεν ἐκείνην,
 »Τὴν τερατώδη Χίμαιραν τὸν εἶπε νὰ φονεύσῃ
 »Ἐν πρώτοις· κ' ἦτο μίγμυτι ἀγνωστοῦ γένους·—λέων
 »Τὴν ὄψιν, δράκων ὀπισθεν καὶ χίμαιρα τὴν μέσην,
 »Πυρὸς φουστῶσα κύματτα καὶ φλόγα φοινικὴν.

»Αὐτὴν ἐφόνευσε, πεισθεὶς εἰς τῶν θεῶν τὸ νεῦμα·
 »Κατόπιν μὲ τοὺς ἀκουστὸς Σολύμους ἐκτυπήθη,
 »Κ' εἰς τραχυτέραν ἔλεγε πῶς δὲν εὐρέθη μάχην.
 »Τῶν Ἀμυζόνων, ἔπειτα, συνέτριψε τὸ θράσος.
 »Πλὴν ἄλλα εἰς τὸν δρόμον του δεινὰ τὸν ἐκατέρουν·
 »Ἐντὸς ἐνέδρας ἔστησαν τοὺς πρώτους τῶν Λυκίων
 »Νὰ τὸν κτυπήσουν, καὶ κἄνεις δὲν ἔστρεψεν ὀπίτω·
 »Σφραγμένοι ὅλοι ἔπεσαν πρὸ τοῦ Βελλεροφόντου.
 »Ἐνόησεν ὁ βασιλεὺς θεοῦ πῶς ἦτο κληρὸς
 »Καὶ τὸν ἐκράτησεν ἐκεῖ· τὴν κόρην του τῶ δίδει
 »Καὶ τῆς βασιλικῆς τιμῆς τὸ ἥμισυ ἐξ ἴσου.
 »Συγχρόνως δὲ οἱ Λύκιοι τοῦ ἔκοψαν ταμένη
 »Φυτεῖας καὶ σπορὰς, τὴν γῆν νὰ νέμεται ἀφθόνως.
 »Ἡ βασιλόπαις ἔτεκεν εἰς τὸν Βελλεροφόντην
 »Τὸν Ἴσανδρον, Ἴππόλογον καὶ Λαοδάμειάν της.
 »Μ' αὐτὴν ὁ βουλευφόρος Ζεὺς γλυκὺν ἐπῆρεν ὕπνον,
 »Κ' ἐβλάστησεν ὁ Σαρπηδών, ἰσόθεος ὀπλίτης.
 »Πλὴν ὅταν ἀπὸ τοὺς θεοὺς ὁ ἦρωε ἐμισήθη,
 »Μονήρης εἰς τ' Ἀλητὸν πεδίον ἐπλανᾶτο,
 »Καὶ τὴν ψυχὴν του ἔφθειρε κ' ἐμίσει τοὺς ἀνθρώπους.
 »Τὸν Ἴσανδρὸν τοῦ ὁ θεὸς ὁ ἀπληστος πολέμων
 »Εἰς μίαν τὸν ἐφόνευσε πρὸς τοὺς Σολύμους μάχην·
 »Τὴν κόρην του, ἢ τῶν δασῶν καλλιδίφρος θεότης.
 »Τεῦ Ἴππολόχου εἶμ' ἐγὼ βλαστὸς· ὑπὲρ τῆς Τροίας
 »Μ' ἔπεμψ' ἐκεῖνος, καὶ συχνὰ μ' ἐσύττανε νὰ ἦμαι
 »Τῶν ἄλλων πρῶτος, ἀριστεὺς παντοῦ, νὰ μὴν αἰσχύνω
 »Τὸ γένος τῶν πατέρων μου, ὅπου κ' εἰς τῆς Ἐφύρας
 »Τὴν γῆν ὑπῆρξαν ἀριστοὶ κ' εἰς τὴν Λυκίαν πρῶτοι.
 »Τοιοῦτου γένους κ' αἷματος σεμνύνομαι πῶς εἶμαι.»
 Εἶπε, καὶ χαίρων ὁ καλὸς τὰ ὄπλα Διομήδης,
 »Ἐπὶ τῆς πολυτρόφου γῆς ἐκάρφωσε τὸ δόρυ,
 Καὶ λόγους ἔλεγε γλυκεῖς εἰς τὸν λαμπρὸν ἠγέτην·
 «Ἄ, εἶσαι τότε πατρικὸς καὶ ξένος μου καὶ φίλος!
 »Ὁ ἔνδοξος ποτὲ Οἰνεὺς τὸν ἀμεμπτόν σου πάππον
 »Εἰς τὴν αὐλὴν του εἴκοσιν ἐξένισεν ἡμέρας.
 »Καὶ δῶρ' ἀκόμη ἄλλαξαν ὠραῖα μεταξὺ των·
 »Ὁ πρῶτος ζώνην πορφυρᾶν τῶ ἔδωκεν ὡς αἶμα,
 »Χρυσῶν δ' ἄλλος κύπελλον καὶ δίστομον τὴν βᾶσιν·
 »Αὐτὸ εἰς τὴν οἰκίαν μου κατέλιπα στρατεύων.
 Τόμος Ζ'. 11. — Νοέμβριος 1885.

»Δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸν καλὸν Τυδέα· ἤμην βρέφος,
 »Εἰς Θήβας ὅταν ὁ λαὸς τῶν Ἀχαιῶν ἐχάθη.
 »Καὶ τῶρα, εἴμαι ξένος σου καὶ φίλος ἐν τῷ μέσῳ
 »Τοῦ Ἄργους· εἰς Λυκίην σὺ, ἐκείθεν ἂν περάτω.
 »Τὸ δόρυ νῦν ἄς φεύγωμεν ἀλλήλων εἰς τὰς μάχας·
 »Πολλοὶ ἐμπρός μου σύμμαχοι καὶ Τρῶες νὰ κτυπήσω,
 »Οὐς ὁ θεὸς κ' ἢ δύναμις με δώσῃ τῶν ποδῶν μου·
 »Πολλοὶ κ' ἐμπρός σου Ἀχαιοί, ἂν εὖρης νὰ κτυπήσης.
 »Πλὴν ἔλ' ἄς ἀνταλλάξωμεν τὰ ὄπλα, νὰ γνωρίσουν
 »Κ' οἱ ἄλλοι, ὅτι σύντροφοὶ καυχώμεθα ξενίας.»
 Εἶπεν αὐτὰ κ' ἐπέταξεν ταχεῖς ἀπὸ τοὺς ἵππους,
 Τὰς δεξιὰς τῶν ἔσφιγγεν κ' ἐπίστωσαν φιλίαν.
 Τοῦ Γλαύκου, τότε, ὁ θεὸς συνήρπασε τὰς φρένας·
 Ἄντι χαλκίων ἔδωκε τὰ πάγχροσά του ὄπλα,
 Ἀξίας ἐκτὸν βοῶν ἀντι ἐννέα μόλις.
 Ὁ Ἔκτωρ δὲ ὡς ἔφθασεν εἰς τὰς Σκαιὰς τὰς πύλας,
 Παρὰ τὴν δρῦν, ἀνέρρεον τῶν Τρώων αἱ γυναῖκες
 Κ' αἱ κόραι, περὶ ἀδελφῶν, συζύγων τῶν καὶ τέκνων.
 Ἄνερωτῶσαι, καὶ ὁμοῦ ταῖς ἔλεγε νὰ τρέξουν
 Εἰς τοὺς νκούς, ἂν κ' εἰς πολλὰς ἢ συμφορὰ ἐπῆλθε.
 Κ' εἰς τὸ λαμπρὸν ἀνάκτορον μετέβη τοῦ Πριάμου·
 Πελεκητὰς εἶχε στοάς· πεντήκοντα ὑπῆρχον
 Εἰς τὰ πλευρά του θάλαμοι κατὰ σειρὰν, ἐκ λίθου
 Κατειργασμένου, κ' εἰς αὐτοὺς οἱ παῖδες τοῦ Πριάμου
 Μὲ τὰς κελὰς νυμφίαις τῶν ἡδέως ἐκοιμῶντο·
 Ἐξ ἄλλου, ἔνδον τῆς αὐλῆς, κατ' ἀντικρὺ τῶν πρώτων,
 Κοιτῶνες ἦσαν δώδεκα, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον,
 Τῶν θυγατέρων του γλυπτοί· κ' εἰς τούτους οἱ γαμβροὶ του
 Μὲ τὰς σεπτὰς γυναῖκας τῶν ἐπίσης ἐκοιμῶντο.
 Ἐκεῖ, ἐφάν' ἢ μήτηρ του ἐμπρός, τὴν Λαοδίην,
 Τὴν γλυκυτέραν κόρην τῆς πηγαίνουσα νὰ εὖρη.
 Ἐκ τῆς χειρὸς τὸν ἤρπαξε, τὸν ἔκραζε κ' ἐλάλει·
 «Πῶς ἦλθες, τέκνον, τὴν βοήν ἀφῆσας τοῦ πολέμου;
 »Πολὺ σᾶς σφίγγουν, φαίνεται, οἱ ἄνομοι Ἄργεῖοι.
 »Διὰ νὰ φθάσουν ὡς ἐδῶ· κ' ἐσκέφθης ἐκ τοῦ πύργου
 »Πρὸς τὸν Κρονίδην, ὑψηλά, τὰς χεῖρας ὕ' ἀνυψώσης.
 »Πλὴν στάσου τῶρα, διὰ σέ γλυκὺν νὰ φέρω οἶνον,
 »Σπονδὰς εἰς τὸν Αἰγίοχον κ' εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους
 »Νὰ κάμῃς· ἔπειτα καὶ σὺ τὰ χεῖλη σου νὰ βρέξῃς.»

»Εἰς κουρασμένον μαχητὴν ὁ οἶνος νεῦρα δίδει,
 »Ὡς εἶσαι σὺ κατὰκοπος κ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πάσχεις.»
 Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ θεελλώδης Ἔκτωρ·
 »Ἄ! ὄχι, μῆτέρ μου· γλυκὺν μὴ με προσφέρεις οἶνον,
 »Μὴ μ' ἐκνευρίσῃ κ' ὄλον μου τὸ σθένος λησμονήσω.
 »Μ' ἀνίπτους χεῖρας δὲν τολμῶ θυσίαν νὰ προσφέρω
 »Εἰς τοὺς θεοὺς· εἰν' ἄτοπον μ' αἰμακτωμένας χεῖρας
 »Νὰ κράξῃ τις τὸν ἀνακτα τῶν ζοφερῶν συννέφων.
 »Πλὴν σὺ με θυμιάματα καὶ μ' ὄλας τὰς γυναῖκας
 »Εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς νικηφόρου πέτα·
 »Τὸ πέπλον σου τὸ κάλλιστον καὶ πλουσιώτερόν σου,
 »Ἐξ ὅσων ἔχεις τῆρικλφῆ καὶ προτιμᾶς, ἐκεῖνο
 »Σ τὰ γόνατα τῆς Ἀθηνᾶς τῆς εὐπλοκάμου φέρε,
 »Καὶ τάξε μὸσχους δώδεκα, μονοστεῖς, ἀξέυκτους,
 »Ἄν ἐλεήσῃ πρὸς στιγμὴν
 »Τὸ ἄστυ, τὰς συζύγους μας, τὰ νήπιά μας τέκνα,
 »Καὶ τοῦ Τυδέως τὸν υἱὸν μακρόνη τῆς Τρωάδος,
 »Τὸν ἄγριον ἀκοντιστὴν, τὸν οἰωνὸν τοῦ τρόμου.
 »Πλὴν τρέξε σὺ πρὸς τὸν ναὸν τῆς τροπαιοῦχου Κόρης·
 »Εγὼ, τὸν Πάριν θὰ ἰδῶ κ' εἰς μάχην θὰ προτρέψω,
 »Ἄν στέργῃ ἢ ἀγαπήῃ—ἢ γῆ ν' ἀνοιξῇ πρὸ ποδῶν του
 »Καὶ τὸν βοφήσῃ—φοβερὰν τὸν ἔστειλε κατάρων
 »Ὁ Ζεὺς εἰς Τρῶας, Πρίαμον καὶ τέκνα του συγχρόνως.
 »Ὡ, ἂν τὸν ἔβλεπα νεκρὸν καὶ ἄπνουν εἰς τὸ χῶμα,
 »Θὰ ἐλησμόνουν ὄλας μου τὰς θλίψεις καὶ βασάνους.»
 Εἶπε, κ' ἐστράφ' εἰς τὴν αὐλὴν ἢ δέσποινα καλοῦσα
 Τοὺς πάντας, καὶ τὴν ἔφεραν τῆς πόλεως τὰς πρώτας.
 Κατέβ' εἰς τὸν εὐώδη τῆς κοιτῶνα, ὅπου εἶχε
 Ποικίλους πέπλους, γυναικῶν ποσοῦτων ἐργασίαν
 Ἐκ τῆς Σιδῶνος· ἀπ' ἐκεῖ τὰς ἤρπασεν ὁ Πάρις,
 Ὅποτε σχίζων τὰ νερά,
 Εἰς Τροίαν τὴν διογενῆ ὠδήγησεν Ἑλένην.
 Ἐπῆρεν ἕνα ἐξ αὐτῶν ὡς δῶρον τῆς Παλλάδος,
 Τὸν κάλλιστον εἰς τὰς γραφὰς καὶ πλουσιώτερόν τῆς,
 Ὅπου ὡς ἄστρον μεταξὺ ἀπῆστραπτε τῶν ἄλλων·
 Κ' ἐξῆλθε· πλῆθος γυναικῶν μαζῇ τῆς συνωθούντο.
 Ὡς ἦλθον εἰς τῆς Ἀθηνᾶς τὸ τέμενος ἐπάνω,
 Τὰς θύρας ἀνοιξ' εὐλαβῶς
 Ἡ ζηλευμένη Θεανώ, ἢ κόρη τοῦ Κισσέως,

Τοῦ ἵππικοῦ Ἀντήνορος νυμφία· οἱ πολῖται

Ἐκείνην εἶχον τῆς θεᾶς ἰέρειαν ἐκλέξει.

Ἔλεγε αἱ γυναῖκες μὲ λυγμοὺς ἀνύψωσαν τὰς χεῖρας·

Τὸ πέπλον δὲ τὸ θαυμαστὸν ἢ Θεωνῶ λαβοῦσα,

Ἔ τῆς εὐπλοκάμου Ἀθηναῖς τὸ ἔθεσε τοὺς πόδας.

Καὶ δεομένη τοῦ Διὸς τὴν κόρην παρεκάλει·

»Σεπτὴ παρθένε, ζηλωτὴ θεᾶ, τῆς Τροίης σκέπη·

»Τὸ δόρυ θραῦσε τοῦ σκληροῦ Τυδείδου· δὸς νὰ πέσῃ

»Πρηνῆς, αἱματοκύλιστος εἰς τὰς Σκαιὸς τὰς πύλας,

»Καὶ βοῦς ἀμέσως δῶδεκα μόνοστες, ἀξέουτους,

»Ἡμεῖς νὰ σὲ προσφέρωμεν, ἂν ἐλεήσῃς μόνον

»Τοὺς Τρῶας, τὰς γυναικᾶς των, τὰ νῆπιά των τέκνα.»

— Οὕτω ἐκέναι τοῦ Διὸς ἐκέτευσον τὴν κόρην. —

Ἐν τούτοις πρὸς τὰ δώματα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦλθεν

Ἄ Ἐκτωρ τὰ περικαλλῆ· τεχνῆται φημισμένοι,

Οἱ πρόωτοι τοῦ τὰ ἐκτίσαν τῆς καρποφόρου Τροίας·

Ἐπὶ τοῦ τείχους θάλαμον τοῦ ἐκτίσαν καὶ δῶμα

Μ' αὐλὴν παρὰ τοῦ Ἐκτορος τοὺς πύργους καὶ Πριάμου.

Ἐκεῖ ἐμβῆκε τοῦ Διὸς ὁ πεφιλμένος, δόρυ

Φουκτόνων ἐνδεκάπηχ' ἐξήστραπτεν ἐπάνω

Χαλκοῦν τὸ ἔγχος, καὶ χρυσοῦς τὸ ἐγκολποῦτο κρίκος.

Τὸν Πάριν ἤρθε τὰ κομψὰ νὰ καθαρίζῃ ὄπλιν,

Τὸ σάκος του, τὸν θώρακα, τὰ τόξα νὰ θωπεύῃ·

Καὶ μεταξὺ τῶν γυναικῶν τὴν εὐγενῆ Ἀργεῖαν

Νὰ παραστέκη, θαυμαστὰ ἐπιτηροῦσα ἔργα.

Αὐτὸν δ' Ἐκτωρ μὲ πολλὴν ἐπέπληξε πικρίαν·

»Ταλαίπωρε· εἶν' ἔγκαιρον τὸ πεῖσμα σου, νομίζεις;

»Τὰ πλήθη πίπτουν γύρωθεν τῆς πόλεως, τοῦ τείχους,

»Ἀγωνιῶντι· διὰ σὲ ἀλαλχγμὸς καὶ φόνος

»Τὸ ἄστυ ζώνει· ἔπρεπε καὶ ἄλλον νὰ ἐλέγξῃς,

»Ἄν τοῦ πολέμου ἔβλεπες τὸν στρόβιλον νὰ φεύγῃ.

»Ἀνάστα, πρὶν πυρκαϊκὰ τὴν πόλιν συναρπάσῃ!»

Κ' εἰς τούτον ὁ καλλιμορφὸς ἀπήντησε τοξότης·

»Ἐκτορ, μ' ἐπέπληξες ὀρθῶς καὶ ὄχι ἄνευ λόγου·

»Πλὴν ἄκουσέ με· ζύγισε τοὺς λόγους μου καὶ κρίνε.

»Δὲν εἶν' ἡ ἀγανάκτησις, οὐδὲ τὸ πείσμα τόσον,

»Ὅπου μ' ἐκράτει· ἐπκοχα καὶ ἄνεσιν ἐζήτουν.

»Πλὴν ἡ Ἑλένη μ' ἔπεισε μὲ τοὺς γλυκεῖς τῆς λόγους

»Νὰ δράμω ἔξω, καὶ θαρρῶ καλλίτερον πῶς εἶναι.

»Ἡ νίκη κατὰ βούλησιν τοὺς ἄνδρας στεφανώνει.

»Πλὴν στάσου τὴν πολεμικὴν νὰ ζώσω πικροπλάν·

»Ἡ πῆγαινε καὶ δὲν ἀργῶ· ταχέως σὲ προφθάνω.»

Εἶπε καὶ δὲν ἀπήντησεν ὁ θεελλώδης Ἐκτωρ.

Ἄλλ' ἡ Ἑλένη μὲ φωνὴν τὸν ἔλεγε γλυκεῖν·

»Ἀνδράδελφε μιᾶς φρικτῆς, κατομηχάνου σκύλας·

»Εὐκταῖον ἦτο τὴν στιγμὴν ὅπου τὸν κόσμον εἶδα,

»Κκκὴ ἀνέμου θύελλα νὰ μ' εἶχε συναρπάξει

»Καὶ εἶψ' εἰς ὄρος ἢ βυθὸν θαλάσσης πολυφλοίσβου,

»Ἐκεῖ νὰ μείνω, συμφοραὶ τοιαῦται πρὶν ἐπέλθουν.

»Ἄφ' οὐ πλὴν ἦτον ἡ βουλή αὐτῆ τῶν ἀθανάτων,

»Ἡ σκέπη κἂν νὰ μ' ἔμενε συζύγου καλλιτέρου,

»Ὅπου ν' ἀκούῃ τὰς μοιρὰς καὶ ὕβρεις τῶν ἀνθρώπων.

»Ἄλλ' οὐδὲ τώρα ἔχει νοῦν αὐτός, οὐδὲ κατόπιν

»Θὰ γίνῃ ἄλλος· τὸν κερπὸν τῶν ἔργων του θὰ εὕρῃ!

»Πλὴν ἔμβε τῶρα· εἰς αὐτὸ τὸ δίφρον ἀναπαύσου,

»Ἀνδράδελφε, ἄφ' οὐ πολλὰς πικρίας σὲ ποτίζει

»Ὁ κυνισμὸς μου κ' ἡ οἰκτρά τοῦ Ἀλεξάνδρου βλάβη.

»Κλήρος βαρὺς μᾶς ἔλαχε· νὰ γίνωμεν ὀπίσω

»Τῆς λύρας ἔσμα θλιβερὸν καὶ ὕβρις τῶν ἀνθρώπων.»

Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ θεελλώδης Ἐκτωρ·

»Καὶ μ' ὄλην τὴν ἀγάπην σου μὴ μὲ κρατεῖς, Ἑλένη,

»Ματαίως· ἡ καρδία μου πεῖσῃ νὰ περισώσῃ

»Τοὺς Τρῶας· τὰς στιγμὰς ἐκεῖ μετροῦν καὶ μὲ προσμένουν.

»Πλὴν τώρα δὸς του ἄθνητιν, ἄς βικισθῇ καὶ μόνος,

»Ἐντὸς ἂν θέλῃ τῶν Σκαιῶν νὰ μὲ προφθάσῃ ἔτι.

»Ἐγὼ πηγαίνω νὰ ἰδῶ τοὺς ἐδικούς μου τώρα·

»Στιγμὰς τὴν Ἀνδρομάχην μου, τὸν νῆπιον υἱὸν μου.

»Δὲν τὸ ἤξεύρω δι' αὐτοὺς ἂν θὰ γυρίσω πάλιν,

»Ἡ πρὸ τῆς λόγχης τῶν ἐχθρῶν θὰ μὲ σωρεύσ' ἡ μοῖρα.»

Εἰπὼν αὐτὰ, ἐκίνησεν ὁ θεελλώδης Ἐκτωρ,

Καὶ ἦλθεν εἰς τοὺς εὐπρεπεῖς τῶν οἴκων του θαλάμους·

Πλὴν τὴν λευκώλενον ἐκεῖ δὲν ἤρπεν Ἀνδρομάχην.

Μὲ τὸν υἱὸν τῆς καὶ μαζῆ μὲ τὴν καλὴν τροφὸν του

Ἐπὶ τοῦ πύργου ἔστεκε θρηνοῦσα, κοπτομένη.

Ὁ Ἐκτωρ δὲ τὴν ἀμεμπτον γυναῖκά του μὴ βλέπων,

Εἰς τὸ κατώφλι ἔμεινε καὶ εἶπεν εἰς τὰς ἄλλας·

»Ἐλάτε, τὴν ἀλήθειαν εἰπέτε μ' ἐν ὀλίγοις·

»Ποῦ τώρα ἡ λευκώλενος ἐπῆγεν Ἀνδρομάχην;

»Εἰς ἀνδραδέλφην τῆς τινά, εἰς σύννυμφον κἀμμίαν,
 »Ἡ ἔξω εἰς τῆς Ἀθηναῖς τὸν οἶκον, ὅπου τώρα
 »Αἱ σύζυγοί μας τὴν φρικτὴν θεὰν ἐξιλεόνουν;»
 Καὶ ἀπεκρίθη ἡ ἄγρυπνος τοῦ οἴκου ἐπιστάτις·
 »Ἐκτορ, ὡς θέλεις, τίποτε δὲν ἔχω νὰ σέ κρύψω·
 »Οὐδὲ εἰς ἀνδραδέλφην τῆς, ἢ σύννυμφον κἀμμίαν,
 »Οὐδ' ἔξω εἰς τὸ τέμενος τῆς Ἀθηναῖς ἐπήγην,
 »Ὅπου αἱ ἄλλαι τὴν φρικτὴν θεὰν ἐξιλεόνουν·
 »Ἄλλ' εἰς τὸν πύργον ἔτρεξε τῆς πόλεως, μαθοῦσα
 »Οἱ Τρῶες ὅτι χάνονται κ' οἱ Ἀχαιοὶ νικῶσιν.
 »Ἐκεῖ ἐρρίφθη ὡς Μαινάς κ' ἀνέβ' εἰς τὰς ἐπάλλξεις
 »Τοῦ τείχους, μὲ τὸ νήπιον μαζ' ἡ καὶ τὴν τροφὸν του.»
 Αὐτὰ τὸν εἶπεν ἡ γυνή, κ' ἐξώρμησεν ὁ Ἐκτωρ,
 Πατῶν ἐπὶ τὰ ἔχνη του καὶ ῥύμας δισχιζῶν.
 Ὡς ἔφρασεν εἰς τὰς Σκαιάς, τὴν πόλιν προσπεράτας,
 Ὀλίγον, ὅθεν ἔμελλε νὰ ἔβγ' εἰς τὸ πεδίον,
 Ἐκεῖ, μ' ἐν βῆμα ἡ καλὴ εὐρέθη σύζυγός του,
 Ἡ Ἀνδρομάχη, προσφιλὴς θυγάτηρ βασιλέως,
 Τοῦ Ἡετίωνος· αὐτὸς τὴν δασωμένην Θήβην
 Κατεῖχεν εἰς τὸ Πλάκιον, καὶ ἤρχε τῶν Κιλικίων·
 Αὐτοῦ ἡ κόρη ἔλαβε τὸν Ἐκτορα τὸν μέγαν.—
 Καὶ τὸν συνήνησεν ἐκεῖ τὴν ἠκολούθη ἡ δούλη,
 Ἐπὶ τοῦ κόλπου ἀπαλὸν θηλάζουσα παιδίον,
 Τὸν Ἐκτορίδην, τὸν γλυκὺν ὡς ἄστρον τῆς πρωΐας.
 Ὁ Ἐκτωρ τὸν ὠνόμαζε Σκαμάνδριον, οἱ ἄλλοι
 Ἐκάλουν Ἀστύνακτα· ὁ Ἐκτωρ ἦτον Τροία.
 Ἐχαμογέλασεν ἰδὼν σιωπηλὰ τὸ βρέφος,
 Κ' ἡ Ἀνδρομάχ' ὑπόδακρυς ἐπέταξεν ἐμπρός του,
 Ἐκ τῆς χειρὸς τὸν ἤρπασε, τὸν ἔκραζε κ' ἐλάλει·
 Ἐκαίμονις, τὸ θάρρος σου αὐτὸ θὰ σ' ἀφάνισῃ!
 »Τὸ νήπιόν μας, τὴν πτωχὴν ἐμένα δὲν λυπεῖσαι,
 »Ὅπου θ' ἀφήσης ὀρφανήν; Ἐπῶ σου θὰ πέσουν
 »Ὅλ' οἱ Ἀργεῖοι, νὰ χαθῆς. ὦ, κάλλιον ν' ἀνοιξῆς,
 »Προτοῦ σὲ χάσω, δι' ἐμέ τὸ μνημα' τέρψις ἄλλη
 »Δὲν θὰ μὲ μείνη, ἀν χαθῆς, πλὴν θλίψις, θλίψις μόνον
 »Καὶ πάθη' μ' ἔμεινε πατήρ; ἐλπίζω εἰς μητέρα;
 »Τὸν Ἡετίωνα νεκρὸν ἐπάτησεν ὁ μέγας
 »Πηλεΐδης, τὴν πολυπληθῆ καθέδραν του χαλάσας,
 »Τὴν Θήβην τὴν ὑψίπυλον, κ' ἐφόνευσεν ἐκεῖνον·

»Ἀλλὰ δὲν τὸν ἐγύμνωσεν εἰς τοῦτο ἐκρατήθη.
 »Μὲ τ' ἄρματα τοῦ τὰ καλὰ τὸν ἔκασσε, μνημεῖον
 »Υψώσας· καὶ περὶ αὐτὸ ἐφύτευσαν πετελέας
 »Αἱ θυγατέρες τοῦ Διός, αἱ νύμφαι τῶν ὀρέων.
 »Οἱ δὲ καλοὶ μου ἀδελφοί, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον,
 »Ἐπτὰ, εἰς μίαν ἔπεσαν καὶ ὄραν καὶ ἡμέραν·
 »Φεῦ, ὄλους τοὺς ἐφόνευσεν ὁ ἄγριος Πηλεΐδης,
 »Τοὺς βόας των καὶ τὰ λευκὰ ποιμέοντας ἀρνία.
 »Τὴν δὲ μητέρα μου, σεπτὴν βασιλίσσαν τῆς Θήβης,
 »Ἐδῶ μὲ ἄλλας ἔφερεν αἱματηράς του κτήσεις,
 »Καὶ πάλιν τὴν ἀπέλυσε, λαβὼν γενναῖα λύτρα·
 »Κατόπιν, ἡ τοξοκαρῆς τὴν ἐπληξε Θεόττης.—
 »Ἐκτορ· σὺ τώρα δι' ἐμέ πατήρ καὶ μήτηρ εἶσαι,
 »Σὺ ἀδελφός μου, σὺ ὁμοῦ καὶ σύντροφος καὶ φίλος.
 »Πλὴν οἴκατιρέ με, καὶ αὐτοῦ, παρὰ τὸν πύργον μέινε,
 »Μὴ μ' ὀρφανεύσης τὸ μικρὸν κ' ἐμὲ ἀφήσης χήραν.
 »Τὰ πλῆθ' εἰς τὸν ἐρινεὸν σταμάτησε, δόποθεν
 »Ἡ πόλις εἶν' ἀναβαστῆ κ' ἐπίδρομον τὸ τεῖχος.
 »Τρις ἤλθον μάτην ὡς ἐδῶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἀργείων,
 »Ὁ ἀκουστὸς Ἴδομενεύς, οἱ Αἴαντες οἱ δύο,
 »Ἡ ἔπαρσις τῶν Ἀτρεϊδῶν κ' ὁ ἰσχυρὸς Τυδεΐδης·
 »Ἐἴτε διότι χρησιμῶδες τοῖς ἔδειξε τὸ μέρος,
 »Ἐἴτε διότ' ἠθέλησαν καὶ ἤλθον μοναχοὶ των.»
 Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ θεαλλώδης Ἐκτωρ·
 «Κ' ἐμέν' ἀπασχολεῖ συχνὰ τὸ μέλλον, Ἀνδρομάχη·
 »Τοὺς Τρῶας πλὴν ἐντρέπομαι καὶ τὰς καλὰς Τρωάδας,
 »Ἄν ἐκ τῆς μάχης ὡς δεῖλὸς μακρύνωμαι καὶ φεύγω.
 »Μοῦ φέρει κόπον· ἔμαθα νὰ ἤμαι στρατιώτης,
 »Καὶ πρῶτος πάντα μεταξὺ νὰ μάχωμαι τῶν Τρώων·
 »Αὐτὸ μὲ λέγ' ἡ δόξα μου κ' ἡ φήμη τοῦ πατρός μου.
 »Ἐγὼ γνωρίζω κάλλιστα κ' αἰσθάνομαι ἔνδομύχως,
 »Πῶς φθάνει ὄρα, ἡ καλὴ δόποτε πίπτει Τροία,
 »Ὁ Πρίαμος καὶ ὁ λαὸς τοῦ αἰχμητοῦ Πριάμου.
 »Πλὴν οὔτε βάλλω κατὰ νοῦν τοὺς Τρωαδίτας τόσον,
 »Ἡ τὴν Ἐκάβην, ἡ αὐτὸν τὸν Πρίαμον, ἡ ὄλους
 »Τοὺς ἀδελφούς μου, σωρηδὸν δόποταν ἕνας κ' ἕνας
 »Θὰ κυλισθοῦν ἔς τὸ ἔδαφος ὑπὸ ἔχθρων ἀγρίων,
 »Ὅποσον σέ, ὅταν ἔχθρὸς ἐπάνω σου ἀπλόνη,
 »Καὶ δακρυτμένην, ἔντρομον σὲ σύρ' εἰς τὴν δουλείαν!

» Κατὰ τὸ Ἄργος θὰ ριφθῆς, δι' ἄλλην θὰ ὑφαίνης,
 » Καὶ ἀπὸ τὴν Ὑπέρειν ἢ Μεσσηίδα κρήνην
 » Νερὸν θὰ φέρης· θλιβερὰ θὰ σέ κινή ἀνάγκη.
 » Καὶ θὰ εἰπῆ τις, βλέπων σε εἰς θρήνους λυομένην·
 » Εἶν' ἢ γυνὴ τοῦ Ἔκτορος, ποῦ μεταξὺ τῶν Τρώων
 » Ἀρίστειεν, ὁπότε ἐκεῖ ὁ πόλεμος ἐλύσσα.
 » Αὐτὰ θὰ κράζῃ τις, καὶ σὺ πικρότερα θὰ κλαύσης
 » Τὸν ἄνδρα, ποῦ δὲν φαίνεται νὰ πύση τὰ δεινὰ σου...
 » Πλὴν χῶμα, χῶμα κάλλιον χυτὸν νὰ μὲ καλύπτῃ
 » Πρὶν αἰθανθῶ τοὺς θρήνους σου καὶ τὴν ἀπχρωγὴν σου.»
 Εἶπε, καὶ πρὸς τὸ τέκνον τοῦ ἐξέτεινε τὰς χεῖρας·
 Κ' ἐκείνο μ' ἔντρομον φωνὴν ἐχάθη εἰς τῆς τροφοῦ του
 Τοὺς κόλπους· τὸ ἐτρόμαξεν ἢ ὄψις τοῦ πκτρὸς του,
 Τοῦ κράνους τὸ σελάγισμα κ' ἢ δασωμένη χαίτη,
 Ἦν εἶδεν ἐκ τῆς λοφίᾶς ἐκπληκτικῶς νὰ πίπτῃ·
 Κ' ἐγέλασ' ὁ καλὸς πατήρ κ' ἢ πότνια τοῦ μήτηρ.
 Τὸ κράνος ἐκ τῆς κεφαλῆς ἀφῆρσεν ὁ Ἔκτωρ,
 Κ' ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἄφησε νὰ κεῖται φωτοβόλον.
 Κ' ἐφίλησε τὸ τέκνον του, τὸ ὕψωσεν εἰς χεῖρας,
 Κ' εὐχήθη εἰς τὸν Αἰγίοχον καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους·
 » Ζεὺ κ' ἢ χορεία τῶν θεῶν· σεῖς δότε με νὰ γίνῃ
 » Καὶ ὁ υἱός μου, ὡς ἐγώ, τὸ καύχημα τῶν Τρώων·
 » Νὰ ἦναι μέγας, εὐγενῶς τῆς Τροίας νὰ δεσπόζῃ,
 » Καὶ νὰ εἰποῦν· «ἐπέρασε τὴν δόξαν τοῦ πκτρὸς του»
 » Ἐν ᾧ τὸν βλέπουν νὰ περνᾷ μὲ λάφυρα βαμμμένα
 » Εἰς αἶμα ἀνδρείου, καὶ σκιρτᾷ τὸ στῆθος τῆς μητρὸς του.»
 Εἶπε, κ' εἰς τῆς συζύγου του τὸ ἔθεσε τὰς χεῖρας,
 Κ' ἐκείν' εἰς τὴν εὐώδη της τὸ ἐκλείσεν ἀγκάλην
 Δακρυγελῶσα θλιβερά·—ἐπόνεσεν ὁ ἦρωας,
 Κ' ἤρέμα τὴν ἐθώπευσε, τὴν ἔκραζε κ' ἐλάλει·
 «Μὴ θορυβεῖσαι, δυστυχῆς, κ' ὑπὲρ τὸ δέον πάσχεις·
 » Δὲν μὲ φονεῖ χειρ ἰθνητοῦ, ἢ μοῖρ' ἂν δὲν θελήσῃ·
 » Πλὴν καὶ κἀνεὶς δὲν δύναται τὴν μοῖραν ν' ἀποφύγῃ,
 » Ἀνδρείας ἢ δειλός· ἀρκεῖ νὰ ἐγεννήθῃ μόνον.
 » Πλὴν στρέψαι ἤδη, κύτταξέ τοῦ οἴκου σου τὰ ἔργα,
 » Τὴν ἡλακάτην, τὸν ἰστόν, κ' ἐπίβλεπε τῶν ἄλλων
 » Τὴν ἐργασίαν· εἰς ἡμᾶς ὁ πόλεμος ἀνήκει
 » Τοὺς ἄνδρας—μάλιστα ἐμέ—τοὺς φύλακας τῆς Τροίας.»
 Εἰπὼν αὐτὰ, ἐφόρετε τὸ λοφωμένον κράνος

Ὁ μέγας Ἔκτωρ, κ' ἢ καλὴ ἀπῆλθε σύζυγός του,
 Συχνὰ γυρίζουσα, σιγὰ εἰς δάκρυ λυομένη.
 Εἰς τ' ἀνδροκτόνου Ἔκτορος ὡς ἤλθε μετ' ὀλίγον
 Τὰ δώματα, ἤρην ἐκεῖ πολλὰς τῶν γυναικῶν της,
 Καὶ μίαν ἤγειρεν βοὴν κοινοῦ μαιρολογίου·
 Τὸν Ἔκτορά της ζωντανὸν ἔς τὸν οἶκόν του ἐθρήνου.
 Κάμμια δὲν ἐπίστευε πῶς θὰ γυρίσῃ πάλιν
 Ζωὴν νὰ φέρῃ, ἐκφυγὼν τὰς χεῖρας τῶν Ἀργείων.
 Ἄλλ' οὐδ' ὁ Πάρις ἔμενεν ἀργός εἰς τοὺς θαλάμους·
 Μὲ τ' ἀρμυτὰ του τὰ κελὰ καὶ χαλκοτοριευμένα
 Ἐβρίθθη ἔξω, πεποιθὼς εἰς τῶν ποδῶν τὸ τάχος·
 Ὡς ὅταν ἵππος βαρυνθεὶς ἐν φάτνῃ, τὰ δεσμά του
 Συντρίβει, καὶ ποδοκτυπῶν σαλεύει τὸ πεδίον·
 Κ' εἰς λίμνης σπεύδων νὰ λουστῇ νερὰ κρυσταλλωμένα,
 Ὑψώνει κάραν εὐγενῆ, αἱ χαίται τοῦ κυμαίνου
 Περὶ τοὺς ὤμους, καὶ χυτὰ ἐπίδεικνύων κάλλη,
 Τὰ κοῦρα φέρει γόνατα εἰς τὰς βροχὰς τῶν ἵππων·
 Ὅμοιος ἀπὸ τῶν τειχῶν ὁ Πάρις τοῦ Πριάμου
 Λαμποκοπῶν εἰς τ' ἀρμυτὰ ὡς ἥλιος, ἐκίει
 Περιχαρῆς, κ' εἶχε πτερὰ τοὺς πόδας· μετ' ὀλίγον
 Τὸν ἔνδοξόν του ἀδελφὸν ἀπήνητησεν, ὁπότε
 Τῆς γυναικὸς του τὴν πικρὴν ἀφῆκεν δμιλίαν.
 Καὶ πρῶτος ὁ θεοειδὴς Ἀλέξανδρος τὸν εἶπε·
 «Σὲ παρεμπόδισα, θραυῶ, σεπτὴ μου ἀδελφότης,
 » Ὅποτε σπεύδεις κ' ἔλεγες νὰ μὴ βραδύνω τόσον.»
 Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ θουελλώδης Ἔκτωρ·
 «Ταλαίπωρε· πᾶς τίμιος ὁμολογεῖ βεβήαις
 » Τὴν εἰς τὰ ὄπλα πράξιν σου καὶ εἶσαι στρατιώτης·
 » Πλὴν δὲν ἀκούεις, ἀμελεῖς ἐν γνώσει, κ' ἢ ψυχὴ μου
 » Πονεῖ, ὁπότεν περὶ σοῦ ὄνειδισμοὺς ἀκούω
 » Παρὰ τῶν Τρώων· διὰ σέ τοσαῦτα ὑποφέρουν.
 » Πλὴν ἔλα, καὶ τὰ λέγομεν κατόπιν, ἂν θελήσῃ
 » Ὁ Ζεὺς νὰ στήσωμεν ποτὲ εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς ζῶντας
 » Κρατῆρα ὕμνου καὶ χαρᾶς,
 » Ἐδῶθεν τοὺς εὐκνήμιδας ἐλαύνοντες Ἀργείους.»

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΜΑΤΑ

ΥΠὸ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

Α'

ΑΛΗ ΠΑΣΣΑΣ

Ἐν τῇ Πειραιοῦ δημοτικῇ βιβλιοθήκῃ εὔρον χειρόγραφον, ὅπερ, καίπερ μὴ ὂν πλήρες, πολλοῦ λόγου εἶναι ἄξιον τὸ μὲν ὡς πολλὰ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας διασαφοῦν, τὸ δὲ ὡς οὐκ ὀλίγα, τέως πλημμελῶς ἢ ἐλλιπῶς ἔχοντα καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἐπὶ Ἀλῆ πασσᾶ τῆς Πελοποννήσου καταστάσιν καὶ τοὺς ἀρμυτωλοὺς καὶ κλέπτας ἀποβλέποντα, ἐπανορθοῦν τε καὶ συμπληροῦν, καθάπερ ἐπὶ τέλει περὶ πάντων τῶν κατ' αὐτὸ ὅσον οἶόν τε ἐκτενωῶς ῥηθήσεται. Ἐχει δὲ οὕτωςιν :

«Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μουτζοῦ Χούσου¹ κατήγατο ἐκ τῆς Ἀλβανίης ἀφ' ἐν χωρίον Γεπελενί² ὀνομαζόμενον. Ὁ θεῖός του Μουτζο-Χούσος εὐρέθη εἰς μίαν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας ἐπὶ Βενετζάνων, ὅπου πολεμῶν ἐφονεύθη ἔμπροσθεν εἰς τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, καὶ οἱ Βενετζάνοι λαφυραγωγῆσαντες τον ἐκρέμασαν τὸ ξίφος του εἰς τὴν μεγάλην θύραν τοῦ προαστείου, ὅπου διὰ πολλὸν καιρὸν ἐσώζετο ἢ καὶ σώζεται.

Ὁ πατήρ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὀνόματι Βελῆς ἀξιώθεις παρὰ τοῦ σουλτάνου δύο τούγλα ἐπωνομάσθη Βελῆ-πασσᾶς, ὅστις ἀποθανὼν ἄφησε τὴν γυναῖκά του ὀνόματι Χάγκων μὲ τὸν Ἀλῆ-μπεη τὸν υἱὸν του βρέφος ὢν καὶ κατὰ τὴν συνθήκειαν τῆς Ἀλβανίης τᾶρησε κληρονομίαν κληδονοὺς τοὺς ἐχθροὺς του. Ἡ Χάγκω καὶ διὰ τὴν ἐξυνοίαν τῆς καὶ διὰ τὰ θέληγητρά τῆς³ ἀντέστη πολλὸν καιρὸν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς οἰκογενείας τῶν Μουτζο-Χούσιδων ἐσχάτως ἀπαυδήσασα ἠχμκλωτίσθη μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ θυγατρὸς τῆς παρὰ τῶν Γαρδικιωτῶν. Αὕτη ἡ αἰτία, δι' ἧς ὁ Ἀλῆ πασσᾶς διὰ νὰ ἐξα-

¹ Γέροντες Ἀλβανοὶ διηγοῦνται ὅτι ὁ πρῶτος τῆς οἰκογενείας ταύτης κατήγατο ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἑλθὼν κατέφυκεν εἰς τὴν Ἠπειρον.

² Κείμενον εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος παρὰ τὸν Κελύδον ποταμὸν, ὅστις χωρίζει τὴν Παλαιὰν Ἠπειρον ἐκ τῆς Ἀλβανίας· χωρίον ἀσήμαντον καὶ μόνον τὸ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὄνομα ἔκαμιν ἀκουστόν, αἱ οἰκογένειαι τοῦ ὁποῦ οὐδέποτε ἀβάνουσι τῶν τριάκοντα καὶ ἐννέα. Οἱ Ἀλβανοὶ ἐκείνου κάτοικοι φρονοῦσιν ὅτι ἰδίας τις (δηλ. ἄγιος) τοιαύτην κατάραν τοῦ ἔδωκεν. Ὅτι δὲν ἀβάνουσιν εἶναι ἀληθέστατον, ἐπειδὴ ἅμα προσετέθη μία οἰκογένεια, ἀνάγκη νὰ ἐξολοθρευθῆ ἕτερα ἐκ τῶν πρώτων. Ὁ Ἀλῆ πασσᾶς δὲν ἐδυνήθη νὰ τὰς ἐπαυξήσῃ.

³ Διὰ τοῦτο οἱ Ἀλβανοὶ τῆς ἐπλαστούργησαν διάφορα ποιητικὰ ἔρωτικά τραγῳδία, ἐκ τῶν ὁποῖων εἰσὶ καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ οἱ ἐξουρόντες τὴν γλώτταν αἱ τὰ ἐξηγήσουσι:

«Ὁ Λιαμ' ἐ τεκέλιενε! βὴν ντέντζια Σιέλιενε

Ὁ Λιαμὶ κουρμπάνιενε! μὲς μὰ τζᾶη μπαγιάγκιενε.»

λείψῃ τὴν ἀτιμίαν τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφῆς οὐδέποτε ἐκουράσθη, ἕως ὅτου ἐξωλόθρευσε καὶ τοὺς Γαρδικιωτάς καὶ τὸ Γαρδίκι σχεδὸν ἐν γένει⁴.

Ἐκ νεαρῆς του ἡλικίας ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἐδειξε φρονήματα βραβυρικά μὲν, ὅμως μεγάλου ἀνδρὸς κλίνοντα πρὸς τυραννίαν καὶ μονοδеспοτικὴν. Πρὶν ἢ ἀξιώθῃ τοῦ τίτλου «πασσᾶς», δι' ἐνὸς Χορμοβίτου Γσκού⁵ Πρίφτη ὀνομαζομένου ἐδολοφόνησε διὰ μιᾶς τὴν κλόρκαν σύζυγον τοῦ θεῖου του μὲ τὸν ὀκταετῆ υἱὸν τῆς Χουτᾶ-μπεη καὶ ἄπαντας τῆς οἰκίας τῆς, μεθ' ὧν εὐρεθείς σκλάβος καὶ ὁ πολυθρύλητος Ἰσοῦφ ἀρχῆης διέβη μετὰ τὴν σφαγὴν τῆς κυρίας του εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, δὲν ἔπαυσεν ὅμως οὐδέποτε νὰ μελετᾷ ἐκδικητικὴν κατὰ τοῦ ἐπιβούλου Γσκού Πρίφτη, ἕως ὅτου γενόμενος πασσᾶς ὁ Ἀλῆ μπεης καὶ ὁ Ἰσοῦφ ἀρχῆης διορισθεὶς χασνατάρης του ἡ πρώτη χάρις, τὴν ὁποίαν τοῦ ἐζήτησεν, ἦτον νὰ παραιτώσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὸν Γσκού Πρίφτη, καί, τούτου γενομένου, τὸν ἔψησεν εἰς τὴν σύβλην ζῶντα ἐπὶ παρούσῃ χιλιᾶδων Ἀλβανῶν.

Ἐχων τοιαύτην φιλοδοξίαν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, ὡς εἴρηται, ἅμα λαβὼν τὰ τούγλα καὶ τὰ Τρίκκαλα, ἐπομένως καὶ τὰ Ἰωάννινα μανσουπι⁶ ἐσπούδασε νὰ ἐξαλείψῃ κατὰ πρῶτον τὸ σύστημα τοῦ Κούρτη καὶ ἐπομένως ἄπαντας τοὺς ἐκ τῆς οἰκογενείας του συγγενεῖς. Ὅθεν μετὰ τὴν σφαγὴν τῆς κλόρκας διὰ πολλῶν μηχανουργιῶν συλλαβὼν τὸν ἐξάδελφόν του Ἰσλιζ μπεη Κλεισούρα καὶ ἀδελφοὺς αὐτοῦ (οἰκογένεια σημαντικὴ τῆς Ἀλβανίης) ἐφόνευσε πάντας.

Κατὰ συνέχειαν οὐδέποτε ἔλειψεν ἀπ' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, δηλαδή ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιβουλεύηται ἄπαντας τοὺς ἐκ σημαντικῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἠπείρου μπεῆδες καὶ ἀρχοντας τῆς Ἰλλυρίας, τῆς Θεσσαλομακεδονίας, Αἰτωλίας τε καὶ Ἑλλάδος, καὶ σχεδὸν ἄπαντας τοὺς ἐξουδένωσε, τοὺς δὲ ἔπεμψεν ἀώρως εἰς τὸν Ἄδην⁷. Αὕτη ἡ πηγὴ, δι' ἧς προήλθε καὶ ἡ ἀπαρδειγματίστος κατὰ τοῦ πολυθρύλητου Πασσάμπεη καταδρομῆ.

⁴ Ὅτε ἐκυρίευσεν δι' ἀπάτης τὸ Γαρδίκι, συλλαβὼν ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, ὡς καὶ τὰ βρέφη, μετεκόμισεν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀργυροκάστρου ὡς ἀγέλην προβάτων. Ἐκλέβας δὲ ὅλους τοὺς ἄρρενας ἠσφάλισεν εἰς ἐν ξενοδοχεῖον καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκαλῶν ἔξω τὸν μπτούσιαγα (πρῶτον τῶν Γαρδικιωτῶν) ἐφόνευσεν ἰδίαις χερσὶ· τοὺς δὲ λοιποὺς ἔσφαξε πάντας ὡς χοίρους τὸ στρατεύμα του. Ὅσα κοράτσια ἦτον ὠρεῖα ἐκλέβας μέρος ἐδάστασεν ὁ ἴδιος καὶ μέρος διεμοίρασε τῶν ἀξιωματικῶν του· τὰς δὲ ἐπιλοίπους γυναῖκας διασκορπίσας εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος περιήρχοντο χρόνους λιμοκτονοῦντες τὸν ἐπιούσιον ἄρτον· καὶ πᾶς τις ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου νὰ τὰς ἐλεήσει.

⁵ Χριστιανὸς ὄντος καὶ ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων τῆς κόρκας. Βεβαιῶνουν ὅτι ἦτον καὶ τῆς Χάγκως, μητρὸς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἐρωμένος.

⁶ Ἡγεμονία δεδομένη παρὰ τοῦ σουλτάνου εἰς σατραπίας.

⁷ Τὸν Μεχμέτ πασσᾶ Πλιάσα (γέγοναν σημαντικόν, γενναῖον καὶ καθ' ὅλα ἄξιον) μὴ δυνήθεις κατ' ἄλλον τρόπον νὰ φονεύσῃ κατεσκεύασε δι' ἐνὸς Εὐρωπαϊοῦ Ν. Σούτζου ὀνομαζομένου ἐν εἶδος ὡς τηλεσκοπίου καὶ ἐμπλήσας μὲ διάφορα εἶδη κερανοῦ τοῦ τὸ ἐπέμψε μὲ ἕνα ταχυδρόμον ἐρωθῶ ἰαμένον μὲ μίαν κολακευτικὴν ἐπιστολὴν του ὡς δῶρον. Ὅ δὲ ἰδὼν αὐτὸ

Ὁ Ἀλῆ παστᾶς, θεωρῶν τὸν Πατόμπεη εὐφρόνιστον καὶ μὲ προτερήματα μεγάλου ἀνδρός καὶ ἐν ταύτῳ εἰξούρων ὅτι εἶναι ὁ μόνος κλάδος τῆς σημαντικῆς οἰκογενείας τῶν Ἰωαννίνων ὀνομαζομένης: «Παπακαλαῦ» ἐβουλήθη πολλάκις μὲ διαφόρους τρόπους νὰ τὸν πέμψῃ εἰς τὸν Ἄδην. Ὁ Πατόμπεης μολοντί δεκαεπταετῆς ὢν, ἐννοήσας τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀλῆ παστᾶ, ἔφυγε μίαν νύκτα ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα μὲ τοὺς περὶ αὐτῶν κρυφίως καὶ δούς τόπον τῆ ὀργῆ διευθύνθη εἰς Σόφικον ὑπὸ τὴν δούλευσιν τοῦ τότε Ῥούμελη βλασεῆ καὶ μετὰ περιφέρειαν ἐξ ἑπτὰ ἐτῶν ὢν ἔξω καὶ τῆς οἰκίας του καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἀλῆ παστᾶ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς συγγενεῖς του τοὺς μπετζαντέδες Ζητουνίου, ὅπου διατρίψας ἀρκετοὺς χρόνους ὑπὸ τὴν αὐτῶν προστασίαν ἐπεριποιήθη ἀναλόγως καὶ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐγενικῆς τῶν οἰκογενείας. Οἱ μπετζαντέδες διὰ νὰ δυνήθουν νὰ ἐξιλεώσουν τὸν Ἀλῆ παστᾶ καὶ διὰ νὰ ἐλευθερώτουν τὰ ὑποστατικά του, τὰ ὅποια ἐξουσίασε μετὰ τὴν φυγὴν, συνεργήσαντες διὰ τοῦ χάνσκατᾶ Ἰσοῦφ ἀράπη⁸ ἔλαβον εἰς γυναικᾶ μίαν ἀνεψίαν τοῦ τυράννου μοναχὴν κόρην μιᾶς σημαντικῆς οἰκογενείας ἐκ Δελβίνου, Κοκάταν ὀνομαζομένην, τὴν ὁποίαν, ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸν πατέρα της καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν συγγενῶν της, λαβὼν εἰς τὰ ἴδια μνησικίαν ἀνέθρεψεν ἡ γυνὴ του ὡς ἴδιαν της κόρην.

Μετὰ τὴν ὑπανδρείαν ταύτην καὶ διὰ τὰ προτερήματά του καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε συγγένειαν ἠκολούθη εἰς τὰ ἐσωτερικά πράγματα τοῦ Ἀλῆ παστᾶ καὶ τιμώμενος παρὰ πάντων ὡς κλάδος σημαντικῆς οἰκογενείας καὶ ὡς γαμβρὸς τῆς ἡγεμονείας ἐγύριζε τὴν ῥόδον, τὴν ὁποίαν ἐνδύμυχον εἶχεν ἀφ' ἧς ὥρας ἐνόησε τίνος ἀπόγονος ἦτον δίχως νὰ τὴν φανερώσῃ οὐδένος ποτε. Ὁ Ἀλῆ παστᾶς ὅμως, μολοντί ὁ Πατόμπεης τὸν ἐκόλακευε πάντοτε, ὥστε πολλάκις ἐκινδύνευσε καὶ τὴν ζωὴν του διὰ νὰ τὸν εὐχαριστῇ καὶ βαστᾶ ἀποκοιμισμένον, οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ τὸν θεωρήτῃ μὲ κἀλὸν ὄμμα καί, ὡσάκις ἔβλεπεν ἀνδραγαθίαν τινὰ ἢ ἀξιοτιμῆτά του, τὸσάκις ἐφλέγετο ἐσωτερικῶς ἀπὸ τὸ πῆθος τοῦ φθόνου καὶ τῆς ὑποψίας. Δὲν ἠθέλησε διὰ τὰ ἐσωτερικά του τέλη νὰ τὸν φονεύσῃ παρησῆς, πλὴν δὲν ἄφητεν οὐδένα μέσον διὰ νὰ τὸν ἐπιβουλεύῃ πλαγίως. Ὁ Πατόμπεης ἐνδὸν τῆς οἰκίας ταύτης ἀπέκτησε τοὺς περισσοτέρους φίλους καὶ σχετικούς μετὰ τὴν ὑπανδρείαν, ὅτι ἠγαπήτο κατ' ὑπερβολὴν καὶ ἀπὸ τὴν κυράν, γυναικᾶ τοῦ Ἀλῆ παστᾶ, ὡς πενθηράν⁹· ἔκαμε στενήν τοσοῦτον ὥρατον καὶ θελήσας νὰ τὸ ἀνοίξῃ καὶ περιεργασθῇ ἀπῆλθεν εἰς τὰ Ἰλῦσια τοῦ Μωῦμὲθ πεδία ὁμοῦ μὲ τὸν ταχυδρόμον.

8 Ὁ Ἰσοῦφ ἀράπης ἦτον φρονιμώτατος Τούρκος μὲ χαρακτηριστὰ τιμώματα καὶ πιστὸς καθ' ὅλα σιμὰ εἰς τοὺς ἀθέοντας του· ἀνέθρεψε τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀλῆ παστᾶ βρέφη ὄντα· εἰσῆρχετο ἐλευθέρως εἰς τὰ λεγόμενα χαρέμια· ἐσέβετο καὶ παρὰ τοῦ Ἀλῆ παστᾶ καὶ παρὰ πάντων τῆς οἰκογενείας· ὁ Μουχτᾶρ παστᾶς καὶ Βελῆ παστᾶς τὸν ὀνόμαζον λαλὰ καὶ τοῦ ἠσπάζοντο τὴν χεῖρα.

9 Γυνὴ ἐνάρετος καὶ καθ' ὑπερβολὴν εὐσπλαγχνος καὶ συμπαθητικῆ καί, ἐπειδὴ ἐπέπληττε πάντοτε τὸν Ἀλῆ παστᾶ διὰ τὰς ἀνοσιουργίας του, τὴν ἐπεμψεν εἰς τὸν Ἄδην διὰ δηλητηρίου.

φίλιαν καὶ μὲ τὸν Βελῆ παστᾶ, ὡς συνηλικιωτῆς, μὲ τὸν ὁποῖον συναναστρεφόμενος ἀρκετοὺς χρόνους ἔφθασε νὰ ἀνακαλύψῃ ὅλα τὰ κρύφια τῶν ἐσωτερικῶν του καὶ θεωρῶν τὴν φιλοδοξίαν του ὅτι εἶνε σύμφωνος μὲ τοὺς σκοποὺς του εἰς τὸ νὰ κατκστρέψουν τὸν Ἀλῆ παστᾶ δὲν ἠμέλησεν εἰς τὸ νὰ τὸν κατηχήσῃ βαθμηδὸν ἐντελέστατα. Ὑποπτευόμενος ὅμως πάντοτε μὴ τύχῃ καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Ἀλῆ παστᾶ ὑστερηθῆ τὴν ζωὴν του πρὶν παρὰ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὸν σκοπὸν του ἐπροσποιήθη τὴν ἐνδειαν καὶ τὴν ἀνοικονομίαν τῆς οἰκίας του καὶ οὕτω λαβὼν τὴν ἀδειαν καὶ ἀποσυρθεὶς μὲ φρόνησιν δι' ὀλίγον ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα καὶ ἀπὸ τὰ ἐσωτερικά τοῦ Ἀλῆ παστᾶ ἀπῆλθεν εἰς Λάρισσαν τῆς Θετταλίας καὶ διὰ νὰ τὸν ἀποκοιμίσῃ μετεχειρίζετο τὸ ἐμπόριον τῶν ἡλιτζαμίων¹⁰. μόνον τοῦτο δὲν ἔλειπε καὶ ἐκ Λαρίσσης νὰ ἀνταποκρίνεται μὲ τοὺς φίλους του καὶ κατ' ἐξοχὴν μὲ τὸν Βελῆ παστᾶν μυστικώτατα.

Ἡ ἀπκρადειγματίστος ἀστωεὶς τοῦ Ἀλῆ παστᾶ εἰς τὰ ἀφροδισιακά πάθη ἔφθασεν, ὥστε νὰ ἐρασθῆ καὶ τῆς νύμφης του, γυναικὸς τοῦ Βελῆ παστᾶ, θυγατρὸς δὲ τοῦ Ἰμπραήμ παστᾶ Μπερατινοῦ καὶ νὰ συνευρίσκειται μετ' αὐτῆς. Τοῦτο δὲν ἔμεινε διὰ πολὺν καιρὸν μυστήριον καί, ἀφοῦ παρὰ πολλῶν ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς αὐλῆς ἐκοινολογήθη εἰς τοὺς σημαντικωτέρους καὶ σημαντικωτέρους, ἔφθασε καὶ εἰς τὰ ὦτα τοῦ Βελῆ παστᾶ, ὅστις δὲν ἔδωκε τόσην πίστην, ἕως ὅτου τὸ ἐπληροφορήθη ἰδίως ὀφθαλμοῖς. Ὅλοι οἱ ἀξιοματικοὶ τοῦ παλατίου κρυφονομιλοῦντες κατηγόρουν τὸν Ἀλῆ παστᾶ διὰ τὴν ἀνοσιουργίαν του καὶ ἐκ συμφώνου ἐγαργάλιζον τὸν Βελῆ διὰ ἐκδίκησιν, μολοντί ἐγνώριζον τὴν ἀναξιοτιμῆτά του. Ἐκεῖνος ὅμως, ὅστις μετεχειρίσθη τὴν ὕλην ταύτην θεμέλιον ἐκδικήσεως, ἦτον ὁ Πατόμπεης ἔχων καὶ ἐπιστήθιον εἰλικρινέστατον φίλον τὸν Μάνθον Οἰκονόμου πρῶτον γραμματέα τοῦ Ἀλῆ παστᾶ, ἄνδρα ἀξιοτίμον διὰ τὰς ἀρετὰς του. Οὗτοι οἱ τρεῖς συνεννοηθέντες κατὰ πρῶτον ὄμοσαν κατὰ τοῦ Ἀλῆ παστᾶ. Οἱ δύο γνωρίζοντες τὸ κοῦφον τοῦ υἱοῦ του τοῦ ἔδοσαν νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἐξοστρακίζοντες τὸν πατέρα νὰ τὸν κατκστήσωσιν διάδοχον.

Ἐχόντες ταύτην τὴν μυστικὴν συμφωνίαν κατὰ τύχην συνέπεσεν ἡ μάχη τῆς Πόρτης μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ ἐπομένως τῆς Ῥωσσίας. Ὁ σουλτάνος διὰ νὰ ἀσφαλίτῃ τὴν Πελοπόννητον ἐβιάσθη νὰ τὴν ἀφιερῶτῃ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἀλῆ παστᾶ· καί, γινομένης ἀποφάσεως, νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν ὁ υἱὸς τοῦ Βελῆ παστᾶ μὲ δέκα χιλιάδας στρατεύμα, συνεννοήθη περὶ τούτου μὲ τὸν Πατόμπεη. Ὁ Βελῆ παστᾶς ὑποκρινόμενος ὅτι φοβεῖται τὴν ἐπιβουλὴν τῶν Πελοποννησίων ζητεῖ διὰ μέντορά του τὸν Πατόμπεη. Ὁ Ἀλῆ παστᾶς ἐστοχάσθη ν' ἀπκτῆσῃ, ὅμως ἠπκτῆθη. Μετακαλεῖ τὸν Πατόμπεη ἐκ Λαρίσσης εἰς Ἰωάννινα καί, ἀφοῦ τοῦ κοινοποιεῖ ὅτι ἀπεφά-

10 Ἐπιχειρήσεις δίχως ὑπόληψιν παρὰ τοῖς σημαντικοῖς Ὀθωμανοῖς. Μόνον τοῦτο καὶ ταύτην οἱ Ἀληπασαλίδες τὴν ἐτίμησαν.

σισε να του παραδώση τον Βελή πατῆρα ως εις τόπον πατρός διὰ να ἔμβουν εις τὴν Πελοπόννησον, τοῦ προβάλλει συνθήκας ἐνόρκους καὶ να τὰς ἐκτελέσῃ καὶ να μὴ τὰς παραβῆ. Ὅλοι αἱ συνθήκαι ἀπέβλεπον εις τὸ να συλλάβουν τοὺς ἄρχοντας τῆς Πελοποννήσου μετὰ τὰς οἰκογενεῖας των, να τοὺς μετακομίσουν εις τὸ Καστέλλι τῆς Νκουπάκτου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἐπὶ προφάσει ὅτι τοὺς ἐγνώρισαν τῆς βασιλείας ἐπιβούλους καὶ μετὰ τὸ τέλος ταύτης τῆς πράξεως να θέσῃ στερεὸν πόδα εις τὴν Πελοπόννησον καὶ να τὴν ἐνώσῃ μετὰ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἡπείρου.

Ἐκεῖνο τὸ ὄποιον κατέπεισε περιπλέον τὸν Ἀλῆ πασᾶ διὰ να συγκατατεθῆ να ἐνώσῃ καὶ ἀποστείλῃ τὸν Πασόμπεη μετὰ τοῦ Βελή πασᾶ ἦτον, ἀφοῦ ἐκτελέσουν τὰς συμφωνηθείσας συνθήκας καὶ λάβῃ εις τὴν ἐξουσίαν του τὴν Πελοπόννησον, να ἀναφερθῆ εις τὴν βασιλείαν ὅτι ὁ Πασόμπεης ἀπατήσας τὸν υἱὸν του συνήργησε να γένουν τοιαῦται ἐπιβουλαὶ εις τὸ κράτος καὶ μετὰ τοῦτο να ἐξοντώσῃ διόλου τὴν οἰκογένειαν ταύτην. Ὁ Πασόμπεης ὅμως, ὅστις ἐγνώριζεν ἐπακριβῶς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ τὰς πικουρίας του, ὑπεσχέθη μὲν ὅσα τοῦ ἐπρόβαλεν, ὅμως—καὶ μὴ μετὰ πριάσης—ἄμικ ἠλευθερώθη ἀπὸ τοὺς ὄνυχάς του καὶ ἔβη εἰς τὴν Λεβυκίαν τῆς Βοιωτίας, ὅπου εὐρόντες τοὺς Κορινθίους μπέηδες πρὸς προὔπαντησίν των μετὰ γνώμην σχεδὸν σύμφωνον διὰ τοὺς ἄρχοντας μ' ἐκείνην τοῦ τυράννου, ἔδωσαν ἄλλην διδασκαλίαν τοῦ Βελή πασᾶ. «Ἡμεῖς μέχρι τοῦδε, εἶπε, προωδύσκαμεν εὐτυχῶς εις τοὺς σκοποὺς μας· ὅθεν διὰ να ἴδω καὶ τέλος αἴτιον καὶ διὰ να γείνωμεν ἡμεῖς κύριοι τῆς Πελοποννήσου μερικὸν κκιρὸν καὶ οὐχὶ ὁ πατῆρ σου, ἐν ταῦτῳ να δεῖξωμεν καὶ πρὸς τὴν βασιλείαν πίστιν καὶ ἀξιοσύνην οὐχὶ μόνον δὲν συμφέρει να ἐνορχήσωμεν τοὺς ἄρχοντας, ἀλλὰ μάλιστα να ἐγκολπωθῶμεν, περιποιήσῃ καὶ τιμῶμεν, ὥστε μετὰ τὸ μέσον τούτων δυνηθῶμεν καλῶς να ἐξήσωμεν εις τὴν Πελοπόννησον καὶ δόξαν να ἀξιωθῶμεν καὶ πολὺν κκιρὸν να ἐπιμείνωμεν καὶ νεῦρα ἀνάλογα τῶν σκοπῶν μας να ἀποκτήσωμεν διὰ να μείνης διάδοχος τοῦ πατρός σου.»

Ταῦτα πάντα ἐδέχθη ὁ Βελή πασᾶς καὶ οὐδεὶς ἀγνοεῖ πόσον ἠύξησεν ἡ ὑπόληψις τῶν Πελοποννησίων ἀρχόντων εις τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ μετὰ τὸν φθονερὸν ὄμμα τοὺς ἐθεώρουν οἱ Ὀθωμανοὶ συμπολιταὶ των. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ καθ' αὐτὸ σκοπὸς τῆς παρουσίας συνοπτικῆς ἐκθέσεως ἀποβλέπει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εις τὸ να σφηνίσω τὰ ὅσα αἴτια συνέπεσον τῆς ἀδικοῦ ἔχθρας μετὰ τὸν Ἀλῆ πασᾶ καὶ Πασόμπεη, ἧτις δὲν ἔπαυσεν, εἰμὴ μετὰ τὸν ἀφαιρισμὸν ἀμφοτέρων, παρατρέχω τὰ ἐπιλοιπα.

Εἶναι ἀπερίγραπτος ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ἧτις ἐξανανέωθη καὶ ἠύξησεν ἐτι μᾶλλον ἐναντίον τοῦ υἱοῦ του καὶ μέντορός του. Ἀφοῦ ἔπειτα ἀπὸ τόσας δοκιμὰς εἶδεν ὅτι ἀπατημένος περιπαίχεται ὅτε μὲν μετὰ κολακευτικὰς ἐπιστολάς παραπονούμενος τοῦ ἐπενθύμιζε τὴν ὁποίαν ἔλαβεν

προστίδα διὰ να τὸν ἀναθρέψῃ μετὰ τζεβαίρια, τοὺς ὁποίους ἐδοκίμασεν ἀγῶνας να στερεώσῃ τὸν οἶκόν του διὰ να τὸν ἀφήσῃ κληρονόμον, τὴν ξεχωριστὴν ἀγάπην πρὸς αὐτὸν παρὰ εις τὸν Μουχτάρην· ὅτε δὲ μετὰ ἀπειλητικὰς τὸν ἐφοβέριζεν ὅτι, ἐν γλυτώσῃ τὴν ὀργὴν του, δὲν θέλει ἀποφύγει ἐκείνην τοῦ μεγαλοδυνάμου, ὅστις οὐδέποτε ἀφίνει ἀτιμωρήτους ἐκείνους, οἵτινες ἀποσκιοῦσι τῆς πατρικῆς ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας. Ὁ Πασόμπεης εις ὅλα ταῦτα ἐστέκετο προσεκτικώτατος καὶ, ἐν ποτὲ τὸν ἐβλεπε συλλογιζόμενον περὶ τούτων, εὐθὺς θέτων αὐτῷ ὑπ' ὄψιν τὸ φιλόδοξον ἀντικείμενον τῆς διαδοχῆς καὶ τὸ ὄνειδος τῆς γυναικός του, μετὰ τὸ ὄποιον ἐκάλυψε τὴν ὑπόληψίν του, τὸν ἀνεκάλει εις τὴν ποθεινοτάτην μυστικὴν συμφωνίαν.

Ποῖος δύναται να καταγράψῃ λεπτομερῶς τὰς ὁσας ἐνήργησεν ἐπιβουλάς ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ Πασόμπεη εις τὴν Πελοπόννησον ὄντες εἰσέτι! Εἰς ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ Βελή πασᾶ εἶχε πέμψει κρυφίως διαταγὰς μετὰ μεγάλας ὑποσχέσεις ἀνταμοιβῶν εις ὄντινα τὸν φονεύσῃ. Μερικοὶ ἐκ τούτων ἐφάνερωσαν ταῦτα τοῦ Πασόμπεη· μερικοὶ τὸν ἐπεβουλεύθησαν μετὰ δικόφρους τρόπους, ὅμως δὲν ἐδυνήθησαν να κατορθώσουν τὸν σκοπὸν των.

Κατὰ τὸ 1810 κηρυχθέντος τοῦ πολέμου τῆς Πέρτης μετὰ τῆς Ῥωσσίας, διωρίσθη ὁ Βελή πασᾶς μετὰ βασιλικὸν φερμάνι να ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Ῥώσων εις τὰ μέρη τοῦ Παραδουναβείως διὰ συνεργείας τοῦ πατρός του ἐλπίζων ὅτι εις αὐτὴν τὴν ἐκστρατείαν θέλει δυνηθῆ να ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν τοῦ Πασόμπεη, ἐπομένως ἀνακαλέσῃ καὶ τὸν υἱὸν του εις τὰς προσταγὰς του καὶ εις τὴν πατρικὴν του οἰκίαν. Ὅσας ἐπιβουλάς συνήργησε καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεστράτευσεν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον εις ὅλην τὴν ὀδοιπορίαν τῆς ἐκστρατείας ἕως Σόφικαν καὶ Ρουτζούκι διὰ να ὑστερήσῃ τῆς ζωῆς τὸν Πασόμπεη, ὅλα τοῦ ἐμακρυώθησαν. Ἀφοῦ δὲ ἐνήργει ταῦτα ἐσωτερικῶς μ' ὅλα τὰ ἄρματα τῆς πανουργίας καὶ δολιότητος, δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ να ἐνεργῆ να γείνη ἐκπτώσις ὁ Βελή πασᾶς ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐξωτερικῶς διὰ τῆς Πέρτης. Πλὴν ἡ ἀποστολὴ τοῦ Πασόμπεη ἐκ τοῦ στρατοπέδου εις τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης, εις ἣν συνήργησεν ὁ τε Βελή πασᾶς καὶ Πασόμπεης μετὰ μέρος, ἐματαιώσασκε τὰς ἐνεργείας του, ὥστε ἐναντίον ὅλων τῶν ἀνεργειῶν κατώρθωσε να ἐπιστρέψῃ ἡγεμὼν καὶ αὐθις ὁ Βελή πασᾶς εις τὴν Πελοπόννησον μ' ὄχι ὀλίγην δυσἀρέσκειαν καὶ τῶν Πελοποννησίων.

Πιθανὸν ὅτι πολλοὶ ἀγνοοῦσι τὰς αἰτίας τῆς μετὰ ταῦτα ἐκπτώσεως τοῦ Βελή πασᾶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου· ὅθεν, διὰ να δώσω συνοπτικὰς μὲν ἀλλὰ ἀκριβεῖς πληροφορίας εις ὅσους ἐπιθυμοῦν τὴν ἀλήθειαν, ἔκρινα ἀναγκαστὸν να παρεκτραπῶ ὀλίγον τοῦ προκειμένου.

Οἱ τότε ἐν τοῖς πράγμασι τῆς Πελοποννήσου μακαρίζονται οἱ λεγόμενοι

ἀγιάννιδες τε καὶ ἄρχοντες εἰς ἐν διάστημα πέντε ἐτῶν ὑπὸ τὸ τρομακτικὸν ὄνομα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ Βελῆ πασᾶ εὗρον ὕλην πλουσίαν καὶ καιρὸν ἀρμόδιον διὰ νὰ κατκτηρῶσιν τὸν μικρὸν λαὸν καὶ νὰ θησχυρίσων τὸσα, ὥστε νὰ γείνουσι πλουσιώτατοι. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι καὶ ὁ Βελῆ πασᾶς δὲν ἐπραξέε κάποιαι πλεονεκτικᾶς ἀρπαγᾶς, ἀλλὰ μῆτε τὰ στρατεύματά του ὅτι δὲν ἔκαμον ὁμοίως τουρκικᾶς στρατιωτικᾶς κατχρήσεις, πλὴν δὲν ἔκαμε μῆτε τὸ ἑκατοστημόριον ἀφ' ὅσας μὲ τὰς ἀναφορὰς τῶν τὸν κατηγορήσαντι¹¹.

Δύο κατ᾿ἐπιπέδου ἐτυπώοντο κατ' ἔτος εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἕκαστον δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῆ τὰς ἐπτακοσίας χιλιάδας γρόσια. Ταῦτα ἐμερίζοντο κατ' ἀνλογίαν εἰς τὰς εἰκοσιτέσσαρας ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήτου. Πλὴν ἡ ἐπαρχία, ἣτις παρὰδείγματος χάριν ἀνελογεῖτο εἰκοσι χιλιάδες γρόσια, ἀπὸ τὸ πρῶτον κοινῶς τῆς Τριπολιτζᾶς ἕως εἰς ἐκεῖνα τῶν ἀρχόντων, τῶν ἐπαρχιακῶν ταμείων καὶ ἐπομένως εἰς ἐκεῖνα τῶν χωρικῶν προσετώτων καὶ τῶν λεγομένων ταχσηλιτάριδων ἢ ποσότης τῶν εἰκοσι χιλιάδων ἀνέβηκε σχεδὸν εἰς τὰς ἑκατὸν εἰκοσι. Εἶναι ἀληθέστατον ὅτι εἰς ἐκ τῶν ἀρχόντων, διὰ νὰ κἀμῆ γαμβρὸν εἰς μίαν ἀνεψίαν του ἕνα νέον καλὸν πλὴν ποταπῆς οἰκογενείας καὶ πτωχόν, τὸν διώρισεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του σκαμᾶ ἐμίνην (εἰς τᾶχουρα), ὅστις εἰς διάστημα δύο ἡμισυ ἐτῶν ἐθησχυρίσεν ἑκατὸν χιλιάδας γρόσια. Ἐκ ταύτης τῆς παρκαμικῆς ὑπουργίας δύναται νὰ συμπεράνη ἕκαστος τί ἐδοκίμασεν ὁ δυστυχῆς λαὸς τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Βελῆ πασᾶ, ὅστις μ' ὄλην τὴν ἀλβανίτικην λαίμαργίαν καὶ βραβρότητα δὲν ἐθεώρει διαφορετικᾶς τὸν Τούρκον ἀπὸ τὸν χριστιανόν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκολάκευε τοὺς χριστιανούς διὰ τὰ τέλη του παρὰ τοὺς Τούρκους. Ὁ Βελῆ πασᾶς δὲν ἔβλεπε χεῖρα μῆτε εἰς τὴν περιουσίαν μῆτε εἰς τὴν τιμὴν οὐδενός, ἀλλὰ δὲν ἄφηνε μῆτε περιουσίαν μῆτε τιμὴν ἀφ' ὅσους ἕτερός τις ἤθελε τὸν διαβάλλει. Εἰς τὴν αὐλήν του δὲν ἔβλεπέ τις σχεδὸν ἕτερον, εἰμὴ τρυφήν, ἀσέλγειαν, ἀσωτεῖαν, κολακείαν, προδοσίαν καὶ παρκασίτους. Ὁ Τούρκος ἐπρόδιδε τὸν χριστιανόν καὶ ὁ χριστιανὸς τὸν Τούρκον· οἱ ἱερεῖς τοὺς καλογήρους καὶ οἱ καλόγηροι τοὺς ἱερεῖς. Τέλος πάντων ἀφοῦ τοιοῦτοτρόπως ἐθησχυρίσθησαν οἱ ἐν τοῖς πράγματι ὅσα ἠδυνήθησαν ἐκτὸς μερικῶν τινῶν ἀρχόντων¹² καθ' ὃν καιρὸν εὐρίσκετο εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν δίγως νὰ εἰξεύρη ὁ ἡγεμὼν διόλου τὰ βόσκανα τοῦ λαοῦ, ὅστις ἤρξατο ἐκ τῆς μεγάλης πληγῆς ἐλεεινολογούμενος νὰ φωνάζῃ, ἐνόησαν οἱ τε μπέηδες καὶ ἄρχοντες ὅτι ἡ δευτέρα εἴσοδος τοῦ Βελῆ πασᾶ εἰς τὸν Μωρέτιν, κατκαπονεμένου ὄντος ἀπὸ τὰ βραρῦτατα ἔξοδα τοῦ πολέμου, θέλει ἀνκαλύψει τὰ θησχυρίσματά των

11 Τὸν κατηγορήσαν ὅτι εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἡγεμονίας του ἔμασαν εἰς τὸ ταμείον του 50 μιλίονα γρόσια τουρκικα, ὁ δὲ μόνον ἐπὶ τῆς ἡμισυ, 7 1/2, νόμισμα καὶ ἄνομα, διότι κατ' ἔτος τοὺς λογαριασμούς τοῦ; ἐθεώρει ὁ συγγραφεὺς (s).

12 Μεταξὺ τούτων ἀπεδείχθη ἐναρετώτερος καὶ ἀξιώτατος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ Σωτηράκης Λόντου ἐκ Βοστίτζης.

καὶ ἀνκαλύπτοντάς τε οὐχὶ μόνον θέλει τοὺς τάρπασει, ἀλλὰ θέλει τοὺς τιμωρήσει διὰ μίαν τοιαύτην εὐλογοφανῆ αἰτίαν καὶ μ' ὅσην αὐστηρότητα δύναται τις νὰ στοχασθῆ ἀπὸ τοιούτους ἡγεμόνας πλέον χρυσομκνεῖς καὶ βραβάρους ἢ δικαίους¹³. Ὅθεν διὰ νὰ προλάβουν, δὲν ἔδωσαν καιρὸν τοῦ ἡγεμόνος νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ παρκαμικρὸν ἀπὸ τὰς δικαίας φωνὰς τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ συμφωνήσαντες ὤμοσαν σύμπνοιαν διὰ νὰ τὸν κατηγορήσουν εἰς τὸν σουλτάνον ὅτι ὄλα τὰ παρὰπνοκα τοῦ βασιλέως προέρχονται ἀπὸ τὰς ἀρπαγὰς καὶ κατχρήσεις τοῦ Βελῆ πασᾶ. Πόσας ἀναφορὰς ἔδωσαν ἐναντίον του καὶ πόσα ἔπραξαν, ἕως ὅτου τὸν κἀμουν ἐκπτώτον, εἶναι περιττὸν εἰς τὴν παροῦσαν καὶ ἔργον ἰδιαιτέρως ἐκθέσεως. Τέλος πάντων ἔπειτα ἀπὸ μίαν μεγάλην τραχὴν τελειώσαντες τὸν σκοπὸν τῶν ἀπέφυγον τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον.

Ἡ κατὰ τοῦ Βελῆ πασᾶ αὐτῆ ἀγωγή τῶν Πελοποννησίων συνέπεσε νὰ συμπράξῃ εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὅστις ἀφ' ἑνὸς μέρους ἐνήργει δραστηρίως τὴν ἐκπτώσιν του, ἀφ' ἑτέρου μυστικῶς συλλυπούμενος δῆθεν τὸν ἔγραφε νὰ μὴ ἐξέλθῃ τῆς Πελοποννήτου ὑποσχόμενος νὰ τοῦ πέμψῃ πρὸς βοήθειαν τὸν Μουχτάρ πασᾶ διὰ τῶν Καστελλίων μὲ δέκα χιλιάδες στρατεύμα. Ὁ Βελῆ πασᾶς μολονότι φοβούμενος τὴν ἀργὴν τοῦ πατρός του διὰ τὴν προλαβούσαν παρκαμικὴν θεωρῶν μὲ ὀπίσθη ἀτιμίαν ἐξώνεται ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ἐπεθύμησε νὰ ἀκούσῃ τὰς συμβουλὰς του· ὁ Πασόμπεης δὲν τὸν ἄφησεν ὅμως, ἀλλὰ τὸν ἐσυμβούλευσε λέγων: «ὡς μὲ βασιλικὸν φερμάνι εἰσῆλθομεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, οὕτω μὲ βασιλικὸν φερμάνι πρέπει νὰ ἐξέλθωμεν τῆς Πελοποννήσου καὶ νὰ ἀπέλθωμεν εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Θεσσαλίας, ὅπου ὁ σουλτάνος δικτάττει.»

Εἰς τοὺς 1807 κατὰ τὸν Μάρτιον εἰσῆλθεν ὁ Βελῆ πασᾶς εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ κατὰ τοὺς 1812 Αὐγούστου εἰκοσι ἐξελθὼν διέβη εἰς τὴν Ἀφρίτσαν, ὅπου ὁ δυστυχῆς Πασόμπεης ἔπρεπε νὰ ἀντιπαραταχθῆ εἰς τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ μὲ τὴν μεγαλειτέρην πολιτικὴν του καὶ φρόνησιν.

Ὁ Ἀλῆ πασᾶς, ἀφοῦ ἐπρὸςπᾶθῃσε κατὰ πρῶτον μὲ τὴν ἀφῆσιν τῶν ἐγκλημάτων των νὰ τοὺς ἀπκτήσῃ νὰ ζητήσῃ τὴν παρκαμικὴν τῶν ἐκ τῆς βασιλείας ἀπὸ τὴν σατραπείαν τῆς Θεσσαλίας καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἰωάννινα νὰ ζῆσιν ὑπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ μ' ὁποιοῦδήποτε τρόπου θελήσῃ καὶ δὲν ἐδυνήθη, ἤρξατο τοὺς φεβρουαίους χωρὶς νὰ ἀμελήσῃ καὶ τὰς μυστικὰς ἐπιβουλὰς ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ Πασόμπεη. Τὸ πρᾶγμα πλέον ἐξεστῆσθη καὶ ἀνεφέρθη ἐξ ἀμοτέρων τῶν μερῶν εἰς τὸν σουλτάνον· ὁ μὲν παρκαπονεύμενος ὅτι ἀπεσκίρτησεν ὁ υἱὸς του ἀπὸ τὸ χρεωστούμενον σέβας ἐξ αἰτίας τοῦ Πασόμπεη ἐπεκαλεῖτο ἐκδικήσιν· ὁ δὲ ἀντι-

13 Ὁ συνασπισμὸς των ἦτον ὀρθός, διότι τοιοῦτον σκοπὸν εἶχε τῶντι ὁ Βελῆ πασᾶς· οὐδὲ ἀπὸ τῆς συνήθη ἀντενέργειαν.

παραταττόμενος εις τὴν κατηγορίαν μ' ὄσσην ραδιουργίαν ἐναντίον εις ἕνα βεζύρη τοῦ βασιλέως μεταχειρίζεται ἐζήτει φερμάνι καὶ ἐφόδια βασιλικά νὰ στρέψη τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ πατρὸς του. Τοῦτο ἦτον τὸ ἀρεστότατον εις τὸν σουλτάνον, ἐπειδὴ ὁ Πασόμπεης, ὅταν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον διέβη εις Κωνσταντινούπολιν, ἀνεκάλυψε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σουλτάνου, ἣν εἶχεν εις τὸ νὰ ἐξκλείψῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὅμως ἀγνοῶν τὸν τρόπον διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἐπληροφρηθῆ μυστικῶς ἀπὸ τὸν Πασόμπεη διὰ τοῦ Κισλαῦ ραγκασῆ περὶ τῶν ὄσων τρέχουσι μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ. Ὅθεν τοῦ ἐδόθησαν μυστικαὶ ὁδηγίαι νὰ φέρῃ εις ἐκδοκίαν τὴν ἀποτασίαν τοῦ υἱοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ κοινοποιηθῆ ὅτι κινεῖται διὰ βασιλικῆς προσταγῆς.

Μεταξὺ τούτων ἐπτὰ γκέικιδες ὑπεσχέθησαν ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς δωρεὰς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ νὰ φονεύσουν τὸν Πασόμπεη. Ὅθεν εις τοὺς 1813 τὸ Σάββατον τοῦ Λαζάρου κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν τὸ ἑσπέρας καιροφυλακτῆσαντες τὸν εις ἕν σοκάκι ἔφιπποι ὡς ἐπορεύετο εις τὸ κατάλυμα τοῦ ἔφιππος καὶ οὗτος καὶ περικυκλωμένος μὲ ἑκατὸν πενήντηντα σχεδὸν ἐκλεκτοὺς σωματοφύλακας τὸν ἐκτύπησαν μὲ τὰς πιστόλας καὶ οἱ ἐπτά τὴν ἰδίαν στιγμήν δὲν ἔλειψε παρομοίως νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ ἴδιος καὶ οἱ σωματοφύλακές του στῆθος μὲ στῆθος· καὶ ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ μῆτε ὁ Πασόμπεης ἐκτυπήθη μῆτε τινὰς τῶν σωματοφυλάκων του, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς γκέικιδες ἔμειναν τέσσαροι φονευμένοι εις τὸν τόπον, οἱ δ' ἄλλοι τρεῖς ἔφυγον· πλὴν καὶ ἐκ τούτων ἐσυλλήφθησαν οἱ δύο τὴν ἐπιούσαν ἀπὸ τὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἔφιππα ἐκίνησαν ἐξοπίσω των μετὰ τὴν συμπλοκὴν, πληγωμένοι ὄντες· εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐγλύτωσε μόνος χριστιανὸς ὢν Καφομούνης ἐπνομαζόμενος ἐξ Ἀγραφῶν, ὅστις ὑπῆγε τὴν εἰρήτην τῆς ἀποτυχίας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ.

Δύναται ἕκαστος νὰ συμπεράνῃ πόσον ἐξηγηρίωθη τὸ ἄγριον ἐκεῖνο θηρίον ἀκούσαν τὴν ἀποτυχίαν, δηλαδὴ ὁ τύραννος, ὅστις ἀφρίζων ὡς λέων μανιώδης ἔφθασε νὰ γείνη ἐκ τοῦ θυμοῦ καὶ πικρίας φρενόληπτος. Θεωροῦντες δὲ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ παλατίου τοῦ τὴν φανεράν πλέον ταραχὴν μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ τὴν ἀναξιότητά τοῦ δευτέρου γνωρίζοντες καὶ θέλοντες νὰ σβύσουν μίαν τοιαύτην ἀτελεσφόρητον καὶ ἀνωφελῆ πυρκαϊάν καὶ νὰ τὴν ἀφήσουν δι' ἀρμολιώτερον καιρὸν ὑπεσχέθησαν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ὅτι, ἐὰν ἀφήσῃ ὅλην τὴν πληρεξουσιότητα εις αὐτοὺς, δύναται νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ νὰ καθησυχάσουν τὰ πράγματα. Ὅθεν λαθόντες τὴν ἄδειαν ἐκίνησαν ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς αὐλῆς του ἕως τεσσαρχάκοντα καὶ πέντε, οἵτινες φθάσαντες εις Τρίκαλα εἰδοποίησαν τὸν Βελῆ πασᾶ ὅτι ἔρχονται πρὸς συνέντευξίν του οὐχ ὡς ἐχθροί, ἀλλ' ὡς φίλοι καὶ καλοθεληταὶ τῆς οἰκίας του. Οὗτος μολονότι ἐπληροφρηθῆ ὅτι ἡ ἔλευσις των ἀποβλέπει τῷ ὄντι πρὸς μεσιτείαν ἡσυχίας ἕνεκα, τοὺς διέτα-

ξεν ὅτι νὰ ἔλθῃ ἕκαστος μ' ἕνα ὑπηρέτην μόνον ὑποπτευόμενος τὴν παρουργίαν τοῦ πατρὸς του.

Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν πλέον ἤρξατο νὰ σαλεύηται ἡ ὑπαρξίς τοῦ Πασόμπεη καὶ ἡ ἀποτυχία τῶν τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἀγώνων τοῦ σκοποῦ του δὲν προήλθεν ἀφ' ἑτερόν τι, εἰμὴ ἐκ τῆς μολοχαιότητος καὶ φυτικῆς δειλίας τοῦ Βελῆ πασᾶ. Ἀπὸ τὸ ἐν μέρος τῆς πόλεως εἰσῆλθον οἱ πρέσβεις τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἐξεληθὼν ὁ Πασόμπεης μὲ ἕως διακοσίους στρατιώτας διὰ τῶν ἱεμπῶν τῆς Θεσσαλίας διευθύνθη εις Τζάγκασι¹⁴, ὅπου προπέμψας ἀρκετοὺς στρατιώτας ἠτφκλίσθη εις αὐτὴν τὴν θέσιν περιμένων τὸ ἀποθησόμενον τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἔπειτα ἀπὸ διαφόρους καὶ πολλὰς συνομιλίαις μετὰ τοῦ Βελῆ πασᾶ τὸν κατέπεισαν τέλος πάντων νὰ ἀπομακρύνῃ μόνον τεσσαρχάκοντα ἡμέρας τὸν Πασόμπεη διὰ τὴν ὠφέλειαν τοῦ ὄντζακίου καὶ διὰ νὰ γείνη δῆθεν ὁ λόγος τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, τὰς ὁποίας ἐσυμψώνησαν νὰ διατρέψῃ εις τὸν Βῶλον καὶ μετὰ τὰς τεσσαρχάκοντα νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ δικταγῆς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ αὐθις ὑπὸ τὴν δούλευσιν καὶ προστασίαν τοῦ υἱοῦ του καὶ μετὰ τὴν συνθήκην ταύτην ἀνχωρήσαντες ἐπέστρεψαν εις Ἰωάννινα.

Ὁ Πασόμπεης διὰ τῶν περὶ τὸν Βελῆ πασᾶ μυστικῶν του κατακλιπῶν ἐπληροφορεῖτο βεβαιωμένον ἅπαντα καὶ τὰς συνομιλίαις καὶ τὰς ἀποφάσεις τὰς ὁποίας ἐσχάτως ἀφοῦ τοῦ τὰς ἐκοινοποίησεν ἐπιστήμως καὶ ὁ Βελῆ πασᾶς τὸν ἐπροσκάλεσε πρὸς συνέντευξιν. Δὲν ἔλειψε νὰ ἐπιστρέψῃ εις Λαρίσσαν οὐχὶ δι' ἄλλο τι, εἰμὴ, ἀφοῦ ἐπιπλήξῃ τὸν δειλὸν αὐθέντην του, νὰ ἐτοιμασθῆ καὶ ἀπομακρυνθῆ ἀπ' αὐτὸν διὰ πάντα. Περιέργον νὰ ἔβλεπέ τις τότε ζωντανὴν τὴν δειλίαν εις τὸ πρόσωπον τοῦ Βελῆ πασᾶ καὶ τὰ δάκρυα καὶ νὰ ἤκουε τοὺς φοβεροὺς ὄρκους, τοὺς ὁποίους ἐξεφώνει ὅτι ποτὲ δὲν θέλει ξεχάσει τὸν πρὸ πολλοῦ μελετώμενον σκοπὸν καὶ ὅτι κατὰ μέσον δὲν ἤθελε τὸν ὑποχρεώσει νὰ μείνῃ μίαν ἡμέραν μετὰ τὰς τεσσαρχάκοντα κεχωρισμένος πρὸ αὐτοῦ, ἀν καὶ ὁ πατήρ του ἤθελε τοῦ ἀρνηθῆ τὴν ὁποίαν οἱ πρέσβεις τοῦ ὑπεσχέθησαν μὲ σιᾶρτι¹⁵ ἀμνηστίας καὶ δικταγῆν τῆς ἐπιστροφῆς. Ὁ Πασόμπεης ἀπὸ καιρὸν εἶχε παρατηρήσει τὴν ἀναξιότητα καὶ ἀκαταστασίαν τοῦ νόου τοῦ Βελῆ πασᾶ καὶ, μολονότι ἐγνώρισε τὴν ἀπάτην τοῦ πατρὸς του καὶ τὴν ἀπέδειξε καὶ τοῦ ἴδιου, τοῦ εἶπε διὰ νὰ μὴ στοχασθῆ ὅτι ἀπὸ τὴν φόβον του δὲν περιμένει τὰς συμψωνηθείσας τεσσαρχάκοντα ἡμέρας καὶ διὰ νὰ μὴν τὸν ἀφήσῃ ἐν ταυτῷ πικραμιρᾷ τινὰ ὕλην αἰτίαις διὰ νὰ τοῦ προσάψῃ ἔπειτα κατηγορίαν ἀπιστίας, πηγαίνει εις τὸν Βῶλον καὶ ἐξοδεύει τὰς ἡμέρας τῆς συμφω-

14 Ἀλικὴ παράλιος εις τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Θεσσαλικοῦ κόλπου, εις τὴν ὁποίαν τὸ ἄλλος μετακομιζόμενον ἀφ' ἑτερα μέρη πωλεῖται εις τὸν ἑνοικιαστήν.

15 Σιᾶρτη εἶδος ὄρκου νενομιστημένου εις τὸ ἀλκοράνι, ὅτι ὅστις τοῦτο παρᾶβῃ ἀνάγκη νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκά του νὰ κοιμηθῆ τρεῖς νύκτας μὲ ἕτερον ἄνδρα ὥστε, ἀν ἀρέσῃ περισσότερο τῆς γυναικῆς ὁ δεύτερος, δύναται νὰ τὸν ἔγῃ καὶ διὰ πάντα.

νίας. Ἐξήλθε λοιπὸν ἐκ Αλαρίσσης μὲ μίαν μεγαλωτάτην παράταξιν συντροφευμένος ἀφ' ὅλους τοὺς μπέηδες τῆς Αλαρίσσης, ἀπὸ τὸν ἴδιον Βελῆ πασᾶ, ἀφ' ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς τῆς αὐτῆς αὐτοῦ καὶ μὲ χιλίους πεντακοσίους σωματοφύλακας του.

Εἰς τὴν διάρκειαν τῶν ἡμερῶν τῆς προθεσμίας ἀλληλοδιαδόχως ὑπήγαινον οἱ ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον περιποιήσεως ἕνεκα καὶ παρηγορίας τοῦ χωρισμοῦ των. Τελειωθείσης τέλος πάντων τῆς προθεσμίας καὶ μὴ βλέπων τὴν ἔκβασιν τῆς συνθήκης ἠναγκάσθη ὁ Πασόμπης νὰ ἐξοδεύσῃ προσέτι καὶ ἄλλας εἴκοσι ἡμέρας διὰ παρακλήσεως τοῦ Βελῆ πασᾶ. Καὶ εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔλειψε νὰ μεταχειρισθῆ ὁ Ἀλῆ πασᾶς διάφορα εἶδη ἐπιβουλῆς κατὰ τῆς ζωῆς του, πλὴν οὐδενὸς τούτων εὐτύχησεν, ἐπειδὴ ὦν περικυκλωμένος ἀπὸ τοσούτους παλατιοῦς του πιστοῦς στρατιώτας ἐδιπλασίασε τὴν προσοχὴν του.

Τέλος περιμένων ἔφθικεν ὁ γκιμπρὸς τοῦ Βελῆ πασᾶ Χαλήλμπης μπειζαντὲς φέρων δύο φορτικὰ χρήματα καὶ μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Βελῆ πασᾶ, δι' ἧς τὸν παρεκάλει νὰ τὰ δεχθῆ καὶ νὰ μὴ λησμονήσῃ ποτὲ τὴν φιλικίντων, ἀλλὰ δι' αἰτία συμφέροντα ἀμφοτέρων νὰ ἀπόσυρθῆ εἰς τὴν Εὐριπον καὶ περιμείνῃ προσέτι μερικὰς ἡμέρας τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ πατρὸς του. Ὁ Πασόμπης πάντα ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν πρὸ πολλοῦ ὅτι θέλει τὸν ἀκολουθήσουν δὲν ἐταράχθη ποσῶς, ἀλλὰ μᾶλλον διπλασιάσας τὸ γενναῖον τῆς ψυχῆς του ἀπέπεμψε τὸν Χαλήλμπην ἑαυτοῦ μὲ τὰ χρήματα καὶ μὲ μίαν ἐπιστολὴν ἀνάλογον τῆς ἀπιστίας καὶ ἀναξιότητος τοῦ Βελῆ πασᾶ. Ἐκλέξας δὲ ἑκατὸν σωματοφύλακας ἐκ τῶν πλέον πιστῶν του καὶ εὐκαταστάτων ἐδάστασε μεθ' ἑαυτοῦ, τῶν λοιπῶν δὲ πληρώσας τοὺς μισθοὺς διέλυσε.

Μὲ τὸν ἐρχομὸν τοῦ εἰρημένου Χαλήλμπη πέμψας εἰς Τρίερα ἐνκύλωσε τὸ πλοῖον τοῦ Ἰω. Κ. Χητζῆ Λεϊμονῆ καὶ διευθύνθη εἰς Εὐριπον, ὅπου τὸν ἐδέχθη ὁ Μπεκῆρ πασᾶς ἀναλόγως τῆς τουρκικῆς του μεγαλοπρεπείας καὶ ἡγεμονίας. Καί, ἐπειδὴ τὰ σώματα τῶν κατασκόπων καὶ ἐπιβούλων ἤρξαντο εἰσερχεσθαι κρυφῶς εἰς τὴν Εὐριπον, συνεννοηθεὶς μὲ τοὺς Κερυστινοὺς μπέηδες ἀπῆλθον εἰς Κάρυστον κατὰ τὴν 15 Ἰουλίου τοῦ 1813, ὅπου ἐπέμεινε δεκατέσσαρας μῆνας φιλοξενούμενος καὶ σεβόμενος ἀπ' ἐκείνου τοὺς δύο γενναίους αὐταδέλφους μπέηδες, Ὁμέρπεην καὶ Ἰμπρχήμπην. Ἀποσιωπῶ τὰς ὅτις σκευωρίας καὶ ἐπιβουλὰς τοῦ ἔστησεν εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Ἀλῆ πασᾶς εἰς Κάρυστον. Καί, ἐπειδὴ ἀπὸ βεβαιούσαν καὶ ἀπὸ διάφορα ἕτερα μέρη οἱ φίλοι του τοῦ ἐδείκνυον μάκρος εἰς τὴν ὑπόθεσιν του καὶ, ἐνῶ δὲν τοῦ ἔδιδον γνώμην νὰ ἀναβῆ εἰς τὰ βασίλεια, τὸν ἐσυμβούλευον ἐν ταῦτῳ νὰ τραδηθῆ εἰς ἀσφαλέστερον μέρος νὰ φυλαχθῆ καὶ νὰ περιμείνῃ ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρὸν, ἀπεφάσισε ν' ἀρήσῃ τὴν Κάρυστον. Ὁ σημαντικώτερος τῶν φίλων του ἦτον ὁ

πολυθρύλητος Χαλέτ ἐφέντης, ὅστις τοῦ ἔδιδε καὶ τὴν ἀνωτέραν συμβουλὴν μέσον τοῦ Μποχωράκη Σαπτζῆ σαρκῆρ του. Ὅθεν ἰμβαρκαρισθεὶς εἰς τὴν φηργάτα¹⁶ τοῦ Ὁμέρπεην, συντροφευμένος καὶ παρ' αὐτοῦ, διηυθύνθη εἰς Ἰζεσμὲν, κωμόπολιν παρὰ τῆς Ἀνατολῆς ἀπέναντι τῆς Χίου, ὅπου τὸν ὑπεδέχθη μπέης τις Μεμήσμπης ὀνομαζόμενος εὐγενικῶς.

Πολλὰ καὶ διάφορα ἐτχεδίαζεν μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀπὸ τὴν μίαν ὄρην εἰς τὴν ἄλλην ποίαν ὁδὸν νὰ βυδίσῃ δηλαδὴ, καὶ ὅτε μὲν ἀπεφάσιζε νὰ διαβῆ εἰς τὴν Ρούμελην καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν φίλον του Μπερκὸβτζιακην εἰς τὸν Παρκαδούναβιν, ὅτε δὲ νὰ διευθυνθῆ εἰς τὸ Σουδάκι, σατραπείαν τῆς Καππαδοκίας, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μπαμπᾶ πασᾶ. Τελευταῖον ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ τὴν προστασίαν τοῦ Σιακήρ πασᾶ, ὅστις ἠγεμόνευεν εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Κλουτάχιας¹⁷ καὶ πέμψας ταχυδρόμον μὲ ἐπιστολὴν του ἔλαβεν ἀπάντησιν ὅτι διὰ νὰ μὴ περιπλεχθῆ εἰς τὰς κατηγορίας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ δὲν δύναται νὰ τὸν δεχθῆ ὅθεν ἀπεφάσισε πλέον νὰ φύγῃ τὴν Ἀνατολὴν καὶ νὰ διαβῆ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰμβαρκαρισθὴν λοιπὸν εἰς δύο πλοῖα μ' ὅλους τοὺς σωματοφύλακας του διὰ τὴν Καββάλαν καὶ ἀπὸ ἐναντίους καιροὺς μὴ δυνάμενος νὰ ταξιδεύσῃ προσωρισθῆ εἰς ἓν παρὰ σκαλον τῆς νήσου Μεγάλης Λίμνου, ὅπου μετὰ δύο ὄρας ἔφθικεν ἐν μὲ σημαίαν μπειλίτικην, καί, ἕως ὅτου πληροφορηθῆ τὸ φορτίον του, ἔλαβε ἀρκετὸν φόβον. Τὸ πλοῖον αὐτὸ ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετακομίζον τὸν Κουτείναχκ Τζορβατζιόγλου συμπέθερον τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, ὅστις πρὸ δύο χρόνων διευθυνθεὶς εἰς τὴν Μέκκαν εὐλαβείας ἕνεκα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Καββάλαν τὴν πατρίδα του. Ὁ Πασόμπης μὲ τοῦτον τὸν ντερέμπην ἔτυχε νὰ εἶναι καλὰ γνωρισμένος καὶ φιλιωμένος ἐν ταῦτῳ, ὅστις, ἀφοῦ ἤκουσε τὰ συμβάντα του καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται κατὰστασιν, τοῦ ἔδωκε τὴν δεξιάν του, τοῦ ἐπρόσφερε τὴν οἰκίαν του καὶ τὴν προστασίαν του, ὥστε, χρεὶς τυχοῦσης, ἐὰν ζητηθῆ εἴτε ἀπὸ τὸν Ἀλῆ πασᾶ εἴτε ἀπὸ τὸν σουλτάνον, τοῦ ὑπεσχέθη μεθ' ὅρκου ὅτι θέλει ἐξοδεύσει ὅλους τοὺς θησαυροὺς του διὰ νὰ τὸν υπερασπισθῆ. Εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο κατὰστασιν ὁ Πασόμπης τὴν τύχην ταύτην τὴν ἐνόμισε τῆς θείας προνοίας ἀποτέλεσμα καί, μολονότι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ξενόδοχος του φιλοτιμούμενος ὑπέσχετο ὑπεράνω τῆς δυνάμεώς του καὶ ὅτι ἡ θέσις αὕτη τῆς Καββάλας τοῦ ἦτο διόλου ἀσύμφορος, ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρόσκλησιν. Φθάσαντες δὲ εἰς τὸν λιμένα τῆς Καββάλας εὗρον τὴν πόλιν μεμολυσμένην καὶ τὴν νόσον πανώλην ἔνδον τῆς οἰκίας τοῦ γενναίου ξενόδοχου. Ἐκ τούτου ἀφήσαντες τὴν Καββάλαν διέβησαν εἰς ἓν ὑποστατικὸν του παραθαλάσσιον Γυφτόκαστρον ὀνομαζό-

¹⁶ Φηργάτα μπειλίτικη, δι' ἧς κατέτρεχε τοὺς πειρατὰς τῆς Ἀσπρῆς θαλάσσης.

¹⁷ Ὄρνος τοῦ σατράπου τῆς κατὰ τὴν Ἑλλάσονα Ἀσίαν τῆς Φρυγίας. Τὸ πάλαι ὀνομαζέτο Κοτυαίον.

μενον¹⁸ τρεῖς ὥρας ἀπέχον τῆς Κεβδάλαις κατὰ δύσιν, ὅπου διατρίψαντες ὅλον τὸν Σεπτέμβριον ἠσθένησαν ἅπαντες. Ἐκεῖθεν διέβησαν εἰς τὴν Πράβισταν, ὅπου ἠγεμόνευεν ὁ υἱὸς τοῦ Χουτείνικα ὁ Καπουτζήμπας. Οὗτος ὁ νέος ξενόδοχος τὸν ἐδέχθη ὡσαύτως μ' ὄλην τὴν ἀπαιτούμενην γενικιότητα καὶ φιλοφροσύνην. Ὁ Ἀλῆ πασᾶ ὅμως δὲν ἐδράδυνε νὰ πληροφορηθῆ περὶ τῶν κατακόπων τοῦ τὴν δικτριδὴν τοῦ Πασόμπη καὶ περιφέρειαν καὶ νὰ συναρπάσῃ μὲσον τοῦ Ἰούμπη Σέρετλη νὰ πέμψουν εἰς τὴν βασιλεῖαν συμφώνως οἱ ὑπὲρ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀγιάνιδος τῆς Μακεδονίας ἀναφορὰς καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν ὡς δικταρχοποιόν. Ἐκτὸς τούτου διέσπειρε καὶ διάφορα σώματα κατακόπων νὰ κειροφυλακτῆσούν ἕως καὶ τὸν φρουρῶν. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν, ὅπου εὑρέθη ὁ ταλαίπωρος Πασόμπης, ἠνοίχθη ἐν μέγα θέατρον τῆς καταδρομῆς του καὶ θεωρῶν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ ξενόδοχου του δὲν ἀναλογεῖ μὲ τὴν φιλοτιμίαν του καὶ ὅτι δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ βατταχθῆ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος πέμπει τὸν γραμματέα του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ ἐπιστολὴν εἰς διάφορα σημεῖα καὶ ὑποκειμένα καὶ μινιστέρια καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν καπετὰν πασᾶ καὶ σαράρην του Σαπτζήν διὰ νὰ ἐργασίῃ ἕως τοῦ ἐδίδοτο κανὲν ἀνάλογον τοῦ ὑποκειμένου τοῦ μανδύτι¹⁹ ἐπάνω εἰς τὴν Ἀνατολὴν διὰ νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ καθησυχάσῃ μερικὸν καιρὸν. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη εὐτύχησεν· ὁ μὲν καπετὰν πασᾶς τοῦ ἐπρόσφερε τὴν Κύπρον, ὁ δὲ σαράρης του (τραπεζίτης) τῷ ὑπεσχέθη ὄλην τὴν ἀνήκουσαν χρηματικὴν ποσότητα διὰ τὸ βασιλικὸν ταμεῖον, πλὴν ἐπειδὴ διὰ νὰ ὑπάγῃ τινὰς εἰς τὴν Κύπρον ἠγεμὼν πρέπει κατὰ νόμον νὰ ἐνδυσθῆ τὸ καφτάνι ἔνδον εἰς τὸ παλάτιον τοῦ πασᾶ καπουσιῦ, δὲν ἐτόλμησε νὰ κινδυνεύσῃ. Ὅθεν ἀποποιήθη τὴν ἠγεμονίαν τῆς Κύπρου καὶ στενοχωρηθεὶς καθ' ὑπερβολὴν ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους σκευωρίας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ φεύγει διὰ νυκτὸς εἰς τὸ φρούριον τῆς Κεβδάλαις μὲ δυσκρέσκειαν πολιτικὴν τοῦ Ἰζορβιτζιόγλου χωρὶς νὰ εἰζεύρῃ ποῦ ἔχει νὰ ἀτφλισθῆ καὶ λαβῶν τὸν δρόμον τῆς Δράμας ἐφιλοξενήθη εἰς ἐν ὑποστρατικὸν τοῦ Μχμύμπη Δράμαλη, ὁ σούμπας τοῦ ὁποίου εὑρεθεὶς γνωστὸς τοῦ Πασόμπη ἔδωκεν κρυφίως τὴν εἰδήσιν τοῦ αὐθεντός του. Ὁ γενναῖος Μχμύμπης λαβῶν τὴν εἰδήσιν πέμπει τοὺς αὐταδέλους του καὶ κεχαγὰ του καὶ τὸν προσκαλεῖ εἰς τὴν αὐλήν του, ὅπου εὔρε τῷ ὄντι μεγάλην ὑποδοχὴν καὶ ψυχὴν γενναίαν διὰ νὰ ἀντιπαρταχθῆ καὶ ἀμέσως καὶ ἐμμέτως μὲ τὸν Ἀλῆ πασᾶ. Ὁ Δράμαλης ἦτον εἰς ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους ἀγιάνιδες τῆς Μακεδονίας καὶ μὲ τὸν Ἰούμπη Σέρετλη ἐχθρὸς ἄσπονδος, σταθερὸς εἰς τὸν λόγον του καὶ εἰς ἄκρον φιλόδοξος· σὺν πᾶσι

18 Ὁ Μελέτιος λέγει ὅτι τὸ Γυφτόκαστρον ἕως εἶναι ἡ πατὴρ Δικαία πόλις τῆς Θράκης.

19 Ἐπίσημον τῆς βασιλείας ὑποῦρημα.

τούτοις τὸν ὑπερασπίζετο καὶ ἡ βαλιντὲ τοῦ βασιλέως²⁰. Ὁ Μχμύμπης διὰ νὰ δώσῃ ὑπόληψιν εἰς τὸν ξενοδοχούμενόν του, σιμὰ εἰς τὰς ὁποίας ἐξουσίαν ἐπαρχίας, τοῦ παραδίδει ὅλας τὰς ὑποθέσεις τῆς οἰκίας του καὶ τὸν κατασταίνει πληρεξούσιον εἰς ὅλα τὰ εἰσερχόμενα καὶ ἐξερχόμενα. Τοῦτο δὲν τὸ ἐχάρη ὅμως διὰ πολὺν καιρὸν, ἐπειδὴ ὁ Ἀλῆ πασᾶς, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν δολοφονίαν διὰ τῶν διαφόρων κατακόπων του, ἐκ τῶν ὁποίων συλληφθέντες καὶ τρεῖς ἐφουρκίσθησαν παρὰ τοῦ Μχμύμπη, διὰ τῶν ἀναφορῶν τῶν ἀγιάνιδων καὶ ἀρκετῆς προσφορᾶς πρὸς τὰ μινιστέρια τῆς βασιλείας κατώρθωσε νὰ τὸν κάμῃ ἐξόριστον διὰ τὴν Μεγάλην Αἴμον. Τὰ μινιστέρια τῆς πόλεως διὰ νὰ ἀρπάσσουν τὰ χρήματα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν νὰ φυλάξουν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Πασόμπη πρὶν παρὰ νὰ ἐκδώσουν τὸ φερμάνι τῆς ἐξορίας, πέμψαντα ἐπίτηδες μυστικῶς ἔδωσαν εἰδήσιν τοῦ Δράμαλη διὰ νὰ τὸν μακρύνῃ πρὸς ὄραν ἀπὸ τὴν αὐλήν του νὰ μὴν τὸν εὔρῃ ὁ βασιλικὸς μπουμπασίρης καὶ ἐπὶ ταύτου ἐπέμψεν τὸ φερμάνι τῆς ἐξορίας μὲ ἐν βόδι τῆς Πόλεως, τὸ ὁποῖον δὲν εἰζευρεν ἕτερόν τι εἰμὴ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ κοιμάται. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν εἶχεν ἐξέλθει οὐδέποτε ἔξω τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Δράμαλης ἀστείότητος ἕνεκα ἀπέρχεται ἔξω εἰς ἐν ὑποστατικὸν του καὶ εἰς τὸν τόπον του παραιτεῖ τὸν Πασόμπη ὑπὸ τὸ ὄνομα Μχμύμπη περικυκλωμένον ἀφ' ἑλούς τοῦ ἀξιωματικοῦ του καὶ σωματοφύλακας τῆς αὐλῆς του. Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλικὸς ἄνθρωπος περρησιάζεται εἰς τὸν πλαστὸν Μχμύμπη καὶ μετὰ τὰς συνειθισμένας περιποιήσεις τοῦ ἐγγχειρίζει τὸ φερμάνι· ὁ δὲ Πασόμπης λαβῶν καὶ ἀναγνώσας ὄρθιος μὲ τὸ ἀπαιτούμενον σέβας κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν συνήθειαν τὸ ἔθετεν ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν του. Μετὰ ταῦτα λέγει τὸν μπουμπασίρη ὅτι· ἀτῷ ὄντι ὁ δικλαμβανόμενος εἰς τὸ ὑψηλὸν φερμάνι ἐλθὼν πρὸ ἡμερῶν εἰς τὴν οἰκίαν μου ὡς ξένος τὸν ἐδέχθη καὶ ἐφιλοξένησα ὡς ἀπαιτεῖ ὁ χαρακτήρ ἐνός πιστοῦ Μουσουλμάνου καὶ ἐκεῖνος τῆς οἰκογενείας μου, ἀλλὰ πρὸ δέκα ἡμερῶν ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν διὰ τὸν Πανδούναβιν καὶ, ἐπειδὴ κατατρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὡς μοι εἰρηγεῖτο, εἰς ποῖον μέρος κατέφυγε ὀριστικῶς ἀγνοῶ». Τέλος διὰ νὰ μὴ πολυλογώμεν, λαβῶν ἐπτακάσια πεντήκοντα γρόσια καὶ μίαν πρὸς τὴν βασιλεῖαν ἀναφορὰν ἐπέστρεψεν αὐθις εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Εἰς μίαν τοιαύτην περίστασιν ὁ ἄθλιος Πασόμπης ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὰ νήκοντα μέτρα νὰ φυλάξῃ τὴν ζωὴν του, νὰ μὴν ἀφήσῃ καὶ αἰτίαν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ διὰ νὰ ἐνοχλῆ τὰ βασιλεῖα μὲ τὰς καθημερινὰς ἀναφορὰς του. Ὅθεν μερίζει τοὺς σωματοφύλακας του καὶ ὑπηρέτας· καὶ τοὺς μὲν ἐξαποστέλλει εἰς Θεσσαλονίκην, τοὺς δὲ εἰς Σμύρνην τῆς Ἀσίας καὶ μέρος εἰς Κωνσταντινούπολιν· αὐτὸς δὲ μὲ μόνον τέσσαρας πιστοῦς του καὶ ἠγαπη-

20 Ἡ μητέρα τοῦ σουλτάν Μχμύμπη.

μένους ἐκλείσθη εἰς ἓν οἰκημα ἀχύρων τοῦ παλατιοῦ μεταξὺ χαρμεῖου καὶ σελευλικῆς (γυναικωνίτιδος καὶ ἀνδρωνίτιδος), ὅπου περιωρισμένος εἰς μίαν ἐπίτηδες κατασκευασμένην κλίνην δίχως νὰ τὸν εἰξέυρη οὐδεὶς τῶν ἔξω τῆς πόλεως· ἔζησε δύο ἡμισυ ἔτη συνανκστρεφόμενος συχνὰ μὲ τὸν Μαχμούμπη και περιδικάζων τὰς ὥρας του μὲ τὴν πασέντζαν καὶ μέλι βούμ. Ὁ Ἀλῆ πασᾶ· ἀγνοῶν τοῦ εὐρίσκεται δισκοροπίσας διάφορα σώματα κατασκόπων εἰς Ῥούμελην, εἰς Ἀνατολήν, εἰς Κωνσταντινουπόλιν, εἰς Πελοπόννητον, εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· καὶ εἰς διάφορα ἕτερα μέρη τὸν ἐξήτει. Ὁ Πασόμπεης καὶ ἔνδον τῆς ῤηθείσης φυλακῆς δὲν ἔπαυε νὰ ἀνταποκρίνηται διὰ τῶν κατασκόπων του μὲ τοὺς ἐν Ἰωαννίνοις φίλους του²¹ καὶ μὲ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει περιπλέον μὲ τὸν Χαλέτ ἐρέντην μέσον τοῦ Σαπτζή σαράφη του καὶ τοῦ ἐκ Ακαρίτσης Ἀπτήμπεη ἐρέντη. Ὁ γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τὸν ἐπληροφόρει κατὰ διαδοχὴν ὅλα τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ του. Ὁ Χαλέτ ἐρέντης, ἐνῶ τὸν ἐπαρηγόρει μὲ τὰς ἐπιστολάς του, τὸν ἐσυμβούλευε νὰ ἴσταται καλὰ πεφυλαγμένος καὶ θέλει ἔλθει ἐντὸς ὀλίγου μίαν ἐποχὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος σουλτάνος νὰ τὸν ζητήσῃ καὶ ἀπαλλάξῃ τῆς ἐξορίας δίχως τῶν πεντακοσίων χιλιάδων γροσίων, τὴν ποσότητα, ἣν ἐπρόσφερε πολλακίς νὰ ἐλευθερωθῇ τῆς ἐξορίας του. Εἰς τοιαύτην τεταλαιπωρημένην θέσιν εὐρισκόμενος, στενοχωρηθεὶς καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὸ τῶν ἀχύρων οἰκημα, ἀπεφάτισε νὰ ἐξέλθῃ κρυφίως καὶ περιέλθῃ ἀγνώριστος μερικὸν καιρὸν. Ὅθεν ἀνταποκριθεὶς μὲ τοὺς παλαιούς του φίλους μπέηδες τῆς Κάρυστου τοῦ ἐπρόσφερον ἐκ δευτέρου τὴν προστασίαν των. Τυχῶν οὖν πλοῖόν τι ἐκ τῆς νήσου Σαπτζῶν εἰς τοὺς λιμένας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἐξουσίας τοῦ Μαχμούμπη Δράμκλι ἐμπορίου ἔνεκα καὶ ὑποχρεωθεὶς ὁ καπετάνιος καὶ ἐμπορος τοῦ πλοίου²² μὲ ναῦλον ἀρεστὸν τὸν μετακόμεσκιν εἰς τὸ Καστρί, λιμένα περὶ τὸν Κάβον Ντόρον εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς νήσου Εὐβοίας. Ἐδόθη ἡ εἶδησις τῶν Κερυστινῶν μπέηδων, οἵτινες τοῦ ὑπεσχέθησαν μὲν τὴν προστασίαν των, ὡς εἴρηται, ἐκ δευτέρου πολιτικῶς, μὴ ἐλπίζοντες δὲ ὅτι τῶ ὄντι θέλει ἐπιστρέφει ἐδυσκαρестήθησαν εἰς ἄκρον, καὶ ἐκ τούτου ἐπροξενήθη κάποια ψυχρότης μεταξὺ των· μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ τὸν ἀποπέμψουν φιλοτιμηθέντες, μολονότι ἐφοδοῦντο τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἐκείνην τῆς βασιλείας, τὸν ἐδέχθησαν καὶ διὰ νυκτὸς τὸν ἔμβασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Κάρυστου, ὅπου τὸν ἐδέχθη φιλοφρόνως ὁ ντηζστάρης (φρούραρχος) γυναικᾶδελφος τοῦ Ὁμέρμπεη. Πλὴν δὲν ἐδυνήθη νὰ μείνῃ μυστήριον ἢ εἰς Κάρυστον ἐπιστροφή του, διότι, ὅπου ἀν' ὑπήγαινε, δὲν ἐδύνατο νὰ περιορισθῇ μ' ἄλλαν τὴν καταδρομὴν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ διὰ νὰ μὴ ἀνταποκρίνηται μὲ διάφορα ὑποκείμενα φίλων του καὶ σχετικῶν.

21 Μὲ τὸν πρῶτον γραμματέα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ Μάνθον Οἰκονόμου ἐκ Ζαγόρι.

22 Ἐμπορος ὁ Παναγιωτάκης Παπαχριστόπουλος Πελοποννήσιος ἐκ χωρίου τῆς ἐπαρχίας Λακεδαίμονος Λογκανίου ὀνομαζομένου.

Οἱ κατὰσκοποι εἰδοποίησαν τὸν Ἀλῆ πασᾶ τὴν εἰς Κάρυστον ἔλευσίν του καὶ, μολονότι τὴν ἔδοσαν ὡ, ἀμφίβολον, δὲν ἠμέλησε νὰ διατάξῃ Νταλίπαγά τινα Πρεμετινὸν βριβόδα τοῦ Ξεροχωρίου²³ διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ τὸν ἐπιβουλευθῇ· ὅστις περιερχόμενος μὲ μίαν τράταν ὠπλισμένην εἰς τὰ τῆς Κάρυστου παράλια ἀδιαικλόπως, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Πασόμπεης τῶ ὄντι εἶναι εἰς τὴν Κάρυστον καὶ, ἐπειδὴ εἰξέυρεν ὅτι τὴν πρῶτην φορὰν κατάρκει εἰς τὴν ἐξοχὴν εἰς ἓκ πύργον τοῦ Ὁμέρμπεη, διὰ νυκτὸς κατάρθρωσε νὰ θέσῃ εἰς τὰ κάτωθεν τοῦ πύργου ἐν βράζει μὲ πυρίτιδα κόνιν καὶ προσταρμόσας τὸ φυτήλιον ἔφυγεν αὐθις εἰς τὴν τράταν τοῦ περιμένων τὰ ἀποτελέσματά της· πλὴν κατὰ καλὴν τύχην τῆς εἰς τὸν πύργον κατοικοῦσης φαμελλίης δὲν εὐτύχησε τὸ φυτήλιον.

Θεωρῶν λοιπὸν ὁ Πασόμπεης ὅτι ἔγινε γνωστὴ ἡ εἰς Κάρυστον ἀφίξις του πέμψας διὰ τοῦ Ὁμέρμπεη εἰς τὴν νήσον Ψαρῶν ἐναύλωσε τὸ πλοῖον τοῦ κ. Δημήτρη Παπᾶ χωρὶς νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦ πλοιαρχοῦ τὸ ὅποιον ἤθελεν ἐμβάσει εἰς τὸ πλοῖόν του φορτίον. Ὁ διακληρωθεὶς Νταλίπαγας πληροφορηθεὶς τὸ ναύλωμα τοῦ πλοίου καὶ τὴν ἔλευσίν του ἐπομένως εἰς τὸν λιμένα τοῦ Καστροῦ προκαταλαμβάνει διὰ νυκτὸς καὶ ἐξελθὼν ἐκ τῆς τράτας μὲ μέρος στρατιωτῶν συλλαμβάνει τὸν κ. Δημήτριον Παπᾶ καθ' ὁδὸν διευθυνόμενον εἰς τὴν χώραν καὶ ἐλύσας κατὰ μέρος τὸν ἐρωτᾷ ποῖος εἶναι; ποῦ πηγάζει; καὶ διὰ τί; ὅστις τὸν εἶπε τὸ ὄνομά του, τὴν πατρίδα του καὶ τὴν εἰς τὴν Κάρυστον διεύθυνσίν του διὰ ναῦλον: «Τί νῶμος εἶναι τὸ φορτίον μου ἀγνοῶ», εἶπεν, ὡς καὶ τῶ ὄντι. Ὁ Νταλίπαγας τοῦ ἐξηγήθη σαφέστατα ὅτι τὸ φορτίον του εἶναι ὁ Πασόμπεης· «καὶ νηαίρομαι», τὸν εἶπεν, «ὅτι ἔλαβες τοιαύτην καλὴν τύχην· διακρίσεις πεντήκοντα χιλιάδες γρόσια σοῦ μετρῶ ἐνταῦθα ἄμα τὸν ἰμβαρκάρεις καὶ, ὅταν φθάσωμεν εἰς τὸν Ἀλῆ πασᾶ, σοῦ ὑπόσχομαι ὅτι ἔχεις νὰ λάβῃς ἄλλην μίαν τοιαύτην ποσότητα καὶ ἐκτὸς τούτων, ὅταν ἀποκτήσης τὴν εὐνοίαν του ποιῶν ταύτην τὴν σημαντικὴν δούλευσιν τῆς ἐπιθυμίας σου, ἔχεις νὰ γείνης ὑπέρπλουτος». Ὁ κ. Δημήτριος θεωρῶν αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτὴ καὶ συλλογίζόμενος ἔμεινε διὰ πολὺ ἄφωνος καὶ ἀμφιρρηπής· τέλος ἐλθὼν εἰς ἐκὺτὸν ἀπεκρίθη: «Ὁμνύομαι εἰς ὃ πιστεύω, ὅτι δὲν ἔχω κείνησιν διὰ τὸν Πασόμπεη· ὅμως, ἀν καὶ μοὶ ἐπρόσφερον ὅλα τὰ πλούτη τοῦ Κροῖσου, δὲν ἤθελε μὲ καταπαίτουσιν νὰ πράξω μίαν τοιαύτην ἀνοσιουργίαν καὶ νὰ τιμᾶσω τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς πατρίδος μου». Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἦν μόνος του καὶ τῆς πόλεως μακρὰν τρεῖς ὥρας σχεδὸν ἐφοβήθη ἀναμφιβόλως. Ὅθεν διὰ νὰ τὸν ἀναπαύσῃ ὀπωσοῦν τοῦ ὤρισθη ὅτι «ἀν ἤθελε μοὶ προβάλλουσιν νὰ ἰμβαρκάρω τὸν Πασόμπεη, σὺς κᾶμω τὴν χάριν νὰ μὴ τὸν δεχθῶ». Καὶ τῶ ὄντι ἔκαμε τοιαύτην ἔνορ-

23 Κωμόπολις εἰς τὸ δυτικοαρκτικὸν μέρος τῆς νήσου Εὐβοίας ἀπέναντι τῆς ἐπαρχίας Ζητουρίου.

κον απόφασιν· ὁμῶς, ἀφοῦ ἐπικρησίσθη εἰς τὸν Πασόμπη, ὅστις τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ τὸν ἐδέχθη μὲ μεγάλην εὐμένειαν, ἐλησμονήσθη τὴν ὁπίαν ὑπεσχέθη ἔνορκον χάριν τοῦ Νταλίπαγκ καὶ χωρὶς νὰ φανερώσῃ καὶ ὅσα τοῦ συνέβησαν καθ' ὁδὸν διὰ νὰ μὴ δώσῃ ὑπόψιαν ἐπρόσθερον εἰς τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὸ πλοῦτον του καὶ τὸν ἐκυτόν του καὶ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς του.

Ὁ Πασόμπης ὡς πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς ἦτον ἄνθρωπος μὲ μεγάλην πολιτικὴν εἶχεν ἐκ φύσεως πολλὰ προτερήματα· ἦτον εὐπροσῆγορος, ἐτοιμολόγος καὶ γλυκύλογος· παρκαστατικὸς εἰς τὸ λέγειν, ἐλεύθερος κατὰ τὴν χεῖρα, γενναῖος κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κερδίαν· εἰς αὐτὸν ἐπιτηδεύατα νὰ προσκαρμύζῃ τὰς περιστάσεις εἰς τὰ συμφέροντά του· μνήμων εἰς ἄκρον καὶ ἱστορικὸς ἐκ τοῦ προχείρου ἀξιόλογος· ποτὲ δὲν ἐπυλλογιζέτο ἂν εἶναι πλούσιος ἢ πένης· εἶχε τοιοῦτον ἐλκυστικόν, ὥστε ἀδύνατον ὅστις τὸν συνανεστρέφετο νὰ μὴν τὸν ἀγκυπῆσῃ· ἄνθρωπος δίχως νὰ τὸν γνωρίζῃ πώποτε, ἂν τὸν ἐξήτει πεντήκοντα χιλιάδες γρόσια, καί, ἂν δὲν τὰ εἶχεν, ἔπρεπε νὰ τὰ δανεισθῇ νὰ τοῦ τὰ προσφέρῃ. Σὺν πᾶσι τούτοις, ἕως διὰ κενοδοξίαν μᾶλλον ἢ εὐσπλαγχνίαν, εἶχε τοιοῦτον ἰδίωμα ὥστε νὰ παρκαθλέπῃ τὰς πλέον ἀνγκυσιότερας του ὑποθέσεις διὰ νὰ δίδῃ βοήθειαν ὁποιοῦδήποτε ἦθελε τοῦ ζητήσῃ συνδρομὴν, καὶ πολλάκις ἐνσχολούμενος μὲ ζῆλον διὰ τοιαῦτα ἀντικείμενα ἔμενε νῆστις δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ὄντας εἰς τὴν βασιλεύουσιν εἰς τὰς δύο τῆς νυκτὸς ποτὲ παρρησιασθεὶς Γεωργίος· τις Ἐκνθόπουλος ὀνομαζόμενος γραμματεὺς τοῦ μπαγκέρη Γεωργίου Καρακώστογλου²⁴ τοῦ λέγει: «Ἐφένδη μου, δι' ἀναφορὰς τοῦ πατριάρχου ἐξεδόθη φερμάνι καὶ περὶ τὰς δώδεκα τὸ ἑσπέρας βετλικοὶ τζκουτιάδες συλλαβόντες τὸν ἀρχιμανδρίτην τῆς ἐνορίας μου διεύθυνον σιδηροδέσμιον εἰς τὸ πατριαρχεῖον διὰ νὰ τὸν πέμψῃ ἐξόριστον εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος.» Ἐνταῦθα, τοῦ λέγει ἐφένδη μου, δι' αὐτὸν τὸν δυστυχῆ! Ὁ Πασόμπης χωρὶς νὰ ττοχασθῇ τὸ παράωρον πέμψας ἀμέσως ῥαβδασκίον τοῦ τινος τουρκιστὶ πρὸς τὸν βεζύρη τῆς βούλλας μὲ δύο τζοχαντζαρέους του παρήγγειλε νὰ τοῦ τὸ ἐγχειρίτουν ἰδίαις χερσὶ. Ὁ βεζύρης ἄμα ἰδὼν τὸ ῥαβδασκίον εὐθὺς ἐκδίδει προσταγὴν ἔγγραφον, τὸ λεγόμενον ἰλιακ φερμάνι, καὶ τὴν διευθύνει μὲ τζαούσην ὁμοῦ καὶ μὲ τοὺς τζοχαντζαρέους τοῦ Πασόμπη πρὸς τὸν πατριάρχην διὰ νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν ἀρχιμανδρίτην καὶ ἐν ταύτῃ παρὰδῶσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τοῦ Πασόμπη. Ὁ μπακάρτης Γρηγόριος πατριάρχης θεωρῶν τοιοῦτον ἀτυχήτιστον ὅτι μετὰ δύο ὡρῶν τῆς ἐξορίας νὰ ἐκδοθῇ ἰλιακ φερμάνι εἰς τὸν αὐτὸν κκιρὸν καὶ εἰς τὰς πέντε ὥρας τῆς νυκτὸς καὶ ἠπόρησε καὶ ἐφοβήθη τὴν βαρβαρότητα· ὅθεν λα-

²⁴ Ἐξ Ἰωαννίνων, ὅστις πρὸ χρόνων μετοικῆσας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ποιῶν τὸ ἐμπόριον τῶν σακουριῶν τῆς Ρωσσίας ἐγένετο πλουσιώτερος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Χριστιανῶν ἐμπόρων.

θόντες τὸν κλόγηρον οἱ ἄνθρωποι ἐπικρησίσαν ταύτην τὴν νύκτα τοῦ Πασόμπη, ὅστις περιμένων τὸ ἀποδητόμενον δὲν ἐδείπνησε σχεδὸν ἕως τῶν ἑπτὰ τῆς νυκτὸς ὡρῶν. Ὅσοι γνωρίζουσι τὸ βῆρος τοῦ κισισχανῆ (τάγμα τῶν κλογῆρων) κοντὰ εἰς τὸ ὀθωμανικὸν κράτος διὰ διαφόρων ἐπικυρωμένων ἀκτεναμέδων (συνθηκῶν) ἀφ' ὅλην σχεδὸν τὴν σειρὰν τῶν Ὀθωμανῶν αὐτοκρατόρων δύνανται εὐκόλως νὰ συμπεράνωσιν ὁπόση περιφρόνησις ἐγένετο ἐκ τούτου εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Μ' ὅλον τοῦτο αἱ περιστάσεις ὠδήγησαν τὸν νουνεχὴ μπακάρτην Γρηγόριον νὰ πέμψῃ τὴν ἐπιούσαν τὸν πρωτοσύγγελλον του καὶ ζητήσῃ συμπάθειαν τοῦ Πασόμπη λέγων, ἐπειδὴ ἠγνόει ὅτι ὁ κλόγηρος οὗτος ἦτον ὑπὸ τὴν εὐνοίαν του, ἔκαμεν ἐξόριστον²⁵.

Ὅσοι περιηγηταὶ εἶτε πρέσβεις τῆς πόλεως Ἄγγλοι, Γάλλοι, Ῥώσσοι, Γερμανοὶ καὶ ἕτερα μεγάλα τῆς Εὐρώπης ὑποκείμενα ἐγνωρίσαν προσωπικῶς τὸν Πασόμπη τὸν ὠμολόγησαν διὰ μέγαλον Ὀθωμανόν. Μολονότι ἐκολάκευε τοὺς Ῥώσσους, ἦτον ἐχθρὸς τῶν Ἄσπονδος καὶ διὰ τὸ μῖσος τοῦτο ἐπήγει τὸν Ναπολέοντα τότεν, ὥστε εἰς πᾶσαν συνομιλίαν καὶ συναναστροφῆν ἐδιηγεῖτο τὰς ἀνδραγαθίας του μὲ μέγαλον ἐθνουσιασμόν.

Ὁντος εἰς Κέρυστον, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν τοῦ ἤλθον αἱ εἰδήσεις ὅτι ὁ Ἄλῃ πασᾶς μέρος τῶν τζιφλικίων του πυρπολήσας κατηδάρισε καὶ μέρος ἐξουσίασεν· ὅτι εἰσελθὼν εἰς τὸ παλάτιόν του ἕως ἐπὶ τὰ ἐνδότερα τῆς γυναικωνίτιδος, ἀφοῦ ἤρπασεν ἄπασαν τὴν πολύτιμον περιουσίαν του ἕως τὸ παρκαμικρόν, διέταξε τοὺς σωματοφύλακας του καὶ ἔσυρον ἐκ τῆς κόρης τὴν πρεσβύτιδα μητέρα του, τὴν τριακονταετῆ γυναῖκά του, τὴν δωδεκαετῆ κόρην του, ἀρραβωνιασμένην οὖσαν μὲ τὸν Μεχμέτ πασᾶν υἱὸν τοῦ Βελῆ πασᾶ, καὶ τὸν δεκαετῆ υἱὸν τοῦ Ἀχμέτ-μπησιν εἰς τὰς ῥύμκας τῆς πόλεως Ἰωαννίνων καὶ ἐφυλάκωσεν εἰς μίαν παλαιὰν οἰκίαν, ὅπου ἐκ τῆς λύπης ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος ἢ μητέρα του· τοὺς δὲ ἐναπολειφθέντας μετὰ ταῦτα πέμψας εἰς Τεπελένι ἠτράλι-σεν εἰς ἐν σκοτεινότερον ὑπόγειον (μπουντροῦμι), ὅπου ἀπέθανε καὶ ἡ κόρη του. Ἀφοῦ, λέγω, ταῦτοχρόνως τοῦ ἤλθον τοιαῦτα πικρὰ εἰδήσεις ἔδειξε τόσην γενναϊότητα, ὥστε δὲν κατεδέχθη νὰ δεῖξῃ παρκαμικρὸν σημεῖον λύπης. Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν θέλοντες κατὰ τὴν συνήθειαν νὰ τὸν παρηγορήσουσιν ἔλαβον ἀπόκρισιν τοιαύτην: «Φίλοι μου, σὰς παρκακαλῶ νὰ μὴ τκαρῆττησθε· ἐγὼ τὰ τοιαῦτα ἔθετα πρὸ ὀφθαλμοῦ, ἀφ' ἧς ἐσυγχύσθη μὲ τὸν Ἄλῃ πασᾶ· πλὴν μὴ φοβεῖσθε, διότι ὁ θεὸς προώρισε νὰ ζήσω, ὥστε

²⁵ Ὁ ἀρχιμανδρίτης οὗτος ὀνομαζέτο Σαμουήλ, ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἰς Γαλατῶν καὶ πνευματικὸς, ὅστις φοβούμενος πλέον νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἠκολούθησε τὸν Πασόμπη ἕως εἰς Λαρίσσαν, ὅπου μεσιτεύσας πρὸς τὸν Λαρίσης Πολύκαρπον ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπον Σταγῶν. Ὁ Σαμουήλ κατηγορήθη ὅτι ἐβάπτισεν ὀθωμανὸν τινὰ· ὁ πατριάρχης διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν ἐνδεχόμενον κίνδυνον τοιαύτην κινδυνώδη κατηγορίαν πολιτικῶς ἔκαμεν ἐξόριστον. Ἡ κατηγορία δὲ ἦτον ψευδής.

νὰ ἀφρνίτω ἐκ θεμελίων τὴν οἰκογένειαν τῶν Μουτζογούσιδων καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μακαρίην ἐποχὴν ἔχω νὰ λάβω διὰ μίαν ἑκατὸν γυναῖκας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ διὰ τὸν υἱὸν μου καὶ κόρη μου ὅλα τὰ παιδιὰ του ἐγγόνιά του καὶ ἐγγόνιας του.

Ὁ Πασόμπης ἦτον ἀτελέστατος ὑπὲρ φύσιν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀρρενομανής. Τὸ ὅποσον ἐδείκνυε σέβας εἰς τὴν θρησκείαν του ἦτον κατ' ἐπιφάνειαν· μολονότι δὲν ἐπίστευε τίποτε, ἐδιηγείτο διάφορα θύμματα καὶ ἀνδραγαθήματα τοῦ Μωάμεθ. Ἀστειοὶ θαυμάσιοι· χριστιανομάχος κατὰ τὸ ἐνδότερον τῆς ψυχῆς του τέλειος· τὴν ὁποίαν ἐδειχνε φιλίαν εἰς τοὺς χριστιανούς· τὴν ὑπαγόρευον τὰ τέλη του. Φίλος καλὸς εἰς ὅσους εἶχε τι νὰ ἐλπίσῃ καὶ ἐχθρὸς πολιτικὸς εἰς τοὺς ἐχθρούς του φοβερός. Μολονότι ἐκχυχάτο ὡς φύλαξ τῶν ὑποσχεσῶν του, δὲν εἶχε τόσῃ σταθερότητα εἰς τοὺς λόγους του εἰμὴ ὅσον νὰ ἐκτελέσῃ τὸν σκοπὸν του. Τοὺς περὶ αὐτὸν δὲν ἤθελε μῆτε πλουτίους μῆτε τόσον πτωχοὺς· διὰ νὰ εἶναι πάντοτε ὑποκείμενοι εἰς τὴν δούλευσίν του. Πλὴν ἂν ἐπκνέλωμεν εἰς τὸ προκείμενον

Ἀφοῦ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὸ προάστειον τῆς Καρύστου μὲ τὸν κ. Δ. Παπαῦ δύο ἡμέρας ἱεραρχήθησαν διὰ νυκτὸς διὰ μικροῦ πλοιαρίου εἰς ἓν παράσκαλον καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ πλοῖον εἰσέπλευσεν ἀγνώριστος διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου ἔξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίχως νὰ προσομισηθῇ εἰς λιμένα καὶ, ἀφοῦ ἀνταπεκρίθη μυστικῶς μὲ τοὺς ἐν βασιλευούσῃ φίλους του ἐπιστρέψας διευθύνθη εἰς Δράμαν αὐθις ἔνδον τῆς παλαιᾶς φυλακῆς του.

Ὁ Ἀλῆ πασᾶς, ἐνῶν κατέτρεχε καθ' ὅλους τοὺς τρόπους τὸν Πασόμπη, δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ νὰ κατατρέχῃ πολιτικῶς καὶ τὸν Δράμαλην, ὥστε δωροκήσας διάφορα μινιστέρια τοῦ σουλτάνου κατώρθωσε νὰ τὸν μετακαλέσῃ εἰς τὰ βασίλεια καὶ νὰ τὸν διορίσῃ ἀρχὴ ἐμὴν (ὑπουργὸν παρα τῷ ὀθωμανικῷ κράτει βεζύτατον, ἐπειδὴ ὁ ὑπουργὸς οὗτος εἶναι πάντοτε ἀνγκαταμένος νὰ ἐξοδεύῃ χιλιάδας πουργεῖα ἐξ ἰδίων του, διὰ νὰ δίδῃ ἐγκαίρως ὅλα τὰ βασιλικὰ σιτηρέσια καὶ νὰ τὰ λαμβάνῃ ἔπειτα εἰς βετζεβούτας βασιλικὰς, εἰς εἶδος συναλλαγμικῶν, ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἀπὸ τὴν Συρίαν, ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν καὶ ἀπὸ μέρη, τὰ ὅποια δὲν ἐδύνατο μῆτε τὸ δεβλέτι νὰ συναζῆ). Ὁ δυστυχὴς Πασόμπης, μολονότι ὁ Δράμαλης τὸν ἐμψύχωνε λέγων ὅτι ἢ εἰς τὰ βασίλεια ἄφιξις του θέλει εἶναι διὰ συμφέρον του, στενοχωρηθεὶς μόνος του δίχως συναναστροφὰς ἐξελθὼν εἰς τινὰς ὄρεινὰς ἐξοχὰς ἀγνώριστος μὲ ἐπέισακτα ἱμάτια καὶ μὲ ὀλίγους σωματοφύλακας διέτριβε μεταξὺ ποιμένων καὶ μερικῶν χωρικῶν σχετικῶν τοῦ Δράμαλη ἀρκετοῦς μῆνας. Οἱ κατάσκοποι τοῦ Ἀλῆ πασᾶ περιεργόμενοι πανταχόθεν ἀκούραστοι ἐπληροφόρησαν τὴν δευτέραν ἐπιστροφὴν του εἰς Δράμαν καὶ τὸν εἰδοποίησαν. Νομίζων δὲ ὅτι κατοικεῖ αὐθις εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην θέσιν τῶν ἀχύρων κατώρθωσε διὰ πέντε Ἀλβανῶν

Σιπικρωτῶν Χριστιανῶν νὰ πυρπολήσῃ τὸ περίφημον παλάτιον τοῦ Δράμαλη, παλάτιον, ἔνδον τοῦ ὁποίου ἐκτὸς τῶν πολυτίμων λίθων καὶ μαργαριτῶν σημαντικῆς ποσότητος ἀνελύθη καὶ μέγα μέρος τῶν ἐξ ἀργύρου καὶ χρυτοῦ θησαυρῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ ζημία τοῦ τε πκλατίου μὲ τὰ ἐν αὐτῷ ἐξετιμήθη ὑπὲρ τῶν δέκα μιλιονίων γροσίων τουρκικῶν.

Ὁ Μαχμούτμπεης τὴν εἰδησιν ταύτην ὑποφέρων μὲ γενναϊότητα εἶπεν ὅτι «αὕτη ἡ ζημία ἀπχθικατίζει τὸ θυμὸν μου· διὰ νὰ σώσω τὸν φίλον μου, εὐχαριστοῦμαι νὰ χάσω καὶ τὴν ἰδίαν μου ζωὴν.»

Ὁ Μαχμούτμπεης ἦτον ἄνθρωπος φιλότιμος καὶ φιλόδοξος, ἐπίμων καθ' ὑπερβολὴν καὶ δραστήριος. Μολονότι δὲν εἶχε καμμίαν τακτικὴν οἰκονομίαν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἦτον πλουσιώτατος. Ἐλευθέριος, ἀδιάκριτος, ἐργίλος εἰς ἄκρον καὶ σκληρὸς, ἀνδρεὸς κατὰ τὴν καρδίαν καὶ μεγαλοπρεπὴς κατὰ τὴν φαντασίαν· ἐχθρὸς ἀσπονδὸς τῶν ἀρρενομανῶν, ὅμως ἔξω τῆς φύσεως θηλυμηνής. Ἐκ τούτου εἶχε καὶ τεσσαράκοντα πκλκακίδας ἐκτὸς τῆς γνησίας του συζύγου· οὐδέποτε ὅμως ἐδέχετο τὸ γυναικολαθρεμπόριον. Ποιήσας ἀγωγὴν ὅμως εἰς τὴν βασιλείαν οὐχὶ δι' ἄλλο εἰμὴ διὰ νὰ ἐρεθίσῃ τὴν ὀργὴν τῆς βασιλείας ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν τῆς ὑπομονῆς.

Μ' ὄλην τὴν γενναϊότητα τοῦ Μαχμούτμπεη ὁ ταλαίπωρος Πασόμπης τυπτόμενος ὑπὸ τοῦ συνειδήτος ἠσθάνθη καιρίως τὴν πυρπόλησιν τοῦ παλατίου καὶ πλησιάζσας εἰς ἀπόγνωσιν ἐστοχάσθη τελευταῖον νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὴν ἐξῆς ἀπόπειραν·

Διὰ νὰ ὀργανίσῃ ὅσον δυνατὸν εἰς τὸ νὰ ἐρεθίσῃ τὴν βασιλικὴν ὀργὴν κατὰ τοῦ τυράννου καὶ διὰ νὰ πληροφορηθῇ τί ἐγίνοντο εἰς τὰ βασίλεια τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν περίοδον τῆς καταδρομῆς, δύο σωματοφύλακες του πιστοὶ διευθύνοντο ὡς κατάσκοποι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ δύο ἐπέστρεφον πρὸς αὐτὴν ἀλληλοδικδόχως μὲ τὰς ὁποίας ἠρχνίζοντο εἰδήσεις. Εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἐπολιόρκει τὴν Αἴμπραν κομπόλιν τινὰ ἐκ τῆς σατραπείας τῆς Σκόνδρας, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκτῆντησεν εἰς τὰ ἔσχατα ν' ἀνδραπαδίσῃ. Συνθέτει δύο ἀναφορὰς κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, μίαν πρὸς τῶν κατοίκων τῆς κομοπόλεως Αἴμπρας καὶ μίαν πρὸς τῆς ἐν ὑπογαίῳ φυλακωμένης γυναίκας του. Μὲ τὴν πρώτην ἐγνωστοποιεῖ τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὅποιον εὐρίσκεται ἡ πατρίς των πρὸς τοῦ Γιαζῆ Ἀλῆ πασᾶ, τοῦ ὁποίου ὁ σκοπὸς ἀποβλέπει, ἔλεγε, νὰ ἐξοντώσῃ τὸ ὀθωμανικὸν κράτος· καὶ νὰ κατασταθῇ αὐθιρετος τυράννος· καὶ μὲ τὴν δευτέραν πκρκατικῶν τὴν κκτάστικιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται, δηλαδὴ ἡ γυνὴ του, καὶ ὅτι δὲν ἠκούσθη οὐδέποτε τοιοῦτος τυράννος Μουσουλμάνος, ὡς ἦδη ὁ διαδόχτος ἐκεῖνος Γκαμεράνος, ὥστε νὰ φυλάττῃ χρόνους εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν γυναῖκας σημαντικῆς Ἰσμηνιτιδας, πιστὰς τοῦ

προφήτου Μωάμεθ, αΐτινες προσκυνούσιν επτάκις τήν ημέραν, εζήτει με δάκρυα τὸ ἔλεος τῆς βασιλείας.

Τὰς δύο ἀναφορὰς ταύτας διεύθυνε με τοὺς ρηθέντας τακτικούς δύο σωματοφύλακὰς του εἰς βασιλεύουσιν. Οὗτοι συνεννοηθέντες με τοὺς μυστικούς φίλους ἔλαβον σχέδιον νὰ τὰς παρουσιάσουν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν. Πεντήκοντα πληρωμένοι γιέκιδες ἐκ τῶν κασάπιδων καὶ σαλεπτιδῶν τῆς πόλεως ἔδωσαν τὴν πρώτην εὐγαίνων ὁ σουλτάνος τὴν Πικρατκευὴν ἀπὸ τὸ τζαμί ὡς ἀπὸ μέρος τῶν Διμπρηνλίδων φωνάζοντες: «Ἀλαχιτζάν! Μπιλαχιτζάν!» Ταυτοχρόνως ὁ Βεκιλ χάρτζης τοῦ Πασόμπη, Ἰσλιάμ τζάμης, ἐνεχείρισε καὶ τὴν δευτέραν με μεγάλας κλαυθμηρὰς φωνάς. Οἱ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ περὶ τὸν βασιλέα δωροφάροι φύλακες δὲν ἐπρόφθασαν νὰ τὰς ἀρπάτουν κατὰ τὴν συνήθειάν των καὶ κούψουν. Ὁ σουλτάνος τὰς ἔθεσεν εἰς ἀσφάλειαν. Φθῆσας δὲ εἰς τὸ βασιλικὸν παλάτιον καὶ ἀναγνώσας τὰς ἀναφορὰς ἐπλήγη τὴν καρδίαν συλλογιζόμενος τίνι τροπῇ νὰ καταστρέψῃ τὴν ὄψιν τοῦ τυράννου. Ὅθεν τὴν ἐπιούσαν προσκαλέσας μυστικῶς τὸν Χαλέτην καὶ συνομιλήσας μετ' αὐτοῦ περὶ τούτων εἶπε: «Βασιλεὺς εἰμι ἐγώ, ὅταν δὲν δύναμαι νὰ διαφθεντέωσω τοὺς ὑπηκόους μου ἀφ' ἓνα ζαλούμην (δηλαδή ἀρπαγόν; Θεωροῦντες ταῦτα οἱ ἀδελφίδες μου βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης ποίαν ὑπόληψιν θέλει προσφέρουν πλέον εἰς τὸ ποτὲ φοβερὸν βασιλεῖον τοῦ Ὀσμανλιαγιέ! Ἄρα δὲν θέλουν με νομίσουν ἀνάξιον τῶν προπατόρων μου ἀπόγονον, ὅταν δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ τιμωρήσω ἓνα ὑποτελεῖ μου ἀποστάτην καὶ νὰ κινήτουν πάντα λίθον οἱ γιλακούριδες νὰ ἐξουσιάζουν τὸ κράτος μου;

Πολλάκις ἠνοχλήθη τὸ χουζούρι μου (ἡ ἡσυχία μου) ἀπὸ ἀναφορὰς Πασόμπη τινος Γλάνγιαλη! Διὰ ποίαν ἄρᾳ γε αἰτίαν τὸν κατατρέχει τόσον ὁ Ἀλῆ πασᾶς, ὥστε νὰ σύρῃ τὰς γυναϊκάς του ἐκ τῆς κόμης; ἔξω τῆς γυναικωνίτιδος καὶ νὰ τὰς κατακρατῇ εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν τότους χρόνους; Καὶ ποῦ ἦδη ἄρα εὐρίσκεται ὁ ἄνθρωπος;» Ὁ Χαλέτης, ὅστις διὰ πολὺν καιρὸν ὠργάνιζε νὰ ἐπιτύχῃ τοιαύτην εὐκαιρίαν, ἐχθρὸς ὢν πολιτικὸς θανάσιμος τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, τοῦ ἐξηγήθη ὅλην τὴν ὑπόθεσιν τῆς κατὰδρομῆς του· τὰς ὅσας ἐπιβουλὰς ἐδοκίμασε, τὰς ζημίαις, ἀς ἔλαβεν· ὅτι, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ τελειώσῃ τὸν σκοπὸν του, ἐνεργήσας διὰ τοῦ διδανίου τὸν καθυπέβλεπεν εἰς ἐξορίαν· ὅτι δὲν ἐσυλλήθη παρὰ τοῦ μπουμπκασίρη· ὅτι εἶναι καὶ καπουτζήμπκας τῆς βασιλείας· ὅτι ταῦτα πάντα πάσχει διὰ τὴν ἀξιοτήτά του παρὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, διότι, γνωρίζων ὅτι ἐκ τῆς σημαντικῆς οἰκογενείας τοῦ Παπακκλῶ τῶν Ἰωαννίνων εἶναι ὁ μόνος κλάδος ὅστις δύναται νὰ ἀντιπαραταχθῇ εἰς τὰ τυραννικὰ αὐτοῦ φρονήματα, ὑπιπτέεται καὶ ὅτι ἀγνοεῖ ἂν ζῆ καὶ ποῦ εὐρίσκεται. Πάντα ταῦτα ὁ σουλτάνος ἀκούσας μετ' ἐπίεργον προσοχὴν καὶ ἀνεγερθεὶς λέγει: «Ἡ βασιλεία μου πρὸ χρόνων ζητεῖ τοιοῦτον ὑποκείμενον διὰ νὰ τὸ

μεταχειρισθῇ εἰς ἐξολόθρευσιν τῆς καταραμένης γενεᾶς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ νὰ μὴ τὸ εἰζεύρη;» Ἄς ἀφίνω νὰ στοχασθῆτε με ποῖον τρόπον τότε παρέστησε τὴν ἀξιοτήτα τοῦ Πασόμπη ὁ Χαλέτης πρὸς τὸν σουλτάνον καὶ πόσον μ' ἐκείνην τὴν ὑπουλοπολιτικὴν τῶν βετζαλίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἠρέθιτε τὴν ὀργὴν του πρὸς ἐξολόθρευσιν τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Ὁ σουλτάνος ἀμέσως ἐκδίδει εἰς τὸ διδάνι χάτι χουμαρλῶν (ἀμέσως βασιλικὴ ἐρᾷ προσταγή), δι' οὗ διακηρύττει ἐλεύθερον τὸν Πασόμπην ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν δικτάττει νὰ προσκληθῇ εἰς τὴν βασιλείαν. Παρησιασθὲν τὸ χάτι εἰς τὸ διδάνι καὶ διαδοθεῖσα ἡ εἰδήσις εἰς τὰ μινιστέρια καὶ εἰς ὅλην τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐταράχθησαν πάντες μετὰ τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον. Ὁ μὲν βεζύρης τῆς βούλλας, διότι μὴ γινομένου δι' ἀναφορᾶς του²⁶

Ὁ Πάσο Ἰσμαήλ πασᾶς δὲν ἔλειψε νὰ τοὺς συντροφεύσῃ με ἀρκετὰ δάκρυα συλλογιζόμενος ὅτι ἡ ἐλευσίς του ἀντὶ νὰ ἐλευθρώσῃ τὴν πατρίδα τους τῆς τυραννίας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, τὴν πυρπολεῖ καὶ καταδικάζει. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν γυμνώνει καὶ τοὺς πολίτας συμπατριώτας του. Οἱ προεξημένοι Δ. Τζολάκογλους καὶ Μάνθος μὴ δυνηθέντες νὰ πληροφορηθοῦν τὴν ἀλήθειαν διὰ ποῖον μέρος κινεῖται ὁ Ἰσμαήλ πασᾶς διαχογνομήσαντες, ὁ μὲν Τζολάκογλους μετὰ δικόφους ἄρχοντας Ζαγορίτας ἔλαβε τὴν δρόμον τῶν Γρεβενῶν, ὁ δὲ Μάνθος ἐκείνον τῶν Τρικκαίων, ὅστις φθῆσας εἰς τὴν κωμόπολιν Μετζόβων, λεγομένην Ἀνήλια (ἄντικρυ κεῖται καὶ ἐτέρα κωμόπολις ὀνομαζομένη Προσήλια) ἐφιλοξενήθη εἰς τὴν οἰκίαν φίλου τοῦ τινος Τέγου ὀνομαζομένου. Ἡ κωμόπολις αὕτη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Πίνδου ὄρους εὐρισκομένη συνίσταται ὑπὲρ τῶν χιλίων πεντακοσίων οἰκογενειῶν. Ἐν αὐτῇ, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, εἰσῆλθε θριαμβευτῆς ὁ χασνατάρης τοῦ Μαχμουτ πασᾶ Ὁσμὰν ἀγῆς, ὅστις πληροφορηθεὶς τὴν ἐλευσίαν τοῦ Μάνθου πέμψας τὸν ἐπροσεκάλεσεν· ὁ δυστυχὴς Μάνθος ἀγνοῶν τί τρέχει μετὰξὺ Μαχμουτ πασᾶ καὶ Ἰσμαήλ πασᾶ, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἀναφέραμεν διαβολῆς, μ' ὅλην τὴν πολυπειρίαν του ἐκλυθίσθη ταύτην τὴν φερόν· ἐξιστορεῖ πατίχαρος ἄπαντα ὅσα ἠκολούθησαν· τελευταῖον ὅτι ἠυτομόλησαν οἱ σημαντικώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, καὶ ὅτι τὸν ἐπεμψαν μετὰ ἀναφορᾶν των νὰ προὑπκνήσῃ τὸν Πάσο Ἰσμαήλ πασᾶν, νὰ τοῦ παραστήσῃ τὴν πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπειθειῶν των, νὰ τοῦ προσφέρῃ τὴν δούλευσίν των, καὶ τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐπιθυμίαν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀρροισώσεώς των.

Τὰ φαρμακερὰ τοῦ φθόνου καὶ τῆς κακίας βέλη ἔχουν τοσαύτην δύνα-

²⁶ Νόμος παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, ὅτι ὁποιαδήποτε ἀναφορὰ παρησιαζόμενα ἀμέσως εἰς τὸν βασιλέα νὰ διευθύνονται πρὸς τὸν βεζύρη τῆς βούλλας· νὰ τὰς ἀπέπτηται καὶ διδῆ γνώμην ἔγγραφον.

μιν, ὥστε σπανίως δύνανται νὰ τὰ νικήσουν οἱ νουεγεῖς καὶ πεπαιδευμένοι πολλῶ μᾶλλον οἱ ἀκαθεῖς καὶ βάρβαροι. Ὁ Ὄσμάν μπεης μὲ μακεδονικὸν κεφάλι ἀνδρείον μὲν ἀλλὰ χονδρὸν καὶ ἀδιάκριτον, καὶ τόσον περισσύτερον, διότι οὐδέποτε τὸ ἄφινεν ἐλεύθερον τῆς πολυποσίαις, τὴν πρὸς τὸν Ἰσμαήλ πασᾶ διεύθυνσίν του καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν αὐθέντην του Μαχμουτ πατᾶ ἐνόμισε τόσον περιφρονητικὴν, ὥστε διατάξας Αἰθιοπὰ τινὰ σκλάβον του ἐθανάτωσε τὸν δυστυχῆ Μάνθον. Ὁ Ἰσμαήλ πασᾶς πληροφορηθεὶς τὴν ἀνέλπιστον τραγικὴν σκηνὴν ταύτην ἐλυπήθη τόσον ὥστε ἦτο εὐχρηστημένος νὰ χάσῃ τὸν μονογενῆ του παρὰ τὸν Μάνθον. Ὁ Μάνθος ἦτο ἀξιὸς Ἕλληνα μὲ ἀρετὰς καὶ γνώσεις ἀρετὰς, μὲ νοῦν ὑψηλὸν καὶ μὲ ψυχὴν γενναίαν, χριστιανικώτατος, φιλόπατρις, φιλότιμος, φίλος ἀριστος καὶ ἐχθρὸς τῆς τυραννίαις ἄσπονδος, τέλειος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐκ φύσεως εὐφυῆς, καὶ ἀμίμητος εἰς τὴν ἔκφρασιν καὶ σύνθεσιν, ἐν ἐνὶ λόγῳ γυμναζόμενος καὶ τόσαυτὰ ἔτη εἰς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, συνκαστρερόμενος καὶ ἀνταποκρινόμενος μὲ μεγάλα τῆς ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας ὑποκείμενα καὶ σεβόμενα παρὰ πάντων ἔφρασε νὰ εὐρῆ τὸν σφυγμὸν τοῦ τυράννου, τῶν υἱῶν του καὶ ὀλῶν τῶν ἀξιωματικῶν τῆς αὐτῆς ταύτης, ὥστε νὰ εἰσχωρῆ καὶ νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ διδῆ γνώμην εἰς τὰ μυστικώτερα συμβούλια. Ὁ Ἀλῆ πασᾶς μολονότι ἐχθρὸς ἐκ φύσεως τοιούτων ἐναρέτων ἀνδρῶν, ἔχων ἀνάγκην τῆς γνώσεώς του καὶ συμβουλής, ἐβιάζετο καὶ ἄκων νὰ τὸν βεττᾷ πλησίον του. Μὲ τοσαύτην ἐμπειρίαν καὶ φρόνησιν κατέτρεξε πολιτικῶς τὴν τυραννίαν τῆς οἰκογενείας ταύτης. ὥστε εἰς ἐν διαστήμα τριάκοντα ἐτῶν δὲν ἔδωκε παραμικρὰν τινα ὑπόνοιαν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ κατ' αὐτοῦ.

Ἔιχε καὶ ἕτερον γραμματέα Β' ὃ Ἀλῆ πασᾶς Κῶνσταντῶν ὀνομαζόμενον ἐκ Κονιτζίης (ὅστις ἐτχάτως ἔλαβε μυστικὴν ἀνταπόκρισιν καὶ οὗτος μετὰ τοῦ Πασόμπεη κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ) εὐφυῆς καὶ οὗτος καὶ ἐμπειρος, ὄμως ἀπατεῶν, ῥαδιοῦργος, χριστιανομάχος, ἀσελγής, χρυσομανής, μυστικώτατος, κλέπτης ἐπιτηδεύτατος, ἀκατάστατος, φίλος, δηλ. ἄπιστος, καὶ εἰς ἄκρον ἐπίβουλος. Ὁ Ἰσμαήλ πασᾶς εἶχε δίκκιον νὰ λυπηθῆ τοσοῦτον διὰ τὸν ἀκριβὸν του καὶ δυσεὔρετον φίλον, ἐπειδὴ ἔχασε τὸν Μάνθον, ἔχασε τὸ πᾶν. Τὴν μεγαλειτέραν μυστικὴν ἐλπίδα του, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς θ' ὄρον ἔσπευδεν, ἐπεστήριζεν εἰς τὴν ἀξιοσύνην τοῦ Μάνθου. Ὅστις ἐγνώριζε τὸν Μάνθον, δὲν δύναται νὰ εἴπῃ διαφορετικὰ. Ἄν ἔζη ὁ Μάνθος, ὁ ἐξολοθρευμὸς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ δὲν ἤθελε χρονοτριβῆται τόσον, δὲν ἤθελεν ἀκολουθῆται τὸ σχίσμα τῆς Ἀλβανίας ἢ διαιρέσις, τόσοι κίνδυνοι τοῦ Πάσο Ἰσμαήλ πασᾶ, καὶ τελευταῖον ὁ ἄτιμος θάνατός του πλὴν «τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ ἀνεξερῶνθη καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» φωνάζει μὲ θυμωσμὸν του ὁ μέγας Παῦλος.

Ὁ Ἰσμαήλ πασᾶς τόσον ἐσυγχύσθη μὲ τὸν Μαχμουτ πασᾶν, ὥστε,

μολονότι ὁ τε Χαλέτ ἐφέντης, Ἀβδήμπεη ἐφέντης καὶ λοιπὰ διάφορα μινιστέρια ἐμεσίτευσαν πολλάκις νὰ τοὺς ἀγαπήσουν ἐστάθῃ ἀδύνατον νὰ ἐκρίζωσουν διόλου ταύτην τὴν πληγὴν ἀπὸ τὰς ψυχὰς των.

Μετὰ ἑπτὰ ἡμερῶν ἐκ Αζαρίσης ὁδοιορίαν ὁ Ἰσμαήλ πασᾶς (ἐν τῷ διαστήματι τῶν ὁποίων ἠκολούθησαν ὄλαι ὄσας δυστυχίαις ἀνεφέραμεν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ) φθάσας εἰς Κατζικὰ ἐστρατοπέδευσεν, ὅπου ἐλθόντες οἱ αὐτομολήσαντες καὶ ἕτερα ἀδιάφορα τῆς Ἀλβανίας ὑποκείμενα, μπεηδῆς τε καὶ ἀγάδες καὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἄρχοντές τε καὶ καπεταναῖοι τὸν ἐπροσκύνησαν κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν συνήθειαν. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔφρασε καὶ ὁ κατὰ τὸ φαινόμενον σερασκέρης, Ἰμπραήμ πασᾶς Ὁ Ἰσοῦφ μπέης ἐκ Σερρών, ὁ Σελημ πασᾶς ἐκ Θεσσαλονίκης ὁ Μαχμουτ πασᾶς Δράμαλης ἐκ Τρικκάλων καὶ διάφοροι ντερέ μπέηδες μὲ ἀρετὰ διωρισμένα ἐκ τῆς βασιλείας στρατεύματα, συγκροτοῦν συμβούλιον εἰς Μπονίλιαν, λαμβάνει ἕκαστος τὴν θέσιν του, καὶ διορίζουν εἰς τὰνγκαῖχ μέρη τὰ κανονοστάσια, πολιορκοῦν τακτικῶς τὸν Ἀλῆ πασᾶ καὶ τὸν στενοχωροῦν κατὰ πρῶτον τόσον, ὥστε ἐξουσίασαν ὄλας τὰς ἐκτὸς τοῦ ἰτζικαλέ θέσεις, καὶ δὲν ἄφρασαν εἰς τὴν ἐξουσίαν του εἰ μὴ τὸ προάστειον τῶν Αἰθκριτζίων μὲ τὸν πολυθρύλητον παρ' αὐτῶν αἰμοσταγῆ πύργον, μερικὰς οἰκίας εἰς τὴν ἐνορίαν, λεγομένην Λειδοδιώτη, οὕτως ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἰκωνίων τοῦ κάστρου καὶ τὸ νητὶ τῆς λίμνης²⁷, εἰς τὸ ὁποῖον φρουραρχῶν ὁ Τζήρ Ἀμπάζης καὶ ἐξχοραζόμενος τὸν καιρὸν ὑπέσχετο νὰ αὐτομολήσῃ καὶ παραδώσῃ.

Ἐν σῶμα Ἀργυροκαστριτῶν, Λεῖψικα Γαρδικιωτῶν, Χορμοβιτῶν καὶ Γόσκιδων διὰ δικταγῆς τοῦ στρατοπέδου πολιορκεῖ τὸ Τεπελένι, ὃ ἐν αὐτῷ Μουχτάρ πασᾶς, θεωρῶν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀντιπαραταχθῆ, ἐλευθερώνει ἐκ τῆς πολυχρονίου ὑπογείου φυλακῆς, τὴν γυναῖκα τοῦ Πάσο Ἰσμαήλ πασᾶ μὲ τὸν υἱὸν τῆς, καὶ ἐξαποστέλλει μὲ μεγάλην παράταξιν εἰς Ἰωάννινα· εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν μὲ συμφωνίαν «δι' ὅσον νὰ εἰδοποιηθῆ ἢ βασιλεία νὰ μὴν ὑβρισθῆ», παραδίδεται καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸν αὐταδελφὸν του Σαλήχ πασᾶ, μὲ τοὺς υἱοὺς του Τζαφέρ πασᾶ καὶ λοιπούς, μὲ τὰς γυναῖκάς του καὶ μὲ ὅλους τοὺς θησαυρούς του.

Ἡ συλλαβὴ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ προηγουμένως, ἐπομένως καὶ τοῦ Μουχτάρ πασᾶ καὶ λοιπῶν γνωστοποιηθεῖσα ἐπιτήμως τῷ σουλτάνῳ, διέταξε νὰ διευθυνθοῦν πκνοικὶ ἀσφαλῶς εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου. Πρὶν φθάσουν δὲ εἰς τὸ Τζανακ-καλεσσι πέμψας ἐπιτήδες κιατίπην τινα (γραμματέα) ἐμπιστευμένον μὲ φερμάνι τοῦ προϋπάντησεν, ὅστις καταγράφας ἄπασαν τὴν μεθ' αὐτῶν περιουσίαν ἕως τὸ παραμικρὸν

²⁷ Τὸ Νησί συνίστατο ἀπὸ μίαν κομόπολιν μὲ ἕως ἑκατὸν πενήκοντα οἰκογενεῖας καὶ ἀπὸ ἑνδεκα μοναστήρια.

ἄφησεν εἰς τὴν ἐξουσίαν των, αὐτοὺς δὲ ἐξώρισεν εἰς Κλουτάχια καὶ εἰς τὰ περίξ μέρη τῆς Ἀνατολῆς.

Ὁ Μπαμπᾶ πασᾶς εὐρὼν τὰς ὠραίας ἐξοχὰς καὶ ἄφθονα διὰ τὰ στρατεύματά του ἀναγκαῖα εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἄρτης στρατοπεδεύσας παρεδόθη εἰς τρυφήν. Ὁ στρασιακὸς πασᾶς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ στρατοπέδου θεωροῦντες ὅτι ἔπειτα ἐκ τοσούτων προσκλήσεων διὰ νὰ ἔλθῃ καὶ παραλάβῃ τὴν θέσιν τῆς Μπονίλιας, ἐπιμένει, ἔλαβον ὑπόνοιαν ὅτι φρονεῖ διαφοροστικά· ἐλθὼν δὲ μετὰ ταῦτα καὶ στρατοπεδεύσας εἰς τὴν εἰρημένην θέσιν ἔλαβε τῷ ὄντι μυστικὴν ἀνταπόκρισιν μὲ τὸν Ἀλῆ πασᾶ, πλὴν τὴν μετεχειρίζετο μὲ πανουργίαν καὶ δόλον διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ τὸν ἀπατήσῃ καὶ συλλάβῃ καὶ μετὰ τὴν συλλαβὴν νὰ συμμαθέξῃ τῶν θησαυρῶν του, ἐν ταύτῳ νὰ σφετερισθῇ μόνος καὶ τῆς ἐκστρατείας τὴν δόξαν δὲν ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν σκοπὸν του, ἐπειδὴ ἀσθενήσας διέβη εἰς ταμεῖα τοῦ Ἄδου.

Ὁ Ἀλῆ πασᾶς πρὶν φθάσῃ τὰ βασιλικὰ στρατεύματα νὰ τὸν πολιορκήσῃ καὶ πρὶν παραδοθῇ οἱ υἱοὶ του καὶ λοιποὶ, ὡς εἴρηται, ἔλαβε κάποιαι ψιλὰς ιδέας περὶ τῆς μυστικῆς τῶν Ἑλλήνων Ἐταιρίας, τὰς ὁποίας (διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν τῆς βασιλείας εἰς τὸ οὐσιῶδες τοῦτο ἀντικείμενον) ἀνέφερον εἰς τὸ διδάνι. Ὁ Σουλτάνος ὅμως νομίσας ὅτι εἰσὶ ἐκ τῶν συνειθισμένων του πανουργιῶν, δὲν ἔδωσε προσοχὴν. Ὅθεν θεωρῶν ὅτι μὲ κανένα τρόπον δὲν δύναται νὰ ἐλπίσῃ τὴν ἀρσίν του προσκαλεῖ εἰς μυστικὸν συμβούλιον τὸν Ἀλέξη Νοῦτζον ἐκ Ζαγόρι, τὸν Ἰ. Λογοθέτην ἐκ Λεβιδείας, τὸν Τζολάκογλου ἐξ Ἀγράφων, τὸν Μάνθον καὶ Κώνσταν γραμματεῖς του καὶ ἑτέρους τινὰς τοὺς στενοχωρεῖ, τοὺς ὀρκίζει, τοὺς ὑπόσχεται νὰ γείνῃ μέλος καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἑταιρίας καὶ νὰ θυσιάσῃ ὅλους τοὺς θησαυροὺς του, τοὺς πολιορκεῖ μ' ἐκεῖνα τὰ συνειθισμένα πεπλασμένα δάκρυα, ὥστε τοὺς καταπίθει καὶ ἐξιστοροῦν καταλεπτῶς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑταιρίας καὶ τοὺς κλάδους τῆς· καὶ, ἐπειδὴ τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ἤδη νὰ ἔμβῃ εἰς πρᾶξιν, καὶ ὅτι δὲν εἶνε μῆτε εἰς τὴν ἐξουσίαν των, βιάζεται καὶ διευθύνει τὸν Σπύρον Κολοβὸν (ἀρχοντα ἐκ τῶν σημαντικῶν τῶν Ἰωαννίνων καὶ πιστὸν του σύμβουλον) πρὸς τὴν ἐν Κερκύρα μυστικὴν τῶν Ἑλλήνων ἑταιρίαν μὲ ἐπιστολὰς καὶ μέρος τελλήρων ἀφιέρωμα διὰ τὴν κοινὴν κάσσαν. Οὗτος συλλαμβάνεται εἰς τὴν διάπλευσίν του παρὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου καὶ πέμπεται εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅστις ἀσθενήσας βεβήσας εἰς Ἰδρην καὶ μετακομισθεὶς εἰς Ἀθήνας ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος.

Οἱ διωρισμένοι ὑπηρεταῖ (ἀφ' οὗ ἐνταφιάσθη) ὑποπτευθέντες μὴ τύχη καὶ τοὺς προσάφουν κατηγορίαν τινὰ, ὅτι λαβόντες ἀργύρια τὸν ἑδραπέτευσαν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς ταφῆς του ἀνοιζάντες τὸν τάφον καὶ λαβόντες τὸ δέριμα τῆς κεφαλῆς ἐπεμψαν εἰς τὸν σουλτάνον.

Ἄ' οὐδ' λοιπὸν ἐπολιορκήθη, ὡς εἴρηται, ὁ Ἀλῆ πασᾶς ὢν μεμυημένος τῶν μυστηρίων τῆς ἑταιρίας δὲν ἔλειψε μ' ὄλην τὴν στενὴν πολιορκίαν νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὴν ἐν Παλαιᾷ Πάτρῃ τῆς Πελοποννήσου ἑταιρίαν καὶ νὰ διευθύνῃ Μουράτχαγάν τινὰ ἐπίπλαστον Ὄθωμανὸν (χριστιανὸν ὄντα Ζαγοραῖον) εἰς τὴν Πετρούπολιν πρὸς τὸν πρίγκηπα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην. Ὅποιον δὲ ἀπάντησιν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ἀγνοεῖται· πλὴν δὲν ἠμέλησε περὶ τούτου νὰ συνεννοηθῇ καὶ μὲ τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ Ἀλέξιον Νοῦτζον καὶ Κώνσταν Γραμματικόν, οἵτινες θεωροῦντες τοὺς Σουλιώτας καὶ λοιποὺς καπετανέους Ἑλληνας δυσταρεστημένους ἐκ τῶν Ὄσμανλίδων καὶ περιφρονημένους εἰς τὸ στρατόπεδον, ἔλαβον συχνὰς μετ' αὐτῶν δουλίας καὶ κατηγήσαντες τοὺς βασιμωτέρους κατέπεισαν νὰ στρέψουν τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ στρατοπέδου. Τόσον ὁ Ἀλῆ πασᾶς, καθὼς καὶ οἱ καπετανάοι Ἑλληνες εἶχον διαφοροστικὸν σκοπὸν εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἑταιρίας. Ὁ μὲν νομίζων ὅτι, ἀφοῦ σηκώσῃ τὰ ὄπλα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς βασιλείας, θέλει βικισθῇ ὁ σουλτάνος νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἀφῆσιν καὶ ἀδῆς τὴν ἐξουσίαν νὰ καταστρέψῃ τοὺς Ἑλληνας καὶ νὰ ἐξοντώσῃ διόλου τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος (τοῦτο πολλὰκις ὑπεσχέθη τοῦ σουλτάνου). Οἱ δὲ ὑποκρινόμενοι τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἀγάπην, ἔσπευδον νὰ ὀρθοποδίζουσιν εἰς τὰ τῆς ἑταιρίας καὶ, εἰ δυνατὸν, νὰ βάλουν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς θησαυροὺς του εἰς χεῖρας. Ὁ Σιλιχτάρ Μπότας, ὁ Ἅγος Βασιάρης (μουχουρντάρης τοῦ Ἀλῆ πασᾶ) καὶ ὁ Ταχῆρ Ἀμπάζης ἐκ Τεπελένι²⁸ ἀπατηθέντες παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐσήκωσαν τὰ ὄπλα τῷ ὄντι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τυράννου, μὲ ἕως τρεῖς χιλιάδας Ἀλβανούς ἠνώθησαν μὲ τοὺς καπετανέους ἐναντίον τοῦ στρατοπέδου. Ἔως οὗτου ἐσώζοντο διάφοροι ἀποθήκαι πικντὸς εἶδους γεννημάτων εἰς διάφορα μέρη τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, αἱ ποίμναι καὶ αἱ ἀγέλαι βωῶν, ἐφαίνετο κάποια εὐταξία εἰς τὰ ὀθωμανικὰ στρατεύματα καὶ τακτικὴ πολιορκία· ὅταν ὅμως ἐκ τῆς ἀρπαγῆς καὶ καταχρήσεως ἐξέλιπον, ἤρξατο ἡ ἀταξία, ἡ ἀπειθεία καὶ ἡ λειποταξία γενικῶς εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον. Ὡστε, ὅταν εἰς τὴν τουρκικὴν φυσικὴν ἀρπαγὴν καὶ λαίμαργίαν προσετέθη καὶ εὐλογοφανῆς ἀφορμὴ καὶ αἰτία, ἃς συμπεράνη ἕκαστος πόσαι δυστυχίαι ἐπεσφωρεύθησαν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας γενικῶς καὶ μερικῶς εἰς κάθε χριστιανόν. Τὰ ἐκ τοῦ στρατοπέδου στρατεύματα περιεργόμενα ἀσυστόλως εἰς σωματίδια τὰς πόλεις, κωμπούλεις καὶ χωρία, ἤρπαζον ὡς καὶ τὴν μουσικὴν τοῦ πτωχοῦ Ἑλληνοῦ. Οὗτοι τρέχοντες ἀγγελιδὸν πικντὰ ἔχοντες εἰς τὸ στρατόπεδον, ἔδιδον ἀναφορὰς μὲ κλαυθμούς καὶ δάκρυα. Ἀλλὰ ποῦς τοὺς ἀκούει ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ποῦς ἀκούει τοὺς πασᾶδες καὶ ἡγεμόνας Ὄθωμανούς; Τόσον αἱ ἐκ τοῦ μέρους τῶν στρατευμάτων ἀγωγὰ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν

²⁸ Εἰς ταύτην τὴν συμφωνίαν ἦτον καὶ ὁ Ὁμερ Βρωῦνης, ὅστις διὰ συμφωνίας ἔμεινε εἰς τὸ στρατόπεδον νὰ τοὺς κοινοποιῇ τὰ πρακτικά.

σιτηρεσιών των, ὅσον καὶ αἱ κατάρχει τῶν χριστιανῶν διὰ τὰ ὁποῖα ἐδοκίμαζον κακὰ ἐκ τῆς ἀπεριόριστου ἀρπυγῆς καὶ λαυμαργίας τῶν στρατιωτῶν, ἐπιστρωθῆναι ὅλα εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Πάσο Ἰσμαήλ πασᾶ.

Τὸ στρατόπεδον ἐβάστασεν ὀπισθεὺς εὐταξίαν καὶ χαρρακτῆρα τουρκικοῦ στρατοπέδου ἀπὸ τῆς 20 τοῦ Αὐγούστου μέχρι τέλους τοῦ Σεπτεμβρίου, σχεδὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας. Στρατεύματα πραγματικῶς ἐσυμποσοῦντο ἕως ὀγδοήκοντα χιλιάδες, πλὴν σιτηρέσια καὶ μισθοὶ ἐμερίζοντο τριπλασίως καὶ ἔτι πρὸς. Μόλα ταῦτα ἢ πολιορκία ἐξηκολούθει καὶ ὁ πόλεμος ἀδιάκοπος. Ἀπὸ ἑκατὸν κανόνια καὶ τεσσαράκοντα βόμβας ἐπολεμοῦντο τὰ φρούρια ἀκαταπαύστως τὴν νύκτα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἐκ τούτου δὲν ἔγεινεν ὀλιγωτέρα καὶ ἢ ἔλλειψις τῶν πολεμοφοδίων. Ἐν ᾧ δὲν ἔλειπεν ὁ σουλτάνος νὰ προμηθεύῃ τὸ στρατόπεδον διὰ θαλάσσης ἀπὸ παντὸς εἶδους ζωοτροφίων καὶ πολεμοφοδίων καὶ διὰ ξηρᾶς κατὰ συνέχειαν μὲ ἀρκετὰ φορτία μαχμουτιέδων, ἐγυμνώθησαν καὶ ἅπαντα τὰ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ φρούριου· ὅμως οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἐμπλήσῃ τὴν ἀλβανικὴν ἀπληστίαν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐρεθίσας ὑπερηύξησε καὶ τὴν λαυμαργίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν. Μόλην τὴν, ἐπιμονὴν καὶ σφοδρὰς διαταγὰς τοῦ σουλτάνου εἰς τὸ νὰ ἐξοντώσῃ τὴν κατηραμένην οἰκογένειαν ταύτην, δὲν ἀμνηστέον, ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι οἱ περισσότεροὶ πασάδες, ντερεμπέηδες καὶ λοιποὶ ὀπλαρχηγοὶ τοῦ στρατοπέδου (ἐκτὸς τοῦ Δράμαλη καὶ Χασάν πασᾶ Εὐρύπου Βελεσση) ἔλαβον μυστικὴν ἀνταπόκρισιν μὲ τὸν Ἀλῆ πασᾶ, μὲ σκοπὸν ν' ἀδυνατήσουν τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ ἀποδοθῇ τὸ βῆρος ὅλον εἰς τὴν ἀναξιότητα τοῦ Πασόμπεη καὶ νὰ τὸν ἀφκίσουν. Οὗτος μολονότι ἐγνώριζεν ἀκριβῶς ταῦτα πάντα, ἦτο ἠναγκασμένος πολιτευόμενος νὰ ὑπαμένη καὶ νὰ ἀντιπαλεύῃ εἰς ὅλας τὰς καταδρομὰς ταύτας τῆς τύχης. Ὁ Σιλιχτάρης, ὁ Ἄγιο Μαχουρντάρης, ὁ Ταηραμπάκης στρατοπεδευμένοι ὄντες εἰς τὸ Λυκόστομον τέσσαρας ὥρας μακρὰν τοῦ στρατοπέδου κατὰ δύσιν καὶ συνεννοηθέντες διὰ διαταγῆς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ μὲ τοὺς Σουλιάτας καὶ λοιποὺς καπετανεῖους ἐσχεδίασαν εἰς μίαν νύκτα νὰ δρμήσουν ἐκ συμφώνου ἀπὸ τρία μέρη εἰς τὸ στρατόπεδον· τὸ σῶμα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἀπὸ τὰ φρούρια, ἀπὸ Λυκόστομον τοῦ Σιλιχτάρη καὶ λοιπῶν καὶ ἀπὸ τὸ Θερεκῆτι (τρεῖς ὥρας μακρὰν τῶν Ἰωαννίνων κατὰ τὸν ἄγιον Δημήτριον) τὸ Σουλιάτικον διὰ νὰ τὸ καταστρέψουν καὶ λαφυραγωγῆσον. Πρὸ τριῶν ἡμερῶν τῆς διορισθείσης προθεσμίας ἤρξαντο τὰ φρούρια νὰ παρηρησιάζουν κῆποια σημεῖα ἀσυνήθιστα χωρὶς νὰ λαμβάνουν αἰτίαν ἀπὸ τὰ ἔξω τοῦ στρατοπέδου κιννοστάσια (ἐπειδὴ ὑστεροῦντο πολεμοφοδίων)· εἴκοσι τέσσαρας ὥρας ἐβάστασαν τὸν κανονισμὸν ἐν γένει ἀδιάκόπως ἡμέραν καὶ νύκτα· ἅπαντες ἀπορῶντες εἰς τὸ τοιοῦτον δὲν ἤξευρον τί νὰ συμπεράνουν. Ὁ κιννοῦργος ὅμως Ντερεβῆς Χασάκης ἐκ Μελισσόβου, ὅστις καὶ τὸν Ἀλῆ πασᾶ εἰδοποιεῖ τὰ τοῦ στρατοπέδου καὶ τὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τὸ στρα-

τόπεδον, γνωστοποιήσας μυστικῶς τὸν Πασόμπεη ἔλαβε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ὅστις διὰ νὰ δυνήθῃ καὶ σύρῃ τὸν Ὁμέρ Βρυώνη ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς συνομοσίας, ὡς εἴρηται, ἀνεφέρθη ἐγκαίρως εἰς τὸ δεβλέτι διὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ δύο τούγια, τὰ ὁποῖα κατὰ τύχην ἐλθόντα μίαν ἡμέραν πρὶν ἔμβῃ εἰς πρᾶξιν τὸ σχέδιον τῆς ἐφόδου, εὐρέθη ἠναγκασμένος νὰ στρέψῃ τὰ ὄπλα του κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Εἰς τὰς 13 Ἰανουαρίου 1821 εἰς τὰς ὀκτὼ ὥρας τῆς νυκτός, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχον συμφωνίαν τὰ εἰρημένα ἐχθρικὰ τρία σώματα, ποιήσας τὸ σύνθημα ὁ ἰτζκαλὲς ἐξῆλθον οἱ ἐκλεκτότεροι ἕως τρεῖς χιλιάδες καὶ πολεμοῦντες ὑπερπηθοῦν καὶ ἐξουσιάζουν τὰ δύο ἀναγκαιότερα βασιλικὰ κανονοστάσια καὶ προχωροῦν ἐλπίζοντες ὅτι τὸ ἴδιον θέλει πράξουν τὰ ἕτερα δύο σώματα καὶ ὅτι ἔχουν καὶ τὸν Ὁμέρ Βρυώνη σύμμηχόν των. Οἱ Σουλιάται καὶ μὲν εἶχον δώσει τὴν ὑπόσχεσίν των, ὅμως συλλογιζόμενοι ὅτι ἔχουν νὰ κάμουν μίαν ὀδοπορίαν πεδινήν διὰ νυκτός εἰς καιρὸν χείμῶνος τεσσάρων ὥρων, μεταμεληθέντες δὲν ἐρριφοκινδύνευσαν. Ὁ Σιλιχτάρης μὲ τὸ ἕτερον σῶμα ἐλθὼν ἕως εἰς χωρίον Ζέλοβα δύο ὥρας μακρὰν τῶν Ἰωαννίνων κατὰ τὰ ὁποῖα εἶχον σημεῖα, θεωρῶν ὅτι δὲν ἐκινήθησαν οἱ Σουλιάται, δειλιάσας ἔστρεψε τὰ νῶτα. Ὁ Πάσο Ἰσμαήλ πασᾶ μὲ τὸν Ὁμέρ Βρυώνη συνεννοηθέντες κιννοῦνται ἐκ συμφώνου ἐναντίον τοῦ ἐκ τοῦ ἰτζκαλέ ἐξελθόντος σώματος. Ἡ συμπλοκὴ ἔγεινεν ἐνθουσιαστικὴ καὶ μανιώδης ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ ἡ σφαγὴ οὐχὶ εὐκαταφρόνητος, ἐπειδὴ ἀμφοτέρω ἐνόμιζον ὅτι ἡ μάχη αὕτη θέλει ἀποφασίσῃ τὴν ὑπερξὴν ἐκάστου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀπὸ τὰς ὀκτὼ τῆς νυκτός ἕως εἰς τὰς δύο τῆς ἡμέρας πολεμοῦντες ὡς ἐξηγηριωμένοι καὶ ἀμιλλώμενοι ποῖος νὰ χώσῃ τὸ ξίφος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἑτέρου ἐσφάγησαν ὑπὲρ τοὺς χιλίους τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ τριάκοντα ἐπτὰ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἐκτὸς τῶν πληγωμένων, ἕως ὅτου φθάσαντες, ὁ μὲν Χασάν πασᾶ ἐκ Μπονίλας, ὁ δὲ Μαχμουτ πασᾶς Δράμαλης ἐκ τῆς ἱερᾶς μονῆς Περιλεύτης (μίαν ὥραν σχεδὸν ἔξω τῶν Ἰωαννίνων²⁹), ἐβίβασαν τοὺς ἐναπολειφθέντας ἐχθροὺς νὰ δώσουν τὰ νῶτα καὶ ἐπιστρέψουν ἀτάκτως εἰς τὰ φρούρια. Τοῦτο εἶνε τὸ περισσότερον αἷμα, τὸ ὁποῖον ἐχύθη ἀπ' ὅλους ὅσους πολέμους ἐσυγκροτήθησαν μεταξύ Ἀληπασαλίδων καὶ βασιλικῶν, καὶ τούτην τὴν ἀποτυχίαν ἠσθάνθη ὁ Ἀλῆ πασᾶς πληγὴν μεγαλειότεραν ἀπ' ὅσας ἐδοκίμασεν ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν· ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται, οἵτινες ἐσφάγησαν, ἦτο τὸ ἄνθος τῶν σωματοφυλάκων του, οἱ παλαιότεροι, ἀνδρειότεροι καὶ πιστότεροί του, ἅπαντες ἀναθρεμμένοι παιδιόθεν εἰς τὴν αὐλήν του. Μόλον τοῦτο δὲν ἠμέλησε τὰ ἀναγκαῖα σχέδιά του εἰς τοιαύτην δυστυχῆ περίστασιν. Διὰ νὰ καλύψῃ τρόπον τινὰ τὴν λύπην τῆς ἀποτυχίας ταύτης καὶ διὰ νὰ ἐμφυχώσῃ τὰ στρατεύματά του, ῥίπτει τὴν προσοχὴν του εἰς ἕτερον στρατήγημα· συνεννοεῖται μετὰ τοῦ Σιλιχτάρη

29 Ὁ Πασόμπεη καὶ Ὁμέρ Βρυώνης ἦσαν ἐσκηνομένοι ἐνδον τῶν Ἰωαννίνων.

καὶ Ἄγο Μουχουρντάρη, οἵτινες μετὰ δύο ἡμέρας αἰφνιδίως πολιορκοῦν μίαν θέσιν ἀναγκαιοτάτην πλησίον τοῦ νησίου εἰς ἓν χωρίον πρὸς τῆς λίμνης³⁰ καὶ μετὰ τριῶν ἡμερῶν πολιορκίαν στενοχωροῦν τοὺς πολιορκουμένους, τοὺς συλλαμβάνουν καὶ ἐξουσιάζουν τὴν θέσιν καὶ ἐξουσιάζαντες τὴν ἀνεζωπυρίσθη αἰθίς ἢ ἐλπίς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἐμψυχώθησαν τὰ στρατεύματά του, ἐπειδὴ ἡ ἐξουσία τῆς θέσεως ταύτης ἀπεκατέστητεν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον καὶ ἐξοδον τῶν πολιορκουμένων καὶ ἤρξαντο νὰ ἐμβαίνουν κρέατα καὶ διάφορα ἕτερα εἶδη τροφῶν εἰς τὰ φρούρια, ἐπειδὴ, μὴ ἔχοντες ἕτερόν τι ἐκτὸς σίτου, κατήντησαν εἰς τοσαύτην στενοχωρίαν, ὥστε ἐφθασε νὰ πωλῆται τὸ αὐτὸν διὰ τοὺς πληγωμένους καὶ ἀσθενεῖς πεντήκοντα γρόσια, δικιόσια γρόσια ἢ ὀκτὶ τὸ κρέας, ἑκατὸν πεντήκοντα δὲ καπνός, ὁ καφρὸς κτλ. κτλ. εἰς μίαν τιμὴν ἀπίστευτον, ὅμως βεβαίαν. Ἐν ᾧ ἄφ' ἑνὸς μέρους μετεχειρίζετο τοιαῦτα ὁ Ἀλῆ πασᾶ ὑπ' ὄψιν τοῦ στρατοπέδου, ἄφ' ἑτέρου δὲν ἔλειπε διὰ τῶν Σουλιωτῶν καὶ λοιπῶν καπετανέων Ἑλλήνων νὰ διατάττη πολιορκίας, περιορισμούς καὶ πολέμους εἰς Ἄρταν καὶ εἰς διάφορους θέσεις ἀναγκαιάς. Ὡστε θεωρῶν ὁ τακτικὸς Πασόμπεης τοὺς περὶ ζωότροφιῶν γογυσμούς, τὴν κακὴν κατάστασιν τοῦ στρατοπέδου, τὰς ἐπιβουλὰς τῶν συμμάχων πατάδων, τὴν φυγὴν τῶν καπετανέων ἀπὸ τὸ στρατόπεδον, τὴν πανταχόθεν ἀδομένην ἀποστασίαν τῶν Ἑλλήνων, τὸ ἀκούραστον τοῦ ἐχθροῦ του, καὶ περιπλέον ἠξεύρων τὸ ἀκατάστατον τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας τοῦ δεβλετίου, ἐγνώρισε πλέον ὅτι ἡ ἐστρατεία αὕτη θέλει λάβει κακὸν τέλος ὁμοῦ μὲ τὴν ἀπώλειαν τῆς ζωῆς του καὶ ἀπελπισθεὶς ἔλαβε τὴν ὁποίαν εἶχε φυσικὴν γενναιότητα, ἐμπερίαν, εὐπροσηγορίαν καὶ εὐγενικὸν ὕφος· ἐν ἐνὶ λόγῳ κατήντησεν ἐν θεάματι ἄξιον συμπαιδείας καὶ λύπης. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ ἄνθρωπος φυσικῶς φιλόζωος ὢν καὶ φιλόδοξος καὶ εἰς ὅποιον δῆποτε κατὰστασιν καὶ ἂν ἤθελεν εὐρεθῆ πάντοτε ἐλπίζει διὰ νὰ δυνηθῆ, εἰ δυνατόν νὰ ἀνορθώσῃ τὰ πράγματα, ἀναφέρεται εἰς τὸ διβάνι καὶ κατὰ μέρος ἐξιστορεῖ τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τοῦ στρατοπέδου, τὰς αἰτίαις, τὰς ἐπιβουλὰς τῶν συμμάχων του καὶ ἐκείνας τῶν ἀγῶνων τῆς Ἀλβανίας καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ζητεῖ ὅτι νὰ διορισθῆ ὁ Χουρσίτ πασᾶς ὁ ἡγεμὼν τῆς Πελοποννήσου, ὡς εἰρηται, Ρούμελη βαλεσσῆς καὶ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοπέδου καὶ νὰ διαταχθῆ δραστηρίως νὰ προφθάσῃ ὅσον ταχύτερον εἰς τὸ στρατόπεδον. Τὸ δεβλέτι ἐνέκρινε τὴν αἰτησίαν του καὶ ἐνῶ τὸν διώρισε Ρούμελη βαλεσσῆ καὶ σερασκέρην (ἀρχηγόν), τὸν διέταξε κατὰ μέρος νὰ ἀκούῃ πάντοτε τὰς συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας τοῦ Πάτο Ἰσμαήλ πασᾶ, διὰ νὰ μὴν ἀπατηθῆ ἀπὸ τὰς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ βλαβερὰς.

Ὁ Χουρσίτ πασᾶς θανάσιμος ἐχθρὸς ὢν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὡς καὶ ὁ Χαλέτης, ὁ Χαλέτης αἰθίς ἐχθρὸς ἄσπονδος τοῦ Χουρσίτη ἐκκιροφυλακτοῦ-

³⁰ Στραγγὸν ὀνομαζόμενον.

σὺν ἀμφοτέροις εὐκαιρίαν ἐκδικήσεως. Ὁ Πάτο Ἰσμαήλ πασᾶς φίλος ἀμφοτέρων περιεπλέχθη πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ εἰς ἄλλην δυστυχίαν συλλογίζομενος τίνι τρόπῳ νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς γνώμας τῶν δύο φίλων του ἐχθρῶν ὄντων.

Διατάττεται λοιπὸν ὁ Χουρσίτ πασᾶς ν' ἀφήσῃ διάδοχόν του τὸν κεχαγίχ του Μεχμέτ πασᾶ καὶ νὰ ἐστρατεύσῃ διὰ τὰ Ἰωάννινα νὰ παραλάβῃ τὰς ἡνίκας τοῦ στρατοπέδου, πλὴν ἕως ὅτου εὐτακτήσῃ τὰ τῆς Πελοποννήσου, ἀσφαλίσῃ τὰ χαρέμια του (γυναϊκάς του) καὶ θησαυροὺς του ὧν καὶ πρὸ πολλοῦ φιλάσθενος, χρονοτριβήσας, ἐφθασε κατὰ τὰς πρώτας τοῦ Μαρτίου εἰς Ἰωάννινα, ὅπου ἄπαντες οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του βεζυράδες, πασάδες καὶ ντερεμπέηδες τὸν προϋπάντησαν μὲ μίαν μεγάλην πομπὴν καὶ παράταξιν. Ἡ πανουργία τοῦ Ἀλῆ πασᾶ δὲν ἔλειψε καὶ ἀπὸ τὴν μέσσην τῆς παρατάξεως ταύτης! διὰ νὰ δώσῃ ὑπόνοιαν ἢ πονηρὰ ἀλώπηξ, καὶ ὅτι ἔχει ἀνταπόκρισιν μὲ τὸν νέον πληρεξούσιον, διὰ νὰ δείξῃ ἐν ταύτῳ γενναϊότητα καὶ ἀφοβίαν, τοῦ ὑψώνει διάφορους χαροποιὰς σημίας, τὸν χαιρετᾷ μὲ εἴκοσι καὶ ἐν τακτικῶν κανόνων καὶ διατάττει εἰς ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παρατάξεως νὰ παύσῃ ὁ ἐχθρικός πόλεμος.»

(Προσεχῶς τὸ Β'. Μέρος)

ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓῳ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΙΗ' ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ

Ἐποβάλλων τὴν Λογοδοσίαν σήμερον τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος πράξεων τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρέπει πρὸ πάντων νὰ ἐκφράσω τὰς ζωηρὰς μου εὐχαριστίας ἐπὶ τιμῆ, ἧς πρῶτος ἐγὼ ἠξιώθην, τοῦ νὰ περιβληθῶ καὶ τετάρτην φορὰν τὸ ἀξίωμα τοῦ προέδρου ὑπὸ τῶν μελῶν. Ἡ τιμὴ αὕτη εἰ καὶ μὲ καθιστᾷ λίαν ὑπερήφρον, μοὶ ἐπιβάλλει καὶ δικαιοῦματα, νὰ καταβάλω ὅσον τὸ δυνατόν μείζονας ἐνεργείας πρὸς προκοπὴν τοῦ ἡμετέρου σωματείου.

Ἡ προκοπὴ δ' αὕτη ἐπῆλθε κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ζωηροτάτη καὶ αἰ ἐνεργεῖαι τοῦ Συλλόγου ἡμῶν πολλαπλακί καὶ ποικίλαι ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Ἡ δὲ κατὰ τμήματα διαίρεσις τοῦ Συλλόγου ἐνεφύσησε νέαν ζωὴν εἰς αὐτὸν, κατέστησε δὲ συμμετόχους τῶν τοῦ Συλλόγου ἔργων πάντας αὐτοῦ τοὺς ἐταίρους.

Ἄρχομαι τῆς ἀναγκοφῆς τῶν γενομένων κατὰ τὴν εἰθισμένην τάξιν.

Μέλη προσετέθησαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 93 τσαυτὰ δηλ. ὄσα εἰς οὐδὲν τῶν παρελθόντων τελευταίων ἐτῶν. Ἐκ τούτων 62 προσετέθησαν εἰς τὴν τάξιν τῶν τακτικῶν μελῶν (29 εἰς τὴν τῶν ἐνεργῶν καὶ 33 εἰς τὴν τῶν παρόδρων) 19 εἰς τὴν τῶν ἐπιτίμων καὶ 12 εἰς τὴν τῶν ἀντεπιστελλόντων.

Ὁ θάνατος ὁμῶς καὶ πάλιν ἀφῆρετεν ἐκ τῶν τάξεων ἡμῶν ἐννέα προσφιλεῖς ἐταίρους. Ἐκ τῶν τακτικῶν μελῶν ἀπολώσταντες τὸν **Κωνσταντῖνον Λαμπραδάριον**, ἐκ τῶν παλαιότερων συναδέλφων ἐργασθέντα ἀείποτε μετὰ ζήλου καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου. Ἀπεβίωσαν δὲ καὶ πάντες ἐκ τῶν ἐπιτίμων μελῶν, ἐνταῦθα μὲν ὁ πολὺς τοῦ Ῥωμικίου δικαίου καθηγητῆς **Γεώργιος Πάλλης** καὶ ἡ χαρίεσσα ποιήτρια **Φωτεινὴ Οἰκονομίδου**, ἐν Κωνσταντινουπόλει δ' ὁ **Χατζῆ Γεώργιος Κωνσταντινίδης** ἐκ τῶν πρώτων μελῶν καὶ εὐεργετῶν τοῦ Συλλόγου, ἐν Κερκύρᾳ δ' τρυφερὸς ποιητῆς **Γούλιος Τυπάλδος** ἀκάματος συνεργάτης τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ καὶ ἐν Μονάχῳ ὁ διαπρεπὴς καὶ σοφὸς καθηγητῆς **Κορράδος Βουρσιανός**. Τρία τέλος ἀντεπιστέλλοντα μέλη παλαιοὶ συναδελφοὶ ἀναχωρήσαντες τῶν Ἀθηνῶν ἀπεβίωσαν ἐν τῇ ξένη, ὁ **Ἀλέξανδρος Μιάνος** ἐν Βιέννῃ, ὁ **Θεμιστοκλῆς Καραγιᾶς** ἐν Νεκπόλει καὶ ὁ **Γεώργιος Ξάνθος** ἐν Βέρνη.

Ἄλλαι μεταβολαὶ πολλαὶ ἐγένοντο ἐν ταῖς τάξεσι τῶν μελῶν ἀντεπιστέλλοντα τέως μέλη ἀποκαταστάσαντα ἐν Ἀθήναις κατετάχθησαν εἰς τὰς τάξεις τῶν τακτικῶν μελῶν, ἄλλα ἐκ τῶν τακτικῶν ἀνεχώρησαν εἴτε εἰς τὴν ξένην εἴτε εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐπιτίμα πολλὰ ἐκ τῶν ἔξω ἦλθον μετὰ τὴν ἡμῶν καὶ μεταλλαγαὶ μετὰ τῆς ὑποδιαρίσεως τῆς τάξεως τῶν τακτικῶν μελῶν, τῶν ἐνεργῶν λέγω καὶ παρόδρων. Ἄλλὰ ταῦτα πάντα εἶναι τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Συλλόγου καὶ καταφαίνονται λεπτομερῶς ἐν τοῖς συνήθως μετὰ τῆς Λογοδοσίας συνδημοσιευομένοις πίναξι τῶν μελῶν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δεόν νὰ ἀναγραφῆ ἐνταῦθα εἶναι ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου· οὗτος ἀνέρχεται σήμερον εἰς 750. Ἐκ τούτων 240 εἶναι τακτικὰ μέλη (ἦτοι 108 ἐνεργὰ καὶ 132 παρόδρα), 195 ἐπιτίμα, 264 ἀντεπιστέλλοντα καὶ 51 τὰ ἀπομένοντα ἐκ τῆς καταργηθείσης τάξεως τῶν ἐκτάκτων.

Εἰς τεσσαράκοντα ἑπτὰ συνήλθεν ὁ Σύλλογος κατὰ τὸ λήξαν ἔτος συνεδρικός, ἐξ ὧν 12 μὲν ἦσαν τακτικαὶ 35 δ' ἔκτακτοι. Τῶν τακτικῶν ἀντικείμενον ἦν πάντοτε τὰ ἀφορῶντα τὰς τοῦ Συλλόγου ὑποθέσεις, τῶν δ' ἐκτάκτων ἡ ἀνάγκαις διατριβῶν. Ἐνταῦθα χρεωστώ νὰ ἐκφράσω τὰ εὐχαριστήριά μου πρὸς πάντα τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, ἅτινα διὰ τῆς προθυμίας των περὶ τὴν προσέλευσιν εἰς τὰς συνεδρίας κατώρθωσαν ὥστε οὐδεμίαν προκηρυχθεῖσαν συνεδρίαν νὰ μνησθῆται ἐλλείψει ἀπαρτίως. Ὅμοίως δ' ἀφείλω νὰ ἐκφράσω τοῦ Συλλόγου τὰς θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν σεβαστὸν

ἡμῶν ἐπίτιμον πρόεδρον κ. Κ. Παπαρηγόπουλον διὰ τὴν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου μέριμναν αὐτοῦ.

Πρῶτον τοῦ Συλλόγου ἔργον ἦν ἡ ἐπιψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ. Κατὰ τοῦτον τὰ μὲν ἔσοδα προϋπελογίσθησαν εἰς δρ. π. 21,599,80 τὰ δὲ ἔσοδα εἰς δρ. 20,325 ἀπομένοντος περισσεύματος ἐκ δρ. 1274,80. Πιστώσεις νεώτεραι καὶ εἰσπράξεις ἔκτακτοι ἐπήνεγκον ὡς εἰκὸς μεταβολὰς εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τούτους ὡς θέλει δηλωθῆ κατωτέρω ἐν τῷ περὶ ταμείου λόγῳ. Ὅμοίως ἐν τῶν πρώτων τοῦ Συλλόγου ἔργων ἦτο ἡ ἐκθεσις τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ προλαβόντος ἔτους. Αὕτη ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κκ. Ἀποστ. Βαρζέλη, Χρήστου Μαντζάκου καὶ Θ. Μπαλτῆ ὑπέβαλε διὰ τοῦ τελευταίου ὡς εἰσηγητοῦ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξελέγξεως, ἐν ἧ ἀκαθῆκον αὐτῆς ἔκρινεν ὡς αὐτολεξεῖ σημειοῖ, ἀνὰ συστάση τῷ Συλλόγῳ ἵνα ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ ταῖς ἀρχαῖς τοῦ προκειμένου συλλογικοῦ ἔτους. Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐν τέλει τῆς λογοδοσίας τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Αἱ μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν συλλόγων καὶ σωματείων καὶ τῶν ξένων ἐπιστημονικῶν καὶ φιλολογικῶν ἰδρυμᾶτων σχέσεις ἡμῶν ἐξηκολούθησαν καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐγκάρδιοι, συνήψαμεν δὲ νέαις σχέσεσι τῇ αἰτήσει αὐτῶν μετὰ τῶν ἐξῆς σωματείων 1) τῆς ἐνταῦθα ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας 2) τοῦ ἐνταῦθα καλλιτεχνικοῦ συλλόγου 3) τοῦ ἐν Πειραιεῖ συλλόγου ὁ *Περικλῆς* 4) τοῦ ἐν Αἰγίῳ συλλόγου ἡ *ἀλληλοβοήθεια* 5) τοῦ ἐν Καλλιπόλει συλλόγου ὁ *Φοῖνιξ* 6) τῆς ἐν Μοναστηρίῳ Φιλεκαπιδευτικῆς ἀδελφότητος *Καρτερίας* 7) τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ συλλόγου *Εὐαγγελισμός*. Πρὸς τινὰς τῶν Συλλόγων τούτων καὶ πρὸς ἄλλας κοινότητας ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἀπέστειλε βιβλία καθόσον τοῦτο ἦν δυνατόν, ἔσπευσε δὲ καὶ ἀρωγὸς διὰ χρηματικῆς βοήθειας ἐκ τοῦ ὑπερήματος αὐτοῦ πρὸς ἀνατύπασιν τῶν ἐν Κρήνῃ σχολείων. Δυστυχῶς οὔτε οἱ ἐξικτησάμενοι τότε τὴν βοήθειαν ἡμῶν ἀτυχεῖς Κρηναῖοι οὔτε ἡμεῖς αὐτοὶ προσβλέπομεν ὅτι νέαις ἤθελον ἐπέλθει δεινὰ καὶ ὅτι μάταιαι ἤθελον ἀποβῆ αἱ ἐνέργειαι τῶν ἀγχιθῶν ἐκείνων κατοίκων ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων των.

Καὶ αἱ μετὰ τῶν ξένων ἐπιστημονικῶν σωματείων σχέσεις τοῦ Συλλόγου ἡμῶν διατηροῦνται ἀμικτι, πολλὰ δὲ τῶν σωματείων τούτων ἀποστέλλουσιν ἡμῖν τακτικῶς τὰς δημοσιεύσεις των, ὁ δὲ Σμιθσώνιος ἐν Ἀμερικῇ σύλλογος καὶ ἡ Βασιλικὴ βιβλιοθήκη τοῦ Βελγίου ἀπέστειλαν ἡμῖν καλὴν συλλογὴν βιβλίων. Οἱ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ συναδελφοὶ σύλλογοι πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐξακολουθοῦσιν ἀντικείμενοι ἡμῖν τὰς ἐκυτῶν ὑποθέσεις ἐν Ἑλλάδι, ὁ δὲ ἀγγλικὸς μάλιστα σύλλογος καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος συνέστησεν ἡμῖν τοὺς ἐκ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ καταρχομένους πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἐφ' ἡμῖν διὰ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου, εἰς ἃ ἀντιθέμεθα τὴν ὀδηγίαν τῶν περιηγητῶν

τούτων, προσπαθοῦμεν ὅπως οἱ ξένοι ἀπέρχωνται τῆς Ἑλλάδος ἀποκομιζόντες περὶ αὐτῆς ἀγαθὰς ἐντυπώσεις καὶ ἀληθῆ ἰδέαν τῆς καταστάσεως τῆς χώρας.

Εἰς τὰς μετὰ τῶν ἐπιστημονικῶν σωματείων σχέσεις ἀνάγεται ἡ πρόσκλησις τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν συνέδριον, ὅπερ συνήλθε πέρυσιν ἐν Μονρεάλ τοῦ Καναδᾶ. Τοῦ συνεδρίου τούτου ἐπελήφθη ἡ ἀμερικανικὴ Ἐταιρία πρὸς πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν, ὃ δ' ἡμέτερος ἀντιπρόσωπος κ. Χουγὲ Λατούρ μετέσχε πασῶν τῶν συνεδριῶν καὶ κατέθηκε τὰ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πεμφθέντα ὑπομνήματα καὶ τὰς διαφύρους διατριβάς.

Πλὴν τούτου δὲ τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τῆς Βαβυλῆος προσεκάλεσε διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας τὸν ἡμέτερον Σύλλογον ὅπως ἀποστείλῃ ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῇ 56ῃ συνόδῳ τῶν Γερμανῶν ἐπιστημόνων, ἥτις ἐγένετο ἐν Φρειβούργῳ τὴν 6, 7, 8 καὶ 9 Σεπτεμβρίου. Ἡ Ἐφορεῖα συνελθοῦσα ὄρισεν ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Συλλόγου τὸν καθηγητὴν κ. Ἀ. Χρηστομάνον, ὅστις καὶ μετέβη εἰς Φρειβούργον. Τὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ κ. Χρηστομάνου διαφεύγουσι τὰ ὄρια τῆς παρούσης Λογοδοσίας, εὐχαρίστως δὲ μόνον ἀναγγέλλω ὑμῖν ὅτι ὁ κ. Χρηστομάνος ἐξελέχθη παμφηρεῖ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Συλλόγου πρόεδρος τοῦ τῆς Χιμεῖας τμήματος.

Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐθεώρησε καλὸν νὰ συμμετάσχη διὰ συγκατηρηρίου τηλεγραφήματος τῆς πανταχόθεν ἐορτασθείσης πεντηκονταετηρίδος τοῦ πολιτικοῦ βίου τοῦ μεγάλου φιλέλληρος Γουλιέλμου Γλάδστωνος. Ὁ ἰδιαιτέρος τοῦ Γλάδστωνος γραμματεὺς Γλέβερσον Δόβερ ἀπήντησε διὰ λίαν φιλόφρονος ἐπιστολῆς ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ πρὸς τὸ προεδρεῖον.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῆς Γαλλίας Λέοντος Γαμβέτα ψήφῳ τοῦ Συλλόγου ἀπεστάλησαν συλλυπητήρια, πρὸς ἀδεόντως ἀπήντησεν ἡ οἰκογένεια.

Ὀλίγον μετέπειτα ἀπέθνησκε πᾶρ' ἡμῖν ὁ **Ἀλέξανδρος Κουμουνοδούρος**. Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ μετάσχη τοῦ γενικοῦ πένθους ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἀνδρὸς πολλαχῶς αὐτὸν εὐεργετήσαντος. Καὶ ἐψήφισε μὲν ἐκτάκτως συνελθὼν τὴν κατάθεσιν στεφάνων καὶ τὴν ἀνάκρητὴν τῆς εἰκόνης αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριῶν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ὑπακούτῃ καὶ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς τεθλιμμένης αὐτοῦ χήρας καὶ νὰ ἀναλάβῃ διὰ τῶν μελῶν αὐτοῦ τὴν κοσμητείαν τῆς μεγάλης ἐκείνης κηδείας. Τὰ πρὸς τὸν σύλλογον γράμματα καὶ τὰ εὐχαριστήρια τῆς τε χήρας καὶ τῶν δύο αὐτῆς υἱῶν Κωνσταντίνου καὶ Σπυρίδωνος ἀνεκοινώθησαν ἕκτοτε τῷ Συλλόγῳ· ἐγὼ μόνον ἐνταῦθα δημοσίᾳ ἐπικυκλοποιῶ ὅτι διὰ τῶν ὑπ' ἡμῶν προχθέντων ἀπεδόθη μικρὸς φόρος

εὐγνωμοσύνης πρὸς ἀνδρα, ὅστις εἰς τὴν πρόοδον τοῦ Συλλόγου ἡμῶν μυριοτρόπως εἰργάσθη.

Αἱ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐκπαιδευτικαὶ ἐνέργειαι καὶ κατὰ τὸ ληξάν ἔτος ὑπῆρξαν ποικίλαι. Αἱ διάφοροι σχολαὶ τοῦ Συλλόγου αἴ τε τῶν ἀπόρων παιδῶν καὶ αἱ δημοτικαὶ ἐλειτούργησαν τακτικῶς· ἡ δὲ πρώτη τούτων ἢ ἐν Ἀθήναις σχολὴ τῶν ἀπόρων καὶ πάλιν καλοῦς παρηγάγῃ κερπούς.

Ἐν συνόλῳ τὸ ληξάν ἔτος ἐνεγράφησαν μαθηταὶ ἐν αὐτῇ 585, τοσοῦτοι δηλ. ὅσοι ποτὲ μέχρι τοῦδε. Διὰ ταῦτα δ' ἢ α'. τάξις ὑποδιηρέθη εἰς δύο τμήματα, καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἐνεγράφησαν 348, εἰς δὲ τὸ δεύτερον 158· ἐν τῇ β'. τάξιδι ἐνεγράφησαν 58, ἐν δὲ τῇ γ'. 21. Ἐκ τῶν φοιτητῶν εἰς τὴν σχολὴν παιδῶν κατὰ πατρίδας ἐξεταζομένων, οἱ πλεῖστοι ἀνήκουσιν ἐκ τῆς ἔσω Ἑλλάδος· εἰς τὴν Γορτυνίαν (149), εἰς τὴν Κορινθίαν (118), εἰς τὰς Ἀθήνας (68). Ἐκ τῆς ἔξω Ἑλλάδος πλείονες εἶναι οἱ Μακεδόνες (69) καὶ οἱ Κρήτες (45). Ἐκ τῶν ἐπαγγελματῶν δὲ τὰ ὁποῖα μετέρχονται οἱ παῖδες ἐπικρατοῦσι τὰ ἐξῆς. Στιλβῶται ὑποδημάτων εἶναι 107, ὀφθαλμοῖσται 63, πηλοφόροι (ἔπαντες ἐκ Μακεδονίας) 60 καὶ ἐφημεριδοπῶλαι 54.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι παρήγορον εἶναι ἡ τακτικὴ φοίτησις τῶν Μακεδόνων πηλοφόρων, οἵτινες ἀγνοοῦντες τὸ πλεῖστον τὴν Ἑλληνικὴν, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ ἐκμανθάνουσι τὴν μητρικὴν γλῶσσαν, καταρτίζονται Ἑλληνες· τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν καὶ ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν πατρίδα διασπείρουσι τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν κοινὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Τὸ ἄλλο φαινόμενον τῆς πυκνῆς προσελεύσεως παιδῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Γορτυνίας καὶ Κορινθίας ἐξηγεῖται ἐκ τούτου, ὅτι αἱ δύο αὗται ἐπαρχίαι πέμπουσι πάντοτε ἐνταῦθα τοὺς παῖδας αὐτῶν πρὸς εὔρεσιν ἐργασίας, οὗτοι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετέρχονται τὸ ἔργον τοῦ στιλβῶτου ὑποδημάτων, ὀφθαλμοῦ καὶ ἐφημεριδοπῶλου. Πρὸς βελτίωσιν κυρίως τῶν τάξεων τούτων τῶν παιδῶν εἰργάσθη πάντοτε ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, διότι οἱ παῖδες οὗτοι εἶναι ἐγκαταλειμμένοι καὶ μόνον ἐν Ἀθήναις. Κατ' ὀρθῶς δ' ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τὸν ἐξευγενισμόν τῆς ἐργασίας καὶ τὸ κυριώτερον τὴν περιστολήν, ἂν οὐχὶ ἴσως ἀκόμη ἐντελῶς τὴν κατάπαυσιν, τῆς οἰκτρᾶς αὐτῶν σωματεμπορίας. Διότι δυστυχῶς οἱ παῖδες οὗτοι ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν ἐξεμισθοῦντο εἰς σωματεμπόρους ἐνταῦθα ἀντι ἐλαχίστης ἐτησίας ἀμοιβῆς, οἱ δὲ σωματέμποροι οὗτοι παντοιοτρόπως ἐκακοποιοῦν τοὺς παῖδας. Τοῦτο ὅπερ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ περιστείλωμεν νομίμως, καθότι οἱ παῖδες ἦσαν ἀνήλικοι καὶ πικρὸν ἐβλαίνεν ἢ ἔνομος πατρικὴ ἐξουσία, τὸ κατωρθώσαμεν διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ τῆς προστασίας ἣν πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου αὐτῶν παρέχομεν τοῖς παισίν.

Ἡ δὲ διδασκαλία ἐγένετο ἐπὶ δῖωρον ὡς συνήθως κατὰ τὸ λήξαν ἔτος* καὶ διδάσκαλοι ὑπῆρξαν τῆς μὲν ἀνωτέρας γ' τάξεως ὁ κ. Διονύσιος Κολοκοτσᾶς, τῆς β' ὁ κ. Κ. Καλεβρᾶς καὶ τῆς α' ὁ κ. Δημ. Κολοκοτσᾶς μετὰ βοήθου τοῦ πάλαιου τῆς σχολῆς μαθητοῦ κ. Δ. Καραβᾶ. Τὰ δὲ διδασκόμενα μαθήματα ἦσαν εἰς μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν ἱερά, ἀνάγνωσις, γραφή, γραμματική, ἀριθμητική, ἑλλην. ἱστορία καὶ γεωγραφία, ἐν δὲ τῇ β' ἱερά, ἀνάγνωσις, γραμματική, γεωγραφία καὶ ἀριθμητική, ἐν δὲ τῇ α' τάξει ἀνάγνωσις, γραφή, ἀριθμητική. Πλὴν τοῦτου ὅμως ἐδιδάχθη καὶ ἐφέτος τὸ μάθημα τῆς ἐκ τῆς δαπάνης οικονομίας, συνοδεῦον πάντοτε τὰς καταθέσεις τῶν μαθητῶν ἐν τῷ ταμειωτηρίῳ, καὶ ἀνα πᾶν Σάββατον ἢ ἀνάπτυξις τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κυριακῆς.

Συνεννοηθέντες δὲ μετὰ τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου εἰσηγάγομεν παρὰ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν καὶ τὸ μάθημα τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς καὶ συνεστήσαμεν θίασον μουσικόν, διδασκόμενον ἐν τῷ Ὁδεῖῳ ἀντὶ 170 δραχμῶν μηνιαίως καταβαλλομένων, ἐκ παιδῶν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ὁ καταρτισθεὶς κανονισμὸς ἐν εἴδει συμβολαίου ὑπεγράφη ἐκ μέρους μὲν τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου ὑπὸ τοῦ προέδρου αὐτοῦ κ. Μ. Ρενιέρη, ἐκ μέρους δὲ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν ὑπ' ἐμοῦ καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ἤρξατο ἡ διδασκαλία τεσσαράκοντα περίπου παιδῶν ἐν τῷ Ὁδεῖῳ, ὑπὸ τοῦ ἀρχιμουσικοῦ κ. Γ. Γαϊδεμβέργερ καὶ τοῦ κ. Φράντζ Ἐμκε. Ἡ εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τούτου πολλὸν θέλει ὠφελήσει τοὺς ἀπόρους παιδας καὶ θέλει συντελέσει ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἐξῆμῶν αὐτῶν.

Αἱ δ' ἐξετάσεις γινόμεναι περὶ τὰ τέλη Μαΐου, ὡς συνήθως ἐνώπιον τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ πολλῶν φιλομούσων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς συγκεκλιμένης ἐκ τοῦ ἀρχιμαγιστροῦ κ. Εὐγ. Δεπάστκ, τοῦ παιδαγωγοῦ κ. Βλ. Σκορδέλη καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰγν. Μοσχάκη παρήγαγον καλοὺς καρπούς. Ἐβδομήκοντα ἐν συνόλῳ ἐνεφάνισθησαν κατὰ τὰς ἐξετάσεις παιδες, ἐξ ὧν ἀπελύθησαν ἐκ τῆς ἀνωτέρας τάξεως τέσσαρες λαβόντες καὶ τὸ κανονισμένον ἀπολυτήριον τῆς σχολῆς διὰ τὴν περαιτέρω ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποκατάστασιν.

Ἡ δὲ ὑγιεινὴ κατάστασις τῶν παιδῶν ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἀρίστη ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἱατροῦ τῆς σχολῆς καὶ κοσμητοροῦ κ. Κ. Διγενῆ, ὅστις ἐπεσκέπτετο τοὺς ἀσθενούντας τῶν παιδῶν. Ἐνεκα τῆς ἐπισκιάσεως ἐπιδημίας τῆς εὐλογίας διεκόπησαν ἐπὶ ἓνα μῆνα τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς, φροντίδι δὲ τῆς κοσμητείας τῆς Σχολῆς ἐκομίσθη ἐκ τῆς Ἑσπερίας δαμακίς, δι' ἧς ἐνεβολοκλήθησαν πάντες οἱ εἰς τὴν σχολὴν φοιτῶντες παιδες.

Ἡ δὲ λειτουργία τοῦ ταμειωτηρίου τῆς Σχολῆς ἐγένετο κατὰ τρίτην μετὰ τὸ μάθημα τῆς ἐκ τῆς δαπάνης οικονομίας ὑπὸ τῶν διδασκάλων

κατὰ τὴν ὑποδειχθεῖσαν αὐτοῖς μέθοδον συμφώνως πρὸς τὸ σύστημα τοῦ εἰδικοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα Γάλλου Μακλάρ. Κατετέθησαν δὲ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ὑπὸ 396 κηρυχθέντων παιδῶν δρ. 3,507,25 καὶ ἀπεδοθήσαν δρ. 2,738,35, μένουσι δ' εἰς διάθεσιν τῶν παιδῶν ἐν τῷ ταμειωτηρίῳ τῆς Σχολῆς δρ. 768,90.

Τὰ τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος διηύθυνε κοσμητεία ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κκ. Βάμβκ ἐφόρου, Α. Μυρινοπούλου γραμματέως καὶ τῶν κοσμητόρων κκ. Κ. Διγενῆ, Κ. Ξένου, Δ. Παπαγεωργίου καὶ Θ. Μιχαλοπούλου.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐν Ἀθήναις σχολὴν, αἱ δ' ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἡμέτεραις Σχολαὶ τῶν ἀπόρων ἐξηκολούθησαν ἐπιτυχῶς ἐργαζόμεναι καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος. Πλὴν δὲ τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν ὁ σύλλογος συνέστησε νέαν σχολὴν ἐν Πύργῳ ἀποδεχθεὶς τὴν αἴτησιν ὅπως ἢ ἐκεῖ συστάσῃ σχολὴν ὑπαρχθῆ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἰδίων αὐτοῦ σχολῶν καὶ ἐκλεξάμενος πρὸς τοῦτο κοσμητόρας τοὺς κκ. Κ. Μητρόπουλον, Ε. Χρυσανθόπουλον, Εὐθ. Αεονάρδον, Σταμ. Βωβὸν καὶ Ἀριστ. Μάρκον. Ἐπι δὲ συσταθείσης δημοτικῆς σχολῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ χωρίῳ Γιαννησαίου τοῦ δήμου Κορθίου Ἄνδρου ἔνθα διετηροῦμεν σχολὴν, ἀπεδεξάμεθα τὴν αἴτησιν τῶν κατοίκων ὅπως ἢ ἡμετέρα αὕτη ἐν Ἄνδρῳ σχολὴ μετατεθῆ εἰς τὸ χωρίον Γαυρίου Θολό. Πλὴν τούτων ὅμως ὁ Σύλλογος ἐπήλθεν ἀρρωγὸς καὶ εἰς τὴν Δημοτικὴν σχολὴν τοῦ χωρίου Ἄνδραβίδας τῆς Ἠλείας ἀποστείλας κατ' αἴτησιν τῶν κατοίκων βιβλικὴν διδασκαλίαν εἰς αὐτήν, καὶ εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ συστάσαν σχολὴν τῶν ἀπόρων παιδῶν αἰτήσῃ τῆς Φιλελεήμονος αὐτόθι ἐταιρικῆς Ἁγίου Σπυρίδων.

Διετηροῦντο λοιπὸν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δέκα Σχολαὶ ἢ ἐνταῦθα καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐν Καλάμαις, Σύρῳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Ἄνδρῳ, Νέᾳ Πικέρρῃ, Τρκαγανῶ, Κατσακροῦ καὶ Πύργῳ.

Προτάσει ὀγδοήκοντα τεσσάρων τακτικῶν ἐνεργῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ληξάντος τῆς τριετοῦς διορίσεως τῆς ἰσχύος τοῦ κανονισμοῦ κτηρηγῆθη τὸ ἄρθρον 40 αὐτοῦ ἔχον ὡς ἑξῆς.

Ἄρθρον 40. Ἐπὶ τρεῖς μόνον ἔτη κατὰ σειράν δύνανται ἐκλεχθῶσι τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν.

Συγχρόνως δ' ἐψηφίσθη ἡ τροποποίησις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ κανονισμοῦ ὅσον ἀφορᾷ περὶ τὴν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων μελῶν. Ἀνετέθη δ' εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Ν. Ζηλήμονος, Τ. Ἡλιοπούλου καὶ Α. Βαρκζέλη ὅπως ὑποβάλῃ τὰς ἀνγκυαίας τροποποιήσεις καὶ ὑπεβλήθησαν μὲν αἱ τροποποιήσεις αὗται δὲν ἐψηφίσθησαν ὅμως κατὰ τὸ λήξαν ἔτος.

Τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐξηκολούθησε μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε ἐπιμελείας τακτικῶς ἐκδιδόμενον τῇ φροντίδι τετραμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τῶν κκ. Σπ. Π. Λάμπρου, Π. Φέρμπου,

Ν. Γ. Πολίτου και Σταμ. Βάλβη. Τοῦ Παρνασσῶδ τακτικῆς ἀναλύσεις δημοσιεύουσι διάφορα ἔγκριτα τῆς Ἑσπερίας περιοδικά, τινὰ δὲ καὶ μεταφράζουσιν ἐνίοτε τὰς ἀρχαιολογικὰς καὶ φιλολογικὰς αὐτοῦ διχρηβὰς καὶ ἀνακοινώσεις.

Αἱ ἔπιτακτοι συνεδρίασι τοῦ Συλλόγου εἶναι ὡς γνωστὸν ἀφιερωμέναι διὰ τὰ ἀναγνώσματα. Ταῦτα ἐφέτος ἦσαν πάμπολλα διότι συνεποσώθησαν εἰς 34, ἐφοιτῶντο δ' ὑπὸ πυκνοῦ πάντοτε πλήθους. Δέον νὰ μνημονεύσω ἰδίχ μεταξὺ τῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ τῆς κυρίας Καλλιόπης Κεχαγιᾶ διευθυντρίας τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζακπείου καὶ ἐπιτίμου τοῦ Συλλόγου μέλους, ἧτις πρώτη ἔδωκε παρ' ἡμῖν τὸ κάλλιστον παράδειγμα τῆς δημοσίχ ὁμιλίης τῶν γυναικῶν.

Ἴδου κατὰ σειράν τὰ ἀναγνώσματα τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Πρῶτον ἐγένετο ἀναγνώσμα ἢ μετάρρασις τοῦ Πλούτου τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ μεταστάντος τακτικῶ μέλους Κωνσταντίνου Λαμπαδαρίου.

Ὁ κ. Γ. Παράσχος τακτικὸν μέλος ἀνέγνω μετάρρασις τοῦ Δ. τῆς Ἰλιάδος.

Ὁ κ. Κ. Βάμβης τακτικὸν μέλος ὁμίλησε περὶ συνεργατικῶν Ἐταιρειῶν.

Ὁ κ. Δαμιανὸς Βορρὲς τακτικὸν μέλος περὶ τοῦ προσφορωτέρου διὰ τὴν Ἑλλάδα σωφροιστικῶ συστήματος.

Ὁ κ. Κ. Γ. Ξένος τακτικὸν μέλος περὶ Ῥαβελαι καὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

Ὁ κ. Ν. Χλωρὸς περὶ χρησιμότητος τῶν δασῶν Μέρος Α'.

Ὁ κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης τακτικὸν μέλος πορίσματα ἐξετάσεως τερμαχίου κρητῆδος μετὰ πειραμάτων.

Ὁ κ. Σίμος Μπαλάνος τακτικὸν μέλος περὶ προσωπικῆς κρατήσεως ὡς μέσου ἐκτελέσεως.

Ὁ κ. Α. Διομήδης Κυριακὸς τακτικὸν μέλος περὶ τῆς προτάσεως τῆς ἱεράς συνόδου περὶ μισθοδοσίας τοῦ κλήρου.

Ὁ κ. Θ. Φλογκίτης τακτικὸν μέλος περὶ τοῦ συγκεκριτικῶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπαρχιακῆς διοικήσεως.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος κύριος Ἀμβρόσιος ἐπίτιμον μέλος περὶ τοῦ ζητήματος τῆς μισθοδοσίας τῶν Ἐφημεριῶν.

Ὁ κ. Νικόλαος Γεωργιάδης ἀντεπιστέλλον μέλος περὶ πίστεως καὶ ἔλιτισμοῦ.

Ὁ κ. Ι. Παπαλουκᾶς Εὐταξίης τακτικὸν μέλος περὶ ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως.

Ὁ κ. Ἀχιλλεὺς Παράσχος ἀντεπιστέλλον μέλος ἀνέκδοτα λυρικά ποιήματα.

Ὁ κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος τακτικὸν μέλος περὶ τῶν ἐφαρμογῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μετὰ πειραμάτων.

Ὁ κ. Σπ. Σπηλιωτάκης μέλος ἐπίτιμον περὶ τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας καὶ τῶν πρὸς βελτίωσιν αὐτῆς μέσων.

Ὁ κ. Μ. Δέφνερ τακτικὸν μέλος περὶ τῶν σχέσεων τῆς συγκριτικῆς φιλολογίας πρὸς τὴν ἐθνολογίαν.

Ὁ κ. Σπ. Σοκόλης ἀντεπιστέλλον μέλος περὶ Ἀλβανίας καὶ Ἡπείρου.

Ὁ ἀρχιμικροδότης κ. Σ. Κολιάτσος μέλος ἐπίτιμον περὶ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ εὐδαιμονίας.

Ὁ κ. Βλάσιος Σκορδέλης τακτικὸν μέλος ἢ φυλλάδα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ὁ ὀκτώηχος ἢ σχολεῖον καὶ λαός.

Ὁ κ. Σπ. Σοκόλης ἀντεπιστέλλον μέλος περὶ Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας μέρος β'.

Ὁ κ. Ἀριστ. Προβελέγιος περὶ τοῦ Φάουστ τοῦ Γκαίτε μετ' ἀποσπασμάτων ἐμμέτρου αὐτοῦ μεταφράσεως.

Ὁ κ. Ν. Παγκώστας ἀντεπιστέλλον μέλος περὶ τῶν διαφόρων θρησκευμάτων.

Ὁ κ. Τ. Ἀμπελᾶς τακτικὸν μέλος περὶ τῶν τυγῶν τοῦ ὀνόματος Γραικός.

Ὁ κ. Ι. Ἀ. Τυπάλδος ἐπίτιμον μέλος περὶ τῶν νομικῶν ὄρων τῆς Ἀττικῆς ἀναγνώσματα δύο.

Ὁ κ. Α. Πασπάτης ἐπίτιμον μέλος πολιορκία καὶ ἄλωσις Κωνσταντινουπόλεως ἀναγνώσματα πέντε.

Ἡ κυρία Καλλιόπη Κεχαγιᾶ ἐπίτιμον μέλος ἐντυπώσεις τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ Μουσείων.

Ὁ κ. Ἀριστ. Προβελέγιος τακτικὸν μέλος ὁ Ἀρίων ποίημα λυρικόν.

Ὁ κ. Λέων Μηλιώτης τακτικὸν μέλος περὶ τῆς οἰκογενείας ἐν τῇ προϊστορικῇ ἐποχῇ.

Καὶ αὗται μὲν αἱ ἐν γένει ἐργασίαι τοῦ Συλλόγου, ἔρχομαι δὲ ἤδη ἐπὶ τὰ τμήματα. Προτάσει τῶν τακτικῶν μελῶν κκ. Τιμ. Ἀμπελᾶ, Τιμ. Ἡλιοπούλου, Γ. Κρίνου, Μ. Π. Ἀζμπρου καὶ Α. Μαρινοπούλου καὶ μετὰ πεφωτισμένην συζήτησιν ἐγένετο δεκτὴ ἢ σύστασις πέντε ἐιδικῶν τμημάτων ἐν τῷ Συλλόγῳ ἧτοι θεολογικοῦ, φιλολογικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ, νομικοῦ καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν φυσιογνωστικοῦ, καὶ καλῶν τεχνῶν, ὧν σκοπὸς ἀνεργάφη ἢ ἐν αὐτοῖς μελέτη καὶ προεξεργασία τῶν εἰς τὸν Σύλλογον ὑποβαλλομένων προτάσεων καὶ ἢ ὑπ' αὐτῶν ὑποβολὴ προτάσεων ἔχουσῶν ἀντικείμενα σχετικὰ πρὸς τοὺς κλάδους τῶν τμημάτων ἔτι δ' ἢ συζήτησις θεμάτων σχετικῶν ἐκάστῳ κλάδῳ, ἢ ἐξεύρεσις μέσων πρὸς σύστασιν διαγωνισμῶν ἐτησίων ἐπὶ θεμάτων ὀρίζομένων καὶ ἢ εἰς τὸ κοινὸν ἀνακοινώσεις πληροφοριῶν ἢ γνωμοδοτήσεων ἀφορωσῶν εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον, ἐξαίρουμένων τῶν ὅπως δήποτε σχετιζομένων πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ τοὺς πολιτευτὰς. Τὰ τμήματα δὲ ἀποτελοῦνται ἐκ πάντων τῶν

ἐν Ἀθήναις μελῶν, ἕκαστον δὲ μέλος δύναται νὰ ἐγγραφῆ εἰς πλείονα τμήματα.

Τούτου γενομένου τὸ προεδρεῖον προσεκάλεσε τὰ ἐν Ἀθήναις μέλη τοῦ Συλλόγου, ἅτινα πάντα καὶ τὰ εἰς διαφόρους τάξεις ἀνήκοντα μετὰ σπανίας προθυμίας ἐνεγράφησαν εἰς τὰ διάφορα τμήματα καὶ μετὰ ζήλου μετέσχον τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν.

Οὕτως ἀμέσως συνελθόντα τὰ τμήματα προέβησαν εἰς τὸν καταρτισμὸν αὐτῶν καὶ ἐξελέχθησαν τοῦ μὲν Θεολογικοῦ πρόεδρος ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Σωκράτης Κολιάτσος, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Α. Διομήδης Κυριακὸς καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Ἰγνατίος Μοσχάκης, τοῦ δὲ τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν πρόεδρος ὁ κ. Κ. Ν. Κωστής, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ν. Ζηλήμων καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Τιμ. Ἡλιόπουλος, τοῦ δὲ ἀρχαιολογικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ πρόεδρος ὁ κ. Κωνστ. Παπαρηγόπουλος, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Γ. Κρέμος καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Ἰάκ. Χ. Δραγάτης, τοῦ τῶν καλῶν τεχνῶν πρόεδρος ὁ κ. Μ. Μελάς, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ἰ. Ἰσιδωρίδης Σκυλίτσης καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Εὐγ. Ζαλοκώστας καὶ τοῦ φυσιογνωστικοῦ πρόεδρος ὁ κ. Γ. Καράμητσας, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Α. Χρηστομάνος καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Α. Τριανταφυλλίδης.

Μετὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν τὰ τμήματα προέβησαν ἀμέσως εἰς τὰς ἐργασίας των, ὧν περίληψιν παρὰ τὴν ἐνταῦθα, παραπέμπων διὰ πλείονος λεπτομερείας εἰς τὰς ἐν τέλει τῆς λογοδοσίας προσαρτηθησόμενας ἐκθέσεις τῶν τμημάτων.

Καὶ τὸ μὲν Θεολογικὸν τμήμα ἔκρινε καλὸν μετὰ τὴν καταρτισμὸν τοῦ προεδρεῖου αὐτοῦ νὰ συγχωρευθῆ μετὰ τοῦ φιλολογικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ.

Τὸ δὲ νομικὸν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν μετὰ τὴν ψήφισιν τοῦ ὀργανισμοῦ του ἐπελήφθη τῆς συζητήσεως διαφόρων ὑποβληθεισῶν αὐτῷ προτάσεων. Καὶ πρῶτον μὲν συνεζήτησε τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Α. Λεβίδου ὑποβληθεῖσαν πρότασιν περὶ ταξινομήσεως καθ' ἕλην καὶ χρονολογικῶς τῶν ἐν Ἑλλάδι δημοσιευθέντων νόμων καὶ Β. Διαταγμάτων καὶ περὶ δημοσιεύσεως εὐρετηρίου. Τὸ τμήμα συνέστησεν ἐπιτροπὴν πρὸς τοῦτο ἐκ τῶν κκ. Ι. Τυπάλδου, Ε. Λουριώτη, Θ. Φλογαίτου, Ι. Παπαλουκᾶ Εὐταξία, Ι. Κερύδα, Δ. Βορρέ, Σ. Μπαλάνου, Γ. Ἀγγελοπούλου, Ν. Ζηλήμονος, Η. Χρυσανθοπούλου, Γ. Μελισσοῦργοῦ καὶ Ι. Ἀραβαντινοῦ, ἧτις μελετήσασα ἐπαρκῶς τὸ ζήτημα προέτεινε τὴν σύστασιν διαγωνισμοῦ, τοῦ ὁποῦ οἱ ὄροι συζητηθῆσονται προσεχῶς.

Τὸ τμήμα λαθὼν ὑπ' ὄψει τὴν ὑπὸ τῶν κκ. Κ. Ν. Κωστή καὶ Ν. Ζηλήμονος ὑποβληθεῖσαν πρότασιν περὶ ἐξευρέσεως τῶν μέσων, ὅπως οἱ ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατούμενοι περιθάλλονται καὶ διδάσκονται δεόντως, ἐξέλεξεν ἐπιτροπὴν συγκατεμένην ἀρχικῶς ἐκ τῶν κκ. Ι. Τυπάλδου, Ν. Ζη-

λήμονος Ι. Κερύδα, Ι. Ἀραβαντινοῦ, Δ. Βορρέ ἵνα ἐργασθῆ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐκλεξαμένη πρόεδρον τὸν κύριον Ι. Τυπάλδου ἐξέθηκεν ἐν δημοσίᾳ συνεδρίῳ τοῦ τμήματος τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ἐν αὐτῷ δὲ Σύλλογος υἱοθέτησε πρῶτος προσενηκῶν ὑπὲρ τούτου χιλίας δραχμᾶς. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲ τῆ εὐγενεῖ συνεργασία φιλανθρωπῶν κυριῶν προσέβη εἰς τὴν συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων, ἐπεμελήθη δὲ τῆς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς αὐτῶν μορφώσεως εἰσαγαγοῦσα, κατὰ τὸ ἐνόν, ἐν ταῖς φυλακαῖς τὴν διδασκαλικὴν γραμμᾶν καὶ τεχνῶν, καὶ φροντίσασα περὶ τῆς ὅσον ἔνεστι καλῆς δικίτης τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατούμενων. Τὰ λεπτομερέστερα περὶ τούτων ὡς καὶ περὶ τῆς χρηματικῆς καταστάσεως τοῦ εἰδικοῦ ταμείου τῆς ἐπιτροπῆς τυχύτης ἀναγράφοντι ἐν τέλει ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐκθέσει.

Τὸ τμήμα ὁμοίως τῆ προτάσει τῶν κκ. Ν. Δαμσκηνοῦ, Σίμου Μπαλάνου, Κ. Ν. Κωστή καὶ Ι. Α. Τυπάλδου ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος περὶ τῆς χρησιμότητος τῆς προσωπικῆς κερτήσεως ὡς μέσου ἐκτελέσεως, κατέληξε δ' ἐκφράσασα εὐχὴν ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τοῦ θεσμοῦ τούτου.

Τὸ τμήμα ὁμοίως προτάσει καὶ εἰσηγήσει τοῦ κ. Σίμου Μπαλάνου ἐμελέτησε τὸ ζήτημα τῆς βελτιώσεως τῶν δικαστηρίων. Συνέστη ἡ ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπὴ συγκατεμένη ἐκ τῶν κκ. Κ. Ν. Κωστή, Ἀ. Παπαφράγκου, Ν. Ῥάδου, Σ. Μπαλάνου, Γ. Φιλαρέτου, Ν. Δ. Λεβίδου, καὶ Θ. Φλογαίτου ἧτις διὰ τοῦ τελευταίου τούτου ὡς εἰσηγητοῦ συνέταξεν ἐκθεσιν λεπτομερῆ περιλαμβανούσαν ὅλας τὰς φάσεις τοῦ ζητήματος καὶ τὰ προτεινόμενα πρὸς διόρθωσιν μέτρα, ἧτις ἐδημοσιεύθη προσηκόντως καὶ συζητηθήσεται προσεχῶς.

Τὸ τμήμα ἐπεξεργάσθη δι' ἐπιτροπῶν καὶ ἄλλας προτάσεις, περὶ ὧν εἰδικὸς λόγος γίνεταί ἐν τῇ ἰδίᾳ τοῦ τμήματος τούτου ἐκθέσει.

Τὸ τμήμα τῶν καλῶν τεχνῶν πρῶτον ζήτημα ὅπερ ἐπελήφθη ἦν τὸ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, ὅπερ συνεζήτησεν ἐν διαφόροις συνεδρίαις συνεκρότησε δὲ καὶ ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Ἰω. Ἰσιδ. Σκυλίτσῃ, Ἀλ. Α. Ῥαγκαθῆ καὶ Μ. Η. Ἀξμπροῦ εἰσηγητοῦ ὅστις ὑπέβλεπεν ἐκθεσιν πρὸς τὸ τμήμα α) ὡς πρὸς τὴν πρότασιν τῆς συστάσεως διὰ τοῦ τμήματος θιάσου ἑλληνικοῦ, ὅστις ὑπὸ τὰς ἀμέσους αὐτοῦ ὁδηγίας νὰ διδάσκη δράματα ἑλληνικὰ, β) ὡς πρὸς τὴν πρότασιν περὶ συστάσεως μονίμου ἑλληνικοῦ θεάτρου καὶ ἑλληνικοῦ σχολείου δραματικοῦ. Πρῶτευσεν δ' ἡ ἐπιτροπὴ ὅπως γίνῃ ἀπόπειρά τις κατὰ τὸ θέρος ἵνα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ τμήματος καὶ τὴν ἐποπτεῖαν αὐτοῦ συστήθῃ θιάσος ἑλληνικός, ὅστις ἀπὸ τινος τῶν θερινῶν θεάτρων νὰ διδάσκη κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τῶν δύο πρώτων προτάσεων ἡ συζήτησις ἀνεβλήθη ἕνεκα ἄλλων ἀσχολιῶν τοῦ τμήματος, τὴν δὲ τελευταίαν ἐφάνη παρὰδεχόμενον τὸ τμήμα, ἀλλὰ συστάς τότε ὁ Ἑθνικὸς σύλλογος ἀνέλαβεν αὐτὸς τὴν πραγ-

μακτοποίησιν τῆς ἀποπείρας ταύτης καὶ οὕτως ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἀπε-
σώθη.

Ἔτερον θέμα περὶ ὃ ἐνησχολήθη τὸ τμήμα ἦν ἡ τέλεισι κατὰ τὴν
25 Μαρτίου ἐθνικῆς ἐκθέσεως μελλούτης καὶ περιλάβῃ ἀντικείμενα σχε-
τιζόμενα πρὸς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Τὸ τμήμα παρεδέξατο τὴν
πρότασιν ταύτην, ἀλλ' ἀνέβαλε τὴν τέλεισιν τῆς ἐκθέσεως διὰ τὸ ἐπιὸν
ἔτος διότι ὀλίγος ὑπελείπετο καιρὸς ἐφέτος διὰ τὴν εὐπρεπῆ παρασκευήν.

Προτάται δὲ τοῦ κ. Σπ. Σπηλιωτάκη τὸ τμήμα παρεδέξατο τὴν τέ-
λεισιν ἐκθέσεως ἀνθέων καὶ φυτῶν. Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἦτις διήρκεσε τρεῖς
ἡμέρας, τὴν 6, 7, καὶ 8 Μαΐου διωργανίσθη ἐν τῷ παρλιουσίῳ κήπῳ
Παράδεισος, δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς πρώτη τοιαύτη ἀπόπειρα ἐκθέ-
σεων ἐν Ἑλλάδι ὡς ἐπιτυχοῦσα ἀριετία. Τὰ τοῦ διοργανισμοῦ αὐτῆς ἀνέ-
λαβεν ἐπιτροπὴ συνισταμένη ἐκ τῶν μελῶν τοῦ τμήματος κκ. Ν. Τριαντα-
φυλλίδου, Γ. Δουρούτη, Α. Ραγκαβῆ, Α. Χαρκλάμπη καὶ Κ. Κουσταλέζη.
Ἑλλανοδίκαι δ' ὤρισθησαν οἱ κκ. Ι. Ἰσιδ. Σκυλίσης, Θ. Χέλδρατς καὶ Π.
Γεννάδιος. Ἐκθέται παρουσιάσθησαν ἐν συνόλῳ 57, ἐξ ὧν 52 μὲν ἐξ Ἀθη-
νῶν, εἰς ἐκ Κηφισσίας, τρεῖς ἐκ Κλαμῶν καὶ εἰς ἐκ Πατρῶν. Ἐξετέθησαν
δ' ἐν συνόλῳ γάστρα μὲν ἀνθέων καὶ φυτῶν 1565, συλλογαὶ ὄρεπτων ἀν-
θέων καὶ ἰδίᾳ κεκομμένων ῥόδων 10, προϊόντα ἀνοδοτικῆς 10, πρωίμων
λαχανικῶν καὶ ὄπωρῶν συλλογαὶ 10, τεχνητῶν ἀνθέων καὶ καρπῶν συλ-
λογαὶ 2, ἀνθέων ἀγροῦ συλλογὴ μία, ἔτι δὲ ὁ κήπος ἐν ᾧ ἡ ἐκθεσις καὶ
κινητὸς κήπος (jardinière) ἐκ 50 γαστρῶν ἀριετα διασκευασμένος. Τὴν
ἐκθεσιν ἐπετέθησαν ἐν συνόλῳ 3690 ἄτομα, ἔτι δὲ διὰ διαρκῶν εἰση-
τηρίων 69. Τὸ πρῶτον βραβεῖον τιμῆς ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἐν Κερκύρα κ.
Π. Κρεμύδην διὰ τὸν κινητὸν αὐτοῦ κήπον ὡς περιέχοντα περὶ τὰ πεν-
κοντα εἰδῆ φυτῶν ἄλλοτρίων κλιμάτων καὶ διὰ τὴν φιλόκαλον συναρμο-
γὴν καὶ τὸν ἐπιστημονικὸν ἐκάστου ὀρισμὸν. Χρυσᾷ δὲ βραβεῖα ἀπενεμή-
θησαν δύο, εἰς τὸν ἐκ Κηφισσίας κ. Χ. Κοκκινάκη κηπουρὸν τοῦ κ. Μ.
Μελλᾷ καὶ εἰς τοὺς ἀνοδοκίμους ἀδελφοὺς Καντόρου. Ἀπενεμήθησαν δὲ καὶ
5 ἀργυρᾷ βραβεῖα, 15 χαλκᾷ, 5 ἔπαινοι καὶ χρηματικαὶ ἀμοιβαὶ εἰς δια-
φόρους. Περὶ πάντων τούτων λεπτομερεῖς πληροφορίας παρέχει ἡ ἐκθεσις
τοῦ τμήματος.

Τὸ δὲ ἀρχαιολογικὸν καὶ φιλολογικὸν τμήμα ἐνησχολήθη κυρίως εἰς
ἀνακοινώσεις διαφόρους τῶν μελῶν αὐτοῦ, αἵτινες ἀνήλθον εἰς πενήκοντα
δύο ἐν συνόλῳ, ἀπτόμενοι τῶν διαφόρων μελετῶν τοῦ τμήματος ὡς ἐξῆς.

Νομισματικαὶ ἀνακοινώσεις ἐγένοντο τέσσαρες ὑπὸ τοῦ κ. Π. Λάμπρου
περὶ ἀνεκδότου νομίσματος Ἰκκώβου δὲ Μιλλῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου
Μελετοπούλου περὶ ἀνεκδότων νομισμάτων τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδος, τῆς
ἐν Ἀμοργῷ Μινώας, καὶ περὶ ἀνεκδότου χαλκοῦ Ἀθηναϊκοῦ συμβόλου.

Ἔργων ἀρχαίας τέχνης ἀνακοινώσεις δέκα ὑπὸ τοῦ κ. Ἰ. Χ. Δραγάτση

περὶ κεφαλῆς Ὀμήρου ἐκ Πειραιῶς, περὶ ἀγγείου πηλίνου μετ' ἀναγλύφου
κεφαλῆς Ἡρας, περὶ ἀγάλματος Ἀθηνᾶς ἐκ Πειραιῶς, περὶ ἀναγλύφου
παραστάσεως ἐρωτικῆς ἀρπαγῆς ὑπὸ τοῦ κ. Α. Μελετοπούλου περὶ
χαλκοῦ ποδὸς ἵππου καὶ περὶ ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου ἐκ Πειραιῶς ὑπὸ τοῦ
κ. Ν. Γ. Πολίτου περὶ κοιοφῆρου Ἑρμοῦ, περὶ Ἀθηνᾶς Ἰππίας καὶ περὶ
εἰδωλίου πηλίνου δαμαλοφόρου Ἑρμοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γ. Σολομοῦ περὶ
προϊστορικοῦ ἀγγείου ἐκ Ναυπλίου.

Ἔργων μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας τέχνης ἀνακοινώσεις ἑπτὰ ὑπὸ τοῦ
κ. Κ. Καρπακίου περὶ οἰκοσῆμου τῆς οἰκογενείας Δελαγραμμάτικα, ὑπὸ
τοῦ κ. Δ. Καμπούρογλου περὶ τοῦ αὐτοῦ οἰκοσῆμου καὶ περὶ σφραγίδος
τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀρείου Πάγου, ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Π. Λάμπρου περὶ ἡπειρω-
τικῶν ἐνεπιγραφῶν Μαστροπάδων, ὑπὸ τοῦ κ. Α. Μελετοπούλου περὶ
σφραγίδος τῆς ἐν Ἀμοργῷ μονῆς τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, περὶ ὑελίνης Βυ-
ζαντινῆς σφραγίδος καὶ περὶ χριστιανικῆς μυροθήκης.

Ἐπιγραφικαὶ ἀνακοινώσεις ἐγένοντο ἑνδεκα ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Παπαρηγο-
πούλου περὶ ἐπιγραφῆς ἐκ Δυρακίου, ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Χ. Δραγάτση περὶ ἐπιγρα-
φικῶν Σύρου, περὶ παναρχαίας ἐπιγραφῆς Σίφνου, περὶ δύο ἐπιτυμβίων
λίθων ἐκ Πειραιῶς, περὶ δύο ἐπιγραφῶν ἀνεκδότων Πειραιῶς, ὑπὸ τοῦ
κ. Α. Μελετοπούλου περὶ ὄρου Πειραιῶς, περὶ καταλόγων κυρίων ὀνο-
μάτων ἐκ Τροιζήνος, ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Π. Λάμπρου περὶ ἐπιτυμβίας ἐπι-
γραφῆς τοῦ ἐν Πατησίοις μουσείου, ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γ. Φιλιππίδου περὶ
ἐπιγραφῶν ἐκ Μακεδονίας καὶ περὶ ἐπιγραφῶν ἐκ Δοξάτου, ὑπὸ τοῦ κ.
Α. Λασποπούλου περὶ ἐπιγραφῶν Δίου.

Ἱστορικαὶ ἀρχαίαι, μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας ἀνακοινώσεις δεκατέσ-
σαρες ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Παπαρηγοπούλου περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Β. Γεωρ-
γιαδου ἐκδοθέντος βιβλίου «Λόγοι ἀνέκδοτοι τοῦ ἐπισκόπου Ἀθηνῶν
Μιχαὴλ Ἀκομινάτου καὶ Γεωργίου Βούρτζη» καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Σ.
Α. Βλαττοῦ ἐκδοθέντος βιβλίου ἡ ἔλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ
1453. Ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Π. Λάμπρου περὶ χειρογράφων τοῦ χρονικοῦ Μο-
νεμβασίας καὶ περὶ νέας πηγῆς ἀναφερομένης εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἀβάρων ὑπὸ τοῦ κ. Ἰω. Σκελλίου περὶ
διαθήκης ἀνεκδότου Γερμανοῦ καθηγουμένου Πάτμου, περὶ τῆς διακηρύ-
ξεως τῆς Τουρκίας ἐν τῷ κατὰ τῆς Ῥωσίας πολέμῳ, περὶ ἀνεκδότων ἱστο-
ρικῶν ἐγγράφων τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξάνδρου Θεοφίλου ὑπὸ τοῦ κ.
Π. Λάμπρου περὶ ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ Ὀδυσσεῦς Ἀνδρούτσου, ὑπὸ
τοῦ κ. Γ. Κρέμου περὶ νεωτέρων ἐρευνῶν ἐπὶ τοῦ Ἀθηνασίου Διάκου, περὶ
σειρῆς ἱστορικῶν ἐγγράφων τοῦ Γκούρα, περὶ ἀνεκδότου πηγῆς ἱστορίας τοῦ
Ἀλῆ πασᾶ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Φιλιππίδου περὶ ἐγγράφων ἀναφερομένων
εἰς τὴν ἐν Χαλκιδικῇ ἐπανάστασιν καὶ περὶ αὐτογράφου τοῦ Ἐμμανουὴλ
Παπᾶ.

Φιλολογίας τέλος και κριτικῆς ανακοινώσεις τέσσαρες ἦτοι τοῦ μὲν κ. Α. Πασπάτη περὶ τῶν ἀμαρτημάτων τῆς ἐπιτεθεωρημένης ἀγγλικῆς μεταφράσεως τῆς Καινῆς διαθήκης, τοῦ κ. Σταματίου Α. Βάλβη περὶ διορθώσεως χωρίου τοῦ Πλατωνικοῦ διαλόγου Λύσιδος, περὶ διορθώσεως χωρίου τῆς Ἡλέκτρας τοῦ Σοφοκλέους, ὑπὸ τοῦ κ. Ο. Ἰκωνίδου τέλος περὶ τῶν Φιλολογικῶν ἄρθρων τῆς ἐπιτηρίδος τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ Συλλόγου.

Τὸ δὲ Φυσιγνωστικὸν τμήμα εἰργάσθη περὶ τὰ ἐξῆς. Προτάσει τοῦ κ. Ἐμ. Δραχούμη πρὸς ἐξέτασιν τὴν σύστασιν μετεωρολογικῶν σταθμῶν εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ κράτους. Ἐψηφίσθη δὲ ὄργανισμὸς και ἐγένετο δεκτὴ ἡ σύστασις σταθμῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν Πειραιεῖ, Πάρῳ, Ακρυφίῳ, Καλάμαις, Τριπόλει και Λαρίσση. Ὁ Σύλλογος προθύμως ἐψηφίσατο τὴν δέουσαν πίστωσιν, τὸ δὲ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἐνέγραψεν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν αὐτοῦ βοήθημα χιλίων δραχμῶν και τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἀπεδέξατο ὅπως ἡ διεύθυνσις τῶν ἐν Λαρίσση και Τριπόλει σταθμῶν ἀνατεθῆ εἰς τὰ αὐτόθι διδασκαλεῖα και ἀνέλθωσιν ὅπως καταβάλλῃ τὴν δαπάνην διὰ τὰ ὄργανα τῶν σταθμῶν τούτων οἱ μετεωρολογικοὶ οὗτοι σταθμοὶ ἄρχονται τάχιστα λειτουργοῦντες.

Ἐγένετο δεκτὴ πρότασις τοῦ κ. Σταματίου Κρίνου ὅπως συστῆ ἐπιτροπὴ πρὸς φυσικὴν ἐξέτασιν τῆς Ἀττικῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη συγκροτηθεῖσα ἐκ τῶν κκ. Ἰουλίου Σμίθ, Π. Βουγιούκα, Α. Κορδέλλα, Α. Χρηστομάνου, Στ. Κρίνου, Δ. Κοκκίδου, Θ. Χέλδραϊχ, Κ. Μητσοπούλου, Τ. Ἀργυροπούλου, Ε. Δραχούμη, Μ. Χρυσόχου, Θ. Κρύπερ και Ν. Ἀποστολίδου ἐξελέξατο πρόεδρον αὐτῆς τὸν κ. Ἰούλιον Σμίθ, ἀντιπρόεδρον τὸν κ. Α. Κορδέλλαν και γραμμικτὰ τὸν κ. Ν. Ἀποστολίδην και συνέταξε τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τῆς καθ' ἃ τὴν μὲν μαθηματικὴν γεωγραφίαν τῆς Ἀττικῆς ἀνέλθωσιν οἱ κκ. Δ. Κοκκίδης, Μ. Χρυσόχος και Α. Τριανταφυλλίδης, τὴν ὀρογραφίαν και ὕδρογραφίαν δὲ κ. Α. Χρηστομάνος, τὴν μετεωρολογίαν δὲ κ. Ι. Σμίθ, τὴν κλιματογραφίαν ἢ Ἐταιρίαν τῆς Ὑγιεινῆς, τὴν γεωλογίαν και ὀρυκτολογίαν οἱ κκ. Π. Βουγιούκας, Α. Κορδέλλας, Κ. Μητσόπουλος και Ε. Δραχούμης, τὴν ζωολογίαν οἱ κκ. Ν. Ἀποστολίδης και Θ. Κρύπερ και τὴν βοτανικὴν οἱ κκ. Θ. Χέλδραϊχ και Στ. Κρίνος. Τοῦ προγράμματος τούτου τὴν ἐκτέλεσιν πρῶτος ἀνέλθωσιν ὁ σεβαστὸς τῆς ἐπιτροπῆς πρόεδρος κ. Ἰούλιος Σμίθ, ὁ κλεινὸς διεθυντὴς τοῦ ἡμετέρου Ἀστεροσκοπεῖου. Τὸ δ' ἔργον αὐτοῦ περὶ μετεωρολογίας και φαινομενολογίας τῆς Ἀττικῆς ἐκτυπούμενον ἤδη τάχιστα θέλει δημοσιευθῆ, ἐγκαινίζον οὕτως ἐπ' ἀγαθῷ τὴν σπουδαίνουσαν ἐργασίαν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Περὶ ἄλλων προτάσεων τοῦ τμήματος ἀλλὰ μὴ συζητηθειῶν διαλαμβάνει ἡ εἰδικὴ περὶ τούτου ἔκθεσις, ἐνταῦθα δ' ἀναγράφω τὰς ἐν τῷ

τμήματι γενομένης ανακοινώσεως αἵτινες ἀνέρονται εἰς εἰκοσιπέντε και κατανέμονται ὡς ἐξῆς.

Φυσιολογία. — Ὁ κ. Ῥήγας Νικολαΐδης α) Περὶ τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων τῆς φλεβῆς τῶν πυλῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἥπατικὴν φλέβα.

β) Περὶ τῆς διατομῆς τοῦ μυϊκοῦ σωματίου τῶν ῥαβδωτῶν μυῶν.

Ὁ κ. Δ. Χρσιώτης περὶ τῆς ἐμβρυακῆς ἀναπτύξεως τῶν ῥαβδωτῶν μυϊκῶν ἰνῶν τῶν μαστοφόρων ζώων.

Ὁ κ. Α. Φιλίππου περὶ βρέφους στερουμένου τῶν ἄνω ἄκρων.

Ὁ κ. Μ. Ἀθωνασίου περὶ περιέργου διαστροφῆς τῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Χημεία. — Ὁ κ. Α. Χρηστομάνος α) περὶ καίρινης.

β) περὶ ἐπιδραργυρώσεως τοῦ ψευδαργύρου τῶν γαλβανικῶν στοιχείων.

γ) περὶ χημικῆς ὀνοματοθεσίας.

δ) περὶ ἀναλυτικοῦ χωρισμοῦ τοῦ καλίου ἀπὸ τοῦ νατρίου.

Φυσικὴ και Μετεωρολογία. — Ὁ κ. Τ. Ἀργυρόπουλος περὶ μακροδύσεως φωτός.

Ὁ κ. Ἐμ. Δραχούμης περὶ μετεωρολογικῶν σταθμῶν.

Γεωλογία. — Ὁ κ. Α. Κορδέλλας α) περὶ τῆς σχετικῆς γεωλογικῆς ἡλικίας τῶν πετρωμάτων τῆς Ἀττικῆς.

β) περὶ τοῦ ἡφαιστείου τῆς Θήρας.

Ὁ κ. Α. Χρηστομάνος, περὶ τῶν ποτίμων ὑδάτων τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ἀττικῆς.

Ὁ κ. Α. Ἡλιόπουλος περὶ τοῦ γεωργησίμου ἐδάφους τῆς Ἀττικῆς.

Ζωολογία. — Ὁ κ. Ν. Ἀποστολίδης α) περὶ θαλασσοπεριδῶν τῆς φωσφορίζουσης.

β) περὶ φυσητῆρος τοῦ μακροκεφάλου.

γ) περὶ ἀμφιβίου τοῦ λογχοειδοῦς.

Ὁ κ. Ε. Νίδερ περὶ λευκασμοῦ τῶν πτηνῶν.

Ὁ κ. Α. Κορδέλλας περὶ τέττιγος τοῦ ἀμπελοφθόρου.

Ὁ κ. Δ. Χρσιώτης περὶ κυττάρων σφηκῶν.

Βοτανικὴ. — Ὁ κ. Θ. Χέλδραϊχ α) περὶ φυτολογικῆς ἐρεύνης τῆς Θεσσαλίας.

β) περὶ χλωρίδος τῆς νήσου Κεφκλληνίας.

Ὁ κ. Α. Παρλάπας περὶ νυμφαίας τῆς λευκῆς.

Τοιαῦται εἶναι και αἱ ἐργασίαι τῶν τμημάτων τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, τὸ πρῶτον τῆς συστάσεως τοῦ νέου τούτου θεσμοῦ τοῦ Συλλόγου.

Τὴν δ' ἐπέτειον τῆς συστάσεως αὐτοῦ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐώρτασεν ὡς συνήθως διὰ συμποσίου, ὑπερ και ἐφέτος ἐδόθη ἐν Φαλήρῳ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπιτίμου προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Κ. Πικραρηγοπούλου και

τῶν προέδρων τῶν διαφόρων τμημάτων καὶ παρισταμένων μελῶν περὶ τὰ ὀγδοήκοντα. Προπώσεις ἐξεφωνήθησαν καὶ λόγοι ἀντηλλάγησαν ἐγκυρδίου συμπνοίας καὶ ὑποσχέσεις ἐργασιῶν μεζῶνων διὰ τὸ μέλλον. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ γεύματος ἐπικίνιζεν ἡ μουσικὴ τοῦ Πυροβολικοῦ.

Ἡ δ' Ἐφορεία τοῦ Συλλόγου συγκειμένη κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐξ ἑμοῦ ὡς προέδρου, τῶν ἀντιπροέδρων κκ. Τιμ. Ἀμπελά καὶ Τιμ. Ἡλιοπούλου, τοῦ γενικοῦ γραμματέως κ. Μ. Π. Λάμπρου, τῶν ἐιδικῶν γραμματέων κκ. Α. Α. Ραγκαβῆ καὶ Ν. Λουριώτη, τοῦ ταμίου κ. Σπ. Κονοφάου, τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς βιβλιοθήκης κ. Π. Ι. Φέρμπου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀναγνωστηρίου κ. Στ. Βάλλης, συνήλθεν εἰς συνεδρίας 16 συσκευτομένη περὶ πάντων τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Συλλόγου. Χάριτας πολλὰς ὀφείλω εἰς πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν καὶ τὴν ἀδελφικὴν σύμπραξιν, ἣν ἐν πᾶσι μοὶ παρέσχον.

Ἐρχομαι δ' ἤδη εἰς τὸν περὶ ταμείου λόγον. Τὸ ταμεῖον κατὰ τὸ λήξαν ἔτος εἰτέπραξε δρ. 46144,38 καὶ ἐδαπάνησε 44776,18 ἔμεινε δ' οὕτω περίσσευμα δρ. 1368,30.

Μεταξὺ τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δωρεῶν ἰδιαιτάτης μνείας ἀξίαν κρῖνω τὴν τοῦ ἐν Ὀδησσῷ κ. Π. Ῥοδοκανάκη, ὅστις ἐπιτελῶν τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅπως διαθέσῃ ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀθήναις κοινωφελῶν ἰδρυμάτων δεκακισχίλια ρούβλια εὐηρεστήθη νὰ διαθέσῃ ἐκ τούτων ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν πέντε χιλιάδας ρούβλια, ἥ-τοι δρ. ν. 14128. Ο Σύλλογος ἀποδεχθεὶς εὐγνωμόνως τὴν δωρεάν, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀπεφάσισε νὰ ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τὸν κ. Π. Ῥοδοκανάκην διὰ τὴν προτίμησιν ταύτην τοῦ Συλλόγου, ἀφ' ἑτέρου ἀνέγραψε μέγαν αὐτοῦ εὐεργέτην τὸν ἀείμνηστον πατέρα αὐτοῦ Θεόδωρον Ῥοδοκανάκην καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀναρτήσῃ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐν τῇ κυριωτέρᾳ τῶν αἰθουσῶν τῆς Σχολῆς.

Μεταξὺ τῶν ἐκτάκτων εἰσφορῶν ὑπὲρ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων δέον νὰ μνημονεύσω τοῦ ὑπὲρ αὐτῆς εὐεργετικοῦ χοροῦ ὅστις ἐδόθη ἐφέτος ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Δημαρχείου εὐμενῶς παραχωρηθείσας. Τὸν χορὸν ἀνέλαβον ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν αἱ εὐγενεῖς κυραὶ Ῥόζα Σ. Βαλαωρίτου, Τερψιχόρη Β. Μελά, Ἰφιγένεια Α. Συγγροῦ, Ναταλία Α. Σούτσου καὶ Σοφία Σ. Σηλιέμαν· εἰσεπράχθη δὲ ἐξ αὐτοῦ τὸ ποσὸν Δρ. 5576, ἐξ ὧν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων ὑπελείφθησαν καθαρὰ δρ. 3924,85. Ὄφειλω δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου πρὸς τὰς εὐγενεῖς κυρίας τὰς ἀναλκβούσας τὴν προστασίαν τοῦ χοροῦ.

Περὶ ἄλλων μικροτέρων ἐκτάκτων ἐσόδων καὶ δωρεῶν ὡς καὶ ἐν γένει λεπτομερεῖς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου περιλαμβάνει ἡ δημοσιευθεμένη ἔκθεσις τοῦ κυρίου Ταμίου. Ἐνταῦθα ὅμως δέον μετ' εὐχαριστήσεως νὰ ἀναφέρω ὅτι κατεβλόμεν τὸ λήξαν ἔτος πρὸς τὴν Ἐθνικὴν

Τράπεζαν δρ. 10162,19, πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ πρὸς αὐτὴν χρέους ἀπέναντι τοῦ κκατατήματος τῆς σχολῆς καὶ τοῦ Συλλόγου, οὕτω δὲ τὸ κατάστημα τοῦτο ὑπὲρ ὅτε ἠγοράσθη τῷ 1878 ἐπαβαρύνετο διὰ χρέους 37500 δρ. σήμερον εἶναι ἐντελῶς ἐλεύθερον.

Ἐκ τῶν συνημμένων ἐκθέσεων τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀναγνωστηρίου θέλετε μάθει τὰ κατὰ τὰ παραρτήματα ταῦτα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Γενομένων τῶν ἀρχαιρεσιῶν διὰ τὸ ἰθ' ἔτος τοῦ Συλλόγου ἐξελέχθησαν πρόεδρος μὲν ἐγὼ, ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Τ. Ἡλιόπουλος καὶ Τ. Ἀμπελάς, γενικὸς γραμματεὺς δ κ. Μ. Π. Λάμπρος, ἐιδικοί γραμματεῖς οἱ κκ. Α. Α. Ραγκαβῆ καὶ Ν. Τζανετόπουλος, ταμίας δ κ. Σπ. Κονοφάος, ἐπιμελητῆς τῆς βιβλιοθήκης δ κ. Π. Ι. Φέρμπος καὶ διευθυντῆς τοῦ ἀναγνωστηρίου δ κ. Στ. Βάλλης, Πρόεδρος δ' ἐπίτιμος δ κ. Κωνσ. Παπαρρηγόπουλος. Ἐφορος δὲ τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν δ κ. Κ. Βάμβας καὶ κοσμητορες οἱ κκ. Κ. Διγενῆς, Γ. Ι. Δουρούτης, Ἀλέξ. Μαρινόπουλος, Ν. Κουρῆς, Ν. Τριανταφυλλίδης καὶ Κ. Κουτσαλέζης. Ἐξελέχθησαν δ' ἐλεγκταὶ οἱ κκ. Ν. Γ. Πολίτης, Α. Βαρζέλης καὶ Στ. Ἰωαννίδης.

Τοιαύτη ἡ κατάστασις τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, εὐχομαι δὲ κρείττονα ἔργα νὰ ἀναγγεῖλω τὸ ἐπὶ ἔτος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΠΛΟΕΤΖΕΝΣΕΕ ΦΥΛΑΚΗΣ*

Ζωηρὰς δικτηρῶν τὰς ἀναμνήσεις τῶν ἐν τῷ συλλόγῳ ἡμῶν κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα συζητήσεων καὶ διασκέσεων περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν παρ' ἡμῖν φυλακῶν, ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος μετέβην εἰς Βερολίνον, ἔσπευτα εἰς ἐπίσκεψιν τῆς περιωνύμου φυλακῆς τοῦ Plötzensee. Πρὶν ὑποβάλλω τὰ συμπεράσματα ἄτινα ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἐξήγαγον, ἐπιτρέψατέ μοι ὅπως διὰ βραχέων ἀπεικονίσω Ἰμῖν, ἐφ' ὅσον τὸ τοιοῦτον ἔσεται δυνατόν, τὴν φυλακὴν ταύτην καὶ συγκοινωνοῦς Ἰμαῖς τῶν ἐντυπώσεών μου καταστήσω, ὥστε ἀσφαλέστερον εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν συμπερασμάτων νὰ προβῆτε. Τὸ παράπαν δὲν με λανθάνει ὅτι δι' ἀπλῆς ἀφηγήσεως ἀδύνατον εἶναι νὰ παραστήσῃ τις τελείν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διασκευὴν καὶ οἰκονομικὴν οἰκοδομήματος εἰς σωφρονιστικὴν φυλακὴν προωρισμένου. Ἐν αὐτῷ συμπλέκονται πλεῖστα ὅσα τεχνικὰ ζητήματα ὧν οὐ μόνον ἡ ἐκτίμησις, ἀλλὰ καὶ ἡ κατανόησις καὶ ἡ ἀντίληψις προϋποθέτουσι ποικίλας ἐιδικὰς γνώσεις, ἃς δὲν κατέχει ὁ μὴ

* Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 4 Δεκεμβρίου 1883 τοῦ νομικοῦ τμήματος.

ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῶν ἐγκύψας. Ἐγκαταλείποντες τὴν μελέτην τῶν τοιούτων ζητημάτων εἰς τοὺς ἀρμοδίους πρὸς ἔρευναν αὐτῶν, θέλωμεν ἐνδιατρίψει εἰς τὴν γενικωτέραν τῶν οἰκοδομημάτων περιγραφὴν, κυρίως δὲ θέλωμεν ἀπολογηθῆ εἰς ἔκθεσιν τῶν ἀπορώντων εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ὄργανισμὸν τῆς φυλακῆς καὶ τὴν δίκαιαν τῶν καταδικωμένων, ἀρυσθέντες τὰς περὶ τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν πληροφορίας ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐκθέσεων τοῦ ἐν Πρωτοσίχ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης.

Πρὸς τὴν βορειοδυτικὴν πλευρὰν τῆς ἐξοχικῆς περιφερείας τοῦ Βερολίνου, εἰς ἀπόστασιν ἐξαισχυλίων μέτρων ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως ἐν τῇ θέσει ἣτις ἄλλοτε ἐκαλεῖτο «Jungfernhaiden» καὶ παρὰ τῇ πλευστῇ διώρυγι τοῦ Σπανδάου, ἐγγὺς τῆς λίμνης Plötzensee ὑπάρχει τὸ σύμπλεγμα τῶν ἐξ ἐρυθροχρόων ὀπτοπλίνθων οἰκοδομημένων κτιρίων τοῦ ὁμωνύμου σωφρονιστηρίου τοῦ Plötzensee. Τὰ σχέδια τῶν κτιρίων ἐξεπόνησαν οἱ ἀρχιτέκτονες Hermann, Spicker καὶ Lorenz· ἡ δὲ οἰκοδομὴ αὐτῶν ἀρξάμενη ἐν ἔτει 1869 ἀπεπερατώθη καθ' ὀλοκληρίαν μετὰ παρέλευσιν ὅλης δεκαετίας ἐν ἔτει 1879. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1872 ἐγένετο ἤδη χρῆσις, πρὸς κάθειρξιν τῶν ἐνηλίκων τῶν εἰς ποινὴν φυλακίσεως ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρι πέντε ἔτων καταδικασθέντων (ἄρθρ. 16 καὶ 17 τοῦ Γερμ. ποιν. νόμου) ὡς καὶ τῶν ἐφήδων τῶν διαπραξάντων ἀδικήματα ἀπὸ τῆς ἡλικίας τοῦ 12 μέχρι τοῦ 18 ἔτους, περὶ ὧν τὰ δικαστήρια ἀπεφάνθησαν ὅτι μετὰ διακρίσεως ἐνήργησαν. Αἱ γυναῖκες εἰσὶν ἀποκλεισμέναι τῶν εὐσεργημάτων τοῦ σωφρονιστηρίου τούτου.

Τὸ σωφρονιστήριον τοῦ Plötzensee εἶναι ἄξιον μελέτης διότι ἐκύρωσε τὴν λύσιν πολλῶν ζητημάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν δίκαιαν τῶν καταδικωμένων, τὸ σύστημα τῆς καθείρξεως, τὴν ἀρμόζουσαν τροφὴν καὶ τὴν διατήρησιν τῆς υγείας αὐτῶν.

1) Ἀρχιτεκτονικὴ διασκευή.

Τὸ σύμπλεγμα τῶν οἰκοδομημάτων τῶν ἀποτελούντων τὸ σωφρονιστήριον καταλαμβάνει ἕκτασιν 25 ἑκτάρ ἤτοι 250000 τετραγων. μέτρων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο περίπου ἑκτάρ ἤτοι 20000 μέτρα κατέχουσιν αἱ οἰκοδομαί, τὸ δὲ ὑπόλοιπον χρησιμεύει δι' αὐλάς, κήπους καὶ μέρος καλύπτεται ὑπὸ δάσους.

Αἱ οἰκοδομαὶ διακρίνονται εἰς τρεῖς κυρίως κατηγορίας.

1) Εἰς τὰ καταστήματα τῶν φυλακῶν.

2) Εἰς τὰ καταστήματα τὰ χρησιμεύοντα διὰ τὰ γραφεῖα τῆς διεύθυνσεως καὶ δι' ἐργαστήρια, καὶ

3) Εἰς τὰ οἰκήματα τῶν ὑπαλλήλων.

Ἐν τῷ κέντρῳ ὑπάρχουσι τὰ γραφεῖα τῆς διεύθυνσεως καὶ ἡ ἐκκλησίαι, ἀμφοτέρωθεν δ' αὐτῶν διὰ στενῶν διαδρόμων συνδεόμεναι δύο πτέρυγες φυλακῶν ἐνθα καθεῖρονται ἐνήλικαι κατὰδικοί. Εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἐνδοτέρω δεξιόθεν τῷ εἰσιόντι ὑπάρχει τὸ νοσοκομεῖον, ἀριστερόθεν δὲ ἡ φυλακὴ τῶν ἀνηλίκων, ὅπισθεν δὲ ταύτης ὑπάρχει τὸ μέγξ σωφρονιστήριον τῶν ἐνηλίκων κατὰδικῶν.

Αἱ οἰκοδομαὶ αὗται χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων δι' εὐρυγῶρων αὐλῶν καὶ κήπων, ἐν δὲ ταῖς αὐλαῖς ὑπάρχουσι τοποθετημένα τὰ ἐργαστήρια, τὸ πλυντήριο, τὰ μαγειρεῖα, ἀτμομηχαναὶ διὰ τὴν διοχέτευσιν τοῦ ὕδατος, οἱ σταυλοὶ, τὸ κατὰστήμα τῶν φωταερίων δι' οὗ φωτίζεται ὀλοκληρῶς ἡ φυλακὴ. Ἄπαντα τὰ οἰκοδομηματα ταῦτα περιβάλλονται δι' ὑψηλοῦ τοίχου ἐξ μέτρων ὕψους, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τὸ φυλακεῖον ἐν ᾧ διαμένει ἡ στρατιωτικὴ φρουρά. Ἐξώθεν τοῦ τοίχου καὶ πέριξ τῶν τριῶν αὐτοῦ πλευρῶν τῆς κατὰ μέτωπον καὶ τῶν ἀμφοτέρωθεν ταύτης ὑπάρχουσιν εἰς σύμμετρον ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων τοποθετημένα πολυάριθμοι οἰκίαι μετὰ τῶν αὐλῶν καὶ κήπων αὐτῶν, χρητιμεύονται πρὸς ἐνοίκησιν τῶν ὑπαλλήλων τῆς φυλακῆς ἢ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ὑποδιευθυντοῦ τῶν ἐσέων, ἐπιστατῶν ὡς καὶ τοῦ ὑποδεστέρου πρωτοπικοῦ. Αἱ οἰκίαι αὗται αἱ μὲν διὰ τοὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους προωρισμέναι εἰσὶ διηρημέναι εἰς 2-4 κατοικίας, αἱ δὲ διὰ τοὺς ὑποδεστέρους εἰς 8-12.

2) Χωρητικότης καὶ δαπάνη.

Τὸ σωφρονιστήριον τοῦ Plötzensee μετὰ τῶν παρεκτετακτικῶν αὐτοῦ δύναται νὰ περιλάβῃ δισχίλια πρόσωπα διανεμόμενα ὡς ἐξῆς.

Τὸ πρῶτον σωφρονιστήριον	500
Τὸ δεύτερον ὠσαύτως	500
Τὸ τρίτον τῆς ἀπομονώσεως	294
Τὸ τῶν ἀνηλίκων	106

ἤτοι τὸ ὅλον 1400

Ἐν τῷ νοσοκομείῳ δύνανται συγχρόνως νὰ νοσηλεύονται 118 ἀσθενεῖς ἀλλ' οὐδέποτε ὑπερέβη ὁ ἀριθμὸς τῶν νοσηλευομένων τοὺς 60.

Ἐκτὸς τῶν φυλακισμένων, ὧν ὡς εἴρηται ὁ ἀριθμὸς δύναται ν' ἀνέλθῃ μέχρι τῶν 1400, διαιτῶνται ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ 117 οἰκογένειαί τῶν ὑπαλλήλων τῆς φυλακῆς, αἵτινες ἀποτελοῦσι 549 πρόσωπα, ἐκτὸς δὲ τούτων ἐργολάβοι καὶ ἐργοδηγοὶ 60.

Ἡ ὅλη δαπάνη τῆς φυλακῆς ταύτης διὰ τὴν οἰκοδομήν, τὰ ἐπιπλακτικὰ αὐτῆς, τὴν ἐνδυμασίαν τῶν καταδικωμένων καὶ τὰ ἐργαλεῖα τῶν τεχνῶν ἀν-

ἦλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 6,287,000 Μάρκων, ἦτοι 7,858,750 δραχμῶν.

Ὁ κ. Stevens ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ τῶν κελλιοειδῶν φυλακῶν τοῦ Βελγίου ἀναβιβάζει τὴν δι' ἑκάστον κελλίον τῆς φυλακῆς ταύτης δαπάνην εἰς δραχμὰς 6385, ἐν ᾧ ἐν Βελγίῳ ἡ ἀναλογουσα εἰς ἑκάστον κελλίον δαπάνη ἀνέρχεται εἰς δραχ. 3672,35)00, καὶ πολλῶν ἄλλων φυλακῶν ἡ ἀντίστοιχος δαπάνη εἶνε κατωτέρα ὡς λ. χ. τῆς φυλακῆς τῶν Madelonnettes 6000, τῆς Φιλαδελφίης 5,930 τοῦ Petonville 4078, τοῦ Bruchsal 3431, Louvain 2983 κτλ. Ἄλλ' ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ K. Stevens ὡς πρὸς τὴν φυλακὴν τοῦ Plötzensee δὲν φαίνεται ἀκριβής, διότι ὡς θέλομεν εἶδει ἐν τῇ φυλακῇ ταύτῃ δὲν ἐφαρμόζεται ἀπολύτως τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως. Ἡ οἰκοδομὴ τῆς φυλακῆς ἐνθὺ ἐφαρμόζεται τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως δὲν ἀπῆρτησε δαπάνην ἀνωτέραν τῶν 928,368 μάρκων ἦτοι δραχ. 1,160,460· περιέχει δὲ 300 κελλία, ὥστε ἡ δι' ἑκάστον δαπάνη ἀναλογεῖ εἰς δραχμὰς 3868 περίπου.

3) Σύστημα καθείρξεως καταδίκων.

Ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Plötzensee δὲν ὑπάρχει ὁμοίομορφον σύστημα καθείρξεως τῶν καταδίκων, διὰ καὶ τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως συναντῶμεν ἐν χρήσει καὶ τὸ σύστημα τῆς συμβιώσεως ἀλλ' ἀμφοτέρων ἡ ἐφαρμογὴ ἐξῆρθη ἰσοῦτον καταλλήλως ὥστε ἐπίσης εὐδοκίμως λειτουργοῦσιν. Ἡ τοιαύτη ἀμφοτέρων τῶν συστημάτων συνύπαρξις πηγάζει ἐκ τῶν ἐξῆς λόγων. Ὡς εἴρηται ἡ φυλακὴ τοῦ Plötzensee προώρισται πρὸς ἀπότισιν τῶν κατὰ τῆς ἐλευθερίας ποινῶν τῶν κατὰ τὴν πρᾶξ τῶν ἐν Βερολίῳ ἐδρευόντων ποινικῶν δικαστηρίων, καὶ τῶν ὁποίων ἡ διάρκειά δύναται νὰ ᾖ μίξις ἡμέρας μέχρι 15 ἐτῶν. Κατὰ τὸν Γερμανικὸν ποιν. νόμον (ἀρθρ. 22) ἡ ἐν ἀπομονώσεως φυλάξις δὲν δύναται ἀνευ συνκινήσεως τοῦ καταδίκου νὰ παραταθῇ πλέον τῆς τριετίας· οἱ συμπληρώσαντες τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, πρὸς ἀπότισιν τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς αὐτῶν μεταφέρονται εἰς τὰς φυλακὰς τῆς συμβιώσεως τῶν καταδίκων. Τὸ σύστημα τῆς ἀπολύτου ἀπομονώσεως ἐφαρμόζεται ἐν τῷ πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τοῦ περιβόλου ὑπάρχοντι καταστήματι τῶν φυλακῶν. Τὸ δὲ σύστημα τῆς συμβιώσεως ἐν τῇ φυλακῇ τῶν ἀγγλικῶν ὡς καὶ ἐν ταῖς ἀμφοτέρωθεν τῶν γραφείων τῆς διευθύνσεως καὶ κατὰ μέτωπον τῆς εἰσόδου ὑπαρχούσαις φυλακαῖς.

Διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἀπομονώσεως δὲν ἐπιζητεῖται ἡ ἀπόλυτος ἀπομόνωσις τῶν καταδίκων καὶ ἡ ἀπαγόρευσις πάσης μετ' αὐτῶν συγκοινωνίας, ἀλλὰ μόνον ὁ ἀποχωρισμὸς τῶν καταδίκων ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἡ πρόληψις πάσης ἐπιβλαβοῦς ἐκ τῆς συγκοινωνίας αὐτῶν ἐπιδράσεως. Ἡ διηνεκῆς κοινωνία τοῦ καταδίκου μετὰ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ σωφρονιστηρίου

τῶν τε προϊσταμένων καὶ ὑποδεστέρων, οἷον τοῦ διευθυντοῦ, τοῦ ὑποδιευθυντοῦ, τοῦ ἱερέως, τοῦ ἱατροῦ, τῶν ἐπιστατῶν καὶ δεσμοφυλάκων, οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύεται ἀλλὰ τοῦναντίον ἐπιβάλλεται, ὑποχρεομένων ἀπάντων τῶν εἰρημένων προσώπων νὰ ἐπισκέπτονται καθ' ἐκάστην ἐκ περιτροπῆς ἀριθμὸν τινὰ κατὰδίκων, καὶ διὰ τῶν ἐπισκέψεων αὐτῶν νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ σωματικὴν εὐεξίαν αὐτῶν.

Ἐπάρχει μάλιστα διαρκῆς ὁ ἔλεγχος τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος τοῦτου τῶν ὑπαλλήλων τῆς φυλακῆς, διότι ἑκάστος κατὰδικὸς κρατεῖ σημεῖοφύλακτον, ἐν ᾧ γράφει τὰ ὀνόματα τῶν ἐπισκεπτομένων. Ἐκτὸς τῆς μετὰ τῶν εἰρημένων προσώπων συγκοινωνίας, ἣτις εἶνε ἀδιάρκειτος, ὁ κατὰδικὸς εὐρίσκειται εἰς συγκοινωνίαν διαρκῆ μετὰ τῶν ἐργοδηγῶν τῶν διαφόρων χειροτεχνῶν αἵτινες ἐκτελοῦνται ἐν ταῖς κελλίοις τῆς φυλακῆς.

Τὸ σύστημα τῆς συμβιώσεως συνίσταται εἰς τὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας συνεργασίαν τῶν καταδίκων ἐντὸς ἐργοστασίων τοποθετημένων ἐν ταῖς πικραμέναις τῇ φυλακῇ αὐλαῖς· τὴν δὲ νύκτα τινὲς μὲν ἐκ τῶν καταδίκων κατακλίνονται ἐντὸς κοινῶν θλαμῶν περιεχόντων ὀκτὼ ἕως δέκα κλίνας, ἄλλοι δὲ πάλιν ἀποχωρίζονται διὰ τοῦ ἐξῆς προσφυστάτου τρόπου. Ἐντὸς εὐρυχωρῶν αἰθουσῶν τοποθετοῦνται αἱ κλίνας τῶν καταδίκων εἰς θλαμῆτας διακεχωρισμένους ἐκ τῶν τριῶν αὐτῆς πλευρῶν διὰ σκινιδώματος δύο μέτρων ὕψους, ἀνωθεν δὲ καὶ ἔμπροσθεν ὅπου ὑπάρχει ἡ εἴσοδος, ἀποκεκλεισμένων διὰ σιδηροῦ δικτυωτοῦ φράγματός. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν καταδίκων ἐπιτυγχάνεται, καὶ χῶρος πολὺς ἐξοικονομεῖται, διότι ἐντὸς μιᾶς αἰθούρας δύναται νὰ τοποθετηθῶσι 30-40 τοιοῦτοι θλαμῆται, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνέτως ὑπνώπτει ὁ κατὰδικος. Ἄπαντες οἱ κατὰδικοὶ ὑποβάλλονται εἰς ἐργασίαν, ποικίλαι δ' εἰσὶν αἱ ὑπ' αὐτῶν ἐνασκούμεναι χειροτεχνίαι· εἰς μὲν τοὺς ἐν ἀπομονώσεως δικτελοῦντας δίδονται τοιαῦται ἐργασίαι αἵτινες δὲν ἀπαιτοῦσι τὴν σύμπραξιν πλείων προσώπων, οἷον ἡ ραπτική, ἡ ὑποδηματοποιία, ἡ ξυλουργία, ἡ βιβλιοδετική κτλ. εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐργοστασίοις διημερεύοντας ποικίλαι ἄλλαι τέχναι διδάσκονται, ὡς ἡ κατὰσκευὴ καὶ ἐπιχρύσωσις πλαισίων, ἡ σιδηρουργία καὶ κλειθοποιία, ἡ διὰ μηχανῶν κατασκευὴ καλτσῶν, ἡ κατασκευὴ τεχνητῶν ἀνθῶν, ἡ κατασκευὴ διαφόρων χρησίμων ἀντικειμένων ἐκ λευκοσιδήρου, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς.

4) Ὅροι εὐεξίας τῶν καταδίκων.

Ἡ στέρησις τῆς ἐλευθερίας ἐπιδρᾷ πολλαχῶς ἐπὶ τῆς ὑγείας τοῦ ἀνθρώπου, περιορίζουσα τὴν κατὰ προαίρεσιν διάθεσιν τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ ἀναγκάζουσα αὐτὸν νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν κεκανονισμένην καὶ ὁμοίομορφον δίαιταν τῆς φυλακῆς, ἣτις ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν αὐτοβου-

λίαν. Ἡ τοιαύτη τοῦ καταδίκου ἠθικὴ κατάστασις δύνανται οὐ μόνον ἐπὶ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ διαθέσεων νὰ ἐπιδράσῃ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ εὐεξίας σπουδαῖα νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἡ ἐν τῷ αὐτῷ περιπεφυκμένῳ χώρῳ συμβίωσις πολλῶν προσώπων, ὁσάκις οἱ ἀπαρκίτητοι ὄροι τῆς συνυπάρξεως αὐτῶν δὲν συντρέχουσι, δύναται λίαν ἐπιβλαβεῖς νὰ ἔχῃ συνεπείας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν μεγίστη πρέπει νὰ καταβάλληται ἐν ταῖς φυλακαῖς προσπαθῆσαι, ὅπως οἱ πρῶτιστοι ὄροι τῆς εὐεξίας τοῦ σώματος ὑφίστανται. Εἰσὶ δὲ οὗτοι ἀπὸ καθαρῶς, ὕδωρ ἀφθονον, τροφὴ ἀρμολία, ὡς καὶ διάφορα ἄλλα παρεπόμενα ὑγιεινὰ μέτρα. Ἐξεταστέον κατὰ πόσον οἱ ὄροι οὗτοι ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ τοῦ Plötzensee ὑφίστανται.

α) Χωρητικότης τῶν αἰθουσῶν καὶ κελλίων καὶ ἀερισμός.

Κατὰ γενικὰς παρατηρήσεις δι' ἐκάστης εἰσπνοῆς εἰσέρχεται εἰς τοὺς πνεύμονας ἡμῶν ἡμίσεια λίτρα ἀέρος καὶ κατὰ τινὰς μὲν εἰς ἕκαστον λεπτὸν τῆς ὥρας γίνονται 13—15 εἰσπνοαί, κατ' ἄλλους δὲ 18—20, ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος ἐντὸς εικοσιτεσσάρων ὡρῶν εἰσπνέει κατὰ μέσον ὄρον 9000 λίτρων ἀέρος. Ὅπως λοιπὸν προληφθῇ πᾶσα ἐπιβλαβὴς ἐπιδράσις ἐπὶ τῆς ὑγείας τῶν καταδίκων διὰ τῆς εἰσπνοῆς μολυσμένου ἀέρος, πρέπει ὁ περικλείων τὸν ἀέρα χώρος νὰ ἦναι ἐπαρκὴς καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἀνανώσις τοῦ ἀέρος νὰ γίνηται προσηκόντως καὶ ἀδιαλείπτως.

Ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Plötzensee ὅπου μὲν ἐφαρμόζεται τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως τῶν καταδίκων, τὰ κελλία ἔχουσι μῆκος μέτρων 2,33, πλάτος 4,21, ὕψος 3,05—3,36, ὥστε περιέχουσι κατὰ μέσον ὄρον 29⁹²/₁₀₀—32³⁶/₁₀₀ κυβικὰ μέτρα ἀέρος. Ὅπου δὲ ὑπάρχουσι κοινοὶ κοιτῶνες πρὸς καθείρξιν τῶν καταδίκων τὸ ἐμβαδὸν αὐτῶν καὶ ἡ χωρητικότης παραλλάττει ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν αὐτοῖς οἰκούντων. Οἱ θάλαμοι ἐν οἷς καθείρονται πέντε κατάδικοι ἔχουσι μῆκος μέτρων 4,47, πλάτος 4,39, ὕψος 3,05· ἐπομένως ἀναλογεῖ εἰς ἕκαστον κατάδικον 11,97 κυβικῶν μέτρων ἀέρος, ἀναλόγως δὲ μεγεθύνονται αἱ διαστάσεις αὐξανομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταδίκων. Ἐν τοῖς θαλάμοις ἐν οἷς καθείρονται 11 κατάδικοι τὸ μῆκος αὐτῶν εἶναι μέτρων 9,93—10,06, τὸ πλάτος 4,30 καὶ τὸ ὕψος 3,05, κατὰ μέσον ὄρον εἰς ἕκαστον κατάδικον ἀναλογεῖ ἐμβαδὸν χώρου μέτρων 3,88 καὶ κυβικὰ μέτρα ἀέρος 11,82. Παρατηρητέον ὅτι ἐν τοῖς θαλάμοις αὐτοῖς ὑπνώττουσι μόνον οἱ κατάδικοι, ἐργαζόμενοι διαρκούσης τῆς ἡμέρας ἐν τοῖς ἐργαστασίαις, ὥστε οἱ θάλαμοι οὗτοι ἀερίζονται καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ χώρος ὁ ἐκάστῳ ἀναλογῶν σμικρύνεται· ἔνθα ἐπὶ τινὰς μόνον ὥρας οἱ κατάδικοι διαμείνουσι, ὡς ἐν τοῖς σχολαίαις, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔνθα εἰς ἕκαστον κατάδικον ἀνα-

λογουσιν 6—10,65 κυβικὰ μέτρα ἀέρος. Τοῦναντίον ὁ χώρος οὗτος μεγεθύνεται ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἔνθα εἰς ἐκάστην κλίνην ἀναλογουσι 37,85—39,15 κυβικὰ μέτρα ἀέρος, ἐν ᾧ ἐν τοῖς νοσοκομείοις Brighton, Bristol, Glasgow, Edimburg κτλ. ἀναλογουσι μόνον 28—31 κυβικὰ μέτρα ἀέρος εἰς ἐκάστην κλίνην.

Μόνη ἡ ὑπέρξις τοῦ ἀναγκαίου ἐν τοῖς κελλίοις καὶ ἐν τοῖς θαλάμοις τῶν φυλακῶν ἀέρος δὲν ἀρκεῖ, διότι ὡς εἶδομεν ὁ ἀέρας διὰ τῆς εἰσπνοῆς ἀλλοιοῦται καὶ ἀπαιτεῖται ἡ διηνεκὴς αὐτοῦ ἀνανέωσις. Κατὰ τὰς γενομένας ἐν Γαλλίᾳ παρατηρήσεις πρὸς συντήρησιν τῆς ὑγείας ἀπαιτοῦνται δι' ἕκαστον κατάδικον ἐν μιᾷ ὥρᾳ δέκα κυβικὰ μέτρα καθαρῶ ἀέρος. Ἐπὶ τῇ βίβει τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν ἐν μὲν τῇ φυλακῇ τοῦ Mazas ἐν Παρισίοις εἰς ἕκαστον κελλίον καθ' ὥραν εἰσάγονται 25 κυβικὰ μέτρα καθαρῶ ἀέρος. Ἐπίσης καὶ ἐν τοῖς νοσοκομείοις εἰς μείζονα ἀναλογίαν γίνεται ἡ τοῦ ἀέρος ἀνανέωσις.

Κατὰ μέσον ὄρον δι' ἐκάστην κλίνην καὶ καθ' ὥραν εἰσάγεται καθαρὸς ἀέρας εἰς τὸ νοσοκομεῖον Lariboisière ἐν Παρισίοις 74.3 κυβ. μέτρα, Quai ἐν Λονδίῳ 66.6—118, Glasgow, 100—105. Ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Plötzensee εἰς τοὺς θαλάμους τῆς κοινῆς καθείρξεως τῶν καταδίκων εἰσάγονται καθ' ὥραν 35—45 κυβ. μέτρα καθαρῶ ἀέρος, εἰς τὰ κελλία τῆς δι' ἀπομονώσεως καθείρξεως 40 κυβ. μέτρα. Εἰς τὰ κελλία τῶν ἀνηλικῶν καταδίκων 60 κυβ. μέτρα εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ νοσοκομείου 80—100. Εἰς πολλὰς τῶν αἰθουσῶν τοῦ νοσοκομείου εὗρον 8—9 ἀσθενεῖς μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τινὰς ἐκ στηθικῆς παθήσεως βεβρωῦ νοσοῦντας ἐν τούτοις οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ἀποφορὰ οὐδὲ οἰαδήποτε ὀσμὴ ὑπῆρχε.

Ὁ τοιοῦτος ἀερισμὸς τῶν κελλίων καὶ αἰθουσῶν ἐνεργεῖται δι' ἀτμοκινήτων μηχανῶν εὐρισκομένων ἐν τοῖς ἰσογείοις ἐκάστης φυλακῆς καὶ διὰ τῶν ὁποίων εἰσάγεται ὁ καθαρὸς ἀέρας, ἀφαιρεῖται δὲ ὁ μολυσμένος.

β) Ὑδρ

Εἰς ἐκ τῶν πρῶτιστων ὄρων τῆς εὐεξίας τῶν καταδίκων καὶ τῆς συντηρήσεως τῆς καθαρότητος ἐν ταῖς φυλακαῖς εἶνε ἡ ὑπέρξις ἀφθόνου καὶ καθαρῶ ὕδατος. Τοῦ ὕδατος ἐν ταῖς φυλακαῖς οὐ μόνον πρὸς πόσιν γίνεται χρῆσις ἀλλὰ καὶ διὰ ποικίλας ἄλλας λειτουργίας, οἷον πρὸς παρασκευὴν τῶν ἐδεσμάτων, πρὸς λούσιμον τῶν καταδίκων, πρὸς πλῆσιν τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν καὶ πρὸς καθαρῆσιν τῶν διαχωρητηρίων καὶ ὑπονόμων καὶ διοχέτευσιν τῶν περιττῶν ὑλῶν, πρὸς ἀρδευσιν τῶν κήπων καὶ φυτειῶν αἵτινες πρέπει πάντοτε νὰ περιβάλλωσι τὰ σωφρονιστικὰ καταστήματα. Τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεως ἀφθόνου ὕδατος ἐξετάζεται πάντοτε μετὰ πολλῆς περιστάσεως κατὰ τὴν ἔρευναν τῆς ἐκλογῆς τοῦ γηπέδου πρὸς οἰκοδομήν

των φυλακῶν. Ἡ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν φυλακῶν τοῦ Plötzensee ἔλλειψις πηγαίου ὕδατος ἀνεπληρώθη διὰ τῆς ἀνυρῦξεως φρέατος ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν φυλακῶν. Τὸ φρέαρ αὐτὸ ἔχον διάμετρον τριῶν μέτρων καὶ βάθος ὀκτώ, περιλαμβάνει ὕδωρ ὕψους 6 μέτρων θερμοκρασίας + 8 βαθμῶν.

Ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τοῦ φρεατείου τούτου ὕδατος ἐπεθετικώτε τὴν χρησιμότητά αὐτοῦ πρὸς πόσιν, ὅθεν δι' αὐτοῦ ἀναπληροῦνται ἀπκσαι αἱ ποικίλαι τῆς φυλακῆς ἀνάγκαι. Ἡ διοχέτευσις τοῦ ὕδατος εἰς τὰ οἰκοδομηματα τῶν φυλακῶν ὡς καὶ τὰς πολυαεθίμους κατοικίας, ὅπου ὑπάρχουσι τὰ γραφεῖα ἢ ἐνδικοιτῶνται οἱ ὑπάλληλοι, γίνεται ἐκ τῶν ὑπερκειμένων πέντε δεξαμενῶν χωρητικότητος 150 κυβικῶν μέτρων ὕδατος, εἰς ἃς ἀναβιβάζεται τὸ ὕδωρ δι' ἀτμοκινήτων μηχανῶν· καὶ ἡ μὲν κυρία δεξαμενὴ εἰς ὕψος 25 μέτρων ὑπάρχει ἐπὶ τῆς κορυφῆς πυργοειδοῦς οἰκοδομηματος, παρκακειμένου τῷ φρέατι, ἐν τῷ ἴσoγείῳ τοῦ ὁποῦ ὑπάρχουσι αἱ ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ, αἱ δὲ λοιπαὶ τέσσαρες δεξαμεναὶ ἐπὶ τῶν ὀροφῶν τῶν καταστημάτων τῶν φυλακῶν, ἀλλ' αἱ τέσσαρες αὗται εἰσὶ μικροῦ μεγέθους καὶ χρησιμεύουσι μόνον ὡς ἐπικουρικά, διότι ἐξ αὐτῶν δὲν ἐκρέει τὸ ὕδωρ εἰμὴ μόνον ἀφοῦ κενωθῆ ἢ κυρία δεξαμενὴ. Ἐπὶ τῶν σωλήνων δι' ὧν ἐκ τῶν εἰρημένων δεξαμενῶν διοχετεύεται τὸ ὕδωρ ὑπάρχουσι ἐξωτερικαὶ ὅσαι πρὸς ἀντήλησιν ὕδατος ἐν περιπτώσει ἐκρήξεως πυρκαϊῆς.

Κατὰ μέσον ὄρον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σωφρονιστηρίου τοῦ Plötzensee ἀπαιτοῦνται καθ' ἐκάστην ἡμέραν 600 κυβ. μέτρα ὕδατος, εἰς ἕκαστον δὲ τῶν ἐνοικούντων ἀναλογουσι κατ' ἀνάγκη ὄρον 300 λίτρα ὕδατος, ποσὸν πολὺ ἀνώτερον τοῦ ἀναλογοῦντος εἰς τοὺς κατοίκους πολλῶν ἐκ τῶν μᾶλλον εὐμοιρουσῶν ὕδατος πόλεων. Ἐν τῇ πόλει τοῦ Βερολίνου ἀναλογοῦσι εἰς ἕκαστον κάτοικον καθ' ἡμέραν 132 λίτρα, ἐν Danzig 107, ἐν Βιέννῃ 142, ἐν Στρασβούργῳ 150, ἐν Ἀμβούργῳ 170. Μόνον ἐν Νέα Ὑόρκῃ ἀναλογοῦσιν εἰς ἕκαστον κάτοικον 305 λίτρα καθ' ἐκάστην, καὶ ἐν τῷ Βορείῳ διαμερίσματι τοῦ Λανδίνου 450.

Ἡ τοικύτη τοῦ ὕδατος ἀρθονία ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ τοῦ Plötzensee δὲν πρέπει νὰ χηρκατηρισθῆ ὡς ὅλως μικταία, διότι ἐν ταῖς φυλακαῖς ὅπου σχετικῶς πρὸς τὰς πόλεις ἐντὸς μᾶλλον περιορισμένου χώρου συμπυκνοῦται μείζων ἀριθμὸς προσώπων, ἐπιτείνεται ἡ ἀνάγκη τῆς καθαριότητος.

γ) Τροφή

Ἡ τροφή τῶν καταδικῶν χορηγομένη τρίς τῆς ἡμέρας τὴν πρωίαν, τὴν μεσημβρίαν καὶ τὸ ἑσπέρας διακρίνεται εἰς τρία εἶδη. Τὴν συνήθη τροφήν τὴν χορηγομένην εἰς τοὺς ὑγιεῖς καταδικούς, τὴν τροφήν τῶν ἀσθενούντων ἢ ἐν ἀναρρώσει διατελούντων καταδικῶν καὶ τὴν μεσίστην τροφήν (Mittelkost) ἢ εἰδικὴν τροφήν τὴν χορηγομένην εἰς κατα-

δικούς, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς σωματικῆς αὐτῶν καταστάσεως, οἷον ἐνεκα ἀδυναμίας τοῦ στομάχου ἢ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, μακροχρονίου καθέρξεως, προβεδηκυίας ἢ ηλικίας ἢ ἐνεκα τῆς προγενεστέρως αὐτῶν διαίτης δὲν δύνανται ἀνευ βλάβης τῆς υγείας αὐτῶν νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν συνήθη τροφήν τῶν καταδικῶν.

Ἡ συνήθης τροφή τῶν ὑγιῶν καταδικῶν τὴν μὲν πρωίαν σύγκειται ἐκ σούπας ὀσπρίων ἢ ἐκ καφέ τρίς τῆς ἐβδομάδος. Τὴν μεσημβρίαν ἐκ διαφόρων λαχανικῶν εἰς 2 τρίς τῆς ἐβδομάδος καὶ τὰς ἐπισήμους ἐορτάς, ἐν συνόλῳ 156 ἡμέρας τοῦ ἔτους, προστίθεται καὶ κρέας βόειον ἢ χοιρινόν, ἐκ γαιωμῆλων, ὀρύζης κτλ. Τὸ δὲ ἑσπέρας ἐκ σούπας ἐκ διαφόρων ὀσπρίων κατασκευαζομένης. Τὸ μόνον ποτὸν τὸ ἐπιτετραμμένον τοῖς καταδικαῖς εἶναι τὸ ὕδωρ. Τὸ ποσὸν τοῦ χορηγομένου ἄρτου καθ' ἐκάστην εἰς ἕκαστον καταδικόν ὑπολογίζεται εἰς 700 γραμμάρια.

Ἡ τροφή τῶν νοσούντων τὴν μὲν πρωίαν σύγκειται ἢ ἐκ σούπας ὡσαύτως ἢ ἐκ καφέ ἀπλοῦ ἢ γάλακτος, ἢ τείου. Τὴν μεσημβρίαν ἐκ κρέατος παρσκευαζομένου διαφοροτρόπως καὶ ἐκ λαχανικῶν καὶ ὀσπρίων, καὶ τὸ ἑσπέρας ἐκ σούπας.

Ἡ μεσίστη τροφή σύγκειται ἐκ τῆς τροφῆς τῆς χορηγομένης εἰς τοὺς ὑγιεῖς καταδικούς σὺν τῇ προσθήκῃ ἢ γάλακτος καθ' ἐκάστην πρωίαν ἀντὶ σούπας, ἢ ζωμοῦ καὶ κρέατος τὴν μεσημβρίαν πεντάκις τῆς ἐβδομάδος, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἐν γένει γίνονται διάφοροι συνδυασμοὶ τῶν φαγητῶν καὶ δι' αὐτῶν ὑπάρχουσι τέσσαρα εἶδη μεσίστης τροφῆς, τὴν ὁποίαν δ' ἰατροὶ εἰδικῶς δρίζει κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ καταδικού, ὑποβάλλων ἡτιοῦλογημένην ἐκάστοτε ἔκθεσιν εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς φυλακῆς παρ' οὗ δίδεται ἢ ἀδεία τῆς χορηγήσεως τῆς μεσίστης ταύτης τροφῆς.

Διὰ τὴν τροφήν τῶν ὑγιῶν ὡς καὶ τῶν νοσηλευομένων συντάσσεται καθ' ἕκαστον μῆνα κατάλογος τῶν διαφόρων φαγητῶν τῶν δοθησομένων ἐκάστην ἐβδομάδα, λαμβάνεται δὲ καὶ πρόνοια ὥστε ἕκαστον εἶδος φαγητοῦ νὰ δίδηται ἀπαξ μόνον τῆς ἐβδομάδος καὶ νὰ μὴ συμπίπτῃ πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

Εἰς τοὺς καταδικούς τοὺς εἰς ἐπιπόνους ἐργασίας ἀσχολουμένους προστίθενται εἰς τὴν μερίδα τοῦ ἡμερησίου ἄρτου 167-250 γραμμάρια. Οἱ δὲ κατάδικοι οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὰς ἀτμοκινήτους μηχανάς, εἰς τὰ μαγειρεῖα καὶ τὰ πλυντήρια λαμβάνουσι καθ' ἐκάστην ἡμισίαν λίτραν ζύθου.

Εἰς τοὺς διακεκοιμημένης ἐπιμελείας καὶ ἀμέπτου διαγωγῆς καταδικούς ἐπιτρέπεται ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς ἐργασίας αὐτῶν νὰ διακνωθῶσι 60 φαινίγια καθ' ἐβδομάδα πρὸς ἀγορὰν προσθέτων τροφίμων εἰς τὴν τακτικὴν αὐτῶν τροφήν, οἷον νωποῦ βουτύρου, τυροῦ, ἀλάτων, καπνοῦ κτλ.

δ) Διάφορα παρεπόμενα υγειονομικά και ψυχαγωγικά μέτρα.

Ἐκτὸς τῆς ὑπάρξεως τῶν προεκτεθέντων ὄρων τῶν ἀπαραιτήτως ἀπαιτούμενων πρὸς εὐεξίαν τῶν καταδικίων, μεγίστη λαμβάνεται πρόνοια περὶ τῆς υγείας αὐτῶν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς δικφύρων υγειονομικῶν μέτρων.

Εὐθύς ἄμκ ὁ κατάδικος εἰσέλθῃ εἰς τὴν φυλακὴν ὁ ἰατρός ὀφείλει νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὸν καὶ νὰ γνωμοδοτήσῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς υγείας του. Περὶ τῶν καταδικίων τῶν εἰς ποινὴν φυλακίσεως μεζζονα τῶν τριῶν μηνῶν καταδικασθέντων δέον νὰ ἀποφκνθῇ ὁ ἰατρός ἐν τῇ υγείᾳ αὐτῶν ἐπιτρέπῃ τὴν δι' ἀπομονώσεως φυλάκισιν. Μετὰ τοῦτο λαμβάνει ὁ κατάδικος θερμὸν λουτρόν, πρὸς καθαρῶν τοῦ σώματος. Πάντες δὲ οἱ κατάδικοι ἀνά πᾶσαν δευτέραν ἢ τρίτην ἐβδομάδα ἐκάστου μηνὸς λούονται, οἱ δὲ ἐργαζόμενοι εἰς χειροτεχνίας ἐξ ὧν ἀκαθαρσίαι προέρχονται ὑποχρεοῦνται κατ' ἐβδομάδα νὰ λούωνται. Ἐκαστος κατάδικος καὶ ἐν ἑν μόνον ἡμερονύκτιον πρόκειται νὰ διέλθῃ ἐν τῇ φυλακῇ λαμβάνει καθαρὰ κλινοσκεπάσματα καὶ ἐνδύματα ἀνκλόγως τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους. Οὐδεὶς τῶν καταδικίων ἀπαλλάσσεται ἢ ἀποκλείεται τῆς καθ' ἐκάστην ἐν τῇ αὐτῇ τῆς φυλακῆς ἐπὶ μίαν ὥραν ἢ τοῦλάχιστον ἐν τέταρτον πικραδιαβάσεως. Διὰ τοὺς ἐν ἀπομονώσεσι καθειργμένους ὑπάρχουσι παρὰ τῇ φυλακῇ ἀκτινοειδῶς κατασκευασμένα περιπατητήρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἕκαστος δύναται ἀκωλύτως νὰ περιδιαβάξῃ ἐντὸς ἐκάστου τῶν περιπατητηρίων ὑπάρχει καὶ δίξυγον διὰ γυμναστικὰς ἀσκήσεις, τὰς ὁποίας ὁ κατάδικος καὶ ἐν τῷ κελίῳ αὐτοῦ δύναται νὰ ἐκτελῇ κατὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ ἀνηρτημέναις ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν ὁδηγίαις.

Οὐδέποτε ἀπαγορεύεται ἡ συκοινωνία τοῦ καταδικίου μετὰ τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν, ὅθεν καὶ αἱ ἐπισκέψεις αὐτῶν ἐπιτρέπονται καθ' ὠρισμέναις ἡμέραις καὶ ἡ μετ' αὐτῶν ἀλληλογραφία. Ἐκτὸς δὲ τούτου δύναται ὁ κατάδικος καὶ μέρος τοῦ ἐκ τῆς ἐργασίας του περισσεύματος νὰ διαθέτῃ πρὸς περίθλψιν τῶν οἰκείων του.

Κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως δύνανται οἱ κατάδικοι νὰ ἀσχολῶνται εἰς ἀνάγνωσιν προμηθευόμενοι τὰ βιβλία εἴτε ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς φυλακῆς εἴτε καὶ ἐξ ὄθεν.

5) Νόσοι καὶ θνησιμότης.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς φυλακῆς νοσούντων πάντοτε εἶναι ἀνώτερος ἐν ἀντιπαρθέσει πρὸς τοὺς ἐν ἐλευθερίᾳ βιοῦντας. Ὁ δὲ λόγος τούτου ἔγκειται οὐ μόνον ἐν τῇ ἐπιδράσει τῆν ἀσκειῖ ἢ στέρησις τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τῆς υγείας τοῦ σώματος ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ σωματικῇ καχεξίᾳ ἐν ἣ τυχάνουσιν ἐκτὸς τινῶν ἐξαιρέσεων οἱ φυλακισμένοι. Ὡς ἐπὶ

τὸ πολὺ ἐν ταῖς πολιτείαις τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης τὸ ἔγκλημα εἶναι ὁ ἀχώριστος ὄπαδὸς τῆς πείνας, τοῦ ἐκδεδητημένου βίου, καὶ τῆς διαφθορᾶς, ἡ τοιαύτη δὲ κατάστασις ἐπιδρᾷ οὐσιωδῶς ἐπὶ τοῦ σωματικοῦ ὄργανισμοῦ, ἐμβάλλουσα ἐν αὐτῷ τὸ σπέρμα διαφόρων ἀσθενειῶν αἰτίνας ἐκδηλοῦνται κατὰ τὸν χρόνον τῆς φυλακίσεως. Ὅθεν μόνον διὰ τῆς προσηκούσης διαρρυθμίσεως τῆς διαίτης τῶν καταδικίων, διὰ τῆς προλήψεως τῶν νοσογόνων αἰτιῶν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐν καλῇ καταστάσει ἡ υγεία τῶν φυλακισμένων.

Τὸν δὲ ἔλεγχον τῆς εὐδοκίμου κατασκευῆς καὶ διοργανώσεως παντὸς σωφρονιστηρίου παρέχει ἡ ἔρευνα τῆς υγεινῆς καταστάσεως καὶ τῆς θνησιμότητος τῶν φυλακισμένων. Ἐὰν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τυχύτην ἐξετάσωμεν τὸ σωφρονιστήριον τοῦ Ρίθιζενσεε λίαν εὐάρεστα πορίσματα δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τῆς ἀντιπαρθεολῆς τῶν στατιστικῶν πινάκων ἐν οἷς ἀναγράφονται οἱ ἀριθμοὶ οἱ ἐνδεικνύοντες τοὺς ἀσθενήσαντας καὶ ἀποβιώσαντας, ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν καταδικίων.

Ὡς ἀσθενήσαντες λογίζονται ἐν τοῖς στατιστικοῖς πίναξιν ὅσοι ἕνεκα τῆς παθήσεως αὐτῶν ἠναγκάσθησαν νὰ διακόψωσι τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ μεταφερθῶσιν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, οὐχὶ οἱ ὑπὸ μικροῦ πάροδικου νοσήματος καταληφθέντες οἱ οὐδόλως πρὸς ἐργασίαν καταστάντες ἀνίκανοι καὶ ἐκτὸς τοῦ νοσοκομείου ἰαθέντες. Ἐπίσης εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀσθενῶν δὲν ὑπάγονται οἱ ἀνάπηροι καὶ οἱ ἐξ ἀνάτου νοσήματος πάσχοντες πρὸ τῆς καθειρξεως· οἱ τοιοῦτοι φυλακίζονται εἰς ἰδιαιτέρον τμήμα ἐπικαλούμενον τῶν ἀπομάχων (Invalidenabtheilung).

Τὸν ἀριθμὸν τῶν νοσηλευθέντων ἐκ τοῦ συνόλου τῶν φυλακισμένων ἐκάστου ἔτους ἀπὸ τοῦ 1873 μέχρι τοῦ 1882 ὡς καὶ τὴν σύγκρισιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν υγιῶν πρὸς τοὺς νοσοῦντας καθ' ἐκάστην ἡμέραν παρέχει ἡμῖν ὁ ἐξῆς πίναξ.

Ἔτος	Σύνολον φυλακισθέντων	Νοσηλευθέντες	Μέσος ὄρος τῶν καθ' ἐκάστην ἡμέραν φυλακισμένων.	
			Ἵγιοίς	Ἀσθενείς
1873	2078	346	526	9
1874	4756	588	839	13
1875	5072	693	910	16
1876	6230	786	1112	19
1877	7912	940	1393	19
1878	8570	921	1470	27
1879—80	5446	646	1245	15
1880—81	5353	840	1484	20
1881—82	6002	843	1518	22

Ἐξ οὗ ἐξάγεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσθενούντων ἀνέρχεται εἰς 20/0 ἐπὶ τοῦ μέσου ὕρου τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν φυλακισμένων. Οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ ἐνέσκηψε γενικὸν ἐπιδημικὸν νόσημα.

Πολλάκις σποραδικῶς προσεβλήθησαν οἱ φυλακισμένοι ὑπὸ κοιλιακοῦ τύπου, ἐρυσιπέλατος, διφθερίτιδος, ἢ σκαρλατίνης, ἀλλ' οὐδέποτε τὰ νοσήματα ταῦτα ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσιν ἐνδημικὸν χαρακτήρα. Ἄλλοτε λίαν συνήθεις ὑπῆρχον οἱ διαλείποντες πυρετοὶ, ὡς ἐκ τῶν ἐν τοῖς περιχώροις γενομένων ἐργασιῶν πρὸς κατασκευὴν τῆς διώρυγος, καὶ τῶν ὑπαρχόντων πέριξ λιμναζόντων ὑδάτων καὶ τελαμάτων· ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν ἐλῶν καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος ἠλαττώθησαν ἐπισιθητικῶς τὰ κρούσματα τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ. Αἱ συνήθεις τῶν ἀσθενειῶν εἰσὶν αἱ δυσπεψία, κατάρξις τοῦ στομάχου, ἢ τῶν ἐντέρων· σπανιώτεραι ἢ φθίσις, βρογχίτις ὀξὺς ἢ χρόνιος, πνευμονία κτλ.

Ἐντὸς ἐννεαετίας ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1873 μέχρι 1 Ἀπριλίου 1882 ἀπεβίωσαν ἐκ τῶν καταδικῶν 117· καὶ ἐκ τούτων 113 μὲν ἐκ φυσικοῦ θανάτου, 4 δὲ μόνον ἐξ αὐτοχειρίας. Ἐὰν λάβῃ τις τὸν ὅλον ἀριθμὸν τῶν ἐντὸς τῆς ἐννεαετίας φυλακισμένων ἀνερχόμενον εἰς 51419 ἀναλογοῦσιν ἐπὶ 100 φυλακισμένων 0,22 ἀποβιώσεις. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἀσθενῶν ἀνερχομένου εἰς 6606 ἀναλογεῖ ἐπὶ 100 ἀσθενῶν 1⁷⁷/₀₀ θάνατος. Ἐκ τῶν 117 ἀποβιωσάντων 78 ἔπασχον ἐκ φθίσεως ἣτις ὑπῆρξε καὶ ἡ αἰτία τοῦ θανάτου αὐτῶν. Ἐν ταῖς φυλακαῖς ὅλων τῶν ἐπικρατειῶν παρετηρήθη ὅτι οἱ καταδίκαι πρὸ πάντων προσβάλλονται καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐκ φθίσεως ὥστε ἀνεξαιρέτως ἡ ἀναλογία τῶν φυλακισμένων τῶν ἐνεκα φθίσεως ἀποβιούντων εἶνε πάντοτε ἀνωτέρα τῶν ἐν ἐλευθερίᾳ τυγχανόντων καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νοσήματος παθόντων.

Ὁ ἐλάχιστος ἀριθμὸς τῶν αὐτοκτονηθέντων κατὰ τὸ ἐννεαετὲς διάστημα, ὡς καὶ τῶν ἀποπειρῶν αὐτοχειρίας αἵτινες ἀνήλθον μὲν εἰς 13 ἀλλ' αἱ ἐπὶ τὰ ἀπεδείχθησαν ἐκ προσποιήσεως γενομένα, μαρτυρεῖ ὅτι τὸ σύστημα τῆς καθείρξεως τῶν καταδικῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀπομονώσεως λειτουργεῖ ἀπροσκόπτως καὶ οὐδεμίαν ἐπιβλαβὴ ἐπὶ τῶν καταδικῶν ἐπίδρασιν ἄσκει.

Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἔρευναν πολλῶν ἄλλων ἐπουσιωδεστέρων ἀντικειμένων διότι ἐκ τῶν εἰρημένων πιστεύω ὅτι ἐβεβαιώθητε περὶ τῆς τελειότητος καὶ ἀκριβείας μεθ' ἧς τὰ πάντα εἰσὶ διατεταγμένα ἐν τῇ φυλακῇ ταύτῃ. Ὅθεν εὐλογον καὶ δίκαιον θέλετε θεωρήσει τὸ αἴτημα τοῦ θαυμασμοῦ ὑφ' οὗ τις κκτέχεται ἐξερχόμενος ἐκ τῆς φυλακῆς ταύτης μετὰ τινων ὥρων ἐν αὐτῇ διαμονῇ.

ὑπὸ τὸ κράτος τοιοῦτου αἰσθημένου διετέλουν ὅτε ἤκουσα συστρεφόμενην ὀπισθεν ἐμοῦ τὴν βραχύδουπον θύραν τοῦ σωφρονιστηρίου τούτου ὅτε εὗρέθη ἐπὶ τῆς λεωφόρου τῆς ἀγούσης εἰς τὸν ἐγγὺς σταθμὸν τοῦ ἱπ-

ποσιδηροδρόμου. Ἀλλὰ κατὰ σύμπτωσιν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ αἴθριος ὀρίζων, αἱ κατ' ἐξίρσεις καυστικαὶ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, αἱ ἀντανακλώμεναι ἐπὶ τοῦ ἀμώδους τῶν περιχώρων τοῦ Βερολίνου ἐδάφους, μοὶ ἀνέμνησαν τὴν πατρῶν γῆν, μοὶ ἀνέμνησαν τὰς διηγήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἡμετέρων φυλακῶν τὰς τασάκις ἐπαναληφθείσας ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν φυλακῶν τῆς πάνυ φιλοτίμως ἐργαζομένης. Κατεῖδον τὸ μέγα χάσμα τὸ ὑπάρχον μεταξὺ τῶν φυλακῶν ἡμῶν καὶ τῆς φυλακῆς ἣν πρὸ τινων στιγμῶν εἶχον ἐπισκεφθῆ, καὶ τὸ αἴτημα τοῦ θαυμασμοῦ ὑπεχώρησεν εἰς τὸ αἴτημα τῆς λύπης καὶ ἀθυμίας, ἣν παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον ἡ σκέψις ὅτι παρ' ἡμῖν οὐχὶ οἱ φυλακισμένοι ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἐλεύθεροι πολῖται στεροῦνται πολλῶν ἀγαθῶν ὧν ἀπολαμβάνουσι οἱ δεσμῶται τοῦ Plötzensee. Ὅταν τὸ θέρος στερούμεθα τοῦ πρὸς πόσιν καθαροῦ ὕδατος, ὁ δεσμώτης τοῦ Plötzensee ἔχει εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ 300 λίτρας ὕδατος δικαίου· κατ' ἑκάστην. Ὁ δεσμώτης τοῦ Plötzensee εἰσπνέει ἀέρα καθαρὸν τὰ δὲ τέκνα ἡμῶν τὰ φοιτῶντα εἰς τὰ δημόσια καὶ δημοτικὰ σχολεῖα διημερεύουσιν ἐντὸς δωματίων καθύγραν ἢ πεπληρωμένων ἀτμοσφαιρας μεμολυσμένης, ἐν ᾧ ὁ δεσμώτης τοῦ Plötzensee τυγχάνει τῆς θρησκευτικῆς προαμυθίας καὶ διδασκαλίας διὰ κατὰ κλήλου διδασχῆς, ἡμεῖς ἀρωμέμεθα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις φινόφογγα ἀπηχῆματα ἀκκατλήπτων ψαλμωδιῶν, οὔτε τὰ ὄτα τέρποντα οὔτε τὸν νοῦν τρέποντα.

Ἐν κοινῶνι διατελούση ἐν τοιαύτῃ καταστάσει καὶ παράκαιρον καὶ ἀνέφικτον εἶναι νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἴδρυσιν σωφρονιστηρίων λαμβάνοντες ὡς ὑπόδειγμα φυλακῆς οἷα ἢ τοῦ Plötzensee ἢ καὶ ἄλλης μικροτέρας μὲν κατὰ τὰς διαστάσεις ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα λειτουργούσας. Ὁ μηχανισμὸς τοούτων φυλακῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ λειτουργήσῃ παρ' ἡμῖν ὅπου εἰσέτι πολλῶν στερούμεθα. Δὲν πρέπει ἔχοντες ἐνώπιον ἡμῶν τὰ πρότυπα τοιούτων φυλακῶν, καὶ χρημάτων πολλῶν, καὶ διευθύνσεως κατὰ κλήλου δεομένων, νὰ ἐπιζητῶμεν τὰ ἀδύνατα παραμελοῦντες τὰ δυνατὰ γενέσθαι, δαπανῶντες τὸν χρόνον εἰς σχεδιαγράμματα πολυδαπέλων κτιρίων, ὧν ἡ ἐκτέλεσις ἀνέφικτος, καὶ προκαλοῦντες γνωμοδοτήσεις περὶ ἐφαρμοστῶν συστημάτων, ἐν ᾧ στερούμεθα τῶν θεμελιωδῶν βῆσεων τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν. Καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Βελγίῳ, ὅπου σήμερον εὗρίσκονται τὰ πολυτελέστερα οἰκοδομήματα τῶν φυλακῶν καὶ οἱ ἐντελέστεροι αὐτῶν ὀργανισμοὶ, δὲν ἐδημιουργήθησαν ταῦτα ἐξαιτίας, ἀλλὰ βραχυμῆδον καὶ κατ' ὀλίγον προήχθησαν. Μέγα βῆμα πρόδου ἐν τῇ παρούσῃ ἡμῶν κατὰ τὰς δυνάμεις νὰ θεωρηθῆ ἐὰν ὁ φυλακισμένος δὲν στερεῖται τροφῆς καὶ ὕδατος, ἐὰν δὲν εἰσπνέῃ ἀέρα μεμολυσμένον, ἐὰν ἐπιβάλληται αὐτῷ ἐργασία, καὶ χορηγῆται αὐτῷ ἡ δέουσα θρησκευτικὴ καὶ τῶν γραμμάτων διδασκαλία. Ταῦτα πάντα κατορθοῦν-

ται ἐὰν ἀναβάλωμεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν ἰδέαν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀπομονώσεως τῶν καταδίκων, ὡς ἐν ταῖς προτύποις φυλακαῖς τοῦ εἴδους τούτου ἐφαρμόζεται, καὶ ἐὰν ἀποστῶμεν πολυορόφων οἰκοδομημάτων, τὰ ὁποῖα ἀμέσως προκαλοῦσι τὰ ζητήματα τοῦ ἀερισμοῦ, τῆς διοχετεύσεως τοῦ ὕδατος καὶ ἄλλα παρόμοια, καὶ ἐντὸς εὐρυχώρου γηπέδου δι' ὑψηλοῦ καὶ παχέως τοίχου περικλειομένου ἐγείρωμεν ἰσογείους οἰκοδομὰς τὰς μὲν πρὸς κατοικίαν τῶν καταδίκων, τὰς δὲ δι' ἐργοστάσια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ τετραγώνου ὑπερ θέλουσιν ἀποτελεῖ τὰ οἰκήματα ταῦτα καὶ τὰ ἐργοστάσια ὑπάρχει ὁ ναῖσκος καὶ τὸ σχολεῖον. Ἄραγε διὰ διακοσίων ἢ τριακοσίων χιλιάδων δραχμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τοιαύτην φυλακὴν, ἣτις ὁμολογουμένως πολὺ θέλει ἀπέχει τῆς τοῦ Plötzensee ἐν Βερολίῳ, τῆς τοῦ Petonville ἐν Λονδίῳ, τῆς τοῦ Anvers ἐν Βελγίῳ, καὶ ἄλλων ὁμοίων, ἀλλὰ ἀναντιβῆρῆτος οὐδεμίαν σύγκρισιν θὰ ὑπάρχῃ μετὰ αὐτῆς καὶ τῶν φυλακῶν τοῦ Μενδρεσέ καὶ Κόκλα, ὧν μόνη ἡ θέα δύναται νὰ χαρκατηρίσῃ τὴν κατάστασιν ἡμῶν ὡς κατάστασιν ἔθνος ἐν βραβάρβητι διατελοῦντος. Τοιαύτη φυλακὴ ἐν ταῖς περιχώροις τῆς πρωτεύουσος ἐγειρομένη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον τῆς ἰδρύσεως καὶ ἄλλων ὁμοίων φυλακῶν εἰς ἄλλα μέρη τοῦ κράτους, ἀρ' οὐ ἡ χρησιμότης αὐτῆς δοκιμασθῇ καὶ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον μορφωθῇ ἐν αὐτῇ τὸ ἀναγκαῖον προσωπικὸν ἀνευ τοῦ ὁποίου καὶ ἐν τοῖς ἐντελεστέροις ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν σωφρονιστηρίους ἀδύνατον νὰ ὀρθοποδήσῃ οἰονδήποτε σύστημα. Ὄταν οἱ πόροι τοῦ κράτους ἡμῶν αὐξήθῳσιν, ὅταν παρασκευάσωμεν τὸ ἀναγκαῖον προσωπικὸν, τότε ἀπὸ τῶν ἀτελεστέρων δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατασκευὴν ἐντελεστέρων.

Ἡ πρόοδος δὲν συντελεῖται δι' ἄλματων, ὅταν τοιαῦτα διαλογιζώμεθα ἢ ἀνεπάρκεια τῶν δυνάμεων φέρει τὸν δισταγμὸν ὃ δὲ δισταγμὸς τὴν ἀναβολὴν καὶ στασιμότητα.

Κ. Ν. Κωστής

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ

ΔΡΑΜΑ

ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ*

Τὸν χαρκατηρὰ τοῦ γελωτοποιοῦ Τριβουλέτου, τοῦ πρωταγωνιστοῦντος ἐν τῷ δράματι, οὕτινος θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ σὰς ἀναγνώσω τὰς μᾶλλον ἐνδιαφερούσας σκηνάς, εἶχον ἀναπτύξει ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου πρὸ τριετίας. Ἀληθῶς δὲ ἡ ὁμιλίᾳ μου ἐκείνη ἐγένετο ἡ πρώτη ἀφορμὴ

* Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Συλλόγῳ τῆ 18 Νοεμβρίου 1883.

τῆς μεταφράσεως ταύτης, τὴν ὁποίαν, παραμελήσας ἐπὶ μακρὸν, ἐπανήρχισα πάλιν ἀνευ σκοποῦ ὠρισμένου καὶ ἀπεπεράτωσα χωρὶς νὰ ἐννοῶ ὅτι ἡ ἀσύντακτος ἐκείνη ἐργασία ἔμελε νὰ καταλήξῃ μίαν ἡμέραν εἰς ἐν τι ὅλον.*

Πολλάκις ἐν τῷ μετὰξὺ ἐσκέφθην ἂν πράγματι δὲν ἦτο τόλμημα ἢ μεταφρῆσις, καὶ ἔμμετρος μάλιστα, δράματος ἐνὸς τῶν μεγίστων ποιητῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος. Πολλάκις, ἀναμετρῶν τὰς ἐμὰς δυνάμεις καὶ τὸ ὕψος τοῦ Οὐγκώ, διέκοψα τὴν ἐργασίαν ἐν ἀποφάσει νὰ μὴ τὴν ἐπαναλάβω. Διότι γνωρίζετε, κάλλιον ἐμοῦ ἴσως, ὅτι ὁ Οὐγκώ μετὰ τῶν ἀλμάτων τῆς φαντασίας ἔχει καὶ ὕψος ἰδιάζον αὐτῷ, ἐνιαχοῦ συνεσφιγμένον μέχρι τοῦ ἀκαταλήπτου, διὰ πρῶτην τοῦλάχιστον ἀντίληψιν. Πολλάκις ὑπὸ μίαν λέξιν

* Ἡ Β' πράξις τῆς μεταφράσεως δημοσιεύεται μετ' οὐ πολὺ ἐν τῷ Ἄττικῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ προσεχοῦς ἔτους. Παρακαλοῦνται οἱ εὐμενεῖς ἀναγνώσται, οἵτινες θ' ἀξιώσωσι νὰ διέλθωσι καὶ τὸ ἐν τῷ Ἄττικῷ Ἡμερολογίῳ ἀπόσπασμα, ν' ἀναγνώσωσι τοὺς κατωτέρω στίχους διωρθωμένους ὡς ἔπεται, διότι ἡ φιλικὴ τοῦ Κυρίου Ἀσωπίου σπουδὴ μὲ ἠνάγκασε νὰ τῷ παραδώσω τὸ χειρόγραφον, χωρὶς προηγουμένως νὰ δυνηθῶ νὰ ὑποβάλω αὐτὸ εἰς ἐπισταμένην βάσανον, ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ μετάφρασις ἔργου μεγαλοφυοῦς ποιητοῦ, ὡς ὁ Οὐγκώ.

Ὅπως, οἱ ἐν τῇ Α' σκηνῇ στίχοι 25ος μέχρι καὶ τοῦ 28ου δέον ν' ἀναγνωσθῶσι:

Τριβουλέτος

Καὶ τί λαμβάνεις ἄρα γε

Ἴνα φονεύσης ἕνα ἐρωτόληπτον;

Σαλταβαδῆλ

Ἄ! ἀναλόγως μὲ τὸν ἐρωτόληπτον

Ποῦ θὰ φονεύσω καὶ μὲ τὴν ἀξίαν μου.

Οἱ ἐν τῇ Δ' σκηνῇ στίχοι 78ος μέχρι καὶ τοῦ 81ου ὡς ἑξῆς:

Λευκὴ

Κύριε, πόθεν ἔρχεσθε;

Ὁ Βασιλεὺς

Ἄδιάφορον

Ἐὰν ἀπὸ τὸν ἄδην ἢ τὸν οὐρανόν,

Ὁ Σατανᾶς ἂν ἦμαι ἢ ὁ Γαβριήλ.

Σὲ ἀγαπῶ!

Καὶ οἱ τῆς τελευταίας σκηνῆς τελευταῖοι στίχοι οὕτω:

Τριβουλέτος

Θέλουν καὶ καλὰ

Ἐδῶ νὰ πλύνω πᾶσαν ἀμαρτίαν μου;

Νὰ ἔχουν τελειώσης— Ὡ τί χλευασμοί!

Τοὺς ὀφθαλμοὺς μου μοῦ ἐκάλυψαν!

Ὡ! ἡ κατάρτα!

Ε. Γ. Ζ.

υποκρύπτει αὐτὸς νόημα, ὅπερ δὲν δύναται τις ἀκόπως νὰ ἐξαγάγῃ καὶ τὸ ὁποῖον ἐπὶ τέλους δὲν μεταφέρεται μετὰ τῆς αὐτῆς χάριτος, μετὰ τῆς ἰδίης δυνάμεως εἰς τὴν ἡμετέραν πρὸ πάντων γλώσσαν, ἥτις πρόκειται ἀσχημάτιστος ἀκόμη καὶ ἀνίσχυρος νὰ μεταδώσῃ πᾶσαν ἔννοιαν ξένης γλώσσης ἐπακριβῶς.

Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ μετάφρασις συνεπληρώθη, ἠθέλησα δὲ πρῖν ἢ κυκλοφορήσῃ εἰς εὐρύτερον ὄμιλον, νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν πεφωτισμένην κρίσιν τῶν εὐμενῶν ἀκροατῶν τοῦ Παρνασσῶ.

Ἡ γλώσσα, τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησα εἶνε ὁποῖα σήμερον γράφεται, συμβιβασμένη οὐχ' ἦντο πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ διαλόγου καὶ τοῦ θεάτρου τὰς ἀνάγκας. Ὅπου ὅμως ὀμιλεῖ ἡ καρδιά, ἡ λαός, ἡ ὅπου ἐκφράζονται ἀπλούστερα αἰσθήματα καὶ ἰδέαι ἀφελεῖς, προσέφυγα, ἐφ' ὅσον μοι ἐπέτρεπετο, εἰς τὴν ἐκφραστικωτάτην καὶ χαριέστεσαν τοῦ λαοῦ διάλεκτον. Ὡς μέτρον, ἀντὶ τοῦ δεκαπεντασυλλαβίου ὁμοιοκαταλήκτου, ἐπροτίμησα, ὡς καταλληλότερον διὰ τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίαν, τὸν τρίμετρον ἰαμβικόν, τὸν ὁποῖον ἄλλως τε ἐνεκκίνισαν οἱ ἀπὸ εἰκοσαετίας γράψαντες ἢ μεταφράσαντες δράματα λόγιοι ἡμῶν.

Διὰ τοῦ δράματος ὁ Βασιλεὺς διασκεδάσει μεταφέρει ἡμᾶς ὁ Οὐγκὰ εἰς τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, τὸν ἀκαταπόνητον ἐκεῖνον αἰῶνα τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν, καθ' ὃν ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιοφύλαξ πρωτηγωνίστησε. Φέρει ἐπὶ σκηνῆς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Φραγκίσκον Α' μετὰ τοῦ περιφανοῦς γελωτοποιοῦ τοῦ Τριβουλέτου, ἕνα ἐν τῷ προσώπῳ ἐκεῖνου ῥηκίση τὰς μεσαιωνικὰς προλήψεις, καὶ διὰ τούτου παραστήσῃ τὴν ἀπέλπιδα κατάστασιν τοῦ τότε λαοῦ, ὑπὸ τὴν τυραννικὴν πίεσιν τῶν ἀρχόντων τοῦ οὐδεμῖαν, ἔστω καὶ οἰκογενειακῆν, χαρὰν δυναμένου νὰ συγκρατήσῃ.

Ὁ Τριβουλέτος εἶνε ὁ εὐφυέστατος καὶ ἐτοιμότητος τῶν γελωτοποιῶν τοῦ μεσαιῶνος. Ἡ γραφὴ δὲ τοῦ Οὐγκὰ τὸν καθιστᾷ τὸν μᾶλλον ἐπίχαριν τύπον. Εἶνε ὁ πανταχοῦ ἐν τῇ Αὐλῇ παρών, ὁ μαντευῶν πᾶσαν δαλοπλοκίαν, ὁ ἔμπιστος τῶν ἐρώτων τοῦ Λούβρου. Εἶνε ἡ γλώσσα ἡ καυτηριάζουσα τὴν χαμέρπειαν τοῦ Αὐλικοῦ, ἡ εὐφυὴς σάτυρα τῶν στίχων τοῦ βασιλέως, διότι ὁ Φραγκίσκος Α', παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῆς ἐποχῆς, ἔγραψε στίχους, ἀλλὰ στίχους μόνον.

Μία ἐκ τῶν χαριεστέρων τοῦ δράματος σκηνῶν εἶνε ἡ ἀπεικονίζουσα τὸν ἐλευθέριον καὶ φαιδρὸν τῆς γαλλικῆς Αὐλῆς βίον κατὰ τοὺς πυρετώδεις χρόνους τῆς ἀναγεννήσεως. Ἡ Αὐλὴ ἐκεῖνη, ἥτις περιέκλειε τὰς ὠραιότερας γυναῖκας καὶ τοὺς μᾶλλον ἐνθουσιώδεις καλλιτέχνους, ἐγένετο συγχρόνως καὶ τὸ κέντρον τῶν ἀκαταβλήτων τοῦ αἰῶνος ἑλληνιστῶν. Οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ ἑλληνιστὰὶ ἦσαν ὁ καθημερινὸς σκοπὸς τῆς σατυρικῆς εὐφυίας τοῦ Τριβουλέτου:

Τριβουλέτος ἐξακολουθῶν ἀρξαμένην
συνδιάλεξιν.

Μοῦ φαίνεται ὡς πρᾶγμα ἐκτρωματικὸν
Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων δάσκαλοι.

Ὁ Βασιλεὺς

Ἄλλὰ

Πείσε τὴν ἀδελφὴν μου, ἥτις τοὺς σοφοὺς
Νὰ με περιστοιχίζου θέλει.

Τριβουλέτος

Βασιλεῦ,

Παραδεχθῆτε — ἀναμεταξὺ μας — πῶς
Ἐπὶ ἀπὸ ὀλιγώτερον. Λοιπὸν
Διὰ νὰ κρίνω μὲ τάποτελέσματα
Καὶ ὅλας τὰς αἰτίας τῶν τὰ πρᾶγματα,
Λόγον τινά, ἢ μᾶλλον δύο, ἀπὸ σᾶς
Περισσότερους ἔχω — δὲν ἐμέθυσα
Διόλου καὶ δὲν εἶμαι Βασιλεὺς. —
Ἄντι σοφοῦς νὰ ἔχητε πλησίον σας
Προτιμότερα εἶνε ἢ πανώλη ἢ
Ὁ πυρετὸς καὶ τὰ λοιπὰ.

Ὁ Βασιλεὺς

Ἡ γνώμη σου

Εἶνε ὀλίγον ἐλαφρὰ. Ἐπιθυμῶ
Ἡ Μαργαρίτα τοὺς σοφοὺς πλησίον μου.

Τριβουλέτος

Ποῦ κακὸν ἐκ μέρους ἀδελφῆς. — Οὐδὲν
Ἐπάρχει ζῶον, λύκος, κόραξ λαίμαργος,
Ἡ κουκουβάγια, βῶδι, οὔτε ποιητής,
Χῆνα, ἀρκουῶδα, θεολόγος, Φλαμανδὸς
Δημάρχος, σκύλος, οὔτε μωαμεθανός,
Ἄσχημος τόσον καὶ ἐπίσης μαλλιάρος,
Ἄντιπαθητικὸς, μὲ παραλογισμοὺς
Γεμάτος, καὶ βρωμιάρης περισσότερο,
Ἄγκαθωτὸς καὶ φουσκωμένος μ' ἄνεμον,
Ὅσο ὁ σαμαρωμένος αὐτὸς γάδαρος
Ὅπου τὸν λέγουσι δάσκαλον. — Σᾶς λείπουναι
Αἱ κατακτήσεις, ἡ ἰσχὺς, αἱ ἡδοναί,
Αἱ δρασεραὶ γυναῖκες νὰ καλύνωσι
Τὰς ἑορτὰς σας;

Ὁ Βασιλεὺς

Ἄλλ' ἡ ἀδελφὴ μου χθὲς

Μὲ ἐβεβαίω, ὅτι θελῶ βαρυνθῆ
Μίαν ἡμέραν τὰς γυναῖκας, ὅταν δὲ
Θὰ πλήττω...

Τριβουλέτος

Εἰς τὴν πληξίν ὅμως τοὺς σοφοὺς
Νὰ συμβουλεύουσι! — Συμβουλή πρωτάκουσος!
Ἄλλ' ἡ Κυρία Μαργαρίτα πάντοτε,
Θὰ τὸ παραδεχθῆτε, ἀποκλίνουσα
Πρὸς τοὺς ἀπελπισμένους φαίνεται.

Ὁ Βασιλεὺς

Καλὰ!

Ὅχι σοφοὺς! Ἄλλ' ὅμως ποιητὰς πέντ' ἔξ...

Τριβουλέτος

Ἄν ἤμην ὅ,τι τώρα εἶσθε, Βασιλεῦ,
Πλειότερον θὰ ἐφοδούμην ποιητὴν,
Ποῦ μὲ τοὺς στίχους πάντοτε μωρολογεῖ,
Παρ' ὅσον τὸ λιθῖν ὁ Βεαζέβουλ.

Ὁ Βασιλεὺς

Πέντε ἢ ἔξι;

Τριβουλέτος

Πέντε ἢ ἔξι! θὰ ἔχωμεν

Τότε Ἀκαδημῖαν, ἱπποστάσιον
Ἡ θηριοτροφεῖον! Μήπως ἀρετικὸς
Ἐδῶ δὲν εἶνε ὁ δικὸς μας ὁ Μαρόν,
Χωρὶς νὰ μᾶς πωτίσουν ἄλλοι ποιητὰὶ
Τὸ δηλητηριῶν τῶν;

.

Ὁ οὐρανός, ὁ κόσμος, ὁ ἐπίγειος
Παράδεισος εἶν' αἱ γυναῖκες, Βασιλεῦ!
Θεεῖ μου! τὰς γυναῖκας ἔχετε! Λοιπὸν
Μοῦ ὄνειροπολεῖτε τοὺς σοφοὺς, ἀφοῦ
Τόσας γυναῖκας ἔχετε πλησίον σας!
Ἄφῃσατέ με ἤσυχον!

Ὁ Βασιλεὺς

Ἡσύχασε!

Μὰ τὴν βασιλικὴν μου πίστιν, δι' αὐτοὺς
Οὔτε φροντίζω.

(Τινὲς εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς γελῶσιν).

Ἄλλ' οἱ κομψοῦμενοι

Αὐτοὶ σὲ περιπατίζουν.

(Ὁ Τριβουλέτος μεταβαίνει, καὶ ἀκούσας
ἐπανέρχεται).

Τριβουλέτος

Ὅχι! πρόκειται

Δι' ἕνα ἄλλον, Βασιλεῦ, τρελόν.

Ὁ Βασιλεὺς

Καὶ ποῖον;

Καλά!

Τριβουλέτος

Διὰ σᾶς

Ὁ Βασιλεὺς

Μπα! τί μου φλαροῦν;

Τριβουλέτος

Φυλάργυρον σᾶς λέγουν, ὅτι στέλλετε
Ὅλα τὰ χρήματα καὶ πᾶσαν εὐνοίαν
εἰς τὴν Ναβάρραν, τίποτε δὲ δι' αὐτοῦ
δὲν γίνεται!

Ὁ Βασιλεὺς

Τοὺς βλέπω ἀπ' ἐδῶ τοὺς τρεῖς—
Ὁ Μονσενῆ ἡμοῦ μὲ τὸν Μονμορενοῦ
καὶ τὸν Βριῶν.

Μὴ νομίστητε ὅμως, ὅτι ὁ Τριβουλέτος ἦτο εὐτυχής. Ἦτο κυρτός, ἦτο ἀσθενής· δὲν ἠδύνατο νὰ γελάσῃ ἢ ὅταν ἤθελεν ἢ Αὐλή· νὰ κλαύσῃ ὡς ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ὡς δυστυχὴς ἄνθρωπος, δὲν τῷ ἐπετρέπετο, διότι ἡ Αὐλή ἐκείνη ἐγέλα, ἐγέλα πάντοτε:

Ἡ φύσις καὶ οἱ ἄνθρωποι . . .
Με ἔχουν καταστήσει ἀληθῶς πολὺ
Σκληρόν, πολὺ κακοῦργον καὶ δειλὸν πολὺ.
Ὡ λύσσα! Τὸ νὰ ἦσαι γελωτοποιός
καὶ δύσμορφος συγχρόνως! Πάντοτε αὐτῇ
Ἡ σκέψις! Ἡ κοιμῶμαι, εἴτε ἀγρυπνῶ,
καὶ εἰς τοῦ κόσμου ὄνειροπολῶν ποτε
τὰ πέρατα ἂν φθάσω, ἐπανέρχομαι
εἰς μίαν σκέψιν: Εἶμαι γελωτοποιός
τοῦ Βασιλέως! Ἄλλο νὰ μὴ δύνασαι,
νὰ μὴ ἐπιθυμῆς, νὰ μὴ φερίης τι
Ἄλλο νὰ πράττης, παρὰ μόνον νὰ γελᾷς!
— Ὅποια ἀθλιότης καὶ ταπεινώσις!
Πᾶς! καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπολαβοῦσιν
οἱ στρατιῶται οἱ συναθροισζόμενοι
περὶ τὸ βᾶκος, τὸ ὅποιον λέγουσι
σημαῖαν, καὶ πᾶν ὅ,τι εἰς τὸν εἰλωτα
τῆς Τύνιδος, εἰς τὸν ἐπαίτην ἔμεινε
τῆς Ἰσπανίας, καὶ τὸν εἰς τὸ κάτεργον
Δεσμώτην· ὅ,τι πᾶς τις ζῶν ἐπὶ τῆς γῆς
ἀπολαμβάνει, ἤτοι τὸ δικαίωμα
νὰ μὴ γελᾷ, καὶ ὅταν θέλῃ νὰ θρηνῇ,
Ἐγὼ δὲν ἔχω! — Ὡ θεέ μου! ἀπελπίς,
βαρῦθμος, δεσμώτης ἐντός ἀτελοῦς
σώματος, τὸ ὅποιον δὲν στενοχωρεῖ,

* Πράξις Α' Σκηνὴ Δ'.

Τριβουλέτος

Ἐκεῖνοι εἶνε.

Ὁ Βασιλεὺς

Ὡ, αὐτοὶ

Οἱ ἀλλοκόλακες! τί γένος μισητῶν!
τὸν ἕνα ἔχω διορίσει ναυάρχον,
τὸν ἄλλον δὲ στρατάρχη, ἐπιμελητὴν
τοῦ οἴκου μου τὸν τρίτον. Ἐφραντάζεσο
αὐτὸ ποτέ σου; Δὲν εὐχαριστοῦνται.

Τριβουλέτος

Ἐ,

Δίκαιον εἶνε ἔργον νὰ τοὺς κάμητε
Ἄκόμη κατὶ.

Ὁ Βασιλεὺς

Τι;

Τριβουλέτος

Νὰ τοὺς κρεμάσητε.*

Τὰ μαῦρα, τὰ ὅποια τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σπαράσσουν, εἰς ἕν νεῦμα τοῦ κυρίου του
Ἐντός αὐτοῦ τὰ πνίγει, φέρων γέλωτα
εἰς ὅν τινα θελήσῃ! — Τίς ταπεινώσις!
εἴτε βαδίζει, ἵσταται, ἐγείρεται,
πάντοτε ἔχει εἰς τὸν πόδα τὸν κλοιόν.
— Ὡ δυστυχία! τοῦτο εἶνε ἡ ζωὴ;
Χολὴν νὰ βίπτῃς εἰς τὸν οἶνον, ὄντινα
θα πῆρ' ὁ πλησίον· ν' ἀποσπᾶς ἐκ σοῦ
Ἄν ἔνστικτόν τι ἀρετῆς ῥιζοβολῇ·
τὸ πνεῦμα, τὸ ὅποιον θέλει νὰ σκεφθῇ,
νὰ τὸ ζαλίξης μὲ παιδὸς ἀθύρματα,

Ὅλας σου τὰς ἡμέρας νὰ διέρχησαι,
Ὡς πονηρόν τι πνεῦμα, μέσῳ ἑορτῶν,
Ἄτινες εἶνε εἰρωνία διὰ σέ·
νὰ καταστρέφῃς τῶν ἀνθρώπων τὴν χαρὰν,
Ἐνεκ' ἀνίας· ὡς φιλοδοξίαν σου
νὰ ἔχης τοῦ πλησίον τὴν καταστροφὴν,
καὶ κατὰ πάντων, καὶ ἐντός σου πάντοτε
Ὅπου σὲ τάξῃ ἡ τύχη, νὰ διατηρῆς,
νὰ κρούτης, ὑπὸ σκαοπτικῶν μειδιάμα,
Κ' εἰς κάθε τι νὰ τὸ μεταχειρίζεσαι,
Ἀρχαῖον μίτος πλημμυροῦν ἐν τῇ ψυχῇ!
Ὡ, πόσον εἶμαι δυστυχής! *

Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἐπεφύλαξε καὶ διὰ τὸν ἀπόβλητον
γελωτοποιὸν μίαν εὐτυχίαν. Εἶνε πατήρ, καὶ οὐδ' αὐτὸς δύναται νὰ πι-
στεύσῃ ὅτι εἶνε τόσο εὐτυχής. Ἐχει ὠραίαν δεκαεξακέτιδα κόρην, τὴν
Λευκὴν, πρὸς ἣν ἀφοσιούται πᾶσα σκέψις του, εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ παλμοὶ
τῆς συντετριμμένης καρδίας του. Καὶ πόσον διακπύρως τὴν κόρην ταύτην
ἀγαπᾷ! Φοβούμενος τῆς ἐποχῆς τὰ χαλαρὰ ἦθη, τὴν ἀπέκρυψεν εἰς ἀπό-
κεντρόν τινα γωνίαν τοῦ Μπισύ, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς γραιίας Κερᾶς
Βεράρδης, καὶ ἐκεῖ, ἀποβάλλων τοῦ γελωτοποιοῦ τὴν πέδην καὶ ἀναλαμ-
βάνων τοῦ πατρὸς τὰς τρυφερὰς μερίμνας, ἔρχεται νὰ λησμονήσῃ τί ἦτο
μὴν στιγμὴν πρότερον καὶ νὰ πεισθῇ ὅτι εἶνε καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος.

— Ποῦ ἄλλως τε, λέγει εἰς τὴν κόρην του, καρδιά τις ἀνταποκρινομένη;

Ὡ σὲ ἀγαπῶ

Ὅσον μισῶ πᾶν ἄλλο εἰς τὴν γῆν. — Ἐλθε
πλησίον μου καὶ λέγε: τὸν πατέρα σου
τὸν ἀγαπᾷς; Ἐφόσον εἴμεθα ἡμοῦ
καὶ ἐντός τῆς χειρὸς μου ἀναπαύεται
Ἡ χεὶρ σου, τὴν μᾶς ἀναγκάζει ἄρα γε
Ἴνα δι' ἄλλο εἴπωμεν; Ὡ κόρη μου,
Ὡ μόνη εὐτυχία ἣν ἐπέτρεψε
νὰ ἔχω ὁ Θεός, οἱ ἄλλοι ἔχουσι
τέκνα πολλὰ καὶ συγγενεὶς καὶ ἀδελφοὺς,
προγόνους, φίλους, ἀκολούθους, σύζυγον,
Ἵποτελεῖς — τίς οἶδε! Ἐγὼ ἔχω σέ,
σὲ μόνον. Ἄλλοι εἶνε πλούσιοι — καὶ σὺ
εἶσαι ὁ θησαυρὸς μου, μόνη εἶσαι σὺ

Ἐμοῦ ἡ εὐτυχία. Ἄν πιστεύωσιν
εἰς τὸν Θεόν, πιστεύω, βλέπεις, καὶ ἐγὼ
εἰς τὴν ψυχὴν σου. Ἐχουσι νεότητα
οἱ ἄλλοι καὶ γυναῖκα, λάμπιν, ἔρωτα,
Χάριν, ὕψιστον καὶ ὑπερηφάνειαν,
εἶνε ὠραῖοι· ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔχω τι
Ἐκτός τῆς καλλονῆς σου. Τέκνον προσφιλές!
Χώρα, πατρίς μου, μήτηρ, οἰκογένεια,
Σύζυγος, κόρη, ἀδελφὴ καὶ πλουτός μου,
Θρησκεία, εὐτυχία, νόμος καὶ τὸ πᾶν
σὺ εἶσαι, αἰωνίως σὺ, καὶ τίποτε
Ἐκτός σου. Ἡ ψυχὴ μου ἡ ταλαίπωρος
προσκροδεῖ πρὸς πᾶν ἄλλο. — Ἄν σὲ ἔχανα!
Κ' ἐπὶ στιγμὴν δὲν δύναμαι νὰ τὸ σκεφθῶ! **

Καὶ τὴν κρατεῖ ἐπὶ τῶν γονάτων του, τῇ θωπεύει τὴν μαύρην κόμην,
τὴν φιλεῖ, τὴν φιλεῖ, καταβρέχων αὐτὴν ἐκ δακρῶν χαρᾶς. εἰς τὸν ψί-
θυρον τῶν φύλλων, εἰς τῆς θύρας τὸν ἐλάχιστον τριγμὸν συνταράσσεται,
ἀνησυχεῖ, ἔρυσθ. Τί φοβεῖται; τῆς ἐποχῆς τὰ χαλαρὰ ἦθη, καὶ πρὸ πάν-

* Πράξις Β' Σκηνὴ Β'.

** Πράξις Β' Σκηνὴ Γ'.

των τοῦ Βασιλέως, ὅστις ἠγάπα τὰς γυναῖκας, ὅσον ἠγάπα τοὺς πολέμους, τὴν Γαλλίαν καὶ τὰ γράμματα.

Ἄλλ' ὁ Τριβουλέτος ἦτο δυστυχής, διότι ὁ Βασιλεὺς εἶδε τὴν Λευκὴν, τὴν παρηκολούθησεν ἐκκλησιαζομένην, καὶ εἰσδύσας εἰς τὸ παρθενικὸν της ἄσυλον ὑπὸ τὸ ὄνομα πτωχοῦ μαθητοῦ—τοῦ Γκωσσέ Μαχιέ—ἤναψεν ἐν τῇ ψυχῇ της τὴν πυρκαϊάν, ἣτις ἀνάπτει ἐντὸς πάσης ἀπείρου καὶ ἀθάλας καρδίας. Πόσον ἡ Λευκὴ ἀγαπᾷ τὸν βασιλέα τὸ ἐκμυστηρεύεται εἰς τὴν γραῖαν σύντροφόν της:

Λευκὴ σκεπτικὴ, προσέχουσα εἰς τὰ βήματα
τοῦ ἀπομακρυνομένου πατρός της.

Καὶ ὁμοῦ μὲ βαρύνει ἡ συνείδησις!

Κερά Βεράρδη

Συνείδησις! καὶ διατί;

Λευκὴ

Δὲν εἶδες πῶς

Μὲ τίποτε τρομάζει καὶ ταράσσεται!
Εἰς τῶμά του ἐν δάκρυ ὅταν ἐφύγειν
Εἶδα νὰ λάμπη. Πόσον εἶνε ἀγαθός!
Πτωχέ μου πάτερ! ἔπρεπε νὰ τῷ εἰπῶ
Ὅτι ἐξερχόμενος τὴν κυριακὴν
Εἰς νεανίας πάντοτε ἀκολουθεῖ.
Σὺ τὸν γνωρίζεις τὸν ὠραῖον νέον.

Κερά Βεράρδη

Καὶ

Πρὸς τί, κυρία, νὰ τοῦ τὸ εἰπῆς αὐτό;

Μὴ δὲν εἰσεύρεις ὅτι εἶνε ἄγριος,
Παράξενος ἄλλοιον ὁ πατέρας σου;
Λοιπὸν, αὐτὸν τὸν νέον τὸν μισεῖς πολὺ;

Λευκὴ

Ἐγώ; τί εἶπες; νὰ μισῶ αὐτόν; ποτέ!
Ὁἷμοι! τὸ ἐναντίον μάλιστα, ἀφ' οὗ
Ἐκείνον εἶδα ἄλλο δὲν μ' ἐπασχολεῖ.
Ἀφ' ἧς ἀνταπεκρίθη εἰς τὸ βλέμμα μου
Τὸ βλέμμα του, πρὸς ὅλα ἀδιαφορῶ,
Ἐνώπιόν μου βλέπω πάντοτε αὐτόν,
Ὅτι ἀνήκω εἰς αὐτὸν φαντάζομαι...—
Μοῦ φαίνεται τῶν ἄλλων ὑψηλότερος!
Ὅπόσον εἶνε εὐγενής, ἀγέρωχος,
Πόσον γλυκός, Βεράρδη, γενναῖοκαρδός!
Ὅταν ἱππεύῃ πῶς θὰ ἦνε θαυμαστός!

Κερά Βεράρδη

Εἶνε χαριτωμένος!*

Οἱ ἔρωτες ὁμοῦ τοῦ Φραγκίσκου Α'. ἦσαν ἐξάψεις μιᾶς στιγμῆς μόνον. Σεβασμὸς πρὸς τὴν τιμὴν τῆς παρθένου καὶ τῆς σύζυγου τὴν πίστιν ἦσαν αἰσθημάτα ὅπως ξένα καὶ ἄγνωστα κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους χρόνους τῆς μεταβχτικῆς καταστάσεως τῶν κοινοῶν.

Ἦρκει ὅτι ἡ Λευκὴ ἤρσεν εἰς τὸν Βασιλέα. Οἱ δὲ περικυκλοῦντες τὸν βασιλικὸν θρόνον εὐγενεῖς ἐπεζήτησαν τὴν εὐκαιρίαν ἵνα εὐχαριστήσωσι τὸν κυρίαρχον. Συνέρχονται λοιπὸν, συνωμοτοῦν καὶ μεταβαίνουσι διὰ νυκτὸς εἰς τὸ Μπισύ, ἵνα ἀρπάσωσι τὴν ἐρωμένην τοῦ μισητοῦ Τριβουλέτου, ὡς ἐνόμιζον. Προγράφεται ἡ τιμὴ καὶ ἡ εὐτυχία μιᾶς γυναίκος· ἀδιάφορον! ὅτι εὐχαριστήσωσιν ἐκεῖνον, ὅστις γνωρίζει νὰ ἐκτιμᾷ καὶ ἀνταμείβῃ τοιαύτας ἐντίμους ὑπηρεσίας. Ἦσαν τότε σκοτεινοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅσον καὶ οἱ καιροί.

Ἦ δὺςμοιρος Λευκὴ, ἀπαχθεῖσα εἰς τὸ Λουδρον, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνόη-

* Πράξις Β'. Σκηνὴ Δ'.

σε ποῦ ἀπολήγουσι τοῦ Φραγκίσκου οἱ ἔρωτες. Θεέ μου, λέγει, πῶς γελᾷ! ἤθελον νὰ μὴ αἰσθάνωμαι! Καὶ ὁ Βασιλεὺς ἀπαντᾷ:

Ὁ, οἱ χοροί, τὰ παίγνια,

Αἱ ἐαρταί, οἱ γλυκεῖς λόγοι ἔρωτος
Πρὸς τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ βᾶθος τῶν δασῶν,
Τὰ ἱπποδρόμιά μας, τόσαι ἡδοναί,
Ἄς θὰ καλύψῃ μὲ τὸν πέπλον της ἡ νύξ—
Ἴδου τὸ μέλλον καὶ τῶν δύο μας Λευκὴ!
Ἄς ζήσωμεν ὡς δύο ἀγαπώμενοι,
Σύζυγοι δύο, δύο εὐτυχεῖς! Ἀφοῦ
Μίαν ἡμέραν θὰ γηράσωμεν. Αὐτὸς
Ὁ βίος, τὸν ὅποιον κερματίζουσιν
Οἱ χρόνοι, κ' ἔρωτος σιγῆμαὶ βραχύταται
Φωτίζουσιν, εἶνε ῥάκος θλιβερόν, ἐάν
Ἀφαιρεθοῦν ἐκεῖνα τὰ κοσμήματα.
Λευκὴ, πολλάκις τοῦτο ἐμελέτησα,
Ἴδου εἶνε ἡ σοφί! Ἀπόλαυσις,
Καλὸ φαγεῖ, ἀγάπη, ὀδὸς τῷ θεῷ!

Λευκὴ ὀπισθοχωροῦσα ἐκπληκτος

Ὡ πλάναι μου! Πόσον εἶνε ἀνόμιος
Μ' ἐκείνον!

Ὁ Βασιλεὺς

Πῶς! κανένα μὲ ἐνόμιζες

Σχολαστικὸν ἢ δειλιῶντα ἐραστήν,
Ἀπὸ ἐκείνους τοὺς τρελοὺς ποῦ κλαίουσι,
Χωρὶς νὰ ἔχουν φλόγα, καὶ πιστεύουσιν πῶς
Ἐάν ἐκβάλλουν στεναγμοὺς καὶ φθισικοῦ
Ἐκφρασιν λάθουν, θέλουσιν τοὺς παραδοθῆ
Εὐθὺς ὅλ' αἱ γυναῖκες ἀπὸ ἔρωτα;

Λευκὴ ἀποθοῦσα αὐτόν.

Ἀφήσατέ με!— Εἶμαι δυστυχής!

Ὁ Βασιλεὺς

Ἄλλὰ εἰσεύρεις ποιοὶ εἴμεθα ἡμεῖς!
Ὅλ' ἡ Γαλλία, εἰς λαὸς ὀλόκληρος
Ἐξ ἐκατομμυρίων δεκαπέντε, καὶ
Πλούτη, ἡδοναί, τιμαὶ καὶ δύναμις,
Χωρὶς κανένα νόμον εἶτε χαλινόν,
Ὅλα ἀνήκουν κ' εἶνε δι' ἐμέ, ἐγὼ
Εἶμαι ὁ ἄρχων! Ἐ λοιπὸν! θὰ ἦσαι σὺ
Τοῦ κυρίαρχου ἡ κυρίαρχος. Λευκὴ,
Εἶμαι ὁ ἀναξ, σὺ δὲ ἡ βασίλισσα.

Λευκὴ

Βασίλισσα! κ' ἡ σύζυγός σας;

Ὁ Βασιλεὺς γελῶν

Ἄρετή!

Ὡ ἀθώοτης! Ἄλλὰ ἐρωμένη μου
Δὲν εἶν' ἡ σύζυγός μου.

Λευκὴ

Ἐρωμένη σας!

Ποτέ! ὅποιον αἴσχος!*

Διὰ τὸν Τριβουλέτον τὸ πᾶν ἐτελείωσε πλέον. Οὐχ' ἤττον δὲν ἐκσπῶσιν ἀκόμη οἱ κερανοὶ τῆς ὀργῆς του, ἀλλὰ προσποιεῖται ἐντελῆ ἀπάθειαν καὶ ἐξακολουθεῖ συναναστρεφόμενος παιγνιωδῶς τοὺς ἐν τῷ Λουδρον. Μόνον τὸ βλέμμα του, ἄγριον, ἀνήσυχον, ἐταστικόν, ὁτὲ ἐκπέμπον φλόγα, ὁτὲ ἀναβλύζον δάκρυα, προδίδει τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ψυχικὴν σφαγὴν. Ἀλλοίμονον, ἐάν ἐκραγῇ ὁ ὠκεανός, ὁ πλημμυρῶν ἐν τῷ στήθει του! Καὶ ἀληθῶς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐκσπάσῃ ἡ μανία του ὅτε οὐδεμίαν πλέον τῷ ἀπέμεινεν ἀμφιβολίαν ὅτι τὴν Λευκὴν του ἀπέκρουψεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὰ ἰδιαίτερα αὐτοῦ δωμάτια:

Αἴ! ἀρκεῖ. Τὰ ἀστεῖά σας

Ἄς τελειώσουν πλέον ἂν ἐπαίζατε!
Τὴν κόρην μου τὴν θέλω, μὲ ἀκούετε;
Γελῶντες συζητεῖτε, ψυθυρίζετε,
Καὶ λέγετε περὶ τοῦ πράγματος, ἐμὲ

Τὸ κατακτητικὸν σας ὕφος δὲν ποιεῖ!
Κύριοι, εἶπα— ὅτε μου τὴν κόρην μου!
(ὁρμὰ πρὸς τὴν οὐρανὸν τοῦ δωματίου
τοῦ Βασιλέως).

Εἶνε ἐκεῖ!

* Πράξις Γ'. Σκηνὴ Β'.

(πάντες οἱ αὐλικοί παρεμβαίνοντες τῷ φράττουςι τὴν θύραν).

Μαρῶ

Βέβαια παρεφρόνησε!

Τριβουλέτος

Κατρηραμένη γενεά, ὦ κόλακες,
Δαίμονες μαῦροι, ἀλλοκόλακες!
Εἶν' ἀληθές πῶς ἤρπασαν τὴν κόρην μου
Οἱ λησταὶ οὗτοι! — Βέβαια, μία γυνὴ
Εἰς τὴν συνείδησίν των εἶνε τίποτε.
Ὅταν, κατ' εὐτυχίαν, καὶ ὁ Βασιλεὺς
Εἶνε ὀργίων Βασιλεὺς, οἱ δέσποναι
Τῶν εὐγενῶν, αἱ μᾶλλον ἐπιδέξιαι,
Τοὺς ἐξυπηρετοῦσι κάλλιστα. Αὐτοὶ
Καὶ τῆς παρθένου τὴν τιμὴν τὴν θεωροῦν
Ὅς πρᾶγμα ὄλιος περιττόν, ὡς θησαυρόν
Φέροντα βάρος. Ἡ γυνὴ εἶνε ἀγρὸς
Προσοδοφόρος, εἶνε ὑποστατικόν,
Οὐτίνος καταβάλλει τὸ ἐνοίκιον
Ὁ Βασιλεὺς εἰς πᾶσαν λήξιν. Ἄφθονοι
Τιμαί, πίπτουσαι, ὅπως ἡ βροχὴ,
Ἄδελφον πόθεν, μία τις κυβέρνησις,
Ἄφελεια ἀπαύστως ἐπαυξάνουσαι,
Εἰς τὸν λαϊμόν ὄρατα ἄλυσσις! — Καὶ τίς,
Εἰς ἔστω, νὰ μὲ διαψεύσῃ δύναται;
Δὲν εἶνε, κύριοί μου, ταῦτα ἀληθῆ;
Πράγματι, ὅλοι σας θὰ τῷ πωλήσητε,
Ἐὰν ἀκόμη τοῦτο δὲν ἐπράξατε,
Δι' ἓνα τίτλον, ὄνομα τι, ἢ τινὰ
Χίμαιραν ἄλλην,

(πρὸς τὸν δὲ Βριῶν)

Τὴν γυναϊκά σου, Βριῶν,

(πρὸς τὸν δὲ Γόρδ)

Τὴν ἀδελφὴν σου σύ,

(καὶ πρὸς τὸν νέον Παρδαγιάν)

Σὺ τὴν μητέρα σου!

Τίς θὰ πιστεύσῃ; Δοῦκες καὶ πατρίκιοι,
Τῆς Ἰσπανίας ἄρχοντες, ὦ αἰσχος! εἰς
Ἐκ τοῦ Καρλομαγίου καταγομένοιοι
Βερμανδοά, καὶ εἰς Βριῶν, οὐτίνος δοῦξ
Ὁ πάππος ἦτο τοῦ Μιλάνου, εἰς Πιέν,
Εἰς Γόρδης Σιμιάνης, εἰς Μονιμορεσῆ,
Εἰς Παρδαγιάν, τὰ μᾶλλον φημιζόμενα
Ἐνόματα, ὅτι τοῦ δυστυχικοῦ πατρὸς
Θὰ ἤρπαζον τὴν κόρην! — Δὲν ἀνήκουσιν
Εἰς τοὺς μεγάλους τοῦτους οἴκους εὐτελείς
Τόσον καρδία, καλυπτόμεναι ὑπὸ
Οἰκόσημα τοσοῦτον ἔνδοξα! Ὁὐχί,
Δὲν σὰς ἀναγνωρίζω! — Αἱ μητέρες σας

Εἰς τοὺς ἀμαξηλάτας των ἐδόθησαν,
Κ' ἐν συριγμοῖς καὶ ἀσχει σὰς ἐγέννησανα.
Ὅλοι σας εἰσθε νόθοι!

Πόσα ὁ Βασιλεὺς σας σὰς ἐπλήρωσεν,
Ἴνα πωλήσητ' εἰς αὐτὸν τὴν κόρην μου;
Τὸ ἔργον σας βεβαίως θὰ ἀντήρμηψε!
Κ' ἐμὲ, ὅστις ἐκείνην μόνον ἔχω — ἂν
ἤθελα — χωρὶς ἄλλο — εἶνε εὐμορφος
Καὶ νέα — ὦ βεβαίως θὰ ἐπλήρωσε!
Μήπως ὁ βασιλεὺς σας ἐφαντάσθη πῶς
Θὰ δυνηθῇ καὶ δι' ἐμὲ νὰ πράξῃ τι;
Δύναται νὰ καλύψῃ μ' ἄλλο ὄνομα,
Καθὼς τὰ ἰδικὰ σας, τόνομά μου; Εἰς
Ὅραϊον νὰ με μεταβάλῃ, ἄνθρωπον
Καθὼς οἱ ἄλλοι; — Μοῦ ἀφῆρπασε τὸ πᾶν.
— Ὡ τὸ χαριτωμένον τοῦτο ἔργον σας
Εἶνε ἀπάνθρωπον, κακοῦργον, χαμερπές,
Καὶ μὲ δειλίαν τὸ ἐξετελέσατε.
Κακοῦργοι, δόλοφόνοι! εἰσθε ἄνθρωποι
Τοῦ σκότους, κλέπται καὶ λησταὶ, ἀπαγωγῶν
Τῶν γυναικῶν. — Ἐ, κύριοι, τὴν κόρην μου
Τὴν θέλω ἐπὶ τέλους! θὰ τὴν δώσητε;
— Ὡ, εἶδατε τὴν χεῖρα ταύτην! εἶνε χεῖρ
Ἐνὸς ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ, χεῖρ ἄσχημος,
Βάνασος δούλου· ἀλλ' ἡ χεῖρ αὐτῆ, μεθ' ἧς
Γέλᾳτε ὅτι εἶνε ἄοπλος, ἐάν.
Δὲν θλίβει σπάθην, ἔχει ὄμως ὄνυχας!
— Ἐπὶ πολὺ, νομίζω, ἐπεριμένα!
Ἄπόδοτέ τὴν! — Ἐ, ἀνοίξατε αὐτὴν
Τὴν θύραν!

(Ὅρμᾳ ἐκ νέου πρὸς τὴν θύραν, τὴν ὁποίαν
προσπίζουσιν οἱ αὐλικοὶ πάντες. Παλαίει μετ'
αὐτῶν ἐπὶ μικρὴν, καὶ καταβληθεὶς, ἄσχημαί-
νων, ἔρχεται καὶ πίπτει γονυπετῆς εἰς τὰ προ-
σκήνια.)

Ὅλοι ἐναντίον μου μαζῇ!

Κατὰ ἐνὸς κ' οἱ δέκα!

(ἀναλυόμενος εἰς δάκρυα)

Ἴδατε λοιπὸν

Τὰ δάκρυά μου τώρα!

.
Συγγνώμην σὰς ζητῶ, ἰδοὺ,
Γονυπετῆς. Ὡ, εἶμαι ἀσθενής. . . λοιπὸν
Λάθετε οἶκτον δι' ἐμὲ, παρακαλῶ.
— Ἄλλην ἡμέραν ἄλλος τὸ παιγνίδι σας
ἤθελα κρίνει. Ἄλλα, βλέπετε, συχνά,
Μόλις ἐν βῆμα κάμω, εἰς τὸ σῶμά μου,
Χωρὶς νὰ λέγω τίποτε, αἰσθάνομαι
Πόνους φρικτούς. Διέρχεται κανεὶς
Εἰς τὴν ζωὴν του καὶ ἡμέρας σκοτεινάς
Ὅταν φρεθλῶς ἐπλάσθη! — Πρὸ πολλῶν ἐτώων
Ὅ γελωτοποιὸς σας εἶμαι; σὰς ζητῶ
Τὸ ἔλεός σας! Ἐὐσπλαγγισθητε, καὶ μὴ
Μὴ τὴν κτυπᾶτε ὅστω τὴν πλαγγινά σας.
Ὅ Τριβουλέ τοσαῖσι νὰ γελᾳσητε

Σὰς ἔκαμει Ὁ καλοὶ μου κύριοι,
Ἐὐσπλαγγισθητε πῶς νὰ ζήσω θέλετε
Χωρὶς ἐκείνην; — Ἐχω τόσον ἀπηνῆ
Τὴν τύχην! Καὶ ἐκείνη ἦτο ἐπὶ γῆς
Τὸ μόνον ἀγαθὸν μου!
(πάντες σιγῶσι. Ἐγείρεται ἄπελπις)

Καὶ ὅτε ἡ Λευκὴ, διαφυγοῦσα τέλος, ἐξέρχεται καὶ λυσικόμος, πελι-
δνή, ἐν ἀταξίᾳ ἐπαναπίπτει εἰς τὴν ἀγκάλην του, ὁ δύσμοιρος πατήρ
λησμονεῖ πᾶσαν ἄλλην ἀπαισίαν σκέψιν καὶ πιστεύει ἐν μιᾷ στιγμῇ ὅτι
εἶνε εὐτυχὴς ἀκόμη. Οἷμοι! ἡ πλάνη του δὲν διήρκεσε πολὺ!

Τριβουλέτος βαρὺς

Λέγε μου τώρα.

Λευκὴ κάτω νεύουσα καὶ διακοπτομένη
(ὑπὸ λυγμῶν)

Νὰ σοῦ εἶπω, πάτερ μου,
Ὅφείλω ὅτι νύκτα χθὲς εἰσέδυσεν
Εἰς τὴν οἰκίαν. . .

(ὀρνοῦσα καὶ κρύπτουσα διὰ τῶν χειρῶν
τοὺς ὀφθαλμούς)

Ὡ! αἰσχύνομαι.

(Ὁ Τριβουλέτος τὴν ἐναγκαλίζεται)

Πολὸν καιρὸν μὲ ἠκολούθει — ὤφριλα
Νὰ σοῦ τὸ εἶπω ἐνωρίτερα. . .

(διακοπτομένη)

Δὲν μοῦ ὁμίλει. . . Πρέπει νὰ γνωρίζῃς πρὶν
Ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν κυριακὴν
Ὁ νέος ὄστος ἤρχето. .

Τριβουλέτος

Ὁ Βασιλεὺς!

Λευκὴ

Ἴνα τὸν ἴδω, πάντοτε τὴν ἔδραν μου
Νομίζω πῶς ἐκίνει διερχόμενος.
(διὰ φωνῆς μᾶλλον ἀσθενούς)
Χθὲς νὰ εἰσδύσῃ ἐντὸς τῆς οἰκίας μας
Κατώρθωσε. . .

Τριβουλέτος

Μαντεύω τὰ ἐπιλοῖπα.

Πλειότερον δὲν θέλω νὰ βασανισθῆς,
Διηγουμένη ὅλα. — Δυστυχία μου!
Σ' ἠείμασε καὶ σὲ παρεφρόνησε

* Πράξις Γ'. Σκηνή Γ'.

** Πράξις Γ'. Σκηνή Δ'.

Δὲν εἰσεύρετα
Τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ γελᾳτε, ἢ
Σιωπηλοὶ νὰ ἦσθε; Τόσην ἴδου νῆν
Σὰς προξενεῖ ἡ θεὰ δυστυχικοῦ πατρὸς,
Ὅστις κτυπᾷ τὸ στήθος, καὶ τὴν κόρην του
Ἐκπαῖ! Δύο τοιαῦται νύκτες δύναται
Νὰ μὲ λευκάνουν! *

Ἴνα σὲ στιγματίσῃ! Ἡ πνοὴ αὐτοῦ
Ἐμόλυνε τὴν κύκλω σου ἀτιμύφαιραν!
Τὸ στέμμα σου βαναύσως ἀπεφύλλισε!
Λευκὴ μου, μόνον ἄστυλον τοῦ δυστυχικοῦ!
Φῶς, τὸ ὅποιον διεσκέδαζεν εὐθύς,
Τὸ ἐξ ἐκείνων σκότος ὦ ψυχὴ δι' ἧς
Ἀνέβαιν' ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὴν ἀρετήν.
Σκέπη ἀγνὴ τὸ αἰσχός μου καλύπτουσα.
Τοῦ ἐπαράτου, ὅν τινα πᾶν ἀγαθὸν
Ἐγκαταλείπει, μόνον καταφύγιον
Ἄγγελε, τὸν ὅποιον ἐλησμονήσεν
Ἐξ εὐσπλαγγίας ὁ θεὸς πλησίον μου
Μόνη θεότης, τὴν ὁποίαν πάντοτε
Ἐπίστουσα, θεὸς μου! νὰ κυλύηται
Εἰς τὴν ἰλὸν τοῦ αἰσχος! Μετὰ τὴν πληγὴν
Αὐτῆν, τί θ' ἀπογείνω συστρεφόμενος
Ἐντὸς Αὐλῆς αἰτίμου, ἀφοῦ ἐπὶ γῆς,
Καὶ ἐν ἐμοὶ καὶ περὶ δὲν ἐγνωρίσα
Εἰμὴ κακίαν, ἀτιμίαν, ὄργην,
Ἀναίδειαν, μοιχείαν καὶ ἀσελγίαν,
Ἀφοῦ δὲν εἶχον ἢ τὴν παρθενίαν σου,
Ἐφ' ἧς οἱ ὀφθαλμοί μου ν' ἀναπαύωνται!
Συνεῖθοσ' ἀγογγύστως νὰ ἀνέχωμαι
Τὴν ἀθλιότητά μου. Ὅλα τὰ δεινά,
Ἄτινα ἡ αἰσχύνῃ παρακολουθεῖ,
Τοὺς γέλωτας ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ μου,
Τὰ δάκρυα, καὶ σὰς ὁ ἐγωϊσμὸς
Λαμβάνει τοῦ ἀνθρώπου φοβεράς πληγὰς,
Τὴν καταφρόνησιν, ὦ ὅλα ἤθελα,
Θεὸς μου, νὰ τὰ εἶχον, ὄχι πλήν αὐτῆ!
Ἐφῶσον μᾶλλον ἔπιπτα, πλειότερον
Ἐκείνην ὑψομένην ἤθελα. Παρὰ
Τὴν λαϊμητόμον νὰ ἀπάρχῃ εἰς
Βωμός. Ἄλλ' ἀνετράπη ὁ βωμός.
Κρύψε τὸ μέτωπόν σου — κλαῦσε, τέκνον μου
Ἄγαπητόν. — Ναί, κλαῦσε. Μόλις πρὸ μικροῦ
Νὰ ὁμίλησῃς σὲ ἠνάγκασα πολὺ.
Ἐνίοτε τῆς λύπης μέρας, ὅταν κλαίωσιν
Οἱ νέοι, ἐξαντλεῖται. Ἐὰν δύνασαι
Εἰς τοῦ πατρὸς σου χύσε ὅλα τὴν ψυχὴν.**

Ἄλλ' ἢ Λευκή, ἢ διαψευθεῖσα ἐν τῷ ἔρωτί της, ἢ ἀτιμασθεῖσα τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ κόρη, ἀγαπᾷ ἀκόμη καὶ πάντοτε τὸν Βασιλέα.—Τὸν ἀγαπᾷς λοιπὸν; τὴν ἐρωτᾷ ὁ Τριβουλέτος.—ᾠ, πάντοτε, ἀπαντᾷ ἐκείνη.

Τριβουλέτος

Ἐγώ

Ἐν τούτοις τόσον σ' ἀφῆσα καιρὸν, αὐτὸν
Τὸν ἄφρονα νὰ λησμονήσης ἔρωτα.

Λευκή

Τὸν ἀγαπῶ.

Τριβουλέτος

Καρδία γυναικὸς πτωχῆ!

Ἐξήγησέ μου, διὰ νὰ τὸν ἀγαπᾷς,
Τί λόγους ἔχεις;

Λευκή

Δὲν γνωρίζω.

Τριβουλέτος

Ἄλλ' αὐτὸ

Ποῦ παράδοξον μοῦ φαίνεται.

Λευκή

Ποσῶς!

Ἐνεκα τούτου ἀκριβῶς τὸν ἀγαπῶ.
Πολλάκις μὲ ἀνθρώπους συναντώμεθα,
Εἰς τοὺς ὁποίους τὴν ζωὴν ὀφείλομεν,
Συζήτους, οἱ ὅποιοι καθιστοῦν ἡμᾶς
Πλουσίαις, ἐπιζήλους. Πάντοτε αὐτοὺς
Τοὺς ἀγαπῶμεν; — Εἰς ἐμὲ αὐτὸς
Μόνον κακὸν νομίζω ἐπροξένησε,
Τὸν ἀγαπῶ καὶ δὲν γνωρίζω διατί.
Τὸν ἀγαπῶ τοσοῦτον, ὥστε τίποτε
Δὲν λησμονῶ, κ' εἰξέυρω πῶς ἂν ἔπρεπε
— Βλέπεις παραφροσύνη! — ὅπως διὰ σέ,
Ὅν ἀγαπῶ τοσοῦτον, οὕτω δι' αὐτόν,
Ὅστις μοῦ εἶνε δαίμων, θὰ ἀπέθνηκα.

Τριβουλέτος

Σὲ συγχωρῶ, παιδίον.

Λευκή

Ἄλλὰ μ' ἀγαπᾷ.

Εἰξέυρεις;

Τριβουλέτος

ᾠ παράφρων! — δὲν σε ἀγαπᾷ

Λευκή

Τὸ εἶπε, τὸ ὀρκίσθη μάλιστα αὐτό.
Ἐπειτα λέγει τόσα περὶ ἔρωτος
ᾠραῖα καὶ μὲ τόνον κατακτητικόν,
Ὅστε καταλαμβάνουν τὴν καρδίαν σου.
ἔχει δὲ τόσον διὰ κόρην συμπαθεῖς
Τοὺς ὀφθαλμούς. ᾠραῖος εἶνε βασιλεὺς,
Ἐπιφανής, γενναῖος.

Τριβουλέτος

Εἶνε ἄτιμος!

Οὐδαίς θὰ εἶπη ὅτι ἀτιμωρητὴί
Μοῦ ἤρπασε τὴν εὐτυχίαν ὁ δειλὸς
Ἀπαταίων.

Λευκή

Ἄλλ' ὅμως τὴν συγγνώμην σου

Δὲν ἔδωσες;

Τριβουλέτος

Εἰς ἓνα ἱερόσυλον;

Καιρὸν ἐζήτουν μόνον, τὴν παγιδά μου
Νὰ στήσω.

Λευκή

Ἄλλὰ πρό τίνος — σοῦ ὀμιλῶ

Καὶ τρέμω — πᾶς τις θὰ ἐνόμιζε
Ὅτι τὸν Βασιλέα ἀγαπᾷς.

Τριβουλέτος

Ποτέ.

Εἶνε ἀπάτη. — Θὰ ἐκδικηθῶ, Λευκή.

Λευκή

Πάτερ μου, μὴ τὸ πράξεις.

Τριβουλέτος

Ἄν τοῦλάχιστον

Σ' ἠπάτα, ἢ ψυχὴ σου θὰ ὀργίζετο;

Λευκή

Αὐτὸς νὰ μ' ἀπατήσῃ; ᾠ ποτὲ αὐτὸ
Δὲν θὰ πιστεύσω!

Τριβουλέτος

Καὶ ἐὰν τὸν ἔβλεπες
Ἐδῶ ἔμπρός σου, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς;
Ἄν δὲν σ' ἠγάπα, λέγε μοι, ἀκόμη σὺ
Θὰ τὸν ἠγάπας;

Λευκή

Δὲν εἰξέυρω. Μ' ἀγαπᾷ,
Πῶς με λατρεύει χθὲς ἀκόμη ἔλεγε.

Τριβουλέτος πικρῶς

Καὶ ποίαν ὄραν;

Λευκή

Τὸ ἐσπέρας χθὲς.

Τριβουλέτος

Λοιπὸν

Ἴδὲ καὶ βλέπε, ἂν νὰ ἴδῃς δύνασαι.*

Καὶ πικρακολουθεῖ ἡ ταλαίπωρος τοῦ γελωτοποιοῦ κόρη τοῦ Βασιλέως
καὶ τῆς Μαγελόνης τοὺς χυδαίους ἔρωτας, ἀκούει τοὺς ταπεινοὺς λόγους,
βλέπει πᾶσαν ἐλευθεριότητα διὰ τῆς ῥωγμῆς τῆς καλύβης τοῦ Σαλταβα-
δήλ, δολοφόνου ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ προαγωγῆς τῆς ἰδίας ἀδελφῆς.

Μαγελόνη διαφεύγουσα τῶν χειρῶν
τοῦ Βασιλέως.

ᾠχι δά!

Ὁ Βασιλεὺς

Καλά. Ἄλλὰ

Εἰξέυρεις οὐκ δυνατὰ μ' ἐτύπησες,
Διότ' ἠθέλησα νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ!
ᾠχι δά! τοῦτο εἶνε μίαν πρόδοδος,
Τὸ ὄχι δά! σπουδαῖον εἶνε βῆμα. — ᾠ!
Πάντοτε φεύγει! — ᾠς συνομιλήσωμεν.

(* Ἡ Βοεμὴ πλησιάζει)

Ἦς τὸ ξενοδοχεῖον πρώτην μου φορὰν
Τοὺς ὀφθαλμούς σου τοὺς γλυκεῖς συνήνησα.
Εἶνε ὀκτῶ ἡμέραι τώρα! — Τίς ἐκεῖ
Μὲ ἔφερε; Νομίζ' ὁ Τριβουλέτος μου —
Λοιπὸν ὀκτῶ ἡμέρας τώρα σ' ἀγαπῶ,
Δὲν ἀγαπῶ δὲ ἄλλην παρὰ μόνον σέ,
ᾠραῖα κόρη.

Μαγελόνη γελῶσα.

Καθὼς ἄλλας εἴκοσι.
Μοῦ φαίνεσθε πῶς εἶσθε ἓνας τέλειος
Παραλυμένος, Κύριε.

Ὁ Βασιλεὺς γελῶν ἐπίσης.

Εἶν' ἀληθὲς

Ὅτι πολλὰς νὰ δυστυχήσουσιν ἔκαμα.
Πράγματι εἶμαι τέρας.

Μαγελόνη

ᾠ, τὸ ζῦπασμα!

Ὁ Βασιλεὺς

Σὲ βεβαιῶ. Ἄλλὰ τώρα μ' ἔφερες
Εἰς τὴν καλύβην σου αὐτήν, τὸ ἄθλιον
Ξενοδοχεῖον, ὅπου ἀσχημα κανεῖς
Λειπνᾷ καὶ πίνει τὸ κρασί, ποῦ ἔκαμα
Ὁ ἀδελφός σου ἓνα ζῶον φοβερόν.
Τί βλάκας ποῦ θὰ ἦνε ἀκοινωνήτος,
Ἄφου ἔμπρός σου εὐμορφὸν σου πρόσωπον
Νὰ φαίνεται τολμᾷ ὁ ἀσχημάνθρωπος.
Ἄλλὰ μοῦ εἶνε ἀδιάφορον· ἐδῶ
Σκοπεύω νὰ περάσω ἕως τὸ πρωτῆ.

Μαγελόνη ἰδίᾳ.

Ἡσύχασε, αὐτὸ θὰ γείνη μόνον του.

(* Ὁ Βασιλεὺς ἀποπειρᾶται νὰ τὴν
ἐναγκαλισθῆ).

ᾠ, ἀφῆσέ με!

Ὁ Βασιλεὺς

Πόσον κάμνεις θόρυβον!

Μαγελόνη

Πρέπει νὰ ἦσαι φρόνιμος.

* Πράξις Δ'. Σκηνὴ Α'.

Ὁ Βασιλεὺς

Ἰδοὺ τί εἶνε φρόνησις: Καλὸ φαγεῖ,
Ἀπόλαυσις, ἀγάπη. Τοῦτο σκέπτομαι,
Καθὼς ὁ μακαρίτης Σολωμῶν.

Μαγελόνη

Ἄλλὰ

Εἰς τὸ οἰνοπωλεῖον περισσώτερον
Συχνὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν φαίνεσαι.

Ὁ Βασιλεὺς τείνων αὐτὴ τὸν βραχίονα.

Ὡ Μαγελόνη!

Μαγελόνη διαφεύγουσα.

Αὐριον.

Ὁ Βασιλεὺς

Ἄν μοῦ εἰπῆς
Αὐτὴν τὴν λέξιν ἄλλοτε τὴν μισητὴν
Καὶ βράναυσον, ἀμέσως τὸ τραπέζι σου
Γυρίζω ἄνω κάτω! Ναί· οὐδέποτε
Πρέπει νὰ λέγῃ αὐριον ἢ καλλονή.

Μαγελόνη ἐρχομένη παρὰ τὸν Βασιλέα.

Γίνωμεν πάλιν φίλοι.

Ὁ Βασιλεὺς λαμβάνων τὴν χεῖρά της.

Ὡ θεέ μου! τί
Ὡρα! χεῖρ! Καὶ ποῖος, χωρὶς ἄγιος
Νὰ ἦνε, δὲν θὰ ἠῦχето καλλίτερον
Ἀπὸ αὐτὴν νὰ δέχεται βαπίσματα
Παρὰ θωπείας ἀπὸ ἄλλην!

Μαγελόνη

Μὲ γελᾷς!

Ὁ Βασιλεὺς

Ἐγώ, ποτέ!

Μαγελόνη

Ἄλλ' εἶμαι ἄσχημος!

Ὁ Βασιλεὺς

Τίς, σὺ;

Εἰς τὰ οὐράνια σου, κόρη, θέληγτρα

* Πράξις Δ'. Σκηνὴ Β'.

Ἔσο δικαιότερα! Ἄ πῶς καίομαι!
Τῶν ἀπανθρώπων ἄνασσα, δὲν ἔμαθες
Πόσον ὁ ἔρωσ μᾶς καταλαμβάν' ἡμᾶς;
Τῶν ὄπλων τοὺς ἀνθρώπους· πῶς γινόμεθα,
Ὅταν μᾶς ἀγαπήσῃ εὐμορφος γυνή,
Λάβα καὶ πῦρ, ἀκόμη ἐὰν εἰμεθα
Κ' εἰς τὴν Ρωσσίαν.

Μαγελόνη καυχάουσα

Εἰς βιβλίον κάποτε

Αὐτὰ θὰ εἶδες.

Ὁ Βασιλεὺς ἰδὼς

Πιθανόν.

(γεγωνούσῃ)

Ἐν φίλημα.

Μαγελόνη

Ἔλα καὶ εἶσαι μεθυσμένος.

Ὁ Βασιλεὺς γελῶν

Ναί, ἀπὸ

Τὸν ἔρωτα.

Μαγελόνη

Μοῦ παίζεις χαριτολογῶν,
Ἀμέριμέ μου, Κύριε.

Ὁ Βασιλεὺς

Ὅχι!

(τὴν ἐναγκαλιζέται)

Μαγελόνη

Ἀρκεῖ.

Ὁ Βασιλεὺς

Στάσου καὶ θέλω νὰ σὲ νυμφευθῶ.

Μαγελόνη γελῶσα

Τί λές,

Ἀλήθεια;

Ὁ Βασιλεὺς

Πόσον εἶνε γοητευτικὴ
Τρελὴ ἐρώτων κόρη*

Ὁ κύβος ἐρίφθη. Ὁ Τριβουλέτος θὰ ἐδικινηθῇ. Δὲν εἶνε πλέον ὁ ὑπὲρ-
της, ὁ σκύλος ὁ δεχόμενος λακτίσματα, ἀλλ' ὁ ἀντιμέτωπος τοῦ Βασιλέως.
Ὁ ἄνθρωπος, ὁ δυνάμενος νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν σκοπὸν του εἶνε πρόχειρος
— ὁ Σαλταβωχδὴλ. Ὁ τόπος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἤθελε τελεσθῇ ἀφανῶς, ἀθο-
ρύβως τὸ ἔγκλημα ἦτο ἡ οἰκία τῆς Μαγελόνης, παρ' ἣ συχναίως, διὰ
νυκτὸς μάλιστα, μετέβαινε ὁ Φραγκίσκος. Ἡ ἀδελφή, ὑπὸ τὰ ἐρωτικὰ
ἄσματα, ἤθελεν ἀποκοιμηθῆναι, ὁ ἀδελφὸς διὰ τοῦ ἐγγχειριδίου ἤθελε συ-
νεχίσει τὸν ἀμέριμον ἐκεῖνον ὕπνον.

Ὁ Τριβουλέτος, ἐτοιμάζων τὰ τῆς φυγῆς, ζευγνύει ἵππον, περιβάλλει
τὴν κόρην του ἀνδρικὰ ἐνδύματα, δὲν τῇ λέγει ὠρισμένως τίποτε, εἰμὴ
μόνον ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνην θὰ τελεσθῇ φοβερὸν ἔγκλημα. Ἡ Ἀευκὴ,
μαντεύουσα ὄλα, ἐρχεται ὑπὸ τὸ νέον ἔνδυμα πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Σαλτα-
βωχδὴλ, μὴ γνωρίζουσα ἀκόμη τί τῇ ἀπομένει νὰ πράξῃ:

Ἀευκὴ

Εἶνε φοβερόν!

— Τὸν νοῦν μου χάνω! — Ἡρόκείται τὴν
[νύκτ' αὐτὴν
Εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν νὰ ἀναπαυθῇ!
Ὅτι ἐγγίξει πολὺ κρίσιμος στιγμὴ
Αἰσθάνομαι. Συγγνώμην, πάτερ μου. Ἐδῶ
Δὲν εἶσαι πλέον. Ἐρχομένη δὲ
Σὲ παρακούω. Πλὴν δὲν ἦτο δυνατόν
Ν' ἀνθέξω.—

(πλησιάζει πρὸς τὴν οἰκίαν)

Τί θὰ γείνη ἄρά γε ἐδῶ,
Καὶ πῶς θὰ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις;
Ἐγώ, ἥτις ἠγνόουν, μόλις πρὸ μικροῦ,
Τὸν κόσμον καὶ τὸ μέλλον καὶ τὰς συμφοράς,
Ἐντὸς ἀνθέων ζῶσα, κόρη ἀπειρος,
Νὰ βίπτωμ' αἴφνης ἐντὸς τόσῃ σκοτεινῶν
Πραγμάτων; — Ὁμοῖο! καὶ ἡ εὐτυχία μου,

Κ' ἡ ἀρετὴ μου, ὄλα κατεστράφησαν!
Ὅλα πενθοῦν! — Ὁ ἔρωσ, ἐντὸς τῆς ψυχῆς,
Ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔλαμψε ποτε, οὐδὲν
Ἀφίνει φεύγων ἢ ἐρείπια; Μικρὰ
Ἐναπομένει τέφρα ἀπὸ ὅλην τὴν
Πυρκαϊάν του! — Δέν με ἀγαπᾷ λοιπὸν
Ἐκεῖνος πλέον!

Μοῦ ἐφάνη πρὸ μικροῦ
Ἄνω τῆς κεφαλῆς μου ὅτι ἤκουσα
Θόρυβον μέγαν. — Ἴσως νὰ ἐβρόντησε.
— Τί ἀπαίσια νύξ! Μία γυνὴ τὸ πᾶν
Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ εἶνε ἱκανὴ
Νὰ πράξῃ. Ἐγώ, ἥτις τόσον ἔτρεμα
Πρὸ τῆς σκιᾶς μου!

(βλέπουσα τὸ φῶς τῆς οἰκίας)
Τί συμβαίνει ἄρά γε;
(προχωρεῖ, εἶτα ἐπανέρχεται)
(ὡς τρέμει ἡ ψυχὴ μου σταν ἦμ' ἐκεῖ!
Ἀρκεῖ νὰ μὴ φονεύσουν ἄνθρωπὸν τινα! *

Τί θέλει πράξῃ; ὁ θὰ σώσῃ τὸν Βασιλέα; Πῶς; ὁ θὰ φονευθῇ ἀντ' ἐκεῖ-
νου; πῶς; Ἐπειτα, πρὶν γείνη δεκαεξέ εἰτῶν! Ἀλλὰ ἰδοὺ ἡ ἀντίζηλος, ἡ
τρελὴ καὶ ἐλευθερία Μαγελόνη, κλαίει, αἰτουμένη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ της
τὴν σωτηρίαν ἐκεῖνου. Εἶνε ὠρακίος ὅσον ὁ Ἀπόλλων, κοιμηταὶ ἐπάνω εἰς
τὸ ὑπερῶον ὡς μικρὸς ἄγγελος. Ἄς τεθῇ ἐντὸς τοῦ σάκκου, τὸν ὁποῖον
πρέπει νὰ παραδώσωσιν εἰς τὸν Τριβουλέτον τὸ μεσονύκτιον, τὸ πτώμα
ἐνὸς διαβάτου οἰουδήποτε, ὅστις θὰ ζητήσῃ ἄσυλον ἐν τῇ τρικυμιώδει
ἐκείνῃ νυκτί.

Ἡ Μαγελόνη κλαίει καὶ ἡ Ἀευκὴ φοβεῖται τὴν ζώην; Ἀφοῦ ἐκεῖνος
τὴν κατεπρόδωσε ποῖον γόητρον παρέχει εἰς αὐτὴν ὁ βίος; Προχωρεῖ πρὸς
τὴν καλύβην, ὑπὸ κρουνοὺς βροχῆς καὶ τὴν βροντὴν τοῦ κερανοῦ. Ἴστα-

* Πράξις Δ'. Σκηνὴ Β'.

Τόμος Ζ'. 12. — Δεκέμβριος 1885.

66

ται, ὀπισθοχωρεῖ, προβαίνει· πάλιν καὶ πάλιν ἐπανέρχεται, εἰς μίαν στιγ-
μὴν ἀναλαμβάνει τῆς θυσίας τὸ θάρρος καὶ κρούει τὴν θύραν. Ὁ σίδηρος
διαπερᾷ τῆς δυστυχοῦς τὸ στῆθος, καὶ πρὶν ἢ ἐκπνεύσῃ ἔτι τὴν ῥάπτου-
σιν ἐντὸς τοῦ σάκκου, ἐνῶ ἐξ ἄλλου φυγαδεύουσι τὸν Βασιλέα.

Φοβούμενος μὴ ἐμακρυγόρησα, ἐπεθύμουν νὰ καταλήξω ἐνταῦθα. Ἄλλ'
ἤθελον παραλείπει τὴν δραματικωτέραν, καὶ μᾶλλον εὐγλωττον τῆς τρα-
γωδίας πράξιν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ φαντασία τοῦ Οὐγκώ ἐξικνεῖται εἰς τὸ
ὑψιστον τοῦ μεγαλείου τῆς σημείων. Διὰ τοῦτο τολμῶ νὰ ἐπασχολήσω
ὑμᾶς ἐπὶ μικρὸν ἀκόμη διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν κυριωτέρων σκηνῶν τῆς
τελευταίας πράξεως, ἐν ἧ ὁ Τριβουλέτος πατεῖ ἐπὶ τοῦ σάκκου, λαιδωρεῖ
καὶ τύπτει αὐτόν, φρονῶν ὅτι ἐγκλείει τὸν νεκρὸν τοῦ Βασιλέως, ἐνῶ
πράγματι περιέχει τὴν Λευκὴν ψυχορραγοῦσαν ἔτι:

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Τριβουλέτος μόνος, βλέπων πάντοτε
τὸν σάκκον.

Ἔβριε ἔδω! — Νεκρός! Καὶ ὅμως ἤθελα
Νὰ πὸν ἰδῶ!

(ψηλαφῶν τὸν σάκκον)

Βεβαίως εἶν' αὐτός. — Ναι, τὸν αἰσθάνομαι
Ἵπὸ τὸν σάκκον τούτων. — Διὰ τοῦ θάσματος
Ἰδοὺ οἱ πτεριστῆρές του ἐξέρχονται. —
Ἔβριε αὐτός! —

(στρεφόμενος καὶ πατῶν ἐπὶ τοῦ σάκκου)

Καὶ τώρα, κόσμε, βλέπε με.
Ἐμπρός σου ἔχεις ἓνα γελωτοποιόν,
Καὶ ἓνα ἄνακτα! — Καὶ ποῖον ἄνακτα!
Τὸν κρῶτον πάντων καὶ τὸν ὑψιστον! Ἰδοὺ
Κρατῶ αὐτὸν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, αὐτός
Ἐκεῖνος εἶνε. Ἔχει δὲ ὡς μνημᾶ του
τὸν Σηκουάνα καὶ τὸν σάκκον σάβανον.
Τίς ἅλα ταῦτα ἐπραξες;

(σταυρῶν τοὺς βραχίονας)

Μόνος ἐγώ!
Ὁχι, νὰ τὸ πιστεῦσω εἶν' ἀδύνατον
Ὅτι τοιοῦτον ἦρα θρίαμβον, καθὼς
οὐδὲ ὁ κόσμος θὰ πιστεῦσῃ αὐρίον.
Τὸ μέλλον τί θὰ εἶπῃ; Ποῖαν φοβερὰν
Θὰ παραγάγῃ εἰς τὰ ἔθνη ἐκπληξιν
Ἐν γεγονὸς τοιοῦτον; Πόσον εὐκολα
Μὰς ἀφαιρᾷς, Τύχη, σὺ ἦτις ἔδω
Μὰς ἔρριψες! Πῶς! ἐν παμμίγιστον λοιπὸν
τῶν ἀνθρωπίνων μεγαλειῶν, εἰς θεός,
Ἀφ' οὗ ἀθανασία μόνον ἔλειπεν,
Ἐἰς τῆς Γαλλίας βασιλεὺς, ὅστις πολλῶν
Ἐν τῇ ψυχῇ του εἶχεν ἐνθουσιασμόν,
Ὁ τοῦ Καρόλου Πέμπτου ἀντιμέτωπος,
Φραγκίσκος ὁ τοῦ Βαλοᾶ, ὁ νικητὴς

Ἐν τοῖς πολέμοις, ὅστις μὲ τὸ βῆμά του
Τὰ τείχη ἀπὸ βάρων ἔσειεν,
(βροντᾷ)

Αὐτός

Ὅστις τὴν νύκτα κατ' ἀλλήλων τοὺς στρατοὺς
Θορυβώδως ἐξέθει, κ' εἶτα τὴν αὐγὴν
Μὲ χεῖρας αἰμοσύρτους ἐκ τριῶν ξιφῶν
Ἐκράτει μόνον ἓν τεμάχιον, αὐτός
Ὁ Βασιλεύς, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Μαρινιάν,
Ὅστις τὴν οἰκουμένην μὲ τὴν δόξαν του
Ἐκλείσει, πῶς ἀποτόμως, ὦ θεέ,
Θέλει ἐκλείψει! Μὲ τὸ μέγα ὄνομα,
τὸν θόρυβόν του, τῶν κολάκων τὴν αὐλὴν
Καὶ τὴν ἰσχύον του, ὡς παιδίον ἔκθετον
Ἐρπάγη αἰφνης, ἀνερπάγη ἐν νυκτὶ
Τρικυμῶδες ἀπὸ ἓνα ἄγνωστον!

Πῶς! ἡ ἀδλὴ ἐκεῖνη, ὁ βασιλεὺς
Καὶ ὁ αἰὼν, παρήλθον ὡς καπνός! Αὐτός
Ὁ βασιλεύς, ὀδυνὸς ἦτο ἡ ζωὴ
Αὐγὴ ὥραία, ἔσθυσεν, ἐξέλιπε,
Δισκορπίσθη εἰς τὸν ἄνεμον! Εὐθύς
Ἦλθε, παρήλθε, καθὼς μὴ ἀστραπή!
Αὐρίον ἴσως κίρνεες ἀνωφελῶς
Θὰ περιέλθουν πᾶσαν πόλιν, ἀφθονον
Δεικνύοντες χρυσίον, καὶ θὰ κρᾶζουσιν
Εἰς τοὺς ἐπισημένους διαβαίνοντας:
— Ἀνήκει εἰς ἐκεῖνον, ὅστις δυνεθῆ
Ν' ἀνεύρῃ τὸν Φραγκίσκον Πρωτόν! — Ὡ αὐτὸ
Ἔβριε λαμπρόν!

(Μετὰ τινὰς στιγμάς)

Ὡ κόρη μου περιλπίπος,
Ἰδοὺ ἐπιμαυρῆθη οὗτος, ἰδοὺ ὅτι σὺ
Ἐξεδιχθήσῃ! Πόσον ἐπεθύμισα
Τὸ αἱμᾶ του! Μ' ἄλγιστα χρήματα, ἰδοὺ
τὸν ἔχω!

(κῦπτον παραφῶρος ἐπὶ τοῦ πτώματος)

Ὡ κακοῦργε! Τώρα δύνασαι
Νὰ μὲ ἀκουῆς! Ἐρπασες τὴν κόρην μου,

Τριβουλέτος κρατῶν τὸν σάκκον
Ἔ, ἐμπρός!
(Ἄκουεταί ἡ φωνὴ τοῦ Βασιλέως ψάλλοντος
τὸ γνωστὸν ᾠσμᾶ του)

Ποῖα φωνὴ
Ἔβριε αὐτή! Ὡ φάσματα νυκτερινά,
Μ' ἐμπαίζετε;

(στρέφεται καὶ τρέπει τὸ οὖς ἐντρομος. Ὁ
Βασιλεὺς ἀκούεται ψάλλον ἔξω τῆς σκηνῆς)

Κατὰρα! Μὲ ἠπάτησαν!
τὸν ἔχουν φυγαδεύσει, δὲν κρατῶ αὐτόν.

(Τρέχει πρὸς τὴν οἰκίαν, ἧς τινος μόνον τὸ
ἄνω παράθυρον εἶνε ἀνοικτόν)

Κακοῦργε!
(ἀναμετρῶν τὸ ὕψος ὡσεὶ θέλων ν' ἀναρριχηθῆ)

Ἔβριε ὑψηλά πολύ!

(ἐρχόμενος εἰς τὸν σάκκον)

Ἄλλᾳ
Ποῖον ἐντὸς τοῦ σάκκου νὰ μοῦ ἔθεσεν
Ὁ δολοφόνος; Τίν' ἀφῶν; — Τρέμω. . .

(ψάυων τὸν σάκκον)

Ναι,
Ἔβριε ἀνθρώπου σῶμα.

(σχιζεὶ τὸν σάκκον κατὰ μήκος διὰ τοῦ ἔγγειο-
ριδίου του καὶ παρατρεῖ ἐν αὐτῷ ἐγκατωῖως)

Ἄλλᾳ τίποτε
Δὲν βλέπω! — Τόσον σκοτεινά!

(στρεφόμενος)

Ἔβριε τὴν ὀδὸν
Κανεὶς! Εἰς τὴν οἰκίαν οὔτε! Οὔτε φῶς!
(στηρίζεται ἀπελπίς ἐπὶ τοῦ σάκκου)

Ἄς περιμεῖνω νὰ ἀστράψῃ!

(ἀναμένει ἐπὶ τινὰς στιγμάς θεωρῶν ἐντὸς
τοῦ σάκκου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξήγαγε τὴν Λευ-
κὴν κατὰ τὸ ἤμισον).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τριβουλέτος, Λευκὴ

(Ἀστράπτει ὁ Τριβουλέτος ἐγείρεται καὶ ὀ-
πισθοχωρεῖ ἐκβάλλων κραυγὴν φρενητιώδη)

Τριβουλέτος

Ἡ κόρη μου!

Θεέ μου! Δυστυχία! εἶν' ἡ κόρη μου!
Ἡ κόρη μου! ἡ κόρη εἶνε τώρα!

(ψηλαφῶν τὴν χειρᾶ του)

Ὡ!
Ἐβράχ' ἡ χεῖρ μου! τίνος αἷμα εἶν' αὐτό;

— Ἡ κόρη μου! — Ὡ χαίνομαι! πλὴν ὄνειρον,
Φάντασμα μόνον εἶνε τοῦτο φοβερόν!

Ἄδύνατον ἐκεῖνη ἀνεχώρησε,
Πρὸς τὸ Ἔθραϊ βαδίζει τώρα.

(γονυπετεῖ παρὰ τὸ σῶμα προσελθὼν τοὺς
ὀφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανόν)

Ἦτις ἀρίζει περισσότερον πολλὸ
Τοῦ στέμματός σου, ἢ ὅποια εἰς τινὰ
Κακὸν δὲν ἐπραξέ· μοῦ τὴν ἐφθόνησες
Κ' ἠτημασμένην μοῦ ἀπέδωκας αὐτὴν
Καὶ δυστυχῆ! Ἔ, μὲ ἀκουεῖς τὸ λοιπὸν;
Παράδοξον δὲν εἶνε; ναι, εἶμαι ἐγὼ
Ὅστις ἔδω καγγάζω κ' ἐκδικούμαι. Ἄ!

Προσποιούμην οὐτὶ ἐλησμόνησα
Καὶ σὺ ἀπεκοιμήθης! — Καὶ ἐπίστευες —
Ἄνοητε! — πῶς ἐξαντλείται ἡ ὀργὴ
Ἐνδὸς πατρὸς εὐκόλως! — Ὁχι! εἰς αὐτὴν
Τὴν μεταξύ μας πάλιν, πάλιν ἄσθενος
Πρὸς ἰσχυρόν, ὁ ἀσθενὴς ἐνίκησεν.

Ἐκεῖνος, ὅστις ἔλειχε τοὺς πόδας σου
Σοῦ κατατρώγει τὴν καρδίαν! Σὲ κρατῶ!

(κῦπτον ἐπὶ πλέον ἐπὶ τοῦ σάκκου)

Δὲν μὲ ἀκουεῖς; ὦ Ἰππῶτα Βασιλεῦ,
Ἔβριε ἐκεῖνος ὁ τρελλός, τὸ ἤμισον
Ἐνδὸς ἀνθρώπου μόλις, γελωτοποιός,
Τὸ ζῶον τοῦτο τὸ ἀμφίβηλον, πρὸς δ

Ἐκραξες — Σκύλε!

(τύπτει τὸ πῶμα)

Βλέπεις; θταν τὴν ψυχὴν
τὴν μᾶλλον ἤρεμοῦσαν ἢ ἐκδικησας

Ἐθῆσῃ, δὲν κοιμάται πλέον τίποτε
Ἐντὸς αὐτῆς! Ὁ μᾶλλον τότε ἀσθενὴς

Ἄνδρίζεται, ὁ πλέον δὲ οὐτιδανὸς
Μεταμορφούται, ἡ ὀργὴ ἐκρήγγεται
τοῦ δούλου, τίγρις ἢ γαλῆ καθίσταται,
Ὁ γελωτοποιὸς δὲ δήμιός!

(ἡμιεγγερόμενος)

Ὡ πῶς
Ἐπόθησα νὰ ἦτο δυνατὸν, χωρὶς
Νὰ κινηθῆ δῖόνου, νὰ με ἦκουε! —

(κῦπτον αὐτὴς ἐπὶ τοῦ πτώματος)

Ἔ, μὲ ἀκουεῖς; σὲ βλεπόμαι! Καὶ νῦν,
Ἐἰς τὸν πυθμένα ὑπαγε τοῦ ποταμοῦ,
Ὅπου πᾶν ἔχος τῆς ζωῆς σου θὰ σβεσθῇ,
Νὰ ἴσῃς μήπως εἰς τὸ κομητηρίον
τῶν Γάλλων βασιλέων κανὲν ρεῦμά του
Ἐπαναστρέψῃ πάλιν.

(ἐγγερόμενος)

Εἰς τὸν ποταμόν,
Φραγκίσκο πρῶτε!

(Δαμβάνει τὸν σάκκον ἐκ μιᾶς ἄκρας καὶ
τὸν σῶρει εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. Καθ' ἣν
στιγμὴν τὸν ἀποθέτει ἐπὶ τοῦ παροχθίου περι-
τειχίσματος, ἡ Μαγελοὴ ἀνοίγει μετ' ἐπιφυ-
λάξεως τὴν θύραν τῆς καλύβης καὶ παρατρεῖ
περὶ αὐτὴν ἀησύχως. Μὴ διακρίνουσα τινὰ,
εἰσέρχεται καὶ ἐπανέρχεται μετὰ μίαν στιγμὴν
μετὰ τοῦ Βασιλέως, εἰς τὸν ὁποῖον διὰ νευμά-
των ἐξηγεῖ ὅτι οὐδεὶς πλέον εἶνε ἐκεῖ καὶ ὅτι
δύναται ν' ἀπέλθῃ. Εἰσερχομένης αὐτῆς, κλείει
ἡ θύρα, ὁ δὲ Βασιλεὺς διέρχεται διὰ τοῦ βί-
βανου: τῆς σκηνῆς, ἀκολουθῶν τὴν διεύθυνσιν,
ἦν τὰ ἔδειξεν ἡ Μαγελοὴ. Ταῦτα τῇ στιγμῇ
ὁ Τριβουλέτος ἐτοιμάζεται νὰ ῥίψῃ τὸν σάκκον
εἰς τὸν Σηκουάνα).

Ω Θεέ!

Δὲν εἶνε ἀληθὲς πῶς εἶνε ὄνειρον
Φρικῶδες μόνον, ὅτι σὺ τὴν κόρη μου
Ἰπὸ τὰς πτέρυγές σου διεφύλαξες,
Ὅτι αὐτὴ δὲν εἶνε, ὦ Θεέ μου!

(Δευτέρα ἀστραπή βρίπτει ζωηρὸν φῶς ἐπὶ
τοῦ ὄχρου προσώπου καὶ τῶν κεκλεισμένων
ὀφθαλμῶν τῆς Λευκῆς)

Ναί!

Ἐκεῖνη εἶνε εἶν' αὐτῆ!
(ἐπιπτόμενος θρηνητικῶς ἐπὶ τοῦ πτώματος)

Ἦν ὦ κόρη μου!

Παῖδιον, ἀποκρίσου, ἀποκρίσου μου,
Ὅ! οἱ κακοῦργοι σὲ ἐδολοφόνησαν!
Ὅμιλε μοι! Δὲν εἶνε ἄλλος τις ἐδῶ
Παρὰ ἢ φρικαλέα οἰκογένεια,
Θεὲ μεγάλη! λάλησε, ὄμιλε μοι.
ὦ κόρη μου! ὦ κόρη!

(Ἡ Λευκὴ ὡσεὶ ζωογονηθεῖσα ἐκ τῶν κραυγῶν
τοῦ πατρὸς τῆς ἡμιανοίγει τὰ βλέφαρα
καὶ ὄμιλεὶ διὰ φωνῆς ἐκλιπούσης)

Λευκὴ

Ποῖος μὲ κάλει;
Τριβουλέτος ἔξω ἔξω τοῦ
Λαλεῖ! κινεῖται κἀπως! ἢ καρδιά της
Πάλλει, ἀνοίγει τῷματά της, θεέ μου! ζῆ
(Ἡ Λευκὴ ἡμιεγείρεται· φέρει ὑποκάμισον,
εἶνε καθημαγμένη καὶ λυσίκομος. Τὸ κάτω τοῦ
σώματος καλύπτει ὁ σάκκος)

Λευκὴ

Ποῦ εἶμαι;
Τριβουλέτος ὑποστηρίζων αὐτὴν ἐπὶ
τοῦ στήθους του
Μὲ ἀκοῦεις; λέγε, τέκνον μου,
ὦ μόνη εἰς τὸν κόσμον εὐτυχία μου,
Ἀναγνωρίζεις τὴν φωνὴν μου;

Λευκὴ

Πάτερ μου!

Τριβουλέτος

Ἀγαπητὴ μου κόρη, τί σοῦ ἔκαμαν;
— Ἦσον φρικῶδες εἶν' αὐτὸ μυστήριον!
Φοβοῦμαι νὰ σε ψάσῃ μὴ πονέσης, καὶ
Δὲν βλέπω. Ἔχεις κἀπου, κόρη μου, πληγὴν;
Τὴν χεῖρά μου ὀδηγεῖ.

Λευκὴ μετὰ φωνῆς διακοπτομένης

Τὴν καρδίαν μου,
— Εἶμαι βεβαία, — ἤγγισεν ἢ μάχαιρα, —
ὦ, τὸ ἠσθάνθην. . .

Τριβουλέτος

Ποῖος σὲ ἐκτύπησε;

Λευκὴ

Ἐγὼ εἰς ἑλα ἑπταισα, — σ' ἠπάτησα. —
Ἀπείρως τὸν ἠγάπων — θήσκω — χάριν του.

Τριβουλέτος

ὦ πεπρωμένον ἀκαρπτον! Ἐνέπασεν
Εἰς τὴν ἐκδίχησίν μου! Καὶ ὁ ὄφιστος
Μὲ τιμωρεῖ! Ἀλλ' ὅμως, ἐξηγήσου μοι,
Κόρη μου, λέγε, τί σοῦ ἔκαμαν;

Λευκὴ θηήσκουσα

ὦ, μὴ
Μὲ ἀναγκάζεις νὰ λαλῶ.

Τριβουλέτος καταφιλῶν αὐτὴν

Συγχώρει με.
Πλὴν νὰ σε χάσω, χωρὶς νὰ γνωρίζω πῶς!
Ὀἶμοι! ἢ κεφαλὴ σου κλίνει!

Λευκὴ προσπαθοῦσα νὰ στραφῇ

Στρέψε με
Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. . . πνίγομαι! . . .

Τριβουλέτος ἀνεγείρων αὐτὴν

Λευκὴ

Λευκὴ! μὴ ἀποθάνης! . .
(στρεφόμενος ἐν ἀπελπισίᾳ)

ὦ, βοήθεια!

Κανεὶς ἐδῶ δὲν εἶνε; Καὶ θ' ἀφήσωσι
Νὰ ἀποθάνῃ οὕτω ἢ θυγάτηρ μου;
— Ἰδοῦ, ὁ κῶδων τοῦ πορθμείου. Κόρη μου
Ἀγαπητὴ, δὲν δύνασαι μίαν στιγμήν
Νὰ περιμένῃς, νὰ σοῦ φέρω ὕδωρ καὶ
Σημάνα ἕνα ἕλλην κἀποισ; (ἢ Λευκὴ τῷ νεύει ὅτι εἶνε ἀνωφελές)

Ἀλλὰ

Δὲν θέλεις; — Πρέπει ὅμως. . .
(κράζων ἀπὸ τῆς θέσεώς του)

Ἀνθρωποὶ!

(σιωπὴ πανταχοῦ. Ἡ οἰκία οὐδὲν προδίδει
σημεῖον ζωῆς)

Θεεὶ

Ἄφρονος τάφος εἶνε ἢ οἶκ' αὐτῆ!
(ἢ Λευκὴ αγωνιᾷ)

Μὴ ἀποθνήσκῃς, θησαυρέ μου, κόρη μου,
Περιστέρα μου! ἂν μοῦ φύγῃς τίποτε
Δὲν θ' ἀπομείνῃ πλέον εἰς ἐμέ, Λευκὴ. . .
Μὴ ἀποθάνης!

Λευκὴ

ὦ!

Τριβουλέτος

Ἐδῶ σὲ ἐνοχλεῖ
Ἡ χεῖρ μου, δὲν εἶν' ἀληθές; — Περιμένε.

Ν' ἀλλάξω θέσιν. — Κᾶτι τι καλλίτερα
Δὲν εἶσαι οὕτω; — ὦ, δὴ ὄνομα Θεοῦ,
Κράτησε τὴν πνοήν σου, ἐώσού κανεὶς
Μᾶς βοηθήσῃ! — ὦ, κανεὶς δὲν βοηθεῖ!

Λευκὴ διὰ φωνῆς ἐκλιπούσης

Συγχώρησέ τον, πάτερ μου. . . Ὑγίαινε!
(Ἡ κεφαλὴ τῆς κλίνει)

Τριβουλέτος ἐκσιπῶν τὴν κόμην του

Λευκὴ! . . . Ἐκπνέει!

(Τρέχει πρὸς τὸν κῶδωνα τοῦ πορθμείου,
ὄν κινεῖ δραμητικῶς)

Φόνος! φόνος! τρέξατε!
(ἐπανερχόμενος πρὸς τὴν Λευκὴν)

Λευκὴ, προσπάθησ' ἕνα μόνον λόγον σου
Νὰ μοῦ εἰπῆς ἀκόμη. Εὐσπλαγχτίσθαι με!
Ὀμίλησέ μου! μίαν λέξιν!
(προσπαθῶν νὰ τὴν εγείρῃ)

Διατί

Θέλεις νὰ μένησ οὕτω πως ἀκίνητος!
Δεσφετίε! Εἶνε νεαρὰ πολὺ!

ὦ, ὄχι, ὄχι, δὲν ἀπέθανες! **Λευκὴ**,
Πῶς ἠδυνήθης μόνον τὸν πατέρα σου
Ν' ἀφήσης; Εἶνε ἀληθὲς πῶς ἄλλοτε
Δὲν θὰ σ' ἀκούσῃ πλέον; **Διατί, Θεε;**
(εἰσέρχονται ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ μετὰ λαμ-
πάδων, ἀκοῦσαντες τὸν κῶδωνα)

Ἰπὴρξεν ἀνοικτήριμον ὁ Θεὸς πρὸς σέ,
Ἀποῦ σὲ ἐδῶσ' εἰς ἐμέ. Τοῦλάχιστον
Δὲν σε ἐκάλει, πρὶν τὴν ώραϊότητα
Μοῦ δείξῃ τῆς ψυχῆς σου; πρὸς τί μ' ἀφρησε
Νὰ ἴδω ποῖον εἶχα θησαυρόν; Πρὸς τί,
Ὅτε μικρὰν ἀκόμη σὲ ἐπλήγωσαν
Τὰ ἄλλα τὰ παιδιὰ, δὲν ἀπέθνησκας;
Κόρη μου! κόρη! . .

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Τριβουλέτος, Ἄνδρες καὶ γυναῖκες
τοῦ λαοῦ

Μία γυναῖκα

Μοῦ σπαράζου τὴν ψυχὴν

Οἱ λόγοι του!

Τριβουλέτος στρεφόμενος

Ἄ! τώρα ἔρχεσθε! καλὰ!
Πολλὸ ἐγκαίρως ἔρχεσθε!

(δραττόμενος τοῦ περιλαιμίου ἀμαξηλάτου τινός,
ὅστις κρατεῖ τὸ μαστίγιόν του)

Χωριάτη, σὺ
Εἰπέ μου ἔχεις ἄλογα, ἀμάξι;

Ο Ἀμαξηλάτης

Ναί. —

Πῶς μὲ τινάζει!

Τριβουλέτος

Ἔχεις; Βάλε τὸ λοιπὸν
Νὰ κόψῃ τὸ ἀμάξι τὸ κεφάλι μου.
(ἐπανέρχεται καὶ βρίπεται ἐπὶ τοῦ πτώματος)

Κόρη μου!

Εἷς τῶν παρισταμένων

Κᾶτι φοινικὸν θὰ ἔγεινε!
Τὶ δύστυχος πατέρας! Μὴ ἀφήσωμεν
Αὐτὸν πλησίον τῆς.

Τριβουλέτος

Ὅχι! ἐπιθυμῶ
Νὰ μείνω! θέλω νὰ τὴν βλέπω! Ἐγὼ σᾶς
Δὲν σᾶς γνωρίζω. Πῶς θὰ τὴν ἀρπάσῃτε
Ἀποῦ κακὸν κανένα δὲν σᾶς ἔκαμα;
(πρὸς μίαν γυναῖκα)

Κυρία, κλαίεις; ὦ σὺ εἶσαι ἀγαθὴ,
Νὰ μὴ μοι τὴν ἀρπάσῃς λέγε τους.
(Ἡ γυνὴ ἐπεμβαίνει ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐκεῖνος
ἐπανέρχεται πρὸς τὴν Λευκὴν πρὸ τῆς ὁποίας
γονυπετεῖ)

Πτωχὲ!

Κλίνε τὸ γόνυ παρ' αὐτὴν ἀπόθανε
Γονυπετῆς!

Ἡ γυναῖκα

Μὰ ἡσυχάσατε. Ἐὰν
Τοιουτοτρόπως θὰ φωνάζετε, αὐτοὶ
Θὰ σᾶς τὴν πάρουν.

Τριβουλέτος

ὦ, ἀφήσατέ μου τὴν
Νομιζῶ πῶς ἀκόμη δὲν ἐξέπνευσε!
Τὴν συνδρομὴν μου θέλει! Ἀλλὰ τρέξατε
Βοήθειαν καμμίαν νὰ ζητήσετε
Ἀπὸ τὴν πόλιν. Ἐπὶ τῆς καρδίας μου
Ἀφήσατέ την, καὶ θὰ ἤμια ἦσυχος.
(τὴν σῆρει ὄλην πρὸς τὸ στήθος του, καὶ τὴν
διευθετεῖ ὡς μήτηρ τὸ κοιμώμενον τέκνον τῆς)

Ὅχι! νεαρὰ δὲν εἶνε. Ὁ Θεὸς αὐτὸ
Δὲν ἤθελε! Διότι τὸ γνωρίζει πῶς
Δὲν ἔχω εἰς τὸν κόσμον ἄλλο τι ἐκτός
Αὐτῆς. Ὁ κόσμος ὅλος σ' ἀποστρέφεται
Ὅποταν ἦσαι ἄσχημος. Σὲ φεύγουσιν
Οἱ ἄνθρωποι, κανεὶς τῶν δὲν παθαίνεται
Εἰς τὰ δεινὰ σου. Ἀλλ' αὐτὴ μὲ ἀγαπᾷ,
Αὐτὴ εἶν' ἢ χαρὰ μου καὶ τὸ στήριγμα.

Ὅταν γελῶσι τὸν πατέρα της, αὐτὴ
Μαζῆ του κλαίει. Τόσον εὐμορφος, νεκρά!
Ἄδύνατον! δότε μου τώρα κάτι τι
Τὸ μέτωπόν της νὰ σπογγίσω.

(τῆ σπογγίζει τὸ μέτωπον)

Ἐρυθρόν
Τὸ χεῖλός της ἀκόμη εἶνε. Ἄν και σεῖς
Ἐβλέπατε ἐκείνην παιδα διετῆ
Μὲ τὴν χρυσὴν της κόμην! ὦ, ἐγὼ, ξανθὴν
Ὡς ἦτο τότε, δὲν τὴν ἐλησμόνησα.
Βασανισμένη κόρη, εὐτυχία μου,
Λευκὴ μου! οὕτω τὴν ἐκράτουν ἄλλοτε
Παιδίον. Ὅπως τώρα, ἀνεπαύετο
Ἐπάνω μου και τότε. Ἄν εἰξέυρατε,
Ὅταν ἐξύπνα, ποῖος ἦτο ἄγγελος.
Δὲν ἐφαινόμην εἰς αὐτὴν παράδοξος,
Μοὶ ἐμειδιῶν οἱ γλυκεῖς της ὀφθαλμοί,
Κ' ἐφίλων τὰς μικράς της χεῖρας. Ἄκακον
Παιδίον!—Ὅχι, δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ
Κοιμᾶται, ἡσυχᾶζει. Μόλις πρὸ μικροῦ
Ὅσάν ἀποθαμμένη ἦτο, κύριοι.
Ἐξόπνησεν ἐν τούτοις. Περιμείνατε.
Ναί, θὰ ἰδῆτε πάλιν νὰ ἀνοίξωσι
Τὰ βλέφρατά της ἔξαφνα. Ἐ, βλέπετε,
Κύριοι, ὅτι τώρα ὀμιλῶ ὀρθῶς.
Κανένα δὲν προσβάλλω, εἰμας ἡσυχος,
Γλυκός. Ἄφου κανένα δὲν παρήκουσα,

Δύνασθε ἐλευθέρως νὰ μ' ἀφήσετε
Τὴν κόρην μου νὰ βλέπω.

(παρατηρῶν αὐτὴν)

Ἐκφρασις
Πόνου καμμία, οὐδεμία κἄν ρυτίς!
Ἐντός τῶν ἰδικῶν μου τὰς ἐθέριμανα
Τὰς χεῖράς της. Ἰδέτε, ψάουσατε αὐτάς.

Ἡ Γυνὴ τῷ Τριβουλέτῳ
Ὁ ἰατρός.

Τριβουλέτος τῷ χειρουργῷ

Ἐλάτε, ἴδατε αὐτὴν,
Δὲν θὰ σὰς ἐμποδίσω. Δὲν εἶν' ἐληθὲς
Λιπόθυμος πῶς εἶεν;

Ὁ ἰατρός ἐξετάζει τὴν Λευκὴν

Φεῦ! ἀπέθανε!

(Ὁ Τριβουλέτος ἀνατινάσσεται αἰφνιδίως)
Ἐχει πληγὴν βαθεῖαν εἰς τ' ἀριστερὸν
Πλευρόν. Τὸ αἷμα ἔφερε τὸν θάνατον.

Τριβουλέτος

Τὴν κόρην μου, τὴν κόρην θανάτωσα!
(πίπτει ἀναίσθητος).

Ἐξγ. Γ. Ζαλοκώστας

ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΦΥΣΙΟΔΙΦΩΝ ΚΑΙ ΙΑΤΡΩΝ ΕΝ ΦΡΕΪΒΟΥΡΓῃ

Ὅτε κατ' Αὐγούστον προσεκληθῆν ἐπισήμως ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου
τῆς Παιδείας τοῦ Μεγ. Δουκάτου τῆς Βάδης νὰ μετέσχω τοῦ 56ου Συ-
νεδρίου τῶν Γερμανῶν φυσιολογῶν καὶ ἰατρῶν, τελουμένου τὴν 6)18 Σεπτ.
ε. ε. ἐν Φρεΐβουργῃ τῆς Βάδης, ἔλαθε καὶ ὁ φιλόλογ. Σύλλογος Πικρνασ-
σὸς τοιαύτην πρόσκλησιν· ἐνίσχυσε δὲ τὴν πρόθεσίν μου νὰ λάβω μέρος
εἰς τὸ συνέδριον ἢ τιμῶσά με ἀντιπροσώπευσις τοῦ Συλλόγου, ἢν οὗτος
μοὶ ἀνέθηκε καὶ ὁ ζῆλος μεθ' οὗ προσθέμην νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐντολὴν
ταύτην.

Ἀπὸ τοῦ 1882 τελοῦνται κατ' ἔτος, ἐν ἑτέρῃ ἐκάστοτε πόλει, ἀπὸ
τῆς 18 μέχρι τῆς 22 Σεπτεμβρίου ἦτοι περὶ τὸ τέλος τῶν ἀκαδημαϊκῶν
διακοπῶν, τὰ ὑπὸ τοῦ φυσιολογικοῦ Ocken ἰδρυθέντα συνέδρια ταῦτα,
εἰς ἃ πλείστην πρόοδον ὀφείλουσιν αἱ φυσικαὶ καθόλου ἐπιστήμαι, διότι

Ἐκαστον μέλος τῶν συνεδρίων τούτων φιλοτιμεῖται νὰ προσαγάγῃ κατὰ τὴν
ἐπιστημονικὴν ταύτην πανήγυριν τὴν ἀρίστην τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ
ἐργασιῶν· καὶ τώρα ἀκόμη, καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ πρὸ 56 ἐτῶν ἐλλείποντα
ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ καὶ οἱ ἐπιστημονικοὶ σύλλογοι παρέχουσι τὰς στή-
λας ἢ τὰς συνεδριάσεις αὐτῶν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς συζητήσεις καὶ
ἀνακωνώσεις, τὰ συνεντευκτήρια ταῦτα τῶν γερμανῶν φυσιολογῶν καὶ
τῶν τὴν ἐπιστημοσύνην τούτων σεβομένων ἀλλοδαπῶν εἰσὶν ἀγαπητὰ
τοῖς πᾶσιν. Ἐν αὐτοῖς γίνονται πλείοτε ἀνακωνώσεις ἢ ὅσαι καθ' ὄλον
τὸ ἔτος δημοσιεύονται ἐν τοῖς περιοδικοῖς, αἱ δὲ ἐπιθεωρήσεις τῶν κατὰ
τὸ δικάστημα τοῦ ἔτους πεπραγμένων καθορίζουσι τὰς ἐποχὰς ἐν τῇ ἱστορίᾳ
τῆς προόδου τῆς συγχρόνου φυσικῆς ἐπιστήμης.

Εἰς τὸ 56ον συνέδριον λοιπὸν τῶν φυσιολογῶν καὶ ἰατρῶν συνήλθον ἐξ
ὄλων τῶν μερῶν τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν ἀπκράμμιλλον διὰ τὴν φυσικὴν
καλλονὴν τῶν περιχώρων, τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐπιστημονικῶν ἰδρυ-
μάτων καὶ συλλογῶν καὶ τὴν φιλοξενίαν τῶν κατοίκων, ἀρχαίαν πόλιν
Φρεΐβουργῃν 1100 ἐπιστήμονες, τὸ πλεῖστον ἰατροί, καὶ κατέγειναν πυρε-
τωδῶς εἰς ἀνακωνώσεις καὶ συζητήσεις ἐν δυοῖ γενικαῖς συνελεύσεσι καὶ
πολλαπλαῖς συνεδριάσεσι τῶν 24 εἰδικῶν τμημάτων, εἰς ἃ ὑποδιηρέθη-
σαν καὶ κατετάχθησαν.

Ἐν τῇ πρώτῃ τῶν γενικῶν συνελεύσεων μετὰ τὰς προσαγορεύσεις τοῦ
προέδρου τοῦ συνεδρίου, καθηγητοῦ τῆς χημείας κ. Claus, τοῦ πρωθυ-
πουργοῦ καὶ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας τῆς Βάδης κ. Nokk, τοῦ δημάρχου
τῆς πόλεως καὶ τοῦ πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ καθηγητῆς τῆς
ζωολογίας Hertwig τῆς Ἰένης ἠγόρευσε περὶ τῆς «Συμβιώσεως ἐν τῷ βα-
σιλείῳ τῶν ζώων», ἀναπτύξας διὰ γεγονότων τὸ περιέργον θέμα τῆς συ-
νυπάρξεως καὶ ἀμοιβαίας κοινωνίας δύο ἢ καὶ πλείοτε ζωικῶν ὄντων
ἀπὸ τῶν ἐλαχίστων ὀργανισμῶν τῶν ἐντόμων μέχρι τῶν οἰκογενειῶν τῶν
ἐντελεστέων ἐνσπονδύλων ζώων, καταδείξας ὅτι ἡ ἐξουδετέρωσις τῶν
ἀντιθέσεων τῶν ὀργανισμῶν αὐτῶν, ἀπὸ τῶν μορφολογικῶν διαφορῶν
μέχρι τῶν χημικῶν ἐν αὐτοῖς συμβαινουσῶν λειτουργιῶν, παρακινουσαὶ
αὐτὰ εἰς συμβίωσιν καὶ εἰς ἀλληλοβοήθειαν, ἀκριβῶς ὅπως παρατηροῦμεν
τοῦτο ἐν ταῖς κοινωνίαις τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο το-
σοῦτον γενικὸν ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει, ὥστε ἐπεκτείνεται καὶ μέχρι τοῦ
ἀρρήκτου συνδυασμοῦ τοῦ ζώου μετὰ τοῦ φυτοῦ.

Μετ' αὐτὸν ὁ πολὺς τῆς Τυβίγγης καθηγητῆς καὶ παθολόγος Lieber-
meister ἠγόρευσε «περὶ τῶν νεωτέρων προσπαθειῶν τῆς θεραπευτικῆς», ἐπι-
θεωρήσας τὰς νεωτέρας θεραπευτικὰς μεθόδους, ἃς ἐχαρκτηρίσεν ὡς με-
τάδοξιν ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας συμπτωματολογικῆς ἰατρικῆς εἰς τὴν νεωτέ-
ραν παθολογικο-ἀνατομικὴν· ὤμιλησε περὶ τῶν μολυσμάτων καὶ μιασμῶ-
των, περὶ τῆς ἐντεθεν προφυλακτικῆς μεθόδου, τῶν ἐνδημικῶν καὶ τῶν

ἐπιδημικῶν νοσογερετῶν, μνησθεὶς καὶ τῆς μεθόδου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὃν τόσῳ ἐπιτυχῶς ἐφαρμόζει ἡ Ἑλλὰς κατὰ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ χολέρας καὶ κατέληξεν εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν μικροοργανισμῶν, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ὁποίων νέον γυν ἀνοίγεται στάδιον εἰς τὴν θεραπευτικὴν.

Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν γενικὴν συνέλευσιν, καθ' ἣν ὠρίσθη πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι τὸ 5^{ον} τοῦ προσεχοῦς ἔτους συνέδριον θέλει τελεσθῆ ἐν Μαγδεβούργῃ, ὃ μὲν περιώνυμος τῆς κεντρῶς Ἀφρικῆς διερευνητῆς, καθηγητῆς Schweinfurth, ὠμίλησε διὰ μικρῶν περὶ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθείσης χώρας Socotras, ὃ δὲ καθηγητῆς Eimer ἐκ Τυβίγγης περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ζωικοῦ ὄντος (individu).

Ποικίλη δὲ ἦτο ἡ ὕλη περὶ ἧς ἠτχολήθησαν τὰ 24 εἰδικὰ τμήματα (Sections), τῶν ὁποίων αἱ κατ' ἰδίαν γανόμεναι συνεδριάσεις διήρκεσαν ἐπὶ 4 ἡμέρας.

1. Τὸ μαθηματικὸν καὶ ἀστρονομικὸν τμήμα

συνεζήτησε περὶ τῶν ἐξῆς ἀνακοινώσεων·

- Περὶ τῶν κωνικῶν τομῶν,
 » τῶν ἀριθμῶν τοῦ Bernouilli,
 » τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔλλειψοειδοῦς,
 » τῆς μεθόδου τοῦ Bézout (Elimination),
 » τινος ἀξιώματος τοῦ Ἀρχιμήδους,
 » ἀνακλάσεως ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῶν πλανητῶν,
 » φασματοσκοπήσεως τῶν τελευταίων κομητῶν,
 » διαττόντων ἀστέρων.

2. Τμήμα Φυσικῆς καὶ Μετεωρολογίας.

- Περὶ φωτεινῶν ἠλεκτρικῶν ἐκκενώσεων ἐντὸς ἀερίων,
 » πυροῦ ηλεκτρικῆς τῶν κρυστάλλων,
 » κρυσταλλωτικῶν μικροσκοπίων,
 » τῆς τροπῆς τοῦ ἐπιπέδου τῆς πολώσεως,
 » ἀτμοσφαιρᾶς τοῦ αἰθέρος τῶν μορίων,
 » τῆς τροπῆς τοῦ πεπολωμένου φωτὸς ὑπὸ μαγνητῶν,
 » σχέσεων μεταξὺ ἀντιστάσεως ἠλεκτρικῆς καὶ τριβῆς,
 » » τοῦ αἰθέρος καὶ τῶν βυρῶν μορίων,
 » τοῦ φάσματος τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς.

3. Τμήμα χημείας.

Περὶ ἀπορροφήσεως τοῦ Βρωμίου ὑπὸ πυριτικοῦ ἄμμου (Kieselguhr) καὶ στερεοποιημένου Βρωμίου,

- Περὶ ἰδικζούτης ὀξειδωτικῆς ἐνεργείας τοῦ ἀρκίου νιτρικοῦ ὀξέος ἐπὶ ἀρωματικῶν ἐνώσεων,
 * » ἐμμέσου ἀναλύσεως τοῦ Καλλίου καὶ τοῦ Νιτρίου,
 » ἰππουροπακρῆνης,
 » προϊόντων τοῦ Φαινυλοζονίου,
 * » τινων νέων ἐφαρμογῶν τοῦ Νιτρικαμαλαγάματος,
 * » παρασκευῆς τοῦ Ἀμμωνιαμαλαγάματος,
 » ἀλαλοειδῶν τῆς Κίνας καὶ τεχνητῆς αὐτῶν παρασκευῆς,
 * » καύσεως τῆς ἀμμωνίας ἐν ὀξυγόνῳ
 » φλογοαντιδράσεων τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων
 » ἐφαρμογῆς τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς φυσικῆς ἐπὶ τῆς χημείας
 » μεθόδων χωρισμοῦ τῶν ἰσομερῶν νιτροενώσεων τῆς Νιφθαλίνης,
 » τοῦ τύπου τῆς συνθέσεως τοῦ ὑποχλωριώδους ἀσβεστίου καὶ λιθίου,
 » τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἐδάφους ἐν Stassfurt ἐπὶ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἄλβιος,
 * » ἐπιδράσεως τοῦ ἀτμοῦ τοῦ ἰωδίου ἐπὶ ἀσβέστου,
 * » παραγωγῆς τῆς ὑδροϊστατίνης,
 » νέων συνθετικῶν μεθόδων τῆς ὀργανικῆς χημείας,
 » ἀζωτοενώσεων τῶν Κρυσσελαίων,
 » τοῦ τύπου τοῦ στυφνικοῦ ὀξέος,
 » τῆς τεχνητῆς συνθέσεως τοῦ χλωριούχου φθαλυλίου,
 » τῆς τεχνητῆς συνθέσεως τοῦ χλωριούχου ἠλεκτρυλίου,
 » νέας σειρᾶς ὀξυαζωτοενώσεων,
 * » ἀναλύσεων 2 ἰκματικῶν πηγῶν τῆς Καζαμίτζιολας ἐν Ἰσρίχ,
 * Πρότασις περὶ σχηματισμοῦ διεθνοῦς ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν νέας, ὀρθῆς καὶ ἐνιαίας χημικῆς ὀνοματολογίας
 Περὶ μετασκευῆς τῶν ἀνθρωπίνων ἐκκρίσεων τῆς πόλεως Φρέιδουργ εἰς διάφορα εἶδη λιπάσματος (Poudrette).

4. Τμήμα Ὄρυκτολογίας, Κρυσταλλογραφίας, Γεωλογίας.

- Περὶ τῶν προόδων τῆς Ὄρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας ἀπὸ τοῦ 1838 καὶ τοῦ σημερινοῦ σκοποῦ αὐτῆς,
 » τεχνητῶν ὀρυκτῶν καὶ πετρωμάτων,
 » γενέσεως τοῦ λιθάνθρακος,
 » μεταμορφώσεως τοῦ Ἀκθραδορίτου εἰς λευκήρην (Albit) καὶ Ζεόλιθον,
 » νέων ἀκτινωτῶν ἐκ τοῦ Ἰούρα,
 » εὐρέσεως Ὀφιοῦρων εἰς Βυρτεμβέργην,
 » νεφρίτου, ἰαδεΐτου καὶ χλωρομελανίτου καὶ ἀπόδειξις ὅτι δὲν προέρχονται ἐκ μόνης τῆς Ἑλβετίας,
 » Πλεστομακρίου Holzendorf τῆς Ἰαπωνίας.

5. **Τμήμα Γεωγραφίας και Ἐθνολογίας.**

Πρόοδοι αὐτῆς καὶ θέματα εἰσέτι ἀνεκτέλεστα,
Διερεύνησις τῆς Ἀφρικῆς. Περιήγησις Schweinfurth καὶ Passavant εἰς Σα-
κώτρην καὶ τὸ ὄρος Camperoon,
Ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἦτο ποτὲ ἠνωμένη μετὰ τῆς Ἀμερικῆς.

6. **Τμήμα Ἀνθρωπολογίας.**

Περὶ προϊστορικῶν κρανίων τοῦ Στρασβούργου,
» εἰσελάσεως τοῦ εἴδους homo sapiens ἐν Ἀμερικῇ,
» τῶν Tumuli τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου
» διχασμοῦ τῶν κυττάρων,
» τοῦ βλαστικού τῶν θηλαστικῶν,
» τῆς μορφολογικῆς ἀξίας τῶν ὀστέων του ὠτός, τῆς ἀρθρώσεως τῆς
κάτω πιγῶνος καὶ τῶν arcs visceraux.

7. **Τμήμα Βοτανικῆς.**

Τὰ ἀνώτερα κρυπτόγαμα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Δαρβίνου·
Σχέσεις τοῦ φωτός πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὀξυγόνου ἐν φυτοῖς·
Τὸ χλωροφύλλιον καὶ τὰ χρώματα τῶν φυτῶν·
Βοτανικὰ ἐξομολώματα·
Νέα φυτά·
Φυτὰ κηπευόμενα καὶ εἶτα ἐγκλιματισθέντα·
Τὰ φυτὰ τοῦ ὠκεανοῦ·
Περὶ νέων εἰδῶν Διατομέων·
Ποίαν ἐπιρροὴν ἔχει ὁ γεωλογικὸς σχηματισμὸς τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τῆς χλω-
ρίδος τύπου τινός.

8. **Τμήμα Ζωολογίας.**

Περὶ τῆς ἐμβρυολογικῆς ἀναπτύξεως τῆς Asterina gibbosa Forbes,
» σαρκοσποριδίων ἐκ τοῦ φάρυγγος τῆς αἰγός,
» Σποροζώου ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ τοῦ ἵππου,
» νέου πρωτοζώου: Ξενομύξα, ἡ ἰόχρους,
» γενεαλογίας τοῦ κυνός καὶ κανονικότητος τῶν σχεδίων τοῦ δέρ-
ματος τῶν κυνῶν καὶ τῶν γαλῶν,
» Μεδουτῶν,

Περὶ Coregonen,

- » Peripatus Edwarti,
- » Stelechopus,
- » Μυζοστομίαν,
- » καλλιεργείας καὶ ἀνατροφῆς τοῦ Vortex viridis ἐν τῷ διυλισθέντος ὕδα-
τος, ὅτε παράγονται εἶδη ἄχροα, ἐστερημένα πρασίνων κυττάρων,
» τοῦ πυρήνος τῶν ἐγγευματικῶν ζωυφίων.

9. **Τμήμα Γεωπονικόν.**

Περὶ ζυμώσεως τοῦ ἀραβοσίτου,
» κατεργασίας τῶν ἀνθρωπίνων ὑποχωρημάτων καὶ παρασκευῆς λι-
πασμάτων ἐξ αὐτῶν,
» τῆς χρηματικῆς ἀξίας τῶν καταβοθρῶν διὰ ἀνθρώπινα ὑποχω-
ρήματα,
» τοῦ ἀζώτου αὐτῶν καὶ πειραμάτων πολυετῶν περὶ ἀρμοιώσεως
αὐτοῦ ὑπὸ ἀγρῶν ἐν Giessen,
» προσδιορισμοῦ τοῦ ἀζώτου τῶν λιπασμάτων καὶ συσκευῶν σχετικῶν,
» ἀ α ὕψους τοῦ καρποφόρου χοός,
» τροφίμων τῶν βοῶν καὶ ἰδίως τῶν ὑπολειμμάτων τῆς ἐκθλίψεως
τῶν σεύτλων,
» καθαρῶν τῶν πόλεων καὶ χρησιμοποίησεως τῶν περιττωμά-
των ἐν Φρεϊβούργῃ,
» συστατικῶν τοῦ τυροῦ,
Συζήτησις περὶ τῶν καταλληλοτέρων συστημάτων ἀπομακρύνσεως
τῶν ὑποχωρημάτων κατὰ τὸν Liernur. Ἐπιδοκιμάζεται ἡ εἰς λι-
πάσματα μετασκευῆ, ἀποδοκιμάζεται δὲ ἡ ἄμεσος μεταφορὰ εἰς
εἰς ἀγρούς,
» καθιζήσεως τῶν σπορισμάτων ἐν ὑγροῖς διαφόρου πυκνότητος καὶ
χωρισμοῦ αὐτῶν,
» προϊόντων ἐκ τοῦ γάλακτος,
» ἀποτελεσμάτων λιπάνσεως γρανιτικοῦ καὶ ἀμμώδους ἐδάφους εἰς
παρκαγωγὴν βρώμης καὶ ἀχύρων διὰ κοφίνους.

10. **Τμήμα Ἐξηγητικῆς.**

Ἐμβρυολογία τοῦ προβάτου.

Περὶ διακρήξεως τῆς σκληρᾶς τῶν ἵππων,
» πνευμονομυκώσεων τῶν ζῶων διὰ τοῦ Aspergillus famigatus Virchowii,
» φυσιολογίας τῆς ἀναπνοῆς τοῦ ἵππου,
» βλαβίδων τῆς καρδίας τοῦ ἵππου.

11. **Τμήμα φυσικομαθηματικής διδασκαλίας.**

- Περὶ κατασκευῆς φυσικῶν συσκευῶν ὑπὸ μαθητῶν,
 » δρίων τῆς φυσικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν γυμνασίοις,
 » διανομῆς καὶ μεθόδου τῆς μαθηματικῆς διδασκαλίας,
 » νέων συσκευῶν.

12. **Τμήμα ἀνατομίας.**

- Περὶ διαμέσου ὁστοῦ τῆς πτέρνας τῶν θηλαστικῶν os intermedium Tarsi,
 » συγκριτικῆς ἀνατομίας τῶν νεύρων καὶ τῶν ἠλεκτρικῶν ὀργάνων,
 » μεσοβλάστου (δέρματος) τῶν Ἀμφιβίων,
 » τῆς ἀνατομίας τῶν πτηνῶν,
 » ἐμβρυολογίας τοῦ ἀνθρώπου,
 » πιθηκοειδῶν σχημάτων ἀνθρωπίνων κραινίων,
 » μηχανισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου ποδός,
 » τῶν σταδίων τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐπιθηλίου τοῦ περιτοναίου,
 » ἀπορροφῆσεως ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ,
 » τομῆς μυῶν ἀπαγχονισθέντων,
 » τῶν ἄκρων τῶν ἄξονικῶν κυλίνδρων καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν,
 » θερμάνσεως τῶν μικροσκοπικῶν πρᾶσκεισματῶν κατὰ τὴν παρα-
 τήρησιν,
 » πλαγίου σιαγονικοῦ τμήματος,
 » γενέσεως τῶν ἀδένων τῆς γλώττης καὶ τοῦ θυροειδοῦς ἀδένου,
 » τῶν φλεβῶν τοῦ ὑπογαστρίου ἐν τῷ ἐμβρύῳ τοῦ ἀνθρώπου,
 » ἐνεργείας τῶν νεφρῶν ἐν τῷ ἐμβρύῳ.

13. **Τμήμα φυσιολογίας.**

- Περὶ ἠλεκτρικῶν ὀργάνων τῶν ζώων,
 » τῆς ἀκοῆς,
 » τῆς ἀρθρώσεως τῆς κάτω σιαγόνας,
 » τοῦ Basioticum τῶν θηλαστικῶν.

14. **Τμήμα παθολογικῆς ἀνατομίας.**

- Περὶ ἀκτινομυκώσεως,
 » γλοιωμάτων,
 » τῆς τύχης τῆς ἀτελεκτασίας τῶν πνευμόνων,

- Περὶ συριλίδος ἐκ γενετῆς τῶν πνευμόνων,
 » φυσιολογικῶν καὶ παθολογικῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ αἵματος,
 » τοῦ Ulcus rotundum vaginae,
 » διατρέσεως τῆς μήτρας,
 » μικροκόκκων τῶν πνευμόνων,
 » παθογενῶν σχιζομυκήτων,
 » εὐρέσεως φυματιωδῶν βκκτηριδίων ἐν τῷ γεννητικῷ συστήματι φθι-
 σιώντων.

15. **Τμήμα νοσολογίας.**

- Περὶ ἀτροφίας προΐουσης τῶν μυῶν,
 » θερμπαίρας τοῦ ὀξέως ρευματισμοῦ τῶν ἄρθρων διὰ σκλικυλικῆς ὀξέως
 » ψευδοὑπερτροφίας τῶν μυῶν,
 » παθολογίας τοῦ κοιλικκοῦ τύπου,
 » διαβήτου ἀπλοῦ καὶ κληρονομικῆς διαθέσεως αὐτοῦ,
 » χημικῶν ἀλλοιώσεων ἀσθενούντων ἰστών,
 » κλινικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ θανατωθέντων ὑπὸ τοῦ κεραινοῦ,
 » αἱματοσφαιρικαίρας καὶ σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν αἰμοσφαιρινουρίαν,
 » φαρμάκων νέων καταβιβάζοντων τὴν θερμοκρασίαν,
 » βρωμιοκαφουράς ὡς καυστηρίου καὶ φαρμάκου εἰσπνεομένου κατὰ
 ἐπιληψίας, διφθερίτιδος καὶ κοκκύτου,
 » ἀλλοιώσεων τῆς καρδίας κατὰ τὴν νεφροίτιδα,
 » παθογενέσεως τῆς φυματιώδους περικαρδίτιδος,
 » τῆς χρήσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ κατὰ τοῦ ρευματισμοῦ καὶ τῆς ἀρ-
 θροίτιδος,
 » πειραματικῆς ἐπιδείξεως βκκτηριδίων φυματιώσεως,
 » καταμετρήσεως τῆς διαπνοῆς τοῦ ὕδατος παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ,
 » ἀνατομίας ἐγκεφάλου παιδὸς ἀποβιώσκοντος ἐξ ἐγκεφαλονωτιαίας
 μηνιγγίτιδος.

16. **Τμήμα χειρουργικῆς.**

- Περὶ τραυματικῆς ῥήξεως τῆς κύστεως,
 » ἐπισχέσεως αἱμορραγιῶν δι' ἀντισππτικῶν ἐπιδέσμων καὶ ἰδίῳ διὰ
 τοῦ ἀτμοῦ τοῦ ἰωδοφορμίου,
 » δικλειδὸς ἐκ περιτροπῆς ἐνεργούσης ἐπὶ τοῦ οὐρητήρος,
 » ὀστεωμάτων,
 » κατάγματος τοῦ Processus Cubitalis,
 » ἀγγειοσπασμῶματος τοῦ ὁστοῦ τῆς κνήμης,

- Περὶ θεραπείας τῆς βρογχοκλήλης,
 » νέων χειρουργικῶν ἐργασιῶν,
 » ὑδροκλήλης,
 » φυματιώδους οὐρηθρίτιδος,
 » ἐπιδείξεως βλημάτων ἐξαχθέντων ἐκ τραυμάτων.

17. Ἐπιτήμια γυναικολογίας.

- Περὶ ἀναιθησίας κατὰ τὸν τοκετόν,
 » κύστεων ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μήτρας,
 » ταινιδῶν τοῦ Simonart,
 » ἀντικατστάσεως τῆς ἐρυσιβώδους ὠλύρας ὑπὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς ρίζης τοῦ βάμβικκος (Rad. Gossypii),
 » λεκάνης ὑπὸ ἀνθρωπολογικὴν ἔποψιν,
 » ἐγκυμοσύνης ἐκτὸς τῆς μήτρας,
 » ἐμμήνων,
 » νέων γυναικολογικῶν ἢ μαιευτικῶν ἐργασιῶν,
 » προπτώσεως τῆς μήτρας καὶ ῥαφῆς τοῦ κόλπου.

18. Ἐπιτήμια παιδιατρικῆς.

Α'. Περὶ φυματιώσεως.

- Ἀνατομικὴ πορεία τοῦ φυματιώδους ἰοῦ μετὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸ σῶμα,
 Περὶ φυματιώσεως τῶν νεογνῶν,
 » συχνότητος καὶ ἐντοπίσεως τῆς φυματιώσεως κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν,
 Ἐντόπισις ἐγκεφαλική,
 Διάθεσις τῶν πνευμόνων,
 Καταρροϊκὴ πνευμονία καὶ μετάπτωσις αὐτῆς εἰς φθίσιν,
 Φυματίωσις τοῦ λυμφατικοῦ συστήματος,
 » ὀστέων καὶ ἄρθρων,
 Ὁξεῖα κεγχροειδῆς φυματίωσις,
 Θεραπεία τῆς φυματιώσεως,
 Ἀδενικὴ φυματίωσις.

Β'. Περὶ συφιλίδος (Lues).

- Ἀποκαλύψεις τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας,
 Κληρονομία καὶ μετάδοσις αὐτῆς,
 Κλινικὴ εἰκὼν τῆς συφιλίτιδος,
 Θεραπεία αὐτῆς,

- Σύφιλις τῶν ὀφθαλμῶν,
 » τοῦ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου μυελοῦ,
 » τῶν ὀστέων καὶ ἄρθρων,
 » τῶν ὑποχονδρίων καὶ ὀργάνων τῆς κοιλίας,
 » τῶν ὀργάνων τῆς ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας,
 » λεμφικοῦ συστήματος,
 » τοῦ δέρματος.

- Περὶ θεραπείας τῆς ῥαχίτιδος διὰ τοῦ φωσφόρου,
 » ἰδιοτρόπων μολυσματικῶν νοσημάτων τῶν παιδῶν,
 » γυναικείου γάλακτος καὶ θρεπτικῶν συστατικῶν αὐτοῦ,
 » θεραπείας καὶ φύσεως τῶν χοιράδων (Scrophulose) μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν φυματιῶδων βακτηριδίων τοῦ Koch,
 » νέας μεθόδου πρὸς συλλογὴν τῶν οὐρῶν ἀμφοτέρων τῶν νεφρῶν κατ' ἰδίαν καὶ διαγωνιστικὴ σημασία αὐτῆς διὰ τὰ νοσήματα τοῦ οὐροποιητικοῦ συστήματος τῶν παιδῶν,
 » ἐπιρροῆς τῆς ἰλαρᾶς καὶ τοῦ κοκκύτου ἐπὶ τὴν γένεσιν τῆς φυματιώσεως,
 » ἐπιρροῆς τῆς ἀτελεῖς τῆς θρέψεως,
 » ἱστορίας τῆς κληρονομικῆς φυματιώσεως,
 » Στατιστικαὶ παραβολαί.

19. Ἐπιτήμια ὀφθαλμολογίας.

- Περὶ ὑδροφθαλμοῦ ἐκ γενετῆς·
 Αἰτιολογία καὶ παθολογικὴ ἀνατομία τοῦ γλαυκώματος.

20. Ἐπιτήμια ψυχιατρικῆς καὶ νευρολογίας.

- Περὶ χλωριαλικῆς ψυχώσεως,
 » ἀνατομικῆς ἐντοπίσεως καὶ κλινικῆς σημασίας τοῦ φαινομένου τοῦ γόνατος (Kniephänomen),
 » ἐπιδράσεως τοῦ στατικοῦ ἤλεκτρισμοῦ ἐπὶ μυῶν ἐκπεφυλισμένων,
 Κλινικὴ τοῦ εἰνοπνευματισμοῦ Alcoholismus chronicus,
 Πειραματικαὶ ἔρευναι περὶ ἐγκεφαλικῆς ἀτροφίας,
 Περὶ προΐουσης παραλύσεως τῶν φρενοβλαβῶν,
 » νευρωτικῆς ἀτροφίας,
 » τῶν Neuroglia.

21. Ἐπιτήμια ἰατροδικαστικῆς.

- Περὶ τραυματισμοῦ τοῦ ὠτὸς ὑπὸ ἰατροδικαστικὴν ἔποψιν,
 » ἱστολογίας τοῦ ἀνθρωπίνου ὠτὸς·

- Περὶ ἰνωμάτων τοῦ ὠτός,
 » ἐξοστώσεως καὶ ἐξαγωγῆς διὰ τῆς σμίλης,
 » αὐτοφωνίας,
 » τεχνητοῦ τυμπάνου,
 » Ἀναπαγωγῆς τῆς ἀκοῆς διὰ πληρώσεως τοῦ ἀκουστικοῦ πόρου δι' ὕδατος.

22. Τμήμα λαρυγγολογίας καὶ ῥιнологίας.

- Περὶ θεραπείας τῆς βρογχοκῆλης,
 » θεραπείας τῆς Angina phlegmonosa διὰ τοῦ ἰσοροξύλου (Resina Guajaci),
 » μυκώσεως τῶν ἀμυγδαλῶν,
 » λαρυγγοφθίσεως,
 » ἀδενοειδῶν νεοπλασμάτων ἐν τῷ φάρυγγι,
 » νευραλγικῶν συμπτωμάτων ἐν τοῖς νοσήμασι τοῦ φάρυγγος,
 » παρέσεως τοῦ Posticus,
 » νέας θεραπείας τοῦ κοκκύτου,
 » τριχομιέσεως τῶν οἰδημάτων τῆς βλεννομεμβράνης τῆς ῥινός,
 » ῥινοχειρουργικῆς θεραπείας τῶν ῥευματικῶν οἰδημάτων τοῦ προσώπου, ῥευματικῶν νευραλγιῶν, ῥευματικῶν οἰδημάτων τοῦ δέρματος ἐν γένει, ῥευματικῶν παθήσεων τῶν μυῶν καὶ ῥευματικῶν ἐξοιδήσεων τῶν ἄρθρων δι' ἀντανεκλαστικῆς χειρουργικῆς ἐγγειρίσεως ἐπὶ μερῶν τινῶν τῶν βλεννομεμβρανῶν τῆς ῥινός,
 Περὶ ὄζαινης,
 » θεραπείας τῆς μυκώσεως διὰ κινολίνης,
 » θεραπείας τῆς βρογχοκῆλης δι' ἀρσενικοῦ.

23. Τμήμα δημοσίας ἡγίεινης.

- Περὶ ὑδραγωγείων τῶν πόλεων,
 » μεταποιήσεως τῶν διαχωρωμάτων εἰς λιπάσματα,
 » φορείων,
 » στατιστικῆς τῆς φυματιώδους φθίσεως,
 » ὑγίεινης σπουδαιότητος τῶν ἐσπερημένων ἀσθέστου φυσικῶν ὑδάτων,
 » ἐξαρτήσεως τῆς συχνότητος τῆς φθίσεως ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ τόπου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης,
 » φυσικοῦ φωτισμοῦ ἀποδοκιμάζεται ἢ ἐκθεσις δωματίων, οἰκῶν καὶ νοσοκομείων πρὸς ἀνατολὰς καὶ συσταίνεται ἢ πρὸς μεσημβρίαν,
 » ἀπολυμάνσεως διὰ Βρωμίου,
 » στατιστικῶν δημοσιευμάτων ἐβδομαδικῶν δι' ἐκάστην νόσον.

24. Τμήμα στρατιωτικῆς ὑγίεινης.

Περὶ ἀντισηπτικοῦ ἐπιδέσμου ἐν τῷ πολέμῳ,
 Περὶ χρήσεως τῆς ἀχνῆς καὶ τοῦ ἰωδοφορμίου.
 Ἀπατεῖται δημοφῶνως ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐπιδέσεως νὰ ὑπάρχη διαρκὲς ἰατρικὸν συμβούλιον, ὅπως γνωματεῖται περὶ τῆς θεραπείας τραυματιῶν.
 Ἀπορρίπτεται ἡ βάττα καὶ συσταίνεται ἡ γάζα καὶ ἡ ἀχνῆ ὡς καὶ τὸ ἰωδοφορμίου ἀντὶ τοῦ φανικοῦ ὀξέος.
 Παλαιοὶ ἐπίδεςμοι Lister εἰσὶν ἀχρηστοί.

Καθὼς ἐκ τῆς περιληπτικῆς ταύτης ἀπαριθμήσεως τῶν κυριωτέρων λόγων καὶ συζητήσεων προκύπτει, ἦτο λίαν πλουσίαι ἡ ἐπιστημονικὴ συγκομιδὴ τοῦ ἐφετεριοῦ συνεδρίου. Κατερχόμενος δὲ τοῦ βήματος δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω ὅτι ἀνακοινώσας ἐν τῇ 6^ῃ συνεδριάσει τοῦ τμήματος τῆς ὑγίεινης τὰς ἀναλύσεις μου ἐπὶ 29 ὑδάτων φυσικῶν πηγῶν καὶ φρεάτων τῶν Ἀθηνῶν, ἃς ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιδημίας τοῦ κοιλιακοῦ τύφου κατὰ τὸ ἔτος 1881 ἐπεχείρησα, καὶ διανείμας τὸ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Παρνασσοῦ¹ δημοσιευθὲν μέρος τῆς σχετικῆς πραγματείας μου, ἀπέστειλα ζώηρά χειροκροτήματα ὑπὲρ τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ, ὅτε ἐπερωτηθῆις περὶ αὐτοῦ, ἂν ἦναι ἐταιρίαι ἢ ἀκαδημίαι, ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ εἴπω μετὰ πεποιθήσεως καὶ ἐνδομύχου ἰκανοποιήσεως ὅτι εἶναι τὸ μόνον μέχρι τοῦδε ἴδρυμα ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ τρέφει, ἐκδηλοῦ καὶ διαδίδει ἐμπράκτως καὶ αὐταπακρήτως χάριν τοῦ καλοῦ καὶ ὠφελίμου τὸν πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἐπιστημῶν ζῆλον τῶν Ἑλλήνων.

¹ Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1883

² Ἀναστ. Κ. Χρηστομάνος 2

Σημ. Αἱ δι' ἀστερίσκου σημειούμεναι ἀνακοινώσεις ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ κ. Χρηστομάνου.

ΠΕΡΙ ΛΥΚΟΦΩΤΟΣ

Πάντοτε ὁπόταν οὐράνιον τι φαινόμενον δεικνύει μεγαλειτέραν τῆς συνήθους ἔντασι ἢ παρεκκλίνει τῆς τακτικῆς αὐτοῦ πορείας ἐξεγείρει κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον τὴν προσοχὴν καὶ περιέργειαν. Νέον τούτου παράδειγμα παρέχουσιν αἱ τελευταῖαι ἡμέραι, καθ' ἃς τὰ λαμπρὰ χρώματα τοῦ ἑσπερινοῦ λυκόφωτος ἀπὸ τῆς 19 Νοεμβρίου (1 Δεκεμβρίου) προσεῖλκυον τὰ βλέμματα πάντων πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἄν καὶ ἀκόμη δὲν εἶναι καιρὸς νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ φαινομένου τούτου κατὰ βάθος καὶ ὕψος

1. Ἴδε τὸ παρόντος τόμου σελίδα 165.

2. Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ συνεδίῳ τοῦ φυσιογνωστικοῦ τμήματος τῆς 22 Νοεμβρίου.

δλας τὰς ἐπόψεις, ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ ξένοι παρατηρήσεις ἐλλείπουν, πκ-
ρέχομεν ὁμῶς τ' ἀκόλουθκ ὡς πρόχειρον πληροφορίαν.

Τὸ ἀξιοθύμωστον φαινόμενον κατὰ τὰς 8 ἐσπέρας ἀπὸ τῆς 1-8 Δε-
κεμβρίου ἦτον ἀπλῶς καὶ μόνον λυκόφως. Ἀσυνήθης δὲν ἦτο τόσον ἡ λαμ-
πρότης τῶν χρωμάτων ὅσον ἡ ἔως μοναδικὴ διάρκεια τοῦ φαινομένου ἐπὶ
ἐβδομάδκ καὶ πλέον καὶ ἡ ὑπέροχσις τοῦ μέσου ὄρου τῶν συνήθων ὀρίων
τοῦ ὄρατοῦ τοῦ λυκόφωτος. Σχεδὸν καθ' ἐκάστην πρωΐαν τὸ αὐτὸ φαι-
νόμενον πικρουπίζετο πρὸς ΝΑ ἄνωθεν τοῦ Ὑμηττοῦ.

Καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν οὐδαμοῦ ἔλλοθι ἢ ἐν Ἀθήναις ἠρευνηθῆ εἰ-
δικῶς τὸ φαινόμενον τοῦ λυκόφωτος διὰ παρατηρήσεων ἐπὶ πολλὰ ἔτη.
Ἄλλ' ὁμῶς ἡ παρατήρησις ἔδει νὰ περιορισθῆ εἰς τὸ ἐσπερινὸν λυκόφως
διότι ἡ θέσις τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ ἐμποδίζει τὴν πλήρη
θέαν τοῦ ἀναλόγου φαινομένου πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ οὐρανοῦ.
Ἐκτὸς τῶν χρωμάτων, τοῦ ὕψους, τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ λυ-
κόφωτος ἀντικείμενον τῆς παρατηρήσεως εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ προσδιορι-
σμὸς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν οἱ ἀστέρες διαφόρων μεγεθῶν ἐμφνίζονται εἰς
τὸ Νενίθ, καὶ πότε γίνεται ἀφανὲς τὸ τελευταῖον ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος φῶς
καὶ τὸ τελευταῖον χροῦμα τοῦ λυκόφωτος. Διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην
παρατήρησιν δέον ἢ ἀτμοσφαιρικὰ νὰ ἦναι ἐντελῶς καθαρὰ καὶ νὰ μὴ φω-
τίζηται ὑπὸ τῆς σελήνης, ὅπως δυνηθῆ τις νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἀντα-
νάκλασιν τῶν τελευταίων ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα εὐρισκομένων ἀκτίνων τοῦ
ἡλίου ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν στρωμάτων τῆς ἀτμοσφαιράς. Διὰ τοιούτων παρα-
τηρήσεων ἀναγνωρίζεται τις τὴν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μεταβαλλομένην
διάρκειαν τοῦ λυκόφωτος, προστιθεμένου ὅτι ἔχει προσδιορίσει καὶ σημειώσει
ἀκριδῶς μέχρι λεπτοῦ δι' ἐκάστην ἡμέραν τὴν δύσιν τοῦ κέντρου τοῦ ἡ-
λίου ὑπὸ τὸν πραγματικὸν ὀρίζοντα διαλαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ὀριζοντίας
διαθλάσεως, ἣτις ἐπιβραδύνει τὴν δύσιν ἐπὶ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἀπὸ
τῆς ἀφανείας τοῦ τελευταίου κατ' ἀντανάκλασιν ἡλιακοῦ φωτὸς ἀρχεται
ἡ πραγματικὴ νύξ, ἀφ' οὗ πρότερον γίνωσι καταφανεῖς οἱ μικροὶ ἀστέρες
τοῦ βου μεγέθους, ὁ Γαλαξίας καὶ τὸ ζωδιακὸν φῶς. Ἄν ποτε τὸ λυκό-
φως διαρκέσῃ ἐπὶ πολλὰ λεπτὰ τῆς ὥρας πλέον τοῦ συνήθους δεικνύει
δὲ ἔκτακτον ζωηρότητα τῶν χρωμάτων, ἢ αἰτίαν τοῦ φαινομένου δὲν πρέ-
πει νὰ ζητηθῆ εἰς ἀπωτέρως χώρας, πρόκειται μᾶλλον περὶ λύσεως τοῦ
ζητήματος περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιράς κατὰ τὸν χρόνον,
καθ' ὃν παρουσιάσθη τὸ φαινόμενον, ἢ δὲ κατὰστάσις αὕτη γνωρίζεται
κατὰ βάθος μόνον ὅταν ὑπάρχωσι παρατηρήσεις ἐκ μεγάλων ἐκτάσεως,
αἵτινες ἐπὶ τοῦ πρὸντος ἐλλείπουν ἡμῖν καθ' ὀλοκληρίαν.

Ἐμμεθα λοιπὸν ἠναγκασμένοι νὰ ἐξάγαγωμεν ὑποθετικὰ συμπεράσματα
ἐκ τῶν μονομερῶν ἐν Ἀθήναις παρατηρήσεων. Ὅπως τὸ λυκόφως ἢ ὄρατὸν
ἐπὶ μακρότερον χρόνον τοῦ συνήθους δέον ὅπως ὑψηλότερα ἢ συνήθως

στρώματα τῆς ἀτμοσφαιράς δύνανται ν' ἀντανάκλωσι πρὸς ἡμᾶς τὰς ἀκ-
τίνας τοῦ πρὸ πολλοῦ δύσαντος ἡλίου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔπρεπε καὶ
τὸ βρόμετρον νὰ δεικνύῃ μεγάλην ὕψωσιν. Ἄλλ' ἀναγκαῖον δὲν εἶναι
καὶ τοῦτο, διότι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ εἰς μέγα ὕψος ἐλαφρὸς θερμὸς καὶ
πλήρης ἀτμῶν ἀήρ. Ἡ κατὰστάσις αὕτη τοῦ ἀέρος ὑπῆρχεν ἀληθῶς ἀπὸ
τῆς 18)30 Νοεμβρίου καὶ δὲν εἶχε παύσει μέχρι τῆς 28)10 Δεκεμβρίου.
Καθ' ἐκάστην τὸ κατώτατον στρῶμα τῶν νερῶν ἦτο ταπεινόν, τὰ ὑψη-
λότερα στρώματα τοῦ ἀέρος πλήρη ἀτμῶν, ὥστε ὁ οὐρανὸς οὐδέποτε ἐφαί-
νετο καθαρῶς κυανῶς ἀλλὰ γλαυκώδης καὶ κατὰ μὲν τὴν μεσημβρίαν
ὁ ἡλῖος τὴν δ' ἐσπέρην ἢ σελήνην περιεκυκλοῦτο ὑπὸ ἔλω. Ἡ ἄλλως ὁμῶς
αὕτη οὐδέποτε ἐδείκνυε τὸ γνωστὸν δακτυλιοειδὲς σχῆμα τοῦ στεφάνου
(corona) ἀλλ' ἦτο κυκλοειδὲς τις λαμπρὰ ἀτμώδης ἄλλως ἐν σχήματι δί-
σκου. Ὅτι δὲ ὁ ἀήρ ἦτο λίαν ὑγρὸς ἐξάγεται ἀναμφισβητήτως καὶ ἐξ
ἄλλων φαινομένων. Τέλος κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας παρουσιάζοντο
μέγιστοι μεταβολαὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς θλίψεως. Πραχθεῖτω ἐνταῦθα πί-
νακα τῆς μετεωρολογικῆς καταστάσεως ἀπὸ τῆς 18)30 Νοεμβρίου πε-
ριέχοντα μέσους ὄρους μετὰ τινων παρατηρήσεων.

Ἄνεμος

	βαρομ.	θερμοκ.	διεύθ.	έντασις	ἀήρ
Νοέμβρ. 30	758.2	10.9	B	2.3	κεκαλ. ἀτμοὶ ὦ.
Δεκεμ. 1	54.5	11.5	B	1.5	νεφελώδης " 5.5 παρήλιος ἐσπ. ἀστ. ΝΑ
" 2	49.9	12.0	B	0.5	ἀτμοὶ " " " " ΝΑ
" 3	50.5	12.6	B	0.5	νεφελώδης ἀτμοὶ βροχή. " " ΝΑ
" 4	46.9	13.0	ΝΑ	1.0	ἀτμοὶ " " " " ΝΑ
" 5	40.3	15.6	N	4.0	νεφελώδ. ἀτμ. θύελλα βροχή " " ΝΑ
" 6	50.2	9.7	ΒΔ	0.7	νεφελώδης ἀτμοὶ " " ΝΑ ΒΔ
" 7	53.6	11.2	ΝΑ	0.8	νεφελώδης ἀτμ. βροχή " " ΝΑ Ν
" 8	53.9	11.5	B	0.3	" " " " " " ΝΑ Ν
" 9	759.9	10.6	B	1.5	" " " " " " " " " "

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον συνέβαινον πρὸς νότον τῶν Ἀθηνῶν μεγάλα
κατιγίδες καὶ θύελλαι περὶ τῶν ὁποίων μάτην ἤθελέ τις ζητήσῃ εἰδή-
σεις ἐν ταῖς ἐφημερίαις. Μόνον κατὰ τὴν 3 Δεκεμβρίου ἀνηγγέθη κατα-
γίς μετὰ χαλάζης ἐκ Ῥόδου. Ἡ ὅλη μεταβολὴ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς θλίψεως
ἐν Ἀθήναις ἦτο ἐκτάκτως μεγάλη τουτέστιν 22,4 χιλιοστὰ ἐντὸς 4 ἡ-
μερῶν (Δεκεμβρίου 4 ἕως 9 ἀπὸ 739,4 ἕως 761.8). Λοιπὸν ἀληθῶς ὑπῆρχεν
ἀπὸ τῆς 18)30 Νοεμβρίου ὁ ἐν λόγῳ ἀτμώδης ἀήρ εἰς ὑψηλὰ στρώματα
τῆς ἀτμοσφαιράς, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς 19)1 Δεκεμβρίου παρατηρήθη ἡ
σπανία αὕτη λαμπρότης τοῦ λυκόφωτος ἐν τε Βενετίῃ καὶ Κωνσταντι-
νουπόλει, ἔπεται ὅτι τὸ ἐν λόγῳ στρῶμα τοῦ ἀέρος εἶχε μεγάλην ἔκτασιν.
Τὸ ἐκ Παρισίων ὁμῶς ἀγγελλθὲν φαινόμενον ἔλκεε χώραν τὴν 14)26 Νοεμ-
βρίου καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ εἰδήσις στερεεῖται τοῦ ἀναγκασμοῦ χρακτικισμοῦ,
ὥστε μέχρι τοῦδε, ἐνεκα ἐλλείψεως χρησίμων ξένων παρατηρήσεων, δέον
νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰς ἐν Ἀθήναις ἀντιλήψεις.

Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ διανούσι τὴν μεγίστην ἐδὸν διὰ τοῦ ἀέρος. Ἐν τῷ φάσματι φαίνονται πυλῶριθμοι σκοτειναὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν καλουμένων γήινων γραμμῶν, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι σχεδὸν ἅπαν τὸ κυκνοῦν φῶς ἀπορροφᾶται οὕτως ὥστε μόνον τὸ ἐρυθρὸν φῶς δὲ συνήθως χρωματισμὸς τοῦ λευκοῦ ἀπομένει. Ἡ ἀπορρόφησης ἔφθασε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην εἰς τὸν μέγιστον ὅρον κατὰ συνέπειαν ἐφαίνετο τοσοῦτον ἐντελής ἢ ἐρυθρότης καθ' ἑκάστην πρωΐαν καὶ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν. Ὅπου τὸ φῶς τοῦ λευκοῦ ἦτο ἐλεύθερον ὡχροῦ χρώματος ἦτο βαθέως ἐρυθρὸν, ἐφαίνετο ἰόχρουν κατὰ τὰ ἀκρότατα ὅρια αὐτοῦ, ἐκεῖ μόνον ὅπου ὑπέκειτο ὁ κυκνοῦς οὐρανός, ἢ σκοτεινὰ στρώματα ἀτμῶν. Τὸ ζῶηρον χλωρὸν χρώμα, ὅπερ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐντακτικῆς ἐρυθρότητος ἐδείκνυε κατὰ μέρη ὁ ἄλλως κυκνοῦς οὐρανός ἐφαίνετο καὶ παρὰ τῆς σελήνης καὶ τοῖς φανοῖς καὶ ἦτο ἀπλῶς ἀποτελεσματῆς ἀντιθέσεως ἐπειδὴ τὸ ἐρυθρὸν προκαλεῖ ὡς συμπληρωματικὴν ἀντίθεσιν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ χλωροῦ εἰς τὸν ἐφθαλμόν. Δὲν θὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα τὰς λεπτομερεῖς τῶν ἡμετέρων παρατηρήσεων ἀπὸ τῆς 1 Δεκεμβρίου, διότι αὐταὶ εἰσέτι δὲν ἐπεξεργάσθησαν καὶ θ' ἀπῆλθον πολὺν χρόνον. Παρατηρητέον μόνον ὅτι τὰ λαμπρὰ ἐρυθρὰ καὶ ὡχρὰ χρώματα παρουσιάζοντι συχνὰ κατὰ τὸ λευκῶς. Ἀλλ' ὁ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας δρατὸς γενόμενος βαθέως ἐρυθρός ὡς ὁ τοῦ αἵματος χρωματισμὸς, καθόλου ὅμοιος πρὸς τὸν τοῦ μεγάλου βορείου σέλαος τῆς 2 Φεβρουαρίου 1872, τὸσον σπανίως παρουσιάζεται κατὰ τὸ λευκῶς, ὥστε ἐγὼ μόνον τρίς ἢ τετράκις εἶδον αὐτὸν ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1858, οὐδέποτε ὅμως ἐπανάληψιν αὐτοῦ ἐπὶ 2 ἢ 3 ἡμέρας.

Διὰ τὴν δεξιῶν πόσον χρόνον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ κέντρου τοῦ ἡλίου συμβαίνει τὸ τέλος τοῦ λευκοῦ ἐν τῷ ὀρίζοντι ἐκθέτω συντόμως τ' ἀκόλουθα ἐξαχόμενα.

	Δύσις τοῦ κέντρου τοῦ ἡλίου		Διάρκεια τοῦ λευκοῦ		Τέλος τοῦ λευκοῦ εἰς τὸν ὀρίζοντα	
	ἡ.	λ.	ἡ.	λ.	ἡ.	λ.
Ἰανουαρ.	15	5. 2,1	1.	24,8	6.	26,9
Φεβρ.	14	5.35,2	1.	20,0	6.	55,2
Μαρτ.	15	6. 4,8	1.	18,1	7.	22,9
Ἀπρ.	15	6.33,1	1.	22,5	7.	55,6
Μαΐου	15	7. 0,1	1.	28,6	8.	28,7
Ἰουνίου	15	7.17,5	1.	39,6	8.	57,1
Ἰουλ.	15	7.19,1	1.	36,4	8.	55,5
Αὐγ.	15	6.51,0	1.	27,1	8.	18,1
Σεπτ.	15	6. 6,1	1.	21,9	7.	28,0
Ὀκτ.	15	5.17,8	1.	22,4	6.	40,2
Νοεμ.	15	4.46,3	1.	27,8	6.	14,1
Δεκεμ.	15	4.39,4	1.	30,5	9.	9,9

Αἱ μέσαι τιμαὶ τῆς διάρκειας τοῦ λευκοῦ εἶναι ἀκριβεῖς μετὰ προσέγγισιν περίπου $1/2$ λεπτοῦ τῆς ὥρας. Ὅταν συμβῆναι τὸ τέλος τοῦ λευκοῦ κατὰ τὸν ὀρίζοντα ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τοῦ κατακόρυφου 105,9 ἦτοι εὐρίσκεται ἐν Ἀθήναις 15⁰,9 ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐπιστῶθη καὶ διὰ τῶν παρατηρήσεων τοῦ Behrmann κατὰ τοὺς τροπικούς. Μέχρις οὗτοῦ ἐγένετο γνωστὸν κατὰ τὸ 1864 τὸ ἐξαχόμενον τῶν ἐν Ἀθήναις παρατηρήσεων παρεδέχοντο τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἴσον πρὸς 18⁰ συμφῶνως πρὸς τ' ἀναφερόμενα ὑπὸ ἀρχαίων Ἀράβων ἀστρονόμων. Κατὰ τὸ τελευταῖον φαινόμενον τοῦ λευκοῦ ἐμειώθη (ἀπὸ τῆς 19) 1 Δεκεμβρίου) τὸ τελευταῖον φῶς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ὡς ἐξῆς, παραθέτω δὲ καὶ τὸν χρόνον τοῦ τέλους τοῦ τυπικοῦ λευκοῦ, ὡς τοῦτο ὑπελογίσθη ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1860 γενομένων παρατηρήσεων.

	Τέλος τοῦ λευκοῦ		Τέλος τοῦ τυπ. λευκοῦ		Ἐπιβραδύνσεις	
	ἡ.	λ.	ἡ.	λ.	ἡ.	λ.
Δεκεμ.	1	6. 16	6.	9,7	6.	3
»	2	6. 20	6.	9,8	18,	2
»	4	6. 25	6.	9,9	15,	1
»	5	6. 15	6.	9,9	5,	1
»	6	6. 21,5	6.	10,0	11,	5
»	7	6. 18,0	6.	10,0	8,	0

Κατὰ μέσον ὅρον λοιπὸν ἐφάνη τὸ τέλος τοῦ κνέφους ἐπιβραδύναν κατὰ 1,9,5 τουτέστιν ἦτο δρατὸν κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ ἥλιος εὐρίσκετο περίπου 20⁰ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ἀντὶ 16⁰, ἐπομένως ὑπῆρχε κατ' ἀνάγκην λίαν ὑψηλὸν πλῆρες ἀτμῶν στρώμα ἀέρος, ὅπως ἀντανακλάται αἰσθητὸν ἡμῖν φῶς εὐρισκομένου τοῦ ἡλίου 20⁰ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα. Τὸ στρώμα τοῦτο ὑπῆρχε πράγματι ἐπὶ δέκα ἡμέρας, οἱ δὲ ὅροι πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐρυθροῦ φωτός δὲν ἔλλειπον.

Μετὰ τοῦ βορείου σέλαος εἶχε τὸ φαινόμενον ἀπὸ τῆς 19) 1 Δεκεμβρίου ἐξωτερικὴν ἢ μορφολογικὴν ὁμοιότητα, οὕτω π. χ. τὰ στρώματα τῶν νεφῶν τὰ ὅποια πολλάκις παρουσιάζοντο ὡς βῆσις καὶ αἱ ὑπὲρ ταῦτα ὡχραὶ καὶ ἔπειτα ἐρυθραὶ παρυφαί. Ἀλλὰ πάντα τὰ λοιπὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ βορείου σέλαος ἔλειπον ἐξ ὁλοκλήρου μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ θέσις αὐτοῦ εἶναι πρὸς τὰ ΒΔ, Β, ΒΑ. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐμφανίζεται τὸ ποικιλὸν σέλαος καὶ εἰς τὸ Ζενίθ καὶ (ὡς κατὰ τὴν 3 Δεκεμβρ. 1845) πρὸς νότον.

Δ^ρ Γ. Φ. Γ. Σμῖθ

(Ἀνεκρινώθη ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 30 Νοεμβρίου τοῦ Φυσιολογικοῦ τμήματος).

ΠΕΡΣΟΥ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ

Ἐπιπλέον κατὰ τὸ 1650 μ. Χ. ἐν Ἰσπαχάνῃ (τοῖς Ἀσπαδάνοις τῶν Ἑλλήνων) πρωτεύουσῃ τότε τῆς Περσίας, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀββᾶ τοῦ Β'. δύο οἰκογένειαι ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἰσεβαρβᾶ, ἠνωμένοι ἀπὸ τινος χρόνου πρὸς ἀλλήλους διὰ σχέσεων μυχικιτάτης συμπαθείας.

Ἀμφοτέραι πλούσιαι, ἀμφοτέραι συνδεδεμένοι μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων καὶ ἰσχυροτέρων προσώπων τῆς αὐτῆς, αἱ οἰκογένειαι αὐταὶ ἀπῆλκουον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ μεγίστης ὑπολήψεως.

Πρῶτον τινὰ δ' Ἀσράφ, ἀρχηγὸς τῆς μιᾶς ἐξ αὐτῶν, μεταβὰς πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Ἀμσέφ, ἀρχηγοῦ τῆς ἐτέρας, εἶπεν εἰς αὐτόν:

— Εἴμεθα φίλοι. . . . τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Θέλω νὰ γείνωμεν κηδεσταί. Ἄρσκει σοι ἡ πρόταξις μου;

— Μάλιστα, μοι ἀρσκει ὑπὲρ τὸ δέον, ἀπεκρίθη δ' Ἀμσέφ. Περὶ τίνος πρόκειται;

— Πόσων ἐτῶν εἶνε ἡ θυγάτηρ σου Βεχάρη;

— Ὁκτὼ ἐτῶν.

— Ὁ υἱὸς μου Οὐεδδάχ εἶνε δέκα· ἀνάγκη νὰ συζευξώμεν τὴν θυγατέρα σου μετὰ τοῦ υἱοῦ μου.

— Εὐχαρίστως.

Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον.

Καὶ δὲ μὲν Ἀσράφ ἔστειλε νὰ ζητήσῃ τὸν Οὐεδδάχ, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μετὰ τινων δημόλιων ἀτάκτων παιδῶν ἐπὶ τῆς δημοσίου πλατείας ἦτο ὄλος ἀπασχολημένος νὰ περιπαίξῃ ἕνα νόνον γέροντα καλούμενον Σαφῆν. Ὁ δὲ Ἀμσέφ ἔστειλε νὰ καλέσῃ τὴν Βεχάρην, ἥτις εἰργάζετο μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ γυναικωνίτιδι, τῷ παρὰ μὲν τοῖς ὀθωμανοῖς κλυομένῳ *χαρέμ*, παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις τότε καὶ νῦν *έντεροῖν*, διαμερίσματι τῆς οἰκίας προσωρισμένῳ διὰ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς νεανίδας καὶ εἰς δὲ μόνου οἱ σύζυγοι καὶ οἱ γονεῖς ἔχουσι δικαίωμα νὰ εἰσερχωνται.

— Οὐεδδάχ, εἶπεν δ' Ἀσράφ εἰς τὸν υἱὸν του, αὔριον δίδω σοι μνηστῆν τὴν Βεχάρην θυγατέρα τοῦ Ἀμσέφ.

— Ἐχει καλῶς, πάτερ, ἀπεκρίθη δ' Οὐεδδάχ.

— Βεχάρη, εἶπεν δ' Ἀμσέφ εἰς τὴν θυγατέρα του, αὔριον δίδω σε μνηστῆν εἰς τὸν Οὐεδδάχ, υἱὸν τοῦ Ἀσράφ.

— Ἐχει καλῶς, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ Βεχάρη.

Καὶ πράγματι ἡ τελετὴ ἐγένετο τὴν ἐπαύριον.

Ἡ τελετὴ αὕτη εἶνε πρωτοφυῆς κατὰ τὴν ἀπλότητα.

Φοροῦντες τὰ ὠραιότατα τῶν φορεμάτων αὐτῶν, οἱ δύο νέοι ἤχθησαν ἐνώπιον πάντων τῶν μελῶν τῶν δύο οἰκογενειῶν, συνελθουσῶν εἰς μίαν τῶν κυριωτέρων αἰθουσῶν τοῦ μεγάρου τοῦ Ἀσράφ.

Κατὰ τὸν ἱερὸν νόμον τοῦ Κορνίου, ὅστις ἀπαιτεῖ νὰ μὴ δύνηται δὲ σύζυγος νὰ ἴδῃ τὴν γυναῖκα, εἰμὴ καθ' ἡμέραν κυρίως νυμφεύεται αὐτήν, τοῦτ' ἔστι τρεῖς ἢ τέσσαρες μῆνας ἐνίοτε μετὰ τὴν μνηστείαν, ἡ μνηστὴ ἦτο κεκαλυμμένη τὸ πρόσωπον.

Εἰς ἰμάμης, δηλ. ἱερούς, κληθεῖς ἐπὶ τοιαύτῃ περιστάσει, ἐνώσας τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐξεφώνησε τὰς τυπικὰς καθιερωμένας λέξεις. . . .

Κατόπιν οἱ παρεστῶτες ἐξέπεμψαν κραυγὴν εὐθυμίας.

Ἦτο τετελεσμένον τὸ πᾶν· ὁ Οὐεδδάχ καὶ ἡ Βεχάρη ἦσαν μεμνηστευμένοι.

Ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς κατὰ πρῶτον ἐπετρέπη νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν καλουμένην *μαμλὲδμπαῖ*, ἦτοι παιδιὰν τοῦ μνηστῆρος, καὶ βοηθούμενος ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς συγκαταβατικῆς ἀδυναμίας τῆς μητρὸς τῆς νεάνιδος κατῴρωσε νὰ εἰσδύσῃ ὡς ἤθελεν ἢ ὅπως ἐτύχχανεν ἐκάστοτε, εἰς τὸ ἐνδερὸν, ἀναβαίνων διὰ κλιμάκων τὰς ὀροφάς, ἢ εἰσερχόμενος ἀπὸ τῶν παραθύρων.

Δεκαετῆς μνηστῆρ καὶ δεκαετῆς μνηστῆ! Βλέπω τὰς ἀναγνωστρίας μου μειδιώσας. Τί ἔκαμνον ὁ Οὐεδδάχ καὶ ἡ Βεχάρη ὅτε ἦσαν μόνοι; . . .

Ἐπαιζον τὰς πλαγγόνας βεβαίως.

Ἴσως δὲν ἔπαιζον μετὰ τσαύτης ἀθωότητος! ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ δὲν συμβαίνει ὅπως ἐν Εὐρώπῃ· ἡ θερμότης τοῦ κλίματος ἀναπτύσσει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ταχύτερον ἢ παρ' ἡμῖν τὴν θερμότητα τῶν αἰσθήσεων.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ Οὐεδδάχ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπωφεληθῇ τὰ χορηγηθέντα αὐτῷ προνόμια ἐκ τῆς νέας θέσεως τοῦ νὰ παρίσταται εἰς τὸ χαρέμιον τοῦ Ἀμσέφ.

Τοιαύτη προθυμία ἦτο κατ' οὐσίαν νομιμωτάτη. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀσράφ ἔσπευδε νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀμσέφ, ἡ μνηστὴ αὐτοῦ, ἦτο ὠραία.

Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἀμσέφ παρεσκεύασε πρὸς τοῦτα μικρὰν καὶ ἀστείωτάτην κωμωδίαν.

Ἡ πρώτη ἐπίσκεψις τῷ Οὐεδδάχ ἐγένετο ἐσπέρας, καθ' ἡν στιγμὴν ἦτο παμπληθὴς συνκναστροφὴ γυναικῶν, νεανίδων καὶ κορασιῶν, εἰς τὴν κυρίαν αἶθουσαν τοῦ γυναικωνίτου.

Πῶς ποτέ, μὴ γινώσκων αὐτήν, νὰ διακρίνῃ μεταξὺ τούτων τῶν τελευταίων τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ; . . .

Ὁ Οὐεδδάχ ἴστατο ἀκίνητος, ἀναποφάσιτος, ἐν ἀμηχανίᾳ.

— Τί τρέχει, Οὐεδδάχ; ἠρώτησεν ἡ Ὁμέλ-Ἀφίξ, γυνὴ τοῦ Ἀμσέφ, τί θέλεις, φίλε μου; Ζητεῖς τὴν Βεχάρην; Ζῆται, ζῆται.

— Ζήτη, ζήτη, επανέλαβον γελῶσαι πάσαι αἱ γυναῖκες.

Θὰ ἀνεζήτη ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ἀλλ' ἐν ἐκ τῶν κορασίων, τὸ χαριέστατον, προσποιούμενον ὅτι στρέφεται νὰ λάβῃ τὸ μανδύλιον αὐτῆς, ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ λάθρα γλυκὺ βλέμμα.

— Ἴδου ἡ Βεχάρη, εἶπεν ἐφορμῶν ἐπ' αὐτῆς.

Ἐκείνη ἤρρυθρίασε. — Καὶ ἤδη ἐρωτότροπος, προσεπάθησε νὰ ἀρνηθῆ ἀφοῦ πρῶτον προὔδωκεν ἐκυτὴν.

— Σφάλλασαι, Οὐεδδάχ, εἶπεν αὐτῇ, δὲν εἶμαι ἐγὼ ἡ Βεχάρη.

— Ἀληθῶς; ἐπανέλαβε μετ' εἰρωνείας ὁ Οὐεδδάχ. Λοιπὸν ἂν σὺ δὲν εἶσαι ἡ Βεχάρη, λυποῦμαι πολὺ δι' αὐτήν, ἐπειδὴ σὲ καὶ ὄχι ἄλλην ἀγαπῶ . . . καὶ ἀεῖποτε θὰ ἀγαπῶ . . .

Ὅπως ἐνισχύσῃ τὸν ὄρκον τοῦ ὁ παῖς σφίξαι, περὶ τὴν ὄσφον τὸ κορασίον, τὸ ἐφίλησε.

Τὸ φίλημα πιθανῶς ἤρσεν αὐτῇ ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἀρχαῖος εἰς τοιοῦτο εἶδος θωπευμάτων, ἐπειδὴ ἐρυθριῶσα ἐκ νέου, — ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἐξ ἠδονῆς, — ἐψιθύρισε, σφίγγουσα μετὰ τρυφερότητος τὴν χεῖρα τοῦ μνηστήρος.

— Ναι, ἐγὼ εἶμαι ἡ Βεχάρη.

Ἐξ ἐκείνης τῆς στιγμῆς ὁ Οὐεδδάχ δὲν ἠνωχλήθη πλέον ὑπ' οὐδενός. Διὰ τῆς δικαιοῦς καὶ τοῦ πνεύματος εἶχε δικαιολογήσῃ τὰ μνηστειτικά αὐτοῦ δικαιώματα.

Οὐδεὶς διενόηθη νὰ διαμφισβητήσῃ αὐτῷ ταῦτα.

Ὅλην τὴν ἡμέραν διέτριβεν ἐν τῷ ἐνδερῶν, εἰς τὸ πλάγιον τῆς ἐπαφροδίτου μνηστῆς.

Ἀπρητέτο ἡ γυνὴ τοῦ Ἀμσέφ νὰ θυμώσῃ ὅπως ὑποχρῶσῃ αὐτὸν νὰ ἀποχωρήσῃ, ὅτε ἐσήμενεν ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως.

— Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ Βεχάρη εἶνε σύζυγός μου, ἐπανελάμβανεν ἐπιμόμως, διατὶ νὰ ἀποχωρίζωμαι αὐτῆς; . . .

Ἐν μιᾷ τῶν ἐσπερῶν προσποιηθεὶς ὅτι ἀναχωρεῖ, κατώρθωσε νὰ κρυβῆ ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς κόρης . . .

Ἐκείνη εἶχεν εἰσέλθῃ καὶ ἤρχισε νὰ ἐκδύηται παιγνιδίζουσα καθ' ἑαυτήν, ὅπως κατὰ κλιθῆ, ἀποκαλύπτουσα οὕτω βχθμηδὸν θέλητρα μόλις ἐσχεδιασμένα ὑπὸ τῆς φύσεως, ἀπερ ὅμως ἀπὸ τότε ἐφαίνοντο ἤδη ἠδονικά εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πρωῆμου λάτρου.

Ἐν τῷ ἄμα ἐξορμῶν ἀπὸ τῆς κρύπτῆς του :

— Βεχάρη, Βεχάρη μου, ἀνεφάνησεν ὁ Οὐεδδάχ.

Ἐκείνη ἐξέπεμψε κραυγὴν πτοηθείσης περιστερᾶς.

— Σὺ! ὦ! εἶσαι πονηρός! . . . Σὺ ἐν τῷ κοιτῶνι μου! . . .

— Καὶ διατὶ ὄχι, ἀφοῦ εἶσαι σύζυγός μου! . . . σὲ ἀγαπῶ.

— Ἀπελθε, ἐξορκίζω σε.

— Τί ἔχεις νὰ φοβηθῆς ἀφοῦ εἶσαι σύζυγός μου; Σὲ ἀγαπῶ.

— Ἀπελθε, εἶδὲ μὴ θὰ καλέσω κἀνένα.

— Σὲ προκαλῶ νὰ πράξῃς τοῦτο, ἂν δύνασαι. . .

Καὶ ὁ μικρὸς πονηρὸς ἐσφιγγεν αὐτὴν ἡμίγυμον εἰς τοὺς βραχίονας καὶ ἐκάλυπτε διὰ φιλημάτων πάντα τὰ μέλη τοῦ σφιγγόντος ἐκείνου σωματίου. . .

Παιδαριῶδη ἀναμφιβόλως. . . ἀλλ' ἄτινα σὺν τῷ χρόνῳ ἠδύναντο νὰ καταντήσωσι σπουδαῖα.

Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἐν Περσίᾳ δὲν συμβαίνει ὅπως ἐν Εὐρώπῃ. Τὸ πᾶν ἐκεῖ ὠριμάζει ταχύτερον, οἱ τε καρποὶ καὶ αἱ καρδίαι. Ἐκεῖ τὸ ἔαρ εἶνε θέρος. Εἶνε ἐπίσης ἀληθές ὅτι πρὸς ἀντιστάθμισιν τὸ θέρος ὀμοιάζει ἐνίοτε πρὸς χειμῶνα. . . Γυνὴ τριακοντοῦτις ἐκεῖ εἶνε γράυς.

Παιδίσκη διερχομένη παρὰ τὸν θάλαμον τῆς Βεχάρης, ἔστι ἐκπεπληγμένη ἐκ τοῦ ἀποτελουμένου θορύβου, ὅστις παρωμοιάζε πρὸς κέλαδον πτηνῶν.

Δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἐξήγησιν ἐκείνου τοῦ κελάδου, καὶ ἔσπευσε νὰ ἀναζητήσῃ τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀμσέφ.

Ὁ Οὐεδδάχ ἐξεδλήθη τῆς θύρας μεθ' ὅλας τὰς τιμὰς τὰς ὀφειλομένας εἰς τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς μνηστήρος. Ἐξ ἐκείνης ὅμως τῆς ἡμέρας ἡ Βεχάρη ἐδείχθη περιπαθεσττέρα πρὸς τὸν ποθητὸν αὐτῆς Οὐεδδάχ. . . καὶ στενάζουσα ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας, εἴπερ ποτε καὶ πρότερον, ἐπόθησε νὰ ἀνταλλάξῃ τὸν τίτλον αὐτῆς ὡς μνηστῆς διὰ τοῦ τῆς γαμετῆς.

Ὅμοιο! ὁ ἔρωσ προτίθεται ἄλλο. . . καὶ τὸ συμπρόνον διατίθησιν ἄλλο. Ἐξ μῆνες εἶχον παρέλθῃ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς μνηστείας τοῦ Οὐεδδάχ καὶ τῆς Βεχάρης. Ἄλλοι ἐξ μῆνες ὑπομονῆς ὑπελείποντο ὅπως ὀριστικῶς συνδεθῶσιν.

Ἐν πρώτοις ὁ Οὐεδδάχ εἶχε διακηρύξῃ, ὅτι ἂν ἐπὶ μᾶλλον παρετείνετο ἡ προθεσμία, θὰ ἤρπαζεν ἰδιοχειρῶς τὴν γυναῖκά του. Ἡ δὲ Βεχάρη ἀφ' ἐτέρου εἶχε βεβαιώσει ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν ἐκουσίως ἐκ τῆς δίψης καὶ τῆς πείνης, ἂν κατὰ τὴν ὀρισμένην προθεσμίαν, οὐδὲ στιγμὴν βραδύτερον, δὲν παρεχωρεῖτο εἰς τὸν ἄνδρα της.

Δυστυχεῖς ἐρασταί! ἔκαμον τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὴν Ἔριν, — θυγατέρα τῆς νυκτὸς καὶ μητέρα τῶν ἐπιπορευῶν, τῶν θλίψεων καὶ τῶν ἀγωνιῶν, — ἣτις ἴστατο νὰ μηδενίσῃ τὰς προσφιλεῖς αὐτῶν ἐλπίδας.

Πρωῖν τινὰ ὁ Ἀσράφ, πατὴρ τοῦ Οὐεδδάχ, καὶ ὁ Ἀμσέφ, πατὴρ τῆς Βεχάρης, πορεύοντι ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Ἰσπαχάνης ὅπως διαπραγματευθῶσιν ἀπὸ κοινοῦ περὶ διαφορῶν ἀγορῶν.

Ἡ ἀγορὰ εἶνε ἐν Περσίᾳ περίπου ὅ,τι ἐν Εὐρώπῃ τὰ κερνεῖται, τόπος συνεντεύξεως.

Ὁ Ἀσράφ καὶ ὁ Ἀμσέφ ἐπορεύθησαν λοιπὸν ἑαυτῶν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἀπὸ τινῶν στιγμῶν κρατούμενοι ἀπὸ τῶν βραχιόνων περιεπάτου ὑπὸ τὰς πόδας τὰς τετραγώνους διὰ τοὺς ἐμπόρους τῶν ὑφασμάτων καὶ φορεμάτων, ἔβη ἕκαστος ἐπὶ τοῦ ναὶ ἀγορᾶς ἕνα κοιλυτῆρ (εἶδος μεταξωτοῦ χιτῶνος), ἐπειδὴ ἐπληθύνθη ἡ ἑορτὴ τοῦ μπαϊραμίου, ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸ πάσχα τῶν χριστιανῶν, ἐπὶ δὲ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ τὰ πλούσια ὑποκείμενα ἐν Ἰσπαχάνῃ, ἐπεδείκνυντο μεγάλην πολυτέλειαν.

Εἶχον ἤδη παρατηρήσει εἰκοστῶν κοιλυτῆρων χωρὶς νὰ ἐπιτύχῃσι κἀνέα τῆς ἀρεσκείας τῶν. Ἐπὶ τέλους ἐπεδείχθησαν αὐτοῖς δύο τοιοῦτοι ἀξιοὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν.

Οἱ δύο οὗτοι χιτῶνες ἦσαν πράγματι ὠραιότατοι, δλοκέντητοι διὰ χρυσοῦ καὶ μαργαριτῶν. Καὶ ἠγεμόνες ἂν ἦσαν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπαιτήσῃσι ποσῶς καλλιτέρους.

Ἐπελείπετο νὰ συμφωνήσῃσι περὶ τῆς τιμῆς. Ὁ ἔμπορος ἤθελε χίλια φλωρία δι' ἕκαστον... Ἦτο ἀκριδὴ, ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο ἀφοῦ θὰ καθίστατο ζηλωτοὶ καὶ ἐπίρρονοι κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ μπαϊραμίου, διὰ τῶν λαμπρῶν ἐκείνων κοιλυτῆρων.

Δοῦλος ἀκολουθῶν τοὺς δύο φίλους, πεφορτωμένος σάκιον χρυσῶν νομισμάτων, ἔλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ πληρώσῃ τὰ δισχίλια φλωρία εἰς τὸν ἔμπορον, καὶ νὰ παραλάβῃ ἐπὶ τῶν ὤμων, ἐπιμελῶς περιτετυλιγμένους εἰς σῶμα μαλακοῦ βόμβικου, τοὺς δύο χιτῶνας.

Κατόπιν ὑπέστρεψαν εἰς τὴν ἑαυτῶν συνοικίαν Ἰσβαρδάχην, ἔβη ἀμφοτέροι ἀνυπομότως περιέμενον νὰ λάβωσιν ἐπευφημίας παρὰ τῶν δύο οἰκογενειῶν διὰ τόσον ἀξιόλογον ἀγορὰν.

Οἱ δύο κοιλυτῆρες ἦσαν ὅμοιοι καθ' ὅλα, εἶχε βεβαιωθῆ τοῦτο, καὶ προήρχετο ἐκ αὐτῶν ὅτι ἀμφοτέροι εἶχον τὴν αὐτὴν τιμὴν.

Ἐν τούτοις ἀφοῦ ἐφθασαν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἀσράφ, ὅτε πρόκειται νὰ διανεμηθῶσιν αὐτούς, καὶ ὁ Ἀσράφ ἔλεγεν: «ὡς λάβῃ ἕκαστος ὃν τινα τύχη», ἰδοὺ ἐξ αἰτίας τῆς γυναικὸς τούτου τοῦ τελευταίου ἀνεφύη σοβαρὰ δυσχέρεια.

Αἱ γυναῖκες ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς καλλιτέρους τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸ ἐξετάζειν καὶ ἐρευνᾶν πᾶν τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν στολισμὸν.

— Ἀλλά, φίλε μου, εἶπεν αὐτῇ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, δὲν παρετήρησας ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων χιτῶνων; οὗτος ἔχει δώδεκα μαργαρίτας ὀλιγωτέρους ἐκείνου.

— Δώδεκα μαργαρίτας ὀλιγωτέρους! εἶνέ ποτε δυνατόν; ἀνεφώνησαν οἱ δύο φίλοι.

— Παρατηρήσατε λοιπὸν,

Ἦτο αὐτόχρημα ἀλήθεια· εἰς τὸ κέντημα τοῦ ἐνὸς χιτῶνος ὁ ἔμπορος εἶχε κάμη οἰκονομικῶν δώδεκα μαργαρίτας. Οὐδεμίαν ἄλλην διαφορὰν ὑπῆρχε.

— Ὡ, ὦ, ὑπετονθόρυσεν ὁ Ἀσράφ, ὁ ἔμπορος οὗτος εἶνε ληστῆς διπλωματοῦχος.

— Βεβαιῶς, ὑπέλαβεν ὁ Ἀμσέφ. Ἀλλὰ τώρα εἶνε πολὺ ἀργὰ ὥστε νὰ κατηγορῇ τις αὐτόν. Οὗτος ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ ἡμῖν: «Ἐπρεπε νὰ ἐξακριβώσῃτε τὰ κεντήματα πρὶν πληρώσῃτε τὰ ἐνδύματα· ἐγὼ εἶμαι ὑπεύθυνος δι' ἐκεῖνο ὅπερ ἐν γνώσει ὑμῶν ἔδωκα, καὶ οὐχὶ δι' ὅ,τι ἐφαντάζεσθε ὅτι ἠδύνατο νὰ εἶνε».

— Συνελόντι εἶπεῖν, ἀνέλαβεν ὁ Ἀσράφ, δὲν θὰ εἶνε πολὺ δυσάρεστον διὰ τοῦτο εἰς ἡμᾶς νὰ πληρώσωμεν εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν ὅ,τι προφανῶς δὲν παριστᾷ τὴν αὐτὴν ἀξίαν.

— Ἐχεις δίκαιον, Ἀσράφ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀμσέφ· ἀλλὰ τί θέλεις νὰ γείνη; θέλεις νὰ κληρώσωμεν εἰς τίνα θὰ ἀνήκῃ ὁ κατὰ δώδεκα μαργαρίτας ἑλλιπὴς κοιλυτῆρ;

— Οὐχί.

— Τότε λοιπὸν τί θέλεις; ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ ἀξιώσῃς νὰ σοὶ δώσω, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ σὲ εὐχαριστήσω, τὸν ὠραιότερον χιτῶνα.

— Καὶ διατί δὲν ἐδικαιούμην νὰ ἔχω ταύτην τὴν ἀξίωσιν; Πλεονάκις ἐπέδειξεν γενναιοδωρίαν πρὸς σε, διατί, φέρ' εἶπεῖν, νὰ μὴ ἀποδώσῃς εἰς ἐμὲ τὰ ἴσα;...

— Ἐδώκας συχνάκις δείγματα γενναιοδωρίας πρὸς με;... σὺ;... καὶ πότε;... ἐν τίνι περιστάσει;

— Καθ' ἃ φέρεται ἀπόλεσας τὸ μνημονικόν. Ἄς ἐξηγηθῶμεν. Δὲν παρήλθον ὀκτὼ ἡμέραι ἀφ' ὅτου ἔστειλά σοι ἐν λαμπρῶν πτερῶν διὰ τὸν ἐπίσημον πτόν σου.

— Καὶ δι' αὐτὸ... τῇ ὑστεραίᾳ ἔδωκά σοι μεγαλοπρεπῆ σπάθην... Οὐδὲν ὀφείλω σοι. Λοιπὸν, ἀγαπητέ μοι διακηρύττω σοι ὅτι ἂν διεδικῆς μοι τὸν κοιλυτῆρ δὲν ἐπιθυμῶ, θὰ χαρακτηρίσω τοῦτο τὸ διάδημα ὡς χαμέρπειαν σου.

Χαμέρπειαν! Σοὶ βεβαιῶς, Ἀσράφ, ἀνήκει νὰ ταπεινώσῃς εἰς μικροπρεπείας... καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην δεικνύεις τοῦτο διὰ τῶν ἀθλίων σου ἀντεγκλήσεων.

Ἀμσέφ, ἐξ ὅτων φέρεται τὰ ἐκλαμβάνεις σπουδαῖα... Πρόσεχε... Δὲν ἀγνοεῖς ὅτι ἡ ὑπομονὴ εἶνε προσὸν ξένον εἰς ἐμέ.

— Τώρα μετακλίσεις εἰς τὰς ἀπειλὰς!... ἐγὼ θὰ εἶμι φρονιμώτερος· δὲν θὰ ἀρδύσω δι' αἵματος τὴν ῥῆξιν τρικονταετούς φιλίας... Σὺ προθυμεῖσαι περισσότερον νὰ ἀποκτήσῃς ὀλίγους μαργαρίτας ἐπὶ πλέον ἐφ' ἐνὸς κοιλυτῆρα παρὰ τὴν χεῖρά μου ἐν τῇ ἰδικῇ σου;... Ἐσω... Ὁ ὠραιότερος χιτῶν εἶνε ἰδικὸς σου. Ἀλλ' εἶνε ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν ὑπερβάνω τὸ κατώφλιόν σου. Ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας ἡ θυγάτηρ μου

Βεχάρη δὲν εἶναι πλέον μνηστὴ τοῦ υἱοῦ σου Οὐεδδάχ. Ἐντὸς τριῶν μηνῶν θὰ εἶνε σύζυγος ἄλλου. Χαῖρε.

Συνέθη λοιπόν, δι' ὀλίγα σφαιρίδια τιτανώδους οὐσίης, — ἀποτέλεσμα νόσου τῶν ὀστέων, — οὐδὲν ἄλλο εἶναι οἱ μυχγαρίται, — ὁ Ἀσράφ καὶ ὁ Ἀμσέρ νὰ λογομαχήσωσι λυσσῶδως.

Τῷ ὄντι ἐξ αἰτίας ἐρίδων τῶν γονέων των ἐπὶ ἀσημάντων πραγμάτων, ἔπερ μόλις καὶ μετὰ βίης ἠδύνατο νὰ γείνωσι θέμα οἰκιακῶν ἀμφισβητήσεων ὁ Οὐεδδάχ καὶ ἡ Βεχάρη ἐχωρίσθησαν διὰ παντός. Πόσα δάκρυα ἔχυσαν! Πόσας ἰκεσίης δὲν μετήλθον πρὸς τοὺς παραγωγούς τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν! ἐκεῖνοι ἄλλο δὲν ἔκαμνον παρὰ νὰ γελοῦσι.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Οὐεδδάχ, ἐπὶ τέλους, παρηνώχλει πολὺ διὰ τῶν δεήσεων του τὸν Ἀσράφ, ἐκεῖνος διὰ νὰ ἀπαλλαγῆ ἑξαπέστειλεν αὐτὸν παρὰ τινι τῶν συγγενῶν του εἰς Τεχεράνην.

Ἐπειδὴ παρομοίως καὶ ἡ Βεχάρη κατεπόνει τὸν πατέρα διὰ συνεχῶν ἐκδηλώσεων τῆς θλίψεως αὐτῆς, μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μηνὸς ἀντὶ τριῶν ὡς εἶχεν εἶπει, ὁ Ἀμσέρ ἤνωσεν τὴν Βεχάρην μετὰ τινος ἐξαδέλφου τῆς Οὐαλιδ-Θαγῆ-Χάν, νέου ἀξιωματικοῦ παρὰ τοῖς ἀνακτόροις. Οὐχ ἦττον οὗτος ἦτον ὠραίος καὶ πλουσιώτατος. Καὶ τοι δὲ ἀπὸ τινος χρόνου ἡ κόρη ἤρρεσκεν εἰς αὐτόν, ὀλιγώτερον ὅμως ἀνυπόμονος τοῦ Οὐεδδάχ, ἔσχε τὴν φρόνησιν νὰ περιμένῃ αὐτὴν νὰ μεγαλώσῃ, ἢ διὰ νὰ εἶπω ἄλλως, νὰ συμπληρώσῃ τὰ δέκα ἔτη, διὰ νὰ μὴ μεταχειρίζηται πλέον αὐτὴν ὡς παιδα.

Λέγεται κοινῶς ὅτι πᾶσα ἡμέρα τοῦ βίου παρερχομένη εἶνε φύλλον προστιθέμενον εἰς τὴν βίβλον τῆς λήθης.

Βεβαίως, μετὰ δύο ἔτη, ἡ Βεχάρη δὲν ὑπέφερε τόσον ζωηρῶς ὡς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὅτε εἶχον ματαιωθῆ οἱ ἀρραβῶνες αὐτῆς μετὰ τοῦ Οὐεδδάχ. Ἐν τούτοις τὸ περιστατικὸν τοῦτο εἶχεν ἀφήσῃ εἰς αὐτὴν ἀόριστόν τινα τάσιν εἰς μελαγχολίαν. Καὶ πέντε ἔτη βραδύτερον, ὅτε δηλ. ἦτο πεντεκαιδεκέτις, δσάκις ἤκουε προφερόμενον ἑνώπιον αὐτῆς ὄνομα ἀγκητηόν, ἡ ἀρχαία μνηστὴ τοῦ Οὐεδδάχ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ λυπηρὰν φρικίαν.

Τί εἶχεν ἀπογεῖνῃ ὁ Οὐεδδάχ; διεδίδετο ὅτι ἦτο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡγεμόνος τινὸς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μαζανδεράνη (τῇ ἀρχαίᾳ Ἰρκανίᾳ). Προσφιλῆς Οὐεδδάχ! Ἡκούσκμεν κυρίως τινὰς βεβαιοῦσας ὅτι αἱ τρυφερώταται καὶ περιπαθέσταται θωπεῖται τοῦ συζύγου οὐδαμῶς ἰσοφαρίζουσι παρ' αὐταῖς; τὸ πρῶτον φίλημα τοῦ ἑραστοῦ... Ἡ Βεχάρη ἀνελογίζετο τὸ πρῶτον φίλημα τοῦ Οὐεδδάχ... καὶ διὰ τοῦτο εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ Οὐαλιδ-Θαγῆ-Χάν, συνέβκινεν αὐτῇ συχνάκις νὰ ἀναμίξῃ δάκρυ θλίψεως μετὰ δακρύου ἠδονῆς.

Ἄν ἡ ἀνάμνησις αὕτη ἔρωτος μηδενισθέντος δὲν ἐπεσκίαζε τὴν ζωὴν ἐκείνης, ἡ Βεχάρη θὰ ἦτο εὐτυχιστάτη, ἐπειδὴ ὁ σύζυγός της ἐλάτρευεν αὐτήν.

Ἐπτὰ ἔτη κατοχῆς, — ὦν τὰ δύο πρῶτα δοκιμασίας, εἶνε ἀληθές, — οὐδ' ἐπὶ ἐλάχιστον εἶχον ἀλλοίωσιν τὴν μετὰ θαυμασμοῦ συνηνωμένην συμπάθειαν ἣν οὗτος ἐπεδείκνυε πρὸς αὐτήν. Μετὰ θαυμασμοῦ συνηνωμένην! Ἦτο πράγματι ὠραιότατη ἡ ἡμετέρα Βεχάρη. ὦ! ἡ γυνὴ εἶχε διατηρήσει τὴν παιδικὴν αὐτῆς ὑπόσχεσιν! ὅπως ἀρέσκη εἰς αὐτήν, ὁ Οὐαλιδ-Θαγῆ-Χάν ἐβασάνιζε πᾶσαν στιγμὴν τὸν ἐγκέφαλον. Καθ' ἑκάστην προσέφερον αὐτῇ νέαν ἐσθῆτα, καθ' ἑκάστην ἠγόραζεν εἰς αὐτὴν ἀνὰ μίαν δούλην.

Κατὰ δυστυχίαν τὰ ἐν τῷ ἀνακτόρῳ καθήκοντα ἐκράτουν αὐτὸν μέρος τῆς ἡμέρας μακρὰν αὐτῆς καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὡς σήμερον ὅτε τὰ ἦθη τῆς Περσίας δὲν μετεβλήθησαν πολὺ, ἐν Ἰσπαχάνῃ ἡ γυνὴ ἑνὸς μεγάλου κυρίου δὲν εἶχε πολλὰ ἀντικείμενα διασκεδάσεως. Ἡ Βεχάρη λοιπὸν ἐστενοχωρεῖτο ἀρεκτὰ ἐν τῇ γυναικωνίτιδι, ἐνθα τόγ' ἐπ' αὐτὴν πολὺ ἀπέχε τοῦ νὰ ἀσχολῆται εἰς ἑδάς' ἐν τούτοις ἐδέχετο παμπληθεῖς ἐπισκέψεις, γυναικείας ἐννοεῖται.

Μία τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὴν ἡ μᾶλλον ἀρέσκουσα ἦτο Κερβέλατις, γυνὴ ἑνὸς τῶν κυριωτέρων διαχειριστῶν τοῦ βασιλικοῦ θησαυροῦ. Ἡ Κερβέλα ἐγίνωσκε τὴν Βεχάρην μικρὰν ἔτι, ἐγίνωσκε τὴν ἱστορίαν τῶν ματαιωθέντων ἀρραβῶνων μετὰ τοῦ Οὐεδδάχ... καὶ ὅτε ἦταν μόναι, τὸ θέμα τῆς ὀμιλίας τῶν δύο φίλων περιεφέρετο σχεδὸν ἀείποτε ἐπ' ἐκείνων τῶν λεπτομερειῶν.

Τώρα ἡμέραν τινὰ ἡ Κερβέλα ἐφθασε παρὰ τῇ Βεχάρῃ μετὰ χαρακτηριστικῶν ἐνεψυχωμένων ὑπ' ἐκτόκτου συγκινήσεως.

— Τί ἔχεις λοιπὸν φιλτάτη μοι; εἶπεν ἐκείνη.

— Ἐχὼ σπουδαίαν ἀγγελίαν νὰ σοὶ ἀνακοινώσω, ἀπήντησεν ἡ Κερβέλα. Γινώσκεις τὸν ἀδελφόν μου Χασάνην;

— Μάλιστα.

— Λοιπὸν, μαντεύεις τίνα οὗτος συνήνησεν ταύτην τὴν πρῶτην παρὰ τὰς πύλας τῆς πόλεως ἐν τῷ προαστείῳ Τζουλφά; Ἄγε δὴ, θεὸς ἀφοτέρας τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς καρδίας νὰ μὴ σὲ φύγῃ! ὁ Χασάν συνήνησεν τὸν Οὐεδδάχ.

— Τὸν Οὐεδδάχ!... ἐπιθύρυσεν ἡ Βεχάρη, ὁ Οὐεδδάχ εἶνε ἐν Ἰσπαχάνῃ!

— Ὁ Οὐεδδάχ εἶνε ἐν Ἰσπαχάνῃ διατρυφῆ τοῦ ἡγεμόνος Μιρ-Μαχμουὺ τοῦ κυρίου του, ὅστις μέλλει νὰ φθάσῃ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Κατοικεῖ ἐν τῷ μεγάρῳ Τσεχέλ-Σουτούν· ὁ Χασάν συνωμίλησεν ἐπὶ μακρὸν μετ' αὐτοῦ... ἐπὶ μήκιστον! Σὲ ἀγαπᾷ ἀείποτε φίλη μου!... ὦ! δὲν προσε-

πάθησε να αποκρούση τούτο ! και επειδή ο αδελφός μου συνέχαιρεν αὐτῷ διὰ τὴν παραδειγματικὴν πίστιν του, ὁ Οὐεδδᾶχ τοσοῦτον εὐχαριστήθη διὰ τοιοῦτον ἔπαινον, ὥστε ἔδωκεν αὐτῷ μεγαλοπρεπὲς ἐγγχειρίδιον, ὅπερ ἔφερον ἐπὶ τῆς ζώνης. Ἐἶνε ἀρκετὰ ὠρκεῖος ἐξ ὧσων φαίνεται. Ὁ Χατᾶν μοι ἐπανάλαβεν πλέον ἢ δεκάκις ὅτι οὐδένα γινώσκει ἐν τῇ πολει δυνάμενον νὰ συγκριθῇ μετὰ τοῦ Οὐεδδᾶχ κατὰ τὴν χάριν καὶ τὴν γλαφυρότητα ! . . . Ἄτυχῆς Βεχάρη ! . . . Ἴδού σε ὄλην ἄνω κάτω ! εἶχον ἄδικον ἔτως νὰ σοὶ εἶπω . . . ἀνεζῶπύρησα τὰ παλκιά σου ! . . . ἐντούτοις ἂν προσέθετον ὅτι . . . ὅταν τὸ θέλης . . . ἔγω μέσον εὐκολον νὰ σὲ ἐνώσω ἐπὶ μίξιν ἢ δύο ὄρκους μετὰ τοῦ προσφιλοῦς σου μνηστήρος, τί θὰ ἐλεγες ; . . .

Ἡ Βεχάρη σκιρτήσατο — Ὅχι εἴτω ὑπέλαβεν ὅτι δὲν ἀνήκω πλέον εἰς ἑμαυτήν . . . ὅτι ὀφείλω νὰ ἀποποιηθῶ τὸ νὰ πλησιάζω εἰς τὸ ἐξῆς τὸν Οὐεδδᾶχ ! . . .

— Καὶ ἂν οὐδεὶς κίνδυνος ἦτο οὔτε διὰ σὲ οὔτε δι' αὐτόν; ἐν συντόμῳ, ἵνα μὴ σὲ κάμω καὶ τήκησαι ἐπὶ μακρότερον χρόνον, ἀγαπητή μοι, θὰ σοὶ εἶπω τὸ πᾶν. Εἶδον καὶ γὰρ πρὸ μικροῦ τὸν Οὐεδδᾶχ ἐν τῇ ἀγορᾷ περιπυκτοῦντα μετὰ τοῦ Χατᾶν, μοι ὠμίλησε. Εἶπέ: ναι, καὶ ταύτην τὴν ἐσπέραν θὰ εἶνε ἐδῶ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ αἰθούσῃ τοῦ χαρμεῖου σου !

— Ἐδῶ ! . . . Ἀλλὰ τὸ λέγεις ἀστεϊζομένη Κερβέλα ! . . . καὶ πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσῃ ἕως ἐδῶ ; . . .

— Κατὰ τὸν ἀπλούστατον τρόπον. Ὁ ἀνὴρ σου ἐπιτρέπει σοὶ ἄπαξ τῆς ἐβδομάδος διασκέδασιν ἐκ θιάσου ὀρχηστῶν . . . Μετημερισμένοις στολὴν μουσικοῦ συνοδούοντος τοὺς ὀρχηστὰς, ὡς παίκτης μανδολίνου, ὁ Οὐεδδᾶχ . . .

— Οὐχί, οὐχί, διέκοψεν ἡ Βεχάρη, δὲν θέλω τούτο . . . δὲν τὸ θέλω ! . . . μὴ ἐπίμενε περαιτέρω Κερβέλα.

— Ἔστω, συνεπέραναν ἡ τελευταία ἐν τούτοις εἶνε ἀπώλεια σημαντικῆς εὐκαιρίας, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσα ὁ Οὐεδδᾶχ συνεννοήθη ἤδη μετὰ τῶν ὀρχηστῶν, καὶ ὅσα βλέπων τὴν ἐναντίωσίν σου, θὰ ἀναγκασθῇ νὰ περαιτηθῇ τῆς ἐκτελέσεως σχεδίου, ὅπερ καθίστα αὐτὸν εὐτυχῆ.

— Ἀληθῶς συνεννοήθη μετὰ τῶν ὀρχηστῶν;

— Βεβαίωτατα καὶ ὁ ἀδελφός μου περιμένει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὴν ἀπάντησίν σου ὅπως φέρῃ αὐτὴν εἰς τὸ Τσεχέλ-Σουτούν. Συλλήθδην, ἀποποιεῖται ἀπολύτως νὰ τὸν δεχθῆς; Ἄφου λέγω σοὶ ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει. Ὁ ἀνὴρ σου δὲν κρατεῖται ὅλην τὴν σημερινὴν νύκτα ἐν τῷ ἀνακτόρῳ; Ἄλλως τε τίς θὰ ἠδύνατό ποτε νὰ ἀναγνωρίσῃ ἀξιοματικὸν τοῦ ἡγεμόνος Μίρ Μαχμούτ ὑπὸ τὰ ἐνδύματα μουσικοῦ; λοιπόν; . . .

Ἡ Βεχάρη παλλομένη τὴν καρδίαν ἔκρουεν τὸ πρόσωπον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς φίλης ὡς νὰ ἀπεκρίνετο: « ἄς ἔλθῃ. »

Καὶ ἦλθεν. Ὁ θιάσος τῶν ὀρχηστῶν ἀπετελεῖτο ἐξ ὀκτώ παιδῶν ἐν-

δεδυμένων γυναικεῖα, μετὰ μακρᾶς καὶ ἐπὶ τοῦ ὤμου πιπτούσης κόμης, καὶ φορούντων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πιλίδια χρυσατὰ καλούμενα ἀρακτζόν, ἅπερ δύναται νὰ παρατηρήσῃ τις εἰς πάσας τὰς περσικὰς εἰκόνας τὰς περιεχούσας συμπλέγμματα γυναικεῖα.

Ἐχόρευσαν τὸν Χερατᾶν, εἶδος ρυθμικῆς παντομίμας ἐπὶ τοῦ ἤχου τοῦ μανδολίνου, ὅπερ πᾶν τεχνήστω; διεχειρίζετο ὁ Οὐεδδᾶχ, καθήμενος, κατὰ τὴν συνήθειαν, εἰς γωνίαν τινὰ τῆς αἰθούσης ἔνθα συνέβαιναν ὁ χορός: Διὰ μιᾶς, κατόπιν σημείου τοῦ μουσικοῦ, οἱ ὀκτὼ ὀρχησταὶ ἐγένοντο ἄφαντοι ἀκολουθούσας τῆς Κερβέλας. Ἡ Βεχάρη εὐρέθη μόνη μετὰ τοῦ Οὐεδδᾶχ μόνη καὶ πασῶν τῶν ἐξῴδων κεκλισμένων. Δὲν ἀπώλεσε καιρὸν εἰς μακρὰς φράσεις. Καὶ αὐτὴ δὲ δὲν διανοήθη καὶ νὰ ἐναντιωθῇ.

Τὸν ἔρωτα τούτον ὅστις ἀντέσχευ εἰς ἐπταεταῖ; θλιβερὰς δοκιμασίας, ἠδύνατο νῦν τόσον πλησίον τῆς εὐδαμονίας νὰ ἀποκρούσῃ; Μία ὥρα παρήλθεν, ἥτις διὰ τοὺς ἐρραστὰς ἡμῶν ἐφάνη ἐν λεπτόν. Ἡ Κερβέλα ἐπανῆλθε κατεπτοημένη . . .

— Ἴδού ὁ Οὐαλίδ-Θαγῆ-Χάν . . .

— Οὐρανέ, ἐψιθύρισεν ἡ Βεχάρη καὶ οἱ ὀρχησταί; . . .

— Ἀνεχώρησαν.

— Τί νὰ κάμω τότε;

— Νὰ κρατήσῃς τὸν Οὐεδδᾶχ ἐνταῦθα ἕως αὔριον πρῶτ.

— Καὶ ποῦ νὰ κρύψω αὐτόν.

— Ὅπου δήποτε: ἐκεῖ μέσα.

Ἡ Κερβέλα ἐδείκνυε μέγα κιβώτιον. Ὁ Οὐεδδᾶχ χωρὶς νὰ περιμένη τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἐρωμένης ἐχώσθη ἐντός, μείνας ἐκεῖ ὀκτὼ ἡμέρας. Λέγοντες ὀκτὼ ἡμέρας ἐνοοῦμεθα. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν δὲν ἔμεναν ἐν τῷ κιβωτίῳ τὴν ἡμέραν ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Οὐαλίδ-Θαγῆ-Χάν, ὁ Οὐεδδᾶχ ἦτο εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Βεχάρης . . . καὶ τὴν νύκτα ἀκόμη, ὅλην τὴν νύκτα . . . Μόλις ὑπώπτευσεν τὴν πλησίον ὀχλήρου τινος, κατέφευγεν εἰς τὴν κρύπτῃν αὐτοῦ.

Τέλος συνέβη ἡμέραν τινὰ, ὅτε ὁ Οὐαλίδ-Θαγῆ-Χάν εἶχε σταλεῖ εἰς τὴν κάτω πόλιν ἐξ ὀνόματος τοῦ Σάχη διερχόμενος τὴν ἀγορᾶν, παρετήρησεν εἰς τὴν ἐκτεθειμένην δακτυλιωθήκην χρυσοῦ τινὸς ἐμπόρου, δακτύλιον μετὰ ρουβινίων, ὅστις ἐφάνη αὐτῷ πᾶν χαρμῆς. Τούτον ἀγοράσας εἶπεν εἰς τὸν ὑπρέτην τοῦ καταστήματος, παῖδα δωδεκάετη, φυσιογνωμίας ζωηρᾶς καὶ νοήμονος, καλούμενον Ποῦλον:

— Κόμισον ἀμέσως τούτον τὸν δακτύλιον εἰς τὸ μέγαρόν μου, πρὸς τὴν γυναῖκα μου Βεχάρην.

— Ἐν τῷ ἔμα, κύριε, ἀπήνησεν ὁ Ποῦλος.

— Καί θά ἐπανεέλθῃς νά μοι εἴπῃς πῶς ὑπεδέχθη ἡ γυνή μου τοῦτο τὸ δῶρον.

— Μάλιστα κύριε.

Συντομώτερον τῶν εἰκοσι λεπτῶν τῆς ὥρας, διότι τὸ μέγαρον αὐτοῦ δὲν ἀπεῖχε μακρὰν τῆς ἀγορᾶς, ὁ Οὐκλιδ-Θαγῆ-Χάν εἶδεν ἐπικνερχόμενον τὸν Ποῦλον.

— Λοιπὸν πῶς εἶδες τὴν κυρίαν; εἶπεν αὐτῷ.

— Πιστεύω, ἀπεκρίθη ὁ ὑπηρέτης, ἡ γυνή σου νὰ νῦχαριστήθῃ κύριε.

— Πῶς; πιστεύεις; δὲν σοι ἐφάνη ὅτι ἦτο πράγματι εὐχαριστημένη;

— Τί νὰ εἴπω; οὐχὶ τόσον πολὺ, διότι ἀπέφυγε νὰ μοι δώσῃ ἀργυροῦν τι νομισμάτιον διὰ τὰ κόμιστρά μου.

— Ἀπέφυγε! τοῦτο εἶπε παράδοξον, διότι ἡ Βεχάρη δὲν εἶνε φιλάργυρος. Φαίνεται δὲν παρέστῃς εἰς αὐτὴν μετὰ τρόπων ἐπιχαρίτων.

Ἄπαρ ὁ παῖς μειδιάσας εἶπε. — Οὐχὶ διὰ τοῦτο δὲν μοι ἔδωκε τίποτε, ἀλλὰ διότι ἦτο πικρῶς ἐπιχαρίστη.

— Πικρῶς ἐπιχαρίστη; καὶ διὰ τίνα λόγον;

— Διότι . . . ὅσον καὶ ἂν ἔσπευσε νὰ κλείσῃ τὸν κλωδόν, ἔσχον καιρὸν νὰ ἴδω τὸ ἐντὸς πτηνόν.

— Τὸν κλωδόν; . . . τὸ πτηνόν; . . . τί θέλεις νὰ εἴπῃς; ἐξηγήθητι, μικρὸ πονηρὸν, ἄλλως ἀποκόπτω σοι τὰ ὄτα.

Ἄπαρ ὁ Ποῦλος ὤχριασε, διότι ὁ Οὐκλιδ-Θαγῆ-Χάν συνωφροῦστο. Ἴσως ἐνδομύχως ἀπεδοκίμασεν ἑαυτὸν ὅτι ἔσχε πολὺ μακρὰν τὴν γλώσσαν· ἀλλ' εἶχε προσελθῆ πολλὸ πρόσω, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιστοχωρήσῃ.

— Λοιπὸν, ἐπειδὴ εἶχον ἤδη τὸ προνόμιον νὰ πηγαίνω συχνάκις εἰς τὸ μέγαρον τῆς εὐγενεῖας σας, μὴ βλέπων ὑπηρέτας, εἰς τὸ ὑπὸ τὸν πρόδομον ἰσόγειον, εἰς οὗς νὰ δμιλήσω, ἀνέβην τὴν ταχίστην εἰς τὸ ἐνδιαίτημα τῆς κυρίως Βεχάρης· ἔχων δὲ τὸν πόδα ἐλαφρὸν ἠδυνήθην νὰ εἰσδύσω μέχρι τῆς οὐδοῦ τοῦ δωματίου ἔνθα διέτριβε, χωρὶς νὰ ἀκουσθῶ ὑπ' αὐτῆς. Ἐν τούτοις, ἐνῶ ὄθουν τὴν θύραν τοῦ θαλάμου, προῦδωκέ με ὁ τριγμός· ἡ δὲ κυρία Βεχάρη ἔκρυψε πάραυτα ἐν μεγάλῳ ἐρυθρῷ κιβωτίῳ ἕνα ἄνδρα ὅστις ἦτο μετ' αὐτῆς.

— Ἐν ἄνδρα! ἐψύσθη; γέννημα κυνός, ἐξερώνησεν ὁ Οὐκλιδ-Θαγῆ-Χάν, σφίγγων τὸν παῖδα μετὰ τσακύτης ὀρμῆς ὥστε ἔκαμα νὰ εἰσχωρήσωσιν τὰ δάκτυλα εἰς τὰς σάρκας του.

— Ἄν ἐψύσθην, φόνευσόν με, ἀπήντησεν ὁ Ποῦλος, ὅστις δὲν ἀφῆκε μὲν κρυγῆν, ἀλλ' οἱ δακρύοντες ὀφθαλμοὶ του ἀπεκάλυπτον ζωηρὰν θλίψιν· ἀλλὰ πρὶν μὲ φονεῦσῃς βεβαιώθητι ἂν ἐψύσθην.

Οἱ δάκτυλοι τοῦ Πέρσου ἀξιωματικοῦ ἠνεώχθησαν.

— Ἐχεις δικαίον, ἀπεκρίθη μετὰ βραχεῖαν σιωπῆν. Πρωτόν μου καθήκον εἶνε νὰ βεβαιωθῶ ἂν εἶσαι ἡ μὴ ψεύστης. Περίμενέ με λοιπὸν ἐν ταύτῃ

τῇ θέσει, καὶ πρὸς χάριν τῆς ζωῆς σου, μηδὲ μίαν λέξιν νὰ μὴ ἐξενέγκῃς δι' ὅλα ταῦτα, μηδ' εἰς τὸν πατέρα σου. Ἄν εἴπῃς μοι τὴν ἀλήθειαν, ἔσο ἡσυχος· θά σοι δώσω τόσα ἀργυρὰ νομισμάτα, ὅσας τρίχας ἔχεις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

— Ἐν ταυούτῃ περιστάσει θά εἶμαι λοιπὸν πολὺ πλούσιος ἀπήντησεν εὐθύμως ὁ Ποῦλος, ἐπειδὴ δὲν ἀριθμῶ ὀλίγας τρίχας.

— Περίμενέ με.

Ἄπαρ ὁ Οὐκλιδ-Θαγῆ-Χάν διηθύνετο μακρὰς βήμασι πρὸς τὸ μέγαρον αὐτοῦ, καὶ ἐνῶ ὠθεῦεν ἐσκέπτετο, κάτω νεύων τὴν κεφαλὴν, καὶ μετ' ὀφθαλμοῦ πενθίμου.

Βεβαίως ὁ παῖς δὲν εἶχε ψευσθῆ· πρὸς τί τάχα θά ἔλεγε ψεῦδος; ἢ Βεχάρη ἦτο ἐνοχος· καὶ τίνα χριζομένη αὐτὴ ἐξηπάτα αὐτόν;

Ἄπαρ ὁ παῖς ἀστραπῆ διεφώτισε τὸ ὄμμα τοῦ προσβεβλημένου συζύγου καὶ ἀνεπόλει ὅτι ἤκουσεν ὅτι ὁ Οὐδεδάχ ἐθεάθη ἐν Ἰσπαχάνῃ. Ὁ Οὐδεδάχ! . . . νὰ ἦτο αὐτὸς ὁ διαπραξάμενος . . . Τί νὰ κάμῃ; ἐν σκάνδαλον; οὐχί. Ἄπηταίτο νὰ ἐκδικηθῆ, ἀλλ' εἰς τρόπον ὥστε μηδεὶς νὰ παρατηρήσῃ τὸ ἐλάχιστον.

Ἄπαρ ἠπλοῖσεν εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον· οἱ ὑπηρέται ἀνήγγειλαν αὐτὸν εἰς τὴν Βεχάρην. Ὁ Οὐκλιδ-Θαγῆ-Χάν εἰτήληθεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἔνθα ἡ νύκτα γυνὴ εἶχε δεχθῆ τοσοῦτο κακόν! τὸν Ποῦλον.

Ἄπαρ ἐκεῖ δύο κιβώτια τῶν αὐτῶν διαστάσεων, ἀλλὰ κεκαλυμμένα διὰ δικτύου ὑφάσματος, τοῦ μὲν ἐρυθροῦ, τοῦ δὲ κυανοῦ. Ὁ Ποῦλος εἶχε δηλώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ ἐρυθρόν· ἐπ' αὐτοῦ λοιπὸν τοῦ ἐρυθροῦ καθίσας ὁ Οὐκλιδ-Θαγῆ-Χάν, εἶπε κατόπιν μετὰ μελιχωρᾶτος τόνου.

— Ἐλαθεῖς ἐν βουδινὸκόλλητον δακτυλίδιον, Βεχάρη;

— Μάλιστα, ἀπήντησεν αὐτὴ μετὰ παρομοίας εὐγενεῖας. Ἴδου τοῦτο ἐπὶ τοῦ δακτύλου μου.

— Ἐχει καλῶς· πρὸς ἀντάλλαγμα δὲ τοῦ δώρου μου θά σὲ ζητήσω ἐν ἄλλο.

— Πᾶν τὸ ἐμὸν εἶνε σόν.

— Πολὺ περιποιητικὴ! Δός μοι τὸ κιβώτιον ἐφ' οὗ κάθημαι.

ἢ Βεχάρη ἐφρικίστην, ἀλλ' ὅμως συνέχουσα ἑαυτὴν ἀπεκρίνατο.

— Ἐν τούτῳ τῷ κιβωτίῳ εἶνε πράγματτα ἀναγκαῖα διὰ γυναῖκα.

— Δὲν ἐπιθυμῶ τὸ περιεχόμενον, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ κιβώτιον.

— Λάβε τὸ ἄλλο τὸ κυανοῦν.

— Ἐγὼ προτιμῶ τὸ κόκκινον.

— Ἐκεῖνη ἐνόησεν ὅτι ἦτο χαμένη ἂν προσέθετο μίαν λέξιν περιπλέον. Ἠγάπα τὸν ἐραστὴν τῆς ἀλλ' ἐφρόντιζε καὶ περὶ τῆς ζωῆς.

— Λοιπὸν, ἀπεκρίθη, λάβε τὸ κόκκινον κιβώτιον.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπεν ὁ Οὐαλίδ-Θαγῆ-Χάν.

Εἰς τὸ πρόσταγμα «ἐμπρός» προσέδραμον τέσσαρες δούλοι.

— Σηκώσατε ἀπ' ἐδῶ τοῦτο τὸ κιβώτιον.

— Ποῦ κύριε;

— Εἰς τὸν κῆπον. — Καλὴν ἀντάμωσιν, Βεχάρη, καὶ εὐχαριστῶ.

Ἐκείνη δὲν ἔσχε τὸ θάρρος νὰ ἀποκριθῆ: «δὲν ἀξίζει τὸν κόπον», ἀλλὰ δι' ἐνὸς νεύματος ἐφαίνετο ὡς νὰ τὸ ἔλεγε.

Ἦ γυναικες! . . . ὁ δυστυχῆς Οὐεδδάχ οὐδὲ κἄν ἐκινεῖτο.

Οἱ δούλοι εἶχον καταθέσει τὸ κιβώτιον ἐν τῇ κήπῳ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν συκομορῶν. Ὁ Οὐαλίδ-Θαγῆ-Χάν διέταξε νὰ σκάψωσιν ἕνα λάκκον ὑπὸ τὴν γῆν μέχρι βάρους ἕνθα νὰ εὐρίσκηται ὕδωρ. Ἀκολουθῶς πλησιάσας τὴν ὄπην τοῦ κιβωτίου, ἐξεφώνησε:

— Μοὶ εἶπον κἄτι τι περὶ σοῦ· ἂν ἡ πληροφορία εἶνε ἀληθὴς πᾶν ἔχνος σου ἄς ἐξαφανισθῆ, οἰαδήποτε εἶδησις περὶ σοῦ ἄς ταφῆ. Ἄν δὲ μοὶ εἶπον ψεῦδος, οὐδὲν κακὸν κάμνω θάπτων ἐν κιβώτιον· ξύλον ἀπλοῦν ἔχωσα ὑπὸ τὴν γῆν.

Τότε διέταξε νὰ καταβιβάτωσι τὸ κιβώτιον εἰς τὸν λάκκον καὶ νὰ τὸ γεμίωσι διὰ τοῦ αὐτοῦ ὕλικου τοῦ ἐξαχθέντος ἐκεῖθεν. Περὶνας δὲ τοῦτο μετέβη εἰς τὸ ἐνδιαίτημά του ἕνθα ἐξ ἐνὸς ἀρμαρίου ἔλαβε χαριστάτην κρυστάλλινην φιαλίδα ἔχουσαν χρυσοῦν πῶμα. Κατόπιν ἐπανῆλθεν εἰς εἰς τὴν ἀγορὰν εἰς τὴν θέσιν ἕνθα περιέμενεν αὐτὸν ὁ μικρὸς Ποῦλος. Ὁ Οὐαλίδ-Θαγῆ-Χάν, ἐπανήρχετο μειδιῶντι προσώπῳ, οὕτως ὥστε ὁ πικρὸς ὅστις δὲν ἦτο ἀνευ ἀνητυχίας τινός, τί νὰ εἶχε πληροφορηθῆ συνεπεῖχ τῆς ἑαυτοῦ καταμηνύσεως, ἠσθάνθη διαλυομένους τοὺς φόβους του.

— Λοιπὸν, κύριε; ἠρώτησε.

— Λοιπὸν ἔχεις δίκαιον, φίλε μου· ἦτο εἰς ἀνὴρ ἐντὸς τοῦ ἐρυθροῦ κιβωτίου· ἀλλὰ γινώσκω τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, εἶνε φίλος μου ὅστις ἔπαιξε μετὰ τῆς γυναικὸς μου· ἀλλὰ δὲν πειράζει ἐγὼ θὰ σὲ ἀνταμείψω ὅτι ἔσχες καλοὺς ὀφθαλμούς· πλὴν τῶν ὑποσχθέντων σοὶ νομισμάτων, φέρω σοὶ ταύτην τὴν φιαλίδα ἐνέχουσαν ἀφέψημα ῥόδων· ὀφραίνεσαι λοιπὸν πόσον ὠραία εἶναι ἡ ὁσμή του;

Ὁ Οὐαλίδ-Θαγῆ-Χάν εἶχεν ἐκπωματίστη τὴν φιαλίδα καὶ παρουσίαν αὐτὴν πρὸς τὸν Ποῦλον. Ὁ δὲ πικρὸς ἀνευ δυσπιστίας τινός ἐπλησίασεν αὐτὴν εἰς τοὺς ῥόδωνας καὶ εἰσπνεύσας ἰσχυρῶς ἔπεσεν ὡς κεραυνόπληκτος. Τὸ κλαύμενον ἀφέψημα ῥόδων ἦτο αὐτόχρημα τρομερὸν δηλητηριον οὐ μόνον ἡ ὁσμή ἦτο θανατηφόρος.

— Ἰδ! ἔκαμεν ὁ Πέρσης ἀξιωματικὸς, ἐπαναθέμενος τὴν φιαλίδα ἐν τῇ θυλακίᾳ· τί ἐπαθε λοιπὸν οὗτος ὁ μικρὸς; συγκοπήν τῆς καρδίας βεβαίως . . . καὶ ἀπεμακρύνθη ἐν ᾧ ὁ πατήρ τοῦ Ποῦλου καὶ τρεῖς ἔμποροι προσδραμόντες μάτην προσεπάθουν νὰ ἀνακαλέσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν.

Ἡ Βεχάρη δὲν ἐπέζησε πολὺ μετὰ τὸν Οὐεδδάχ· μαθοῦσα τὸν τόπον ἕνθα εἶχε ταφῆ τὸ κιβώτιον δὲν ἔπαυσε (καθὼς λέγει τὸ ἀραβικὸν βιβλίον ἐξ οὗ ἠντλήσαμεν τοῦτο τὸ διήγημα) νὰ πηγαίη καὶ νὰ παρακαλέη καὶ νὰ κλαίη μέχρις οὗ ἐσπέραν τινὰ εὐρέθη ἐκεῖ ἄπνους, ἔχουσα τὴν ὄψιν ἐστραμμένην πρὸς τὸ ἕδαφος.

Διὰ τοῦ Ἰταλικοῦ

M. K. Κρίστης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἀσματικαὶ ἀκολουθίαι. Μεταξὺ τῶν μέχρι τοῦδε ἐρευνηθέντων ὑπ' ἐμοῦ 65 μουσικῶν χειρογράφων, τῶν ἐκ τῶν Θεσσαλικῶν μονῶν ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ μετενεχθέντων, ὑπάρχει καὶ χειρόγραφον χάρτου, τὸ μόνον, ἐξ ὧν ἔντε ταῖς εὐρωπαϊκαῖς βιβλιοθήκαις καὶ ἀλλαχοῦ ἐξήτκα, περιέχον πλὴν ἄλλων πρὸ τῆς ἀλώσεως μελωδιῶν καὶ δύο ἄσματικοὺς καὶ λουμένους ἐσπερινούς μετὰ τῆς τάξεως αὐτῶν, πολὺ διαφόρου τῆς σήμερον. Αἱ ἀνώνωμοι μελωδίαὶ τῶν ἄσματικῶν τούτων ἐσπερινῶν παραβλλόμεναι πρὸς τοὺς οὗς ἐκ χειρογράφου τῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ἀντιγράφας ἔχω ψαλμοὺς μεμελοποιημένους ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ὕμνογράφου καὶ μελοποιῦ τῶν σωζομένων μελωδιῶν τῶν ὠρῶν Χριστουγεννῶν, Θεοφανείων καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς Σωφρονίου τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἀκμάσαντος, φρίνοντα ὅτι ἐπὶ μέρος δὲν εἶναι ἀρχαιότερα τοῦ 8ου αἰῶνος. Τοῦ εἶδους τῆς ἄσματικῆς ταύτης μελοποιίας καὶ ἀκολουθίας, περὶ ἧς ἐποιήσαμεν λόγον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διατριβῇ «Περὶ τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα μουσικῆς τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας», οὐδεμία γίνεται μνεία οὔτε ἐν τῇ Ἱεροσολιμίτικῳ τυπικῷ, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ὕμνολογικοῖς καὶ λειτουργικοῖς βιβλίοις τῆς σήμερον ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, διότι ἡ ἄσματικὴ ἀκολουθία ἀπετέλει μέρος τοῦ κοσμικοῦ τυπικοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ μοναχικοῦ, ὅπερ πιθανὸν ἐπεκράτησεν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῶν λατίνων μέχρι τῆς σήμερον ἐν ταῖς κοσμικαῖς ἐκκλησίαις κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοκλονίου Συμεῶνος λέγοντος: «Ἡ ἄσματικὴ ἀκολουθία πρὸ τῶν πατέρων ἡμῶν ἀνωθεν δέδοται . . . καὶ αἱ καθολικαὶ δὲ ἐκκλησίαι πᾶσαι ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἀπ' ἀρχῆς ταύτην ἐτέλουν μελωδικῶς μηδὲν χωρὶς λέγουσαι μέλους, εἰ μὴ τὰς τῶν ἱερέων μόνον εὐχὰς καὶ τὰς τῶν δικαίων καὶ τῆσις· ἐξικρέτως δὲ αἱ μέγιστα ἐκκλησίαι τῆς Κωνσταντίνου καὶ Ἀντιοχείας ποτὲ καὶ Θεσσαλονίκης . . . εἰς ἣν (δηλ. Θεσσαλονίκην) κρτι καὶ μόνον ἐν μόνῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἁγίας Σοφίας θείῳ ναῶ ἐνεργεῖσθαι ὑπολείπεται . . . Οἱ Κωνσταντινοπολίται δὲ τοῦτο θαυμάζουσι, μὴ εἰδότες, ὡς πταῦτα διωγμῷ λατίνων τὰ κάλλιστα κατέλιπον ἔθῃ.» Ὅτι δὲ ὑπῆρχον δύο τυπικά, ἐν τῷ τῶν μοναστηρίων καὶ ἕτερον τῶν κοσμικῶν ἐκκλησιῶν,

μικρυνεῖ δ' αὐτὸς Συμεὼν λέγων: «Ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἱεροσόλυμιτικοῦ
»τυπικοῦ, ὕπερ μοναχικὸν ἐστὶ, ἕτερον δὲ ἐστὶ τὸ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλη-
»σιας, ὕπερ δὴ καὶ πᾶσαι εἶχον αἱ ἐκκλησίαι· αἱ συνεχεῖς δὲ τῶν ἐθνῶν
»ἐπιδρομαὶ τὴν τάξιν τούτου κατέλυσαν, ἐν τῇ καθολικῇ δὲ μόνον ὑπολέ-
»λειπται τῶν Θεσσαλονικέων ἐκκλησία.»

I. A. Τζέτζης

Τὸ Φθινόπωρον τοῦ 1883. Τὸ φθινόπωρον ὡς γνωστὸν κατὰ
τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις περιλαμβάνει τοὺς μῆνας Σεπτέμβριον,
Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον Ἰδοῦ δὲ κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἀστερο-
σκοπίου Ἀθηνῶν εὐμενῶς ἀνακοινωθείσας ἡμῖν ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ κ. Α.
Βούρλη τίνα φαινόμενα πικρυσίσε τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους τούτου ἐν
Ἀθήναις.

Ἡ μέση αὐτοῦ βρομετρικὴ θλιψὶς ἦν 753,06 ἀπέναντι 753,03 τοῦ
φθινοπώρου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἢτοι ἡ αὐτή. Καὶ μεγίστη μὲν ἦν τὴν
19 Νοεμβρίου (758, 93) ἐλάχιστη δὲ τὴν 7 Σεπτεμβρίου (744, 36). Ἡ
μέση θλιψὶς τῶν τριῶν μηνῶν ἦν

Σεπτέμβριος 751,06

Ὀκτώβριος 753,71

Νοέμβριος 754,41

Ἡ μέση θερμοκρασία τῶν τριῶν μηνῶν σημειωθείσα ἐκ τῶν τριῶν κα-
θημερινῶν παρατηρήσεων καὶ οὐχὶ ὡς πρότερον ἐκ τοῦ ἐλαχίστου καὶ με-
γίστου τῆς θερμοκρασίας, ἦν εἰς βαθμοὺς τῆς ἑκατονταβάρτου διαιρέσεως
(Κελσίου) 19,44 ἀπέναντι 20,34 τοῦ μέσου ὅρου τῆς θερμοκρασίας τοῦ
φθινοπώρου τοῦ 1882.

Τὸ μέγιστον τῆς θερμοκρασίας ἦν 34,1 τὴν 5 Σεπτεμβρίου, καὶ τὸ
ἐλάχιστον τοῦ μεγίστου 22,5 τὴν 8 Νοεμβρίου. Ἡ μέση θερμοκρασία τῶν
τριῶν μηνῶν ἦν

Σεπτέμβριος 24,31

Ὀκτώβριος 19,43

Νοέμβριος 14,60

Ἡμέρας βροχῆς ἔσχομεν 32 καὶ τὸ ποσὸν τοῦ καταπεσόντος ὕδατος
ἀνέρχεται εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου 330,93, ποσὸν μέγιστον ἀν λάβωμεν
ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῆς ἐν Ἀθήναις ἐτησίας πιπτούσης βροχῆς εἶναι
409 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου ὕδατος.

Ἐπικρατήσαντες ἀνεμοὶ ἦσαν οἱ ΒΑ πνεύσαντες 28 ἡμέρας, οἱ Ν. πνεύ-
σαντες 23, οἱ ΝΑ. πνεύσαντες 17 καὶ οἱ Β. πνεύσαντες 15. Ἐπνευσαν
δὲ τρεῖς Α, δις ΝΑ, δις Δ, καὶ ἀπᾶξ ΒΔ.

Μέσον τῆς ἐντάσεως τῶν ἀνέμων ἦν 1,11 καὶ εἰδικώτερον τὸν Σεπτέμ-
βριον 1,32 τὸν Ὀκτώβριον 1,23 καὶ τὸν Νοέμβριον 0,90.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Νοέμβριος. Δεκέμβριος 1885

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Τέσσαρες συνεκροτήθησαν συνεδρίαὶ τοῦ Συλλόγου κατὰ τοὺς δύο τού-
τους μῆνας, ἐγένοντο δὲ τὰ ἐξῆς ἀναγνώσματα.

Τοῦ κ. Γ. Παράσχου τακτικοῦ μέλους μετὰφρασις ἔμμετρος τοῦ Ζ' τῆς
Ἰλιάδος.

Τοῦ κ. Ε. Γ. Ζκλωκόστου τακτικοῦ μέλους ὁ βασιλεὺς διασκεδάζει δροῦμα
τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ.

Τοῦ κ. Σπ. Σοκόλη ἀντεπιστέλλοντος μέλους περὶ ἀλβατικοῦ συν-
δέσμου.

Τοῦ κ. Α. Πικπαδικμυνοπούλου τακτικοῦ μέλους περὶ τῶν ὀρίων τοῦ
ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Τοῦ κ. Α. Πασπάτη [ἐπιτίμου μέλους περὶ βυζαντινῶν ἀνακτόρων
μέρος α'.

Τοῦ κ. Ν. Χλωροῦ τακτικοῦ μέλους περὶ διαχειρίσεως δασῶν καὶ δια-
χειριστικῶν ὀργάνων.

Τοῦ κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδου τακτικοῦ μέλους περὶ μυρμηκῶν.

Τοῦ κ. Κ. Γ. Ἐξένου ἢ Ἰσπανικῆ φιλολογία κατὰ τὸν 15^{ον} καὶ 16^{ον} αἰῶνα.

Ὁ Δήμαρχος Κρανίων ἀπέστειλε τῷ Συλλόγῳ δρ. 350 ὅπως συστηθῇ
ἐν Ἀργοστολίῳ μετεωρολογικὸς σταθμὸς. Ὁ Σύλλογος ἐξέφρασε τὰ εὐ-
χαριστήρια αὐτοῦ καὶ παρέπεμψε τὰ περαιτέρω εἰς τὸ Φυσιγνωστικὸν
τμήμα.

Ὁ κ. Θ. Πετροκόκκινος ἀπέστειλε τῷ Συλλόγῳ 6000 σιγάρα Βρασι-
λίας ὅπως ἐκποιηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ὄφελος τοῦ ταμείου του. Ὁ Σύλ-
λογος ἀποβλέπων εἰς τὸ ποσὸν ὅπερ θέλει προσπορίσει αὐτῷ ἢ πώλησις
αὐτῆ, ἀνεκήρυξε τὸν κ. Πετροκόκκινον εὐεργέτην αὐτοῦ.

Ἐψηρίσθη ἡ ἀρμοδιὰ πίστωσης ἵνα δημοσιευθῇ καὶ τρίτος τόμος Νεο-
ελληνικῶν ἀναλέκτων, ἐν ᾧ θέλει περιληφθῇ ἢ σταλεῖσα τῷ Συλλόγῳ
συλλογὴ παρχμυθίων ἀσμάτων καὶ ἄλλων δημοτικῶν τῆς Κρήτης
προϊόντων ὑπὸ τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ δημοδιδασκάλου κ. Ἰω. Ζωγραφακί-
ου. Πρὸς τὸν εὐγενῆ δωρητὴν ὁ Σύλλογος παρεχώρησεν ἑκατὸν ἀντίτυπα.

Κοσμητόρες τῆς ἐν Θολῷ τοῦ δήμου Γαυρίου Ἀνδρου συστάσεως ὑπὸ
τοῦ Συλλόγου Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν ἐξελέχθησαν οἱ κκ. Γιαννού-
λης Γιάννουλίδης, Γεώργιος Σταύρου, ἱερεὺς Νικόλαος Μπαμπούσης, Γεώρ-

γιος Ταράτης, Γεώργιος Πατράκης. Διδάσκαλος δὲ τῆς σχολῆς ταύτης διαρίσθη ὁ κ. Στέφανος Καλογερόπουλος.

Εἰς ἀντικατάστασιν παραιτηθέντων ἐξελέγησαν κοσμητοὶ τῆς ἐν Σύρῳ σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν οἱ κκ. Αἰζάρος Μ. Γαίτης καὶ Ἰω. Ζ. Πετροκόκκινος.

Ἀπὸ τῆς 20 Δεκεμβρίου, ἦτοι 1 Ἰανουαρίου κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, ἤρξατο ἡ τακτικὴ λειτουργία τῶν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου συστάστων μετεωρολογικῶν σταθμῶν.

Ἐψηφίσθη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἡ σύστασις σχολῆς ἀπόρων παιδῶν ἐν Ἀργοστολίῳ Κεφαλληνίας καὶ ἡ διὰ τῶν παιδῶν τῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς σύστασις σώματος κομιστῶν.

Ἐν τῇ σχολῇ τῶν ἀπόρων παιδῶν ἐνεγράφησαν μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 411 μαθηταί, ἦτοι ἐν τῇ Δ' τάξει 24, ἐν τῇ Γ' τάξει 40, ἐν τῇ Β' 123, ἐν τοῖς δύο τμήμασι τῆς Α' τάξεως 224. Ἐν δὲ τῷ ταμειωτηρίῳ τῆς σχολῆς κατατέθησαν ὑπὸ τῶν παιδῶν κατὰ τοὺς δύο μῆνας δρ. 982⁵⁰/100. Ἐνεκ τῆς μεγάλης συρροῆς μαθητῶν ἐν τῇ α' τάξει προσελήφθη καὶ ἕτερος διδάσκαλος ἐγκρίσει τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ι. Γ. Γικνεῦκος ταλειόφοιτος τοῦ Διδασκαλείου.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Τμήμα νομικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Τρεῖς συνεκρότησε τὸ τμήμα τοῦτο συνεδρίας κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον. Κατὰ τὴν πρώτην τούτων μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ προέδρου ἀνακοίνωσιν ἐν περιλήψει τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος γενομένων ὑπὸ τοῦ τμήματος, ἀπεφασίσθη ὅπως ἐν προσεχεῖ συνεδρίᾳ γίνωσιν αἱ ἀρχαιεσείαι τοῦ τμήματος διὰ τὸ Β' ἔτος, συγχρόνως δὲ προτάσει τοῦ κ. Γ. Ἀγγελοπούλου γίνεσθαι δεκτὸν ὅπως αἱ συνεδρίαὶ τοῦ τμήματος συγκροτῶνται δις τοῦ μηνὸς ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑπὸ συζήτησιν ὑπαρχόντων ἀντικειμένων.

Ἐν τῇ β' συνεδρίᾳ ὁ πρόεδρος τοῦ τμήματος κ. Κ. Ν. Κωστής ἐποιήσθη μακρὰν ἀνακοίνωσιν περὶ τῆς Πλοέτζενσεε παρὰ τὸ Βερολίνον σωφρονιστικῆς φυλακῆς. Τὸ τμήμα ὁμοφώνως ἀπεφάσισεν ὅπως ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη καταχωρισθῇ ἐν τῷ *Παρνασσῷ*, δημοσιεύεται δ' ἐν τῷ παρόντι τεύχει.

Ἐν τῇ γ' συνεδρίᾳ ἐγένοντο αἱ ἀρχαιεσείαι τοῦ τμήματος. Ἐξελέχθη δὲ πρόεδρος καὶ ἀδθις ὁ κ. Κ. Ν. Κωστής, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Σ. Μπαλάνος καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Γ. Ἡλιόπουλος. Κατόπιν ὁ κ. Σ. Σπηλιωτάκης ὑπέβαλε πρότασιν ἵνα τὸ νομικὸν τμήμα δι' ἐπιτροπῆς του ἐξεύρῃ τὰ μέσα πρὸς περιορισμὸν τῆς ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις κυβείας· ἡ πρότασις αὕτη μετὰ συζήτησιν καθ' ἣν ἔλαβον μέρος οἱ κ. Γ. Ἀγγελόπουλος καὶ Ν. Τζα-

νετόπουλος πολεμήσαντες ταύτην, καὶ οἱ κκ. Σ. Μπαλάνος καὶ Γ. Φιλήμων συνηγορήσαντες αὐτῆς, ἐγένετο ἀποδεκτὴ, τὸ δὲ τμήμα ἐξελέξατο ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Σ. Μπαλάνου, Γ. Φιλήμονος, Γ. Ἀγγελοπούλου, καὶ Κ. Βάμβα ἵνα υποβάλῃ ἐκθεσιν περὶ αὐτῆς. Εἶτα τὸ τμήμα ὤρισε τὴν προσεχῆ αὐτοῦ συνεδρίαν πρὸς συζήτησιν τῆς περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν δικαστηρίων ἐκθέσεως τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς.

Τμήμα φυσιογνωστικῶν. Τρεῖς συνεκρότησε συνεδρίας καὶ τοῦτο τὸ τμήμα κατὰ τοὺς δύο μῆνας. Ἐν τῇ πρώτῃ τούτων ὁ πρόεδρος ἐσυνόψισε τὰς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐργασίας τοῦ τμήματος· μεθ' ὃ ἐξελέγη ὁμοφώνως γραμματεὺς ὁ κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης παραιτηθέντος τοῦ κ. Α. Τριανταφυλλίδου ἕνεκα ἀτχολιῶν. Ὁ κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης ὤμιλησε περὶ τεχνητοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν κεφαλῶν τῶν ἡπειρωτῶν καὶ τῶν κατοίκων τοῦ Πηλίου, ἀπέδωκε δὲ τὸν πρῶτον εἰς τὴν κακὴν ἀνατροφὴν τῶν νηπίων ὑπὸ τῶν ἡπειρωτιστῶν, ἀνατρεφουσῶν ταῦτα διακριῶς ἐν τοῖς λίκνοις μέχρι τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἡλικίας, τὸν δὲ δεῦτερον εἰς τὴν χρῆσιν ἰδίου κεφαλοδέσμου ὀνομαζομένου παρὰ τοῖς πηλιώταις τούρλου. Μετὰ τοῦτον ὁ κ. Ἄν. Χρηστομάνος ἀνέγνω ἐκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ 56ου συνεδρίου τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἰατρῶν ἐν Φρεϊδούργῃ οὗ μετέσχευ ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Συλλόγου ἰδίᾳ κληθέντος. Ἡ ἐκθεσις αὕτη δημοσιεύεται ἐν τῷ τεύχει τούτῳ.

Κατὰ τὴν β' συνεδρίαν ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Δραγούμης ἀνέγνω μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ἀνακοινώσεως τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀστεροσκοπείου κ. Ι. Φ. Ι. Σμίθ, πραγματευομένης τὰ ἀπὸ 19 Νοεμβρίου καὶ ἐφεξῆς ἡμέρας παρατηρηθῆν ἐν τῷ ὀρίζοντι Ἀθηνῶν οὐράνιον φαινόμενον τοῦ Λυκάφωτος. Καὶ ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη δημοσιεύεται ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει.

Ἐν τῇ γ' τέλος συνεδρίᾳ ὁ κ. Α. Χρηστομάνος ἀνεκοίνωσε τὰ κατὰ τὴν μέθοδον Buhl et Keller, δι' ἧς παρασκευάζονται λιπάσματα ἐκ τῶν διαχωρημάτων. Ὁ κ. Τ. Ἀργυρόπουλος ἀγγείλεν ὅτι οἱ δῆμοι Βώλου, Μεσολογγίου καὶ Ἀργοστολίου ἐψήφισαν τὴν σύστασιν ἐν αὐτοῖς μετεωρολογικῶν σταθμῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Συλλόγου, καὶ ὅτι παραγγέλθησαν ἤδη εἰς Παρίσιους τὰ σχετικὰ ὄργανα.

Τμήμα φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν. Δύο συνεδρίας τὰς τακτικὰς αὐτοῦ συνεκρότησε τὸ τμήμα τοῦτο κατὰ τοὺς δύο λήξαντας μῆνας.

Κατὰ τὴν α' τούτων ἐγένοντο αἱ ἐξῆς ἀνακοινώσεις. Ὁ κ. Ἰω. Σκελιῶν ἀνέγνω τὸν λόγον περὶ ἐλευθερίας ὃν ἐξεφώνησε τὴν 1 Μαΐου 1824 ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος. Ὁ κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος ἀνεκοίνωσε τινὰ σχετικῶς μετὰ τὴν λέξιν *παρτούρης* ἀναφορικῶς πρὸς ὅσα εἶπεν

ἐν παρελθούσῃ συνεδρίῳ δ κ. Ν. Σολομός. Ὁ κ. Ἰω. Τσέττης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος εἶπεν ὅτι τὸ ὄνομα παντούρης οὐδεμίαν ἔχει συγγένειαν μετὰ τοῦ ῥωμουνικοῦ radure (δάτος) καὶ τοῦ παρχαγώου raduraru (ὁ φύλαξ τοῦ δάσου), ἀλλὰ μόνον μετὰ τοῦ παρχαγώου raniitaru (δραγατῆς). Κατὰ τὸν ῥωμοῦνον λεξικογράφον τὸ παντούρης εἶνε οὐγγρικόν, παντούροι δὲ ὀνομάσθησαν τὸ πρῶτον ἐν Οὐγγρίᾳ καὶ ὕστερον ἐν Ῥωμουνίᾳ σώματα, οἷς ἦν ἀνταρθευμένη ἢ ἀγρυπνος φυλακὴ τῆς χώρας. Τὸ τουρκικὸν παντούρμπκσης ἐσημακτίσθη πιθανὸν κατὰ τὴν κατοχὴν τῆς Οὐγγρίας καὶ Ῥωμουνίας ὑπὸ τῶν τούρκων, ἐάν δὲν εἶνε κοινὸν τῇ τε Οὐγγρικῇ καὶ Τουρκικῇ γλώσσῃ, ἀμφοτέρως μογγολικῆς καταγωγῆς. Ὁ κ. Στ. Δ. Βάλλης διέλαθε περὶ τῶν στίχων τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους :

καὶ σφας ἐσιδῶν
πολλῶν ρεύματι προσισσομένους
χρυσῶ καναχῇ θ' ὑπερόπτας,
παλτῶ ρίπτει πορὶ βαλβίδων
ἐπ' ἄκρων ἤδη
νίκην ὀρμώντ' ἀλαλάζει.

(Στ. 128-133).

Ἄνεκοίνωσε δὲ τὴν ἐκυτοῦ εἰκασίαν ὅτι ὁ τρίτος τῶν ἀνωτέρω παραρθευμένων στίχων, δέον νὰ γραφῆ :

χρυσῶ Κανανεί ξὺν θ' ὑπερόπτας.

Ὁ κ. Ἰω. Τσέττης ἀνεκοίνωσε τὰ τῆς εὐρέσεως δύο ἀσματικῶν ἐσπερινῶν μετὰ σημείων μουσικῆς περὶ ὧν οὐδὲν ἔχνος ὑπάρχει μέχρι σήμερον, ποιεῖται δὲ μόνον μνεῖαν αὐτῶν ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης. Ἐν τέλει δ κ. Γ. Κρέμος ἀνήνεγκέ τινα περὶ περιέργου χειρογράφου ἀνευρεθέντος ἐν Φωκίδι ἐν τῇ μονῇ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ καὶ περιέχοντος μετάφρασιν τῶν στοιχείων τῆς Ἰλιάδος Α, Β (στίχ. 1-501), Γ, Δ (στίχ. 1-498), τῶν τῆς Ὀδυσσεΐας Α, Β (στίχ. 1-336, 393-τέλος), Γ (στίχ. 1-432), Ζ (279-331), ἔτι δὲ Γρηγορίου Νεζιανζινοῦ εἰς τὴν πλάσιν καὶ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ Ἀδάμ, Πλουτάρχου ἀποφθέγματα βασιλέων καὶ στρατηγῶν, Θεμιστίου φιλοσόφου τοῦ ἐπικληθέντος Εὐφροδοῦς περὶ φιλίας.

Ἐν δὲ τῇ 6ῃ συνεδρίᾳ δ κ. Μ. Π. Λάμπρος ἐποίησατο ἀρχαιολογικὴν περιγραφὴν τῶν παρὰ τὸν ἄγιον Φίλιππον ἐν τῷ ἀνασκαπτομένῳ ὑδραγωγείῳ ἀνευρεθεισῶν ἀρχαιοτήτων, ἃς κατελθὼν ὑπογείως ἐπεσκέψατο· ἐξήνεγκε δὲ τὴν εἰκασίαν, ὅτι οἱ ἐκεῖ ἀνευρεθέντες κίονες ἀνήκουσιν εἰς δεξάμενην καὶ ἐπέδειξεν ἐν τέλει κεφαλὴν τινα νεανικὴν ἀνευρεθεῖσαν ἐκεῖ πιθανῶς ῥωμαϊκῶν χρόνων ὑπὸ τῶν ἐργατῶν τοῦ δήμου. Προσέθετο δ' ὅτι ἀποδείκνυται ἀληθῆς οὕτως ἢ παράδοσις περὶ ἀρχαίου κάτωθι τοῦ ἀγ. Φιλίππου οἰκοδομήματος ἦν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ τμήμα τὸν παρελθόντα Μάκρον. Εἶτα δ κ. Α. Μελετόπουλος εἶπεν ὀλίγα τινα περὶ τινος ἀγαλ-

μακτίου ἐκ χαλκοῦ, ἀνευρεθέντος ἐσχάτως ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ περὶ τινος νομίσματος ἀργυροῦ τῆς Ἐπιδάουρου, φέροντος ἐφ' ἐνὸς μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐφ' ἑτέρου δὲ τὸν Ἀσκληπιὸν κρατοῦντα βρακτοῦσαν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ, τὴν δὲ δεξιὰν ἔχονια ὑπεράνω κεφαλῆς δρόκοντος. Ἡ ἐπὶ τοῦ νομίσματος πράξις τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πικουρίου ἐν Κορινθιακοῖς σελ. 164. Μετ' αὐτὸν δ κ. Σπ. Η. Λάμπρος ὠμίλησε περὶ τῆς κατὰ τοὺς μέτους αἰῶνας ὑπάρξεως δύο ἐκδόσεων τοῦ Αἰλικανοῦ. Ἀκολούθως δ κ. Γ. Κρέμος ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ ἱεροκλήρου Κοσμᾶ, τοῦ καὶ ὡς ἀγίου θεωρουμένου. Ἀποδεικνύει ὅτι δὲν κατήγετο ἐκ Μεγάλου Δένδρου τῆς Νευπακτίας ἀλλ' ἐξ Ἀποκώρου τῆς ἐπαρχίας Ἄρτης, παρκτηρεῖ, δ' ὅτι αἱ διδαχὲς αὐτοῦ ἦταν πάντῃ ἀγνωστοὶ καὶ παρουσιάζει χειρόγραφον, ἐν ᾧ περιέχονται : α') πέντε διδαχὲς πλήρεις, ἔχουσαι μεγάλην ῥητορικὴν ἀξίαν καὶ περιέχονται πολλὰ ἱστορικὰ περὶ Ἡλείου ἰδίως καὶ περὶ τῆς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα κοινωνικῆς καταστάσεως, β) σημειώματα περὶ τῶν κειμηλίων τοῦ ἀγίου Ὁρους καὶ γ) ζῆλοῦσις τοῦ ἀγίου Μοδεσίου ἀνέκδοτος. Τέλος δὲ ὁ πρόεδρος τοῦ τμήματος κ. Κ. Παπαρηγόπουλος, ἀνακοινώσας δύο νέας προγραμματικὰς, τὴν μὲν περὶ τῆς ἐν Βυτίνῃ Σχολῆς καὶ τῶν ἐν τῷ δήμῳ Νευπακτίας λόγου ἀξίων μνημείων, ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ σχολάρχου κ. Παναγιώτου Πικαζαφειροπούλου, τὴν δὲ περὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ κατὰ τὴν Θ' καὶ Ι' ἐκατονταετηρίδα ὑπὸ τοῦ Ῥώτου Μ. Βρούνα, ὑπέβαλε περὶ ἀμφοτέρων καὶ μάλιστα τῆς τελευταίας, πληροφορίας τινὰς καὶ παρκτηρήσεις.

Τμήμα καλῶν τεχνῶν. Δύο τὸ τμήμα τοῦτο συνεκρότησε συνεδρία. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐξελέχθησαν ὁμοψήφως αἱ ἀρχαὶ τοῦ τμήματος διὰ τὴν παροῦσαν περίοδον ἐκ τῶν κκ. Μ. Μελα προέδρου, Ι. Ἰσιδ. Σκυλίση ἀντιπροέδρου καὶ Γ. Δροσίνη, γραμματέως. Ἀπεφασίσθη εἶτα, ἵνα ἡ προσεχῆς ἐκθεσις τῶν ἀνθέων προκηρυχθῇ ἀπὸ τοῦδε, ἐξελέχθη δὲ καὶ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κκ. Ν. Ἀποστολίδου, Γ. Δουρούτη, Κ. Κουτσαλέξη καὶ Ν. Μπλάκου, ἧτις συνερχαζομένη μετὰ τοῦ προεδρείου τοῦ τμήματος θέλει κωνοῖσαι τὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Ἐκφρασεῖσθαι δὲ ὑπὸ τινων μελῶν τῆς ἐπιθυμίας ν' ἀκούσωσι τὸν κ. Ἰ. Τζέτζην, ἐφαρμόζοντα τὰς περὶ βυζαντινῆς μουσικῆς μελέτας καὶ σκέψεις αὐτοῦ, οὗτος ὑπεσχέθη νὰ πράξῃ τοῦτο ἐν ἐκτάκτῳ συνεδρίῳ τοῦ τμήματος ψάλλον ἄσματά τινα καὶ κρούων ταῦτα ἐπὶ κλειδοκυμβάλου ἀπὸ τῶν ἀρχαίων σημείων. Ὑπεβλήθησαν ὡσαύτως ὑπὸ τῶν μελῶν προτάσεις, ἵνα συζητηθῶσιν ἐν τῇ προσεχῇ συνεδρίᾳ τοῦ τμήματος α') ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου περὶ ἀναμνηστικῶν πινακῶν, οἵτινες θέλουσι τεθῆ ἐν Ἀθήναις, ὡς ἀλλοχοῦ γίνεται τοῦτο, ἐπὶ τῶν οἰκῶν, ἐν οἷς ἐγεννήθησαν ἢ κατόκησαν ἢ ἀπέθικον ἐπίσημοι ἄνδρες τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, β') ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Κατσόμπλη περὶ ἀνεγέρ-

σεως Πανθέου, ἤτοι Στοῦς, ἐν ἣ θέλουσι στηθῆ οἱ ἀνδριάντες τῶν δια-
 πρεπῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας. Ἐπὶ τῆς δευτέρας προ-
 τάσεως παρετήρησεν ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης, ὅτι ἡ Κυβέρνησις πρὸ τοῦ 1824
 ἐξέδωκε διάταγμα πρὸς ἰδρύσιν τοιαύτης Στοῦς, ὅπερ δὲν ἐξετελέσθη
 ἔκτοτε, κατὰ δὲ τὸ 1875, νομίζει, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδήλωσεν ὅτι προσ-
 φέροι πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν 25 χιλ. δραχμῶν. — Περὶ τοῦ ζητήματος τῆς
 ἰδρύσεως μονίμου Ἑλληνικοῦ θεάτρου, τὸ τμήμα ἀποφασίζει ἢ ἀπόσχη
 ἤδη ἀφοῦ συνέστη ἴδιος ἐπὶ τούτῳ σύλλογος ὁ «Ἐθνικός», ἵνα μὴ φανῆ
 ὅτι ὑπάρχει σκοπὸς ἀντιπράξεως ἐκ μέρους τοῦ τμήματος πρὸς τὰς ἐνεργεί-
 ας ἐκείνου. Ἐν τέλει δὲ τῆ αἰτήσει τοῦ ἐφόρου τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπό-
 ρων παιδῶν ὁ Πρόεδρος ἐδήλωσεν ὅτι τὸ τμήμα θέλει ἀναλάβει εὐχαρί-
 στως ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ τὸν μουσικὸν θίασον τῆς Σχολῆς τὸν ἐν
 τῷ Ὁδείῳ ἐκγυμναζόμενον.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ συνεδρίᾳ ἀπόντων ἀμφοτέρων τῶν εἰσαγαγόντων
 προτάσεις ἐν τῇ προηγουμένῃ συνεδρίᾳ ἢ ἐπ' αὐτῶν συζητήσις ἀνε-
 βλήθη. Ὁ κ. Χ. Ἀννίνος πρότεινε ἵνα κατὰ τὴν 25 προσεχοῦς Μαρ-
 τίου ἐορτασθῆ ἡ ἐπέτειος τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας δι' ἐκθέ-
 σεως ἱστορικῶν ἀντικειμένων ἀναφερομένων εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας
 ἀγῶνα καὶ ἄλλης δημοτελοῦς πνευγύρεως ἢ πρόταξις αὕτη προστί-
 θησι, καὶ πέρυσιν ἐγένετο ἀλλ' ἀνεβλήθη ἕνεκα τοῦ ἀνεπαρκοῦς χρόνου,
 ἐφέτος ὁμῶς δύναται νὰ γείνη ἀνυπερθέτως τῇ συμπράξει τοῦ τμήματος
 μετὰ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ τμήμα
 ἀποδεχόμενον τὴν πρότασιν ταύτην ὡς ἐπιείγουσαν ἐκλέγει τριμελῆ ἐπι-
 τροπὴν ἐκ τῶν κκ. Χ. Ἀννίνου, Κ. Βάμβα καὶ Γ. Δροσίνη ἧτις θέλει συν-
 νενοηθῆ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογι-
 κῆς ἐταιρείας.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Ζ' ΤΟΜΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀρχαία φιλολογία. Πλατωνικοῦ χωρίου ἐπανάρθωσις ὑπὸ Στ. Βάλ-
 βη σ. 189. — Διόρθωσις χωρίου Ἡλέκτρας Σοφοκλέους σ. 388.

Κ. Σ. Κόντου Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις § 1. 1. Προσαρτητικός σ. 579. —
 § 2. Εὐσφραγντικός, δυσοσφραγντικός σ. 671. — § 3. Δυσαισθητικός, εὐαι-
 σθητικός σ. 674. — § 4. Ἀκαταπληκτικός σ. 813. — § 5. Ἀνεπιστημο-
 νικός σ. 816. — Ποικίλα φιλολογικά § 1. Βέσβιος ἢ Βέσβιον οὐχὶ Βέβιος
 σ. 706. — § 2. Ἐγκαύτης καὶ ἐγκαύστης οὐχὶ ἐγκαυτής καὶ ἐγκυυτής
 σ. 708. — § 3. Τονίζω, τονισμός. Τονῶ, τόνωσις σ. 817. — § 4. Καθω-
 μιλημένον, καθομιλούμενον σ. 931. — § 5. Καθομιλῶ τινὰ σ. 932.

Ἐπιθήρη Ἰλιάδος ὀψωδία Ζ' μεταφράσις ἔμμετρος Γ. Παράσχου σ. 936.
 Διόρθωσις στίχου Ἀντιγόνης σ. 1060.

Ἀσμητικαὶ ἀκολουθίαι ὑπὸ Ι. Τζετζη σ. 1055.

Νεωτέρα φιλολογία. Κοριολάνος δράμα τοῦ Σαίξπηρ εἰς 5 πράξεις ἐκ
 τῆς ἀγγλικῆς μεταφρασθὲν ὑπὸ Μ. Ν. Δαμηράλη σ. 560.

Ἡ μυρμηκικὴ διήγημα Ῥωμουνικόν, μεταφράσις Π. Ι. Φέριπου σ. 859.

Ὁ Βασιλεὺς διασκευάζει, δράμα Βίκτωρος Οὐγκὼ ὑπὸ Εὐγ. Γ. Ζηλο-
 κώστα σ. 1009.

Νεοελληνικὴ φιλολογία. Α. Χρηστοπούλου. Ἀνέκδ. ποίημα σ. 196.
 Θηρακικὰ παραιμῖα α) ὁ Σιδερόβλυκας σ. 551. — β) ὁ κύρ Βορριζ σ. 555.
 Δημοτικὰ ἔξσηματα Κρήτης α) ὁ Δακτυλογιάννης σ. 769 — β) ὁ Δασκα-
 λαντώνης σ. 771. — γ) ἡ αἰχμαλώτος σ. 771.

Κρητικὰ παραιμῖα. Ὁ μικρὸς ψαρρῆς σ. 838.

Περὶ κριτικῆς φιλολογικῆς ἢ βιβλιοκρισίας κατὰ τὸ Γαλλικὸν ὑπὸ
 Π. Ι. Φέριπου σ. 42.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Νομισματικὴ. Ἀνέκδοτα νομίσματα τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδος καὶ τῆς
 ἐν Ἀμοργῷ Μινώας ὑπὸ Α. Μελετοπούλου σ. 77.

Ἀνέκδοτον χαλκοῦν σύμβολον Ἀθηναϊκόν ὑπὸ Α. Μελετοπούλου σ. 181.

Ἀνέκδοτον Ἀθηναϊκὸν τετράδραχμον ὑπὸ Α. Μελετοπούλου σ. 774.

Βυζαντιναὶ σφραγίδες ὑπὸ Μ. Π. Αζάμπρου σ. 867.

Ἑλληνικὴ νομισματοποιεῖα σ. 874.

182

Ἀργυροῦν νόμισμα Ἐπιδαύρου σ. 1060.

Γλυπτικὴ. Κάλπη νεκρικὴ μουσείου Πειραιῶς

Ἀνάγλυφον ἐκ Σπάτα σ. 88.

Ἀρχαιότητες Γκιουλ-Μπαχτσέ σ. 88. 285. — Κριοφόρος Ἐρμῆς σ. 93.

Ἐπιθήρη κεφαλή ὑπὸ Ἰαν. Χ. Δραγάτη σ. 177.

Ἀθηναῖς ἀγαλμα ἐκ Πειραιῶς σ. 184.

Ἀνάγλυφος ἐρωτικῆς ἀρπαγῆς παράσσεις ὑπὸ Ι. Χ. Δραγάτη σ. 185. 281.

Ἀνάγλυφον Ἀθηναῖς Ἰππίας ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου σ. 277.

- Ἀνάγλυφον ἐξ Ἐλευσίνος σ. 284.
 Κεφαλή Ῥωμαίας αυτοκρατείας σ. 285.
 Ἀνάγλυφον μουσείου Πειραιῶς σ. 773.
 Γλυπτὰ ἔργα Ἐπιδάουρου σ. 871.
 Εὐρήματα ἐν Κρήτῃ σ. 872.
Χρυσά, ἀργυρά, χαλκᾶ, σιδηρᾶ καὶ ὕλινα ἀντικείμενα.—
 Ἴππος χαλκοῦς ὑπὸ Α. Μελετοπούλου σ. 80.
 Χρυσοῦς ἰχθύς ἀρχαίης ἑλληνικῆς τέχνης σ. 89.
 Ἑλληνὶ Βυζαντιανὴ σφραγὶς σ. 388.
 Περιεργὸς σιδηροῦς ἐνεπίγραφος σταθμὸς σ. 870.
 Τρίαινα ὀρειχαλκίνῃ ἐνεπίγραφος σ. 870.
 Χαλκοῦν ἀγγεῖον μετὰ διατρήτου ἐπιγραφῆς σ. 871.
 Χαλκοῦν ἀγαλμάτιον ἐξ Ὀλυμπίας σ. 1061.
Ἄγγεῖα, πήλινα εἰδῶλια καὶ ἀντικείμενα.— Πολύχροα ἀγγεῖα ἐκ
 Τανόγρας μετ' ἐντύπων παραστάσεων σ. 87.
 Εἰδῶλιον πήλινον δαμακλοφῆρου Ἑρμοῦ σ. 94.
 Προϊστορικὸν ἀγγεῖον εὐρεθὲν ἐν Ναυπλίῳ ὑπὸ Ν. Σολωμοῦ σ. 182.
 Ἦρας πήλινη κεφαλὴ ὑπὸ Ι. Χ. Δραγᾶτση σ. 182.
 Ἄγγεῖον ἡμίλευκον μετὰ παραστάσεως Ἀκτιωνος σ. 284.
 Αἰθουσα πήλινον ἀγγεῖον Μουσείου ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας σ. 283.
 Ἡλινὴ χριστιανικὴ μυροθήκη σ. 483.
 Ἡ συλλογὴ τῶν πήλινων εἰδῶλιων τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας σ. 870.
 Ἄγγεῖον πήλινον ἀνθρωπόμορφον ἐκ Πειραιῶς σ. 774.
Ἐπιγραφικῆ. Κατάλογος κυρίων ὀνομάτων ὑπὸ Α. Μελετοπούλου σ. 79.
 Ἐπιγραφαὶ ἐπιτύμβιοι Πειραιῶς ὑπὸ Α. Μελετοπούλου σ. 80.
 Στήλη κυλινδρική ἐπιτυμβία ὑπὸ Ι. Χ. Δραγᾶτση σ. 81.
 Ἀνέκδοτοι Σμυρναϊκαὶ ἐπιγραφαὶ σ. 85.
 Ἐπιγραφὴ Τρικιάλων σ. 88.
 Ἐπιγραφὴ παναρχαίᾳ Σίφνου σ. 94.
 Δύο ἐπιτύμβιοι λίθοι Πειραιῶς ὑπὸ Ι. Χ. Δραγᾶτση σ. 183.
 Δύο ἑλλειπεῖς ἐπιγραφαὶ Πειραιῶς σ. 184.
 Ἐπιγραφὰ Δίου ὑπὸ Α. Αἰσποπούλου σ. 186.
 Λεῖψανα ἐπιγραφικὰ Πειραιῶς ὑπὸ Ι. Χ. Δραγᾶτση σ. 282.
 Ἐπιγραφὰ ἐκ Δυρραχίου σ. 285.
 Ἐπιγραφὴ Μουσείου Πατησίων σ. 291.
 Πειραικαὶ ἀρχαιότητες (ἐπιγραφαὶ) ὑπὸ Ι. Χ. Δραγᾶτση σ. 381.
 Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν χορηγικῶν ἐπιγραφῶν τῆς Δήλου ὑπὸ
 Στ. Ν. Δραγούμη σ. 469.
 Ἐπιγραφικὰ Πειραιῶς ὑπὸ Ι. Χ. Δραγᾶτση σ. 772.
 Στρατιωτικὰ Ῥωμαϊκὰ ἀφετήρια γράμματα ὑπὸ Σ. Κ. Σακελλαροπού-
 λου σ. 869.
Ἀρχιτεκτονικῆ.— Ἀρχαῖα φρεατῆς σ. 483, 1860.
 Ἡ ἔπαυλις τοῦ Ὀρατίου ὑπὸ Gaston Boissier μετὰφρασίς Σ.Κ.Σ. σ. 711.
 Τὰ Προπύλαια τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἀκροπόλεως ὑπὸ Ριχάρδου Βὸν μετὰ-
 φρασίς Ν. Πετρῆ σ. 845.
 Τὰ ἀρχαῖα τῶν Ἀθηνῶν τεῖχη ὑπὸ Σοαζύ σ. 873.
Ἀνασκαφαί. Εὐρήματα ἐν Θήβαις σ. 87.

- Ἀνασκαφαὶ Ἀκροπόλεως σ. 283, 291. — Ἐλευσίνος σ. 284. — Ἐπι-
 δάουρου σ. 284, 776, 867. — Δήλου σ. 284. — Λοκρίδος σ. 871. —
 Ὀλυμπίου σ. 871. — Ἀσσοῦ σ. 872. — Λαγίνων σ. 872. — Λαρίσ-
 σης τῆς Αἰολικῆς σ. 873.
Μουσεῖα. Μουσεῖον Ἀρχαιολ. Ἐταιρίας σ. 88.
 Ἀποκτήματα Μουσείου Ἐταιρίας σ. 284.
 Αἱ νέαι αἰθουσαι αὐτοῦ σ. 283, 870.
 Μουσεῖον Ὀλυμπίας σ. 284.
 Ἀποκτήματα Λούβρου σ. 873.
Ἀρχαιολ. εἰδῶματα. Γερμανικὴ σχολὴ σ. 86, 186, 383.
 Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρία σ. 87.
 Γαλλικὴ σχολὴ σ. 284, 871.
 Τμήμα ἀρχαιολογικῶν Παρνασσοῦ 92, 195, 291, 388, 482, 876.

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

- Ἀναμνήσεις καὶ σπουδαὶ θεατρικαί. Ὁ κοινὸς συνεργάτης ὑπὸ Ε. Λε-
 γουδῆ (μετὰφρασίς Δ. Η. Α.) σ. 211.
 Ῥαφαὴλ Σάντιος ἐπὶ τῇ δ'. ἑκατονταετηρίδι τῶν γενεθλίων αὐτοῦ
 ὑπὸ Ι. Βαλαβάνη σ. 245.
 Περὶ ἡπειρωτικῶν ἐνεπιγράφων μαρμαρέων ὑπὸ Μ. Π. Λάμπρου σ. 269.
 Περὶ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ μουσικοῦ ζητήματος σ. 688.
 Ἡπειρωτικοὶ μαρμαρέες σ. 873.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

- Ἡ πρότασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ μισθοδοσίας τῶν ἐφημερίων ὑπὸ Α.
 Διομήδους Κυριακοῦ σ. 7.
 Ἡ δεικνῶχος καὶ ἡ φυλλάδα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ σχολεῖον καὶ
 λαδὸς ὑπὸ Βλ. Σκαρδέλη σ. 197.
 Ὀλίγα λέξεις πρὸς τοὺς ἐν φυλακαῖς ὑπὸ Ἰγν. Μοσχάκη σ. 277.
 Περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὑπὸ Α. Σπαθό-
 κη σ. 334.
 Περὶ μισθοδοσίας τοῦ κλήρου ὑπὸ Ἡλίας Α. Καντᾶ σ. 376.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ

- Περὶ τοῦ προσφορωτέρου διὰ τὴν Ἑλλάδα σωφρονιστικοῦ συστήματος
 ὑπὸ Δαμιανοῦ Βορρέ σ. 25.
 Περὶ τοῦ συγκεντρωτικοῦ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπαρχιακῆς διοικήσεως ὑπὸ
 Θ. Φλογαίτου σ. 97.
 Περὶ συνεργατικῶν Ἐταιρειῶν ὑπὸ Κ. Χ. Βάμβρα σ. 110.
 Ἐπὶ τῆς μελετωμένης διαρρυθμίσεως τῶν φυλακῶν ὑπὸ Ι. Α. Τυπάλ-
 δου σ. 145.
 Νομικὴ ἐρμηνεία τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄρων ὑπὸ Ι. Α. Τυπάλδου σ.
 389, 485.
 Ἐκθεσίς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς βελτιώσεως τῶν δικαστηρίων ὑπὸ Θ.
 Φλογαίτου σ. 414.

- Περὶ φορολογίας τοῦ οἴνοπνεύματος ὑπὸ Α. Χρηστομάνου σ. 425.
 Μελέτη περὶ εἰσαγωγῆς ἐν Ἑλλάδι τῶν τελῶν τῆς καταχωρίσεως ὑπὸ
 Α. Πλατύκα σ. 653.
 Ἑλληνες ἐν Ἰταλίᾳ σ. 479.
 Περὶ διαχειρίσεως δασῶν καὶ περὶ διαχειριστικῶν ὀργάνων ὑπὸ Ν. Χλω-
 ροῦ σ. 909.
 Περὶ τῆς ἐν Πλοετζένσε φυλακῆς ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ σ. 995.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Ῥωτικὰ περὶ Ἑλλάδος ἔγγραφα νῦν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν με-
 θερμηνεύμενα ὑπὸ Κ. Α. Παλαιολόγου σ. 223. 449.
 Περὶ Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὸν γεωγραφικὸν πί-
 νακα τοῦ Δε-Γουβαρνάτης ὑπὸ Σπ. Σοκόλη σ. 293.
 Περὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων πρὸς τὴν Βαλτικὴν ὑπὸ
 Ν. Πετρῆ σ. 409.
 Μονεμβασιωτικά ὑπὸ Σπ. Π. Αζμπρου σ. 471.
 Ὁ πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Ἰάκωβος Γάρ-
 φηλδ ὑπὸ Ε. Laveleye μετάφρασις Σ. Α. Βλαστοῦ σ. 502.
 Ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ ῥώσου διπλωμάτου κόμη-
 τος Ι. Ῥιμπωπιέρ (ἀπόσπασμα), ἐκ τῆς ῥωσικῆς ὑπὸ Κ. Α. Παλαιολόγου.
 σ. 679.
 Ἠλιζία ὑπὸ Ι. Α. Τυπέλδου σ. 781. 877.
 Κ. Πικρορηγοπούλου. Λόγος ἐναρκτήριος εἰς τὸ μᾶθημα τῆς ἑλληνικῆς
 ἱστορίας σ. 802.
 Βιάγκη Καπέλλο ἱστορικὴ μελέτη (μετάφρασις Δ. Π. Α.) σ. 824.
 Ἱστορικὰ ἐπικυρωθήματα ὑπὸ Γ. Κρέμου α) Ἀλῆ-πκσᾶς σ. 950.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

- Ζωολογία.** Θαλασσοπτερίς ἢ φωσφορίζουσα σ. 73.
 Φυτητῆρ ὁ μακροκέφαλος σ. 74.
 Ἀποδημία τῶν ἰχθύων καὶ ἐποχὴ ἀλιείας ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ Ν. Χ. Ἀ-
 ποστολίδου σ. 266.
 Ἀμφίβιος ὁ λογχοειδῆς ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου σ. 285.
 Περὶ λευκοῦ κοσσύφου ὑπὸ Ε. Νίδερ σ. 442.
 Σπογγκλιεῖς ἐν Ἑλλάδι σ. 478.
 Περὶ κυττάρου σφηκῶν σ. 484.
 Περὶ ἀμπελοφθόρου τέτιγος σ. 484.
 Οἱ τῆς Ἀμερικῆς μύρμηκες σ. 768.
Βοτανική. Περὶ τῆς φυτολογικῆς ἐξετάσεως τῆς Θεσσαλίας ὑπὸ Θ.
 δὲ Χέλδραϊχ σ. 257.
 Νυμφαία ἢ λευκὴ ὑπὸ Α. Πικραπᾶ σ. 373.
 Ἡ ἧλωρις τῆς νήσου Κεφαλληνίας σ. 476.
Γεωλογία. Περὶ τῶν ποτίμων ὑδάτων τοῦ λεκανοπεδίου Ἀθηνῶν ὑπὸ
 Α. Χρηστομάνου σ. 165.

- Περὶ τῆς γεωλογικῆς ἡλικίας τῶν πετρωμάτων τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Α.
 Κορδέλλα σ. 174.
 Περὶ τοῦ Ἡκιστείου τῆς Θήρας ὑπὸ Α. Κορδέλλα σ. 187.
 Περὶ τοῦ γεωργητίμου ἐδάφους ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Α. Ἡλιοπούλου σ. 347.
 Πιθανὰ αἴτια τοῦ σεισμοῦ τῆς Ἰσχίας σ. 875.
Φυσιολογία, Ψυχιατρεία. Τὰ ὄρια τῆς παραφροσύνης ὑπὸ Α. Βάλλ.
 μετάφρασις Ν. Χ. Ἀποστολίδου σ. 65.
 Διαστροφή τῶν σπλάγγχνων τοῦ ἀνθρώπινου σώματος ὑπὸ Μιχ. Ἀθκ-
 νασίου σ. 189.
 Περὶ τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων τῆς φλεβῆς τῶν πυλῶν σ. 194.
 Βρέφος στερούμενον τῶν ἀνω ἀκρων σ. 194.
 Περὶ τῆς ἐμμέτου διατομῆς τῶν μυϊκῶν σωματικῶν τῶν ζῴδιωτων
 μυῶν σ. 387.
 Περὶ τῆς ἐμβρυοκτικῆς ἀναπτύξεως τῶν ῥαβδωτῶν μυϊκῶν ἰνῶν τῶν μα-
 στοφύρων ζῴων σ. 483.
Μετεωρολογία. Μετεωρολογικὴ ἀποψις τοῦ 1882 σ. 96.
 Ὁ χειμὼν τοῦ 1882-1883 σ. 190.
 Τὸ ἔαρ τοῦ 1883 σ. 479.
 Τὸ θέρος τοῦ 1883 σ. 777.
 Μετεωρολογικὰ Πάρου σ. 778.
 Τὸ λυκόφως ὑπὸ Δ^{ος} Ι. Φ. Ι. Σμίθ σ. 1042.
 Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1883. σ. 1056.
Φυσικὴ καὶ χημεία. Περὶ μονάδος φωτὸς σ. 92.
 Ἡ κλίμα σ. 92.
 Περὶ μεταγλωττίσεως τῶν χημικῶν ὄρων σ. 195.
 Νέα μέθοδος τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ἀλκαλιμετάλλων καλίου καὶ να-
 τρίου δι' ἐμμέσου ἀναλύσεως ὑπὸ Α. Χρηστομάνου σ. 543.
 Νέα μέθοδος πρὸς ἐφυδραργύρωσιν τοῦ ψευδαργύρου τῶν γαλβανικῶν
 στοιχείων σ. 387.
Ἐκθέσεις, συνέδρια, ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα. Μετεωρολογικοὶ
 σταθμοὶ σ. 92. 387.
 Ἐκθέσεις ἀνθέων σ. 286. 477.
 Κρίσις τῶν ἑλλανοδικῶν τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀνθέων σ. 445.
 Κανονισμὸς καὶ τύπος τῶν μετεωρολογικῶν σταθμῶν ὑπὸ Ι. Φ. Ἰουλίου
 Σμίθ σ. 820.
 Τὸ 56^{ον} συνέδριον τῶν Γερμανῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἰατρῶν ὑπὸ Α. Χρη-
 στομάνου σ. 1026.
 Ἐπιτροπὴ φυσικῆς ἐξετάσεως τῆς Ἀττικῆς σ. 92. 194. 386.
 Τμημα φυσιογνωστικῶν Παρνασσῶ σ. 91, 194, 292, 387, 483.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

- Μία ἡμέρα ἐν Μεδέρᾳ ὑπὸ Πιύλου Μαντεγάττι μετάφρασις Μαρίας
 Μιλτ. Θεοχάρη σ. 49, 129, 229, 357, 453, 526, 748.
 εἶναι λυτὸς ἢ δεμένος; Ἀέσχη. Εἰρηναίου Ἀσωπίου σ. 850.
 Πέρσου ἐκδίκησις μετάφρασις Μ. Κρίστη σ. 1048.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Ἔργατιζι Συλλόγου σ. 89, 191, 289, 384, 480, 779, 875, 1057.

Τμήματα Συλλόγου. α) Θεολογικόν σ. 90. — β) Νομικὸν καὶ Πολιτικὸν ἐπιστημῶν σ. 90, 193, 290, 386, 482. — γ) Καλῶν τεχνῶν σ. 91, 193, 289, 385, 401. — δ) Φυσιογνωστικὸν σ. 91, 194, 292, 387, 483. — ε)

Ἀρχαιολογικὸν καὶ φιλολογικὸν σ. 93, 195, 291, 383, 482, 876, 1059.

Ἐκθεσις ἀνθέων σ. 286, 477.

Ἐπιτροπὴ βελτιώσεως τῶν φυλακῶν σ. 287, 478.

Ἐπιτροπὴ φυσικῆς ἐξετάσεως Ἀττικῆς σ. 92, 194, 386.

Σχολαὶ ἀπόρων παιδῶν σ. 89, 190, 385, 480.

Μουσικὸς θίασος σχολῆς Ἀθηνῶν σ. 384.

Μετεωρολογικοὶ σταθμοὶ 92, 387.

Λογοδοσίαι τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου Τιμολέοντος Ἀργυροπούλου τῶν κατὰ τὸ ΙΗ' ἔτος γενομένων σ. 979.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ 1883

Μιχαὴλ Ἀθηνασίου, Σταμ. Ἀντωνόπουλος (ἐν Βουκουρεστίῳ), Ν. Χ. Ἀποστολίδης, Τιμολέων Ἀργυρόπουλος, Εἰρηναῖος Ἀσώπιος, Γ. Βαλαβάνης, Σταμ. Δ. Βάλβης, Κωνστ. Βάμβας, Στέφανος Α. Βλαστός (ἐν Μυσαλίῳ), Δαμ. Βορρές, Μιχ. Α. Δαμηράλης, Ἰάκωβος Χ. Δραγατσης (ἐν Πειραιεῖ), Α. Διομήδης Κυριακὸς, Στέρ. Ν. Δραγούμης, Εὐγένιος Ζηλοκώστας, Α. Ἡλιόπουλος, Μαρίας Μιλτ. Θεοχάρη (ἐν Μονάχῳ), Ἡλίας Α. Καντζῆς ἀρχιμανδρίτης (ἐν Μυσαλίῳ), Κ. Σ. Κόντος, Α. Κορδέλλης, Γ. Κρέμος, (ἐν Πειραιεῖ), Μ. Κρίσπης (ἐν Ναυπλίῳ), Κωνσταντῖνος Ν. Κωστής, Διονύσιος Η. Λάμπρος, Μιχαὴλ Η. Λάμπρος, Σπυρίδων Η. Λάμπρος, Α. Λασπόπουλος, Ἀλ. Μελετόπουλος (ἐν Πειραιεῖ), Ἰγν. Μοσχάκης, Ξ. Νίδερ (ἐν Μεσολογγίῳ), Κ. Α. Παλαιολόγος (ἐν Ὀδησσῶ), Γ. Παράσχος, Α. Παρλαπῆς (ἐν Αἰτωλικῶ), Κ. Παπαρηγόπουλος, Ν. Πετρεῖς (ἐν Λευκάδι), Δ. Πλατύκας, Ν. Γ. Πολίτης, Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Βλ. Σκορδέλλης, Δρ. Γ. Φ. Ίούλιος Σμίθ, Σπ. Σουβλής (ἐν Πειραιεῖ), Ν. Σολωμός, Α. Σπυθάνης, Γ. Τσέτσης, Γ. Α. Τυπάλδος, Θεόδωρος Γ. Φέρμπος, Παναγιώτης Γ. Φέρμπος, Θ. Φλογαίτης, Θ. Χέλδραχ, Ν. Χλωρός, Α. Χρηστομάνος.

ΣΧΕΔΙΑ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Νόμισμα ἀργυροῦν Χελκίδος σ. 77. — Νόμισμα χαλκοῦν Μινώας σ. 78. — Ἀνέκδοτον χαλκοῦν σύμβολον Ἀθηναϊκόν σ. 181. — Πανομοιοτύπον ἐπιγραφῆς Ῥωμαϊκῆς σ. 381. — Ἀνέκδοτον Ἀθηναϊκὸν τετράδραχμον σ. 779.

Πίναξ Α'. Ὀμήρου Κεφαλή. — Β'. Ἡπειρωτικὸς ματταρχῆς μετὰ χρωμάτων. — Γ'. Ἡπειρωτικὰ ἀγγεῖα. — Δ'. Ἀνάγλυφον ἐρωτικῆς ἀσπαρχῆς.

Σελ. 40 στ. 18 γράφει: ἀπαθανάτιση — 338, 26 γρ. ζευατολοῦς — 392, 23 γρ. τουτέστι — 428, 32 γρ. ἀποτίνας — 501, 22 ἐν ἀρχῇ, γρ. 499) — 503, 4 ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀντι Β' γρ. Α' — 652, 12 ἀντι 520 γρ. 502 — 781, 7 κατ. γρ. Σφηξί — 847, 22 γρ. πρώτον — 848, 11 γρ. ἀπό τινων μὲν ἔτων, καὶ στ. 16 γρ. ὑπολαμβάνει — 849, 8 ἀντι καὶ γρ. ἦ.